MODERN KLASİKLER

HANS FALLADA

KÖYLÜLER KODAMANLAR VE BOMBALAR

TÜRKÇESİ AHMET ARPAD

EVEREST
1729

HANS FALLADA

21 Temmuz 1893'te Almanya'nın Greifswald şehrinde doğdu. Asıl adı Rudolf Wilhelm Friedrich Ditzen olan yazar, 1920'de çıkan *Der Junge Goedeschal* adlı ilk romanından başlayarak Hans Fallada takma adını kullandı. Altı yaşındayken ailesi Berlin'e taşındı. 1909'da bir kaza geçiren ve ertesi yıl tifo olan Fallada'nın aldığı ağrı kesicilerle hayatı boyunca sürecek olan uyuşturucu sorunu başlamış oldu. Okula uyum sağlayamayan ve kendini yaşıtlarından soyutlayan Fallada birçok kez intihara teşebbüs etti. Yattığı sanatoryumda edebiyatla ilgilenmeye başladı. 1929'da Suse Issel'le evlendi ve çeşitli gazeteler ile kitaplarının yayıncısı Rowohlt'da çalışmaya başladı. Adını 1931'de yayımlanan *Köylüler, Kodamanlar ve Bombalar*'la duyurdu. 1932'de çıkan *Küçük Adam, Ne Oldu Sana?* büyük bir başarı yakaladı ve Yahudi yapımcılar tarafından filme çekildi. Bu, yazarın 1935'te Nazi'lerin Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi tarafından tehlikeli yazarlar listesine alınmasına neden oldu. Maddi sıkıntılar çeken yazarın 1940'lara gelindiğinde uyuşturucu ile alkol bağımlılığı iyice artmıştı. Suse Ditzen'le boşandıktan sonra 1944'te Fallada eski eşine bir el ateş etti. Silahı ele geçiren Suse Ditzen yazarın kafasına vurarak onu bayılttı ve polisi çağırdı. Fallada, Nazilerin akıl hastanesine kapatıldı ve burada şifreli bir şekilde, otobiyografik sayılabilecek romanı *Ayyaş*'ı yazdı. Nazi Partisi'nin dağılmaya başladığı 1944 kışında serbest bırakıldı. Morfin bağımlılığı yüzünden hastaneye kaldırılan Hans Fallada bugün en popüler kitaplarından olan *Herkes Tek Başına Ölür*'ü bitirdikten hemen sonra, Şubat 1947'de hayata veda etti.

AHMET ARPAD

5 Mart 1942'de İstanbul'da doğdu. Gazeteci-yazar Burhan Arpad'ın oğludur. Orta ve lise öğrenimini Alman ve Avusturya okullarında tamamladı. İstanbul Üniversitesi'ndeki Alman Dili Edebiyatı Bölümü'nde yükseköğrenimi bitirdi. 1968 yılından bu yana Almanya'da serbest gazeteci (*Cumhuriyet* gazetesi), fotoğraf sanatçısı ve çevirmen olarak yaşamaktadır. Özellikle Heinrich Böll, Gerhard Hauptmann, Hermann Hesse, Stefan Zweig, Anna Seghers, Pablo Neruda, Johannes Mario Simmel, Thomas Bernhard ve Harry Mulisch gibi yazarların eserlerini Türkçeye çevirdi. 1994-1995 Abdi İpekçi Gezi Yazısı Yarışması'nda ikincilik ödülünü aldı. 2016 yılında, Everest Yayınları tarafından yayımlanan Anna Seghers'in *Transit* adlı romanının çevirisiyle Talat Sait Halman Çeviri Ödülü'ne layık görüldü. PEN Türkiye Merkezi, Enternasyonal Stefan Zweig Cemiyeti ve Almanya Gazeteciler Cemiyeti üyesidir.

HANS FALLADA

KÖYLÜLER KODAMANLAR VE BOMBALAR

Türkçesi: Ahmet Arpad

§

Yayın No 1729
Modern Klasikler 55

Köylüler, Kodamanlar ve Bombalar
Hans Fallada

Kitabın özgün adı: *Bauern, Bonzen und Bomben*

Editör: Didem Ünal
Almanca aslından çeviren: Ahmet Arpad
Kapak tasarımı: Emir Tali
Sayfa tasarımı: Veysel Demirel

© 2018, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Mart 2018

ISBN: 978 - 605 - 185 - 245 - 4
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İÇİNDEKİLER

Başlangıç: Monte adında küçük bir sirk 9

BİRİNCİ KİTAP: KÖYLÜLER

Birinci Bölüm: Taşrada bir haciz 29

İkinci Bölüm: Bir fotoğrafın peşinde 51

Üçüncü Bölüm: İlk bomba 79

Dördüncü Bölüm: Fırtına yaklaşıyor 111

Beşinci Bölüm: Yıldırım bulutunun içinde 171

Altıncı Bölüm: Fırtına çıkıyor 225

Yedinci Bölüm: Hükümet müdahale ediyor 263

İKİNCİ KİTAP: KENTLİLER

Birinci Bölüm: Boykotun keşfi 313

İkinci Bölüm: Boykot gerçekleşiyor 339

Üçüncü Bölüm: Uzlaşma Komitesi çalışıyor 361
Dördüncü Bölüm: Kentliler savaşıyor... birbirleriyle 417
Beşinci Bölüm: Yeni kavgalar çıkıyor 497
Altıncı Bölüm: Zafer Gareis'ın 569

ÜÇÜNCÜ KİTAP: MAHKEME GÜNÜ

Birinci Bölüm: Stuff değişiyor 615
İkinci Bölüm: Üç günlük mutluluk 641
Üçüncü Bölüm: Tredup'un sonu 681
Dördüncü Bölüm: Gareis zorda 729
Beşinci Bölüm: Tanıklar ve Bilirkişi 779
Altıncı Bölüm: Karar 811
Epilog: Monte Sirki'nde yaşananların benzeri 831

Bu kitap bir roman, daha doğrusu düşlemlerin bir yapıtı... Yazar, Almanya'nın belli bir yöresinde yaşadıklarını, konuya sadık kalarak bilinçli olarak değiştirmiştir. Bu yapıtın gerçekleştirilmesini, yıkılan bir yapının taşları kullanılarak yapılan yeni bir yapıya benzetebiliriz. Ortaya çıkan yapı –malzeme dışında– eskisine tıpatıp uymaz...

Romanın kahramanları bir fotoğraftaki kadar keskin değildir. Yazar, anlattığı insanların yüzlerini tanımlarken ve onları görünür yaparken kötü benzerliklerden kaçınmıştır.

Toplumsal ortamı, Parti içindeki kavgayı, herkesin herkesle savaşını yansıtırken, gerçeklere elinden geldiğince sadık kalmıştır. Benim küçük kentimin binlerce benzeri var...

H. F.

BAŞLANGIÇ

Monte adında küçük bir sirk

1

Genç bir adam, geniş Burstah Caddesi'nde hızlı hızlı yürüyor. Altholm'un bu ana caddesinde yaptığı yürüyüş sırasında, önünden geçtiği dükkânların vitrinlerine gözlerinde öfke, ters ters bakıyor.

Genç adam 25 yaşlarında. Evli. Çirkin sayılmaz. Üzerinde eski, yer yer eprimiş siyah bir kısa palto var. Başında, kenarları geniş keçe bir şapka. Siyah çerçeveli bir gözlüğü yeğlemiş. Yüzüne gelince... Ölüm haberi getiren, gömü işlemleriyle ilgilenen çok dindar bir belediye görevlisinin yüzünü andırıyor.

Burstah Caddesi belki Altholm için Broadway. Fakat onun kadar uzun değil. Genç adam üç dakika sonra caddenin sonundaki bir evin önünde duruyor. Burası tren istasyonuyla yan yana. İçeriye giriyor, söylemesi gereken şeyleri çabucak söyledikten sonra yine çıkıyor ve doğruca Altholm ve çevresinde yaşayan herkesin okuduğu *Pomeranya'dan Günü Gününe Haberler* gazetesine gidiyor.

Girişteki danışmada oturan daktilocu kız, işsizlikten canı sıkılıyor olacak, gazetede yayınlanan romanın müsveddelerini okuyor.

İçeriye birinin girdiğini fark edince elindeki kâğıtları hızla bir kenara kaldırmak istiyor. Ancak gelenin, gazeteye ilanlar getiren Tredup olduğunu görünce bundan vazgeçiyor.

Genç adam masaya bir kâğıt parçasını fırlatır gibi bırakıyor ve "Bunu hemen dizgihaneye götürün!" diyor. "Diğerleri dizgide mi?"

"Tabii dizgide. Başka nerede olacaklardı ki?" Güzel kız biraz öfkeyle karşılık veriyor. "Fatura yazılacak mı?"

"Tabii yazılmayacak. Siz o sahtekârların ilanlara ödeme yaptığını hiç gördünüz mü? Dokuz mark! Şef aşağıya indi mi?"

"Şef saatlerdir çalışıyor!"

"Tanrı onu korusun! Peki ya eşi? Çakırkeyif mi?"

"Bilmiyorum. Olabilir. Fritz'in saat sekizde bir şişe kanyak alması gerekmişti."

"O zaman her şey yolunda. – Burası nasıl da midemi bulandırıyor! – Neredeler?"

"Bunu daha önce de sormuştunuz!"

"Hayır, Klara, Klara'cık, tatlı Klara! Ben sizi dün gece saat yarımda Mahzen'den çıkarken görmüştüm..."

"Elime geçen maaşla istediğim gibi yaşayabilirim..."

"Biliyorum, biliyorum. Acaba şefin kasasında biraz para var mı?"

"Kesinlikle yok!"

"Peki ya Wenk'in... Acaba onun kasasında var mı?"

"Sinemacı dün akşam ödeme yapmıştı."

"Öyleyse biraz avans alayım. İçeride, değil mi?"

"Siz bunu daha önce de..."

"...sormuştum. Tatlı kızım, sakın ilanı unutmayın."

"Tanrım! Unutsam ne olurmuş?"

2

Tredup, Yazı İşleri'nin kapısını hızla açıp içeriye giriyor, yavaşça kapatıyor. Uzun boylu müdür Wenk, masasına oturmuş tırnaklarını kesiyor. Yazı İşleri'nden Stuff bir şeyler yazıp duruyor.

Tredup elindeki çantasını atar gibi dolaplardan birinin rafına koyuyor, şapkasıyla paltosunu sobanın yanındaki gardıroba asıyor ve masasına oturuyor. Sonra diğerlerinin bakışlarını umursamazmış gibi kartoteks dolabını açıp bazı kartları karıştırmaya başlıyor. Wenk, tırnaklarını kesmeye ara veriyor, odaya vuran güneş ışığında parıldayan kapı tokmağına bakıyor, sonra tırnak makasını bir kenara koyup bakışlarını Tredup'a çeviriyor. Stuff ise yazmayı sürdürüyor.

Odada bir süre hiç kimse konuşmuyor. Wenk, karşısındaki koltuğa dayamış olduğu ayağını indiriyor ve gülümseyerek Tredup'a soruyor, "Anlat bakalım, neler yaptın?"

"Lütfen, Bay Tredup!"

"Haydi, Bay Tredup!"

"Şimdi senin haydine..."

Wenk Stuff'a dönüyor. "O hiçbir şey yapmamış. İnan bana, eli boş!"

Stuff, önce gözlerini iri iri açarak gözlüğünün altından Tredup'a bakıyor, sonra ağzına giren, ağarmaya başlamış bıyığının tellerini dişlerinin arasından çekiyor ve "Tabii eli boş gelmiş," diye Wenk'in söylediğini onaylıyor.

Tredup öfkeyle yerinden fırlıyor. Kartoteks kutusu gürültüyle yere yuvarlanıyor. "Bu da ne demek oluyor? Böyle konuşmanıza izin vermiyorum! Tam otuz iş yerine uğradım! İnsanlara baskı mı yapayım? İlan vermeleri için onları zorlayayım mı? Vermek istemiyorlarsa vermeyeceklerdir! Ben yeterince dileniyorum... Bütün gün masa başında oturan siz uşakların işi kolay. Çok gülünç insanlarsınız!"

"Durup dururken böyle öfkelenme, Tredup. Ne gerek var buna?"

"Tabii eli boş gelmiş demene öfkeleniyorum. Bir gün de kalk sen git bakayım ilan toplamaya. Tümü de salak, bir işe yaramayan tipler! Ben şu sıralar ilan filan vermiyorum... Gazetenizde yazanları da okumuyorum... *Günü Gününe* hâlâ çıkıyor mu? Çoktandır kapandı sanıyordum... İsterseniz yarın tekrar bir uğrayın!.. Suratlarına tüküresi geliyor insanın!"

Wenk mırıldanır gibi konuşuyor, "Bu sabah yolda *Haber* gazetesinin makine ustasına rastladım. Bugün beş sayfa ilanımız var, dedi adam."

Stuff öfkeyle yere tükürüyor, "Lanet olsun. Bizim de 15 bin tirajımız olsa..."

"Onların tirajı 15 bin. Bizim ise 7 bin."

"Fakat bizim tirajımız noter onaylı!"

"Evet, üç yıl önce..."

"Bana ne o noter onayından! Elimden gelse şu *Haber*'e bir fırça atardım!"

"Hayır, olmaz. Patron istemiyor!"

"Tabii istemez. Patron sağdan soldan borç aldığı için, bize böyle davranmalarına katlanmak zorundayız!"

Wenk, onu kızdırmayı sürdürmek istermiş gibi tekrar ilan konusuna dönüyor, "Hiç ilan yok mu, Tredup?"

"Braun, sekizdebir sayfa verdi. Dokuz marklık..."

Stuff iç çekiyor, "Dokuz marklık mı? Daha kötüsü olamaz."

"Başka ilan veren olmadı mı?"

"İflasa giden saatçi Schlosser tasfiye satışı yapıyor. Ondan mal alırsak ilan vereceğini söyledi."

"Boş ver! Ne yapacağım bir sürü çalar saati? Saatler çaldı diye yataktan çıkacak değilim ki!"

"Peki, şu Monte Sirki ilan vermiyor mu?"

Odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürüyen Tredup aniden duruyor. "Az önce söylemedim mi, ilan filan yok, diye! Bırak artık şu mızmızlanmayı!"

"Fakat Monte bize her yıl ilan verirdi! Tredup, hiç uğradın mı adamlara?"

"Bak sana bir şey söyleyeceğim, Wenk! Hem bunu sakin sakin ve dostça yapacağım. Eğer bir daha 'Hiç uğradın mı adamlara?' dersen, suratına yumruğu yiyeceksin!"

"Fakat Tredup, onlar bize her yıl ilan verirdi!"

"Öyle mi? Olabilir. Bu yıl vermeyecekler demek ki! Sen, patron ve Stuff, siz istediğiniz kadar söyleyin, fakat ben o lanet olası sirke bir daha uğrayacak değilim!"

"Ne oldu ki?"

"Ne mi oldu? Allah kahretsin onları! Yaptıkları, küstahlığın en büyüğü! Çingene küstahlığı, davranışları tiksindirici. İki gün önce

Haber gazetesinde ilanları vardı. Ben de salak, dün kalkıp sirkin kurulacağı alana gittim. Sirk filan yoktu orada!"

"Sirk menajeri aynı gün *Haber* gazetesine o ilanı vermiş olacak..."

"Ben onu bugün aşağıdan geçerken gördüm. Dün de geçmişti. Çadırı kurmaya başlamışlar. Fakat menajer denen adam nerede? Taşrada dolaşıp duruyor. En küçük köye bile ilanlar asıyor. Sanki köylülerin şu sıralar keyifleri çok yerinde! Haber bırakmış, saat birde tekrar uğrasın, demiş. Saat birde sayın menajer yemekte. Peki, diyorum ve bekliyorum. Menajer, lanet olası Çingene'nin teki, önce müdürle konuşmalıymış. Saat altıda bir daha uğramamı söylüyor. Saat altıda kalkıp tekrar gidiyorum. Müdürle henüz konuşamadım, diyor. Yarın sabah bir daha uğrasam iyi olurmuş."

"Vay canına! Her defasında onlara gidip geliyorsun demek..."

"Evet. Sonunda, bu sabah burnu Kaf dağında müdürle tanışabildim. Herifçioğlu birkaç maymunun, bir ahtapotun ve hastalıklı bir devenin sahibi. Pis herif, kokmuşun teki bu adam, *Günü Gününe*'ye ilan vermesinin pek yararı olmayacağını söyledi. Önemsiz gazetenizi kimse okumuyor ki, diye de ekledi!"

"Peki, sen ne dedin ona?"

"Elimden gelseydi o anda suratına birkaç tokat indirirdim! Fakat evde bekleyen ailemi düşündüm ve dönüp gittim. Ne de olsa hanım ayın birinde mutfak parasını bekliyor!"

Stuff gözlüğünü eline alıyor ve soruyor, "Önemsiz gazete mi dedi? Gerçekten önemsiz gazete mi dedi sana?"

"Yemin ederim Stuff, böyle dedi!"

Wenk de söze karışıyor, "Böyle söylediğine pişman etmeliyiz! Bu tam sana göre Stuff! Ağzının payını vermelisin!"

"Elimde olsa bunu yapardım. Evet, mutlaka yapardım. Fakat patron böyle şeyler istemiyor..."

"Patron istemiyor da ne demek!.."

"Boş ver şimdi patronu. Kalkıp üçümüz gidelim ona ve bir şey yapması gerektiğini suratına söyleyelim."

"Bilsen, ona ağzının payını vermeyi nasıl isterdim!" diye Stuff homurdanıyor.

"Dur!" diye Tredup atılıyor. "O Kızıl heriflerin ağızlarının payını vermeyi hep nasıl istediğini bilirim. Patron, hiç olmazsa Monte'dekilere böyle davranmana eminim karşı çıkmaz."

"Olabilir," dedi Stuff ve başını salladı Tredup'a hak vermek istermiş gibi. "Polis Şefi'yle ilgili bir şey biliyorum..."

"Şimdi çalışma odasına gidelim..."

"Hemen mi?"

"Tabii hemen! Dün akşamki tiyatro gösterisinin haberini kaleme almalısın."

"Sonra da patronun karşısına çıkarız."

3

Dizgihanedekiler işlerine ara vermiş. İki linotipin başında kimse yok. Metinleri makineyle dizenler ile elle dizenler, pencerenin yanında durmuş, aşağıdaki avluya bakıyorlar. Dizgihane çok sessiz. Sanki hiç kimse nefes almıyor.

Wenk soruyor, "Kahvaltı zamanı mı? Ne oluyor?"

Pencerede duranlar arkalarına dönüyorlar. Yüzü kırışıklarla dolu Metteur'ün bakışlarında biraz hüzün var. "Dışarıda yatıyor," diye konuşuyor.

Dizgihaneye az önce girmiş olan üç kişi, duranların arasından geçip pencereden aşağıya bakıyor. Gördükleri, üçünü de şaşkına çeviriyor.

Aşağıdaki küçük bir avlu. Dört yanında binalar yükseliyor. Bir bölümü çini kaplı, bir kenarı da çimenlikti. Alçak bir parmaklık, çimenliği çevreliyor. Bu parmaklık, çimenleri korumaktan çok, karanlıkta avluya çıkanın ayağını takıp düşmesine neden oluyordu. Bir yerde bir tuzaktı.

Fakat şimdi gündüzdü ve kadın oraya düşmüştü. Çimenlerde öyle yatıyor. Üzerindeki siyah etekliği açılmış, siyah örgü çorapları hafif kaymış. Beyaz iç çamaşırları da görünüyor.

"Krüger'den yeni bir şişe almak için arka kapıdan çıkıp avluyu geçmek istemiş olacak..."

"Fakat Fritz saat sekizde ona bir şişe getirmişti..."

"Ne yaptığını biliyor mu sanıyorsun?"

"Şimdi pencerelerin altında öyle yatıyor."

"Oğlu içkiden öldükten sonra böyle oldu."

Başkaları da geliyor. Herkes çimenlerde yatan kara lekeye bakıyor ve bir şeyler söylüyor.

Stuff elini gözlüğüne götürüyor, hafifçe öne doğru eğiliyor ve "Gel Tredup, kaldıralım," diyor. "Böyle olmaz."

Wenk peşlerinden bakıyor. "Yaptığınız doğru mu?" diye konuşuyor. "Patron mutlaka çalışma odasından görüyor..."

Yanında durmakta olan yaşlı Metteur, "Merak etmeyin, Bay Wenk," diyor. "O, karısını bu durumda görürse görmezden gelir."

Wenk peşlerinden yürüyor. Dışarıya çıkıyorlar. Aynı anda avluya bakan bütün pencerelerden başların geri çekildiğini fark ediyor. Aşağıda neler olup bittiğini merak eden hiç kimse görünmek istemiyor.

"Yarın bütün kent bilecek. Kadının parası çok, fakat şimdi yerlerde kıvranıyor. Ondaki para bende olsaydı..."

"Yaşam böyledir," diye ilan peşinde koşan adam bir an düşünüyor. "Ölümüne içmiş olan oğlu, kadını bu duruma getirdi... Genç adamın içkiden ölmüş olduğunu bütün kent biliyor... Burası küçük bir kent... Sayın Bayan, lütfen kalkın..."

Harap bir yüz. Kanı çekilmiş, kireç gibi, kırış kırış, yanakları sarkmış bir yüz. Kadın, yarı açık gözlerle çevresine bakınıyor. "Kapatın şu ışığı!" diye homurdanıyor. "Stuff, kapat ışığı. Gece bitmedi."

"Bayan Schabbelt, lütfen kalkın ayağa! Gelin bizimle, büroda içelim. Size anlatacağım güzel bir fıkra var."

"Lanet olsun sizlere!" diye sarhoş kadın söyleniyor. "Şimdi fıkra dinleyecek durumda olduğumu mu sanıyorsunuz?" Birden canlanmış gibi kendi kendine mırıldanıyor, "O hep fıkralar anlatıp duruyor. Ben yatağın kenarında oturuyorum. O bana artık kızmıyor..."

Yattığı yerden doğruluyor, ayağa kalkıyor. İki adamın arasında yürürken bakışları uzaklarda, sanki bir yerlerden gelen sesleri dinliyormuş gibi. Kanyak şişesi elinde Wenk peşlerinden gidiyor. "Fıkra anlatmayın, Bay Stuff! Biliyorum Herbert öldü. Sizin kanepenize şöyle bir uzanayım. Telefonun çaldığını, radyonun haberlerini, gazeteyi basan makinenin sesini duymak istiyorum. Gerçek yaşam bu!"

Dizgihanede insanlar çalışıyor. Herkesin başı önünde. Kimse gelenlere bakmıyor.

"Kanyağımı unutmayın!" diye kadın birden haykırıyor.

Sonra kanepeye uzanıyor. Uzatılan bardağı alıp başına dikiyor ve gözleri kapanıyor. Uykuya dalıyor. Çenesi sarkmış.

"Kim kalacak yanında?" diye Stuff soruyor. "İçimizden biri yanında kalmalı."

"Patronun yanına gideceksiniz?"

"Böyle soran kalır. Gel Tredup, biz gidelim!"

Dışarıya çıkıyorlar. Wenk peşlerinden bakıyor. Sonra başını uyumakta olan kadına çeviriyor. Sessizce çalışanlara bir göz atıyor ve kanyak şişesini eline alıp başına dikiyor.

4

Girdikleri oda temiz, aydınlık, bakımlı, havası temiz bir yer değil. Bir sürü aletin durduğu, kir pas içinde, serseri batakhanesini andıran karanlık bir oda.

Üzeri deliklerle dolu kirli muşambayla kaplı masada oturan, beyaz fırça sakallı, her tarafından yağlar sarkan, tostoparlak bir adam, insandan çok bir yer cücesini andırıyor. Başını kaldırıp içeriye girenlere bakıyor. "Sizlerle konuşacak zamanım yok! Kendi başınızın çaresine bakın!"

Stuff konuşuyor, "Birilerini eleştirmek istiyorum, Bay Schabbelt. Tabii siz izin verirseniz..."

Yer cücesini andıran adam, elindeki kurşun levhayı havaya kaldırıyor, kısık gözleriyle bir süre bakıyor ve "Ototipi iyi olmuyor," diye konuşuyor.

"Belki taraması fazla, Bay Schabbelt?"

"Siz ne anlarsınız böyle şeylerden? Çıkın dışarı! Tredup'un ne işi var burada? Haydi, çıkın dışarı! – Evet, taraması biraz fazla

gibi. Stuff, sen o kadar da budala değilmişsin! Söyle bakayım ne istiyorsun, kimi eleştirmek niyetindesin?"

"Kızılları."

"Hayır. Okurlarımızın yüzde elli beşi işçiler ve küçük memurlar. Kızılları eleştirmek mi? Kesinlikle, hayır. Biz sağcı olsak da, hayır!"

"Fakat çok iyi bir konu, Bay Schabbelt!"

"Anlat bakayım, Stuff. Kendine oturacak bir yer bul. Fakat Tredup dışarıya çıkmak zorunda. Dinlemesine gerek yok."

"Ben başka şeyler de yapmak istiyorum," diye Tredup homurdanıyor.

"Saçmalama! Şimdi yapacağın tek şey dışarıya çıkmak, Tredup!"

"Fakat o bize gerekli. Anlatacağım şeyle ilgili."

"Öyleyse git şu loş köşeye, orada dur! Haydi Stuff, anlatın bakayım."

"Komiser Kallene'yi tanıyorsunuz... Devrimden sonra Kızıllara katılmıştı. SPD* veya USPD'ye** üye olur olmaz da ödüllendirilmişti. Böylece bütün polislerin en budalası komiser oluvermişti."

"Sonra?.."

"Arada sırada belediyede görevi bittikten sonra temizliğe gelen kadınları denetliyormuş. Bütün bürolar boş, Bay Schabbelt..."

"Sonra?.."

"Temizlikçi kadınların arasında çok güzelleri var. Yere eğilip taşları silip yıkarken bazı görüntüler..."

"Böyle şeyleri bir sen düşünebilirsin, Stuff."

"Evet. Fakat Kallene de düşünmüş."

"Kısa kes, Stuff. Kim yakalamış onu?"

---

* Sosyal Demokrat Partisi

** Almanya Özgür Sosyal Demokrat Partisi

"Kızıl belediye başkanı!" diye Stuff sesini yükseltiyor. "Şişko Gareis. Onun masasının üzerinde yapmışlar..."

"Sonra?.."

"Bu sorunun yanıtı kolay, Bay Schabbelt! Şimdi Kallene yine Parti üyesi."

"Konunun üzerine gidilebilir," diyor Schabbelt. "Fakat bize göre değil. Hem Tredup da hemen sağa sola anlatır."

"Fakat Bay Schabbelt..."

"Ben size evet diyemeyeceğim, Stuff. Yerel bazı olaylarla sütunnunuzu doldurmaya baksanız daha iyi olur!"

"Fakat kentte yaşanan bazı şeyleri eleştirmeden de olmaz! Bu gazete gittikçe daha çok renk yitiriyor. İşe yaramaz diyenler var."

"Kimmiş onlar?"

"Öyle değil mi, Tredup?"

Tredup durmakta olduğu loş köşeden çıkıyor ve suratı asık, "Paçavra gazete, zırvalayan gazete, gamalı haç gazetesi, kamunun sorunlarıyla ilgilenmeyen gazete..." diye konuşuyor.

Stuff atılıyor, "Dağ köylerindeki okurlar da memnun değil. Yazdıkları her şey sıkıcı, boş şeyler yazan gazete, mide bulandıran gazete, köstebek. Yazdıklarıyla okuru uyutan gazete..."

Tredup atılıyor, "Yemin ederim, Bay Schabbelt! Bu sabah ilan almaya gittiğim bir okur böyle söyledi!.."

Şefi, başını önündeki kurşun levhaya eğmiş. "Peki eleştirmek istediğiniz bir başkası var mı?"

Tredup'la Stuff aynı anda seslerini yükseltiyor, "Monte Sirki!"

Ve Schabbelt, "Bana göre hava hoş. İlan vermeyenlerin de gözünü biraz korkutmak fena olmaz."

"Teşekkür ederiz, Bay Schabbelt."

"Tamam, tamam... Fakat beni birkaç gün rahatsız etmeyeceksiniz. Size ayıracak zamanım yok."

"Rahatsız etmeyeceğiz. İyi günler!"

5

Stuff yazı masasında oturuyor ve hâlâ uyumakta olan kadına bakıyor. Yanaklarına biraz renk gelmiş gibi, darmadağınık saçları yüzüne düşüyor. Adam düşünüyor, "Kanyak şişesi neredeyse bitmiş. Wenk'i dışarıya yolladığımda ağzı içki kokuyordu. Patronun sarhoş karısının kanyağını içiyor. Ona fırça atmalıyım!"

Sonra yine kadına bakıyor, "Bir kahve getirteyim, acı bir kahve, sıcak sıcak. Kendine gelir gelmez içsin. Grete'ye de haber vermeliyim."

Başını çevirip kapının yanındaki zile bakıyor, sonra önünde duran beyaz kâğıda bir göz atıyor. "Acı kahve işe yarar mı? Sanmıyorum. Hiçbir şeyin ona yararı yok."

Radyonun sesini açıyor. Spiker heyecanlı konuşuyor, "Dikkat! Dikkat! Dikkat! Burası Sosyal Demokratların basın bürosu! Dikkat!"

"Lanet olsun! Köşemi yazmalıyım."

Bir an duruyor, düşünüyor ve yazmaya başlıyor:

"Oyun alanında çadır kuran Monte adında küçük bir sirk dün akşam ilk gösterisini sundu. Programındaki gösteriler orta kalitedeydi; o kadar ilginç sayılmaz. Bir süre önce kentimize misafir olan Kreno Sirki ve Stern Sirki'nin sunmuş olduğu başarılı gösterilerin yanında Monte'ninkiler çok yetersiz kalıyor. Olsa olsa çocuklara hitap edecek şeyler."

Yazdıklarını şöyle bir gözden geçiriyor. "Bence bu kadarı yeterli."

Zili çalıyor. Genç Fritz odaya giriyor. "Bunu hemen dizgiye götür! Metteur'e söyle, iyi bir köşeye koysun. Ben şimdi Emniyet'e gidiyorum, oradan da Toplu Asliye Mahkemesi'ne. Dur, bir şey daha var. Grete'ye hemen söyle, Bayan Schabbelt'e acı bir kahve yapsın!"

Genç, odadan çıkıyor. Stuff önce uyumakta olan kadına bakıyor, sonra masadaki şişeye bir göz atıyor. Şişeyi eline alıyor, ağzına götürüyor ve içindeki son damlaları içiyor. Bir an ürperdiğini hissediyor.

"Bu akşam kafayı çekeceğim. Bu akşam çılgınlıklar yapacağım," diye düşünüyor. "Kendimden geçeceğim, her şeyi unutacağım. Dünyanın en pis işi benim yaptığım... Bir taşra gazetesinde muhabirlik!"

Gözlük camlarının ardından hüzünle bakıyor. Sonra dışarıya çıkıyor, Emniyet Müdürlüğü ile Toplu Asliye Mahkemesi'ne gidiyor.

BİRİNCİ KİTAP

KÖYLÜLER

BİRİNCİ BÖLÜM

Taşrada bir haciz

1

Altholm'dan gelip Stolpe'ye giden trenden, Haselhorst istasyonunda iki yolcu iniyor. Giyimlerinden memur oldukları belli. Trençkotlarını kollarına atmışlar, ellerinde kıvrımlı kalın bastonlar. Çevresine bakınırken suratını ekşiten adam kırk yaşlarında. Diğeri genç, biraz zayıfça, yirmi yaşlarında olmalı. Sanki istasyondaki her şey onu ilgilendiriyormuş gibi sağa sola merakla bakınıp duruyor.

İstasyondan çıkıp Haselhorst'un tek anayolunda yürüyorlar. Yolun sağında solunda bahçeler içinde büyük köy evleri, damları kuru otlarla, hasır otuyla, kiremitle, çinkoyla kaplı. Çoğu, ağaçlar arasında kalmış, birbirlerine uzak, anayola yan cephelerini dönmüşler.

İki adam, yollarına devam ediyor. Az sonra Haselhorst'u geride bırakıp üvez ağaçlarının altında, Gramzov'a uzanan toprak yolda ilerliyorlar. Otlaklarda büyükbaş hayvanlar, kahverengi ve siyah-beyaz benekli inekler geviş getiriyor, geziniyor. Bazıları başlarını çevirip yanlarından geçen yabancılara bakıyor.

"Bürodan kurtulup biraz doğaya çıkmak güzel," diye genç memur konuşuyor.

"Ben de eskiden böyle düşünürdüm," diyor yaşlıca olanı.

"Fakat bütün gün rakamlara kafa yormak da her zaman çekilecek bir şey değil."

"Rakamlar yine de insanlardan daha iyidir. Sana nasıl davranacaklarını bilirsin."

"Bay Kalübbe, sizce olay çıkar mı?"

"Saçmalama! Olay filan çıkacak değil!"

Genç, elini pantolonunun arka cebine götürüyor. "Bereket versin tabancamı yanıma aldım."

Kalübbe birden duruyor. Öfkeyle elini kolunu sallıyor. Yüzünün rengi atıyor. "Salak adam!" diye homurdanıyor. "Çok dik kafalısınız!"

Öfkesini frenleyemiyor. Kolundaki trençkotu fırlatıp atıyor, bastonu da arkasından yolluyor. "Yapın bu pis işi tek başınıza!" diye bağırıyor. "Bir insan nasıl bu kadar kuşbeyinli olabilir! Hem böyle..." Daha fazla konuşamıyor.

Yanındaki gencin yüzü kireç gibi olmuş. Sanki aynı anda hem gücenmiş, hem kızmış, hem de ürkmüş. Yanlış bir şey söylememeye dikkat ederek konuşuyor, "Lütfen Bay Kalübbe, sizi bu kadar kızdıracak ne söyledim ben?.."

"Söylediğine bir baksana! Tabancam yanımda, diyorsun! Köylülerin karşısına cebinde tabancayla mı çıkmak istiyorsun? Beni evde karımla üç çocuğum bekliyor!"

"Fakat Maliye'nin müşaviri bana bu sabah tabancayı nasıl kullanacağımı gösterdi..."

Kalübbe'nin öfkesi iyice artıyor. "O mu? O bütün gün masasından kalkmayan biri! Bütün işi gücü, dosyalarla evraklar. Niçin benimle bir kez olsun taşraya hacize gelmiyor? Poseritz'e, Dülmen'e veya bugünkü gibi Gramzow'a..."

Sonra Kalübbe, bir gün hacize giderken o müşavir yanında olacakmış gibi sırıtıyor.

Aniden gülüyor ve yüksek sesle, "Bakın size şimdi bir şey göstereceğim!" diyor. Pantolonunun arka cebinden bir tabanca çıkarıyor, yanındaki gencin kafasına nişan alıyor.

"Bırakın bu saçmalığı!" diye genç adam bağırıyor ve bir adım kenara sıçrıyor.

Kalübbe tetiğe basıyor. "İşte! Hiçbir şey olmadı! Tabancada kurşun yok. Bizim korumamız böyle!"

Sonra tabancasını yine cebine sokuyor. "Verin bakayım!" Gencin uzattığı tabancayı alıp boşaltıyor. Yere düşen kurşunları teker teker toplayan genç, sesini çıkarmıyor. "Şimdi koyun onları yeleğinizin cebine. Döndüğünüzde o Maliye Müşaviri'ne verirsiniz! İşte Thiel, bu benim silah kullanma üzerine dersim!"

Thiel yerde duran bastonla, trençkot ve çantayı da hiç konuşmadan alıyor, Kalübbe'ye uzatıyor. Yollarına devam ediyorlar. Kalübbe bakışlarını çevresinde dolaştırıyor. Uzun korulara, çayırlara, her yeri kaplayan sarı düğünçiçeklerine, açık pembe çayır terelerine bakıyor. "Dinleyin beni Thiel," diye konuşuyor. "Öfkelenmeyin bana. Verin bakayım şu elinizi. Evet. Bütün gün Maliye'de masa başında oturanların hiçbir şeyden haberi yoktur. Taşraya çıkanların ne yaptığını kimse bilmez!

Haciz memuru görevine getirildiğimde sevinmiştim. Bu görevi benim için çekici kılan sadece ek kazanç ve yolluklar değildi. Tabii evde üç çocuğu bekleyen biri için bu kazanç güzeldi. Fakat kent dışına çıkmanın, böyle bir ilkyaz gününde temiz havada ve güzel bir doğada dolaşmanın çekici yanlarını da unutmamak gerek. Kentteki gibi her yer taş ve beton değil. İnsan burada doğanın göbeğinde. Fakat köylülerin gözünde devletin en rezil, en utanılacak temsilcisi de..."

"Bay Kalübbe, siz övgüler alan bir..."

"Evet, devlet dairesinde! Bir köylü, on köylü odana girip karşında durdu mu köylü kalır! O, kente inmiş bir köylüdür! Eğer küstahlaşırsa, olay çıkarırsa sorun yoktur. Parmaklığın ardında duruyordur. Senin ise telefon yanındadır, polisi hemen arayabilirsin.

Buradaysa, şimdi gittiğimiz yerde, köylünün vatanındayız. Adam ve ailesi bu topraklarda yüz yıldır, bin yıldır yaşıyor. Burada yabancı olan bizleriz!

Ben tek başıma, koltuğumun altında çantam, aralarında dolanıp duruyorum. Devleti temsil ediyorum. Az sonra yanlarından ayrılırken, tabii başarabilirsem gururlarından bir parçayı ve ahırdaki ineklerden birini alıp kente dönüyorum. Eğer çok sorunlu bir konuysa, bin yıldır üzerinde yaşadıkları toprakları ellerinden alıyorum, insanları haymatlos yapıyorum."

"Ödeyemedikleri oluyor mu?"

"Kimi zaman oluyor. Ya cepleri boş olduğu, ya da istemedikleri için ödeyemiyorlar. Son aylarda ödeme yapan tek köylü yok. Bakın Thiel, bu insanlar onlarca yıl varlıklı köylülerdi, her zaman rahat bir yaşam sürmüşlerdi. Şimdi ise durumlar değişti; idareli yaşamaları, hatta neredeyse oruç tutmaları gerekiyor!

Biz kentliler onların nasıl yaşadığını biliyor muyuz? Biz onlarla ilgilenmiyoruz ki! Bize ne taşranın yaşamından! Herkes kendi ekmeğini yiyor. Ben buraya gelince onların gözünde 'ikiyüzlü, sahtekâr' adamın tekiyim! Orospuluk yaptığı için herkesin uzak durduğu bir kadından farkım yok."

"Durun! Bir dakika!" Thiel heyecanla yanındaki adamın sözünü kesiyor ve kolunu tutuyor. Yerde, toprak yolda bir kelebek duruyor. Kanatlarını hafifçe çırpıyor, sanki güneş ışığının zevkine varıyor.

Kallübe kelebeğin üzerindeki ayağını son anda çekiyor. Olduğu yerde duruyor, yere bakıyor. Duygulanmış gibi.

"Evet Thiel, bu da yaşamdır," diye mırıldanıyor. "Haklısınız. An gelir, insan ayağını geri çekmek zorunda kalır. Fakat şimdi sizden bir ricam var."

"Ne gibi?.." diye Thiel soruyor.

"Siz şu anda sakin kaldınız, bense sesimi yükselttim, söylenip durdum. Belki bugün rollerimiz değişebilir. İşte o anda şunu unutmayın, her türlü aşağılamayı ve küfürü sesinizi çıkarmadan dinlemek, içinize atmak zorundasınız. İyi bir haciz memuru hakaretten dolayı ceza talebinde bulunmaz. O, haciz işlemini başarıyla uyguladığında iyi bir devlet memurudur. Karşınızdaki elini kaldırdığında siz kaldırmayacaksınız. Aleyhinizde ifade verecek çok sayıda tanık, her zaman olacaktır. Söylediklerimi unutmayacaksınız, öyle değil mi? Söz veriyor musunuz bana?"

Thiel ant içermiş gibi bir elini kaldırıyor.

"Verdiğiniz sözü tutabilecek misiniz?"

"Evet," diyor Thiel.

"Çok güzel. Öyleyse şimdi Gramzow'daki Päplow'a gidelim ve iki öküzünü açık artırmayla satalım!"

2

Henüz öğlen değil. Saat on bire geliyor. Maliye'nin yolladığı iki adam Gramzow'a uzanan yolda anlaşıp el sıkıştıktan sonra yürümelerine devam etmişti.

Gramzow'daki lokanta kalabalık. Masalar dolu. Köylülerin önünde bira bardakları duruyor. Sert içkiler küçük kadehlerde. Lokanta kalabalık olmasına karşın sessiz sayılır. Pek konuşan yok. Sanki herkes arka bölümdeki büyük masada oturanların konuşmasını dinlemeye çalışıyor.

Ceviz ağacından duvar saatinin altındaki yuvarlak masa, işlemeli örtüyle kaplı. Yedi köylü oturuyor. Sekizincisi ön tarafa açılan kapıda ayakta duruyor. Kanepeye oturmuş, uzun boylu, hatları keskin yüzü kırışıklarla dolu, bakışları donuk, dudakları incecik bir adam elindeki içkisini yudumluyor.

"Evet..." diye konuşuyor ve kanepesinde oturmaya devam ediyor. "Sizler atalarından günümüze Gramzow'da yaşayan köylülersiniz. Kulağıma geldi, Altholm'daki Maliye, köylümüz Päplow'un

borçlu olduğuna karar vermiş. Ondan yana olanlar elini kaldırsın. Päplow'a karşı olanlar ise hiç çekinmesin, onların eli aşağıda kalabilir. Herkes görüşüne göre kararını versin. Şimdi oylama yapıyoruz."

Yedi el havada..

Kanepede oturan, yüz hatları keskin adam ayağa kalkıyor. "Päplow, aç kapıyı," diyor. "Lokantada oturan herkes duysun. Gramzow köylülerinin aldığı kararı onlar da bilsin!"

Kapı açılıyor. Aynı anda lokantadaki bütün köylüler ayağa kalkıyor. Uzun boylu adam, dış kapının yanında durmakta olan ak sakallı bir köylüye seslenip soruyor, "Nöbetçiler yerlerinde mi?"

"Yerlerinde, Muhtar Bey!"

Uzun boylu, bu kez tezgâha dönüyor ve şişman lokantacıya soruyor, "Krüger, yakında karılar var mı?"

"Hiç kimse yok, Muhtar Bey!"

"Ben Gramzow köyü muhtarı Reimers, köy meclisi temsilcilerinin kararını şimdi sizlere bildiriyorum:

Altholm Vergi Dairesi, köylümüz Päplow'a yollamış olduğu 2 Mart tarihli yazısıyla, 1928 yılından dört yüz altmış üç mark gelir vergisi borcu olduğunu bildirdi.

Bu yazı üzerine köylümüz Päplow'la görüştük. Kendisinin bize yaptığı açıklamaya göre bu vergi hesaplanırken yöremizdeki çiftlikler için geçerli olan vergi ortalaması alınmış. Ancak köylümüz Päplow bunun kendisi için geçerli olmadığı görüşünde. Çünkü 1928 yılında çiftliği beklenmeyen bir zarara uğramış. Atlarından ikisi kalınbağırsak hastalığından ölmüş. Büyükbaş hayvanlarından biri de buzağılarken yaşamını yitirmiş. Babasını Altholm Hastanesi'ne kaldırmak zorunda kalmış. Yaşlı adamın oradaki bakımını bir yıl boyunca üstlenmiş.

Gerek köylümüz Päplow, gerekse muhtar olarak ben, Vergi Dairesi'ne verdiğimiz dilekçelerle, bu karara itirazda bulunduk

ve vergi indirimi talep ettik. Ancak Vergi Dairesi, kararından dönmedi.

Vergi Dairesi'nin bu kararını kesinlikle kabul etmediğimizi açıklıyoruz. Päplow Çiftliği'nin varlığına ve geleceğine öldürücü bir müdahale olan bu karara her ne olursa olsun uymayacağımızı, Altholm Vergi Dairesi'ne ve onu görevlendirmiş olan devlete bildiriyoruz.

On beş gün önce alınan karara göre köylümüz Päplow'un haczedilmiş besili iki öküzü bugün açık artırmaya çıkarılacak. Açık artırmada teklif verecek kişi bugünden sonra köylümüz değildir. Herhangi bir zor duruma düştüğünde kimse ona yardım etmeyecek, o kişi ve ailesi tümüyle dışlanacaktır. Bugünden sonra Gramzow'da, Lohstedt Bölgesi'nde, Pomeranya Eyaleti'nde, Prusya Devleti'nde ve tüm Alman İmparatorluğu'nda kendine dikkat etmesi gerekecek. Köylülerimize onunla konuşmaları, ona zamanlarını ayırmaları yasaklanacaktır. Hiçbirimizin çocuğu onun çocuğuyla oynamayacak, hiçbir kadınımız eşiyle sohbet etmeyecektir. O insan artık tek başına yaşayacak ve tek başına ölecektir. İçimizden birine karşı olan, hepimize karşı demektir! Yine de böyle yapan kişi, bizler için o günden sonra bir ölü demektir!

Söylediklerimi hepiniz duydunuz mu, Gramzowlular?"

"Duyduk, Muhtar Bey!"

"Öyleyse bugünden sonra ne yapacağınızı biliyorsunuz! Köylüler toplantısı burada sona ermiştir. Nöbetçiler geri çekilebilir!"

Lokantayla arka oda arasındaki kapı yine kapanıyor. Muhtar Reimers kanepeye oturuyor, alnında birikmiş terleri elinin tersiyle siliyor ve bu arada soğumuş olan romlu sıcak içkisinden birkaç yudum alıyor. Sonra saatine bakıyor. "On bire beş var. Päplow, sen şimdi ortadan kaybolsan iyi edersin! Yoksa Vergi Dairesi'nin şu kölesi, tutanağı yüzüne karşı okur."

"Evet, Reimers. Fakat hayvanları götürürlerse ne yaparım?"

"Merak etme, onlar hayvanlarını götüremeyecek, Päplow!"

"Buna nasıl engel olacaksın? Zor kullanarak mı?"

"Hayır. Bu devlete ve yönetimine karşı zor kullanmayacağız. Kafamda başka bir çıkar yol var."

"Anlıyorum. Fakat o çok güvenilir bir yol olmalı! Benim paraya gereksinimim var."

"Çok güvenilir. Gramzowluların Vergi Dairesi'yle nasıl baş etmiş olduğunu yarın bütün ülke bilecek. Sen takma kafana. Gidebilirsin."

Çiftçi Päplow lokantayı arka kapıdan terk ediyor, avludan geçip sokağa çıkıyor ve gözden kayboluyor. Yedi köylü, diğer müşterilerin arasına oturuyor.

3

Lokantanın pencerelerinden Vergi Dairesi'nin yollamış olduğu iki adamın geldiği görülüyor. Yularlarından tuttukları kırmızı-kahverengi iki öküz peşlerinde.

Az önce Päplow'un çiftliğine uğramışlardı. Çiftlikte devletin talep ettiği vergi borcunu ödeyecek kimse yoktu. Karşılarına çıkan bir çalışan, memurların büyükbaş hayvanların durduğu ahıra girip öküzlere el koymasına karışmamıştı. Altholm Vergi Dairesi'nden gelen adamlar hayvanların yularlarını taktıkları gibi onları çeke çeke açık artırmanın yapılacağı lokantaya getirmişlerdi.

İki öküzü lokantanın önündeki direklere bağladıktan sonra içeriye giriyorlar. Adamların geldiğini pencereden gören ve küfür etmeye başlayan köylüler kapı açılınca susuyor. Otuz veya kırk çift öfkeli göz, içeriye giren adamlara dik dik bakıyor. Lokantada bir ölü sessizliği var.

"Gramzowlu Bay Päplow acaba burada mı?" diye Kalübbe soruyor.

Köylüler ona ve yanındaki gence bakıyorlar ve susmaya devam ediyorlar.

"Bay Päplow acaba burada mı?" Kalübbe sorusunu tekrarlıyor.

Yine yanıt veren yok.

Herkesin düşmanca kendisine baktığını hisseden Kalübbe ağır ağır tezgâha doğru yürüyor. Beceriksiz küçük adımlar atıyor. Bir iskemlenin arkalığına takılı bastonu çarpıp deviriyor. Hafifçe sendeliyor. Kalübbe eğiliyor ve bastonu yerden alıp iskemlenin arkalığına takıyor. "Özür dilerim," diyor.

Köylü, suratı asık ona şöyle bir bakıyor ve başını pencereden dışarıya çeviriyor.

Kalübbe, lokanta sahibinin yanına gidiyor ve "Sizin de bildiğiniz gibi burada bir açık artırma yapmam gerekiyor," diyor. "Bana bir masa getirmenizi rica edebilir miyim?"

Lokanta sahibi homurdanır gibi yanıt veriyor, "Burada masa filan yok, masa koyacak yer de yok!"

"Bildiğiniz gibi, bana yer açmak zorundasınız!"

"Bunu nasıl yapayım Beyim? Müşterilerden birini dışarıya mı atayım? Siz kendinize başka bir yer bulun!"

Kalübbe bu kez sesini yükseltiyor, "Sizin de bildiğiniz gibi..."

Lokantacı, sözünü kesiyor, "Biliyorum, biliyorum," diyor. "Nasıl yapacağımı söyleseniz iyi olur. Çünkü yasalar insanlara hiç çıkar yol göstermez."

Köylülerden biri emreder gibi sesleniyor, "Kapının önüne bir masa koysanıza!"

Ufak tefek lokantacı hemen canlanıyor. "Kapının önüne bir masa! Tabii, niçin olmasın. Bu çok güzel bir düşünce. Hem oradan hayvanları da görürsünüz..."

Hemen getirilen bir masa dışarıya çıkarılıyor. Lokantacı iki de iskemle alıp masanın yanına koyuyor.

"Bize iki de bira lütfen!"

Lokantacı, duymamış gibi duruyor. Bakışları hüzünlü, yüzünde kırışıklar oluşmuş. Kalübbe açık pencereden içeri, masalarında oturmakta olan köylülere bakıyor. "Beyefendiler, rica edeceğim..." diye konuşuyor. "İki bira! Ne oluyor size?.."

Lokantacı, ellerini kaldırıyor ve yalvarır gibi, "Beyefendi, istemeyin benden bunu..." diye mırıldanıyor.

Kalübbe bakışlarını Thiel'e çeviriyor. Genç adam başı önünde öyle duruyor. "Görüyorsunuz, değil mi Thiel?" Sonra yine lokantacıya dönüyor, "Siz bize bira vermek zorundasınız!" diye konuşuyor. "Eğer istediğimi yerine getirmezseniz hakkınızda rapor tutacağım. O zaman lokanta izninizi yitirirsiniz!"

Ancak lokantacı inatçı. "Eğer istediğinizi yerine getirirsem bütün müşterilerimi kaçırırım. Ne yaparsam yapayım durum benim için iyi değil, Sayın Bay..."

Kalübbe'yle lokantacı hiç konuşmadan bir süre öyle bakışıyorlar.

"Söyleyin içeridekilere, açık artırma başlıyor."

Lokantacı hafifçe eğiliyor ve "İnsan, kalabildiği sürece insan olarak kalmasını bilmelidir," diye mırıldanıyor.

Sonra yürüyüp gidiyor. Haciz memuru çantasından bazı evrakları çıkarıyor ve masaya koyuyor.

Onun kendisine bakmasını isteyen Thiel, "Az önce yine tabancayı düşündüm," diye konuşuyor. "Sanırım silahların her zaman işe yaramayacağını günün birinde ben de öğreneceğim..."

Kalübbe, başını önündeki evraklardan çekmeden yanıt veriyor, "Henüz akşam olmadı! Bugün eve döndüğümüzde çok şey öğrenmiş olacaksınız."

O anda masanın üzerine bir gölge düşüyor. Siyah giyimli, siyah bağa gözlüklü, omzunda fotoğraf makinesi, gençten bir adam sessizce yanlarına sokuluyor. "İzin verirseniz kendimi tanıtmak istiyorum," diye konuşuyor. "Ben, Altholm'da çıkan *Günü*

Gününe gazetesinden Tredup. Bu sabah yeni kilise inşaatının fotoğrafını çekmek için Podejuch'daydım. Lokantanın önünden geçerken burada bir açık artırma olduğunu öğrendim."

"Bunun haberi gazetenizde de çıkmıştı."

"Haczedilen hayvanlar bunlar mı? Son zamanlarda hacizlerde gittikçe daha çok sorun çıktığı kulağımıza geldi de... Siz de böyle şeyler yaşadınız mı?"

"Bu konuyla ilgili bilgileri size ancak Vergi Dairesi'nden Müşavir Berg verebilir."

"Sorun yaşamadınız öyle mi? Acaba açık artırma sırasında birkaç fotoğraf çekmeme izin verir misiniz?"

Kalübbe sesini yükseltiyor, "Bizi daha fazla rahatsız etmeyin! Sizin gevezeliğinize ayıracak zamanım yok!"

Tredup omuzlarını şöyle bir silkiyor. "Nasıl isterseniz. Fotoğraf çekeceğimi bilmelisiniz. Her insan ekmek yiyebilmek için bir şey yapmak zorundadır..."

Sonra karşıya geçiyor ve çekimler için fotoğraf makinesini hazırlamaya başlıyor.

Kalübbe de omuzlarını silkiyor, "Pek haksız değil. Mesleğini yapmak zorunda. Onu terslemem doğru olmadı. Fakat adamın gazetesine öfkeliyim. Onlar daha çok skandal haberlerin peşinden gidiyorlar. Birkaç gün önce Monte Sirki üzerine yazdıklarını okudunuz mu?"

"Ah, evet."

"Bu şantajdan başka bir şey değil. Gazeteden tek muhabirin gösteri sırasında orada olmadığını bütün Altholm biliyor. Sirkin sahibi bu gibi haberlerle işlerine zarar verdikleri için gazeteyi dava etmeyi düşünmüş, fakat böyle şeylerin bir işe yaramayacağını bildiği için de şikâyetinden vazgeçmiş. Schabbelt bazı konuları yanlış yorumlamasını iyi becerir. Karısı içkicinin teki. Gazete

yazarı Stuff da arada sırada kafayı çeker... Diğerleri de onlardan pek farklı değildir..."

"Peki kim okuyor bu gazeteyi? Ben *Haber* gazetesini alıyorum."

"Şu herifin açık artırmayı haber yapacağını pek sanmıyorum. Hem kimsenin geldiği de yok ki!"

Lokantanın pencerelerine bakıyorlar. Görebildikleri kadarıyla lokanta yarı yarıya boşalmış. Fakat henüz yeterince oturan var.

"Şimdi kapıya gidip 'Açık artırma başlıyor!' diye seslenin. Lokantacıya da söyleyin yanıma bir gelsin!"

Thiel oturduğu yerden kalkıyor ve kapıya gidiyor. Kalübbe, genç adamın seslendiğini duyuyor. Birinin homurdandığını duyuyor, ardından atılan kahkahalar da kulağına kadar geliyor. Sonra kahkahalar bıçakla kesilmiş gibi duruyor. Thiel masaya dönüyor.

"Ne oldu?" diye Kalübbe soruyor.

"Lokantacı hemen gelecek. Ah, köylülerden biri bana, 'Genç adam, koş evine, annen seni yıkamak için bekliyor!' diye seslendi. Fakat uzun boylu biri ona çenesini kapatmasını söyledi."

Lokantacı masaya geliyor, "Buyurun?"

"Bugün hayvan tüccarları köye uğramadı mı?"

"Uğradı."

"Kimler?"

Lokantacı bir an susuyor ve sonra, "Bilmiyorum," diye mırıldanıyor. "Gelenleri tanımıyordum."

"Tabii tanımıyordunuz! Şimdi neredeler?"

"Yollarına devam ettiler."

"Teşekkürler. Başka sorum yok." Lokantacı içeriye giriyor ve Kalübbe, Thiel'e dönüp, "Kasap Storm'u bir arayayım," diyor. "Biz hep ondan alışveriş ederiz. Belki o yüreklidir, bu hayvanları satın alır. Ne de olsa yarı fiyatına."

"Ya almazsa?

"Ah, o zaman da Vergi Dairesi'ndeki müşaviri ararım. Ne yapacağımıza onun karar vermesi gerekiyor."

Thiel sesini çıkarmıyor. Oturuyor ve güneşte ışıldayan yola bakıyor. Birkaç tavuk, at pisliklerinin arasında sindirilmemiş otlar arıyor. Kuyruğu dik bir kedi, karşıdaki avluya giriyor. "Burası çok güzel," diye düşünüyor. "Burada ne istersen var. Fakat hava pislik de dolu. Açık artırmanın suya düşeceğini şu gazeteci de fark etmiş olacak. Az sonra çekip gider. Fakat fotoğraf makinesi henüz elinde. Belki de fotoğrafını çekecek daha ilginç bir şey buldu. – Öküz, böğürme öyle! Bak ben de susadım, fakat içecek veren yok! – Kalübbe sinirli. Ancak pek belli etmiyor. Köylü hep köylü kalır. Onun derisi kalın. Görevini yerine getiriyor ve geri kalanına pek kafa yormuyor. Bunu nasıl başarıyor? Benim briçim var, onun da ailesi. İkimiz de Atholm'da yaşayıp duruyoruz. Bize ne köylülerden? Şu bela olmasa burası güzel bir yer..."

Öğle güneşinde gözlerini kapatıyor, düşüncelere dalıyor. Az ötedeki öküzler başlarını ve kuyruklarını sallayarak üzerlerine üşüşen sinekleri kovmaya çalışıyor.

4

Kalübbe yanında, ayakta duruyor. "Biraz uydunuz mu? Evet, bugün fırtına çıkacak gibi! Süt bozulmaya başladı! Kasap Storm hayvanları alamayacağını söyledi. Alırsa yörede hiç kimsenin ona hayvan satmayacağından çekiniyormuş. Boş verelim onu. Karım bundan sonra evin etini başka kasaptan alsın!"

"Peki Müşavir Bey ne dedi?"

"Evet, Müşavir Bey, Saygıdeğer Beyefendi, Bay Berg burada olup biteni tabii kavrayamıyor. Onun anlayabileceği şeyler değil. Fakat ne olursa olsun sorun bugün halledilmek zorunda, köylülerin inadı kırılmalı! Bizim hayvanları Haselhorst'a götürüp trenle Stettin'e nakletmemizi söyledi. Evet, hoş bir şey değil bu. Az önce bir yük vagonu ayırttım. Bana kalırsa, hemen yola koyulalım. Ne kadar çabuk orada olursak, biramızı o kadar çabuk yudumlarız. Tren istasyonundaki lokantacı bize içecek bir şey vermek zorunda."

"Öyleyse kalkalım. Siz hayvanlardan hangisini alacaksınız?"

"Şu boynuzları kıvrık olanı bana bırakın. O biraz huzursuza benziyor. İleri atılırsa sakın dizgini bırakmayın, diğer elinizdeki sopayla da burnuna birkaç kez vurun. O zaman kaçmaktan vazgeçer."

Sonra, ipleri lokantanın önünden çözüp yola koyuluyorlar. Aynı anda kapı açılıyor ve köylüler peş peşe dışarıya çıkıyor. Bir düzine, iki düzine, üç düzine. Yolun iki yanına diziliyorlar ve yola koyulan iki adama suskun suskun bakıyorlar.

Kalübbe'yle Thiel yürüyorlar. Hayvanlar seslerini çıkarmadan peşlerinden gidiyor. Kalübbe bir ara yanındaki genç adama dönüp, "Sıra dayağını andırıyor," diyor.

"Hoşlarına gidiyor gibi..."

"Tabii!" Köy yolu bitiyor. Haselhorst'a uzanan şoseye çıkıyorlar. "Bu ne?" Toprak yolun iki yanında, içi su dolu çukurlar uzanıyor. İleride, üç yüz metre kadar uzakta, hareketli bir kalabalık. Bir engel.

"Ne oluyor?"

"Seçemiyorum. Yola bir engel mi yerleştiriyorlar?"

"Fakat açık renk bir şey. Kuru otlara benziyor. Umursamayalım, üzerinden geçip yolumuza devam edelim."

"Peki geçemezsek ne olacak? Yol kenarındaki çukurlar çok geniş."

"O zaman bekleriz. Bir araba gelir, yol açılır."

Yaklaşıyorlar. Thiel rahatlamış gibi sesleniyor, "Önemli değil. Birinin arabasından saman balyaları devrilmiş olacak..."

"Evet, evet."

Fakat biraz daha yaklaşınca Thiel sesini yükseltiyor, "Ne oluyor burada? Samanları kaldırmıyorlar. Arabalarla atları uzaklaştırıyorlar!"

"Boş ver! Samanları ayaklarımızla kenara itip yolumuza devam ederiz."

Engele çok yaklaşıyorlar. Yere dökülmüş samanların çevresinde üç dört kişi duruyor. İçlerinden biri eğiliyor. Aynı anda samanlar yanmaya başlıyor. Alevler yayılıyor, çabucak bütün yolu kaplıyor. Dumanlar yükseliyor.

Hayvanlar başlarını hızla kaldırıyorlar ve oldukları yerde duruyorlar. Huzursuzca sağa sola hareket ediyorlar.

Birden dönen rüzgâr, alevleri onlara doğru yönlendiriyor. Kıvılcımlar havada uçuşuyor. İki adam, dumanların arasında kalıyor.

"Haydi! Koşun! Köye dönüyoruz!" diye Kalübbe haykırıyor ve elindeki sopayla hayvanın burnuna birkaç kez vuruyor.

Yan yana, ayakları birbirine karışarak, sendeleyerek, tökezleyerek hızlı hızlı köye dönüyorlar.

Az ileride, yaklaşık yüz metre sonra hayvanlar sakinleşiyor. Kalübbe, nefes nefese genç adama sesleniyor, "Fakat bunu mutlaka rapor etmeliyim! Bu kadar da olmaz!"

"Şimdi ne yapacağız?"

"Haselhorst'a girmemizi engellediler. İnat etmeye gerek yok. Şimdi biz onlara bir oyun oynayalım. Ne yapacağız biliyor musunuz? Hayvanları Rippmerow, Banz ve Eggermühle üzerinden Lohstedt'e götüreceğiz."

"Fakat bu yol tam on dört kilometre!"

"Olsun! Hayvanları yine Päplow'un ahırına mı bırakalım istiyorsunuz?"

"Kesinlikle hayır!"

"Anlaştık!"

Yine lokantaya dönüyorlar. Kapının önünde durmakta olan köylüler onlara bakıyor.

"Dönüşümüzü beklemişler. Fakat beklediler diye hayvanları geri verecek değiliz! Buradan hemen uzaklaşmalıyız."

Herkes onlara bakıyor. Genci, yaşlısı, açık tenli, koyu tenli, kireç yüzlü, cildi düzgün veya kırış kırış, beyaz veya kara sakallı, öyle duruyorlar. İki adam iyice yaklaşınca kıpırdanıyorlar ve arı sürüsü gibi onlara yaklaşıyorlar. İki gruba ayrılıyorlar ve Kalübbe'yle Thiel'i aralarına alıp yürüyüşlerine eşlik ediyorlar. Tek konuşan yok. Başları dik veya eğik. Ellerinde kısa sopalar.

"Olay çıkacak gibi. Sonu iyi olmayabilir..." diye Kalübbe bir an düşünüyor. "Thiel heyecanlanıp yanımdan ayrılmamalı."

Sağlı sollu yürüyen köylüler biraz daha sokuluyor. Päplow'un çiftliğinin kokusunu alan hayvanlar hızlanıyor.

Kalübbe dikkat ediyor. Önündeki hayvanın çiftlik yoluna sapmak istediğini seziyor. Elindeki sopayı sertçe boynuzlarına indiriyor, ucunu böğrüne saplıyor ve hayvan hızla yoluna devam ediyor.

"Çok şükür," diye Kalübbe düşünüyor ve köylülerin onlara hâlâ eşlik etmesine şaşırıyor. Thiel de peşinde. Ona dönüp nefes nefese, fısıldar gibi konuşuyor, "Merak etme, Thiel! İpi iyice bileğine sar! Hayvanı çalmalarına izin verme! O devletin malı! Ne olursa olsun Lohstedt'e gidecek!"

Köylüler yanlarında yürümeye devam ediyor. Yol daralıyor, kalabalıklaşıyor. Öteler pek seçilmiyor. Fakat o ne? Evet, uzakta, bu yolun ortasına da sarı bir şey dökülmüş.

Ancak bu kez durmak yok! "Orayı geçmek zorundayız," diye Kalübbe bir an düşünüyor.

Önden giden hayvan iyice huzursuzlanıyor. Onu çekiyor. Kalübbe'nin başını çevirip arkasına bakması güç. Köylüler ellerindeki sopalarla hayvanlara vuruyor. "Thiel, dikkat et!" diye haykırıyor. "Çayırlığa çık!"

Ve yoldaki samanlardan alevler yükseliyor. Yedi sekiz kişiler. Aynı anda gazeteciyi de görüyor. Fotoğraf makinesi elinde. Yanına gelen bir köylünün sopayla makineye vurduğunu da görüyor.

Alevler büyüyor, ortalığı yoğun duman kaplıyor.

Kalübbe şimdi hiçbir şey görmüyor. Öküz bütün gücüyle çekiyor. O sicimi bırakmıyor. Tarlaya çıkıyorlar. Bir ağacın altına gidiyor. Ciğerlerinde bir sancı, derin derin nefes almaya çabalıyor.

Başını çevirip bakınıyor. Yoğun duman çayırlara ve otlaklara yayılıyor. Koşuşanların gölgelerini seçiyor.

"Thiel nerede?"

Sonra çayırlarda öküzlerden birinin tek başına hızla koştuğunu görüyor. Kuyruğu kalkık, başı yere eğik.

Ağacın altında bekliyor. On beş dakika, yarım saat. Hayvanı tek başına burada bırakıp gidemez. O devlet malı! Fakat sonunda beklemekten vazgeçiyor. Thiel yolu tek başına da bulabilir, diye düşünüyor. Köylüler ne yapacak ki ona!

Kalübbe, öküzü çeke çeke Lohstedt'e doğru yola koyuluyor.

İKİNCİ BÖLÜM

Bir fotoğrafın peşinde

1

Saat akşamın on biri. Stuff az önce sinemadan dönmüştü. Şimdi Tucher'de Wenk'le oturuyorlar.

"Ne içersin? Sadece bira mı? Hayır, hayır. Bugün kafam yine karmakarışık. – Franz, yarım litre bira getir. Yanında da bir kadeh sert içki!"

"Film nasıldı?"

"Lanet olsun! Berbat! Herifçioğulları ilan veriyorlar diye yarın bu film üzerine iyi bir şey yazmalı."

"Konusu neydi?"

"Erotik bir saçmalık. Oyuncular yarı çıplak."

"Tam sana göre değil mi?"

"Küfür ettirme bana, Wenk! Bugün nelere erotik dediklerini sen biliyor musun?"

Stuff önce sert içkiden bir yudum alıyor. Ardından birayı kafasına dikiyor. Sonra sert içkiden bir yudum daha...

"Böylesi iyi. Sen de iç, keyfin biraz yerine gelsin."

"Yapamam. İzin yok! Ağzım içki kokarsa evdeki bekçi söylenip durur."

"Ah evet, seni evde moruk karın bekliyor! Hep aynısıyla, hiç değişiklik yok! Bundan zevk alınıyor mu?"

"Zevk mi? Evliliğin zevkle ne ilgisi var?"

"Gördün mü? Ben de hep böyle düşünmüşümdür. Arada sırada sürpriz olmalı. Şu yeni kadın giysileri yok mu! Onlar hiçbir şey gizlemiyor, istediğini çabucak görüyorsun. Hele şu külotlar! Eskiden o bol beyaz külotlar ne güzeldi." Kendinden geçmiş gibi susuyor.

"Senin adamın nerede?" diye Wenk soruyor.

"Ne demek istiyorsun? Benim adamım mı? Ah, şimdi anladım... Kalübbe'yi soruyorsun! İki masa ötede. Briç oynayan kaba görünümlü şu tip."

"Kalübbe bu demek," diye mırıldanıyor Wenk. Biraz şaşırmış gibi. "Ben de onu gözümde bambaşka canlandırmıştım."

"Başka mı? Bence fena biri değil. Briç oynadığı iki herif de ilginç kişiler."

"Kim onlar?"

"Şu gri üniformalı olanını tanıman lazım! Onu çocuklar bile tanır. Tanımadın mı, hapishanede çalışan yardımcı gardiyan Gruen'ü? Ona 'Çılgın Gruen' derler. 18 Kasım'da askerler onu kurşuna dizmek için duvara dayamış."

"Niçin?"

"Yanılmıyorsam onlarla çok alay ettiği için! Askerler onu hedef yaparlar, sahte kurşunlarla üzerine ateş ederler. Ne olduğunu kavrayamayan Gruen nasıl olup da hayatta kaldığını bugüne kadar anlamış değildir. Bak, diyelim ki sağcılar siyah-beyaz-kırmızı bayrağı direğe çektiler, o zaman Gruen mutlaka şapkasını çıkarır ve 'Bu bayrağın altında biz hiç aç kalmadık!' der ve adımı-

nı dahi atmaz. Şakacı çocuklar onu gördüler mi hemen peşinden koşuyor."

"Böyle biri devlet memuru, öyle mi?"

"Niçin olmasın? Hücre kapılarını açıp kapatmayı beceriyor."

"Peki, ya öteki kim?"

"O, tren makinisti Thienelt. Bölgedeki en yaşlı makinist. Demiryolları yönetiminin yıllardır ona yaptığı baskıya karşın, görev sırasında üniforma giymemekte ısrar ediyor. Yapmıyor. Acaba niçin?"

"Ben ne bileyim. Söyle bakayım."

"Nedeni çok basit. Üniforma giydi mi kasket de takması gerekeceği için. Wenk, sen aptalın tekisin. Kafayı çekmesini biliyorsun, aptallığından ise bir türlü kurtulamıyorsun. Üniforma yeni moda, o ise eski moda üniformalara âşık..."

"Bu nedenle giymiyor öyle mi?"

"Evet, bu nedenle! Sonunda onu yük trenleri çeken lokomotiflere verdiler. Umrunda değil. Nasıl olsa emekliliğe iki yılım kaldı, biraz daha dayanırım, deyip duruyor. Üstleri böyle çalışmasına karışmıyorlar. Fakat iş arkadaşları yok mu... Onlar en kötüleri."

Susuyor. Stuff birasından büyük bir yudum alıyor.

"Şu Kalübbe artık tuvalete gitse hiç de fena olmazdı! Yanına sokulur, ağzını arardım."

"Sana bir şey söyleyeceğini sanıyor musun?"

"Konuya akıllıca girersem konuşur."

"Bence kendini riske atıyorsun."

"Niçin? Başkalarına anlatmaya kalktı mı, haberim yok, o anda sarhoştum derim."

"Hey Stuff, şu köşedeki masada oturan gençten adam, gözlerini sana dikmiş gibi."

"Bakarsa baksın... Fakat ben onu tanımıyorum. Eski bir subaya benziyor."

"Bence seninle konuşmak istiyor."

"Belki beni bir yerden tanıyor." Stuff adama doğru bakıyor ve "Şerefe! Şerefe!" diye sesleniyor. Tanımadığı genç adam da birasını kaldırıyor ve selam verir gibi başını hafifçe eğiyor.

"Tanıyorsun galiba?"

"Hayır, kesinlikle tanımıyorum. Fakat benden istediği bir şey var gibi. Hele dur bakalım, belki az sonra yanımıza gelir."

"Sana kadehini kaldırması biraz tuhaf değil mi?"

"Niçin tuhaf olacakmış? Belki patates burnum hoşuna gitti. Bir kadeh daha içeyim. Şu Kalübbe de oturduğu yere yapışmış gibi."

"Baksana Stuff," diye Wenk konuyu değiştirmek istermiş gibi konuşuyor. "Bizim Tredup bugün bana seni şikâyet etti. Para kazanmasına engel oluyormuşsun."

"Tredup mu? Başlatma şimdi ondan... Onunla iki haftadır konuşmuyorum."

"Öküzler nedeniyle mi?"

"Evet, öküzler nedeniyle! Herif sanıyor ki, satır başına eline beş fenik geçsin diye öküzler üzerine yazdığı makaleyi basmak zorundayım!"

"Yanılmıyorsam paraya gereksinimi var."

"Para hepimize gerekli! Bak Wenk, sana bir şey söyleyeyim mi, cebinde parası olmayanlar işe yaramayan insanlardır. Şu Tredup, bir kedinin kedi otunu sevdiği kadar parayı sever!"

"Belki evdekiler açlık çekiyordur?"

"Bu nedenle ben saçma sapan haberlerini okura sunmak zorunda mıyım? Köylülerin hoşuna gidecek bir haber çıktı mı, senin ilan servisin surat asar. Çünkü o zaman vergi dairesi, polis, devlet daireleri, ilanları keser."

"Fakat dediğine göre Tredup köylülere karşı da haber yapmış."

"Ne yapalım? Hem ben niçin köylülere karşı olacakmışım? Öyle olmasaydım burada saatlerce oturup bir türlü yerinden kalkmayan şu Kalübbe'yi niçin dikizlerdim? Şimdi... çok şükür şimdi kalkıyor. Tam adını anmıştım ki... Az sonra dönerim!"

Stuff sallana sallana Kalübbe'nin peşinden gidiyor.

2

Stuff, erkekler tuvaletinde Kalübbe'nin yanındaki pisuvarda duruyor. Vergi Dairesi'nin adamı başını önüne eğmiş, akan sulara bakıyor. Stuff konuşuyor, "İyi akşamlar, Kalübbe!"

"Ah, iyi akşamlar Stuff? Nasılsınız?"

"Her zamanki gibi, berbat!"

"Bu durumlarda başka nasıl olacaktı ki?.."

"Hayrola, artık devlet memurları da mı şikâyet etmeye başladı?"

"Devlet memuru, evet devlet memuru da..."

"Yoksa değil misiniz? Şu Schabbelt bir gün kafayı üşüttü mü dükkânı kapatır, ben de herkes gibi orta yerde kalırım."

"Sanmıyorum. Seni bütün yöre tanıyor!"

"Bütün yöre seni tanıyor. Şu öküzler olayından sonra."

"Kusuruma bakma Stuff, briç bekliyor..."

"Anlıyorum. – Yarın olay yerinde keşif yapılmayacak mı?"

"Olabilir. – Thienelt'le Gruen beni bekliyor..."

"Bu keşifte olay çıkarmış olanları teşhis etmek gerekiyor, öyle değil mi?"

"Briçe dönmeliyim!"

"Yanındaki yardımcın Thiel'i de çabucak kapının önüne koydukları doğru mu?"

"Her şeyi biliyorsan daha niçin soruyorsun? İyi akşamlar, Stuff!"

"Bak Kalübbe bilmen gereken bir şey var: Sen yolcusun! Buna 'cezaen nakil' diyorlar. Fakat sus, kapat çeneni!"

Kalübbe konuşamıyor. Gözlerini yanındaki adama dikiyor ve öyle bakıp duruyor. Pisuvarın suyu bir süre daha aktıktan sonra kesiliyor. İki adam bir süre hiç konuşmadan öyle duruyorlar.

"Ben mi? Sen az önce benden mi söz ettin? Başka yere mi tayin edecekler? Biri senin beynini yıkamış olacak! Lütfen böyle saçma sapan şeylerle beni meşgul edip durma! Ben el koyduğum öküzü teslim ettim!"

"İşte nedeni de bu ya! Senin görevin, öküzü köyün muhtarına teslim etmekmiş. Eğer bunu yapsaydın bütün o olaylar çıkmazdı!"

"Maliye'deki müşavir doğru yaptığımı söyledi."

"Maliye'deki müşavir mi? Bana öyle geliyor ki, bu çorbaya çok kişi ellerindeki altın kaşıkları sokuyor."

"Ben 'cezaen nakil' filan edilmeyeceğim."

"Edileceksin. Bak dinle beni Kalübbe..."

O anda üç kişi içeriye giriyor. Kalübbe hızla lavaboya gidiyor ve ellerini yıkıyor. Yavaş yavaş, iyice yıkıyor ellerini. Gelenler az ötedeki musluğun başında duran Stuff'u coşkuyla selamlıyorlar. Stuff bir yandan ellerini yıkıyor, diğer yandan gözucuyla Kalübbe'ye bakıyor. Adam tuvaletten çıkmaya niyetli değilmiş gibi. Stuff başını önüne eğiyor ve sırıtıyor.

İşleri biten üç kişi dışarıya çıkıyor ve Kalübbe'yle Stuff'u yine baş başa bırakıyorlar.

Haciz memuru biraz öfkeli konuşuyor, "Bak Stuff, sana bir şey söyleyeceğim. Beni belki bir başka göreve tayin edecekler. Bugünlerde böyle şeyleri çok yapıyorlar. Fakat bu seni ilgilendiren bir şey değil. Lanet olası gazetende bu konuda tek kelime bile yazarsan..."

"Tek kelime yazmayacağım. Fakat sen tayin edileceksin! Merak ettiğim bir şey var: Acaba sen buradaki görevinden uzaklaşırken başkalarını da aşağıya çekecek misin?"

"Aşağıya çekmek mi? Ah, anlıyorum. Kim oldukları önemli."

"Köylüleri. Yarın olay yerinden keşif var. İçlerinden birilerini tanırsan onları içeri tıkarlar. Adamlar aylarca yatabilir!"

"Köylülerle aramın iyi olması için hiçbir neden yok!"

"Fakat onlara niçin düşmansın? Seni de yerinden etmek isteseler, onlar gibi davranmaz mıydın?"

"O sabah yaptıkları çok kötü şeylerdi."

"Sen yukarıdaki avantacıların çıkarına çalışıyorsun. Şefin, Maliye Müşaviri, ne kadar köylüyü içeri atarsa o kadar çok sevinecek. Bu nedenle de çiftliklere haciz memuru yollamaya mutlaka devam edecek."

"Bırak böyle lafları! Çok terbiyesiz şeyler söylüyorsun. Bana verilen göreve göre iki öküz –ne olursa olsun– Haselhorst'a getirilecekti. Birini Lohstedt'e götürdüm diye beni cezlandırmak istiyorlar! Sence bu dürüstçe bir şey mi?"

"Bugün böyle şeyler yapılıyor." Stuff lavaboya tükürüyor. "Sana başka yerde görev vermelerini kabullenecek misin?"

Kalübbe hemen ne yanıt vereceğini bilemiyor. Biraz sustuktan sonra konuşuyor, "Fakat her şey bir an içinde olup bitmişti. Olay çıkaran köylüleri yarın tanıyamazsam... Thiel de oradaydı!"

"Bırak bu benim sorunum olsun! Thiel konuşacak mı sanıyorsun? Sendeleyip bir çukura düşmüş, öküz de ipini kopardığı gibi kaçıp gitmiş; üstü başı yırtılmış, her tarafı yara bere içinde.

Bütün bunlardan sonra bir de kapının önüne koydular. Haczedilen öküzü kaçırdı diye ihtarnamesiz işten çıkardılar. Şimdi ifade vereceğini sanıyor musun? Sence Thiel o kadar aptal mı?"

"Bilemem..."

"Ben biliyorum. Aramızda kalsın, Thiel yeni bir iş buldu. Bir gazeteye girdi. Tabii hangisine girdiğini söyleyecek değilim."

Her ikisi de susuyor. Bir süre sonra sessizliği bozan Kalübbe oluyor, "Aslında her şey çok çabuk olup bitmişti. Hangi köylüleri lokantada görmüştüm, hangilerini yolda samanları ateşe verirken... Doğruyu söylemek gerekirse şimdi anımsayamıyorum."

"İşte böyle, Kalübbe. Eğer günün birinde canın artık haciz memurluğu yapmak istemezse, bana bir haber yolla..."

Kapıya doğru yürüyorlar.

3

Arkalarından bir ses duyuyorlar, "Bir saniye! Beyler... Konuştuklarınız çok ilginç şeylerdi."

Tuvaletin kapısında, az önce Stuff'la kadeh kaldırmış olan genç adam duruyor.

"Gerçekten çok ilginç şeylerden söz ettiniz. Ben şu tuvaletlerden birindeydim! Konuşmanız uzayınca oturmaya devam ettim. Sizinki şimdiye kadar duyduğum en ilginç 'tanık etkileme' girişimi. Ve de gerçekten mükemmel!"

Az önce içinde oturmuş olduğu tuvaletin kapısında durmuş pantolonunu düğmeliyor. Işıldayan gözlerinin kenarları kırış kırış. Bütün öfkesine karşın Stuff bir an için düşünüyor, "Gençmiş! Bu herif yaşlının teki! Anasının da gözü. O bir köpek!"

Sonra homurdanarak konuşuyor, "Saçmalamayın! Musluklardan su akarken ne duydunuz ki!"

Adam elini cebine atıyor ve bir deste kâğıt çıkarıyor. "Tuvalet kâğıdı, kusuruma bakmayın. O anda not alacak başka kâğıdım yoktu. Fakat konuştuklarınızı stenoyla not etmeme engel değildi."

"Siz yalan söylüyorsunuz! O kâğıtlar bomboş. Bana blöf yapmayın.. Gösterin bakayım!"

Şişman Stuff, hızla adamın üzerine atılıyor, kâğıt parçalarını tuttuğu sol eline yapışıyor. Fakat adamın sağ yumruğu çekiç gibi Stuff'un koluna iniyor.

Stuff homurdanıyor, "Çabuk Kalübbe, kâğıtları elinden almalıyız!"

Genci andıran yaşlıca adam alay eder gibi, "Beyler, siz çok ilginç insanlarsınız!" diye konuşuyor.

Aynı anda kapı açılıyor, birkaç erkek içeriye giriyor. Kavgacılar hiçbir şey olmamış gibi öyle sağa sola bakınıyor. Stuff tuvaletin kapısında durmuş, içerideki adama, "Bence su iyi akmıyor, tamir etmeli," diye bir şeyler söylüyor.

Az önce gelmiş olanların işi bitiyor. Dışarıya çıkarlarken içlerinden biri Stuff'u tanımış olacak, bir şey söylemek istermiş gibi yanına geliyor. Fakat Stuff, "Rahat bırak beni!" diye homurdanıyor. "Kusacağım!" Adam, sesini çıkarmadan tuvaleti terk ediyor.

Daha kapı kapanmadan Stuff, elinde kâğıt parçalarını tutan adamın bacağına bir tekme indiriyor. Tekmeyi yiyen, acıyla klozet kapağının üzerine yığılıyor. Stuff, adamın kafasını tutup duvara çarpıyor. Adamın yüzü kireç gibi oluyor, alnından kanlar damlıyor. Stuff içinde kâğıtları tuttuğu elini açmaya uğraşıyor.

"Boşuna uğraşmayın, Stuff. O, sayısız el bombası tutmuştur!"

"Beni tanıdığınızdan şüphelenmiştim..." Stuff bir adım geri çekiliyor, adamın yüzüne şöyle bir bakıyor. Kalübbe suskun suskun öyle duruyor. Yüzü kireç gibi.

Adam ayağa kalkıyor ve hafifçe eğilerek, "İzin verirseniz kendini tanıtayım," diyor. "Adım Henning. Georg Henning. Az önceki şaka için özür dilerim. Bu benim çocukça yanımdır..."

"Olabilir," diye mırıldanıyor Stuff. Sonra Kalübbe'ye dönüyor ve "Korkmanıza gerek yok," diyor. "Onun ağzı sıkı!"

"Bakın steno notlarıma. Şimdi onlar yeraltı dünyasının yolcusu. Sifona iyice bir basayım. Bir daha geri gelmeyecekler!"

"Nedir sizin istediğiniz?" diye Stuff soruyor. "Peşimizden boşuna gelmediniz."

"Evet, bu doğru. İşler sizin düşündüğünüz gibi değil. Başka yöntemler de var. Çünkü yolda yanan otlarla ipini koparıp kaçmakta olan öküzün fotoğrafı var!"

"Olamaz!"

"Belki de iki fotoğraf!"

"Böyle olsa benim haberim olmaz mıydı sanıyorsunuz?" diye Stuff öfkeli konuşuyor.

"Dur!" diye Kalübbe atılıyor. "Dur bakayım! O haklı olabilir. Ben niçin bunu düşünemedim? Orada açık artırmanın fotoğrafını çekmek isteyen bir gazeteci vardı. Sonra aynı adamı Haselhorst Yolu'nda samanların yandığı sırada bir ağacın arkasında dururken de görmüştüm... Kara sakallı bir köylü, eline vurarak fotoğraf makinesini düşürmüştü."

"Bu genç adam," diye Georg Henning konuşuyor, "gazetenizin bir elemanı, Bay Stuff. Adı Tredup."

Stuff hiç konuşmadan Henning'in suratına bakıyor, sonra bakışlarını Kalübbe'ye çeviriyor. O da evet der gibi başını sallıyor. Stuff susmaya devam ediyor. Elini cebine atıp anahtarıyla oynuyor, sonra yelek cebindeki saatin zincirine dokunuyor.

Üç adam da bir süre susuyor. Sessizliği ilk bozan Stuff oluyor:

"Beyefendiler," diyor, "bilmenizi istediğim bir şey var. Bay Henning ben sizi tanımıyorum, tanımak niyetinde de değilim. Benim olaydan haberim var.

Öküzlerin haczedildiği akşam Tredup heyecanla büroma gelmiş ve olayı haber yapmak istediğini söylemişti. Yarım sütun demiş fakat iki sütun yazmıştı. Burada şunu bilmenizi isterim: Tredup bizde maaşlı çalışmıyor. Getirdiği ilanlardan komisyon alıyor. Bir şey yazdı mı da satır başına beş fenik geçiyor eline.

Sonra yazıyı getirince ona dedim ki, 'Tredup, bu haber hem iyi, hem de berbat! Durumunuz kötü, biliyorum. Evde bekleyen karınızla iki çocuğunuz var. Fakat bu haberi elimle sobaya atıp yakacağım. Çünkü olay sadece köylülerle devleti ilgilendiriyor. Altholm kentinin ve Altholm gazetesinin okurlarının ise kesinlikle ilgisini çekmiyor.'"

"Peki ne demişti Tredup? Öfkelenmiş miydi?"

"Hayır. Sadece, 'İyi bir şey yaptığımda hep karşı çıkıyorsunuz!' demiş ve yürüyüp gitmişti. O günden sonra benimle tek kelime olsun konuşmadı. Ne tek kelime bir şey yazdı, ne de çalışmalarımda yardım etti."

Henning soruyor, "Fotoğraf çekmiş olduğunu söylemedi mi?"

"Hayır, söylemedi."

"O zaman kafasından geçirdiği bir şey var."

"Belki de fotoğraflar kötü çıktı?"

"Fakat fotoğraf çekmiş olduğundan niçin hiç söz etmedi? Yanıma geldiğinde fotoğrafları henüz basmamıştı ki..."

Henning konuşuyor, "Yarın keşif var. O âna kadar bu fotoğraf konusunu anlamak zorundayız. Kalübbe siz bu konunun dışında kalın. Treniniz yarın sabah saat on buçukta kalkacak. Size gelince Stuff... Şimdi buradan ayrılın. Benimle bu gece saat yarımda Stolper Caddesi'yle Burstah Caddesi'nin kesiştiği köşede buluşacaksanız. Tredup, Stolper Caddesi 72 numarada oturuyor. Uyku sersemiyken bizim söylediklerimize çabuk inanır!"

"Tam bir başkomutan! Cephede miydiniz? Tabii cephedeydiniz!"

"Altı ay kaldım. Henüz çok gençtim. Oradan beni Baltık kıyılarına, Ruhr havzasına ve Yukarı Şilezya'ya da yolladılar. Gittiğim her yer huzursuzdu."

"Farkındayım. Evet, şimdi gidebiliriz."

Tuvalet sonunda boşalıyor.

4

Stolper Caddesi'nde gece yarısı on ikiden sonra pek sokak lambası yanmıyor. İki adam köşede buluşup yürüyorlar.

Az sonra Stuff soruyor, "Thiel'in tuttuğu öküz ne olmuştu?"

"Yakalanmış ve kesilmişti."

"Anlıyorum. Tekrar ahıra sokmak sorun yaratırdı..."

"Tabii. Ne de olsa ihanet edenler her yerde vardır."

Susuyorlar ve yollarına devam ediyorlar.

Bir süre sonra sessizliği bozan yine Stuff oluyor, "Ben de altı ay kalmıştım cephede. Geri kalan dört yılda ise oradan oraya yollanıp durmuştum. Gönderildiğim hiçbir yerde kaytarmamış, verdikleri her görevi yerine getirmiştim. Niçin mi? Ben askerden önce bir süre dizgici olarak çalışmıştım. Onlara da bir dizgici hep gerekmişti!"

"En iyi günlerimi Baltık kıyılarında geçirmiştim," diye yanındaki adam, başı önünde konuşuyor. "Böyle bir yabancı ülkede hükmeden sensin! Sivil halkı önemsemene gerek yok! Ve etrafında bir sürü de kız!.."

"Boş verin şu karıları! Böyle olayların içine girince ne yapacağınız onları?"

"Ben artık Berlinli bir süt sağma makinesi ve santrifüj süt pompası satan bir şirketin temsilcisi olarak sağa sola gidiyorum. Kadınlarla uğraşmaya pek zamanım kalmıyor."

"İçkiyle aranız nasıl?"

"Sarhoş olmayacak kadar içerim."

"O zaman iyi."

Yollarına yan yana devam ediyorlar.

"Kafanızdan nasıl bir plan geçiriyorsunuz, bilemem," diye Georg Henning az sonra konuşuyor. "Cebimde fotoğraflı bir polis kimliği ve yakama takacağım bir rozet de var." Üzerindeki yazlık pardösünün yakasını kaldırıp polis rozetini gösteriyor.

"Hayır bunu yapmayın. Tredup kentteki bütün polisleri tanır. İşler sapa sarar, olay büyüyebilir. Biz bunu parayla halledelim."

"Nasıl isterseniz dostum," diyor Henning.

Stuff memnun. Adımları hızlanıyor, gülümseyerek yanlarından geçtikleri kimi lokallere bakıyor.

"Köşedeki ev," diyor Henning. "Giriş yan avludan. Parmaklıklardan atlayacağız."

"Burayı siz benden iyi biliyorsunuz."

"Beş gündür buraya gelip gidiyorum. Fakat adam çok dikkatli. Şu lokallardan hiçbirine uğramıyor. Ne kafayı çekiyor ne de kızlara takılıyor."

"Herifin cebinde para yok ki!"

"Evet. Böyleleriyle anlaşmak çok zordur."

Parmaklıklardan atlıyorlar. Bir sundurmanın altından geçip küçük arka avluya çıkıyorlar. Sağlı sollu bahçeler.

Perdesi kapalı bir pencere aydınlık. "Onun evi. Hele bir bakalım, ne yapıyor!" Perdenin aralığından içeriyi görmek istiyorlar. "Yok, böyle olmayacak. Niçin hâlâ ışık yanıyor? Saat bir, niçin uyumuyor? Siz biraz kenara çekilin, görmesin. Pencereyi tıklatacağım."

Stuff, pencerenin camını dikkatle birkaç kez tıklatıyor. Aynı anda perdeye bir gölge düşüyor. Gelmelerini beklermiş gibi.

"Onu gafil avlayamayacağız!" diye Stuff mırıldanıyor. Yanındaki adam, haklısın der gibi omzuna şöyle bir dokunuyor.

Perde kenara çekiliyor, pencere açılıyor ve uzanan baş soruyor, "Ne var? Kimsiniz?"

"Stuff! Seninle bir şey konuşmak istiyordum, Tredup..."

"Niçin olmasın. Çekinmezsen içeriye gel. Bekle, kapıyı açayım."

Pencere kapanıyor, perde yine çekiliyor.

"Ben de geleyim mi?" diye Henning soruyor.

"Tabii. Bu adam zorluk çıkarmaz!"

Avluya açılan bir kapı yavaşça aralanıyor. Tredup karşılarında. "Gel Stuff. Ah, iki kişi misiniz? Buyurun."

Girdikleri oda pek büyük değil. Bir dolabın üzerinde duran gaz lambası içeriyi aydınlatmaya çalışıyor. Küçük bir masada bir sürü zarf, bir not defteri, mürekkep hokkası ve tüy kalemler dikkat çekiyor. İki yatak duvara dayanmış. Yataktakiler hafif hafif nefes alıyor.

"Alçak sesle konuşabilirsiniz. Çocukların uykusu derindir. Yan odada uyuyan eşim de duymak istemediği şeyleri duymaz."

"Tredup, bu saatte niçin ayaktasın? Ah, tanıştırayım, Bay Henning, Bay Tredup..."

"Adresler yazıyorum. Münihli bir yayıncının siparişi. Bin adrese beş mark veriyor. Ne de olsa bizim gazete pek para vermiyor, öyle değil mi Stuff?"

"Yazdığın şu haber için kusuruma bakma Tredup... Fakat şimdi daha iyi bir iş çıktı! Sana yanımdaki beyle gelmemin nedeni de bu ya! Kendisi birkaç günlüğüne kentimizde... Ortak çalıştığı bir dergiye fotoğraflar topluyor. Senin şu öküzler fotoğraflarına da ilgi duyuyor. Elli mark vermeye hazır."

Stuff'un biraz tutuk konuşmasını Tredup hafiften gülümseyerek dinlemişti. "Öküzlerin haczedildiği o günden fotoğraf yok elimde."

"Tredup! Olup bitenlerden haberim var! Hem önerdiğimiz para da fena sayılmaz!"

"Seve seve kabul ederdim, inan bana! Ben öyle nazlanan biri değilimdir. Evet, o gün fotoğraf çekmiştim. Fakat iyi çıkmamış. Pis köylünün teki elime vurup makineyi düşürmüştü."

"Bunu biliyorum, Bay Tredup," diyor Henning. "Kulağıma geldi. Fakat siz daha önce de fotoğraf çekmişsiniz. Bir veya iki fotoğraf olacak!"

"Bir fotoğraf."

"Peki, bir olsun. Elinizdeki filmi ve baskılarını satarsanız size her fotoğraf için yüz mark ödeyebilirim!"

Tredup sırıtıyor. "Şurada yirmi bin adres var! Yüz altmış saatlik gece çalışmasının ürünü. İyi para getiren işler, benim gibi talihsizlerin karşısına pek çıkmaz. Filmdeki ilk fotoğrafta sadece dumanlar görülüyor..."

Stuff yalvarır gibi, "Tredup..." diyor.

Tredup gülümsüyor. "Bana inanmıyorsunuz demek. Siz beni, boş zamanlarında canı sıkıldığı için kâğıtlara adresler karalayan milyonerin teki mi sanıyorsunuz?"

Sonra dolabın çekmecelerinden birini açıyor ve içinde bir şeyler arıyor. "On iki pozluk bir makara filmdi. İlk üç fotoğraf Podejuch'daki yeni kilise inşaatı. İki poz iç mekân fotoğrafı, biri de dış mekân. İşte, bak. Sonraki iki fotoğraf, öküzlere el konulan günden. Fakat dumanlar yükseliyor. Filmi şöyle ışığa tutarsan dumanları görürsün. Şu da köylünün elime vurup makineyi düşürdüğü anda çekilmiş fotoğraf. Şu Stettin Yolu'nda kaza yapan otomobilin fotoğrafı. Altıdan ona kadar fotoğraflar pazar yerinden. On birle on iki de yeni benzincinin açılış töreninden. Doğru mu?"

"Tanrım. Tredup, biz sana filmi görmeden de inanıyoruz."

"Hayır, inanmıyorsun!"

"Kusurumuza bakmayın," diye Henning konuşuyor. "İşinizin hep iyi gitmesini isterim. Podejuch'daki kilisenin üç fotoğrafını bana satmak ister miydiniz? Dergimde onlara yer verebilirim. Bütün filme beş mark! Anlaştık mı?"

"Buyurun."

"Sizi daha fazla rahatsız etmeyelim. Artık yatsanız iyi olacak..."

"Evet, bugünlük yeterince çalıştım. Yorgunluktan öleceğim. Size bahçe kapısını açayım. Düşmenizi istemem. Beyler, teşekkürler ve iyi geceler."

İki adam sokağa çıkıyor.

"Söylediklerine inandınız mı?" diye Stuff soruyor.

"Bilemiyorum. Çekmecede başka filmler de vardı..."

"Tredup düzeni seven biridir. Fakat yüz mark..."

"Yarın Kalübbe'ye söyleyin, kimseyi tanımasına gerek yok."

"Evet. Allahaısmarladık, Bay Henning."

"Yine görüşmek üzere... Otelim buradan pek uzak değil. İyi geceler."

"İyi geceler."

Tredup ışığı söndürüp eşinin yanına uzanıyor. "Elise, sana söylemek istediğim bir şey var," diye mırıldanıyor. "Bizim iki belediye başkanımız var. Sözü daha çok geçen sağcı ve işe yaramaz, elinden bir şey gelmiyor. Diğeri, Birinci Belediye Başkanı'nın sağ kolu olan ise solcu, aynı zamanda polisten sorumlu. Yarın sabah ona uğrayacağım."

"Ne yapacağını sen daha iyi bilirsin, Mark," diyor eşi. "Bir şeyler yap da eve biraz para girsin. Hans'ın ayakkabıları tamir istiyor. Grete'ye de iki iç gömleği almalıyız."

"Şimdilik on beş markımız var. Fakat beni on beş marka satın alamazlar. Yüz marka da! Beş yüz marka, olabilir!.."

Sonra ikisinin de gözleri kapanıyor, uykuya dalıyorlar.

5

Tredup her sabah saat ona doğru Belediye'ye gidiyor; gazetesi için resmî ilan var mı diye büro sorumlusuna soruyor.

Bugün de kolunun altındaki çantada birkaç gazete, giriş katından birinci kata çıkıyor. Kırmızı yol halısıyla kaplı uzun koridora giriyor. Koridora açılan kapılardan birinin ardında Belediye Başkanı ve de kent polisinden sorumlu olan Gareis'ın oturduğunu biliyor.

Kapılardaki levhaları okuya okuya yürüyor. Pazar Sorumlusu, Trafik Polisi, Cinayet Masası, Altholm Polis Başmüfettişi. Ve Belediye Başkanı. Fakat kapıdaki kırmızı bir ok yandaki odayı işaret ediyor, "Belediye Başkanlığı Sekreterliği. Müracaatlar sadece bu odaya yapılmalıdır."

Amacı sekreterin odasına girmek değil. Orada başkalarıyla bir arada uzun uzun oturup beklemek istemiyor. Bakarsın aralarında beni tanıyanlar vardır, diye düşünüyor bir an. Hemen Stuff'a haber yollarlar, "Sağcı gazetenin adamı Tredup, solcu Belediye Başkanı'nın yanındaydı," derler!

Karar veremiyor, geri dönüyor, yavaş yavaş merdivenlere doğru yürüyor. Bir aile babası olarak işini tehlikeye atamazdı. Fakat merdivenlerin başında yine duruyor, dönüyor. O günlerde polis ve savcı, işlerine yarayan bilgilere iyi paralar veriyor. Bin marka geleceğini garanti altına alabilirdi... Belki küçük bir dükkân...

Sekreterin odasına girmeyecekti. Bütün cesaretini toplayıp kutsal odanın kapısını hızla açıyor. Fakat ikinci bir kapı daha var. Onu yavaşça aralıyor.

Şanslı. Belediye Başkanı tek başına. Masasına oturmuş telefonla konuşuyor. Birinin içeriye girdiğini fark edince, başını çevirip gelene bakıyor. Gelenin yüzünü daha iyi seçebilmek için gözlerini hafifçe kısıyor. Sonra başıyla yan odayı işaret ediyor.

Tredup yavaşça arkasındaki kapıyı kapatıyor ve olduğu yerde duruyor. Vücudu hafif öne eğik, dikkatli ve çok nazik.

Belediye Başkanı Gareis, telefon konuşmasını sürdürüyor.

Tredup daha önce de duymuştu, Gareis Atholm'un en iriyarı insanıydı. Karşısındaki masada oturan adam çok uzun, bir fil, bir dev. Kolları, bacakları inanılmaz uzunlukta. Kat kat et var vücudunda. Üzerindeki takım elbise, et yığınını zor tutuyor. Çenesinin altından birkaç kat yağ sarkıyor. İri elleri de birer topak et.

Belediye Başkanı, karşısında öyle bekleyen ziyaretçisini umursamadan telefonda konuşmasını sürdürüyor. Konu, bundan sonraki Belediye Meclisi toplantısı. Tredup'un anladığı kadarıyla pek önemli bir toplantı değil.

Odanın içinde sağa sola bakıyor.

Aynı anda Belediye Başkanı'nın onu izlediğini fark ediyor. Adamın yüzünü ekşitmesinden onun kötü giyimini, ütüsüz pantolonunu, kirli ayakkabılarını, iyi yıkanmamış ellerini ve soluk suratını beğenmediğini seziyor.

Telefonu henüz kapatmamış olan Belediye Başkanı birden Tredup'a gülümsüyor. Eliyle masanın yanında duran koltuklar-

dan birine oturmasını işaret ediyor ve telefon görüşmesini kesmeden, "Bir saniye sabredin, hemen sizinle ilgileneceğim," diyor.

Tredup oturuyor ve bekliyor. Belediye Başkanı sonunda telefonu kapatıyor, tekrar gülümsüyor ve "Buyurun, yangın nerede?" diye soruyor.

Tredup o anda bu adamla her şeyi konuşabileceği hissine kapılıyor. Duygulanıyor, karşısındakine birden hayranlık duyuyor. Konuşuyor, "Yangın Gramzow'da," diyor. "Haselhorst ve Lohstedt'e uzanan yolda..."

Belediye Başkanı birden ciddileşiyor. Birkaç kez başını sallıyor, elinde oynadığı kurşunkaleme uzun uzun bakıyor ve konuşuyor, "Evet, orada yanmıştı."

"Polis, yangını çıkaranlarla ilgileniyor mu?"

"Sanırım ilgileniyor. Siz onları tanıyor musunuz?"

"Tanıdığım biri..."

"Bu yeterli bir yanıt değil. Mister X olabilir mi?"

"Adı X olan bir tanıdığım."

Belediye Başkanı omuzlarını şöyle bir silkiyor. "Siz Gramzowlu musunuz?"

"Tanıdığım kişi mi? Hayır. O bu kentten..."

"Bu kentten mi?"

"Olabilir!"

Belediye Başkanı ayağa kalkıyor. Tredup bir an için şaşırıyor. Sanki karşısında bir dağ yükseliyor. Ses yukarılarda bir yerden duyuluyor. Tredup oturduğu koltuğa büzülüyor. "Aklı başında her şeye ayıracak çok zamanım vardır. Aklı başında olmayan şeylerle ise bir saniye bile ilgilenmem. Burada bir polisiye romanda anlatılan olaylara ilgilenmiyoruz. Sizin benden istediğiniz bir şey var. Sanırım para istiyorsunuz! Bana bir haber satacaksınız, öyle değil mi? Anlatacaklarınız beni ilgilendirmiyor."

Tredup itiraz etmek istiyor. Fakat Belediye Başkanı konuşmasını sürdürüyor, "Anlatacaklarınız beni ilgilendirmiyor. Gramzow benim bölgem değildir. Bu Lohstedt Kaymakamlığı'nı ilgilendirebilir. Belki Bölge Valiliği'ni de."

Belediye Başkanı tekrar yerine oturuyor. Birden gülümsüyor, "Yine de size yardımcı olabilirim belki. Fakat bana saçma sapan şeyler anlatmayın! Konuşun bakayım! Ben susmayı da iyi bilen biriyimdir."

Biraz ürkmüş olan Tredup tekrar kendine geliyor. Çabuk çabuk konuşuyor. "Ben o gün öğleden sonra olay yerindeydim. Her şeyi gördüm, iki memuru, köylüleri, öküzleri de..."

"Onları tekrar görseniz tanır mısınız?"

Tredup başını çabuk çabuk sallıyor, "Elbette tanırım!"

"İsimlerini anımsıyor musunuz?"

"Hayır, hiçbirinin ismini bilmiyorum. Fakat..."

"Fakat?.."

"Fakat o gün çekmiş iki fotoğraf var. Biri Haselhorst Yolu'nda samanlar yanarken, diğeri de Lohstedt Yolu'nda. Otları yola döken ve ateşleyen köylüler bu fotoğraflarda görülüyor. Çevrelerinde duranlar da..."

Belediye Başkanı düşünceli düşünceli konuşuyor, "Sorgu tutanaklarını okumadım. Fakat duyduğum kadarıyla, hiçbirinde elinde fotoğraf makinesi olan bir yabancının olay yerinde olduğundan söz edilmiyor."

Tredup bir an düşünüyor, "Bu benim konum değil, diyor. Tutanakları da okumamış. Fakat yine de bildiği bir şeyler var..." Dikkatli olması gerektiğine karar veriyor ve konuşuyor, "Fakat elimdeki fotoğraflar gerçek."

"Birileri özellikle poz vermiş olmasın? Biz bunu hemen anlarız!"

"Başkaları elimdeki fotoğrafların gerçek olduğunu biliyor. Sabaha karşı 1'de bana yüz mark önerdiler..."

"Fena para değil," diye Belediye Başkanı konuşuyor. "Belki de satmak istediğiniz fotoğrafların şu anda değeri sıfır. Gramzow'da olayın incelemesi yapılıyor. O iki memur köylüleri tanırsa, sizin elinizdeki fotoğraflar beş para etmez."

"Olabilir... Bana beş yüz mark vermeye hazır olan da sizin gibi memurların ifadesini düşünmüş olmalı."

Belediye Başkanı uzun uzun karşısındaki adamın yüzüne bakıyor. Kafasından bir şeyler geçiriyormuş gibi. "Fotoğraflar için ne istiyorsunuz?"

"Bugün bin mark."

"Peki, yarın? Neyse önemli değil. Fotoğraflar yanınızda mı?"

"Onları size istediğiniz zaman gösterebilirim," diyor Tredup.

"Onların gerçek olduğuna inanıyorum. Fotoğraflardaki her şey net mi? Sözü geçen insanlar iyice görünüyor mu?"

"Beni karşınızda gördüğünüz gibi, Sayın Belediye Başkanı."

"Anlaşıldı, Bay X. Lütfen dışarıda on dakika kadar bekleyin. Az önce de belirttiğim gibi, fotoğraflar ilgimi çekmiyor. Belki Stolpe onlarla ilgilenebilir. Lütfen dışarıda bekleyin. Şimdilik çok teşekkürler."

Tredup kapıdan çıkarken Belediye Başkanı, masasındaki düğmeye basıyor. "Piekbusch, dinleyin! Koltuğunuzun altına üç dosya alıp koridora çıkın. Orada gençten biri duruyor. Başında siyah bir şapka, elinde bir çanta var, pantolonu ütüsüz, yüzü kireç gibi, sağ ayakkabısının bağları çözülmüş. Şöyle bir bakın ona. Sonra yanıma gelin ve onu tanıyıp tanımadığınızı söyleyin."

Sekreteri Piekbusch hemen koridora çıkıyor.

Belediye Başkanı emir verir gibi santralle konuşuyor, "Beni hemen Eyalet Başkanı'na bağlayın. Özel görüşme ve ivedi! Karşı taraftan yanıt gelene kadar da önce Komiserliği, sonra da Sulh Hâkimi Grumbach'ı arayın. Frerksen, siz misiniz? Hemen yanıma gelin. Bu arada makam aracımı kapının önüne çeksinler. On

beş dakika sonra yanınızda biriyle Stolpe'ye gideceksiniz. Evet, evet hemen. – Piekbusch, genç adamı tanıyor musunuz?"

"Onu daha önce görmüşlüğüm var, Sayın Belediye Başkanı. Fakat..."

"Tanımıyorsunuz demek! Emniyet'e uğrayın. Oradaki memurlar koridora çıkıp şöyle bir gezinsinler, odalara girip çıksınlar. Adamı tanıyan bana telefon etsin. Hayır, hemen yanıma gelsin.

Alo! Kim telefonda? Sayın Grumbach mı? – Evet, Sayın Yargıcım ben Belediye Başkanı Gareis. Gramzow'daki keşfi, tabii mümkünse iki saat ileri almanızı rica edecektim. – Önemli bir bilgi geldi de. – Keşfe hiç gerek kalmayabilir. – Niçin mi? Sonra anlatırım. – Benim de bazı kaynaklarım var... Hemen açıklayamam, önce Stolpe'yle bir görüşmeliyim. – Evet, mutlaka gerekiyorsa sorumluluğu üstlenebilirim. – Maliye mi? Ah, onların memurlarının ifadesi, değil hüküm vermenize, dava açmanıza bile yetmeyebilir. – Evet, yakında sizi yine arayacağım. Belki de Eyalet Başkanı'ndan bir telefon alırsınız. – Temborius'un bu olayla ne ilgisi mi var dediniz? Bir ödeme yapması gerekecek gibi... Para gerek, evet, para! – Çok doğru, o ödemeyi yapacak, bana da övünmesi kalacak. İyi günler!"

Telefonu kapatıyor. Sekreteri içeriye giriyor.

"Genç adam koridorda yok, Sayın Başkanım."

"Yok mu? Ne demek yok, çıkıp gitmiş mi?" Belediye Başkanı şaşkın şaşkın sekreterine bakıyor. Düşünüyor, "Herifçioğlunun söyledikleri palavraysa ömür boyu rezil oldum! Belki de beni şaşırtıp ağzımdan bilgi almak isteyen casusun teki. Olay ortaya çıkarsa işim bitti demektir! Ah, boş ver, o herif casus filan değil. Ürktüğü için ortadan kayboldu." Sekreterine dönüyor ve "Koridordaki tuvalete bir bakın Piekbusch," diye konuşuyor.

Piekbusch kapıya doğru yürüyor. "Durun bakayım! Frerksen'e söyleyin hemen yanıma gelsin! Nerede kaldı? – Ah, Frerksen,

geldiniz mi? – Piekbusch, bekleme odasındakiler de bugün Stein'la görüşsün! Anlattıklarını biraz dinleyip onları teselli etsin, başka bir güne randevu versin. Çok önemli bir konu varsa on beş dakika sonra beni arayabilirsiniz. – Evet Frerksen, buyurun şöyle oturun. Önemli bir konu var: Stolpe'deki olayda sorumluluğu üzerimizden atabiliz."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İlk bomba

1

Değerli ağaçtan yapılmış mobilyalarla döşenmiş, hep loş, uzun salon, Eyalet Başkanı Temborius için en kutsal mekân! Pencere kenarlarını süsleyen değişik renkteki armalarla küçük melekler de güneş ışığının içeriye girmesine engel oluyor.

Yönetimden pek anlamayan, ancak sayısız ilişkisi olduğu bilinen bu adam, partisi tarafından hep en tepede tutuluyor. Kendi halinde biri sayılan Temborius, gürültüyü pek sevmiyor. Sorumlusu olduğu bölgeyi de sakin, olaysız, pek dikkat çekmeden yönetmeyi başarıyor. Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel ve Maliye'den müşavir Andersson arasındaki görüşme de sakin geçiyor. Üç adam yavaş yavaş konuşuyor. Eyalet Başkanı'nın, odanın loş bir köşesinde duran kısa boylu, şişman yardımcısı, üç kişi arasındaki görüşmeyi tutanağa geçiriyor. Çok dikkatli şefi, ileride gerekebilir diye bu gibi görüşmeleri hep ona not ettiriyor.

"Ne yazık ki," diye mırıldanıyor Temborius, "bu kadar kısa sürede Savcı'ya ulaşmak mümkün olmadı. Gramzow'daki gelişme öyle pek önemsiz bir olay değildi. Bence bu bir işaret!"

Polis Sorumlusu Senkpiel'in canı puro çekiyor. "Hemen önlem almak zorundayız!"

"Eğer fotoğraflar Gareis'ın dediği gibiyse olay çıkaranların kimler olduğunu öğrenebileceğiz."

"Fakat bu tek bir köy. Bunu yapanlar değişik yörelere dağılmış durumda."

"Doğru! Belki fotoğraflarda, olay çıkarsınlar diye başka yerlerden gönderilmiş adamları da vardır."

"Beyefendiler..." Eyalet Başkanı Temborius söze giriyor. Fakat aklına bir şey gelmiş gibi yine susuyor. Omuzlarını kaldırıp, "Tabii Savcılığın görüşleri de benim çok önemlidir," diye konuşuyor.

Müşavir Andersson onu yatıştırmak ister gibi, "Her şey yolunda," diyor. "Olayı çıkaranların, fotoğraflarda yüzde yüz tespit edildiği anda yüksek ceza alacakları kesin!"

Temborius henüz pek iyimser değil, "Bu neye yarayacak? Verilecek cezalar diğerlerinin gözlerini korkutup, onları vazgeçirecek mi?"

Toplum Polisi Sorumlusu, Maliye Müşaviri'ne, Maliye Müşaviri de Toplum Polisi Sorumlusu'na bakıyor. Sonra aynı anda başlarını loş köşede oturan Başkan Yardımcısı'na çeviriyorlar.

İlk konuşan, Toplum Polis Sorumlusu Senkpiel oluyor, "Gözlerini korkutmak mı dediniz? Bunu düşünmek gerekir. Bence herifler altı ay veya bir yıl içeride kaldılar mı akılları başlarına gelir."

Eyalet Başkanı, damarları görünen ince, kemikli, uzun parmaklı elini kaldırıyor ve "Söylediğiniz doğru, ancak..." diye konuşuyor, "hapis onları ne derece etkileyecek, bundan pek emin değilim. Bana kalırsa hareket tehlikeli, çok tehlikeli, hatta KPD*

* Almanya Komünist Partisi

ve NSDAP'den* de tehlikeli. Bu eylemler nedeniyle yerel yönetimler zor duruma düşebilir. Bir süre sonra taşrayı yönetmek hemen hemen olanaksız hale gelebilir."

Karşısında oturan iki adam şaşkın şaşkın bakıyor, "Sayın Başkan..."

"Buyurun? Taşradaki muhtarlar hiçbir zaman başarılı çalışmamıştır. Ortak çalışmalarda hep sorun çıkmış, pek çok şey gecikmiştir. Şimdi yaşadıklarımıza da pasif direniş diyebiliriz. Son zamanlarda bize yollamaları gereken dosyalar haftalarca muhtarlıklarda kalıyor. Uyarıda bulunmanın hiç yararı yok. Para cezaları da ancak hacize gidildiğinde ödeniyor..."

Bir an sustuktan sonra konuşmasını sürdürüyor, "Bölgemizde, vergi bildirilerini vatandaşlarına iletmeden geri yollayan en az iki düzine muhtar var. Bu büyük bir kanunsuzluk. Muhtar araya girdi mi köylünün malını haczetmek olanaksız. İşte en son Gramzow olayı! Karşıt hareket gün geçtikçe büyümekte. Devlet makinesi gıcırdamaya başladı. Kısa süre sonra da yavaşlayıp durabilir. Benim sorumluluğumdaki bir yörede böyle bir olayın çıkmış olması büyük şanssızlık!"

"Fakat Bakan Bey sizi çok takdir ediyor," diye Andersson atılıyor.

"Hayır, hayır, Bakan Bey de... Bana öyle geliyor ki Berlin'dekiler buradaki gelişmelerden pek memnun değil."

Toplum Polisi Sorumlusu konuşuyor, "Köylüler pasif direnişten aktif direnişe geçtikleri anda her şey kökten değişebilir. Gramzow olayı, köylülerin yapmış olduğu ilk hata. Eğer fotoğraflar, olay çıkaranların kim olduğunu kesinlikle kanıtlarsa sert tepki göstermeliyiz. Bu, köylülerin başka hatalar da yapmalarına yol açacaktır. Adamlarımı harekete geçirmeme izin verin. Tabii bazı

* Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi

çarpışmaların çıkmasına engel olamayız. Fakat çarpışma çıkacak yörelerde yengi kesinlikle bizimdir."

"Senkpiel, siz çok iyimsersiniz," diye Temborius mırıldanıyor. "Bana kalırsa bu, sonu başından belli olmayan bir iş. Savcı da bugün gelemedi..."

"Fotoğraflar işe yarar bir durumdaysa, bu girişimin başarılı olacağını şimdiden iddia edebilirim."

"Ümidimizi sadece fotoğraflara bağlamayalım. Vergi Dairesi'nin yollamış olduğu iki memurun yapacağı açıklamalar da çok önemli... Siz ne dersiniz, dostum?"

Andersson yüzünü ekşitiyor. "Çok doğru," diyor. "Fakat bu sabah Altholm'daki Berg'in anlattıkları beni çok şaşırttı. Altholm'da şu günlerde yayılan bir dedikoduya göre Kalübbe –anımsayacaksınız el koyduğu öküzü sağ salim Lohstedt'e götürmeyi başarmış olan o memur– verilecek cezayla başka bir kente tayin edilecekmiş. Yanındaki yardımcısı genç Thiel'in de işine 24 saat içinde son verilmiş."

Eyalet Başkanı omuzlarını şöyle silktikten sonra konuşuyor, "Bu da ne demek oluyormuş?"

Andersson oturduğu yerde şöyle bir toparlanıyor ve "Bunun nedeni köylüler değil," diye konuşuyor. "Bu oyunda başkalarının parmağı olduğu kesin! Bana kalırsa..." –karşısındakiler yüz hatları gergin, gözleri merak dolu ona bakıyor– "...onlar Berlin'de. Bu oyunda ortaya attıkları kart çok güzel! Tanışım Berg'in söylediğine göre Kalübbe çok değişmiş. Şu aralar pek işe yaramazmış. İleride görevinde yükseleceği sözünü vermişler. Kalübbe söylediklerini kabullenmiş, fakat söylenenlere inanmadığı çok belliymiş."

"Niçin hemen terfi ettirilmiyor?" diye Eyalet Başkanı birden sesini yükseltiyor.

Andersson biraz düşünceli konuşuyor, "Davadan önce mi?"

"İzin verirseniz anımsatmak istediğim bir şey var," diye Senk-

piel atılıyor. "Bir süre önce Sayın Majesteleri, kendisine görevi sırasında sataşanları öldürmüş olan bir nöbetçi eri hemen onbaşılığa terfi ettirmişti..."

Bir an için hiç kimse konuşmuyor. Üç erkeğin huzursuz olduğu belli. Andersson'la Temborius şöyle bir bakışıyorlar. Toplum Polisi Sorumlusu ise arka arkaya birkaç kez öksürüyor.

"Yine de şu anda bir terfi söz konusu değil," diye mırıldanıyor Andersson. "Memurun kendisinden beklediğim ifadeyi verip vermeyeceğini bilmiyoruz. Beni bu olayda rahatsız eden başka bir şey var. Diğer memur olan Thiel ortadan kayboldu."

"Ortadan kayboldu mu? Bu da ne demek oluyor? Her insanın bir evi vardır. Annesi babası?.."

"Mobilyalı bir odada kalıyordu. Eşyaları hâlâ orada. Fakat polisimizin tüm aramalarına karşın Thiel bulunamıyor."

Senkpiel söze karışıyor, "Bence şu anda onu aramaktan daha önemli şeyler var... Ortada kimi dedikodular dönüyor. Öyle değil mi? Kim bu dedikoduları çıkaranlar?"

"Dedikodu mu?" Andersson sinirlenmiş gibi görünüyor. "Evet. Her iki memurun, öküzleri niçin Haselhorst yerine Lohstedt'e götürdükleri konusu tabii ki araştırıldı. Şu anda elimizdeki bilgilere göre ikisi de ne başka yere tayin edilecek, ne de işten çıkarılacak!"

Toplum Polisi Sorumlusu konuşuyor, "Ben de öyle düşünmüştüm! Fakat yine de birilerinin kafasından bazı şeyler geçmiş. Şimdi önemli olan bu dedikoduyu çıkaranları bulmak."

Telefon çalıyor.

Temborius başını çeviriyor, "Yardımcım Meier, lütfen telefona bakın!" diye sesleniyor. "Santraldekilere kesinlikle telefon bağlamamalarını söylemiştim. Bu yasağa uymayan kim, bulun ve bana söyleyin!"

Eyalet Başkanı'nın yardımcısı, telefonu açıyor. Masada oturanlar susuyor. Havada bir gerginlik seziliyor. Dikkatle telefonda

konuşan yardımcıyı izliyorlar. Adam uzun uzun dinledikten sonra birkaç kez, "Evet..." ve "Hayır..." diyor. Suskun, söylenenleri dinliyor.

Eyalet Başkanı tıslar gibi, "Ne oluyor?.." diye soruyor.

Büyük odanın bir köşesinde durmakta olan Başkan Yardımcısı, ahizeyi ona doğru uzatıyor ve "Galiba..." diye fısıldıyor "Çok önemli bir konu... Siz konuşsanız..." Adamın alnında ter damlaları birikmiş.

Temborius ağır ağır yerinden kalkıyor. Telefonun durduğu masaya gidiyor ve yardımcısına homurdanarak soruyor, "Yine ne oldu?" Adam yanıt vermeden ahizeyi ona uzatıyor. "Buyurun, ben Eyalet Başkanı Temborius... Evet, evet... Siz kimsiniz?" Sesini biraz daha yükselterek devam ediyor, "Ne istiyorsunuz benden?"

Telefondaki adam konuşuyor, "Fotoğrafları satan Tredup az önce polis yetkilisi Frerksen'le evine girdi. Beş dakika sonra, içinde bulunduğunuz Eyalet Başkanlığı binası havaya uçacak!"

2

Uzun boylu, zayıf, kemikleri çıkmış sakin adam birden telefondaki kişiye haykırıyor, "Ne? Ne dediniz? Böyle şakalara ayıracak zamanım yok benim!" Bir an için sustuktan sonra sakin olmaya çaba gösterek soruyor, "Siz kimsiniz? Adınızı söylemeyecek misiniz? Kim dediniz?"

Kolu aşağıya sarkıyor. Başını çevirip masada oturmakta olanları bir an süzdükten sonra mırıldanıyor, "Eyalet Başkanlığı binası beş dakika sonra havaya uçacakmış!"

"Blöf!" oluyor Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel'in yanıtı. Yerinden kalkıp hızlı adımlarla telefona gidiyor, Vali'nin elindeki ahizeyi çeker gibi alıyor ve haykırıyor, "Santral! Santral! Beni hemen Toplum Polisi Kışlası'na bağlayın! Kimsiniz? Üsteğmen Wrede mi? Bütün timleri derhal Eyalet Başkanlığı'na yollayacaksınız! Ben girişte bekleyeceğim! Baskın var! – Santral, hemen bütün bölümlere haber verin. Herkes binayı terk etsin! Derhal! Yanınızdaki arkadaşınıza da söyleyin, az önceki telefonun nere-

den gelmiş olduğunu bulsun! – Söylediklerim anlaşıldı değil mi? Farkındayım."

Telefonu kapatıyor ve gülümseyerek diğerlerine doğru dönüyor, "Evet, beyler, dört dakikamız kaldı. Fakat ben yine de bir blöf yapıldığına inanıyorum."

"Bu çılgınca bir şey!" diye Temborius sesini yükseltiyor. "Nasıl cesaret ediyorlar böyle bir şeye?.."

Aynı anda kapı açılıyor. Polis Başmüfettişi Frerksen'in peşinde, üzerinde ütüsüz bir takım, yüzü kireç gibi ve bakışları ürkek, Tredup odaya giriyor. Frerksen asker gibi selam verip, "Emrinizdeyim, Sayın Başkanım!" diyor.

Temborius gözlerini kırpıştıra kırpıştıra mırıldanıyor, "Altholm'dan mı geldiniz? Fotoğraflar için mi?.."

Frerksen, evet der gibi başını hafifçe sallıyor.

Eyalet Başkanı alçak sesle, "Başımıza bu sorunu getiren Belediye Başkanınız Gareis!" diyor. "Fotoğraflarınız uğursuzluk getirecek! Bir an önce..."

Andersson söze karışıyor, "Sayın Başkanım, acaba?.. Kusuruma bakmayın..." Sonra şaşkın şaşkın karşısında duran iki adama dönüp, "Fakat Eyalet Başkanlığı binası üç dakika sonra havaya uçacak!" diyor. "Biraz heyecanlı olmamızın nedeni bu..."

Eyalet Başkanı sözünü kesiyor, "Beyefendiler, kusuruma bakmayın, şu anda yapmam gereken önemli başka şeyler var... Bir sürü önemli belge, devletin gizli belgeleri... Ben önce onları... Yardımcım Meier, şimdi size yetki veriyorum... Fotoğrafları alın, ödemeyi yapın... Beyefendiler, bütün belgeler..."

Oda kapısı sessizce kapanıyor.

Üsteğmen hızlı hızlı konuşuyor, "Evet, Sayın Meier, bundan sonra ne yapacağınızı biliyorsunuz. Kusuruma bakmayın, benim adamlarımın yanına gitmem gerekiyor."

Frerksen, "Dostlar benim de kusuruma bakmayın, polisin yapacaklarını yerinde görmeliyim hemen..."

Andersson'un da bir nedeni var, "Şimdi size yetki verildiğine göre burada kalmama gerek yok. Allahaısmarladık!"

Ve odadan hızla çıkıyor.

Koskocaman odada şimdi iki kişi duruyor. Eyalet Başkanı'nın yardımcısı Meier, ufak tefek, solgun yüzlü, çok Yahudi görünümlü, alnında ter damlaları... Tredup, uzun bacaklı, solgun yüzlü, biraz dağınık, kötü giyimli, yüzü tıraşsız...

Yardımcı, bir süre ona bakıyor, sonra soruyor, "Korkuyor musunuz?"

"Ben paramı istiyorum," diye Tredup konuşuyor. "İşte fotoğraflar."

Ceketinin iç cebinden kâğıda sarılı iki fotoğrafı çıkarıp Eyalet Başkanı'nın yardımcısına uzatıyor. Yardımcı, onlara şöyle bir göz atıyor. Fotoğraflarda birkaç adam görülüyor. Çevre dumanlı. Uzun boylu, yüz hatları keskin bir köylü yerdeki samanları yakıyor.

"Peki. Şuraya bırakın. Hiç korkmuyor musunuz?"

"Önce para... Niçin korkacakmışım? Siz de hâlâ odadasınız."

"Doğru. Ne oluyor?.." Susup dışarıya kulak kabartıyor. Sokaktan düdük sesleri duyuluyor. Koşuşturan insanlar bağırıyor. "En iyisi, siz parayı yarın alın."

Tredup inatçı, "Hayır. Hemen şimdi."

Eyalet Başkanı'nın yardımcısı, acele ediyor, "Sanırım binada son kalan iki kişi biziz! Hem ben şimdi nereden para bulacağım?"

Tredup'un bir önerisi var, "Kasaya inelim!"

Yardımcı Meier, "Mecbur muyum?" diye soruyor.

"Tabii mecbursunuz. Parayı görmeden fotoğrafları vermiyorum."

"Gidelim öyleyse."

Meier önden yürüyor. Kısa boylu, biraz çarpık bacaklı, düztaban. Tredup peşinde. Bütün koridorlarda kapılar ardına kadar açık. Bir odada dosyalar yerlere savrulmuş. Koridorun ortasında bir pudra ponponu duruyor. Açık kabinli asansörler, sanki bir hayalet onları çalıştırıyormuş gibi kendiliklerinden inip çıkıyorlar.

Başkan Yardımcısı bir an duruyor. "Asansöre binmeyelim, merdivenlerden inelim," diyor. "Eğer herif gerçekten bomba koymuşsa mutlaka asansör boşluğuna koymuştur. Tabii bu söylediğim saçma. Bomba infilak ederse binanın içinde de havaya uçarız. Gelin bakayım benimle."

Alt katta kasa bölümünün kapısı açık. Eyalet Başkanı Yardımcısı homurdanıyor, "Mükemmel!"

Büyük kasanın kapısı açık. Sadece bir el arabasını parmaklığın önüne çekmişler. Kasanın içinde sayısız banknot destesi duruyor.

"Buyurun," diyor Yardımcı Meier. "Fakat elinizi çabuk tutsanız iyi olacak."

Tredup banknotlara bakıyor ve biraz çekingen konuşuyor, "Ben mi alayım?"

Yanındaki adam sabırsız, "Evet, dedim! Kahraman ben miyim?"

Tredup, "Eğer izin verirseniz sadece onluk banknotlar alacağım."

Başkan Yardımcısı iç geçiriyor, "Başka istekleriniz de var mı?"

Tredup, "Harcaması kolay olur, dikkat çekmez."

"Doğru. Tabii harcamaya fırsat bulabilirseniz."

Tredup, acelesi yokmuş gibi dikkatle sayıyor. Bine gelince saymaya son veriyor.

"Haydi çıkalım!"

"Makbuz istemiyor musunuz?"

"Hayır. Gelin benimle!"

Eyalet Başkanlığı binasını polisler sarmış. Pazar alanının sonunda birikmiş insanlar heyecanlı.

İki adam Eyalet Başkanlığı binasının geniş merdivenlerini yavaş yavaş inip, bomboş pazar alanını geçiyor. Sessizce bekleşen insanlar, peşlerinden bakıyor. Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel hızla yanlarına geliyor ve heyecanla, "Evet Beyler," diyor. "Bakın bu arada on iki dakika geçti. Ben size bunun blöf olduğunu söylememiş miydim?"

Eyalet Başkanı Yardımcısı Meier, gazetesine ilan toplayan adamın elini sıkıyor ve "Tanıştığımıza sevindim," diyor. "Yine bir işiniz düşerse doğru bana gelin!"

Ve hızla az ötede durmakta olan şefinin yanına gidiyor.

Tredup kalabalığın arasına karışıyor. Fakat aynı anda aklına bir şey gelmiş gibi duruyor. Geri dönüyor. Kalabalığın önündeki polislere bir şey söyleyip tekrar alana çıkıyor.

Altı yedi kişilik bir grup insanın yanında durmakta olan Meier'e sokuluyor, omzuna dokunup, "Sayın Başkan Yardımcısı, tekrar rahatsız ettiğim için kusuruma bakmayın," diye konuşuyor. "Fakat bu arada fotoğrafları unuttuk. Buyurun."

Onun bu sözlerini duyan Eyalet Başkanı öfkeleniyor, "Fakat Sayın Yardımcım..." diye homurdanıyor. "Ben sizi bir türlü anlayamıyorum! Her şeyi kendim yapmak zorunda mıyım?"

3

Stolpe'den Gramzow'a uzanan yolda bir motosiklet gidiyor. Güneşli bir yaz günü. Saat öğleye yaklaşıyor. Direksiyonda, Berlinli süt sağma ve santrifüj pompa satış temsilcisi Georg Henning oturuyor. Motosikleti saatte yetmiş kilometre hızla sürüyor. Ona verilen görev, Haselhorst'taki Jandarmaya Muhtar Reimers'i tutuklama emri gelmeden önce orada olmak.

Fakat Stolpe'de şu anda bir kargaşa çıkmış olduğunu ve bu nedenle de haber gelmeden önce tam zamanında köye ulaşabilmeyi ümit ediyor. Bu gibi çok nazik durumlarda o, hedefine ulaşmayı bilmiştir.

Yol yükseliyor, alçalıyor. İnişli çıkışlı. Bir dönemeç. Sonra keskin bir dönemeç. Tarlalar, çayırlar, otlaklar. Birkaç ağaç. Küçük bir koru. Yine tarlalar. Küçük bir köy. Sonra yol düzleşiyor. Motosiklet hızlanıyor.

Henning düşünüyor, "Yaşam hiç de fena değil. Kendimi iyi hissediyorum."

Haselhorst!

Polis şefinin evinin nerede olduğunu bilmiyor. Fakat kapısının üzerinde bir kartal levhası olduğunu anımsıyor. Belki adam Georg Henning'in geldiğini görür. Köyün yolları çok sessiz. Kimse yok ortada. Tren istasyonu da bomboş.

"Gramzow girişinde jandarma karşıma çıkarsa çarpar geçerim!" diye düşünüyor Henning. "Franz Reimers'in kaçmadan önce zamanı olmalı. Birkaç eşyasını toplayacak, para temin edecek, bazı evrakları yakacak."

Düşünmeye devam ediyor, "Eşyasını toplamaya zamanı olmayacak – Stuff'u da bu akşam mutlaka bulmalıyım – Sonra da Köylüler Birliği'nin gazetesine gitmeliyim. Yazı İşleri'ndekiler saat sekize dokuza kadar çalışıyor. Thiel'le de görüşmeliyim. Bu gece şaşırıp kalacaksınız beceriksiz herifler!.."

Gramzow'un ilk evleri görünüyor. Köye yaklaşırken sağda solda saman yığınları duruyor mu diye bir göz atıyor. Yok. Her şeyi kaldırmışlar. Samanların yanmış olduğu yerde taze otlar çıkmaya başlamış. "Her şey burada başlamıştı. Hele bir bekleyin kodamanlar, ben size..."

Ve sonunda çiftliğe varıyor. Motosikletini ahırın duvarına dayıyor, koşar adım birkaç basamağı çıkıyor ve evden içeriye giriyor. Loş holde karşısına çıkan hizmetçi kız ürküp kısa bir çığlık atıyor. Georg Henning, kızı kolundan tutarak "Korkma Marie," diyor ve dudağına bir öpücük konduruyor.

Sonra odanın kapısını tıklatıp içeriye giriyor.

İçerisi savaş öncesi yıllardaki gibi maun ağacından mobilyalar, küçük sütunlar, midye kabuğu kaplı masalar ve aynalı dresuarla döşeli değil. Şimdi burası enflasyon dönemini yansıtan bir köylü odası. Mobilyalar kaba ağaçtan yapılmış, arkası yüksek kocaman bir koltuk, deri bir kanepe, bir yazı masası ve orta bölümüne silahlar konmuş bir kütüphane dikkat çekiyor.

Köylü, yazı masasında oturuyor. Elinde bir puro. Öğle yemeğinden sonra içtiği puro olmalı diye düşünüyor Henning. Önünde bir fincan kahveyle bir kadeh kanyak duruyor.

"Merhaba Georg," diye geleni selamlıyor.

"Merhaba Franz. Kahve içiyorsun demek. Benim de canım çekti. Öğle yemeği..."

Köylü yanıt vermeden dışarıya çıkıyor, hizmetçi kıza bir şey söylüyor ve az sonra elinde bir fincan kahve dönüyor. "Buyur," diyor. "Sütünü kendin koy." Henning kahvesine şeker ve süt koyarken, "Bu yıl ürün fena değil..." diye devam ediyor köylü.

"Ah, boş ver! Bu yıl süt sağma makinesi alan yok!.. Hem sana bir şey söylemem gerek, bugün tutuklanacaksın."

Köylü, purosuna bakarak mırıldanıyor, "Öküzler nedeniyle mi?"

"Evet!"

"O gazeteci süprüntüsü fotoğraf çekti demek?"

"Evet," diyor Henning.

"Daha fazla para önerselerdi."

"Biliyorum. Adamın yine de elindeki fotoğrafları satacağını sanmazdım."

"Her yerde para!" Köylü ayağa kalkıyor ve purosu elinde odanın içinde dolaşmaya başlıyor. Hizmetçi kız içeriye giriyor, elindeki yemek tepsisini yazı masanın üzerine bırakıp çıkıyor.

Henning masaya oturuyor ve yavaş yavaş yemeye başlıyor. İştahlı olduğu belli. Hardal almak için bir ara kalkıp mutfağa gidiyor. Hizmetçi kızın kıkırdadığı duyuluyor.

Köylü, odanın içinde gezinmesini sürdürüyor.

Henning, önündeki yemeği bitiriyor. Fincanına bir kahve daha koyuyor, içiyor. Sonra cebinden sigarasını çıkarıp yakıyor. "Franz, bir şeyler toplamayı düşünmüyor musun?"

"Hayır!"

"Peki, yanına para almayacak mısın? Bazı belgeleri imha etmeyecek misin?"

"İstedikleri zaman gelebilirler."

"Anlıyorum."

"Sen geleceklerini nereden biliyorsun? Niçin hâlâ gelmediler?"

"Dün gece buradan yola çıkarken kafama şunu takmıştım: Bu adamın elinde fotoğraflar var! Sabah erken saatte Stuff'u aradım. Fakat o Tredup'u henüz görmediğini söyledi."

"Şu Stuff'la iş yapma!"

"Bilmesini istemediğim şeyleri ona anlatacak değilim. Sonra düşündüm: Bu fotoğraflar başka kimin ilgisini çekebilir? Savcı bu gibi şeylere para filan vermez. O sadece tanıkları karşısına çağırır. Fotoğraflar Altholm'daki Kızıl Gareis'ın ilgisini çekebilir, fakat onun elinde para yoktur. Geriye tek Stolpe'deki Eyalet Başkanı kalıyor.

Hemen Stolpe'ye gidiyorum. Evet, saat on ikiyi az geçe koşa koşa geliyorlar. Burnu Kaf dağındaki şu Frerksen'i tanıyorsun. Doğru dürüst bir okul bitirmemiş olmasına karşın, sağa sola yaltaklanarak başmüfettişliğe getirilmiş o herifi... Tredup da geliyor. Ben tam köşeyi dönerken sanırım görüyor."

"Dikkat et, seni de tutuklamasınlar."

"Yarın kesinlikle. Bu gece olay çıkacak, yarın da ortadan kaybolacağım... Her neyse, beş dakika bekledikten sonra Temborius'a telefon ediyorum. Postanedeki telefonların birinden. Santral önce bağlamak istemiyor. Yaşamı tehlikede deyince bağlıyorlar."

"Peki, ne dedin ona?"

"Fotoğrafları satacak adamla yardakçısının gelmiş olduğunu söylüyorum..."

"Sonra?"

"Ve beş dakika sonra binanın havaya uçacağını söylüyorum. İnan bana, telefon hattındaki adamın nasıl derin derin nefes aldığını çok yakından duydum. O anda altına yapsa kokusunu alırdım."

"Sonra?"

"Daha motosikletimi çalıştırırken ilk polisler geldi."

"Çok güzel. Fakat sen de bilirsin, gazetelerde bazı şamatacılar vardır, köylüleri pek sevmezler."

"Gazetelerde mi? Olabilir. Seninle iddiaya girerim, en fazla beş satırlık bir haber yapacaklar. Şakacının birinin telefon etmiş olduğunu yazacaklar. Belki de telefondan filan söz etmeden, polis tatbikatı diyecekler..."

"Olabilir. Fakat Georg, dikkatli olmalısın. Vazgeç böyle şeylerden. Bizim kafamızdan geçenler önemli şeyler, komedi oynamak değil."

"Fakat inan bana Franz, kimi zaman komedi de gerekiyor." Karşısında duran köylü, sözünü kesmek istiyor. "Sizin karışmanıza gerek yok. Kimse bilmesin. Ben tek başıma yaparım." Bir an ikisi de susuyor. "Tabii ateşlemek için bana bir iki kişi gerekli. Sen onları hiç tanımayacaksın!"

Karşısında duran köylü ağır ağır konuşuyor, "Haklı olabilirsin. Sana ne ricada bulunacağım, ne de engel olacağım. Fakat..." Sesini birden yükseltiyor, "Çamura düştün mü de seni yerden kaldırmayacağım. İçimizden hiç kimse sana yardım etmeyecek. En önemli şey, ülkümüzdür!"

Henning'in yanıtı kuru oluyor, "Ben hiçbir zaman senin yardımını istemedim. Üzerime biri çöreklendiğinde kötek yemekten kurtulmasını hep becerdim. Anlaştık! Ne zaman sıvışıyorsun?"

"Ben kaçmayacağım!"

"Sana rahat bir yolculuk yaptırayım. Motosikletimle Stolpermünde'ye götüreyim. Orada bineceğin balıkçı gemisinde iki üç ay tayfalık yapacaksın. Bu sürede o kadar çok şey olup bitecek ki sen rahat rahat yine buraya döneceksin."

"Fakat ben kaçıp gidemem. Hareketin bana gereksinimi var."

"Seni içeri attıklarında işlerine yarayacak mısın?"

"Hem de nasıl. Belki de dışarıda olduğumdan daha çok. Hem bugün askerler değil polisler gelecek. Bir an önce köylülere haber ver. Çevredeki köylere telefon et, yürümeyi beceren kim varsa kalkıp buraya gelsin. Köylerdeki haberciler de sağa sola koşuşsun. Dinle Georg, beni zincirleyip polis otomobiline sürükleyebilirler... Fotoğraf çekecek biri gerekli. Bu fotoğraflar *Köylüler* gazetesinde hemen yayınlanmalı!"

"Haklısın."

Köylü yüksek sesle düşünüyor, "Odamda oturup tüfeklerimi temizleyeceğim. Belki gençten bir subay yollarlar. Beni elimde silahlarla görünce şaşırıp ne yapacağını bilemez. Bugünkü polisler çabuk heyecanlanıyor. Şaşırsınlar, heyecanlansınlar. Çılgına dönsünler. Bana ne! Bizim köylüleri biraz olsun ayağa kaldırmak ne kadar zordur sen bilmezsin. Toprakları yavaş yavaş ellerinden alınırken dişlerini gıcırdatırlar, fakat sonunda sinip susarlar. Otoriteye teslim olmak kanlarına işlemiştir. Fakat bakarsın şimdi..."

"Sence şimdi..."

"Bir şey daha var, Georg. Hemen bugün Karolinenhorstlu Rehder ile görüşmelisin. Benden sonra o gelecek. Pazar günü çevredeki köylerden atlılar yola çıksın, haksızlığı protesto etsinler. Köylüler Birliği'ndeki Padberg, neler söylenmesi gerektiğini kaleme alacak. O sana iletir. Protestocular Altholm yönünde ilerlesin. Hapishanenin kapısında toplanın. Hücremden seslerinizi duymak istiyorum!"

"Her şey söylediğin gibi yapılacak."

"Ve para toplamayı sakın unutma. Bize para gerek. Köylülerin cebinden para çıkmak zorunda! Bana dünyanın en başarılı avukatı gerek. Bu politik bir dava olmalı."

"Benim tanıdığım bir avukat var. Berlin'dekilerle bir konuşayım."

"En iyisi bu! Bak Georg. Polislerin ellerimi, kollarını zincirlediği, bana vurdukları gün yaşamımdaki en güzel gün olacak!"

4

Henning, Reimers'in tutuklanmasını bekledikten sonra Stuff'la görüşmek için Altholm'a gidiyor. Oraya vardığında çoktan akşam olmuş.

Fakat Stuff'u kolayca buluyor. Altholm'da kırk-elli kadar küçük meyhane var. Mutlaka bunlardan birindedir diye düşünüyor. Ve kapısından girdiği üçüncü meyhanede gerçekten ona rastlıyor.

Stuff biraz keyifsiz gibi. Çok konuşmuyor. Henning ona Tredup'dan söz ediyor. Ancak Stuff, anlattıklarıyla pek ilgilenmiyor. Çabuk çabuk içiyor. Stolpe'deki olay için de sadece "Kötü bir şaka!" diyor ve merakla soruyor, "Başka neler oldu?"

Henning az önce anlatmış olduklarını tekrarlıyor. Reimers'i tutukladıklarını söylüyor. "Ben yanında olamadım. Beni görmemeleri gerekiyordu. Fakat olup biteni tümseğin ardından izledim. Sonra olayı yakından izleyen birkaç kişiye sordum. Eşiyle de konuştum."

"Öyle büyük bir olay değil! Olağan bir tutuklama! Bence de çok yerinde."

"Ne demek, çok yerinde? Firar edeceğinden mi korkuyorlardı?"

"Çıkabilecek bir olayın üstünün örtülmesinden..."

"Fotoğraflar tanıklık ettikten sonra neyin üstü örtülecekti ki?" Henning daha fazla tartışmak istemiyor. "Saat altıyı az geçe geldiler. Emniyet'ten iki memurla Toplum Polisi'nden iki elemanı yollamışlardı. Bir kamyonette de polisler bekliyordu. Bu kadar adama ne gerek vardı? Bir kişiyi tutuklamak isteyenler kendilerini gülünç duruma düşürmüyor mu? Ben bu arada her yana haber salmıştım. Akın akın gelenler, köy yolunu doldurmuştu."

"Öyleyse sorun bir kişi değildi."

"Kusura bakmayın, bunlar sesleri çıkmayan köylüler. Sadece ne olup bittiğine baktılar, içlerinden biri bile elini kaldırıp sesini yükseltmedi. Polisler evin çevresine zincir çektiler. Altısı içeriye girdi. Birini de kapıda nöbetçi bıraktılar."

"Kim vardı başlarında?"

"Başlarında bir teğmen yollayacaklarını sanmıştık. Oysa Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel adamlara emirler yağdırıyordu. İçeride neler olup bittiğini bana eşi anlattı. Gelenler içeriye giriyorlar. Franz Reimers, masanın yanında ayakta. Elinde bir tüfek var. Masanın üzerinde beş tüfek daha duruyor. Gelenler bir an için irkiliyor. İki genç polis hemen tabancalarını çekiyor. Diğeri de büyük sobanın arkasına siper alıyor."

"Durup dururken kimse kurşun yemek istemez."

"Altı kişi tek bir adamla baş edemez mi sizce?"

"Peki sonra ne oldu?"

"Senkpiel sakin kalıyor. Bir espri yapıp odadaki koltuklardan birine oturuyor. Fakat Reimers yanına gidip koltuğu çekiyor, oturmasını söylemediği için tekrar ayağa kalkmasını talep edi-

yor. Ayrıca odaya giren herkesin başlarındaki kasket ve şapkaları çıkarması gerektiğini de söylüyor."

"Ne kadar saçma! Askerler başlarındaki kasketleri niçin çıkaracakmış?"

"Senkpiel yavaş yavaş sabrını yitiriyor. Emniyet'ten gelenler Reimers'e bu kadar tüfeğin ruhsatını göstermesini söylüyorlar. Reimers de:

'Onlar Franz'da,' diyor.

'Franz da kim?' diye adamlar soruyor.

'Sekreterim,' diyor Reimers.

Öyleyse hemen çağırmasını istiyorlar. Gidip getireyim, diyor Reimers. Ancak onun kaçacağından korkan polisler odadan çıkmasına izin vermiyorlar. Onlar sekreterin yanına gidecek.

'Peki, şu Franz nerede?'

'Tavan arasında.'

'Samanlıktaki tavan arasında mı?'

'Hayır, evin tavan arasında.'

'Çağırın öyleyse.'

'Sizce bunun bir anlamı varsa çağırayım.'

'Evet, söylediğimizi yapın!'

Hep birlikte avluya çıkıyorlar. Reimers, bir elinde tüfeği, yukarıya doğru haykırıyor, 'Franz aşağıya in!' Bunu birkaç kez arka arkaya tekrarlıyor. Ancak yukarıdan yanıt gelmiyor.

'Yoksa Franz uyuyor mu?'

Reimers Franz'ın uyuyup uyumadığını bilmiyor. İsterlerse birini tavan arasına yollayabilirler. Hangi kapı?

'Tavan arasına çıkınca karşıdaki kapı!'

Polislerden biri zar zor yukarı tırmanıyor. Dizlerinin üstünde kapıya doğru yaklaşıyor. Sonra aşağıya sesleniyor: Kapıda asma kilit var! Reimers şaşırmış gibi adamların suratına bakıyor ve her

yerde tavan arasındaki kapıların hep kilitli olduğunu bilip bilmediklerini soruyor.

Polisler sonunda kendileriyle alay edildiğini fark ediyor. Az önce Reimers'in 'Franz' diye birkaç kez bağırdığını duyduklarında kıkır kıkır gülmüş olan mutfaktaki kızlar şimdi yüksek sesle gülüyor. Reimers'le beraber tekrar içeriye giren polisler, tavan arasına kilitlenmiş olan Franz'ın nasıl biri olduğunu soruyorlar.

'Sekreterim Franz!'

'Niçin orada?' Yoksa adamı oraya hapis mi etmişti?

'Hapis mi? Orada duran benim eski yazı masam! Kırmızı boyalı!' Ona daha ilk günden *Franz* adını takmıştı.

Söyledikleri doğruydu. Reimers ona ait olan her şeye bir isim verirdi. Giydiği takımlara, mobilyalara, arabasına, tarlada kullandığı bütün araçlara... 'Bunu herkes bilir.'"

"Ne kadar saçma bir şey! Nedir köylülerin amacı?"

"Yanınıza geldiğimden beri söylenip duruyorsunuz. Merak edip sordunuz, ben de söyledim. Beni konuşturan sizsiniz..."

"Merak mı ettim? Masama gelip yanıma oturan ve kalkıp gitmek bilmeyen siz değil misiniz?"

"Adamların nasıl çılgına döndüğünü tahmin edebilirsiniz. Aniden önüne dikilen iki polis, elindeki tüfeği alıyor. Diğerleri, masanın üzerine duran ve az önce parçalarına ayırıp yağlamış olduğu diğer tüfekleri topluyor. Sonra Reimers'le tavan arasına çıkan üç polis, masayı açıp bütün çekmecelerini karıştırmasını dikkatle izliyor. Sonunda Reimers'in aklına, tüfek ruhsatlarının aşağıdaki yazı masasında olduğu geliyor.

Polisler bir süre sonra tüfek ruhsatının onları artık ilgilendirmediğini açıklıyor. Ne de olsa bütün tüfeklerine el koymuşlardı. Yaptıkları hukuk dışı değil miydi?"

"Saçmalamayın," diyor Stuff.

"Siz ne derseniz deyin, durup dururken tüfeklerine el koymaları hukuk dışı bir girişim. Hemen ardından Reimers'i sorgulamaya başlıyorlar. İlk bilmek istedikleri, samanları kimin getirmiş olduğu. Yanıtı, 'Otsche'ye sorun!' oluyor. Fakat bu yanıt adamların hoşuna gitmiyor. Reimers'den bütün bildiklerini anlatmasını istiyorlar. Ancak o inat ediyor, 'Siz bildiklerinizi bana anlatın. O zaman ben size söylediklerinizin doğru olup olmadığını açıklarım.' Şimdi inat sırası karşısındakilerde. Reimers'e tutuklandığını ve onlarla birlikte gelmesi gerektiğini söylüyorlar. Yine kabullenmiyor:

'Hemen gelemem,' diye konuşuyor. 'Katma Değer Vergisi beyanını henüz hazırlamadım. Köy muhtarlığının hesaplarını da devretmem gerekiyor.'

Onu almaya gelmiş olan adamlar gittikçe daha çok öfkeleniyor. Bu arada köye başka yerlerden de insanlar geliyor. Otlaklara arabalar park ediyor. Fotoğraf çekenler var. Ve Reimers hiç kıpırdamadan masasında öyle oturuyor. Köy muhtarlığının kasasını vermesini istiyorlar. Bunu da kabullenmiyor. Kasadaki paranın eksilmesinden korkuyor. Orduda ve poliste zimmete para geçirme ve vurgun olayları yaşandığını bilmiyorlar mı, diye de soruyor."

"Bana ne bunlardan?"

"Biraz düşünsenize! Ben yandaşlardan değildim, fakat olup biteni gözümün önüne çok iyi getiriyorum. Polisler odaya dağılmışlar, ikisi kapıyı tutuyor. Ellerinde coplar, bellerinde ateşlenmeye hazır tabancalar. Senkpiel ve adamlarının öfkesi sonsuz. Reimers evde tek başına olsaydı eminim çoktan kemiklerini kırmışlardı. Fakat bu arada dışarıda da yüzlerce köylü birikmiş..."

"Elli."

"Birkaç yüz. Aralarında tek kadın yok. Sadece erkekler gelmiş. Köylüler karılarının gelmesine izin vermemiş. Hiç kimse konuşmuyor. Seslerini çıkarmadan öyle duruyorlar evin çevresinde.

İçeride, otuz polisin ortasında bir saattir oturan adam, onlarla alay ediyor."

"Hayal gücünüz mükemmel! Fakat polisler böyle şeylere alışıktır. Onların işi gücü bu gibi adamlarla mücadele etmektir."

"Öfkelerinden ne yapacaklarını bilmiyorlar. Senkpiel'in yüzü renkten renge giriyor.

'Haydi, gelin artık bizimle!'

'Muhtarlığın kasasını devredebilmem için yardımcımı çağırın!'

'Gelin bizimle, dedim! Eğer hemen masadan kalkmazsanız sizi zorla götüreceğiz!'

Yanına üç adam geliyor. İkisi sağında solunda, biri arkasında duruyor."

"Gidiyor mu onlarla?"

"Reimers son kozunu oynuyor. Tabii onlarla gidecek, fakat önce tutuklama emrini görmek istediğini söylüyor. Ve büyük rezalet o anda ortaya çıkıyor: Polisler Senkpiel'e güvenmişti, Senkpiel de polislere. Yanlarında bir tutuklama emri filan yok!

Reimers'i almaya gelenler aralarında kavgaya başlıyor. Hepsinin öfkesi tepesinde, yüzleri kireç gibi. Reimers ise masasının üzerinde oturuyor ve adamları daha çok öfkelendirmek için el çırpıyor, yüksek sesle gülüyor."

"Peki sonunda alıp götürüyorlar mı?"

"Sonunda Senkpiel, tutuklama emri gerekmediğini, sözlü tutuklamanın da geçerli olduğunu açıklıyor, gelmesinin zorunlu olduğunu söylüyor.

Reimers ise Almanya'nın yasalarını bildiğini ve tutuklama emrinin kendisine gösterilmesinin zorunlu olduğunu belirtiyor. Bir yanlışlık yapmış olabilirlerdi, fakat sivil halk gibi onların da yaptıkları yanlışı düzeltmesi gerekirdi.

Bunun üzerine öfkesi tepesine çıkan Senkpiel bağırıp çağırmaya başlıyor: Derhal bizimle geleceksiniz! – Hayır, tutuklama

emri olmadan gelmeyeceğim! – Gelmesi gerektiğini birkaç kez tekrarlıyorlar. Fakat Reimers hâlâ yerinden kıpırdamayınca adamlar üzerine atılıp onu masadan indiriyor.

Reimers'in nasıl bağırıp çağırdığını, haykırdığını dışarıdan duyunca nasıl ürperdiğimi gözünüzün önüne getiremezsiniz. Hiç aralıksız: 'Alman topraklarına hak gelmeli!' diye haykırıp duruyordu. Ellerine kelepçe ve zincir taktılar. Sürükler gibi otomobile götürdüler.

Reimers artık bağırmıyordu. Adamların peşinden, evin önünde birikmiş köylülerin arasından geçerek otomobile yürüdü. Köylüler suskundu. Aralarından geçerken şapkalarını çıkardılar. Sonra otomobiller yola koyuldu, polisler köyü terk etti."

"Peki sonra ne oldu? Siz ne yaptınız?"

"Ben mi? Doğruca buraya geldim, size her şeyi anlattım, fakat ağzınızdan tek teşekkür duymadım."

"Teşekkür mü? Buraya gelirken benden teşekkür mü bekliyordunuz? Siz sadece gelmek istediğiniz için geldiniz. Her neyse. Fakat bir sorum olacak: Niçin peşlerinden gitmediniz? Belki kuytu bir yerde adamı bir güzel dayaktan geçirdiler..."

Henning'in yüzü o anda kireç gibi oluyor. Başını önüne eğiyor. Yüzünde kırışıklar oluşmuş. "Lanet olsun!" diye tıslıyor. "Lanet olsun! En büyük hastalıklar başıma gelsin!"

"Siz henüz gençsiniz," diyor Stuff. Sesi, oğluna nasihat veren bir baba gibi çıkıyor. "Darbelerin kolay yapıldığını mı sanıyorsunuz. Her şey iyi düşünülüp, iyi gerçekleştirilmek zorundadır. Aşırı cesaret, tek başına yeterli değildir. Sizin şu Reimers fena bir adam değil. Onun gibi öfkeli ve kinli olmak herkesin harcı değil! Bir saat için kendini tutmasını, soğukkanlı kalmasını ve onu almaya gelen adamları çılgına çevirmesini başarmış. Fakat atıldığı hücrede bu gece, Senkpiel'in suratına yumruğumu indirmedim,

diye utancından gözyaşı dökerken onu görmek istemem. Evet, Reimers doğru davrandı. Ancak siz hata yaptınız."

"Telefon edip haber vermiş olmam doğruydu. Yoksa hazırlık yapacak zamanı olmazdı, öyle değil mi?"

"Böyle bir adamın hazırlık yapmasına gerek yoktur! Kin ve öfke onun içinde her zaman vardır. Sizin yaptığınız ikinci hata da kalkıp doğruca bana gelmiş olmanız. Anlattıklarınızı dinledim, fakat ben ne yapabilirim ki? Bunlar sadece köylüleri ilgilendiren şeyler, kentlileri değil!"

"Ben de sanmıştım ki..." Henning usul sesle konuşuyor. "Bu gece benimle kalkıp Stolpe'ye gideceğinizi sanmıştım. Köylüler Birliği'nin gazetesini çıkaranlar toplanıp görüşecekler..."

"Köylülerin olayları abartan haberciliği beni ilgilendirmez! Altholm bir endüstri kentidir! Bana Kızıllara karşı haberler getirin, hemen basalım!"

"Fakat bu olaylar da Kızıllara karşı..."

"Çöpe atılacak bir haber! Olaylar hükümete ve devlet otoritesine karşı. Benim yazdığım gazetenin okurları böyle şeylerle ilgileniyor mu sanıyorsunuz? Siz bana bir süre önce Yukarı Şilezya ve Baltık bölgesinden söz etmiştiniz..." Stuff bir şey anımsamış gibi, "Siz beni koşum hayvanı mı sanmıştınız?" diye soruyor. "Bakın şimdi size bir şey söylemek istiyorum! Eğer günün birinde bana gerektiğinize inanırsam, siz benim koşum hayvanım olursunuz! İşte böyle yapmakla belki size yararım dokunabilir. Bugünlük bu kadar konuştuğumuz yeter. Yapacak daha bir sürü işiniz olduğunun farkındayım. Ancak beyninizde bir gram anlayış varsa şu söylediğimi kabullenin: Bugün hiçbir şeye elinizi sürmeyin! Çünkü bugün pek şansınız yok. Fakat bana öyle geliyor ki siz bugün başka sıkıntılar da yaşayacaksınız."

Henning hafifçe eğilip selam veriyor ve meyhaneden çıkıyor.

Stuff, asık suratla peşinden bakıyor. Sonra hızla birasını içiyor, ardından da küçük kadehteki sert içkiyi başına dikiyor ve cebinden çıkardığı bir kâğıda bazı notlar alıyor, "Hükümet için büyük ayıp. – Eyalet Başkanlığı'nda bomba. – Polis, yazılı emir olmadan köylüyü tutukluyor." Sonra başka notlar da alıyor ve düşünüyor, "Taşra gazeteleri bu haberle pek ilgilenmez. Fakat Berlin'dekilerin çok ilgisini çeker. Haber başına en az yüz mark! Şu Henning iyi biri. Böyle kalsa fena olmaz. Fakat şimdi telefonla şu haberi geçeyim. Gececilere iş çıktı!"

5

Eyalet Başkanı Temborius'un ev işlerine bakan kadın, gece saat yarıma doğru eve dönüyor. O akşam sinemaya gitmişti. Orada rastladığı bazı tanışlarıyla sinemadan çıktıktan sonra hep birlikte Café Koopmann'a uğramış, bir saat kadar onlarla çene çalmıştı.

Klara Gehl, Stolpe'de çok tanınan ve kendisine saygı duyulan birisi. Onu tanıyan herkes bir zamanlar hizmetçilik yapmış olduğunu bilir. Becerikli ve zeki olduğu, herkesle iyi geçindiği için de zamanla yükselmişti. Son yıllarda, bekâr Temborius'un evindeki bütün işlerin altından tek başına kalkıyordu. Gerek kentte, gerekse eyalette Temborius'la özel görüşmek isteyen herkes bu yolun Gehl'den geçtiğini biliyor. Bürokrasinin üstün olduğu yerlerde Klara Gehl'in insancıllığı kimi sorunları çözüyor.

Café Koopmann'daki sohbet biraz uzun sürmüştü. En çok o konuşmuştu. Sabah yapılan kötü şaka Eyalet Başkanı'nın sağlığına dokunmuştu. Temborius eve gelir gelmez en az üç Piramidon içmiş ve hemen yatağa girmişti.

"Önce biraz terlemesini bekledim. Sonra da elimle yaptığım ıhlamur çayını içirdim. Saat sekiz olunca elektriği kapattım. Odasından çıkarken bu akşam sinemaya gideceğimi söyledim. Yoksa bütün gece zile basar dururdu."

Eve doğru yürüyor. Saat yarım olmuş. Sağlı sollu villaların durduğu ağaçlıklı yol pek aydınlık olmamasına karşın o hiç korkmuyor. Bazı ağaç altları karanlık.

Eve yaklaşırken yanından iki adam geçiyor. Biri şapkasını çıkarıp nezaketle, "İyi akşamlar," diyor. Teşekkür ediyor ve yürüyor. Bahçe kapısını açarken sanki birilerinin onu izlediğini hissediyor. Başını çevirip yola doğru bakıyor. Ağaçların loşluğunda iki kişiyi seçiyor. Adamlar yollarına devam etmemiş.

"İstediğiniz kadar durun bekleyin," diye düşünüyor. "Ben size göre değilim. Yirmi yaş genç olsaydım belki..."

Sonra çakılları gıcırdayan bahçe yolunda yürüyor, kapının tokmağına dokunuyor. Yatak odası ön bahçeye bakan Başkan Bey'i uyandırmamalıyım, diye bir an düşünüyor. Kapıyı yavaşça açacak. Fakat kapı kilitli değil. "Hizmetçi kızlar yine unutmuş olacak," diye düşünüyor. "Yarın görürler günlerini! Şu Erna'nın işine son vermeliyim. Willem'iyle evlensin artık."

Dikkatle holün ışığını yakıyor. Ve öfkelenecek yeni bir şeyle karşılaşıyor. Holün ortasında küçük bir sandık duruyor. "Mahlmann ısmarladığım konserveleri göndermiş olacak..." diye bir an düşünüyor. "Kızlar erzak dolabına kaldırmayı unutmuşlar."

Küçük sandığı kolunun altına aldığı gibi yan bölmedeki mutfağa gidiyor. Sandığı erzak dolabına kaldırıyor. Gaz ocağını kontrol ediyor. Işıkları söndürüp hole dönüyor ve merdiveni çıkıyor, üst kattaki yatak odasına giriyor.

Perdeleri kapatırken tekrar dışarıya bakıyor. Yolda yanından geçmiş olan iki adam şimdi villanın karşısındaki ağaçların loşluğunda duruyorlar. Bu çok tuhafına gidiyor.

"Yoksa kızlardan birinin dostu mu var?" Yüzlerini görmemesine karşın ağaçların altında duran adamları tanımadığına çok emin.

Arkasına dönüyor, yorganı kaldırıyor.

Aynı anda sanki dehşetli bir fırtına odaya giriyor. Kadın gözlerini açamıyor. Sanki fırtına onu havaya kaldırıyor. Yükseklere çıkıyor.

Odanın tavanına dokunmak üzere.

Fakat birden düşüyor, hızla yere çarpıyor. Dünyanın sonu gelmiş gibi. Kendi çığlığını duyuyor...

Yere düşmüş olduğunu anlıyor. Her yerde bir ölü sessizliği...

Sonra bir şırıltı sesi. Duvarlardan sanki sular akıyor. Şırıltı kulaklarını dolduruyor.

Her yer karanlık, kapkaranlık.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Fırtına yaklaşıyor

1

Bir adam, Dülmen'den Bandekow-Ausbau'ya uzanan toprak yolda yavaş yavaş yürüyor. Üzerindeki takımla ayağındaki ayakkabılar, onun büyük kentten gelen biri olduğunu gösteriyor. Tek eksiği, yanına bir uşak almamış olması.

Hava sıcak, adamın da acelesi yok. Gezinir gibi yürüyor. Arada sırada durup sağına soluna bakınıyor. Bir ara toprak yoldaki tekerlek izleri de dikkatini çekiyor.

"Motosiklet köye doğru gitmiş..." diye düşünüyor. "Bu kesin. Fakat dönüş yapmamış. Cebimdeki haritaya göre bu yolun sonunda tek bir çiftlik evi var. Buralarda in cin top oynuyor! En yakın tren istasyonu on beş kilometre ötede."

Adam duruyor. Derin bir nefes alıp çevresine bakınıyor. Pek ilginç bir yöre değil. Toprak kumla karışık. Alçak çamlar, yabanmersinleri ve ardıçlar dikkat çekiyor.

"Buralarda kimler yaşıyor? Cebi delikler, yoksullar, açlıktan gözüne uyku girmeyenler... Bakalım burada bir şey başarabilecek miyim?"

52 yaşına gelmiş. Başarılı ve çalışkan olmasına karşın hâlâ "yardımcı polis müfettişi". Altholmlu Perduzke, yıllardır birlikte çalıştığı birçok meslektaşının devrimden bu yana başkomiserliğe kadar yükseldiğini görmüştü. O ise, bütün çalışkanlığına karşın hiç terfi ettirilmemişti.

"Şu bomba olayını aydınlatmayı başardım mı, Parti'ye üye olmasam da beni terfi ettirmek zorundalar."

Sonra durup çevresine bakınıyor. "Bu saçma bir düşünce! Terfi ettirecek olsalardı Kapp Ayaklanması ardından yaparlardı bunu. Gareis ve Frerksen'in, sadece kendi adamlarını kayıran o Kızıl çetenin umrunda mı başkaları!"

Perduzke, doğuştan bir "av köpeği"ydi. Avlanmak onun en büyük tutkusuydu. Hiçbir şey onu bu tutkusundan vazgeçiremezdi. Aynı anda gözünün önüne bu sabah posta kutusunda bulmuş olduğu ve üzerinde sadece iki kelime yazan kâğıt parçası geliyor: "Bombalar – Bandekow."

Şefine bu kâğıttan söz etmemişti. Çünkü o duyar duymaz hükümete veya Bakan'a haber yollardı. Sonra da onun raporlarını yok edip, başarısını kendileri üstlenirdi. O şimdi resmen bir hayvan hırsızlığını araştırıyordu.

Aylardan temmuz. Ortalıkta kimseler yok. Çayırlar sararmış. Harman zamanı geçmiş, çavdarın toplanmasına da daha iki hafta var.

"Ortalıkta hiç kimsenin olmaması biraz tuhaf. Birkaç köylü kızı karşıma çıksa ne güzel olurdu. Onların çenesi düşüktür."

Aynı anda bir otomobilin sesini duyuyor. Üstü açık dört kişilik bir Opel yavaş yavaş yanından geçiyor. Perduzke kenara çekiliyor. Fakat toz kalkmıyor. Yardımcı polis müfettişi, otomobilde oturmakta olan dört erkeği bir an için yakından görüyor.

Arkada oturan iki kişi köylü. Buna emin. Buralı olacaklar. Perduzke onları tanımıyor. Fakat önde oturanlar...

İçini bir sıcaklık kaplıyor. Posta kutusunda o kâğıdı bulur bulmaz yola koyulmuş olduğuna seviniyor. Kim ona Bandekow

ipucunu vermişti? Ne oluyordu burada? Bir şeyler döndüğüne şimdi çok emin.

Direksiyondakini tanıyor. Padberg. *Köylüler* gazetesinin yöneticisi. Yazılarında Kızıllara küfür edip duruyor. Ancak gazetesini pek okuyan yok.

Yanında oturan genç adamı da tanıyor. Başını başka yöne çevirse de o, Thiel! Beş haftadır bütün eyalette aranan genç. Altholm Vergi Dairesi'nin haczetmiş olduğu öküzlerden birini çeke çeke götürürken aniden ortadan kaybolan Thiel. Şimdi yine ortaya çıkmıştı, köylülerin otomobilinde.

"Bu otomobil Stolpe plakalı," diye Perduzke kafasında not ediyor. "Padberg'in olacak. Demek ki genci satın almışlar. Tuhaf. Bunu başaracakları aklımın köşesinden geçmezdi. Önce alay etmişler, sonra çukura yuvarlamışlardı. Ardından da yavaş yavaş aralarına almış olacaklar. Şimdi de şu otomobilde köylülerin kucağında oturuyor. Savaştan önce böyle şeyler olmazdı."

Yavaş yavaş yoluna devam ediyor ve şimdi neler yapması gerektiğini düşünüyor.

"Beni tanımış olabilirler. Padberg gibi gazeteci bozmaları bir sivil polisi hemen tanır. Yarım saat sonra çiftliğe vardığımda, genç adam çoktan ortadan kaybolmuş olacak. Fakat şu anda doğru izin peşinde olduğuma kesinlikle eminim."

Az sonra önünde durduğu çiftlik binasının kapısındaki tabelada şunlar yazıyor: "Burada Kont Bandekow oturuyor. Ne bir şey alıyor, ne de bir şey satıyor. Misafir de kabul etmiyor."

Perduzke başını sallayıp, "Mükemmel!" diye düşünüyor. "Sevimli köpeklerinin koşuştuğunu duyuyorum."

Parmaklığın ardında ağızları açık, dilleri sarkmış, her an gelenin üzerine atlayıp onu parçalamaya hazır bekleşiyorlar.

"Buradan geçiş yok..." diye düşünüyor Perduzke. "Belki öteki taraftan..." Yolun kenarındaki hendeğin üzerinden atlıyor.

2

Bandekow Çiftliği, soylu Bandekow sülalesinin sahip olduğu büyük arazilerin sadece bir bölümünü oluşturuyor. Çiftliğin sahibi Kont Ernst Bandekow'un ağabeyi Kont Bodo Bandekow'la arası kimi nedenlerden pek iyi değil. Yaşı geçmiş bir bekâr olarak hayatını çiftliğinde tek başına geçiriyor. Köylülerle arası iyi, kendini artık onlardan biri kabul ediyor.

Sakalı ağarmaya başlamış Kont, ince uzunca boylu Henning ve az önce otomobille gelmiş olan dört kişi çiftlik evinin büyük salonunda oturuyorlar.

Dört misafirin gelmiş olduğu otomobil avluda, gübre çukurunun yanında duruyor. Kafeslerinden biraz önce çıkarılmış köpekler dolanıyorlar. Kont Bandekow hizmetkârlarını da bahçeye yollamıştı. Masanın üzerinde Mosel şarabıyla birkaç sert içki duruyor.

"Şimdi bizi kimse dinleyemez," diyor. "Evet, Padberg, anlatın bakalım!"

"En son söyleyeceğimi ilk başta söylemek istiyorum: Henning, senin bir an önce ortadan kaybolman gerekiyor. Polis yolda."

"Ah, boş ver böyle şeyleri! Polis niçin buraya gelsin ki?"

"Çiftliğe üç kilometre kala otomobilimizin önüne köpeğin biri çıkmıştı. Nasıl isterdim onu ezip geçmeyi!"

"Bir hayvan tüccarı olacak! Bazıları polise benzer."

Thiel atılıyor:

"Fakat o polistendi! Altholmlu Perduzke'ydi."

"Vay canına!" diyor Henning. "Verin bakalım genç adam bir kadeh kanyak şuna! Baksanıza rengi nasıl attı."

"Siz ne yaparsanız yapın," diye Thiel karşı çıkıyor. "Ben ortadan kaybolacağım."

"Niçin? Buraya girmek isteyen biri, köpek sürüsünün arasından canlı çıkabilir mi sanıyorsunuz?"

"Ya köpekleri vurursa?"

"O zaman da ben onu vururum," diyor Kont. "Bu bize gözdağı vermekten başka bir şey değil. Fakat Padberg, sizce o adamın ne işi var Bandekow'da?"

"Evet, ne işi var Bandekow'da? Bu soruya bir yanıt bulmamız gerekiyor. Başka bir şey daha var. Bu sabah gazetedeki odama girdiğimde yazı masamın çekmecesinin hafif aralık olduğunu gördüm. Kilitlemiş olduğumu anımsıyordum. Hemen içindekileri kontrol ettim. Her şey yerli yerindeydi, tek eksik yoktu. Sayın Kont, eksik olan tek şey, bana yazdığınız ve bu sabah size uğramamı rica etmiş olduğunuz kartpostaldı. İşte o kartpostal alınmıştı."

Köylü Rehder atılıyor:

"Çekmecenizi kilitlemeyi unutmuş olabilirsiniz," diyor. "Kartpostal da mutlaka başka bir yerde duruyor."

"Yaşamımda alıştığım önemli şeylerden biri, her türlü evrağa çok dikkat etmektir."

"Öyleyse polisler bu gece haberdar edildi. Ne de olsa şu sıralar bomba olayından dolayı çok sinirliler."

"Onlar böyle aramaları resmî emirle yaparlar. Ararken her şeyi altüst ederler ve çıkıp giderken de odayı karmakarışık bırakırlar."

Henning canı sıkılmış gibi mırıldanıyor, "Ne söyleyeceksen bir an önce söyle. Padberg, senin şüphelendiğin bir şey var. Fakat önce, bir şerefe diyelim!"

"Evet. Kadehleri kaldıralım, şerefimize içelim!"

Padberg cebinden bir mektup çıkarıyor, diğerlerine uzatıyor. "Bakın lütfen şu mektuba. Yazanları pek önemli değil. Karnı aç gazetecinin biri yazmış olabilir. Fakat ona iyice bir göz atın. Ne diyorsunuz?"

Mektup elden ele dolaşıyor. Herkes yazanlara bakıyor. Kimi çekinerek kimi ise kararsız ve düşünceli.

"Şimdi ne diyorsunuz?" diye Padberg soruyor.

"Hava atma böyle Padberg!" diyor Henning. "Şimdi en büyük dedektif rolüne girmeye hiç meraklı değiliz. Bizi bekleyen daha önemli şeyler var!"

"Durun bakayım!" diye Thiel atılıyor. "Bir sorum olacak. Saçma bir soru belki. Bu mektup dizgihaneye girmiş mi?"

"Çok şükür!" diyor Padberg ona bakarak. Yüzünde hafif bir gülümseme var. "İçinizden hiç olmazsa biri kafa yordu. Hayır oğlum, bu mektup bir dizgihaneye filan girmedi."

"Fakat bir dizgicinin elinden geçmiş olacak."

"Resmen geçmedi."

"Öyleyse bu mektup yazı masanızın çekmecesindeydi. Öyle değil mi?"

"Evet oğlum, ortadan kaybolmuş olan kartpostalın üstündeydi."

"Öyleyse kartpostalı çalan bir dizgici olacak..." diyor Thiel ve derin bir nefes alıyor. "Çünkü mektubun üzerinde matbaa mürekkebinin hafif izleri var."

"Bunda şaşılacak ne var?" diyor Henning. "Bütün matbaa çalışanlarının Kızıllardan yana olduğunu ben hep biliyordum. Tümü de sendika üyesidir!"

"Sen harikasın!" diye Padberg onunla alay ediyor. "Senin bilmediğin bir şey yoktur! Baskı Ustaları Sendikası'na üyedir onlar. Fakat bu demek değildir ki onlar kartpostal çalar. Hele üzerinde birinin beni görmek istediğini yazan kartpostalı niçin çalsın?"

Hafif öne eğilip büyük terliklerinin tüyleriyle oynayan Kont, "Bana kalırsa konuşacak daha başka şeyler de var..." diyor. "Bay Padberg, bu konuyu lütfen kapatın."

"Neyse kısa keseyim. Dizgihanede biri olmalı, sanki birinden emir almış gibi, elindeki maymuncukla çekmeceleri açıp karıştırıyor. Ancak bu herif salağın teki olacak, çünkü kâğıtlarda parmak izi bıraktığı gibi kartpostalı aldıktan sonra çekmeceyi de yine kilitlememiş. Ona talimatı verenin, bazı konulardan haberi var gibi. Yoksa bugün Perduzke buraya doğru yola çıkmazdı!"

Herkes susuyor. Odada boğucu bir hava var. Sessizliği bozan köylü Rehder oluyor, "Franz Reimers'in buna karşı olacağını biliyorum. Ben karşıyım, Rohwer de karşı. Hareketin görevlendirdiği üç önder, yapılanlara karşı. Fakat sen yine de yaptın, Henning!"

"Evet, yaptım ve yaptığım iyi oldu!" Henning'in sesi biraz öfkeli çıkıyor.

"Biz iyi bir davanın peşindeyiz!" diyor Nippmerowlu köylü Rohwer. Yavaş yavaş konuşuyor. "Sen gürültü yaptın. Pis kokular yaydın. Mutfak havaya uçtuğundan bu yana çevrede ne kadar dedikodu yapıldığından haberin var mı?"

"Ve yalan da söyledin!" diye ekliyor Rehder de. "Şansına mutfaktan başka bölümler havaya uçmadı. Sen daha fazlasını planlamıştın."

Henning öfkeyle Thiel'e bakıyor, "Ne yapayım, karılar vardır çenelerini tutmasını beceremezler!"

Thiel'in yüzü kızarıyor. Başını başka yöne çeviriyor.

"Ben farklı görüşleri olan biriyimdir," diye Padberg konuşuyor. "Ben bir gazete insanıyım. Gazete, birinci sayfasından son sayfasına kadar reklamdır. Bu reklam politika için olabilir, çamaşır

sabunu için de. Fakat gazetede basılan her şey reklamdır. Ve ben reklam nasıl yapılır bilirim. Sizlerin hareketi fena değildi, ancak bir boşluğun içindeydi. Çabaları yetersizdi, etkili olamıyordu. Ne yönetenler, ne de vergi dairesi sizi umursuyordu. Sizler polis ve kentlilere de vız geliyordunuz.

Şimdi Henning reklamınızı yaptı. Patlama oldu. Bence bu büyük bir reklamdı, çünkü patlama büyük olmuştu. Şimdi bir hareket var, şimdi çok kişi sizlerle ilgileniyor, size kulak kabartıyor: Ne yapıyor köylüler? Hareketiniz ilgi çekiyor. Şimdi ondan çekinenler var. Hareketiniz artık istediklerini yerine getirebilir."

"Fakat biz köylüler bu kadar ilgi istemiyoruz," diyor Rohwer.

Kont konuşuyor, "Sizin onlarla ilginiz yok. Siz olup bitenden habersizdiniz, siz onlarla ortak da çalışmadınız. Yapanlar size yabancıydı." Kont, sesini yükselterek devam ediyor, "İşler iyice karıştı mı, onlar bize yabancıydı, diyeceksiniz. Onlar maceracılar, ne yaptıkları bilinmeyen iş karıştırcılar."

"Ayaktakımı," diye Padberg konuşuyor ve sırıtıyor. "Onlardan kurtulmak çok zor."

Henning de sırıtıyor ve "Teşekkür ederiz," diyor. "Ayaktakımı bombaları atmaya devam edecek."

"Peki polisi ne yapacağız?"

"Tutuklanmak istemiyorum. Şu sıralar buna pek zamanım yok. Gösterilere katılacağım."

Padberg, "Çok güzel bir düşünce," diyor alay eder gibi. "Altholm'un caddelerinde gösteriler yapmak. Güpegündüz tutuklanmak mı istiyorsun! Hayır, genç adam, sen burada kalacaksın."

"Ben gideceğim, çünkü ben size gerekliyim."

"Bize gerekli misin? Her gidenin yerini bir yenisi doldurur."

"Gelin bakayım. Size bir şey göstereceğim."

"Ne göstereceksin?"

"Hele bir gelin, görürsünüz."

3

Henning, yanında beş adamla avluya çıkıp samanlığa doğru yürüyor. Tahtaların aralığından güneş ışığının vurduğu loş samanlıkta son günlerde yapmış olduğu "eseri" gösteriyor: Bir bayrak. Uzun bir tırpan sapı, ucunda bir bayrak takılı.

Henning heyecanla konuşuyor, "Ben her şeyi iyice düşündüm," diyor. "Bayrağın rengi kara. Baştakilerin Yahudi politikasına karşı bizlerin öfkesini ve hüznünü temsil ediyor. Beyaz tırpan sapı, barış içinde yaşayıp çalışan bizleri... Bayrağın üzerindeki kırmızı kılıç da, bizlerin günü geldiğinde kendimizi koruyacağımızı gösteriyor. Hep birlikteyiz, *siyah-beyaz-kırmızı* renklerin altında..."

"Sen müthiş birisin!" diye Padberg alay eder gibi konuşuyor.

"Ne demek istiyorsun?" Henning öfkeleniyor. "Hoşuna gitmedi mi? Çekinmeyin, söyleyin. Rehder? Rohwer, siz ne diyorsunuz? Thiel, ağzınızı açıp konuşsanıza! Sayın Kont bu konuda ne düşünüyor? Florian Geyer'in bayrağını andırmıyor mu? Tabii birkaç ufak değişiklikle?" Oturanların yüzlerine bakarak ağır ağır konuşuyor. "1525 Köylü Savaşları'nın önderlerinden..."

"Onlar büyük arazi sahiplerine karşı savaşmıştı," diyor Padberg de. Ses tonunda biraz alay var. "Bütün bunlar saçma sapan şeyler. Niçin zaman yitiriyoruz?"

"Fakat bence bu bayrak güzel," diye atılıyor Rohwer. "Henning şöyle bir sallayın bakayım!"

"Sakın avluda yapmayın." Kont heyecanlanıyor. "Bırakın bu saçmalığı!"

Aynı anda dışarıdan köpek havlamaları duyuluyor.

"Perduzke gelmiş olacak." Thiel kapının aralığından bakıyor.

Bu arada Henning, bayrağı bir sağa bir sola sallıyor. Kocaman bayrak titriyor, sesler çıkarıyor. Henning gururla çevresindekilere bakıyor. Sopanın ucundan tutup birkaç kez çeviriyor.

"Sen pazartesi günü en önde gidip bayrağı taşıyacaksın," diyor Rehder gülümseyerek.

Dışarıya bakan Thiel, "Perduzke hendeği aşıp karşıya geçti," diye konuşuyor.

"Ben bayrağı nasıl taşırım?" diyor Henning. "Yakında tutuklanmayacak mıyım?"

"Bu adamın girişi bulana kadar çok dolaşması gerekecek," diye Kont Bandekow alaycı konuşuyor.

Padberg heyecanlı: "Bayrak en önden gidecek."

"Genç köylüler en öndeki grubu oluşturacak," diye Rehder konuşuyor. "Başka kimse bayrağa dokunmayacak."

Rohwer: "Fakat tırpan sopasının ucu çok sivri, biraz köreltilmesi gerekiyor. Yoksa birileri yaralanabilir."

Henning: "Benim için sorun değil. Keserim."

Padberg biraz şaşkın: "Siz köylüler bu bayrağı istiyorsunuz demek?"

Kont: "Bence fena değil. Görenleri çok etkileyebilir."

Ve Thiel: "Benim de çok hoşuma gitti. Etkileyici."

Sonra yine Padberg: "Kim taşıyacak onu? Henning tutuklanınca demek istiyorum..."

Rehder heyecanlı: "Bayrak taşıyıcımız Henning!"

Padberg sesini yükseltiyor: "Bırakın şu saçmalığı! Henning'i hemen tutuklarlar. Tredup'dan o fotoğrafları satın almak istediğinizi unuttunuz mu? Tredup'la Frerksen, Eyalet Başkanlığı'na girerken o dışarıda duruyordu. Telefon edip bomba haberini veren niçin o olmasın? Yalancı bombadan söz eden, gerçek bombayı niçin bilmesin? Şimdi ne diyorsunuz?"

"Bana göre bir çıkar yol var," diye Henning yavaş yavaş konuşuyor. "Demek istiyorum ki ben grubun başında yürüyeceğim ve de tutuklanmayacağım."

"Açıkla bakalım? Fakat acele et, bakarsın söylemene zaman kalmadan tutuklanırsın."

"Kimse içeriye giremez. O burada güvende," diye konuşuyor Kont.

"Yine de birisi..." diye konuşuyor Henning, fakat aklına bir şey gelmiş gibi susuyor. Thiel'e dönüyor, "Bu akşam saat sekiz gibi birkaç eşyanı bavula koy ve hava kararmaya başlarken yola çık. Eminim Perduzke denen herif o saatte hâlâ dışarıda olacak. Sesini çıkarmadan tutuklamasına izin ver. Yarın sorguya çektiklerinde de tek suç ortağının o fotoğrafçı olduğunu söylersin. Bu ifadenden vazgeçmeyeceksin..."

Diğerleri merakla Thiel'e bakıyor. Genç adam kekeler gibi, "Bilemiyorum..." diyor. "Aranıza aniden girdim... Ne olup bittiğini tam olarak bilmiyorum... Sonunda öne ilk sürülen ben olacağım..."

"Sizlere söylemek istediğim bir şey var," diye konuşuyor Henning. "Altholm Hapishanesi'nde yardımcı gardiyan Gruen'ü yakından tanıyorum. O yarı yarıya bizden sayılır. Başı derde filan girmez. Bir gün akşama doğru, hapishane duvarında bir merdiven unutur. Stolpermündeli balıkçılar seni bekler. Onlar seni bir yelkenliye atıp doğru Möen Adası'na götürür. Yedi saatlik yolculuğun ardından bir Danimarka adası olan Möen'desin!"

Thiel bir süre sesini çıkarmadan öyle duruyor ve sonra, "Hayır," diyor. "Böyle bir şey yapamam... Bakın, benim annem babam... Hem Tredup'u niçin bu olayların içine batırayım? O zavallının biri..."

Padberg konuşuyor, "Her neyse, havanın kararmasına daha iki saat var. O saate kadar hepimiz iyice bir düşünelim. Şimdi yine içeriye girip yürüyüş üzerine biraz kafa yormaya ne dersiniz? Eminim bin köylü bu yürüyüşe katılır."

"Üç bin!"

4

Ertesi gün. Saat ona geliyor. Stuff, gazetenin bazı sayfalarını hazırladıktan sonra dışarıya çıkıyor. Taze yerel haberler peşinde.

Düztaban. Denizden az önce çıkmış küçük bir mors örneği Burstah Caddesi'nde yürürken tabanlarının sızladığını hissediyor. Monoklünün ışıldayan camlarının ardından sürekli çevresine bakıyor. Her değişikliği anında fark ediyor. Tanıdığı biriyle karşılaştı mı hemen duruyor, çene çalıyor. Onu tanıyıp yanına gelenlerle de konuşuyor. Arada bir cebinden çıkardığı kâğıda kimi notlar alıyor.

Altholm'da kırk bin insan yaşıyor. Her gün gazetenin iki üç sütunu yerel haberlere ayrılıyor. Diğer gazeteyle rekabet edebilmek için bunu yapmak zorundalar.

Stuff, Burstah Caddesi'ni sonuna kadar yürüyüp pazar alanına çıkıyor. Burası iki yanı ağaçlarla kaplı uzunca bir alan. Ortasında 1870-1871 yıllarından kalma bir savaşçı heykeli duruyor. Postane, belediye binası ve umumi tuvalet de bu alanda.

Bir temmuz sabahında belediye binasından içeriye girerken saat ona geliyor. Hava oldukça sıcak. Stuff terliyor. Bir an düşü-

nüyor, haftada en az iki kez çoraplarımı değiştirmeliyim. Ayakları ateş gibi yanıyor. "Sık sık yıkasam da iyi olur..."

Stuff, belediye korumasının oturduğu, üzerinde "Girmek Yasaktır" yazan odanın kapısını tıklatıp giriyor. Kentte dolaşan koruma polisleri de bu odayı arada sırada dinlenmek için kullanıyor. Kerevetlere uzanmış birkaç memur Stuff'u selamlıyor. İçlerinden biri, "Hey, bugün içkiler senden mi?" diye sesleniyor.

"Ismarlama sırası sizlerde! Yeni haberler var mı?"

"Yeni haberler mi? Bir sürü. Fakat önce..."

"Hey, Maurer! En son ısmarlayan ben olmuştum! Çok harcayıp Wenk'i kızdırmayayım! Verdiği yolluk ayda yirmi markı geçerse düşüp bayılır!"

"Sen şu Schabbelt'le bir konuşsan iyi edersin!"

"Schabbelt mi? Adını sık sık duyuyorum... Kim bu adam?"

"Şaka mı yapıyorsun? Patronun ne yapıyor?"

"Onu çoktandır görmedim."

"Söyle ona, karısına biraz dikkat etsin! İki gün önce, güpegündüz Burstah'da şarkılar söyleyerek geziniyordu. Artık her yerde dikkat çekiyor."

"Böyle devam ederse içe içe geberecek."

"Ne yazık, kadının bu duruma düşmesi..."

"Günün birinde hepimiz ölmeyecek miyiz? İçerek ölmek, açlıktan ölmekten daha güzeldir."

"Sen böyle düşünebilirsin... Evet, söyleyin bakalım yeni haberler var mı?"

"Bizim her şeyden haberimiz var mı sanıyorsun? Git, şu koruma Maak'a sor. Onun defterinde her şey yazar."

"Başmüfettiş Frerksen, Kızıl dostu Belediye Başkanı Gareis'ın odasında. Çekineceğin bir durum yok. Perduzke de yanlarında. Bir şeyler dönüyor mutlaka!"

"Tamam! Sizlere iyi günler dilerim! Yakında içkiler benden!"

"Verdiğin bu sözü sakın unutma!"

"Yeni haberler mi?" diye homurdanıyor Maak. "Bende haber filan yok. Hele şu deftere bir göz atayım. Ah, aklıma geldi. Stettin'de bir kurs var. İstersen sor, niçin sadece Parti üyesi olanları o kursa kabul ettiklerini. Benim gibiler çağrılanların yerine çalışıp duracak."

"Anlaştık, ilgilenirim. Pek bir işe yaramasa da bakarsın birilerini kızdırırız. Haydi söyle, ne haberler var?"

"Yaz bakalım. Bir otomobil kazası. Sık sık kaza olan şu kavşağı biliyorsun... Daha fazla bilgiyi Soldin'den alırsın. Sonra... Mahzen meyhanesi Bananen'de dün gece kavga çıktı. Altı polisle oraya gittim. En iyisi sen meyhaneciye sor. Ne de olsa size ilan veriyor. Tabii yazacağın haberle onu kızdırmamalısın. Sonra... Bir çocuk arabası bulundu. İçinde bebek vardı... Bana kalırsa..."

Aynı anda kapı açılıyor. İki adam hızla arkalarını dönüyor. Başmüfettiş Frerksen kapıda duruyor.

"Stuff! Sana defalarca, haber peşindeysen, alt düzeyde bir memurla konuşacağına doğrudan bana gel, demedim mi!"

"Fakat ne zaman yanına gelsem boş zamanın yok!"

"Okurlarının haberleri bugün veya yarın alması hiç önemli değil."

"Sen böyle şeyleri anlamazsın."

"Şimdi senden bu odayı hemen terk etmeni ve bir daha da buraya adım atmamanı istiyorum. Size gelince Maak... Belediye Başkanı'na hakkınızda bir rapor vereceğim."

"Ben Bay Stuff'a bir şey anlatmadım ki..."

"O sadece seninle konuşmamı önerdi."

"Tabii gazeten bilgi verenleri hep korur. Adamlarının biraz namuslu çalışmasını..."

"Frerksen, böyle konuşmana izin vermiyorum!"

"Tamam! Dediğim gibi, bu odayı hemen terk edeceksin!" Polis Başmüffetişi kapıyı çarptığı gibi dışarıya çıkıyor.

Stuff homurdanıyor, "Domuz herif! Burnu büyük domuz! Ona futbol oynamasını öğreten benim! Doğru dürüst yürümeyi beceremiyordu. Bir daha karşıma çıktığında gözlüğüne bir yumruk indireceğim!"

Maak atılıyor: "İşte görüyorsun, fırçayı yiyen yine ben oldum!"

"O herif görür gününü! Sıra ona da gelecek. Burnu büyük bu maymunu kimse çekemiyor. Yazıcılıktan bu göreve getirilince ne yapacağını bilemiyor."

"Sen yine işine dönsen iyi edersin. Bırak çorbamı bitireyim."

"Evet, evet Maak, gidiyorum... Göreceksin bak o herifin canına okuyacağız!"

Bir kat yukarıda, Suç Masası'nın kapısını açıp içeriye giriyor, "Niçin şurada karşıma çıkmıyor? – Her neyse bir an önce haberleri toplamalıyım. – Günaydın Beyler! Merhaba Perduzke, niçin öyle sırıtıp duruyorsun?"

Perduzke, gülümsemesine son veriyor. Stuff'un selamladığı memurlar buz gibi bir "Günaydın," diyorlar.

Stuff, altına bir iskemle çekip masanın üzerinde duran dosyalara uzanıyor. Fakat bir el, dosyalara dokunmasına izin vermiyor.

"Hayrola, ne oluyor bugün? Yoksa şefinizin keyifsizliği sizlere de mi bulaştı?"

"Ne olmuş şefe? Onunla aran bozuk mu bugün? Hem hangi şeften söz ediyorsun sen? Gareis'dan mı, Frerksen'den mi?"

"Tabii Frerksen'den! Bana ne şu Gareis'dan!"

"Peki Frerksen'le ne geçti aranda?"

"Dinleyin..." diye başlıyor Stuff ve olup biteni kısaca anlatıyor.

"Burnu büyük kaçık yapar böyle şeyleri!"

"Başkalarına sürekli zorluk çıkaracağına kendi işini yapsın yeter!"

"Şeflerin karşısında başını eğip öyle duruyor, bizi ise tekmeliyor!" diye Perduzke konuşuyor. "Ben ona söyleyeceğimi söyledim. Burnu büyükler komisyonu toplandığında nasıl çuvallamış olduğunu anlatmıştım, değil mi?"

"Evet. Fakat anlat bir kez daha. Böyle şeyleri defalarca dinlemek isterim."

"Stettin'den yolladıkları komisyonu bir sürü burnu büyük oluşturuyordu. Başlarında Belediye Başkanı vardı. Bu büroya da uğramışlardı. Geldiklerinde içeride benden başkası yoktu. Masamda oturuyordum. Hemen ayağa kalktım ve gelenlere 'Günaydın,' deyip yine yerime oturdum ve önümdeki işle ilgilenmeyi sürdürdüm. Hep bilgiçlik taslamasını seven şu herif yanıma gelip, 'Bay Perduzke biz konuşurken lütfen dışarıda bekleyin!' demez mi?

'Müfettiş Bey,' diye konuştum. 'Ben burada çalışmamı sürdüreceğim ve hiç kimseyi rahatsız etmeyeceğim.'

'Bay Perduzke, şimdi size koridora çıkmanızı emrediyorum!'

'Acelem var. Savcı bu raporu en kısa sürede bekliyor.'

Sevgili Frerksen'in yüzü kıpkırmızı oldu, 'Sayın Belediye Başkanı, Perduzke verdiğim emri yerine getirmemekte ısrar ediyor!'

'Hangi emri yerine getirmiyor?'

'Koridora çıkmasını emrettim...'

'Bırakın, adam otursun masasında. Kimseyi rahatsız etmiyor.'"

Perduzke'yi dinleyenler kahkahalar atıyor:

"Onu böyle fırçalamak gerekir!"

"Ona sık sık giydireceksin!"

"Bak Stuff, bugün böyle heyecanlı olmasını anlamak gerek..." diye söze başlıyor Bering.

"Karl, sus bakalım. Dostumuzun çenesini pek tutamadığını bilirsin."

Stuff şaşkın şaşkın odadakilere bakıyor: "Ne oluyor, anlatsanıza! Bir şeyler döndüğünü çoktan fark ettim!"

Perduzke: "Sevgili dost, neler olup bittiğini hemen öğrenmen bence daha iyi!"

"Fakat yarın öğrenebilir, öyle değil mi?" diye Polis Sekreteri Reinbrecht konuşuyor.

"Olaylardan rakiplerimizin bizden önce bilgi sahibi olması daha mı iyi?" diye Stuff sesini yükseltiyor.

"Sana namus sözü veriyorum, ne *Halk* gazetesinden Pinkus'un, ne de *Haber* gazetesinden Blöcker'in olup bitenlerden senden önce haberi olacak."

"Peki. Fakat daha önce söyleyemez misin?"

"Mümkün değil!" diye Perduzke kestirip atıyor.

Masanın öteki ucunda oturan Hebel söze karışıyor, "Başka bir konu! Sizin gazetede bir herif var, adı Tretloch mu ne? Tretab, Tredup da olabilir. Ne biçim biri o?"

Odada bir süre kimse konuşmuyor. Stuff bir an düşünüyor. Sonra birden gülmeye başlıyor ve "Siz çok budalasınız!" diye konuşuyor. "Ne demek istediğinizi şimdi anlıyorum. Fotoğraflar nedeniyle ona öfkelisiniz! Öküzler götürülürken yanan saman yığınlarının fotoğrafları sizin değil de bir başkasının eline geçti diye öfkelendiniz."

Karşısında oturanlar birbirleriyle bakışıyor. "Kimin aldığını biliyorsan niçin söylemiyorsun be adam! Nasıl biri, Tredup denen şu herif?"

"Eline para geçtiği sürece," diye Stuff konuşmaya başlıyor, "iyi adamın tekidir."

5

Aradan bir saat geçtikten sonra Stuff, anlattıklarının pek doğru olmadığını biliyor. İki saat sonra da yemek masasında şöyle konuşuyor, "Herifler bana kazık attı. Frerksen iki hafta önce öğrendi Tredup'un o fotoğrafları çektiğini. Bize olan öfkesini niçin şimdi gösteriyor?"

Bir süre düşünüyor ve sonra şu sonuca varıyor: "Tredup bir iş çevirmiş olmalı ve polisin bundan haberi var! Bu akşam onu bir sorgulayayım. En iyisi birlikte kafayı çekmeye gitmek."

Fakat Tredup içmeye pek niyetli değil, çalışması gerekiyor.

"Adres listeleri mi yazıyorsun? Fotoğraflardan para geçti eline! Herhalde yeterince kazandın."

"Fotoğraflar mı? Beni bu konuda artık rahat bırak Stuff! Akşam da fotoğraflardan söz etmeyeceğiz."

"Saat dokuzda Tucher'de... Tamam mı?"

"Dokuz benim için geç. Hava çoktan kararmış oluyor. Sekiz diyelim."

"Peki, saat sekizde. Önce biraz gezinir, kızlara şöyle bir göz atarız..."

Stuff kafasında bir plan yapıyor: "Çenesi açılana kadar Tredup'u içireceğim. Sonra da anlattıklarını keyifle dinleyeceğim."

Stuff o gün öğleden sonra Tarım Müsteşarı Feinbube ve Bölge Esnafı Birliği'nden Sendikacı Plosch'la bir araya geliyor. Oturup içiyorlar. Fakat Stuff, istediği bilgileri alamıyor. Tredup'un gelmesi gerek, diye düşünüyor ve garson çocukla ona haber yolluyor.

Ancak Tredup lokantaya gelmiyor ve Stuff içmeyi sürdürüyor. Haber yolladığını bir süre sonra anımsıyor. Garson çocuğu yanına çağırıp soruyor, "Ne dedi Tredup?"

"İçeriye girmiyor. Lokantanın önünde duruyor."

"Bunu niçin daha önce söylemedin? – Evet beyler, pazartesi görüşmek üzere. Köylülerin yürüyüşünü seyre mutlaka geleceksiniz, öyle değil mi?"

Tredup lokantanın önünde bir aşağı bir yukarı yürüyor.

Burstah Caddesi ve istasyon önündeki alan, akşamın başladığı bu saatte oldukça kalabalık. İnsanlar, üzerlerinde hafif giysilerle geziniyor. Kapı aralarında genç çiftler duruyor. Gazetenin önünde duranlar da var.

"Bak, Tredup," diyor Stuff ve yanındaki adamın koluna giriyor. "Gazetenin kapısında bize temizliğe gelen kızların en genci duruyor. Grete Schade. Kendine yeni bir dost bulmuş!"

"Bulursa bulsun..."

"Grete henüz on beş yaşında, hiç de fena değil..."

"On beşinde olduğunu dostuna söylememiştir..."

"Paskalyada okulu bitirmiş olduğunu bilmiyor mu sanıyorsun?"

"Bunlar senin sorunun..."

"Benim mi? Olabilir... Belki Grete yeni dostuna yalan söyledi? Nereden bileceksin? Sana bir şey anlatacağım, fakat çeneni tutacaksın!"

"Tabii."

"Namus sözü veriyor musun?"

"Veriyorum!"

"Bak, bundan üç ay kadar önceydi... Henüz sobalar yanıyordu... Bir sabah, kafayı çekmekten kalkıp doğruca gazeteye gelmiştim. Grete temizliğe başlamıştı! Orospu birden kucağıma oturmaz mı! Vücudundan yayılan o sıcaklığı bir bilsen... Kendimden geçer gibi oldum. İnce giyisinin üzerinde sadece bir önlük vardı. O sıcaklık! Hele o memeler!.."

"Fakat Stuff, yoksa?.."

"Yapsam ne olurdu? Kim beni suçlayabilirdi? Yaşını doldurmamış bir kızı ayarttın diyenler haklı mı çıkardı? Ben körkütük sarhoştum, sonra kucağıma oturan da oydu!.. Hayır, hayır..." Stuff birden ses tonunu değiştiriyor. "Bir erkek, yerine göre kendine hâkim olmasını bilmelidir. Olmadı, o sabah hiçbir şey olmadı. İttiğim gibi kucağımdan indirdim... Haydi, şimdi Mağara'ya gidiyoruz."

"Mağara mı? Orası pek hoşuma gitmez. Daha doğrusu eşim..."

"Sana o kadar baskı mı yapıyor?"

"Yapsa ne olur? Bence aklı başında her erkek, karısından –akla yatkın tabii– biraz baskı görse hiç de fena olmaz."

"Hayır, erkek her zaman evinin efendisi olmalıdır!" diye Stuff karşı çıkıyor.

"Saçma! Hele sen de benim gibi on yıldır evli olsaydın böyle konuşmazdın! Hele bir evlen, evde efendilik taslamaya başladın mı aradan daha bir yıl geçmeden karının nasıl surat astığını görürsün!"

"Bak, sana bir şey söyleyeyim mi!?" diye Stuff sesini yükseltiyor. "Sen geri kafalının tekisin!"

"Ah, boş ver böyle şeyleri!" Tredup karşısındaki aşağılarmış gibi konuşuyor. "Sen renklerden söz eden bir görme özürlü gibi

konuşup duruyorsun! Eğer evli olsaydın şimdi böyle konuşmazdın. Seni bugüne kadar kimse istemedi ki..."

"Kimse istemedi mi?" diye Stuff homurdanıyor. "Yoksa sen benimle içmeye gitmekten vaz mı geçtin?"

"İçmeye gitmek isteyen sendin! Gidelim diyen sendin!"

Köprünün üzerinde duruyorlar ve öfkeyle birbirlerine bakıyorlar.

Solda, Blosse Irmağı'nın aktığı göl, sağda suların coşkuyla çarptığı set. Ağaçların altında hava kararmaya başlamış. Birkaç gaz lambası yolu aydınlatmaya çalışıyor, güçsüz ışıkları gölün durgun sularında lekeler bırakıyor. Az ötede Mağara'nın girişindeki renkli reklam panosu yanıp sönüyor.

"Ben mi sana 'gidelim,' demiştim?" diye Stuff homurdanıyor. "Ben sana..." Birden iyice öfkeleniyor, "Canın ıslanmak mı istiyor? Salak herif! Hain herif!"

Tredup önce karşısında duran Stuff'a bakıyor, sonra bomboş yola, kararmaya başlayan çevreye ve koluna girip, "Haydi, gel bakalım, bırak böyle saçma sapan şeyleri!" diyor. "Mağara'ya gidelim."

Aynı anda Stuff'un, kolundaki adamdan bir şey istediği aklına geliyor. Polislerle, lanet olası o fotoğraflarla ilgili bir şeydi... Fakat doğru dürüst anımsayamıyor. Az sonra birasını yudumlarken her şey yine aklına gelecekti.

Mağara'nın kapısını açıyorlar. Caz müziği, yaz akşamına yayılıyor. Ötelerden bir yerden suların şırıltısı duyuluyor.

Stuff, yanındaki Tredup'un koluna giriyor, ona sokuluyor ve "Gel bakalım," diyor. "Bir güzel kafa çekelim! Ben çok susadım."

6

İki saattir Mağara'da oturuyorlar. İyi içmişler. Stuff'un şişmiş yüzü kıpkırmızı, Tredup'unki kireç gibi. Sık sık da tuvalete gidiyor.

Şişman Stuff, yanındaki Tredup'un o akşam suratına söylemiş olduğu, "Seni bugüne kadar kimse istemedi ki..." sözlerini bir türlü unutamıyor. Sonra geçmişteki yengilerinden söz etmeye başlıyor.

"Dinle beni Tredup," diyor, "kent parkında üzerine kız yatırmadığım bank yoktur! Belediye'nin karanlık koridorları da... Bir kez nasıl yakalandığımızı bilsen..."

O gün olup bitenleri anlatıyor, bazı yerlerinde ayrıntılara giriyor ve sonunda, "Bir zamanlar kızlar kızdı, Tredup. Şimdikiler bir deri, bir kemik... İç çamaşırları bembeyaz ışıldardı. Günümüz kızlarıysa torbayı andıran, insanın zevkini kaçıran bej veya pembe şeyler giyiyor."

"Sana sormak istediğim bir şey var," diye Tredup konuşuyor. Kafası biraz karışmış gibi. "Sen bu akşam bir ara 'hainler' dedin. Bu fotoğraflarla mı ilgiliydi?"

"Ah, bırak şimdi böyle şeyleri Tredup!" diyor Stuff. Sesinde biraz hüzün var. "Hiçbirimiz melek değiliz! Başımdan geçen her şeyi bilseler beni içeri tıkarlar."

"Herhalde başından geçenler o kadar önemli şeyler değildi!.. Fotoğrafları satmış olduğumu sence başka kimler biliyor?"

"O kadar önemli şeyler değil mi dedin? Ben sana bir şey anlatayım Tredup. Stettin'deydi... Kleine Lastadia Caddesi'ndeydi. Arka avlulardan birindeki küçük odasında oturan o kadın –tabii adımı anımsıyorsa– anlatmaya kalktı mı..."

Stuff, konuları birbirine karıştırıyor. Tredup araya girip tekrar soruyor, "Sence benim fotoğraflardan köylülerin haberi var mı? Son günlerde birisi..."

"Bir gün Henni'yle o kadına gitmiştim. Henni kesinlikle istemiyordu. Onunla evlenmemeliydim. Paramı kabul etmiyordu. Çocuğu tek başına büyütecekti. Her neyse kadının evine gittik. Henni'ye eğer yapmazsa aşkımızın son bulacağını söylemiştim. O ise yalvarmış, 'Ben çocuğum olsun istiyorum!' demişti. 'Karışma bana!'

İçeriye girdik. Büyükçe bir oda. Bir köşede mutfak. Kadının oğulları evde. Biz gelince hiç konuşmadan çıkıp gittiler. Kadın ufak tefek, suratı sapsarı biri. Eskiden ebelik yapmış. Birkaç kez içeri atıldığı olmuş. Ona gelen kadının ne istediğini söylemesine gerek yok. O her şeyi biliyor. Henni'ye, 'Şu masaya uzanın,' dedi. Bana da, 'Yirmi beş mark.'"

Stuff derin bir nefes alıyor ve başı önünde konuşmaya devam ediyor.

"Her şey çabuk olup bitiyor. Bir kap su ve bir iğne gerekiyor. Tabii zaman da çok uygun olmalı. Henni o gece aldırdı, ertesi gün de yine temizliğe gitti. Hiç kimse fark etmedi.

Olup biteni bana anlatmıştı. Tredup, inan, bazı geceler hâlâ düşüme giriyor. 'Atmadan önce bana gösterdi,' diye anlatmıştı.

'Bir kızdı.' Tredup ben ağlamıştım. Hüngür hüngür ağlamıştım. Nasıl söyleyebilmişti böyle bir şeyi?"

"Fakat aradan çok yıl geçmiş olmalı," diyor Tredup.

"O kadar çok yıl geçmedi!" diye Stuff sesini yükseltiyor. "Henni'den sonra üç kadınla dostuk kurdum. Hatta içlerinden birinin poliste yalan yere yemin etmesini başardım...

Evet, Tredup, biliyorum, bizler çok kötüyüz. Bütün insanlar kötü! Gün boyu herkes kendine göre bir yaşam sürdürüyor, fakat gece onları değiştiriyor. Oturuyorlar meyhanelere, içtikleri biralar onlara yaramıyor. O zaman görülüyor insanların nasıl kötü yaratıklar olduğu. Ben, sen, herkes..."

"Stuff," diyor Tredup. Sesi biraz yorgun çıkıyor. Heyecanlı olduğu, solgun yüzünden de belli. "Stuff, sanırım benim peşimde biri var."

"Ah, boş ver! Bu senin kuruntun."

"Eminim, peşimde biri var. Nedeni de o fotoğraflar..."

"Hangi fotoğraflar? Ah, evet, o fotoğraflar. Unut artık onları. O konu kapandı, sana bir şey olmaz... Benden sana öğüt, pazartesi günü köylülerin yürüyüşünde aralarına girme."

"Hayır, hayır, her şey senin sandığın gibi değil. Eyalet Başkanlığı'ndaki bombadan sonra..."

"Fotoğraflarla mı ilgiliydi o bomba? Saçmalama!" Stuff bir kahkaha atıyor. "Vergiler nedeniyle koymuşlardı o bombayı. Hükümetin gözünü korkutmak istiyorlardı. Herifler neredeyse altlarına yapmak üzere. İnanabilirsin bana!"

"Peşimde biri var," diye Tredup ısrar ediyor. "Bombanın ardından değil. Son bir iki gündür..."

"Belki o kişinin aldığın paradan haberi var? Hem sana ne kadar verdiler?"

"Üç yüz. Fakat bunu hiç kimse bilmiyor."

"Sanırım beş yüz demek istedin. Şimdiye kadar ne kadarını harcadın?"

"On mark."

"Karına ne verdin?"

"Onun henüz haberi yok. Para evde durmuyor."

"Bana kalırsa nereye gizlediğini hemen bir dostuna söyle. Bakarsın günün birinde başına bir şey gelir..."

"Bak gördün mü, bir şey olabileceğine şimdi sen de inanmaya başladın. Hayır, nereye gizlediğimi kimseye söylemeyeceğim. Para toprağa gömülü. Beni öldürmeye kalksan da yerini öğrenemezsin."

"Saçmalama böyle. Sen sarhoşsun. Kim seni öldürmeye kalksın ki?"

"Bir dergiye çalışan o genç adam. Bir gece seninle evime uğramış olan kişi. Veya hep peşimde olduğunu sezdiğim o herif!"

"Kimin nesi o?"

"Şöyle ufak tefek, şişman bir adam. Saçları siyah, kıvırcık."

Stuff birden kendine gelir gibi oluyor, "Sen Perduzke'yi tanımıyor musun?"

"Perduzke mi? Hayır, tanımıyorum. Kimin nesi o?"

"Sen bana baksana, Tredup!" diyor Stuff ve masanın üzerinden karşısındakine doğru uzanıyor. "Yoksa son zamanlarda bir halt mı karıştırdın? Büyük bir iş mi çevirdin? İlan almaya gittiğin karılara satışmaktan öteye bir şey..."

"Sen kötü bir adamsın!" Tredup öfkeleniyor. "Sen gerçekten çok kötüsün. Ne karıları rahatsız ettim, ne de büyük bir olayın içine girdim."

"Bundan emin misin?" Stuff bir an yalvarır gibi bakıyor karşısındakine.

"Evet, çok eminim. Yemin ederim ne bir hırsızlık yaptım, ne birini yalan yere yemin etmeye zorladım, ne karıma çocuk aldırttım, ne de sağa sola bombalar koydum."

"Evet, bu kez yalan söylemiyorsun," diyor Stuff. "Öyleyse Perduzke'nin yaptığı salaklıktan başka bir şey değil. Bırak, peşinden

gelirse gelsin. Tredup, onun sana zararı olmaz. Belki de onun ilgilendiği sen değilsindir?.."

"Fakat Stuff, yürürken çok ürküyorum. Ne zaman başımı arkaya çevirsem o peşimde. En kötüsü de, arkama bakınıp onu hemen göremediğim anlar. O zaman duruyorum, her yanda arıyorum. Sonunda onu bir başka köşede bulana kadar boynuma sancılar giriyor."

"Sen korkağın tekisin!"

Tredup, karşısındaki adamın söylediğini duymamış gibi konuşmasını sürdürüyor, "Başımın arkasında bir yer var, onu sürekli hissediyorum. Kafatasımı enine boydan boya geçiyor. Dar bir şerit. Şaka yapmıyorum. Orada sürekli bir zonklama hissediyorum. Sanki biri elindeki çapayı kafama indiriyor. Belki de günün birinde bu gerçek olacak. Arkamdan sokulan biri oraya vuracak ve ben boylu boyunca yere uzanacağım, sonsuza dek."

Susuyor ve Stuff'dan bir yanıt beklermiş gibi bakıyor.

"Cephede başçavuşun bir yardımcısı vardı," diyor Stuff. "O da hep böyle hissederdi."

"Bırak böyle şeyleri," diye Tredup atılıyor. "Ne yapabilirim, onu söyle. Yoksa günün birinde çıldıracağım."

"Yardımcı başçavuş," diyor Stuff, "günün birinde hastaneye kaldırılmıştı..."

Tredup aniden ayağa fırlıyor. "İyi geceler, Stuff. Hesabı sen halledersin."

Sonra masada duran şapkasını alıyor ve dışarıya çıkıyor.

7

Dışarıda ılık bir yaz gecesi onu bekliyor. Karanlık, mehtapsız bir gece. Ağaçların yaprakları titreşiyor. Küçük gölle akarsuyun birbirine kavuştuğu yerde sular şırıldıyor. Güçsüz gaz lambalarının ışığı, gölün karanlık sularına vuruyor.

Tredup sırtını bir ağaca dayıyor ve kente giden yola uzun uzun bakıyor. Yol, gaz lambalarının ışığında hiç kıpırdamadan uzayıp gidiyor, kaldırımlar bomboş ve gölgesiz, sonsuza uzanıyor.

Yolun her iki yanında ağaçlar sıra sıra duruyor. Ihlamurların kalın gövdelerinin ardına bir, iki, belki de daha çok insan saklanıyor. Beni görür görmez üzerime saldıracaklar. Başımın arkasındaki o zonklama... Ellerindeki sert bir cisimle vurdular mı belki zonklama geçer. Fakat o ânı beklemek, onu yaşamak... İşte bu bekleyiş dayanılmaz.

"En iyisi yine meyhaneye döneyim ve istasyona telefon edip bir taksi yollamalarını söyleyeyim," diye düşünüyor. "Fakat bu olmaz. Stuff hâlâ orada oturuyor. Ondan bu gece kurtulamayacağım. Yine içkiler gelecek, yine bana karılardan söz edip duracak..."

Tredup yolun ortasına çıkıyor ve yavaş yavaş, çekine çekine yürüyor. Ağaçların yanından geçerken başını çevirip arkalarına bakıyor. Kimseyi göremeyince yoluna devam ediyor.

On-on iki ağaç geride kalıyor. Biraz sonra yol bitecek. Pazar alanının ışıklarını seçiyor. İşte o anda karanlığın içinden ufak tefek, şişman, sakallı bir adam yola atılıyor. Bu... bu adamı dün görmemiş miydi? Yoksa bugün müydü?

Tredup ona doğru uzanmış bir eli seçiyor... Hızlı adımlarla pazar alanına doğru yürüyor. Haykırıyor. Koşmaya başlıyor.

Peşinden gelen adımları duyuyor. Sonra bir ses, "Durun yoksa ateş ederim!"

Tredup çılgınlar gibi koşuyor.

Peşinden bir ses duyuyor, "Boş ver Perduzke! Biz onu başka zaman yakalarız!"

"Perduzke mi?" diye Tredup düşünüyor. "Perduzke? Kim bu Perduzke? Koşmalıyım! Yoksa beni yakalarlar, döverler, kafamda sancıyan o yere vururlar..."

Işıklar içindeki pazar alanına varıyor. Saat gece yarısını çoktan geçmiş. Alan bomboş. Az ötede Probsten Caddesi...

"Buradan eve yol uzun..." diye düşünüyor. "Ah, bir an önce Elise'nin yanında olsam!" Ve hızla koşuyor.

Şimdi peşimden galiba sadece bir kişi geliyor. Tredup, ellerinden kurtuluyorum, diyor kendi kendine. Arkamdaki adam nefes nefese. Az ötede Kent Parkı. Oraya vardım mı kurtuldum sayılır. Orası kapkaranlıktır. Beni bulamaz.

Durup bir an arkasına bakıyor. Adam yirmi adım kadar ötesinde.

Ayaklarının altında çakıllar şıkırdıyor. Burası çok güzel, kapkara bir gece. Tredup sessizce çimenlerde koşuyor, çalıların arasından geçiyor. Az sonra Calvin Caddesi'ne çıkarken çok ötelerde bir adamın el lambasıyla çevresine bakındığını görüyor.

On beş dakika sonra Tredup evinin kapısını açıp içeriye giriyor. Komodinin yanında duran iskemlede kara sakallı şişman adam oturuyor. Elise, yorganına sarınmış, yatağın kenarına ilişmiş, gözleri yaşlı, eve dönen kocasına bakıyor. Çocukları bir an başlarını yorganın altından çıkarıp babalarına bakıyorlar ve yine yorganın altında kayboluyorlar.

"Buyurun Bay Tredup, girin içeri," diyor şişman adam. "Evin önünde de biri bekliyor. Kaçmaya kalkışmayın. Ben Emniyet'ten Perduzke. Bay Stuff'un bugün size benden söz etmiş olduğundan eminim."

"Az önce Mağara'dan çıktığımda beni takip eden sizdiniz, öyle değil mi?"

"Evet. Ben ve bir elemanım," diyor Perduzke. "Gördüğüm kadarıyla ondan kurtulmasını başarmışsınız!"

"Birkaç gündür peşimde olan sizdiniz, öyle değil mi?"

"İki gün önce akşam başlamıştım..."

"Bunu bilmiş olsaydım, eve kadar koşmazdım," diyor Tredup ve derin bir nefes alıyor.

"Daha önce düşünseydiniz," diye mırıldanıyor Perduzke. "Fakat şimdi sizi tutuklamak zorundayım."

"Fakat niçin?"

"Niçin mi? Biraz düşünsenize."

"Aklıma hiçbir şey gelmiyor."

Perduzke bir an yüzüne bakıyor ve "Başlangıçta herkes sizin gibi elinden geldiğince hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranır..." diyor. "Hele bu geceyi hücrede bir geçirin, yarın sabah dünyaya başka gözle bakarsınız."

"Max," diye eşi fısıldıyor. "Max, eğer bir şey yaptınsa hemen itiraf et. Belki bu bey o zaman seni götürmez..."

"Evet, düşünün," diyor Perduzke. "Eşiniz anlayışlı birine benziyor."

"Elise, hiçbir şey yok. Tasalanman gereksiz. Çok tuhaf bir durum var. Fakat yarın sabah erkenden Belediye'ye git. Hemen Gareis'ın yanına çık, beni tutukladıklarını ve kendisiyle konuşmak istediğimi söyle."

"Gareis mı? Belediye Başkanı'yla ne işimiz var?"

"Evet, Elise sakın unutma! Öğleden sonrayı da bekleme. Bunu yaptın mı ben akşama yine evdeyim."

"Bunu Kızıl bir belediye başkanının bile başaracağını sanmıyorum. Haydi Bay Tredup, gelin bakayım, gidiyoruz!"

"Stuff'a da haber ver. Wenk'le konuşma. Sadece Stuff'la. İyi geceler Elise..."

"İyi geceler, Max. Ah, Max... Şimdi nasıl uyuyacağım... Çocuklar... Ah, Max..."

"Üzülme, Elise. Bir şey olacağı yok. Belki de bu geceyi hücrede geçirecek olmam iyi. Güzel bir uyku çekerim."

"Ah, Max..."

8

Ertesi gün Belediye Başkanı Gareis'ın odasında dört kişi oturuyor. Güzel, berrak bir temmuz öğleden sonrası. Büyük pencerelerden giren güneş ışığı Altholm'un en şişman adamının, Gareis'ın, Eyalet Yönetimi'nin yolladığı Meier'in, Stolpe'yi temsil eden Toplum Polisi'nden Senkpiel'in ve Polis Başmüfettişi Frerksen'in yüzüne vuruyor. Masanın çevresinde oturanlar asık suratlı, hüzünlü, soğuk ve meraklı.

Gareis sempatik olmaya çaba gösteriyor. Hafifçe gülümseyerek konuşuyor, "Stolpe'den gelmek zahmetine katlanan Sayın Beyler, niçin köylülerin o yürüyüşünü yasaklamamı istiyorsunuz?"

Eyalet Yönetimi'nin adamı Meier atılıyor, "Bunun nedenini size birkaç kez söyledim... Bir çarpışma çıkacağından korkuyoruz!"

"Bizim köylüler çarpışacak mı? Onların bir kavgaya karışacağına kesinlikle inanmıyorum!"

Meier sesini yükseltiyor, "Köylüler bir araya geldiler mi KPD'yle NSDAP'den daha tehlikelidirler." Bir an için Senkpiel'e

dönüyor, "Ben burada Sayın Başkanımızın görüşünü tekrar ediyorum, öyle değil mi?"

Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel homurdanıyor, "Pazartesi günü polis grupları bir araya getirilmeli!"

Gareis gülümsüyor ve "Fakat benim talimatlarımın dışına çıkılmasına izin vermiyorum, Sayın Senkpiel," diye konuşuyor.

Eyalet Yönetimi'nin adamı Meier atılıyor, "Size az önce yaptığım açıklama Başkanımızın isteklerini yansıtıyor. Eğer onun isteklerine karşı çıkarsanız, bazı önlemler almazsanız her türlü olumsuz gelişmeden doğrudan sizin sorumlu olacağınızı da anımsatmak isterim."

Meier elini yelek cebine götürüyor, çıkardığı kâğıdı açıyor ve gözlerini kısarak okumaya başlıyor, "Bütün gösterilerde şu iki şey çok önemlidir..." Belediye Başkanı arkasına dayanmış, ellerini göbeğinin üzerinde kavuşturmuş onu dinliyor.

"Gösteri yapanların ruhsal durumu ve halkın ruhsal durumu.

Son haftalarda köylüler arasında büyük huzursuzluklar, hatta hırçınlıklar tespit etmiş durumdayız. Ben Gramzow'da büyükbaş hayvanlara el konulması sırasında yaşanan olaylara ve Eyalet Başkanlığı binasındaki bomba olayına dikkatlerinizi çekerim.

Burada en büyük tehlike, köylülerin bir çatı altında toplanmamış olmasıdır. Karşımızdaki köylü hareketi akıcıdır, kaygandır, yapısı elle tutulamaz. Kayıtlı üyeleri olmadığı gibi, önderleri de yoktur.

Bütün başka gösteri yürüyüşlerinde karşımızda, katılımcılara önerilerde bulunan, onlara akıl veren bir önder ve önderin de çevresinde yardımcıları vardır. Onlar her şeyi kararlaştırıp uygularlar. Bu olayda ise karşımızda bunlardan hiçbiri yok. Köylülerin hareketinde herkesin kendi önderi olmasına karşın onlar bir bütün.

Gelelim başka bir konuya: Günümüzde halkın ruhsal durumuna. Yörede en güçlü partiler SPD ve KPD. Bu partileri des-

tekleyen insanların, köylülerin yürüyüşüne olumlu bakmadığını hepimiz kabul etmeliyiz. Gruplar arasındaki sürtüşme olasılıkları ve sonuçları sayısız. Bir haykırma iki üç kişinin dövüşmeye başlamasına, bu küçük dövüşme de gruplar arasında bir meydan savaşına neden olabilir.

Sizin emrinizde seksen polis memuru var..."

"Yetmiş sekiz," diyor Frerksen.

"Evet. Yetmiş sekiz. Bunlardan yirmisi izinde olsa..."

"Yirmi biri."

"Evet, Bay Frerksen. Bir eksik bir fazla benim için önemli değil."

Frerksen başını, evet, der gibi sallıyor.

"Şimdi... bir çıkarma yapalım... Ne demiştik, Başmüfettişim? Yirmi bir eksik, öyle değil mi?.."

"Geriye görev verebileceğimiz elli yedi memur kalıyor."

"Çok doğru. Elli yedi. Elli diyelim. Tabii elinizdeki bütün memurları bu yürüyüşte görevlendiremezsiniz.

"Kırk memur..."

"Evet, bu gösteri yürüyüşünde kırk memur görev alabilir. Kırk! Sayın Belediye Başkanı Gareis umarım ne demek istediğimi anlıyorsunuz... Üç bin, dört bin, belki de beş bin köylü, Kızılların güçlü olduğu bir kente gösteriye geliyor, –kusuruma bakmayın, ben de o partinin üyesiyim– ve siz elinizdeki bu gibi olaylarda tecrübesiz kırk polisle köylü yürüyüşünü kontrol mü edeceksiniz? Bence bu çılgınlığın en büyüğü! Evet Bay Gareis, bu çılgınlık değil de nedir?"

"Yanıtım kısa ve kesin: Ben bu yürüyüşü yasaklamayacağım!

Bunun birinci nedeni, elimde yasal bir gerekçenin olmaması. Ben bu kentte hemen hemen her gün değişik hareket ve partilerin yürüyüşler yapmasına izin veriyorum. Hiçbirine karşı çıkmazken köylülerin yürümesine şimdi niçin hayır diyeyim?..

İkinci nedenime gelince: Onu yasaklayacak yasal gerekçeler bulamıyorum. Köylülerin bu hareketinin bilemediğimiz bir amacı olabilir. Fakat saldırgan olmadıklarını biliyoruz. Bunu Gramzow'da yaşadık. Eylemleri saldırgan değildi. Hiç kimsenin kılına bile dokunmadılar.

Stolpe'deki bomba olayının yönetimdeki bazı kişileri korkutmuş olduğunu ise kabulleniyorum, fakat..."

"Korkutmak mı, Sayın Belediye Başkanı?.."

"Peki, korkutmadı, diyelim. Ancak bu bomba olayında köylülerin parmağı olduğu kesinlikle kanıtlanmadı. İlk tutuklanan kişi Vergi Dairesi'nin bir memuruydu, işten atıldığı için öcünü Eyalet Başkanı'ndan aldığını söylemiş. Tutuklanan ikinci kişinin de, yardımcı yargıç olarak sizin de bildiğiniz gibi köylüler hareketiyle yakından uzaktan bir ilgisi yok."

"Ben bu tutuklamanın da hatalı olduğuna inanıyorum."

"Sanırım köylülerin saldırgan olmadığını ikimiz de kabul ediyoruz, öyle değil mi? Geriye işçi hareketi kalıyor. Ancak köylülerin yürüyüş yapacağı saatte işçiler fabrikalarında çalışıyor olacak.

Son olarak da şunu belirtmek isterim, böyle yürüyüşlerin üstüne gitmemek en doğrusu. Sürtüşme nedenlerini ortadan kaldırmalıyız. İki yüz polisin arasından geçtiklerini gözünüzün önüne bir getirin. İşte o zaman tehlikeli bir durum yaratılabilir. Belki kırk adam fazla değil, fakat bana kalırsa yeter de artar. Son olarak şunu belirtmek isterim: Hiçbir şey olmayacak.

Şuna da kesinlikle eminim ki ben herhangi bir girişimde bulunmayacağım." Belediye Başkanı elini şöyle bir havada sallıyor, "Her türlü çaba boşuna. Evet, benim söyleyeceklerim bu kadar. Biraz fazla konuştuysam kusuruma bakmayın. Sanırım bazı konuları açıklığa kavuşturduk."

Gareis masada oturanlara gülümseyerek bakıyor. Sonra elini yavaşça arkasına doğru götürüyor ve yazı masasından sallanan zile bir, iki, üç kez dokunuyor.

Aynı anda Meier heyecanla söze karışıyor, "Hayır Sayın Başkanım hiçbir şey açıklığa kavuşmadı! Vermiş olduğunuz karar kabul edilemez. Bu kararınızı Stolpe'ye götürecek değilim. Sayın Eyalet Başkanımızın bana verdiği talimata göre..."

Birden kapı açılıyor, Belediye Başkanı'nın sekreteri Piekbusch hızla içeriye giriyor ve heyecanla "Sayın Başkanım, acaba hemen gelebilir misiniz?" diyor. "Çok önemli bir şey!.."

Belediye Başkanı masadan kalkıyor, "Duydunuz Sayın Beyler! Kusuruma bakmayın. Hemen döneceğim. Konumuzu bir de Bay Frerksen'le tartışsanız fena olmaz. Eminim kendisi size değerli bilgiler verecektir."

Ve Gareis hızla odadan çıkıyor.

9

Hole çıkan Gareis önce derin bir nefes alıyor ve sonra sekreterine dönüp, "Piekbusch, bırakalım hele aralarında bir konuşsunlar. Zilin düğmesini bulana kadar canım çıktı! Bu beceriksizler küçücük bir bombada öleceğiz diye korktukları için neredeyse bir sürü özel yasa çıkaracaklar!"

"Yardımcınız Stein'ın odasında köylü Benthin bekliyor. Buradakiler görmesin diye onu oraya aldım."

"Çok güzel. İyi yapmışsınız!"

Gareis nefes nefese Stein'ın odasına gidiyor.

Koridorda bir kadın duruyor. Ne yapacağını bilmiyormuş gibi sağa sola bakınıyor. Belediye Başkanı'nın geldiğini görünce yüzü ışıldıyor. Kadının kendisine baktığını sezen Gareis duruyor ve "Bana mı gelmiştiniz, genç bayan?" diye soruyor.

"Evet, Sayın Başkanım. Evet... Fakat sekreteriniz az önce bugün görüşmenin mümkün olmadığını söyledi. Bugün eşimi tutukladılar..."

"Eşinizi mi tutukladılar? Bu kötü bir şey. Eşiniz kim?"

"Tredup, Sayın Başkanım. Gazetenin bir elemanı... Fotoğraflar nedeniyle sizinle de görüşmüş..." Kadın çok heyecanlı. Çabuk çabuk konuşuyor. "Fotoğraflar sorun mu çıkardı? Bilemiyoruz. O iyi bir koca ve babadır. Fakat bizler hiç şanslı değilizdir, başımızdan dert hiç eksik olmaz. Eşim çalışkandır, ne kumar oynar, ne de içki içer. Bir ilan bulana kadar gitmediği yer kalmaz. Sabahtan akşama koşturur durur. Biraz ek para kazanmak için adresler de yazar... Evdeki iki çocuğun karnını doyurmalıyız. Bütün bu çalışmasına karşın zar zor geçiniyoruz."

"Fakat artık durumunuz biraz düzelmiş olmalı. Ne de olsa fotoğraflardan bin mark eline geçti!"

"Bin mark mı? Max'ımın eline bin mark mı geçti? Fakat Sayın Başkanım bu mümkün değil! Benim mutlaka haberim olurdu! Son günlerde evdeki kasa tamtakır. En son Wenk ona on mark ön ödeme yapmıştı!"

Gareis şöyle bir göz kırpıyor, "Belki bin mark henüz elinize geçmedi... Fakat yakında mutlaka verecekler. Ben bir ilgileneyim."

Kadının heyecanı henüz geçmiş gibi değil, "Sizce bin mark kesin mi? Ah, Başkanım, söylediklerinizi gerçekleşseydi ne güzel olurdu! Bin mark... Çocuklara nihayet birkaç parça giyecek alırdık. Onlara yeni ayakkabılar da gerekli. Max'ın da harcamaları az değildir..."

"Evet, Bayan Tredup... Şimdi, kocanızı tutukladılar mı dediniz?"

"Evet... Çok heyecanlıyım... Ziyaretinizi rica ediyor. Acaba bunu yapmanız mümkün mü? Sizden böyle bir şeyi rica etmemizin küstahlık olmadığını ümit ederim..."

"Hayır, hayır... Onu ziyarete kesinlikle gideceğim. Hem de bugün. Bu kadar korkmanıza gerek yok. Eşiniz bir suç işlemiş değil. O yakında yine yanınızda olacak."

"Sayın Başkanım, size çok teşekkür ederim. Peki, o bin mark nedir?"

"O size garanti... Max'ınıza sizden selam götüreceğim."

"Çok teşekkür ederim, Sayın Belediye Başkanı. Sonra bir şey daha..."

Gareis hızla yardımcısı Stein'ın odasına giriyor ve kapıyı arkasından kapatıyor.

Çiftçi Benthin pencerenin önünde ayakta duruyor. Ağarmaya başlamış saçları yer yer sarı. Tepesi açılmış, köylüler alay eder gibi "Güveler yemiş," diyor. Ağzındaki kısa pipodan dumanlar yükseliyor.

"Benthin Baba, içmeye devam edin. Yaşamınız nasıl? Eşiniz nasıl? Oğlunuz oldu mu?"

"Teşekkür ederim Sayın Başkan. Yaşam sürüp gidiyor. Soyumu sürdürecek evladı bekliyoruz. Her an gelebilir."

"Burada da durum aynı, öyle değil mi?"

"Burada mı? Ne demek istediniz Sayın Başkanım?"

"Kulağıma geldiğine göre büyük gürültü çıkarmaya hazırlanıyormuşsunuz! Büyük yürüyüş. On bin köylü. Devlet gücüne karşı çıkmak mı istiyorsunuz? Bu bir ayaklanma, bir devrim girişimi..."

"Tanrım! Başkanım ben böyle birine benziyor muyum? Ben kendi halinde biriyimdir."

"Peki, ya ötekiler? Köylüler ne düşünüyor? Köylü hareketi ne yapıyor?"

"Sayın Başkanım, onlar da benim gibi insanlardır."

"Fakat istedikleri bir şey var? Nedir istedikleri? Öyle boş yere yollara düştüklerini sanmıyorum!"

"Bizler sadece Franz Reimers'e olan yakınlığımızı göstermek istiyoruz. Sayın Başkanım, Reimers'i lanet olası o vergi borcu yüzünden içeri tıktılar. Sayın Başkanım, inanın bana şu günlerde vergilerin altından kalkmak pek kolay değil."

"Biliyorum, biliyorum Benthin Baba. Yine bir topantı düzenleyelim. Geçen yıl başardığımız gibi. Her şeyi yoluna koyalım."

"Evet, o toplantı iyi olmuştu Sayın Başkanım. Herkes aynı fikirdeydi."

"Pazartesi günü de iyi geçecek, öyle değil mi?"

"Tanrım, niçin iyi geçmesin? Bizler huzuru seven insanlarızdır. Önce bir şarkı söylenecek. Ardından birkaç konuşma yapılacak. Ancak Başkanım şunu da unutmayın, aramızda gençler var, yaşamlarından pek memnun olmayanlar da. Her konuşmacıyı dinlemek zorunda değilsiniz. Birkaç eleştiri, huzuru bozmayacaktır."

"Bakın Benthin Baba, söylemek istediğim bir şey var. Sizi buraya çağırtmamın nedeni de o. Evet, siz bir köylüsünüz. Altholm'un eskilerindensiniz. Bizim burası ise fabrikalar yuvası. Ancak biliyorum, siz kentimizi seven bir insansınız. Benthin Baba şimdi bana, burada, 'Pazartesi günü yapılacak yürüyüşte hiçbir sorun çıkmayacak!' diye söz verin."

"Sayın Belediye Başkanı, her şey sakin geçecek. Ben köylülerimi iyi tanırım."

"Eğer yürüyüş öncesi olaylar çıkacağı kulağınıza gelirse doğru bana geleceksiniz. Bunu yapacağınıza şimdi söz vermenizi istiyorum! Altholm'da köylüler olaylar çıkardı haberi her yana yayılırsa bu kentimiz için çok utandırıcı bir durum olacaktır."

"Söz veriyorum, Sayın Başkanım."

"Öyleyse anlaştık, Benthin Baba. Eşinize lütfen selamlarımı iletin. Oğlunuza bir an önce kavuşmanızı dilerim."

"Çok teşekkür ederim, Sayın Başkanım."

"Bu gece iyi bir uyku çekeceğime de söz veriyor musunuz?"

"Yakında oğlumun beşiğinde çekeceği huzur dolu bir uykuyu sizin için de arzuluyorum, Sayın Belediye Başkanı!"

10

"Sizlere söylemek istediğim bir şey var!" diyor Eyalet Yönetimi'nin adamı Meier. Sesinden biraz sinirli olduğu seziliyor. "Şu inatçı Gareis'ın söylediklerini Stolpe'ye götürecek değilim." Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel'e şöyle bir bakıyor. "Siz de bilirsiniz, anlattıklarımı duyan şefim mutlaka kulaklarımı çekip koparacaktır."

Meier ayağa kalkıyor. Burnunun üzerindeki gözlüğü düşüyor. Kordonu yeleğine takılıyor, birkaç kez sağa sola sallanıyor. "Bu haberleri Stolpe'ye götürdüm mü işim bitmiş demektir. Bu yürüyüşün mutlaka yasaklanması gerektiğini Belediye Başkanı'na söyleyeceğim. Polis şefine de!"

Konuşurken etli yanakları titriyor. Saçları terli alnına yapışmış.

"Bana kalırsa diye..." diye Senkpiel bir şey söylemek istiyor.

Fakat Meier o kadar heyecanlı ki, karşısındaki adamın sözünü kesiyor. Sanki kariyerinin sonu gelmiş. Sesini yükselterek, "Burada söz konusu olan Belediye Başkanı'nın kişisel görüşleri değil,"

diye devam ediyor. "Burada devletin çıkarları her şeyden daha önemli! Bu yürüyüş yasaklanacak!"

"Bildiğim kadarıyla benim şefim..." diye Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel söze başlamak istiyor.

"Ben de şefimi çok yakından tanırım!" diye Meier atılıyor. "O bomba olayını unuttuğunu mu sanıyorsunuz? Bay Frerksen, olayın açıklığa kavuşmamasından siz sorumlusunuz. Siz ve yaman şefiniz, şu yoldaş Gareis! O kendini Mussolini mi sanıyor? 'Bence hiçbir sorun yok,' demek çok kolay. Benim şefimse..."

Aniden susuyor. Bakışlarını yere dikip bir an öyle duruyor. Sonra sesini yükselterek devam ediyor, "Fotoğrafçı denen şu adamı bize getiren sizsiniz! Bütün sorunlar onunla başlamıştı! Fotoğraflar olmasaydı bomba da olmazdı. Temborius affeden biri değildir! Bakanlıklarla da arası iyidir!"

Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel, Meier'in sözlerini onaylamamış gibi arka arkaya birkaç kez öksürüyor.

Eyalet Yönetimi'nin adamı hızlı hızlı konuşmasını sürdürüyor, "Bakın Baylar, şimdi biz bizeyiz." Sesi biraz usul çıkıyor. "Bay Frerksen, üzerinizde bir üniforma da olsa sonunda siz sivil bir kişisiniz. Aramızda kalsın, Eyalet Başkanımız beni buraya yollarken 'Şu hödük köylülere kesinlikle sert davranılmasını talep ediyorum!' demişti."

Senkpiel tekrar öksürüyor. Bu kez biraz daha yüksek sesle.

Meier konuşmasını hızlandırıyor, "Biz bizeyiz Senkpiel. Bu kentte kan akmasını ister misiniz? Köylüler oldukça küstah. Devletle alay ediyorlar! Eğer yürüyüşü yasaklarsak, büyük bir felaketi önlemiş oluruz! İki yüz polis, başlarında başarılı iki şef karşılarına çıktı mı köylüler hemen dağılacaktır. Bay Frerksen?"

Polis Başmüfettişi ona biraz düşünceli bakıyor ve "Benim yetkim sınırlıdır, Sayın Meier..." diye mırıldanıyor.

"Siz etkili olan biri sayılırsınız. Benim birçok şeyden haberim var! Siz Belediye Başkanı'nın güvendiği bir elemansınız. Belediye Meclisi, hatta Parti Meclisi'nin karşı çıkmasına karşın sizi bu göreve getiren Gareis'dır. Görüşlerinizi kabullenecektir!"

"O sadece kendi görüşlerini kabullenir."

"Ona şunu söyleyin: Oradaki yerel polis yetersiz! Ona şunu da söylemelisiniz: Üzerime herhangi bir sorumluluk alamam! Söylediklerinizi kabul etmek zorunda. Birkaç gün izine çıkın. Sözün kısası, ne yaparsanız yapın ama şu yürüyüşü engelleyin! Verdiği emirlerin uygulanması için Gareis'ın size gereksinimi var. Desteğinizi çekin ve devlet düşmanlarının bu çılgın yürüyüşüne engel olun!"

"Söyledikleriniz benim otoritemin dışında..."

"Kim oluyor şu Gareis? Yerel yönetimin bir rastlantı sonucu o mevkiye getirmiş olduğu biri. Sonbaharda yeni seçimler var. Bütün eyaletlerden sorumlu başkanın ilişkileri..."

"Beyler..." diye Senkpiel sözünü kesiyor ve hızla ayağa kalkıyor. "Bu kadar ileri gidemeyiz!"

Diğerleri biraz şaşkın ona bakıyorlar.

"Yanılmıyorsam Gareis'ın onunla arası iyidir."

"Sayın Senkpiel, burada aramızda konuşuyoruz, emin olabilirsiniz konuştuklarımız dışarı taşınmayacak... Bir belediye başkanı kim oluyor? Öyle değil mi? Siz ise daha yüksek bir makama gelmek istiyorsunuz... Önleyin şu yürüyüşü!"

"Beyler..." diye Senkpiel usul sesle konuşmaya başlıyor. Sonra bir an susup kapıya bakıyor. "Görüşlerinizi anlıyorum. Hatta söylediklerinizin birçoğunu da kabul ediyorum. Ancak yola çıkış noktanız yanlış. Bana gelince, ben pek güçlü değilim, elimde yeterince yetki yok. Sayın Meier, sorumluluklarım kapsamında sizin görüşlerinize destek olmak isterim. Ancak onları gerçekleştirmek olanağım yoktur."

"Pozisyonunuz izin verdiği sürece niçin olmasın?" Stolpeli Meier'in sesinde biraz öfke var. "Sevgili dost, insan kimi zaman, kendinden fedakârlık etmek zorunda da kalsa, inandığı şeyin peşinden gitmelidir."

"Sizi anlıyorum. Ancak benim bu kentteki durumum... Buranın insanları beni sever..."

Senkpiel sesini yükselterek konuşuyor, "Beyler, konuyu yavaş yavaş kapatalım! Burada söyleyenen bazı şeyler hoşuma gitmedi. Gareis da her an geri dönebilir."

Meier heyecanla ayağa kalkıyor, bir süre sinirli sinirli odanın içinde dolaşıyor ve "Gördüğüm kadarıyla önerim üzerinde anlaşmamız güç! Çok güç! Fakat..." Aniden odanın ortasında duruyor, yüzü aydınlanıyor. "Bakın Beyler... Başka bir önerim olacak: Bu yürüyüş gerçekleşecek. Yürüyüşe izin verilecek. Şaşırdınız, değil mi? Evet, köylülerin yürüyüşüne izin vereceğiz. Çünkü bizler yüce gönüllü insanlarız!.. Ancak bir koşulumuz olacak... Bay Frerksen, yerel polis sizin emrinizin altında. Onları toplayacaksınız. Yürüyüşü baştan sonra denetleyeceksiniz. Çok, evet, çok dikkatli olacaksınız." Sonra sesini alçaltıyor, "Ve en ufak huzursuzluk fark ettiğiniz anda, örneğin yakışıksız, kışkırtıcı bir davranış, devlet düşmanı, bölücü sloganlar –hep bir ağızdan söylenen şarkılara izin var– dikkatinizi çektiğinde hemen müdahale edecek ve yürüyenleri dağıtacaksınız."

Eyalet Yönetimi'nin adamı, zafer elde etmiş gibi diğerlerine bakıyor. Polis sorumlusu ise biraz düşünceli konuşuyor, "Elimizdeki kırk polisle mi bu söylediklerinizi yerine getirilecek? Şimdiden başarılar ve tebrikler Frerksen!"

Meier gülümsüyor, "Ben Gareis'ın isteklerini bir yere kadar kabulleneceğim. Ancak bunun karşılığında o da bir konuda 'hayır' demeyecek. İki yüz polisi hazır bulunduracağız! Kent insanlarının bundan haberi olmayacak. Bence Belediye binasının avlusunda

veya merkezdeki Marbede Okulu'nda duracaklar. Bay Frerksen, Gareis bunu kabul eder, öyle değil mi?"

"Ben bilemem... Olabilir... Pek emin değilim, karşı da çıkabilir..."

"Bu adamlar hiçbir şey yapmayacak, sadece bekleyecek. Olay çıkarsa harekete geçecek. Bu öneriyi kabul etmemesi için ne gerekçesi olabilir?"

Aynı anda Gareis odaya giriyor. Meier hemen ona doğru dönüyor, "Evet Sayın Belediye Başkanı. Bu arada biz konu üzerinde tartıştık. Bay Frerksen de çok güzel açıklamalarda bulundu. Kuşkularımız henüz geçerli olmasa da onları bir süre için ön plana çıkarmayacağız. Gördüğümüz kadarıyla en son yapılan Tarım Sergisi ardından belediye olarak köylülerle aranız iyi. Bu nedenle yürüyüşe izin verilebilir."

"Ben de az önce önde gelen bir köylüyle görüştüm, izin çıkacağına söz verdim."

Meier bir an için yüzünü ekşitiyor, "Anlıyorum... Ancak bize küçük bir ödün vermenizi bekliyoruz. Çıkabilecek bir olayın engellenebilmesi için iki yüz polis kente yollanacak ve Belediye binasının avlusunda veya bir okulda hazır bekletilecek." Bir an sustuktan sonra hemen devam ediyor, "Hayır, hayır bundan kimsenin haberi olmayacak. Adamlar gece gelecek. Bizim tek istediğimiz, bir olay çıktığında elinizde hazır kuvvet bulunması. Hatta onlar sadece sizden emir alacak. Bunun sorumluluğunu da ben üstleniyorum."

Toplum Polisi Sorumlusu bir şeyler homurdanıyor. Stolpeli Meier gülümseyerek devam ediyor, "Bay Senkpiel öneriyi pek kabullenemiyor gibi... Fakat durumun çok hassas olduğunu da kabul etmelisiniz. Sayın Belediye Başkanı, sanırım anlaştık... Öyle değil mi?"

Belediye Başkanı gülümsüyor, "Ben çoktan anlaştım, kendi kendimle. Altholm'a dışarıdan polis filan gelmeyecek! 'Bundan kimsenin haberi olmayacak' demeniz, kusuruma bakmayın Sayın Meier, çok saçma. Belediyenin iç avlusuna yüz pencere açılıyor. Yüz veya iki yüz polis kente gece de gelse, Altholm'da uyumayan insanlar da var. Onların görmesi yeterlidir. Hayır, hayır, ben önerinizi kabul etmiyorum. Yürüyüş sakin geçecek, kavga ve olay çıkmayacaktır."

"Sayın Belediye Başkanı, kusuruma bakmayın, Eyalet Başkanımız..."

"Eyalet Başkanı da benim verdiğim karara karışıp onu değiştiremez!"

"O zaman size emir vermek zorunda kalacağız!"

"Sayın Bakan'ı ararım. – Fakat Sayın Meier bu kadar heyecanlanmamıza ne gerek var? Burada sorumluluğu taşıyan tek insan ben olacağım. Bu nedenle aramızdaki bu konu artık kapanmıştır."

"Hayır, kapanmamıştır. Bize göre konu böyle halledilmiş değildir."

"Benim gözümde konu kapanmıştır!"

"Öyleyse..." diye Meier sesini yükseltiyor, "polis gücünü Grünhof Caddesi'nde veya Ernsttal'de konuşlandırmaktan başka bir çıkar yol kalmıyor. Kent dışındaki yerleşimlere..."

"Bu bölgeler sorumluluğum dışındadır. Oralara ben karışmam. Ancak polisin oralarda görünmesi de güzel bir etki yapmayacaktır."

"Sayın Belediye Başkanı, inanın bana o polislere gereksinim olacak! Bu benim bir kehanetim değil!"

"Bırakın bu gibi kehanetleri, Sayın Yargıç! İnsanlar peygamberlerin kehanetlerine hiçbir zaman inanmamıştır. Gelelim başka bir konuya... İçinizde Tredup'un bin mark aldığını bilen var mı?"

"Tabii aldı," diye homurdanıyor Meier.

"Bundan emin misiniz?"

"Evet, eminim. Parayı alırken yanındaydım."

"Anlıyorum. Fakat burada tuhaf bir şey var..."

"Benim görevim sona erdi. Ancak buradan pek memnun ayrılmadığımı da bilmenizi rica ediyorum. Anlatacaklarımın Sayın Eyalet Başkanı'nı mutlu etmeyeceğinden çok eminim!"

"Haklı çıktığımı salı günü göreceksiniz."

"Ümit ederim... Fakat sanmıyorum... Hoşça kalın, Sayın Belediye Başkanı..."

"Hoşça kalın, Sayın Meier. Sizinle görüşebildiğim için çok mutlu oldum."

Eyalet Yönetimi'nin adamı, Polis Başmüfettişi'nin elini sıkıyor. Ona da "Hoşça kalın, Bay Frerksen," diyor. "Size çok güveniyoruz."

Eyalet Başkanlığı'ndan gelmiş olan beyler odadan çıkıyor.

Belediye Başkanı, yanındaki Başmüfettiş'e bakıp sert bir ses tonuyla soruyor, "Frerksen, Stolpe niçin size güveniyor?"

Frerksen ürpererek kendine geliyor, "Ah, buraya polis yollamalarını kabul etmeniz için sizi inandırmamı isteyip durdular benden..."

Gareis karşısındaki başmüfettişi uzun uzun süzdükten sonra, "Anlıyorum Frerksen," diye konuşuyor. "Nasıl isterseniz öyle yapın! İki yüz polis konusu benim için kapanmıştır. Hayır, hayır bana bir şey söylemeye kalkmayın. Çünkü..." Ses tonu birden sertleşiyor, "burada benim söylediklerim yerine getirilir!"

Birden bakışları değişiyor, dudaklarında bir gülümseme beliriyor, "Şu fotoğraf olayında gördük, Stolpe'dekilerin nasıl teşekkür ettiğini! Ben küçük bir at sayılırım..." Şişman vücudunu iki yana sallıyor. "Fakat bakarsınız sonunda yarışı kazanan ben olurum!"

11

Merkez Hapishanesi Altholm'a pek uzak değil. Yer yer kirli beyaz çimento sıvalı duvarları, küçük delikleri andıran parmaklıklı pencereleriyle kırmızı tuğladan inşa edilmiş büyük yapının pırıl pırıl bir temmuz öğleden sonrasında bile hüzünlü bir görünümü var.

Belediye Başkanı Gareis nereye gideceğini biliyor. Ne de olsa buraya ilk gelişi değil. Ana girişteki büyük kulübenin zilini çalıyor. Kapıyı açan adama, "Müdür Greve'ye gidiyorum," diyor. "Yolu biliyorum." Gareis kulübeden çıkıyor. Kapıcı, hiç acelesi yokmuş gibi yavaş yavaş uzaklaşan adamın peşinden bakıyor. Gareis avluyu geçiyor. Güneşte her yer ışıl ışıl. "Bu güzel havada bir süre burada kalıp dinlenmeli..." diye bir an düşünüyor.

Avlu pek büyük değil. Yirmi metre kadar, çimenlik. Duvar diplerindeki sarduyanlarla güller, küçük avluyu ve çevresini saran taş, granit, tuğla, beton ve demirleri güzelleştirmeye yeterli değil. Avlunun solundaki yapıda gözaltına alınanlar kalıyor, sağdaki gençler hapishanesi, karşıda da yönetim bürolarının bulunduğu

yapı yükseliyor. En üst katında mahkûmlar kilisesi, damında da altın gibi ışıldayan bir haç...

Gareis bir süre bu "altın" haça bakıyor. Sonra dudaklarını büzüyor, omuz silkiyor ve "Bana ne," diye mırıldanıyor.

Az öteden duyulan seslerle yine kendine geliyor. Bu arada gözaltına alınanların kaldığı yapının önüne bir özel otomobil gelmiş. Otomobilin yanında iki görevli, Gareis'ın emrindeki komiser Katzenstein ve bir sivil duruyor. Görevliler siville heyecanlı heyecanlı konuşuyor. El kol hareketlerinden, ondan otomobile binmesini istedikleri belli. Ancak adam polislerin istediğini yerine getirmeye pek yanaşmıyormuş gibi. Sırtını binanın duvarına dayamış, yerinden hiç kıpırdamıyor. İki görevli önce emreder gibi konuşuyorlar, sonra susup bir an bekliyorlar, alttan alıyorlar. Birkaç adım ötede duran Komiser Katzenstein, olup biteni sesini çıkarmadan izliyor.

Gareis bir süre öyle duruyor, otomobilin yanında olanları seyrediyor. Ve bir anda sivilin kim olduğu aklına geliyor. Sonra büyük adımlarla avluyu geçiyor, sırtını duvara dayamış adamın yanına sokuluyor ve elini uzatıyor, "Merhaba Bay Reimers," diye konuşuyor. "Sizi gördüğüme sevindim. Gezmeye mi götürecekler?"

Reimers önce sesini çıkarmıyor, sadece yanına gelen adama donuk donuk bakıyor. Sonra biraz üst perdeden, "Birbirimizle burada karşılaşmamız güzel bir rastlantı... Öyle değil mi Başkan Bey," diye konuşuyor.

Gareis gülüyor, "Böyle bir kafesin içinde yaşayan ve bütün günü tek başına geçiren insan bencilleşir."

"Siz deneyimlisiniz galiba?"

"Evet, ben de zamanında içeri girmiştim. Basın suçundan... Fakat ellerinde doğru dürüst kanıt olmadığı için de Altholm'a belediye başkanı olmam engellenememişti!"

"Siz çok şanslıymışsınız! Beni tutuklayacak kanıt buldular."

"Fakat hafifletici nedenleriniz var... Büyük bir ceza vereceklerini sanmıyorum. Hem belediye başkanı olmaya da niyetiniz yok."

"Ben köylüyüm ve köylü kalacağım."

"En iyisi de bu!" diyor Gareis. "Söylesenize, geçen yıl ödül kazanmış olan siyah benekli boğanız ne yapıyor?"

Reimers ilk kez gülüyor. Oldukça içten. "Bu ilkbaharda Stettin'deki büyük Hayvancılık Sergisi'ndeydim. Ziraat Odaları Birliği'nin onur ödülünü kazandı."

"Gördünüz mü..." diyor Gareis. Sonra konuyu değiştiriyor, "Bay Reimers, burada karşıma çıkmanız ilginç bir rastlantı. Ben biriyle görüşmeye gelmiştim. Belki bu kişinin sizinle ilgisi olabilir. Ben Tredup adında biriyle görüşeceğim..."

"Tredup'la mı? Şu domuz herif! Elinde fotoğraflar olan şu domuza mı gidiyorsunuz?"

"Evet, onunla görüşmeye gidiyorum!" Gareis şöyle bir gülümsüyor. "Sizin tutuklandığınız gün o bombayı koymuş olmakla suçlanıyor."

"O mu? Polisler..."

Reimers daha fazla konuşamıyor. Belediye Başkanı'yla tutuklunun konuşmasını asık suratla dinlemiş olan görevlilerden biri araya giriyor. "İzin alınmadan tutuklarla görüşmek yasaktır." Adamın sesinde öfke var. "Lütfen buradan ayrılın!"

Belediye Başkanı'nın ağzına kulaklarına varıyor, "Çok doğru!" diyor. "Siz göreve çok sadık bir memursunuz. Söyleyin bakayım, şurada duran Katzenstein da konuşma iznini gösterdi mi?"

"O beni ilgilendirmez. Çünkü o görevlendirilmiş bir komiserdir."

"Doğru. Ben de o komiserin üstüyüm. Öyleyse?.."

O âna kadar söze karışmamış diğer görevli Gareis'a dönüyor ve "Burada durum biraz farklı Sayın Başkanım," diyor. "Kusuruma bakmayın, ancak yönetmeliğe göre böyle davranmak zorundayız."

"Evet, yönetmelik. Bu nedenle sizden veya görevine sadık arkadaşınızdan şu ricam olacak: Lütfen Müdür Greve'nin yanına çıkın ve buradaki bir tutukluyla görüşmekte olduğumu kendisine bildirin."

Görevliler birbirileriyle bakışıyorlar. Sonra aralarında fısıldaşıyorlar. Az önce Gareis'la konuşmuş olan görevli uzaklaşıyor. Belediye Başkanı, tutukluya dönüp soruyor, "Az önceki tartışma da neydi?"

Tutuklu hemen yanıt vermiyor. Onun yerine Komiser Katzenstein atılarak, "Bay Reimers'i, bomba olayı ile ilgili ifade vermesi için Stolpe'ye götürmek istiyoruz," diyor. "O ise otomobile binmemek için direniyor."

"Bomba olayıyla ilgili ifademi mi almak istiyorsunuz? Bu çok komik bir gerekçe! Sizin amacınız, köylü yürüyüşü sırasında beni buradan uzaklaştırmak."

"Bence de öyle," diye Gareis biraz öfkeli konuşuyor. "Evet, sizin burada olmanızı istemiyorlar. Yaptıkları budalalık değil mi?"

"Hayır, akıllılık. Fakat ben de onlar kadar akıllıyım!"

"Tabii sizi zorla da başka bir yere götürebilirler," diye Belediye Başkanı konuşuyor. "Onlar kalabalık, siz ise tek kişisiniz. Gitmemek için çığlıklar atabilirsiniz. Burada pek çok insan çığlıklar atmıştır! Bu nedenle karşı çıkmanın pek anlamı olmayacak."

"Fakat hemen teslim olmak da doğru değil. İnsan, elinden geldiğince karşı koymalıdır..."

Gareis birden heyecanlanıyor, "Evet Bay Reimers, tabii savaşmalıdır insan. Siz de bir savaşım veriyorsunuz. Sadece çiftliğiniz uğruna değil, diğer köylüler uğruna da savaşıyorsunuz. Karşınızda ise devlet gücü var. Bu nedenle tek başınıza yirmi görevliyle savaşmanız zor ve de bir çılgınlık!"

"Ben buradan başka hiçbir yere tek adım olsun atmayacağım!" diyor köylü Reimers inatla.

"Tabii gideceksiniz," diye konuşuyor Gareis yumuşak sesle. Sonra bir an başını kaldırıp çevresindeki yapılara bakıyor ve

devam ediyor, "Burada sekiz yüz, bin insan kalıyor. Köylüler pazartesi günü yürüyüşü bu pencerelerin altında yapacak. Marşlar, konuşmalar, bağrışıp çağrışmalarla... Hücrelerinde özgürlük düşüncesiyle yanıp tutuşan insanların bütün gün, bütün gece haykırması, gürültü yapması, ağlayıp sızlanması hoşuma gidecek mi sanıyorsunuz? Sizin inadınızın tek nedeni kendinizi beğenmişlik!"

"Ben kendini beğenmiş biri değilim."

"Öyleyse akılsızsınız! Sadece sizin pencerenizin altında yürüyüş yapmaya mı gelecekleri sanıyorsunuz?"

"Yürüyüşü yasaklamayı düşünüyor musunuz?"

"Bakın Reimers, bana en az on kişi, yürüyüşü yasaklamam için baskı yaptı. Ben izin vereceğim. Çünkü köylülerimi iyi tanırım. Yürüyüş, pazar alanında başlayacak, sonra kent caddelerinde yürünecek, fakat bu hapishanenin önünde tek köylü durmayacak!"

"Onlara engel olmak çok zor bence. Eminim buraya da gelecekler."

"Gelmeyecekler! Pazartesi günü bütün kente, –ister hücrenizde olun, ister başka bir yerde olun– artık burada olmadığınız haberini yaydıracağım."

"Fakat bu alçakça bir davranış!"

"Evet, bu davranış sizin gözünüzde alçakça olabilir, fakat buradaki yedi yüz doksan dokuz insanın yararına... Biraz anlayışlı olun be adam! Üzerime yürüyüp suratıma bir yumruk atarsanız –ne de olsa sizin gözünüzde ben de bir kodamanım– ben de size karşılık veririm. Budala olmayın, aklınızı başınıza toplayın!"

Gareis susuyor. Bir şey düşünüyormuş gibi hiç konuşmadan öyle duruyor ve sonra şapkasını giyip karşısındaki tutuklunun elini sıkıyor ve "Size iyi günler, Bay Reimers," deyip, az önce görevliyle avluya çıkmış olan bir adama doğru yürüyor.

Reimers bir süre öyle duruyor. Sonra bakışlarını gökyüzünde gezdiriyor, yanındaki görevlilerin yüzüne bakıyor ve "Gidelim," diyor.

Reimers otomobile biniyor.

12

Hapishane Müdürü Greve'yle Belediye Başkanı Gareis el sıkışıyorlar. Uzun süredir birbirlerini tanıyorlar.

Müdür gülümseyerek konuşuyor, "Nereye gitseniz inatçılar sakinleşiyor, bütün pürüzler kalkıyor. Sözü kısası siz beni büyük bir sorundan kurtardınız. Bu adamı zor kullanarak buradan uzaklaştırmak pek hoş olmayacaktı."

"Davranışları nasıl?"

"İki üç gündür burada. Henüz bir şey söyleyemem. Ancak bu gibi tiplere nasıl davranırsanız davranın, arkasındakiler onu hep kahramanlaştırıyor. Bu nedenle en iyisi onları pek ciddiye almamak..."

"İnatçılık yaptı mı?"

"Hayır, henüz uslu."

"Peki, günün birinde hüküm giydiğinde ne yapacaksınız? Adamı kesekâğıdı veya keçe yapımına mı yollayacaksınız? Balık ağları da örebilir..."

Müdür bir an düşünüyor. Sonra, "Henüz bilmiyorum. Fakat bu gibi işlerden birini yapabilir."

"Bahçe işlerine giden mahkûmlarınız var mı?"

"Evet, var. Ancak bu bazı kurallara bağlıdır. Bahçe işine sadece burada en az altı aydır yatan ve çok uslu kabul edilen hükümlüleri yollamama izin veriliyor. Bahçe işi onlar için bir mükafat sayılır."

"Ben sizin yerinizde olsam Reimers'e biraz göz yumardım."

"Yapamam. Sevgili Gareis, benim mesleğimde insan bazı kuraldışı girişimlerde bulunuyor. Fakat kısa süre sonra bunlardan vazgeçiyor. Çünkü yaptıklarınızdan ilk şikâyetçi olanlar gardiyanlar. İçlerinde en üst makama kadar sizden şikâyet edenler yok değil. Sayın Başkan, bunlardan bazıları sizin de üyesi olduğunuz partiden..."

"Evet, olabilir. Böyle işgüzarlar her yerde vardır... Aklıma bir şey geldi."

İki adam duruyorlar. Gareis elini ceket cebine sokup bir kâğıt çıkarıyor. Bir mektup!

"Bunu işgüzarın biri masama bırakmış. Kim olduğu bilinmiyor. Ancak buradan gelmiş."

Hapishane Müdürü mektubu alıyor, ikiye katlı kâğıdı açıyor. Hapishanenin resmî kâğıdına yazılmış bir mektup. Üzerinde hücre numarası ve yazanın adı var. Mektubu yollayan, gözaltındaki Franz Reimers. Hücre numarası U 317. Önemsiz bir yazı değil. Hayır. Müdür Greve'yi çok yakından ilgilendiren bir mektup. Reimers, Georg adlı birine pazartesi günkü yürüyüşle ilgili talimatlar veriyor. "Film makineleri getirilecek, bağış toplanacak, hiçbir şeyden korkulmayacak, baştakiler küçümsenecek; güç bizde olmalı, bu hükümet bir sıfır."

"Anlıyorum," diye konuşuyor Müdür. "Mektupta yazanlar ilginç. Fakat niçin benim masama değil sizin masanıza bırakıldı?"

"Mektup gerçeğe benziyor," diyor Belediye Başkanı. "Ancak alıcının eline geçmedi. Müdür Bey, şimdi sizin yapmanız gereken, mektubun niçin hapishanenin dışına çıkarılmış olduğu!"

"Üzerinde 'sansür' damgası yok. Ya bir gardiyan, mektubu hücrede buldu ya da tutuklulardan biri çaldı. Birçok olasılık mümkün. Bence niçin masanıza bırakılmış olduğunu ortaya çıkarmak daha kolay..."

"Postayla gelmiş. Zarfın üzerinde benim adım yazıyordu. Bu sabah getirmiş postacı."

"Zarf yanınızda mı? Üzerindeki yazı?.."

"Hayır. Adres daktiloyla yazılmış."

Bir süre ikisi de konuşmuyor.

"Araştırmalıyım. Çok rezilce bir şey. Cezaevi, ağzına kadar dolu. Cehennemden farkı yok. Yalan dolan, kıskançlık, kalleşlik, fuhuş, çekememezlik. Burada ne isterseniz var!" diyor Müdür Greve ve gülümsemeye çalışıyor.

"Mektubu doğru adrese ileteceksiniz sanırım."

"Tabii ki ileteceğim. Hiç değilse zarar görmemiş."

"Mektubu çalan kişinin, mektubun bir kopyasını çıkarmış olması mümkündür."

"Ne yapacak ki kopyasını? Bunun bir anlamı var mı? Mektubun alıcısı, Kont Bandekow'un yanında kalan Georg Henning adında biri. Ben bu kişiyi tanımıyorum."

"Köylülerden biri..." diyor Belediye Başkanı.

"Tabii bir köylü olacak. Size bir kez daha teşekkür ederim."

"O zaman hemen karşılık verebilirsiniz, Bay Greve. Dün gece buraya getirilmiş Tredup adında biriyle kısa bir görüşme yapmamı sağlayabilirsiniz."

Müdür, yüzünü ekşitiyor. "Başkan Bey, siz de bilirsiniz ki bu gibi bir isteği yerine getirmem mümkün değildir. Gözaltındaki bir kişiyle, sadece Sorgu Yargıcı'nın vereceği izinle görüşülebilir."

"Polisteki memurlarımdan birinin gereksiz çabasıyla tutuklanmış. Bir yanlışlık yapılmış. Bunu size birkaç kelimeyle anlatabilirim. Çok üzücü bir durum. Eşi ve iki çocuğu korkudan ne yapacaklarını bilmiyor..."

Müdür Greve, "Niçin doğrudan Sorgu Yargıcı'yla konuşmuyorsunuz?"

"Başka yere nakletmek istediğiniz Reimers'i otomobile binmesi için kandırmak ve bu mektubu getirip size vermek yetkimin dışındaydı."

"Biliyorum, biliyorum. Bu yaptıklarınız için size çok müteşekkirim."

"Bunu güzel söylediniz."

"Şu çılgın bomba olayının ta Berlin'e kadar bir dizi makamı nasıl heyecanlandırmış olduğunu bir bilseniz. Tredup'a komşu bütün hücreleri boşaltmam istendi. Penceresinin altında da bir adam sürekli nöbet tutuyor."

"Müdür Bey, isterseniz onunla yapacağım konuşmaya dinleyici olarak katılabilirsiniz."

"Hayır. Bu gerekmez. Fakat kararım kesin, onunla görüşemezsiniz."

"Zavallı Tredup... Birkaç gününü burada geçirmesi gerekecek. Benim yapabileceğim bir şey yok, Müdür Bey."

"Güle güle, Sayın Başkan. Kusura bakmayın... Bir saniye, size kapıya kadar eşlik etmek istiyorum."

"Yorulmayın, Müdür Bey."

"O nasıl söz, Sayın Başkan..."

13

Bürosuna dönen Belediye Başkanı, köşedeki koltuğa oturuyor, başını elleri arasına alıyor ve uzun uzun düşünüyor. Hiç kıpırdamıyor. Bütün binada bir ölü sessizliği var. Belediye'de mesai bitmiş, memurlar çoktan evlerine gitmiş. Belediye Başkanı Gareis düşünüyor, düşünüyor.

Arzuladığı bazı şeyler var, fakat engel olamadığı bir iç huzursuzluğu da... O gün yaşadıkları, gözünün önünde birer birer canlanıyor. Reimers'le konuşmasını düşünüyor, sonra Greve'yle konuştukları aklına geliyor. Greve varlıklı bir aile çocuğuydu, mesleğine tepeden inme gelmişti. O ise en tepeye uzanan yolda tek yürümek zorunda kalmıştı. Aşağıdan geleni pislik rahatsız etmez.

Belediye Başkanı musluğa gidiyor, suyu açıyor, akışını uzun uzun dinliyor. Suyun sesi onu rahatlatıyor, düşüncelerinden kurtuluyor.

Sonra bir bardak doldurup içiyor. Odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürüyor ve tekrar düşünmeye başlıyor.

Ve sonunda kararını veriyor. Telefona gidiyor, ahizeye dokunuyor. Fakat açmıyor. Odanın içinde yürümesini sürdürüyor. Düşünüyor ve yürüyor. Bir an pencereden dışarıya bakıyor. Her yer yemyeşil. Ağaç dallarındaki kuşlar susmuşlar, şarkılarına son vermişler.

Ve telefonu açıyor, santrale bir numara verip bağlamasını istiyor.

"Ben Belediye Başkanı. *Halk* gazetesi mi? Pinkus orada mı? – Hayır mı dediniz? Fakat bugün uğrayacak, öyle değil mi? – Çok güzel. Gelince söyleyin, mektubu yayınlayabilir. Birinci sayfadan. – Mektubu. – Tamam. Hangi mektup olduğunu o bilir. – Akşam bana uğrasın. Evet, evime. Sayfa düzenlemesini konuşmalıyız."

Belediye Başkanı, telefonu kapatıyor.

Sonra ışığı söndürüp dışarıya çıkıyor.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yıldırım bulutunun içinde

1

Pazar geride kalıyor, pazartesi oluyor. Altholm'da da. Güneş sabah saat 04.14'te doğuyor. Hava açık, gökyüzü masmavi. Güzel bir gün olacağa benziyor. Altholm'da da.

Stuff için pazartesi, haftanın en kötü günüdür. Bu, yeni başlayan gün için de geçerli. Bu kadar çok içmeye yüreği artık dayanamıyor. Saat altıya doğru Burstah Caddesi'nde ayaklarını sürüye sürüye tren istasyonuna doğru gidiyor. Büfeden Stettin'de çıkan gazeteleri alıyor. Spor sayfalarındaki önemli haberleri kendi gazetesinde kullanacak.

"İnşallah bugün iş azdır..." diye düşünüyor az sonra gazetenin kapısını açarken. Bir an duruyor, başını çevirip Burstah Caddesi'ne bakıyor. Işıl ışıl bir gün başlıyor. Sabahın bu saatinde cadde henüz bomboş. Dükkân tabelaları eskimiş, bakımsız, diye bir an düşünüyor. "Sanki buradaki insanlar ölmeyi unutmuş."

Polis Başkomiseri Maak'ın istasyon karakolundaki gece nöbetinden geldiğini görüyor. Stuff ona el sallıyor. Belki dün gece bir

şeyler olup bitmiştir, diye düşünüyor. "Şöyle oturaklı, güzel bir haber..."

Fakat Maak'da yeni haberler yok. Kentte gece sakin geçmişti. Belediye'deki polislere sormasını söylüyor.

"Onlara saat onda gideceğim. Lanet olsun, başım çatlıyor! Köylüler ne yapacak bugün?"

"Hiçbir şey yapmayacaklar. Belki de yürüyüş gerçekleşmeyecek. Cuma akşamı Reimers'i Stolpe'ye nakletmişler..."

"Emin misin? Nereden biliyorsun? Kim götürmüş onu Stolpe'ye? Kodaman domuzlardan biri mi?"

"Eminim! Katzenstein götürmüş. Belediye Başkanı cuma akşamı cezaevindeymiş. Bundan eminim."

"Hafta çok güzel başlıyor. Sakin Altholm'da sonunda bir şeyler olmasını beklerken Belediye Başkanı 'müşterilerimizi' buradan uzaklaştırıyor. Bu söylediğini kent haberleri sayfasına birkaç satırla alırız!"

"Fakat bu haberi benden duymadın!"

"Tabii senden duymadım. Kulağıma geldi bir yerlerden. İyi günler sana."

Maak ağır ağır yoluna devam ediyor. Trafik polisi, henüz göreve başlamamış. Birkaç sütçü kamyonundan başka hiç araç yok. Stuff çok yorgun. Az sonra yatağa girip birkaç saat güzel bir uyku çekeceğine seviniyor. Sonra kalkacak, sabah kahvesini içecek, yanında ballı sandviçini yiyecek, okula gitmeye hazırlanan çocuklarıyla biraz sohbet edecek...

Gazeteden içeriye giriyor ve ürküyor. Ufak tefek, yanakları kıpkırmızı patronu, masasında oturuyor.

"İyi günler, Bay Schabbelt."

"Bırakın bu saçmalığı. Tredup nerede?"

"İçeride. Eyalet Başkanlığı'na bombayı onun koymuş olduğu iddia ediliyor."

"Çok saçma! Köylüler ne yapacak?"

"Yürüyüş iptal. Şefleri cuma günü gizlice Stolpe'ye nakledilmiş."

"Duydun mu, Belediye Meclisi bize verilen ilanları iptal etme kararını almış. Artık gerekmiyor, demişler. Belediye, harcamalarını kısıtlıyormuş."

"Bu kararın altında kimin imzası varmış?"

"Gareis'ın."

"Bu karar kesin mi?"

"Belki değiştirilebilir... Sonra Belediye'ye git, Başkan'ın karşısına çık ve bugünden sonra 'dindar' olacağımızı söyle. Belki ilan vermeye devam ederler..."

"Bunu Wenk yapamaz mı?"

"Wenk beceremez. O sarhoş bir elbise askısı!"

"Bay Schabbelt söylediğinizi yapacağım, fakat isteyerek değil."

"Ben de bu saçmalığı severek satmıyorum. Fakat yapmak zorundayım."

"Hangi saçmalığı?"

"İşte bunları!" Ufak tefek patronu, yumruğunu öfkeyle masaya indiriyor. "Her şeyi! Dizgihaneyi, Yazı İşleri'ni... Buradaki her şeyi!"

"Fakat Bay Schabbelt!"

"Biliyorum, biliyorum. Elimdeki şu senetler. Bankadaki domuzlar ipotekleri iptale karar vermiş. Bütün bunlar büyük bir komplo!"

"Kim alacakmış?"

"Berlin'den bir Meier ve Stettin'den bir Schulze veya Pforzheim'dan bir Müller!"

"Kim olduğu belli değil mi?"

"Ne bileyim... Birileri! *Haber* gazetesinden, her yanı para kokan küçük dalavereci şu Gebhardt!"

"Bay Schabbelt..."

"Kusuruma bakmayın Stuff. Rakibim tarafından yutulmak çok acı bir şey. Bunu çok iyi biliyorum. Bir an önce önlerinde diz çök ki seni de devralsınlar! Benden söylemesi. İyi günler!"

"Nasıl?.. Bu hafta mı?.." Stuff kekeler gibi konuşuyor. Bakışları bomboş.

Komiser Maak'ı da bir sürpriz bekliyor. Belediye'ye uğradığında karşısına çıkan Başkomiser Kallene, "Bu sabah eve gitmek yok!" diyor. "Herkes alarma geçmiş durumda. Yan odadaki kerevete uzanıp biraz uyusanız iyi olur. Saat dokuzda görev bölümü yapılacak."

Yandaki odada öfkeli birkaç polis oturuyor.

"Ne oluyor? Bu rezalet de nedir?"

"Merak mı ediyorsun? İş ve İşçi Bulma Kurumu'ndaki komünist memurlar olay yaratıyormuş."

"Saçma! Peki köylülere ne oldu?"

"Köylüler bugün gelmeyecekmiş. Gareis, Reimers'i Stolpe'ye naklettirmiş."

"Bütün bunlar kimin başının altından çıkıyor?"

"Bana ne? Bugün bahçemdeki patatesleri toplamak niyetindeydim..."

"Beni de karım evde kahvaltıya bekliyor."

"Bunun altında Frerksen denen şu herifçioğlu mu yatıyor? O köpek sürekli böyle şeyler yapıp duruyor. Bile isteye üstelik!"

"Artık ana babasını bile ziyarete gitmiyor. Bir zamanların çırağı şimdi züppenin teki olmuş. Babasının üzerindeki eski giysiler hoşuna gitmiyormuş..."

"Adamcağız bir zamanlar köy köy dolaşıp düğme ve pantolon askısı satıyormuş."

"Hepiniz böyle çene çalıp durursanız burada nasıl uyuyacağız? Kısın artık şu çenenizi!"

"Karının yanına gittiğinde bütün gün uyursun!"

"Susun artık!"

"Çenenizi kısın!"

"Sen kıs çeneni!"

"Susun!"

2

Polis Başmüfettişi Frerksen yataktan çıkıyor. Saat yediyi geçmiş. Tıraş olması için eşi suyu ısıtmış. Pazar günü giymiş olduğu takım, dolaba kaldırılmış. Polis üniforması askıda onu bekliyor.

Frerksen bu sabah somurtkan ve oldukça keyifsiz. Öfkeli bakışlarını pencereden yana çeviriyor. Hava güzel. Güneşli. Yan odada çocuklar bağrışmaya başlıyor. Küfür ediyor ve elindeki ayakkabıyı oda kapısına doğru fırlatıyor.

Sonra yavaş yavaş giyinmeye başlıyor.

Eşi içeriye giriyor.

"Niçin üniformamı çıkardın? Ben bugün sivil giyimliyim."

"Fakat..."

"Lanet olsun! Bugün sivil giyineceğim!"

Pazarlık takım tekrar dolaptan çıkarılıyor.

Frerksen tıraş olmaya başlıyor. Bir ara homurdanıyor, "En iyisi haber yollamak. Hasta, gelemeyecek..."

"Hasta mı? Hasta mısın?"

"Niçin hasta olacakmışım? Saçmalayıp durma! Sadece işe gitmemek için 'hasta' diye haber yollatsam mı diye bir düşündüm..."

"Neyin var bugün? Bir şeye mi kızdın, Fritz?"

Frerksen, elindeki tıraş makinesini fırlatıp atıyor ve "Bana sorular sorup durma!" diye haykırıyor. "Git mutfağa, işinin başına!"

Eşi sesini çıkarmıyor ve odayı terk ediyor.

Ağaçlarda kuşlar şarkılar söylüyor. Lanet olası herifin biri sabah sabah motosikletiyle müthiş bir gürültüyle pencerenin altından geçiyor.

"Yazık, plakasını okuyamadım. Yoksa görürdü gününü o! Ah, şu sıralar tatile çıkmış olsaydık ne güzel olurdu!"

Kahvaltı masasında hiç kimse konuşmuyor. Annelerinin dikkatlerini çektiği oğlanla kız, seslerini çıkarmadan başları önlerindeki tabaklarında, öyle oturuyorlar. Kadın, tereyağı sürdüğü sandviçleri kocasına uzatıyor. Adam, bomboş bakışları pencerede, alnında iyice derinleşen kırışıklarla, kahvaltı ediyor.

Odadaki sessizliği ilk bozan kadın oluyor, "Bir fincan kahve daha alır mıydın?"

"Ne dedin? Ah, evet... Sanırım bugün üniformamı giymem daha iyi olacak."

Kadın hemen masadan kalkmak istiyor.

"Hayır. Giyinmeme daha zaman var. Az sonra..." Bir an sustuktan sonra devam ediyor. "Bugün her şey sarpa saracak!"

"Ne demek istiyorsun?.."

"Evet evet, durum iyi değil... Ben de iki arada kalacağım."

"Fritz... Ne oluyor, söylesene!"

"Belediye Başkanı böyle istiyor, Eyalet Başkanı şöyle istiyor! Ne yapsam yanlış olacak."

"Fakat biz durumumuzu Belediye Başkanı'na borçlu değil miyiz?"

"Lanet olsun şu saçmalıklara! Bırak artık gerçekdışı duygusallığı! Benim şu andaki durumumla senin söylediğinin ne ilgisi var! Bana yardımcı olacağına en iyisi oturup bütün gün gözyaşı dök!" Susuyor, bir an çocuklarına bakıyor, "Haydi bakalım, doğru okula!" diye konuşuyor. "Artık yola çıkma zamanı geldi!"

Çocuklar gidiyor, karı koca odada yalnız kalıyorlar. "Kusuruma bakma, Anna, affedersin! Sinirlerim çok bozuk. Bugün köylüler geliyor... Ve ben elimde kılıç veya tabancayla... Eyalet Yönetimi beni zorluyor. Bu gece rüyamda olayları gördüm... Bu bana göre bir şey değil. Tabii sen haklısın... Ben Gareis'ın söylediklerini yerine getireceğim. Başka türlü olmaz ki..."

3

Eyalet Başkanı'nın odası her zamanki gibi loş ve serin. Duvarları koyu ağaçtan kitaplıklar, yerleri ses geçirmeyen yumuşak halılarla kaplı büyük oda, koyu meşe mobilyalarla döşeli.

Yardımcısı Meier az önce temizlikçi kadınları odadan çıkarmıştı. Saat sekize birkaç dakika kala Temborius içeriye giriyor.

"Tunk nerede?"

"Her an gelebilir. Saat henüz sekiz olmadı."

"Saat tam sekiz! Benim saatim sekizi gösteriyor. Bölge temsilcilerinden ne haber var?"

"Dün bütün kazalarda toplantılar yapılmış. Kara atlara binmiş, kara giysili, kolları kara bantlı gençler, yollardaymış. Gittikleri her yerde Altholm'daki yürüyüşün duyurusunu yapıyorlamış."

"Devlete karşı çıkanlara bu kadar çok özgürlük tanımak benim gözümde bir çılgınlık. Mutlaka en kısa zamanda Bakan'la görüşmeliyim."

Meier, onaylar gibi hafifçe eğiliyor.

"Anlatmaya devam edin. Başka ne haberler var? *Halk* gazetesindeki mektup, etkisini gösterdi mi?"

"Köylüler o gazeteyi pek okumaz. Okurlarsa da, bu gazetenin yazdıkları yalandır, deyip geçerler.

"Mektubu kim vermiş?"

"Gareis."

"Gareis mı? Bu mümkün değil!"

"Pinkus anlattı. Ona mektubu veren Gareis'mış."

"Bunu anlamak pek kolay değil. Önce yürüyüşe izin veriyor, sonra da kışkırtıyor!"

"Belki yürüyüşte sorun çıkmasından son anda korktu."

"Korkuyor mu? Anca atıp tutmasını becerir o herif! Değişik partilerden on yedi bölge temsilcisi bana şu Gareis kadar sorun çıkarmıyor. Üstelik onunla aynı partideniz... Köylü dostu!"

Komiser Tunk'un dışarıda beklediği haberi geliyor.

"Gelsin... Bay Tunk, çok geç kaldınız. Saat sekizi beş geçiyor!"

"Başkanlığın kulesindeki saat az sonra çalacak."

"Saat sekizi beş geçiyor."

Dışarıdan saatin sesi duyuluyor.

"Meier söyleyin saate bakan şu görevliye, ayarını düzeltsin. Herkes tembel! Evet Komiser Bey, konuşun bakalım... Görevinizin ne olduğunu biliyorsunuz!"

"Başüstüne Sayın Başkanım. Saat dokuz treniyle Altholm'a gideceğim ve yürüyüşe gelmiş köylüleri izleyeceğim."

"İzlemek mi? Siz aralarına karışacaksınız! Grupların önderleri kim? Onları bulun, yanlarına sokulun. İsimlerini not edin. Aralarında konuştukları da önemli. Bu zor bir iş değil. Önemli olan dikkat çekmemek, arada sırada yanlarından uzaklaşıp kimi notlar almak. Katılımcıların yanından ayrılmayın. Toplantılarını bir salonda yapacaklarmış. Kimler ne söyledi, hepsini bir güzel not edin. Tabii cezaevinin önünde olup bitenler de çok önemli."

Komiser Tunk, başüstüne, der gibi hafifçe eğiliyor.

"Tabii bunlardan daha önemli bir şey daha var... Belediye Başkanı Gareis'ın görüşlerinden haberiniz var, öyle değil mi?"

"Evet, Sayın Başkan!"

"Gareis, köylülerin devlete karşı bir yürüyüş yapmayacağı inancında. Ben ise bunun tam karşıtı olacağına inanıyorum. Polis yollamayı önerdim, fakat Gareis bu önerimi reddetti. İki yüz polisi Grünhof'un avlusunda bekleyeceğiz."

"Evet, Sayın Başkan!"

"Siz eskilerdensiniz Bay Tunk. Yıllarca Politik Servis'te görev yaptınız."

Komiser, Eyalet Başkanı'nın ne söyleyeceğini merak eder gibi dikkatle yüzüne bakıyor.

"Yürüyüş sırasında durumun tehlikeli olmaya başladığını siz iyi sezersiniz. Bakın, şimdi dinleyin beni, bugün devletin yenilgiye uğramasına kesinlikle izin vermeyeceğiz! Durum ciddileşmeye başladığında Grünhof'da bekleyen polisler hemen eyleme geçecektir. Bundan da siz sorumlusunuz, Komiser Bey."

"Başüstüne, Sayın Başkan!"

"Beni iyi anlamış olduğunuzu ümit ederim, Komiser Bey!"

"Ben sizi çok iyi anladım, Sayın Başkan."

"Altholm'a vardığınızda ne polisle, ne de oradaki meslektaşlarınızla görüşeceksiniz. Siz o kentte sadece benim özel gözlemcim olarak görev yapacaksınız. – Meier, saat şimdi doğru çalışıyor mu?"

"Evet, Sayın Başkanım."

Eyalet Başkanı memnun memnun gülümsüyor, "Meier, yeşil loden giysisi, uzun çizmeleri ve dağ keçisinin sırt kıllarından yapılmış süslü şapkasıyla nasıl da yakışıklı olmuş, değil mi? Bugün yumurtayı kaçtan satıyorsunuz, Sayın Köylü?"

Odadaki üç adam kahkaha atıyor.

4

Kont Bandekow'un çiftliğinde bu sabah insanlar erken uyanmış. Arka bahçeye açılan pencerenin önünde oturuyorlar. Küçük bahçeyi bir şimşir ağacı, çilekler, süsen çiçekleri ve kıpkırmızı karanfiller süslüyor. Üstü sazlarla örtülü bir masada yirmi arı kovanı duruyor. Yüzlerce arı, kahvaltı masasındaki elma ezmesi ve şekerpancarının kokusunu almış olacak, pencereye sokuluyor.

"Arılar ne de güzel vızıldıyor," diyor köylü Rohwer. "Bugün havanın güzel olacağının habercisi..."

"Şimdi havadan söz etmenin sırası değil!" diye Padberg söze karışıyor. Biraz sinirli gibi. "Henning bizimle gelecek mi gelmeyecek mi, buna karar verelim!"

Rohwer: "Henning bizimle gelecek.

Ve Rehder: "Evet, gelecek."

Ve Henning: "Tabii geleceğim. Bayrağı ben taşıyacağım."

Ve Kont Bandekow: "Ondan başka kim taşıyabilir ki?"

"Benim görüşümü soran yok!" diyor Padberg. Yine de konuşacağım. Yapmak istediğiniz çok saçma. Eğer yürüyüş sırasında

kavga çıkarsa, kan akarsa, köylüler arkamızdan gelmez. Şu bombanın yarattığı tepkiyi gördük."

"Kavga çıkabilir..." diye başlayan Kont Bandekow bir şey söylemek istiyor.

Fakat Padberg sözünü kesiyor, "Gördünüz mü! Bırakın bayrağı ben taşıyayım."

"Hayır," diyor Kont. "Kavga, bayrağı Henning taşıdı diye çıkmayacak. Kavganın nedeni baştakilerin siniri olabilir. Kulağıma geldiğine göre Henning'den kimse şüphelenmiyor. Çünkü içeri attıkları Thiel'le Tredup."

"Bunun doğru olduğuna inanıyor musunuz?"

"Evet. Çünkü bunun böyle olduğuna kesinlikle eminim. Allahın belası hükümet bombayı köylülerin koymuş olabileceğini düşünmek bile istemiyor. Çünkü böyle olduğunda bütün Almanya'da insanlar huzursuzlanacaktır. Bunu yapanlar adı sanı duyulmamış maceracılardır ve bu gerçek olarak kabul edilmelidir. Henning burada, aramızda kaldığı sürece kimse ondan şüphelenmeyecektir."

"Niçin kan aksın ki?" diye Nippmerowlu köylü Rohwer soruyor. "Biz kimseyle çarpışmayacağız ki."

"Evet, biz kavga etmedikçe diğerleri niçin üzerimize saldırsın?" diyor Kont da.

Henning konuşuyor, "Bence de kavga filan çıkmayacak. Şişko Gareis rahatını seven biridir. Altholmlu Benthin Baba'nın söylediğine göre, Gareis'ın bütün korkusu bir çatışma çıkması."

"Kan akması için aranıza üç kavgacının karışması yeterlidir!" diye Padberg alay eder gibi konuşuyor.

"Evet, doğru. Böyle kavgacıları yakaladık mı bir güzel dayaktan geçiririz," diyor Rehder de.

"Evet, evet. Sizlerin pek tecrübesi yok... Bu gibi yürüyüşlerde hiç umulmadık bir anda hiç beklenmeyen bir olay yaşanabilir."

"Padberg, şom ağızlı olmayın!"

"Nasıl isterseniz. Bu sizin bileceğiniz bir şey. Ben bu konudan daha çok söz edecek değilim. Bak Henning, senden tek istediğim, yürüyüşe silahsız gitmen."

"Niçin silahsız gidecekmişim? Üzerime saldırdıklarında dayak atmalarına izin mi vereyim istiyorsun?"

"Evet."

"Padberg bu kez haklı," diyor Kont. "Silahınız varsa lütfen çıkarıp verin, Henning."

"Bu söz konusu bile olamaz!"

"Silahsız gideceğine söz vereceksin. Kabul etmezsen burada kalmak zorundasın!"

"Hepiniz çok zayıfsınız!" diyor Henning. "Ne yapacağıma bir tek ben karar veririm."

"Burada emirlere uyulur!"

"Boş versenize... Niçin emirlere uyulurmuş? Aramızda bir önder yok, dememiş miydiniz?"

"Şimdi köylüler adına senden silahını çıkarıp vermeni talep ediyorum!" diye konuşuyor Rehder.

Henning, elleri cebinde, hiç konuşmadan öyle bakıyor.

"Niçin cebinizde bir tabanca bulunsun istiyorsunuz?" diye köylü Rohwer soruyor. "Taşıyacağınız bayrak yeterince büyük ve ağır değil mi? Olay çıktığında bayrağı fırlatıp sağa sola ateş mi etmek istiyorsunuz?"

"Evet, bu söylediğiniz çok doğru!" diye Kont atılıyor. "Bayrak taşıyan kişinin tek sorumluluğu, elindeki bayraktır. Cebinde bir tabancaya gerek yoktur."

"Peki," diye Henning öfkeyle mırıldanıyor ve tabancasını çıkarıp masanın üzerine atar gibi bırakıyor. "Alın bakalım! Fakat şunu da bilmenizi isterim, eğer biri bana saldırmaya kalkışırsa onu bayrağın sopasıyla öldürene kadar döveceğim."

"Bunu yapmayacağına bana söz vereceksin."

"Vermeyeceğim."

"Bırakın artık tartışmayı."

Yola çıkıyorlar. Her yer sessiz, her yerde barış var.

"Pek bir hareket yok."

"Çoğu köylü trenle gelecekmiş."

"Hangi köylünün otomobili var ki?"

"Siz köylülerin otomobilleri yok mu sanıyorsunuz? Fakat yürüyüşün ardından kafayı çektiler mi otomobil kullanmaktan korkuyorlar."

Gülüşüyorlar. Gülmeyip surat asan tek kişi Henning. Az sonra Grünhof'a vardıklarında heyecanı dorukta. "Bu da ne oluyor? Polisler gelmiş! Baksanıza dört kamyon duruyor!" Bir an susuyor, sonra gülümseyerek devam ediyor, "Gördünüz mü? Herifçioğulları bugün bizi bir güzel sarıp sarmalayacaklar!"

Diğerleri de surat asıyor. Onlar da heyecanlanıyor. Sonunda ilk konuşan Kont oluyor, "Polisler niçin Altholm'da değil de Grünhof'da bekliyor? Bence bu sadece bir önlem. Henning, tabancanızın bizde olması çok güzel. Şimdi kavga çıkarmayacağınıza da söz verin bakalım!"

5

Belediye Başkanı Gareis, odasında oturuyor. Keyfi yerinde. Yarın tatile çıkıyor. Kuzey Kutbu'na düzenlenen bir gemi yolculuğuna katılacak.

Bugün... "Yürüyüş suya düşecek. Az önce Tarım Bakanlığı'ndaki 'kibar' müşavirle telefonlaştım. Reimers'in başka yere nakledilmiş olmasını doğru bulmuyor."

"Fakat köylülerin bundan haberi yok ki!" diyor Frerksen.

"Öğrenecekler. Her iki gazete de haberi verecek."

"Haberi piyasaya ilk çıkan *Günü Gününe* gazetesi de verecek. Köylülerin en çok okuduğu gazetedir..."

"Ben Stuff'la bir konuşayım."

"Stuff tehlikeli biri."

"Sanmıyorum... Birkaç kez eleştirdi diye siz ondan hoşlanmıyorsunuz."

Frerksen "boş ver" demek istermiş gibi elini şöyle bir sallıyor.

"Anlaşıldı... Ben de Stuff'dan pek hoşlanmam. Duygularını

ve aklını çabuk yitirir. Yine de bir şey yapması gerekiyor. Neyse, bu konuyla sonra ilgileniriz... Benthin'in yanında önderlerle ne zaman geleceğini biliyor musunuz?"

"Hayır, bilmiyorum."

"Ben saat bire kadar buradayım. Öğleden sonraysa bana ancak evimde ulaşabilirsiniz."

"Evet, Sayın Başkan."

"Sivil polisler de arada sırada lokanta ve meyhanelere göz atsın. En ufak şüpheli durumdan benim hemen haberim olacak."

"Fakat Sayın Gareis, çoğuna güvenilmez. Onlar da köylüler gibi sağcı!"

"Önemli olan, görevlerini yerine getirmeleri... Trene korumalar yollanacak. Bu çok önemlidir, Frerksen. Anlaşıldı mı? Ne olursa olsun oraya adam gitmeli!"

"Evet, Sayın Başkan."

"Polis güçleri daha önce de söylemiş olduğum gibi dizilecek, fakat gerekmediği sürece arka planda kalacak. Hapishanenin önünde gösteriye izin yok."

"Evet. Fakat nasıl?.. Emrimdeki polisler..."

"Bunu polissiz yapacağız. Altholm'dan yedi sekiz sivil oraya götürülecek. Kimsenin tanımadığı insanlar. Bazılarına hapishane görevlilerin üniformasını giydireceğiz. Sanki bir rastlantıymış gibi ön kapıdan dışarıya çıkacaklar ve toplanmış olan köylülere Reimers'in orada kalmadığını söyleyecekler. Bazıları da cezalarını çekmiş, o gün evlerine dönen tutuklular gibi köylülerle konuşup aynı şeyi söyleyecek. Şüphe çekmesin diye tanınmayan yüzler, değişik insanlar karşılarına çıkacak."

"Fakat müdür Greve'nin buna izin vermesi gerekiyor."

"Evet. Yarım saat sonra ona telefon edin ve durumu anlatın. Bunun sizin öneriniz olduğunu söyleyin. Ben cumartesiden beri tatildeyim! Anlaştık mı?"

"Pek değil..."

"Nedenlerini bilmek istiyorsunuz, öyle değil mi? *Halk* gazetesinde çıkmış olan o mektubu düşünsenize... Anlaşıldı mı?"

Frerksen gülümsemeye çalışıyor, "Evet, biraz anladım..."

"Biraz da yeter! Yarısını anlamanız da iyi... Piekbusch, ne var?"

"Üsteğmen Wrede dışarıda bekliyor..."

"Wrede mi? Anlıyorum, Sevgili Temborius yollamış olacak! Bakın Frerksen, polisleri Grünhof'da hazır beklerken o Stolpe'de sinirinden ne yapacağını bilmiyor."

Üsteğmen Wrede içeriye giriyor.

"Buyurun Sevgili Bay Wrede, size nasıl yardımcı olabilirim?"

"Sayın Başkanım önce Grünhof'da iki yüz polisin sizden gelecek emri beklediğini bildirmek istiyorum."

"Umarım adamlarınızın orada canları sıkılmaz."

"Ayrıca yanımda gizli bir emir de getirdim... Bu zarf, polislerin desteği gerekirse açılacak."

"Size teşekkür ederim, Üsteğmenim. Bu akşam yine uğrayıp zarfı alacak mısınız?"

"Tabii bu arada açılmamışsa..."

"Bakın şuraya koyuyorum. Piekbusch'un da haberi olacak. Ben öğleden sonra yokum, tatildeyim. Gördüğünüz gibi yürüyüşü pek önemsemiyorum!"

Wrede şöyle bir gülümsüyor ve saygıyla eğiliyor.

"Tatilden döndüğümde görüşmek ümidiyle... Yine ne var, Piekbusch?"

"*Günü Gününe* gazetesiden Bay Stuff sizinle görüşmek istiyor..."

"Stuff mu? Tam da zamanında geldi. Frerksen lütfen şu kapıdan çıkın da sizi görünce Stuff'un keyfi kaçmasın!"

6

"Evet, Bay Stuff, okurlarınızın bilmesi gereken bir şey mi var? Bu haberi doğrudan benden mi almaya geldiniz?"

Stuff öfkeli gibi. "Dışarıda sizin Frerksen'le karşılaştım," diye homurdanır gibi yanıt veriyor. "Şu burnu biraz büyük elemanınıza söyler misiniz, basına daha iyi davransın? *Haber* gazetesinden Blöcker de ondan şikâyetçi olduğunu bana söyledi. Bir şey sorduğumuzda, burnu havada 'bize ayıracak zamanı olmadığını' söylüyor. Yakında Emniyet bizden bilgi almak istediğinde biz de aynı şekilde davranacağız."

"Frerksen'in burnu büyük mü dediniz? Bana hiç öyle gelmiyor. Benim gözümde o hep görevini yerine getiren, güler yüzlü bir elemandır."

"Size karşı böyle olabilir..."

"Hayır sadece bana karşı değil. Fakat sizleri anlıyorum, alt tabakadan gelen birinin başmüfettişliğe yükselmesini Altholm'da kimi insanlar kabul edemiyor. Bazıları babalarının bahçıvan olduğunu çoktan unutmuştur!"

"Hayır o, kapı kapı dolaşıp mal satan biriydi..."

"Gördünüz mü? Bunu hiç unutmamak gerekir."

"Bazıları başarılı görevlere gelecek yeteneklere sahiptir. Bu Frerksen ise yetenekleri polislik mesleğine hiç uymayan biri."

"Kendisine verdiğimiz bütün görevleri bugüne kadar hep başarıyla yerine getirmesini bilmiştir."

"Dümdüz yolda herkes başarıyla otomobil sürer. Fakat yol arızalı, çukurlarla dolu oldu mu çoğu insan sorun yaşar. Bugünkü köylü yürüyüşünde küçük bir olay çıktığını düşünün..."

"Köylüler olay çıkarmayacak. Reimers cezaevinde kalmıyor ki! Bu, size yapabileceğim kesin bir açıklamadır. Öğleden sonra da ben izindeyim."

"Yerinize kim bakacak?"

"Frerksen!"

"Anlıyorum... Sayın Başkan, ben de size kesin bir açıklama yapmak istiyorum: Önderlerini başka yere nakletmenize karşın köylüler bugün yürüyüşü gerçekleştirecek..."

"Tutuklunun naklini Katzenstein yaptı. Bunu da bilmeniz fena olmaz. Gazeteniz bugün öğle baskısında Reimers'in nakledildiği ve bu nedenle de yürüyüşün gereksiz olduğu haberini de verecek mi?"

"Reimers tutuklu. Altholm'da veya Stolpe'de. Nerede olduğu önemli değil ki! Köylülerin istediği onun yine özgürlüğüne kavuşması. Onları da anlamak gerekir."

"Size ne şu köylülerden? Onlar gazetenizi pek okumaz ki! Hem bomba koyanlara sempati beslemek ne derece doğrudur, bilemem!"

"Gazeteci her şeyi yazmalıdır. Bombayı koyanın veya koyanların köylü olduğu da şu âna kadar kanıtlanmış değil ki!"

Belediye Başkanı hızlı hızlı konuşuyor, "Bay Stuff, siz bana niçin düşmansınız?"

Stuff, sözünü kesmek istermiş gibi atılıyor, "Ben size düşman filan değilim!"

"Hayır, hayır. Siz bana karşı hep düşmanca duygular beslediniz. Politik görüşlerimiz değişik olsa da ben size kişi olarak hep saygı göstermişimdir. Bana dürüst davranın. Söyleyin, niçin bana karşısınız!"

"Gazetecilikle dürüstlüğü aynı kefeye koymamak gerekir. Ben size karşı değilim ki!"

"Öyleyse rahatladım..."

Belediye Başkanı arkasına dayanıyor.

"Şimdi şu konunun açıklığa kavuşturulması gerektiğine inanıyorum: Bana günlerdir öyle geliyordu ki, siz benim köylü yürüyüşüne karşı olduğuma kesinlikle inanıyordunuz. Fakat ben bu yürüyüşten yanayım. Katılımcılar köylü olduğu için değil, hak arayan insanların bir yürüyüşü olduğu için. Ve bütün insanlar bu hakka sahiptir!"

"Siz resmî göreviniz gereği bir şeyden yana olabilirsiniz, fakat özel kişi olarak aynı şeye karşı çıkabilirsiniz. Reimers'in nakledilmesine gelince..."

"Adalet Bakanlığı'nın isteği üzerine başka yere nakledildi. Nakil görevini de Katzenstein üstendi. Reimers'le otomobilin başında konuşmamın nedeni, görevlilerin zor kullanmasını önlemek içindi."

"Peki *Halk* gazetesinde yayınlanan o mektup nedir?"

"Bana ne *Halk* gazetesinden! Madem okudunuz, üzerinde hiç kafa yormadınız mı? Köylü önderlerin tek amacı ticaret ve paradır."

"O mektup gerçek değil."

"Hayır."

"Biz hiçbir konuda anlaşamıyoruz..." diyor Stuff. "En önemsiz konuda bile karşıt görüşlere sahibiz."

Ve Belediye Başkanı, "Bazı konularda değişik görüşlerde olmamız olağan," diye konuşuyor. "Önemli olan insani ilişkilerde aynı görüşte olmaktır. Birbirimize kin beslemediğimiz doğru mu?"

"Evet, doğru."

"Anlaştık. Gazeteniz bugün hangi yönde yayın yapacak?"

"Ben bu sorunun yanıtını veremem. Önce Bay Schabbelt'le görüşmeliyim."

"Schabbelt mi? Gazeteden siz sorumlusunuz, Bay Stuff."

"Yanılıyorsunuz, Sayın Başkan. Belediye'nin, artık önemli bulmadığı için ilanlarını çektiği gazeteme sizin bu kadar önem vermenize şaşmıyor değilim!"

"Bunlar farklı şeyler. Yanlış anlamayın! Belediyemizin tasarruf etmesi gerekiyor. Meclis üyeleri birçok harcamayı kısıtlama kararı aldı. Siz de biliyorsunuz ki gazeteniz kentin tirajı en düşük gazetesi. Benim yapabileceğim bir şey yok..."

"Tirajımız yedi bin yüz altmış. Altholm'da çıkan *Halk* gazetesinin tirajı ise resmen beş bin."

"Yanılıyorsunuz, Bay Stuff. Hem de çok yanılıyorsunuz. Beş bin mi dediniz? Hayır, onların tirajı dokuz bin!"

"Sayın Başkan size bir önerim olacak... Bir gün saat on bir buçukta Burstah Caddesi'ndeki gazete bayisinin önünde durup Stettin plaklı bir kamyonetin bıraktığı, üzerinde *Halk* gazetesi yazan paketleri bir saysanız, beş bin gazete geldiğini görürsünüz."

"Bay Stuff, bence siz yanılıyorsunuz. Bana gelen bilgiler kesin. Peki, sizin gazetenizin tirajının yedi bin olduğunu nasıl tespit edebileceğim?"

"Noter Pepper'in elindeki belgeden... Ben size bu belgeyi sunabilirim. Noter Pepper muhasebe defterlerinden ve abone kayıtlarından günlük tirajımızın yedi bin olduğunu kanıtlamıştır."

"Bay Stuff, böyle bir noter tespiti var öyle mi?"

"İncelemeniz için size her an yollamaya hazırız."

"Gerek yok. Ben söylediklerinize inanıyorum. Günlük tiraj yedi bin, dediniz..."

"Yedi bin yüz altmış."

"Peki. Bunu bize yazılı onaylarsanız Belediye, gazetenize yine ilan vermeyi sürdürecektir." Gareis bir an sustuktan sonra kelimelerin üzerine basa basa konuşmasını sürdürüyor, "Ancak bir koşulum olacak, gazeteniz bundan sonra kent yönetimini öyle sık sık eleştirmeyecek! İlanlarımızı verdiğimiz bir yayın organı, düşmanımız olamaz!"

"Size kesin söz vermemizi beklemeyin."

"Sevgili Bay Stuff! Sizinle iyi anlaştığımızı sanıyordum. Biz yapıcı eleştiriye her zaman açığız!" Gülümseyerek devam ediyor, "Bugünkü köylü yürüyüşü üzerine görüşleriniz nedir?"

Stuff da gülümsüyor ve "Bence bu yürüyüş gerçekleşmeyecek!" diye konuşuyor.

Belediye Başkanı yumuşak bir sesle, "Gördünüz mü aramızda aynı görüşte olduğumuz konular da var," diyor. "Bundan sonra ortak çalışmalarımızın başarılı olması dileğiyle Bay Stuff..."

"Biz de bunu ümit ediyoruz. İyi günler, Sayın Başkan!"

7

Gazete sahibi Gebhardt her zamanki gibi saat dokuzda bürosuna geliyor. Doğru dürüst dostu olmayan Gebhardt için "Pomeranyalı küçük Napolyon" diyorlar. Sağ kolu Trautmann, o günkü önemli konuları konuşmak üzere patronunu bekliyor.

"Biliyorsunuz," diyor Gebhardt "ben gazetemi okumaya arka sayfadan başlarım. İlk sayfalarda yazanlar pek ilgimi çekmez. Benim için önemli olan arka sayfalara verilmiş reklamlardır."

Günlerden pazartesi. Gazete için kötü bir gün. İlanlar iki sayfayı bile geçmiyor. Araları doldurmak gerekiyor. "Yarım sayfa Persil... Geri kalanı ne olacak?"

Trautmann, "Önemsiz haberlerle doldurmayalım. Oralara ilan verenlerin ilgisini çekecek yazılar koymalıyız. Ford üzerine bir şey yazsınlar. Onların burada temsilcisi yoktur..."

Patron, önerisini kabul ediyor. "Dinleyin beni Trautmann, Schabbelt'in işi tamam. Satış işlemlerini hallettik. Schabbelt dün gece imzaladı."

"Hangi koşullarla?"

"Biz ödün vermedik. Dinlesenize beni, adam boğulmak üzere! Evini de elinden almadığıma teşekkür etmeli!"

Ve Trautmann, "Konut Dairesi'yle anlaşmadan evini elinden alamazsınız."

"Evet, biliyorum. Şimdi ne yapalım dersiniz? Stuff'u çağıralım mı?"

"Bence yapmayalım. O kendiliğinden bize gelsin."

"Fakat onu çalıştırmaya devam edeceğiz, öyle değil mi?" diye patron soruyor.

"Tabii çalışmaya devam edecek. Kentte onun kadar sağı solu tanıyan başka gazeteci yoktur. Yazmayı da iyi becerir."

"Trautmann, ona ne kadar maaş verelim dersiniz?" diye Gebhardt soruyor.

"Yanılmıyorsam şimdiye kadar eline ayda beş yüz geçiyordu..."

"Beş yüz mü? Yanılıyor olmalısınız. Gazete bu kadar parayı kaldıramaz!"

"Bilemiyorum... Her neyse Stuff bizde üç yüz elli alacak. Hoşuna gitsin diye ayda yirmi mark da yolluk veririz."

"Peki, ya kabul etmezse?.."

"Niçin etmesin? Bu yaştan sonra ne yapacak? Ellisine yaklaşıyor. Altholm'dan başka bir kente de taşınmaz!"

"Şimdi en önemlisi, bu gazetenin artık bizim elimizde olduğunu hiçbir okurun fark etmemesi. Yoksa satışlar çok düşer."

"Tabii. Fakat Heinsius'la Blöcker'e söylemeliyiz."

"Öyle mi dersiniz? Bunu siz mi yapacaksınız yoksa ben mi onlarla konuşayım?"

"Siz tabii. Gazeteyi resmen devralan sizsiniz."

"Peki Trautmann, çağırın öyleyse onları büroma. Lütfen!"

"Peki, çağıracağım."

Altholm'un en büyük gazetesinin, iriyarı, saçları dökülmüş Yazı İşleri Müdürü Heinsius az sonra hızla içeriye giriyor. Üzerinde yün karışımı siyah örgü bir ceket. Elinde baskıdan önce son düzeltmelerini yaptığı birkaç sayfa.

"İyi günler, Bay Gebhardt. Nasılsınız? Camcılar Birliği'nin kuruluşunun yirmi beşinci yılını büyük haber yapıyoruz... Kentimize olan bağlılıklarını öne çıkaran birkaç satır yazdım. Okumamı ister miydiniz? Tabii zamanınız varsa..."

"Şu anda yok. Köylülerin yürüyüşünde neler oluyor?"

"Köylüler!.." Heinsius onları küçümsermiş gibiydi. "Fakat Bay Gebhardt, köylüler yürüyüş yapmayacak ki... Reimers'i Stolpe'ye yolladılar... Onun Stolpe'ye götürüldüğünü biliyorsunuz, öyle değil mi?"

"Evet. Fakat kulağıma geldiğine göre Belediye Başkanı tatile çıkmış..."

"Biliyorum..."

"Sizce bu bir şeyin belirtisi mi? Sorumluluktan kaçıyor olmasın?"

"Siz buna inanıyor musunuz Bay Gebhardt? Hemen ilgileneyim, sağa sola kulak kabartayım. Eğer dediğiniz doğru çıkarsa oturup keskin dilli, hafif alaycı bir yazı kaleme alırım. Bebek kliniğinin açılışına sizi çağırmamış olduğunu biz unutmadık."

"Belki beni gerçekten unutmuştu?"

"Sanmıyorum. Bana anlattılar... Yok, söylemesem daha iyi olacak... Hoş değil."

"Ne oluyor? Lütfen hemen söyleyin. Ben böyle yarım yamalak sohbetten hoşlanmam. Konuşun bakayım!"

"O demiş ki... –kaynağım sağlam– Gebhardt yüz gazete de satın alsa, büyük görünmek isteyen bir küçük adam kalacaktır!"

"Öyle mi? Bunu kime söylemiş?"

"Başkalarına anlatmayacağıma namus sözü verdim.. Fakat size..."

Gazeteciler Kralı yüzünü ekşitiyor, "Haydi söyleyin artık!"

"Belediye Meclisi Üyesi Meisel'e."

"Peki. Unutmamak için bunu bir köşeye yazayım... Burnu büyük şu akademisyen! – Bay Heinsius, durumumuz günden güne zorlaşıyor. Niederdahl'ın politikasına destek veremeyiz. Kızıl Gareis'ın peşinden de gidemeyiz. Bunu yaparsak, reklam veren esnaf bizden uzaklaşır. Orta sınıfın borusu da olamayız. Çünkü abonelerimizin çoğunluğu işçi sınıfıdır. Ne yapabiliriz sizce?"

Yazı İşleri Sorumlusu onu teselli etmek istermiş gibi, "Her yana açık olalım," diye konuşuyor. "Tabii bu güncel olaylara ve gelişmelere bağlı olmalıdır. Bunu bana bırakın. Kimseyi rahatsız etmeden dikkatle yaparım. Önce şu Niederdahl'ın birkaç günlüğüne kentten niçin uzaklaştığını bir öğrenelim... Sorumluluktan korktuğu için kaçmışsa..."

"Stuff'a bir sorun. O böyle şeyleri bilir."

"Stuff mu? Sanırım o her şeyi bilen biri değil."

"Stuff'la konuşun.

"Fakat o..."

"Stuff bugünden sonra bana çalışıyor."

"Yoksa siz?.."

"Evet, çalıştığı gazete dün geceden sonra bana geçti."

Heinsius elindeki bir deste kâğıdı yere düşürüyor. Yazı İşleri Sorumlusu, kollarını havaya kaldırıyor, hep kanlı olan gözlerini tavana dikiyor ve "Bay Gebhardt!" diye sesini yükseltiyor, "Bay Gebhardt, bugünleri yaşayacağımı, düşümde görsem inanmazdım. Karşıtlarımızı alt ettik! Stuff artık bizim için çalışacak! Bay Gebhardt, size ne kadar teşekkür etsem azdır! Bizim çalışanımız Stuff..."

Patronunun yanına sokulup elini uzun uzun sıkıyor.

"Bay Heinsius bunu kimse bilmeyecek. Okurlarımız zamanla öğrenir. Yoksa Stuff'un gazetesinin tirajı düşer. O her zamanki gibi sağda kalacak!"

"Kimse bilmeyecek mi? Fakat Stuff'a kimi uyarılarda bulunabileceğiz, öyle değil mi? Elindeki bazı malzemeleri de kullanabiliriz. Onlar bizden iki saat önce çıkar... Zor olaylara da onu yollayabiliriz..."

Heinsius heyecan içinde. "Stuff görür gününü. En son Michaelis Pazarı'nda *Alman Kanı ve Alman Sıkıntıları* romanımdan iki yüz adedini, tanesi elli fenik gibi çok düşük fiyattan birilerine aldırtmış..."

Patronu Gebhardt hafifçe öksürüyor ve "Bugünden sonra tarafsız kalacağız," diye konuşuyor. "Siz artık aynı patrona çalışan iki gazetecisiniz ve çalıştığınız kuruluşun çıkarlarını korumak zorundasınız."

"Tabii Bay Gebhardt, sizin de çıkarlarınızı göz ardı edemeyiz... Ben yansız davranacağım. Göreceksiniz gazetemiz nasıl bir patlama yapacak."

"Konuştuklarımızı Blöcker'e iletebilirsiniz. Fakat her şey ikiniz arasında kalacak! Ben, onu da çağırtmıştım, niçin gelmediğini biliyor musunuz? Son günlerde biraz tuhafıma gidiyordu... Yakın elemanlarımı her gün görmek isterim!"

"Bilmiyorum... Sanırım odasında görüştüğü biri vardı. Bay Gebhardt, bana kalırsa o akşamları biraz fazla sağa sola gidiyor. Üyesi olduğu koro grubuna çok zaman ayırıyor. İyi bir gazetecinin özel yaşamı kısıtlı olmalıdır!"

"Deyin ki Blöcker'e, bugün Stuff'a bir yerde rastlarsa, akşam sekizde bana gelmesini söylesin. Avlu girişini kullansın. Başkalarının görmesini istemiyorum."

"Başüstüne, Bay Gebhardt."

"Niederdahl'la alay etmekten şu sıralar vazgeçin. Yürüyüşle ilgili resmî açıklamayı bekleyelim."

"Ben biraz araştırayım."

"Çok güzel. Trautmann'ı yanıma yollayın."

Az sonra Trautmann içeriye giriyor. Gebhardt hemen söze başlıyor, "Bakın Trautmann beni şu gazete işine sokan, bana destek veren siz olmuştunuz. Bana daima önerilerde bulunmuştunuz. Az önce yanıma gelen dedikoducu Heinsius'a bakılırsa, Niederdahl benim için 'Gebhardt yüz gazete de satın alsa, büyük görünmek isteyen bir küçük adam kalacaktır!' demiş... Onu nasıl 'hallederiz?'"

"Siz merak etmeyin. Fakat bunu kime söylemiş? Heinsius'un her söylediğine inanmamak gerek."

8

Stuff saat on bir buçukta Belediye'den pazar alanına çıktığında orasının her günkü gibi olmadığını fark ediyor. Diğer günler bu saatte çok az insanın gezindiği, Stettin'den Stolpe'ye giden bazı araçların geçtiği alan şimdi kalabalık sayılır.

Her köşede kalabalık gruplar bekleşiyor. Değişik giysilerinden, yavaş hareketlerinden ve konuşmalarından köylü oldukları belli. İçlerinden bazıları Stuff'a tanıdık geliyor. Fakat şimdi durup onlarla çene çalmaya hiç niyeti yok. Yorgun ve keyifsiz. Şişko Gareis'ın ona dostça davranmaya çalışması midesini bulandırıyor. Şimdi ne kadar isterdi, Lieschen'in meyhanesinde loş bir köşeye çekilip birasını yudumlamayı, kafasını dolduran her şeyi unutmayı...

Ağır ağır yürürken düşünüyor: "Köylülerin yürüyüşü başladı mı dönerim buraya. Kimbilir neler olacak? Yürüyüş saat üçte başlayacakmış. Daha dört saat var. Önce şöyle bir güzel kafa çekeyim. Az ötedeki sinemaya da bir uğrayayım. Bakalım hangi filmlerin ilanları asılı! Yeni filmler üzerine on sekiz satırlık bir haber karalamam gerekiyor..."

Afişlerin önünde bir adam duruyor. Onu arkadan tanıyor.

"Blöcker, ne işin var burada? Üçkâğıtçı herif, dün gitmedin mi sinemaya?"

Birbirlerini çekemeyen iki gazeteci el sıkışıyor.

Gazeteler birbirine düşman olabilir, gazete sahipleri birbirlerini çekemez, yazı işleri müdürleri birbirlerinden nefret edebilir... Ancak yerel muhabirlerin arasında hep güzel bir dostluk vardır. Beklenmedik bir olayda birbirlerine haber verirler, karşılıklı haber çalarlar, yerine göre biri diğerine yardımcı olur. "Benim yerime Sulh Mahkemesi'ndeki celseye gider misin?" veya "Juliusruh'daki yangın haberini bana verir misin?"

"Poliste miydin? Yeni bir haber var mı?"

"Bir bahçe kulübesine hırsız girmiş. Krüger'in meyhanesinde kavga çıkmış. Alışveriş merkezinin avlusunda başından kanlar akan bir sarhoş bulunmuş. Bazılarını kullanabilirsin. Sende ne haber var?"

"Stolpe Yolu'nda iki otomobil çarpışmış."

"Kaç ölü?"

"Ölü yok."

"Lanet olsun. Peki, yaralı?"

"İki ağır yaralı."

"Buralı mı yaralılar?"

"Hayır, Stettinli."

"Öyleyse bu haber işime yaramaz. Fakat sen yine de verebilirsin."

"On satır çıkar."

"Beş satırdan fazlası gerekmez. Köylüleri bugün haber yapacak mısınız?"

"Köylüler mi? İlgilenmiyoruz. Bir şey olacağını sanmıyoruz."

"Bence de. Beş yüz kişiden fazla katılım olmaz."

"Üç yüz."

"Olabilir. Saat üçte gideceğimi sanmıyorum..." diyor Stuff.

"Üçte mi? Ben o saatte öğleden sonra uykusu çekiyorum."

"Ben de."

Ve Blöcker ekliyor, "Bir kadeh atmaya ne dersin? İçkiler benden."

"Senden mi? Daha öğle olmadı. Kendini iyi hissetmiyorsun galiba?"

"Hava sıcak ve ben susadım."

"Tuhaf. Tuhaf bir gün... Benden istediğin bir şey varsa söyle."

"Hayır, buraya girmeyelim. İçerisi köylü dolu. Krüger'e gidelim. Hem orası serindir. Sakindir de. Belki bize o kavgadan söz eder."

Susuyorlar ve yürüyorlar. Blöcker düşünüp duruyor. Bugünden sonra patronunun Gebhardt olacağını nasıl anlatacak Stuff'a?

"Hey Benthin, senin ne işin var burada?" diye sesleniyor Stuff, karşıdan gelen, saçları seyrelmiş köylüye.

"Merhaba Stuff. Nippmerowlu Rohwer nerede biliyor musun?"

"Bana ne ondan? Her yerde köylüler var. Sen Rohwer'i mi arıyorsun? Eğer bir yerde karşıma çıkarsa ne söyleyeyim?"

"Bugün birkaç köylü önderiyle makamına uğrayacağıma Belediye Başkanı'na söz verdim... Fakat şu Rohwer'i bir türlü bulamıyorum."

"Belediye Başkanı'na mı gideceksiniz? Köylülerin ne işi var Kızıllarla?"

"Gareis Kızıllara yakın olsa da fena biri değil. Fakat önce şu Rohwer'i bulmalıyım mutlaka!"

"Benthin Baba'yı görür görmez kendisini aradığını söyleyeceğim."

"Çok güzel Stuff! Öğleden sonra konuşmalarımızı dinle. Maliye ile hükümetin hoşuna gitmeyecek şeyler söylenecek."

"Size birinci sayfada birkaç sütun ayıracağım," diyor Stuff gülümseyerek. "Şu köylüler çok yaman oluyor! Haydi Blöcker, gel biz yolumuza devam edelim."

Az sonra Krüger'in kapısından giriyorlar.

9

Stolpermünde Çiftliği, balıkçı köyü Stolpermünde'ye yedi kilometre uzakta. Oraya uzanan toprak ile kum karışımı yol, kum tepecikleri, deniz suyuyla beslenen çimenler ve atkuyruğu otları arasından uzayıp gidiyor. Burada martılarla yaban tavşanları yaşıyor. Stolpermünde Çiftliği'nin olduğu yer kadar terk edilmiş ve sapa bir yer yok bütün yörede.

Burası bir çiftlikten çok, toprağı verimsiz 100 dönüm araziye yayılmış kulübemsi birkaç evden oluşuyor. Toprağın verdiği çavdarla yulafın çoğunu tavşanlar yiyor. Burada yaşayan köylü ailesi patates üretiminden geçiniyor.

Yanlarında uşaklar ve hizmetçiler çalıştırmıyorlar. Köylü Banz, eşi ve dokuz çocuğu, bütün işin altından kalkıyor. Çocuklarını yanına alıp yılda dört beş kez Stolpermünde'ye inen kadın, görüştüklerine hep yaşamlarından şikâyet ediyor: "İşimiz çok. Sabahtan akşama kadar çalışıp durmamıza rağmen karnımız doymuyor."

Köylü Banz iriyarı, eşi uzun boylu ve zayıf, cüceleri andıran çocuklarıysa şişman, iri kemikli, kocaman elli.

Köylü Banz'ın her zaman işe süreceği atı yok. Hasat zamanı geldiğinde patates tarlasında pulluğu eşi ve çocukları çekiyor, ellerinde uzun tırmıklar sabahtan akşama onlar çalışıyor. Günümüzde yaşamlarını böyle sürdüren köylü aileleri de var.

Çocukları okula hemen hemen hiç gitmiyor. Hangi çocuk sabah akşam on dört kilometre yolu yürüyüp okula gidebilir? Bundan bir buçuk yıl önce bir haciz memuru Stolpermünde'ye uğramıştı. O günden sonra köylü Banz'ın atı yok. Haciz memuru el koyacak bir şey bulamadığı için köylü birkaç ay hapiste dinlenmişti.

Çiftliğine döndüğünde kapıda bir tabela görmüştü. Tabelada şunlar yazıyordu: "Bu çiftlik 1927 kışında Almanya Cumhuriyeti'nin askerleriyle haciz memurlarının haydutça bir saldırısına uğramıştır."

Çiftlik yakınlarında son günlerde ilginç olaylar da yaşamışlardı. Tanımadıkları bir otomobilin birkaç kez gelip gittiği dikkatlerini çekmişti. Otomobil gece de gelmişti. Kadınla çocukları otomobilin gelişini duymamıştı, ancak ertesi sabah kumlu yolda tekerlek izlerini görmüşlerdi. Gelenler köylü Banz'dan bir şey istemişti, fakat adam onları hep başından savmıştı.

Banz artık her geceyi evinde geçirmiyor. Samanlığın kapısında da kocaman bir asma kilit takılı. Nedenini soran, doğru dürüst yanıt alamıyor.

"İneğe saman gerekiyor," diyor bir sabah kadın kocasına.

"Bana yolluk ekmek hazırla," diyor adam karısına ve mutfaktan çıkıyor.

Az sonra dönüyor. "Ekmeğim nerede? Hepsi bu mu? Bana bütün gün için ekmek gerekiyor?"

"İnek bugün doğuracak," diyor karısı.

"İnek bugün doğurmayacak," diyor kocası.

"Samanlığın kapısını aç. Samanı ben alırım."

"Eğer Franz samanlığın kapısını bir daha kurcalarsa," diyor öfkeli köylü "beynini parçalarım!"

Köylü Banz mutfaktan çıkıyor ve tırpanı döverek bilemeye başlıyor. Az sonra karısı örsün yanında durup soruyor, "Samanlığın kapısına kilit vurmak da oluyor?"

"Domuzlara vermek için yonca toplamaya git!" diye homurdanıyor köylü ve tırpanı dövmeyi sürdürüyor.

"Böyle devam edersen günün birinde ölünü eve getirecekler." Kadın öfkeli. "Samanlıkta ne saklıyorsun?"

"Seni ısırmayacak bir şeyi!"

"Kapıyı baltayla kıracağım."

"Samanlığa adımını atan ölmüş demektir! O günden sonra da bu topraklar üzerinde yaşayanlarla yok olup gider!"

"Banz, ben senin hapse girmeni istemiyorum."

"İncil'i aç da bir oku! Kadın kocasına itaat etmek zorundadır."

"Fakat sen de ülkeyi yönetenlere itaat etmelisin!"

"Onlar Tanrı değil!"

"Sen ölürsen ne yaparım ben burada tek başıma?"

Köylü, başını çevirip karısına şöyle bir bakıyor, sonra tırpan yeterince keskin mi diye parmağıyla dokunuyor ve "Domuzlara yonca vermeyi unutma," diye konuşuyor. "Yem kutusunun yanında bir çuval öğütülmüş tahıl duruyor. Yarının yemini hazırlamayı unutma. Ben belki sabaha karşı dönerim."

"Senin nereye gideceğini bilmek istiyorum."

"Gel bakayım benimle!"

Köylü Banz önden gidiyor. Kadın da iki adım arkasından. Evle samanlık arasından geçip yolun kenarındaki çimenlerde yürüyorlar. Çavdar tarlasını geride bırakıyorlar. Çocukları patates tarlasından yabani otları ayıklıyor.

"Dokuz," diye konuşuyor köylü. Az sonra koruluğun yanında duruyorlar. "Bak bakayım, peşimizden gelen olmasın!"

"Dokuz," diyor karısı.

Yürümeyi sürdürüyorlar. Yer kaygan, çamlar iğne dökmüş. Uzaktan kıyıda patlayan dalgaların sesi duyuluyor. Köylü Banz az sonra yaşlı bir çamın yanında duruyor.

"Eğer beni tutukladıkları için dönmezsem veya biri gelip de, kocan tutuklandı, derse sizler her zamanki gibi yaşamaya devam edeceksiniz. Tek yabancı çiftliğe girmeyecek. Samanlıktaki şeyi de, sana haber getirecek olan adama verirsin!"

"Tamam."

"Eğer birkaç yıl dönmezsem çiftlikten ayrılır, oldukça uzak bir kente yerleşirsiniz. Dikiş dikerek veya evlere hizmete giderek geçimini sağlarsın. Çocuklar da kendilere bir iş bulur. Bak, şu tavşan çukurundaki o şeyi de hemen harcamazsın, kente yerleştiğinde onunla geçiminizi sağlarsınız. Dikkat çekmemek için de hemen değil, yavaş yavaş harcarsınız. Dokuz yüz doksan mark. Hepsi on marklık banknotlar."

"Nereden geçti eline bu para?" diye karısı soruyor.

"Buldum," diyor köylü. "Bir muşambaya sarılmıştı. Tavşanlar eşeleyip ortaya çıkarmış olacak."

"Buldum mu dedin?"

"Evet. Biri buraya saklamış olacak. Zor duruma düştüğünde harcamak için. Sen de zor duruma düştüğünde harcayacaksın. Daha önce dokunmak yok!"

"Ben para filan istemiyorum, ben seni istiyorum," diyor kadın.

"Franz'a dikkat et, samanlığa girmeye kalkmasın. Franz çok meraklıdır."

"O samanlığa girmeyecek."

"Sen hemen eve dön, bak Franz ne yapıyor. Ben kumsaldan yoluma devam edeceğim."

"Hemen gidiyor musun?"

Köylü Banz çamlarla beyaz kum tepecikleri arasından yürüyor. Kadın peşinden bakıyor. Bir dakika, iki dakika.

Sonra ileri doğru birkaç adım atıyor. Duruyor. Arkasına dönüp bakıyor ve sonra yavaş yavaş Stolpermünde Çiftliği'ne doğru yürüyor.

10

Benthin aradığı Rohwer'i sonunda bulmuştu. Lieschen'in meyhanesinde tezgâha dayanmış, göz süzen garson kızla çene çalıyordu.

Benthin'in Gareis'la konuştuğu şeyleri saçma bulduğunu söylüyor.

"Bak Benthin sana şunu söylemek isterim: Bizim o Kızılla ne işimiz var? O kendini işini yapsın, biz de kendi işimizi. Gösteri yapmak hakkımız, yasalar buna izin veriyor. Bu yürüyüşün altından nasıl kalkacağı da onun görevi. Maaşını boşuna mı alıyor?"

"Pek haksız sayılmazsın!" diyor Benthin.

"Köylülerin önderiyle görüşmek mi istiyor?" diye Rohwer soruyor. "Sana bir şey söyleyeyim mi Benthin, önder kim? Sen veya ben mi? Yoksa Tarım Okulu'na giden öğrenci kasketli genç mi?"

"Sen," diyor Benthin.

"Saçmalama. Niçin ben olacakmışım? Beni seçtiler mi ki?"

"Hayır. Sen seçilmedin."

"Yoksa biri beni bu göreve getirdi mi? Kızıl Gareis mı acaba? Stolpe'deki şu kukla mı dersin?"

"Hayır."

"Benthin, biz ne bir partiyiz, ne de bir dernek. Bu nedenle önderimiz yok."

"Fakat ben ona köylü önderleriyle geleceğime söz verdim. Yap bana bir iyilik Rohwer, on dakikadan fazla sürmez."

"Köylü önderleri olmadığına göre ne yapacaksın?" Benthin sinirli sinirli Rohwer'in yüzüne baktı. "Gitmezsen verdiğin sözü tutmamış sayılmazsın."

"Ya bütün kentte beni aratırsa ne olacak?"

"Bunun bir yolunu buluruz. O seni bulamaz. Lieschen'in meyhanesinde, tezgâhın loşluğunda oturmaya devam et. – Hey, genç köylü!"

"Buyur."

"Yakındaki birkaç meyhaneye uğra ve meyhaneciye, Benthin'i aramaya gelen polislere, az önce çıktı, demelerini söyle! Anlaşıldı mı, genç köylü?"

"Evet. Hemen gidiyorum." Genç köylü, hızla meyhaneden çıkıyor.

Kapının yanındaki masada iki müşteri oturuyor. Giyimlerinden orta halli esnafa benziyorlar. Memur da olabilirler.

"Duydun mu?" diyor Perduzke karşısındaki sivil polis Bering'e.

"Hayır, hiçbir şey duymuyorum," diyor Bering. "Ben buraya bira içmeye geldim."

"Bizlerle alay ediyorlar."

"Ne yaparlarsa yapsınlar! Şişko domuz Gareis'la Frerksen'in cehenneme kadar yolları var! Buradaki giderlerimizi ödesinler yeter. Ben hiçbir şey duymadım!"

"Haklısın," diyor Perduzke. "Frerksen domuzu, yılancık hastalığına tutulsa bilsen nasıl sevinirdim! Lieschen, bize iki kadeh bira daha yolla!"

Ve içmeye devam ediyorlar.

Aynı anda kapı açılıyor ve Frerksen, üzerinde üniforması, hızla içeriye giriyor. Saçı başı darmadağınık. Kasketinin altından alnına terler sızıyor. Yüzü kıpkırmızı. Gözlüğünün ardındaki gözleri çok öfkeli bakıyor. Önce kapının yanında oturmakta olan memurlarını şöyle bir süzüyor, sonra meyhaneyi kaplayan sigara ve pipo dumanı arasından köylüleri seçmeye çalışıyor. Bir şeyler söylemek istermiş gibi ağzını açıyor. Sonra bir an susuyor ve bağırarak soruyor, "Acaba büyük toprak sahibi, Altholmlu Benthin aranızda mı?"

Bir anda bütün meyhane susuyor. Herkes başını çevirip bağırmış olan Başmüfettiş'e bakıyor. Fakat hiç kimse ağzını açıp bir şey söylemiyor.

"Tekrar soruyorum!" diye Frerksen bağırıyor, "Büyük çiftçi Albert Benthin burada mı?"

Yine suskunluk.

Sonra kalabalığın arasından bir ses yükseliyor, "Burada Benthin diye biri yok!"

Bir başkası, "Benthin Baba az önce sallana sallana yandaki Mahzen meyhanesine giriyordu," diyor.

"Ben oradan geliyorum!" diye Frerksen öfkeyle bağırıyor.

"Öyleyse Kırmızı Oda'da..."

"Hayır, Tucher'de!"

"Ben Krüger'de görmüştüm!"

"Lieschen'e de uğramış bugün!"

"Mağara'ya bir bakın!"

"Yanında tatlı bir kız varmış!"

"Karısı dün ikiz doğurdu!"

"Kesin sesinizi!" diye biri haykırıyor. İçeride ölüm sessizliği...

Frerksen kapının eşiğine çıkıp bakışlarını meyhaneyi dolduran köylülerde gezdiriyor. Yüzü kireç gibi olmuş. Ve dönüp hızla meyhaneden çıkıyor.

"Bak Perduzke artık gözden düştük sayılır," diye konuşuyor Bering. "Şefimize böyle yapmayacaktık..."

"Ne yapacaktık ki, be adam! Biz gizli görevdeyiz. Köylüleri kolluyoruz. Kalkıp, üzerinde üniformayla içeriye giren Frerksen'le nasıl konuşabilirdik?"

"Gördün yüzünün nasıl kireç gibi olduğunu! Köylüler polislerden nefret ediyor..."

Tezgâhta oturan Rohwer, heyecanı henüz geçmemiş Benthin'e, "Bizim adamlar mükemmeldi, Benthin Baba!" diyor.

"Onunla alay ettiler, ona kaba davrandılar," diye Benthin Baba heyecanla konuşuyor. "Frerksen iyi bir Altholmludur..."

"Sen kent polisinin mavi üniformasına alışıksın. Biz köylüler ise mavi üniforma gördük mü öfkemiz tepemize çıkar."

"Köpek herifler karımı rahat bıraksınlar!"

"Senin eşin iyi yürekli bir kadın. Bunu hepimiz biliyoruz. Haydi gel, şimdi Tucher'e gidiyoruz. Önderler toplantımız var."

"Önderler toplantısı mı?"

"Öyle bir şey. Gerçek önder tabii yok... Haydi oturup durma. Gel benimle!"

11

Rohwer ve Benthin yan yana, başları önlerinde, ağır ağır yürüyorlar.

"Sen baston kullanıyor musun?" diye Rohwer soruyor.

"Hayır, ben..."

Rohwer sözünü kesiyor, "Bu sabah evden çıkarken yanıma almış mıydım, bilemiyorum. Yoksa meyhanelerden birinde mi unuttum? Acaba nerede unuttum?"

"Ben baston almadım, çünkü..."

"Bastonu olmayan bir köylü eteklik giymemiş bir kız gibidir. Zemlin'in şemsiye dükkânından yeni bastonlar alalım..."

"Yürüyüş sırasında baston kullanılmasına izin yok."

"İzin yok mu? Senin de her şeyden haberin var! Bunu yasaklayan da kim?"

"Baştakiler. Emniyet. Bütün yürüyüşlerde baston kullanılması yasaktır."

"Köylülere de mi? Bir fabrika işçisi, yürüyüşe elinde bastonuyla katılırsa onu polisle veya karşıt gruplarla çatışırken silah

yerine kullanabilir. Fakat bu, bir köylü için de geçerli olamaz ki. Haydi gel..."

"Ben almayacağım."

"Nasıl istersen. Sen önden Tucher'e git."

Az sonra Rohwer şemsiyeci dükkânına giriyor.

Benthin dükkânın önünde bir aşağı bir yukarı yürüyor, onu bekliyor. Gelip geçen köylülerin hemen hemen hepsinin elinde bastonlar var. "Bunu yapmalarına izin yok ki..." diye bir an düşünüyor. "Fakat insan elinde bastonu olmadan da rahat yürüyemez ki!"

Dükkâna girip kendine bir baston almaya karar veriyor.

"Merhaba, Bay Benthin," diye biri ona sesleniyor. Arkasına dönüyor. "Demek buradaydınız?" Başmüfettiş Frerksen elini uzatıyor.

Benthin ürkerek bir adım geri atıyor. "Evet... Bir ara..."

"Eşinize mi uğramıştınız? Çocuk nasıl?"

"Hayır, hayır. Zemlin'den bir..."

"Bay Benthin, Belediye'ye niçin gelmediniz? Belediye Başkanı sizleri beklemişti..."

"Önderler olmadığı için."

"Önderler yok mu?"

"Hayır, yok. Reimers de içeride..."

"Öyleyse önder Reimers?"

"Hayır, bunu demek istemedim Sayın Başmüfettiş... Reimers önder filan değil. Köylülerin önderi yok."

"Fakat siz dediniz ki..."

Benthin heyecanlanıyor, "Söylemediğim şeylerden beni sorumlu tutmayın Sayın Frerksen! Bu dürüstçe bir davranış değil. Beni tuzağa mı düşürmek istiyorsunuz?"

"Kimse sizi tuzağa düşürmek istemiyor. Benim bilmek istediğim tek şey şu: Köylülere bu yürüyüşü yaptıran kim veya kimler?"

"Bilmiyorum."

"Yürüyüş nasıl başlayacak? Sürü gibi peş peşe mi gideceksiniz? Yoksa küçük gruplar mı oluşturacaksınız?"

"Stettin'den gelen bando, yürüyüşe eşlik edecek," diye konuşuyor Benthin. "Bayrağımız da var. Bayrak taşıyan adam en önde yerini alır almaz yürüyüş başlayacak."

"Bayrağınız da mı var?"

"Hem güzel bir bayrak. Altholmlular şaşırıp kıskanacak."

"Bayrağı taşıyan önderiniz mi? Kim o adam?"

"Bilmiyorum. Bunu bana sormayın. Gerçekten bilmiyorum. Ben bir hiç sayılırım. Köylülerin işine karışmam."

"Evet, çok doğru," diye konuşuyor yanına sokulan köylü Rohwer.

"Öyleyse soruma yanıt verin," diyor Frerksen. "Siz kimsiniz?"

"Sanırım horoz yumurtlayınca da nedenini bana soracaksınız? Ben size kim olduğunuzu soruyor muyum?"

"Az önce Bay Benthin'i ararken siz lokantada tezgâhın yanında duruyordunuz."

"Yanımdan geçen her mavi üniformalının suratına bakmam. Ya başımı çeviririm ya da oradan uzaklaşırım. – Benthin Baba, yavaş yavaş gelsen iyi olacak..."

Köylü Rohwer yanlarından uzaklaşıyor. Frerksen gülümsemeye çalışıyor. "Bay Benthin, heyecanlı dostlarınız var. Onlar bizim dostlarımız değil."

"Onlar köylülerdir. Her söylediklerini ciddiye almamak gerek. Üniformalıları pek sevmezler de..."

"Fakat ben size bir şey yapmadım ki..."

"Siz mi? Üniformalılar bizim gibilere iyi davranmadı! Devlet bizlere yakın değil. Eskiden yaşamamıza izin vardı. Şimdi ise... Üniformalının biri gelip de ahırdaki hayvanınıza el koysa siz ne yapardınız, görmek isterdim!"

"Ben kimsenin ahırından hayvanını almadım ki!"

"Fakat sokağın ortasında ona adını sordunuz! Bu pek olağan bir davranış değildir!"

"Benim kötü bir niyetim yoktu... Sanırım bugün herkes gereksiz yere heyecanlı."

"Heyecanlı olan sizsiniz Sayın Başmüfettiş."

"Ben mi? Kesinlikle heyecanlı değilim. Ben yarın tatile çıkıyorum. Düşündüğüm tek şey geçireceğim güzel günler."

"Bu henüz belli değil..."

"Bana inanabilirsiniz. Bakın Bay Benthin, biz Altholm'un eskilerinden sayılırız, ülkemizin sorunlar yaşamasını istemeyiz... Öyle değil mi?"

"Tabii istemeyiz."

"Benthin Baba, gelin şimdi el sıkışalım ve sorunsuz bir gün yaşanması için elimizden geleni yapacağımıza söz verelim."

"Sorun yaşanmayacağına eminim. Köylüler sorun çıkaran insanlar değildir."

"Yürüyenlerin ipin ucunu kaçıracağı kulağınıza gelirse hemen beni bulun. O zaman hiç sorun yaratmadan olay çıkmasını engelleriz."

"Hemen haber veririm, tabii sizi bulabilirsem."

"Anlaştık!" diyor Başmüfettiş Frerksen ve derin bir nefes alıyor. "İki Altholmlu olarak birbirimize söz verdik ve verdiğimiz sözü tutacağız. Ülkemizin çıkarına!"

"Evet... Bu güneşte dolaşıp durmayın, sağlığınıza dokunur. Gidin bir bira için, rahatlatır sizi. Tanrım, nasıl da terliyorsunuz!"

"Size iyi günler, Bay Benthin!"

"Güle güle, Sayın Başmüfettiş!"

12

Altholm Merkez Hapishanesi'nde öğle yemeğinin ardından hücreler sakin. Beş katlı dev yapının koridorları ve demir merdivenleri bomboş. Camlı bölmesinde oturmuş bir şeyler yazıp duran başgardiyanın ikide bir başını kaldırıp gelip geçene bakması gerekmiyor. Günün bu saatinde cezaevi sessiz, herkes öğle uykusunda. C4 bölümündeki kulübesinden çıkan bir gardiyan yavaş yavaş yürüyüp demir merdivenlerin başında duruyor, başgardiyanın oturduğu camlı bölmeye bakıyor. Sessizlik bütün binayı kaplamış.

Adam bir süre öyle duruyor. Sonra çok kararlı birkaç adım atıyor. Aşağıdaki başgardiyan fark etse de o 357 no.'lu hücreye gidecek. Yardımcı gardiyan Gruen on adım sonra 357 numaranın kapısında duruyor. Görünümü bir ringa balığını andıran Gruen bir Tiroid hastası. Teni, yeni doğmuş bir bebek gibi soluk pembe, gözleri donuk mavi. Sivri keçisakallı, yumurtaya benzeyen kafasında da tek tel saç yok. Üniforması üzerine oturmuyor diye baş-

gardiyan sık sık dikkatini çekiyor. Ayağındaki ayakkabılar eski mi eski. Çoktan kopmuş bağcıklarının yerini sicimler almış.

Prusya Adalet Bakanlığı'nın verdiği yüz seksen beş mark maaşla eşini ve üç çocuğunu geçindirmeye çabalayan yardımcı gardiyan, hücrenin kapısında duruyor. O gün C4 bölümündeki kırk tutukludan sorumlu. Hücrelerde kalanlardan biri de, Gruen'ün bombayı yerleştirmiş olduğuna inandığı Tredup. Dışarıyla bağlantı kurmasın diye kısa bir gözaltının ardından buraya getirmişlerdi.

Eğilip aşağıdaki camlı bölmesinde oturan, can düşmanı şişko başgardiyana bakıyor. Kafası karmakarışık, ne yapacağına bir türlü karar veremiyor. Fakat dışarıda olup bitenleri görmüştü. Düşünüyor: Köylülere yine baskı yapmak istiyorlar, Kızıllar yine bir şeyler planlıyor. Bir zamanlar duvarın önüne dizdikleri arasında o da vardı.

357 numaralı hücrenin sürgüsünü yavaşça çekiyor. Sonra kapıdaki delikten içeriye bir göz atıyor. Tutuklu, yatağına uzanmış uyuyor. Gruen şöyle bir başını sallıyor, gülümsüyor. Anahtarı dikkatle kilide sokup iki kez çeviriyor ve kapıyı açıyor. Durduğu yerden başgardiyanı görmüyor. Yasağa karşı hücrenin kapısını açmıştı.

Her şey sakin. Bütün bina sanki derin derin nefes alıp veriyor. Gruen tekrar bir gülümsüyor, hücreye giriyor ve kapıyı arkasından yavaşça kapatıyor.

O gün öğleden önce hapishanenin önünde küçük gruplar toplanmıştı. Fakat Feinbube, Rehder ve Rohwer, Benthin ve Nadekow, kentin lokanta ve meyhanelerine Reimers'in artık Altholm'da olmadığı haberini yollamış olacaklardı ki cezaevi önünde gösteri gerçekleşmemişti.

Fakat yine de bazı meraklı köylüler dışarıda toplanmıştı. Önderlerinin bir süre tutuklu kaldığı cezaevini merak etmiş

olacaklardı. Hannover yöresinden gelen, diğerlerinin pek tanımadığı bir köylü de aralarına karışmıştı. Ayağında uzun çizmeler, şapkasında dağ keçisinin tüylerinden bir süs takılı bu adam bekleşen köylülerin kulağına fısıldamıştı, "Reimers başka bir yere götürülmedi, hâlâ burada, onu bir köpek gibi küçük hücresinde tutuyorlar."

Sonra köylülerden bazıları hapishanenin kapısını çalmış, Reimers'le görüşmek istediklerini söylemişlerdi. Diğerleri de durmuş, kırmızı duvarlarıyla, demir parmaklıklı hüzün verici küçük hücre pencereleriyle karşılarında yükselen dev yapıya uzun uzun bakmışlardı.

Sonra aralarında konuşmuşlardı, acaba Franz şimdi bu yüzlerce pencereden hangisinin ardında kalıyor. Arada sırada hapishanenin kapısı açılmış ve görevi sona ermiş bir memur veya yüzü soluk, yorgun, koltuğunun altında, içine birkaç eşyasını koymuş olduğu kutu, evine yollanan bir tutuklu çıkmıştı.

Şimdi yine bir grup köylü, kapıda durmuş, hapishanenin yüksek duvarlarını seyrediyor. Her şey ölü. Her deliğin ardında, özgürlüğüne kavuşmak isteyen insanların yaşadığını düşünmek bile zor.

Aynı anda büyük kapının kilidinde bir anahtar dönüyor. Bekleşen köylüler başlarını çeviriyorlar. Kapı açılıyor, takım elbiseli, ayağında cilalı ayakkabılar, iriyarı bir adam dışarıya çıkıyor. Ona kapıyı açmış olan nöbetçiye bir şeyler söylüyor. Sonra kapı tekrar kapanıyor. Adam, elinde kahverengi bir karton öyle duruyor, temmuz güneşinde ışıldayan alana uzun uzun bakıyor. Sonra paketi koltuğunun altına alıp yürüyor. Aynı anda az ötede duran köylüleri görüyor. Bir an ne yapacağını bilmiyormuş gibi onlara bakıyor ve yanlarına gidiyor.

Elini kasketine götürüp, "Merhaba köylü dostlar," diyor. "Tarlasında çalıştıracak adam arayan var mı aranızda?"

Köylüler konuşmadan ona bakıyor.

"İyi çalışırım," diyor iriyarı, yüzü kemikli yabancı. "Kont Bandekow'un bezelye tarlalarında çalıştım. Yüz kiloma karşın hızlıyımdır."

Köylüler susmaya devam ediyor.

"Çalmış olduğumu söyleyenler yalancı," diye devam ediyor adam. "Ben hırsız değilim. Küçük bir kız yüzünden buraya düştüm. İstiyordu. Fakat rastlantı sonucu yanımızdan birileri geçince çığlık atmaya başladı. Soranlara kendisine eziyet ettiğimi söyledi durdu."

"Çok mu yattın burada?" diye köylü Banz soruyor.

"Çok sayılmaz," diyor adam. "Dokuz ay. Evet, çavdar hasadında adam arayan yok mu içinizde?"

"Öyleyse burada yatan herkesi tanıyorsun?" diye köylü Banz konuşuyor.

Adam yüksek sesle bir kahkaha atıyor. "Herkesi tanımak mı? Çok komiksin! Benimle aynı bölümde yatanların çoğunu tanırım."

"Franz Reimers diye birini de tanıdın mı?" diye Banz biraz ürkek soruyor.

"Reimers mi?" diyor adam. "Dur bakayım. Buraya geleli çok olmadı, öyle değil mi?"

"Evet. Hâlâ burada mı?"

"Şimdi anımsadım. Şöyle uzunca boylu, sakalsız, saçları ağarmaya başlamış biri... Doğru mu?"

Köylüler "evet" der gibi heyecanla başlarını sallıyor.

"Yanılmıyorsam vergiyle sorun yaşamış. Bir ara bana anlatmıştı. Öküzlere el koyma meselesi..."

Köylüler yine heyecanlanıyor. "Evet, konuştuğunuz kişi Reimers'di!" diyor Banz.

"Evet, dostlarım... O şimdi burada değil. Stolpe'ye götürdüler."

"Emin misin?" diye Banz kısa bir suskunluğun ardından soruyor.

"Emin olabilirsin," diyor iriyarı adam. "Bir hafta öncesine kadar yanımdaki hücrede kalıyordu. Sonra Stolpe'ye nakledildi."

"Stolpe'ye götürüleceğini o mu söyledi?" diye Banz tekrar soruyor.

"Beni Stolpe'de sorgulayacaklarmış, demişti. Çünkü bomba orada patlamış. Fakat patlama olduğunda ben çoktan içeridey-dim, diye konuşmuştu."

Köylüler birbirleriyle bakışıyorlar, suskun suskun iriyarı adamı süzüyorlar, cezaevinin küçük hücre pencereleriyle dolu sıkıcı duvarını seyrediyorlar.

Aynı anda yukarıdan sesler geliyor. Pencerelerden birini örten tahta kapak yarım açılıyor. Beyaz bir şey görünüyor. Bu bir insan eli. Demir çubukları kavrıyor. Sonra beyaz bir insan yüzü.

Köylüler aşağıdan her şeyi görüyorlar. Pencerenin küçük, kara deliğinde yuvarlak bir beyazlık, haykırmaya başlıyor. Tiz bir ses. Nefese nefese. "Köylü dostlarım, yardım edin bana! Öldürecekler beni! Yardım edin!"

Köylüler kapıya doğru birkaç adım atıyorlar. Sonra bir an başlarını çevirip az ötede duran adama bakıyorlar. Yukarıdaki çığlıklar atıyor, yardım dileniyor. İriyarı adam çok şaşkın.

"Bu kim?" diye Banz bağırıyor. "Haydut herif, söylesene bu kim?"

"Bu Reimers değil. Olamaz. Onu otomobile bindirip buradan götürmüşlerdi!"

"Hayır, hayır! Bağıran Reimers!"

"Başka kim olacak!"

"Evet, penceredeki bizim Franz!"

"Yalancı herif!"

Banz sesini iyice yükseltiyor, "Sen jurnalcinin tekisin! Haydut herif, bekle, bak şimdi başına ne gelecek..."

Yukarıdaki bağırıyor, çığlıklar atıyor, "Köylülerim yardım edin bana! Ben her şeyi sizler için yapmıştım! Ne olur, yardım edin!"

Ve aynı anda sanki bir fırtına çıkıyor, bina uğuldamaya başlıyor. Bütün pencerelerde beyaz yüzler görünüyor, parmaklıkların arasından beyaz eller uzanıyor. Kara ağızlar kükrüyor, "Köylüler, yardım edin bize! Ne olur yardım edin!"

Bir çan çalıyor, hiç susmuyor. Islıklar, uğuldamalar.

Uzun boylu adam hızla Banz'ın yanından uzaklaşıyor. Hapishanenin kapısına gidiyor, yumruklarını kapıya indiriyor. İki üç köylü peşinden koşuyor. Omuzlarından yakalıyorlar, vurmak istermiş gibi yumruklarını sıkıyorlar. Bazıları bakışlarını ilk haykırışların gelmiş olduğu hücrenin penceresinden ayıramıyor.

"Gelin," diyor Banz. "Kente dönmeliyiz. Herkes buraya gelmeli!"

"Evet, herkes buraya gelecek! Bütün köylüler..."

Yürümeye başlıyorlar.

"Penceredeki gerçekten Franz mıydı?"

"Bu kadar uzaktan insan pek emin olamıyor! Fakat haykıran Franz'a benziyordu."

Kente uzanan yolda adımlarını hızlandırıyorlar.

13

Tucher, kentte salonu en büyük olan lokanta. Şimdi yüzlerce köylü, masalarda içiyor, ayakta veya oturmuş sohbet ediyor, sigarasını tellendiriyor ya da hiçbir şey yapmadan öyle sağa sola bakınıyor.

Altholm'a kolay taşıyabilmek için birkaç parçaya ayırdıkları bayrakla sopasını birleştirmek için uğraşan Henning'le Bandekow'un çevresinde bir grup köylü toplanmış. Henning başını eğmiş, hiç kimseye bakmadan, kerpetenle sopanın ucundaki tırpanı tutan tenekenin somunlarını sıkıyor.

"Tamam. Bu kadar yeterli..."

"Biraz sallanıyor gibi," diyor Bandekow.

"Somun anahtarını yanıma almayı unuttum... Fakat böyle de sağlam oldu sayılır."

"İzin verirseniz kendimi tanıtmak istiyorum..." diye biri söze karışıyor. "Ben, Hannover yöresinden çiftçi Megger'im. Stade'de yaşıyorum."

Henning'in karşısında duran ufak tefek adamın ayağında uzun çizmeler var. Başındaki şapkanın kenarlarını da dağ keçisinin kılları süslüyor.

Henning adını söylemek istiyor, fakat biri onu arkasından itiyor. "Ne oluyor?"

Başını çeviriyor. Arkasında Padberg duruyor, ona tuhaf tuhaf bakıyor ve "Dikkat et," diye fısıldıyor.

Henning, Hannoverli adama bakıp gülümsüyor, "Acaba yanınızda bir somun anahtarı var mı?" diye konuşuyor. "Tırpan pek sağlam durmuyor da..."

"Bir bayrağınız var demek," diyor çiftçi gülümseyerek.

"Evet, evet... Doğru, bir bayrağımız var," diye Henning konuşuyor. Yüzü çok ciddi.

"Çok değişik bir bayrak bu. Bence biraz simgesel. Ne anlama geldiğini bana açıklar mısınız? Hannoverli çiftçiler de sizin yürüyüşünüzle ilgileniyor."

"Öyle mi? Size bütün bayrağı göstereyim... Köylüler, biraz yer açın bakayım!"

Henning'in çevresinde duranlar kenara çekiliyor. Bayrağı kaldırıyor. Bir eliyle havaya atıyor, diğer eliyle yakalıyor. Bayrak şöyle bir titriyor, hafif uğultuyla açılıyor. Kara zemin üzerindeki beyaz tırpanla kırmızı kılıç ortaya çıkıyor.

"Haydi, sıraya girin!" diye bağıranlar oluyor. "Herkes sıraya! Yürüyüş başlıyor!"

ALTINCI BÖLÜM

Fırtına çıkıyor

1

Meyhane ve lokantalardan çıkan köylüler pazar alanını doldurmaya başlıyor. Bazıları yan yana, arka arkaya dizilerek sıralar oluşturuyor, bazıları da sağda solda öyle dolaşıyor. Sekizli gruplardan oluşan kalabalık, Tucher lokantasının önünden başlıyor.

Yeni gelenler, sıraların arkasına katılıyor. Çiftçilerle köylüler ayrı gruplar oluşturuyor. Her şey güzel bir düzen içinde gelişiyor. Katılımcılar arasında dolaşan Padberg'in, gelenlere pek bir şey söylemesine gerek yok.

Kaldırımlardan geçenler duruyor, alana toplanmaya başlamış olanlara merakla bakıyor. Kırk bin nüfuslu endüstri kentinde bugün hava açık. İnsanlar güzel bir temmuz öğleden sonrasında gezmeye çıkmış. İşsizler, çocuklar, kadınlar, esnaf ve işadamları... Alana bakan pencereler açılıyor. Ev kadınları, hizmetçiler merakla aşağıya bakıyor, pencereden pencereye sesleniyorlar.

"Bakın, bayraklarını da getirmişler!"

"Tanrım, bu da ne?"

"Nasıl da bir deniz korsanı bayrağını andırıyor!"

Bazıları pencerelerden aşağıya sarkıyor.

"Henning, böyle olmaz!" diyor Padberg. "Tırpanın sopası sallanıyor. Düştü mü herkes bizimle alay eder."

"Bay Haas!" diye sesleniyor Henning, Tucher lokantasını işleten adama, "Sizin şu lanet olası Friedrich de nerede kaldı? Kerpeten getirecekti!"

"Tamam, tamam! Girin içeri. İngilizanahtarıyla bir deneyelim."

Henning, elinde bayrak, lokantanın koridoruna giriyor.

"Kara bayraktan korktu gibi," diye sesleniyor bir işsiz.

"Senin her akşam peşinden gittiğin o kırmızı etek kadar kırmızı olamaz!"

"Yine de şu pis paçavranızdan daha güzel!"

"Bir daha..."

"Beyler, susalım!" diye sesini yükseltiyor, kalabalığın arasından kendine yol açmaya çalışan Perduzke. "Kızgınlığa ne gerek var? Hava yeterince sıcak değil mi?"

Çevresindekiler gülüyor.

Henning bayrağın sopasını sağlamlaştırmaya uğraşıyor.

"Hey Padberg, bando nerede?"

Padberg homurdanıyor. "Aklımdan çıktılar! Herifçioğulları Obermeister'in şaraphanesinde kafaları çekip duruyor!"

"Hemen gençlerden birini yolla oraya!"

"Tamam. Hey, gelin bakayım! Doğruca havuzun yanındaki şaraphaneye gidin ve orkestra şefine, adamlarıyla birlikte buraya gelmesini söyleyin. Nerede olduğunu biliyorsunuz, değil mi?" Genç, hemen yola koyuluyor. "Biraz hızlı giderseniz sevinirim."

Genç, adımlarını sıklaştırıyor.

"Hey sen, sadece kim olduğunu bilmek istemişti!"

"Beni şöyle bir dürttüğünde başımı çevirip bakmış ve karşımdaki herifin suratını görünce ne olduğunu anlamıştım."

"Az kalsın bayrağın sopasını karnına yiyecekti!"

"Bilinçli yaptım. Evet, şimdi sopa sağlamlaştı. On kişinin karnına indirsem de bir şey olmaz!"

"Şimdi bırak böyle şeyleri."

"Tabii, tabii... Bir an için gözümün önüne getirdim."

"Söz veriyorsun, öyle değil mi?"

"Veriyorum. Ne yazık ki... Kimseye vurmayacağım."

Tekrar dışarıya çıkıyorlar. Bu arada alanda toplanmış kalabalığın ucu bucağı görünmüyor. Köylüler Stolper Caddesi'ne kadar sıraya girmiş.

"Böylesi bir kalabalığı görmek ne güzel!"

"Üç bin! Burstah'daki lokanta ve meyhanelerde de yüzlerce insan bekliyor!"

"Oradan geçerken bize katılacaklar. Henning, sen haklıymışsın, bayraksız bu yürüyüş yapılamazdı."

"İnsanları coşturacak."

Başlarını kaldırıp hafif yaz esintisinde oynaşan bayrağa bakıyorlar. Üzerindeki kırmızı kılıç, süzülür gibi uzanıyor.

"Emir ver de artık yola koyulalım!" diye konuşuyor Henning sabırsızca.

"Niçin? Müziği beklemeliyiz!"

"Fakat insanlar sabırsızlanıyor."

"Bunu da nereden çıkardın? Köylüler sabırlıdır."

Kaldırımlarda bekleşenler arasından geçen bir grup kent polisi, alana çıkıyor. Apoletleri kalın, gür bıyıklı şefleri en önde yürüyor. Peşinden gelen polislerin başında sorguçlu şapkalar dikkat çekiyor.

"Bizden istedikleri bir şey mi var?" diye konuşuyor Henning.

"Hele bir bekle bakalım! Bizden ne isteyebilirler ki? Bizler uysal insanlarızdır."

"Tabii, tabii..." diyor Henning.

Kent polisi, toplanmış köylülerin önünden geçip uzaklaşıyor. Geçerlerken başlarını kaldırıp bayrağa bakıyorlar. Şefleri yanındakine bir şeyler fısıldıyor. Çevrelerinde duranlar sırıtıyor.

"İşte gördün mü..." diyor Henning ve bayrağı işaret ediyor.

"Hele bir dur bakalım," diye mırıldanıyor Padberg. "Grzesinski'nin yolları çok güzeldir..."

2

Mavi üniformalı bir adam hızlı adımlarla pazar alanını geçiyor. Kasketini hafif arkaya itmiş, açık kızıl bir perçemi alnına düşmüş, gözlüğü burnunun üzerinde.

Polis Başmüfettişi Frerksen öğle yemeği için bürosuna gidiyor. Sakin bir görünümü var. Belediye Başkanı'nın talimatlarını yerine getirmekte kararlı. Köylülerin yürüyüşüne engel olmayacak, yarın da yaz tatiline çıkacak.

Bir an duruyor. Alanda ve kaldırımlarda toplanmış insanlara bakıyor. Çok kalabalık. Küçük bir ordu. Bu kadar köylünün geleceğini ummamıştı. En öndeki kocaman bayrak dikkatini çekiyor. Gözlerini kısıp yaklaşıyor. Kapkara bezden yapılmış bayrak biraz ürkütücü. Kırmızı ve beyaz çizgiler de var. Hafif esintiyle biraz dalgalanıyor, ancak kıvrımlar tam açılmıyor.

Polis Başmüfettişi Frerksen kaldırımda duruyor. Kocaman bayrak tam karşısında. Bayrağın sopasını gençten bir adam tutuyor. Hemen yanında gözlüklü, yaşlıca biri var.

İnsanların pencerelerden alanı seyrettiği dikkatini çekiyor. Altholm'da olaylı bir gün yaşanıyor. Herkes heyecanlı. Arkasından bir ses yükseliyor: "Bu bir korsan bayrağı! Böyle şeylere izin vermemek gerek!" Konuşan sanki söylediklerini Frerksen'in de duymasını istiyor.

Bir başkası söze karışıyor: "Her zaman suçu işçilerde buluyorlar!"

Yüreğinin hızla atmaya başladığını seziyor. Terliyor. Elini göğsüne götürüyor.

Beş dakika daha uyusaydım, diye bir an düşünüyor, insanlar yürüyüşlerine başlamış, pazar alanı da boşalmış olurdu.

Başını çevirip arkasında duran kırmızı çatılı Belediye binasına doğru bakıyor. Şimdi orada oturmayı nasıl da isterdim... Ne yazık ki büromda değil pazar alanındayım. Sonra başka bir büro gözünün önüne geliyor. Pencereleri küçük, yuvarlak buzlu camlardan oluşmuş, her köşesi koyu meşeden değerli mobilyalarla döşeli loş büyük bir oda. Orada Gareis oturuyor! Başıma bu derdi açmış olan adam.

Yedi sekiz metre ötede, caddede, Henning'le Padberg duruyor.

"Bu kelek de kimin nesi?" diye Padberg soruyor.

"Altholm'un ikiyüzlü polisi! Kentin en büyük beygiridir!"

"Haklısın. Nasıl da benziyor!"

"Bana kalırsa bizden bir istediği var!"

"Fakat biz ondan bir şey istemiyoruz."

Başmüfettiş, yavaş yavaş yanlarına yaklaşıyor. Yavaş yürümesine karşın yanlarına geldiğinde nefes nefese kalmış gibi konuşuyor, "Efendiler... böyle bir bayrağa... izin veremeyiz!"

Henning soruyor, "Niçin veremezmişsiniz?"

Başmüfettiş, "Anlayışlı olun..." diyor. "Bayrağı toplayıp tekrar lokantaya götürün!"

Frerksen, ağzından çıkan sözlere dikkat edermiş gibi yavaş yavaş konuşuyor.

"Bayrak en önden gidecek. Bayrak burada kalacak." Padberg'in sesi öfkeli çıkıyor.

Polis Başmüfettişi, bayrağı tutmak istermiş gibi elini uzatıyor.

Henning bayrağı göğsüne doğru çekiyor ve iki eliyle iyice havaya kaldırıyor.

İndiriyor, tekrar kaldırıyor, bunu birkaç kez tekrarlıyor.

En ön sıradaki köylüler, diğerlerine işaret vermek istermiş gibi sol ayaklarını kaldırıp hızla yere vuruyorlar. Ve büyük yürüyüş başlıyor.

Frerksen, eliyle bayrağın sopası arasındaki mesafenin yavaş yavaş açıldığını görüyor. Sağından solundan geçenler çarpıp onu kenara itiyorlar. Bazıları yanından geçerken şöyle bir omuz atıyor.

Keşke... diye bir an düşünüyor. Zor nefes alıyor.

Az sonra kalabalığın arasından kurtuluyor. Bir an öyle duruyor. Kaldırımda ağaçların altında meslektaşı Schmidt'le devriye gezen Başkomiser Maurer onu görüyor, "Niçin bize seslenmediniz?" diye sesleniyor. Sesinde biraz sitem var.

"Evet, evet..." diye konuşuyor Polis Başmüfettişi ve yavaş yavaş uzaklaşan bayrağın peşinden öyle bakıyor.

"Haydi! Koşar adım!" diye birden haykırıyor. "Bayrağı ele geçirmeliyiz!"

3

Köylüler bu arada yaklaşık yirmi adım uzaklaşmıştı. Frerksen ve iki polis, peşlerinden koşmaya başlıyor. Köylüler, yanlarından geçen polislere şaşkın şaşkın bakıyor. Kimse ne olduğunu anlamıyor. Polis Başmüfettişi'nin adamlarına ne söylediğini duymamışlardı.

Frerksen koşarken, bacakları arasına girmesin diye bir eliyle, belinden sallanan kılıcının sapını tutuyor. Üzerindeki üniforma da koşmasını biraz engelliyor. Caddenin ortasında koştuğu için herkesin onu seyrettiğini sanıyor. Köylülerin, kaldırımlarda duran insanların, evlerinin pencerelerinden bakan Altholmluların... Bir an yüzünün kireç gibi olduğunu sanıyor. Koşarken elini yüzüne götürüyor. Yanakları yanıyor. Fakat Frerksen üşüyor. Bir an için kentte insanların onu sevmediği aklına geliyor. Kendine yakın tek insan Gareis...

Ve Gareis şimdi izinli! Evinde oturuyor! Beni böyle görseydi mutlaka yardım ederdi.

Koşarken düşünmeye çalışıyor: Acaba şu anda yaşadığım sorunun altından Gareis nasıl kalkardı? Koca göbekli adam benim gibi koşabilir miydi? O semiz domuz şimdi evinde keyif çatıyor! O çokbilmiş, insanları pohpohlayarak, yerine göre yaltaklanarak onları elde edeceğini sanan biri. Ben... ben kimseye yaltaklanmam. Ben böyle şeylerden hiç hoşlanmam...

Başkomiser Maurer hemen arkasından yürüyor. Nasıl da bir saçmalık, diye düşünüyor. Şu Frerksen'in yaptığı her şey saçmalık! Diğerleri nerede? Her şey biz üçümüze mi kaldı? Peşimden gelen Schmidt de ortadan kayboldu. Boş ver, yapacak bir şey yok! Hepsi de dik kafalı... Ellerinden şu bayrağı almak pek zor olmasa gerek.

Komiser Schmidt şişmanca biri. Kan ter içinde diğerlerinin peşinden gitmeye çalışıyor. Tabii benden başkası bu işi yapmaz. Ötekiler keyifle Burstah'da dolanıp duruyorlar. Biraz daha böyle koşarsam yüreğim duracak. Şu Maurer kâğıt gibi ince, olsa olsa altmış beş kilo. Ben ise yüz on. Bundan sonra kiloma dikkat etmek zorundayım. İyi bir perhiz yapsam hiç de fena olmaz...

Bu arada yürüyenlerin önüne geçmiş olan Frerksen, peşinden gelen var mı yok mu diye bakmadan Henning'in üzerine atılıyor. Bayrağın sopasını yakalıyor ve haykırıyor, "Bu bayrağa el koyuyorum! Ne söylediğimi duydunuz mu? Bu bayrağa el koyuyorum!"

Henning onu duymamış gibi iki eliyle tuttuğu bayrak sopasını iyice kendine çekiyor.

"Bu bayrak bizimdir!"

En öndekiler durmak istiyor, ancak arkadan gelenler bastırıyor. Durmaları mümkün değil. Bağrışmayı duyanlar ne olduğu görmek için öne doğru atılıyor. Ucunda bayrağın takılı olduğu uzun tırpan sopası sallanıyor. İnsanlar itişip kakışıyor. Başkomiser Maurer kalabalığı yarıp bayrağa yaklaşıyor. Frerksen'in bırakmadığı sopanın diğer ucunu kavrıyor. Sopa aşağıya doğru eğiliyor,

bayrak üstlerine geliyor ve yere düşüyor. Ucuna takılı olduğu tırpan, gürültüyle asfalta vuruyor.

İtişip kakışma. İki adamı yakalayan eller, yumruklar. Bayrağı bir ucundan Maurer çekiyor, Henning diğer ucundan. Ayağı bir şeye takılan Maurer yere yuvarlanıyor. Henning'le beraber üç dört köylü, bayrağa ve sopasına yapışmış çekiştiriyorlar.

Schmidt nerede kaldı? Kent polisi ortada yok! Bu iş sarpa saracak, diye düşünüyor Frerksen. Üzerine yumruklar iniyor.

Ona saldıranlara arkasını dönüp aradan kurtulmak istiyor. Bir an sağı solu açılır gibi oluyor. Tırpanı çekip sopasından kurtarmayı başarıyor...

Aynı anda bir el, koluna yapışıyor. Az önce bayrağa sokulmasını engellemeye çalışmış genç adamın öfkeli yüzünü karşısında görüyor. Padberg emreder gibi haykırıyor, "Çek şu çamurlu ellerini üzerimden, be adam!"

İtişip kakışıyorlar. Frerksen, kendisini tutan adama vurmak için kolunu kurtarmak istiyor. Ona bakan gözler nefret dolu. Pencerlerden sarkmış insanlar merak içinde. Elini sıkıca tutan adam bileğini burkuyor. Kemikler çatırdıyor. Belinden sallanan kılıç yere düşüyor. Bir an, bacaklarının arasında ışıltısını seziyor. Bir ayak, üstüne basıyor. Bir başkası da tekme savuruyor.

Bu arada Frerksen, onu tutan genç adamdan kurtulmayı başarıyor. Hemen elini belindeki tabancaya atıyor. Birkaç adım ötede Maurer'i görür gibi oluyor. Yüzü kıpkırmızı. "Tabancalarınızı çıkarın!" diye Frerksen haykırıyor. "Yolu açın!"

Karşısındakiler biraz kenara çekiliyor. Öne doğru atılıyor. Gözlüğü kaymış, burnunun üzerine inmiş. Hızla, sendeleyerek ilerliyor. Sanki nereye gittiğini bilmiyor. Kaldırıma ulaşıyor. Şimdi yürüyüşü seyredenlerin arasında. Ortada duranlar kenara çekilip ona yol açıyor. İnsanların yüzlerinde ürkeklik...

En yakın evin duvarına dayanıp derin derin nefes alıyor...

Az sonra Maurer yanına geliyor. "Başaramadık. Sayımız çok az."

"Schmidt'e de ne oldu?" diye Polis Başmüfettişi konuşuyor. Hâlâ nefes nefese.

"Yürümesini engellemiş olacaklar. Ah, işte şurada! Bakın Perduzke köylüyü tutuklamış. Karakola götürüyor."

Bayrağın kara bezi yine köylülerin başları üzerinde yükseliyor. Tırpanın sopası biraz kıvrılmış, ancak bayrak hafif esintide dalgalanıyor. Ve köylüler yürüyüşlerini sürdürüyor.

4

"Bırakın beni!" diye köylü Rohwer bağırıyor. "Beni bırakmak zorundasınız! Siz bana vurdunuz! Sizi görevli olduğunuz makama şikâyet edeceğim!"

"Önce biraz sakinleşin," diye Perduzke konuşuyor. Karşısındaki adama nazik davranmaya çalışıyor. "Büroda bir bardak su içerseniz..."

"Lanet olsun sizin suyunuza! Beni tutuklamaya hiç hakkınız yok!"

"Gördün mü!" diyor şişman Schmidt, yanına gelmiş olan Perduzke'ye. "Sokak lambasının yanında duran herif az kalsın kolumu kıracaktı! Bu yaptığımız ilk kavga değil, fakat..."

"Sizin bana vurmanıza izin vereceğimi mi sanıyorsunuz? Bana dokunduğunuz anda hemen karşılık vereceğimi, kendimi koruyacağımı bilmelisiniz!"

Şişman komiser hâlâ nefes nefese. "Hiç aralıksız, yol açın, diye bağırdım." Yüzünden terler akıyor. "Önümden çekilmeyenler, lastik copu kafasına yiyecek!"

"Bu sıkışıklıkta nereye gidip de size yol açayım? Siz niçin çekip gitmiyorsunuz?"

"Polis 'yol açın' diye emretti mi yolu açmak zorundasınız! Bunu nasıl yapacağınız sizin bileceğiniz bir şey!"

"Şu lanet olsa Altholm'unuza bir daha gelirken, seni arkadan görebileyim diye kıçıma gözler taktıracağım yavrum!" diye Rohwer öfkeyle tıslıyor.

"Sakin olun," diyor Perduzke karşısındakinin söylediklerini umursamazmış gibi. "Karakolda her şeyi bir güzel tutanağa geçirdikten sonra ikimiz de rahat ederiz."

"Bakın, bakın," diye sesleniyor yürüyen köylülerden biri yanındakilere. "Komünistin tekini tutuklamış götürüyorlar."

"Kızıl köpekler bayrağımızı elimizden almak istiyor!"

"Gördün mü, az önce bayrağımızı yere yuvarlamışlardı! Fakat şimdi yine en önden gidiyor!"

"Yürüyüş, polislerin korumasında."

"Korunacak ne var ki! Şu Sovyetçi herifler hele üzerimize bir saldırsın!.."

Halk gazetesinin muhabiri, ufak tefek Pinkus, kalabalığı zar zor yararak yanlarına sokuluyor.

"Yoldaş Erdmann söylesene, ne oldu az önce? Biraz geç kaldım da..."

"Ben de pek anlayamadım. Sanırım Frerksen'le bayrağı taşıyan adam arasında bir sorun çıktı. Kısa bir atışmanın ardından kavgaya tutuştular. Sonra ne oldu bilmiyorum. Bak şurada, duvara dayanmış duruyor. Git yanına, ne istiyorsan sor."

Pinkus, kaldırımda durmuş, yürüyüşü seyreden insanları ite ite aralarından geçiyor. Bir kenarda duvara dayanmış öyle duran Frerksen'le kimse ilgilenmiyor. Hâlâ derin derin nefes alıyor. Elindeki kabza boş, kılıcını itiş kakış sırasında yitirmiş olacak.

"Frerksen ne oldu az önce? Olay mı çıktı?"

"Bak Pinkus, ellerindeki bayrağı almak istemiştim... Güzel olabilir, fakat yürüyüş sırasında bayrak taşımaya izin yok!"

"Fakat alamadın, bayrak önde yürüyorlar."

"Olabilir. Ona az sonra el koyacağız. Askerler de nerede kaldı? Maurer'i yollamıştım!"

"Başka destek güç yok mu?"

"Burstah'dalar."

"Dur bakayım, bisikletli birini oraya yollatayım... Bayrağa el koymak istiyorsan yürüyenlerin önüne geçmelisin! Kılıcın nerede?"

Frerksen hemen yanıt vermiyor. Sonra kayışını açıp boş kabzayı gösteriyor.

"Ne oldu kılıcına?"

"Aldılar!" diye konuşuyor. "Köpek herifler! Bisikletliyi hemen yola çıkarıyorum."

Frerksen bir an çevresine bakınıyor. Boş kabza elinde. Ne yapacağını bilemiyor. Kentin insanları karşısında onurunu yitirmek istemiyor.

Önünde durduğu dükkânın kapısını dikkatle açıyor. Burası bir trikotajcı. İçeride kimse yok gibi. Raflar mal dolu. Elindeki boş kabzayı kaldırıp atıyor. Sonra dışarıya çıkıyor. Kapıyı kapatıyor, rahatlamış gibi derin bir nefes alıyor.

Hızla yürüyor. Yanından geçtiği köylüler başlarını çevirip ona bakıyor. Yüzlerde umursamazlık, merak. Her zamaki ağırbaşlı, sakin memur bugün heyecanlı. Adımlarını hızlandırıyor. Kafasında tek bir şey var: Bayrak!

5

Polis Başmüfettişi koşar adım kent caddelerini geçiyor. Pazar alanına varıyor. Yürüyüşün başlamasından az sonra alan bomboş. Burstah'a çıkıyor. Yanlarından geçtiği köylüler ona tuhaf tuhaf, tepeden bakıyor. Bazıları alay eder gibi sırıtıyor, bazıları laf atıyor, anlamadığı bir şeyler söylüyor. Gençliğinden beri hiç böyle sürekli koşmamıştı. Nefesi daralıyor, göğsüne sancı giriyor. Gözlüğünün buğulanmış, kirlenmiş camlarının ardından hemen hemen hiçbir şey görmüyor. Koşmasını sürdürüyor. Birilerine çarpıyor, sendeliyor. İnsanlar peşinden öfkeyle bağırıyor, küfür ediyor. Onu tanıyanlar seslerini çıkarmıyor.

Köylüler, peş peşe köylüler. Yürüyorlar. Uygun adım değil, gezinir gibi yürüyorlar. Herkes aklına estiği gibi adım atıyor. Kimi yavaş yavaş, kimi kararlı hızlı adımlarla gidiyor. Bazıları sanki az önce sürülmüş tarlasında yürüyor. Onlara müzik eşlik etmiyor.

Hızlı yürümesine karşın bir türlü öne varamıyor. Çoğu onu görünce başını başka yöne çeviriyor. "Hey şuraya bakın, nasıl da koşuyor gözlüklü polis!" diye seslenenler oluyor. "Kendini çok

önemli biri sanıyor! Sen merak etme, biz başımızın çaresine bakmayı biliriz!"

Sonunda en ön sıraya varıyor. Bayrak, esintiyle ve yürüyenin attığı sert adımlarla dalgalanıyor. Kara zemin üzerinde kırmızı bir kılıçla beyaz bir pulluk. İki kez yere düşüp çarpılmasına karşın, bayrağın takılı olduğu tırpanın ucu, gökyüzünü gösteriyor. Biraz kışkırtıcı bir durum.

Yürürken, düşünmesini aralıksız sürdürüyor: Bu tırpanla ucundaki bayrağa izin vermemeliyim. Görse Gareis da karşı çıkar. Hem kent içinde açık tırpan taşınması bölge polisi tarafından yasaklanmıştır. Gareis'la konuşmadan önce bu yönetmeliğe bir göz atmalıyım. İşte şuradalar...

En ön sıralardaki başlar arasından bayrağı taşıyanla yanında yürüyen gözlüklü adamı seçiyor. Birbirlerine bir şey söyleyip gülüşüyorlar.

Beni görmüş olacaklar. Benimle alay ediyorlar. Bayrağa el koyamamış olmam hoşlarına gitmiş gibi. Hele bir bekleyin, görürsünüz neler olacak!

En ön sırada yürüyen iki adam onu görmemişti. Henning, kayışsız taşıdığı bayrak sopasını sürekli tutmakta zorluk çekiyor. Esinti çoğaldığında sallanan tırpan sopasını düşürmemek için onu iyice göğsüne bastırıyor.

Arada bir başını kaldırıp çarpılmış ucuna bakıyor ve düşünüyor: Belki böylesi daha iyi! Mücadelemizi kanıtlıyor! Polis uşağı o herifçioğlu! Kim oluyormuş bu adam? Kendini ne sanıyor? Bayrağımız küçük bir bowling kulübünün flaması veya komünist KPD'nin afişi mi ki kolayca el koyacaksın! Biz adamın burnunu sürtmeyi biliriz.

Padberg, az sonra salonda yapacağı konuşmayı bir daha kafasından geçiriyor. Polisin bayrağımıza saldırmış olmasından konuşmamda söz edebilirim, diye düşünüyor. Bu davranış günümüz polisine çok uygun. Kızılların Kızılı ve Nazilerin her şeyi yapmasına karışmıyorlar. Biz köylülere ise özel kurallar uygulanıyor.

6

Grünhof Caddesi'yle Burstah'ın kesiştiği kavşakta bir trafik polisi duruyor. Burada polisler sabahın dokuzundan akşamın sekizine kadar görev yapıyor. Burstah Caddesi bu kavşakta genişliyor. Oluşan ve ortasında bir kahramanlık anıtının durduğu yeşil alanın adı Stolper Tor Alanı.

İşin az olduğu günlerde trafik polisiyle çıplak Heros birbirlerine bakıp durur. Bugün ise görevdeki polis Hart, yürüyüşçülerin Burstah'dan yavaş yavaş kavşağa doğru yaklaştığını fark ediyor. On beş dakika kadar önce, başlarında Komiser Kallene, yirmi meslektaşı yanından geçmişti. Tren istasyonunu kapatacaklar ve istasyondan toplantı salonuna uzanan, sağında solunda fabrikaların durduğu caddede yürüyüşe izin vermeyeceklerdi.

Beş dakika önce de hızla geçen, ter içindeki bir bisikletçi de seslenmişti, "Dostların köylülere vurdu! Yardım almaya gidiyorum."

Ve adam hızla uzaklaşmıştı. Hart, olup biteni gözünün önüne getirmeye çalışıyor. Köylüler sopalarla polise mi saldırmıştı?

Yoksa tek kişi mi onlarla baş etmeye çabalamıştı? Adam onunla alay etmek istemiş de olabilirdi.

Görev yaptığı yerden ayrılıp yardıma gitmek istiyor. Belki şu anda diğer polislerin durumu iyi değil. Pazar alanında acaba kimler görevde? Yanından geçen otomobillere her zamanki gibi işaretlerini veriyor. Durduğu yerden Burstah'ı sonuna kadar görebildiği için bir an seviniyor.

Orada, çok ötelerde kara bir yığın var.

Aynı anda bir adamın hızlı adımlarla ona doğru geldiğini fark ediyor. Loden şapkasının kenarındaki dağ keçisi kılından süs dikkatini çekiyor. Ayağındaki yüksek deri çizmeleri, her adım atışında asfaltta ses çıkarıyor. Hart'a nefes nefese soruyor:

"Polis Bey, toplantı salonuna nasıl gidiliyor?.. Teşekkürler. Evet, evet. Sanırım bulurum. Teşekkürler... Diğer polisler gibi toz olmayacak mısınız?"

Loden şapkalı adam hızla uzaklaşıyor. On adım sonra dönüp sesleniyor:

"Yoksa onlar gibi yumruğu suratınızın ortasına yersiniz!"

Yirmi adım sonra nara atar gibi bağırıyor, "Biz köylüler sizi döveceğiz! Köylüler!.."

"Olduğunuz yerde durun!" diye Hart sesleniyor. "Durun! Size durmanızı emrediyorum!"

Ona doğru koşmak istiyor, fakat kavşağa giren iki otomobil yolunu kesiyor. Ellerini kollarını sallıyor. Otomobiller uzaklaştığında, loden şapkasının kenarı dağ keçisi kılı süslü adamın çoktan ortadan kaybolmuş olduğunu fark ediyor.

İstasyona doğru gitmiş olamaz! O yöne kaçmış olsaydı buradan görünürdü! Hele sen bir daha karşıma çık! Lanet olası köylüler! Tümünü iyice bir sopadan geçirmeli! Tanrı'nın laneti üzerlerinde olsun! Rezil herifler!

Bir adam ona doğru koşuyor. Nefes nefese. Koşarken sendeliyor. Neredeyse yere yıkılacak. Hart onu tanıyor. Çok şaşırıyor. Çünkü gelen, şefi Frerksen.

"Yürüyenler!.." diyor. Sesi zor çıkıyor. "Kallene adamlarını alıp hemen gelsin! Köylüler..."

Frerksen olduğu yerde duruyor. Konuşacak durumda değil.

"Emredersiniz, Sayın Müfettiş Bey! Burada trafikte görevliyim. Yanılmıyorsam bir bisikletli yardım istemeye gitti..."

"Herkesi toplayın!" diye Frerksen bağırmak istiyor. Fakat sesi zor çıkıyor. "Koşun, Hart! Çabuk! Köylüler... Bayrak..."

Trafik polisi Hart bir an şefinin kireç gibi olmuş, allak bullak yüzüne bakıyor. Ve hızlı hızlı yürümeye başlıyor. Tren istasyonuna doğru gidiyor. Dövmek mi? Kim kimi dövüyormuş!..

Frerksen, Grünhof Caddesi'yle Burstah'ın kesiştiği kavşakta duruyor, kollarını iki yana açıyor ve gelip geçen otomobillere işaretler veriyor. Şu herifler bir an önce gelseler, diye düşünüyor. Yürüyen köylüler yaklaşıyor. En çok üç dakika sonra buradalar...

Aynı anda pazar alanı yönünden bir bisikletli geliyor. Kavşağın ortasında ani bir fren yapıyor. Bisikletinden atlıyor. Frerksen onu hemen tanıyor. Matthies adamın adı. KPD yöneticilerinden. Kavgacının teki!

"Müfettiş Bey," diye gülümseyerek konuşuyor. "Size bir şey getirmiştim. Onu yerde buldum. Hemen size getirdim..." Ve çantasından çıkardığı kılıcı uzatıyor. Çarpılmış, kir içinde...

Frerksen şaşırıyor. Kavşağın ortasındaki trafik adasında ne yapacağını bilmeden öyle duruyor. Yanlarından geçen birkaç kişi ona bakıyor. Köylüler gittikçe yaklaşıyor. Matthies'in elinde çarpık, kirli kılıç, dudaklarında tuhaf bir gülümseme. "Nereye sokayım onu?" diye Frerksen soruyor. O anda ne yapacağını bilmiyor, kafası karmakarışık. "Kılıfı yanımda değil ki... Kaldırın bir yere!" diye tıslar gibi konuşuyor. "Koyun şuraya, anıtın altına..."

Kılıcı omzuna tüfek gibi atıp kaldırımda duranlara sırıtarak ağır ağır yürüyen, anıtı çeviren alçak duvarı aşan, zevkle sardunyaların arasına giren ve kaidenin arkasında kaybolurken neredeyse ağzı kulaklarına varan komünistin peşinden bakıyor. Sanki herkesin gözü önünde pantolonunu indirip oraya çömelecek...

Daha fazla dayanamayacağım, diye düşünüyor Frerksen.. Bugün olup bitenler benim dayanabileceğim şeyler değil. Olaylar gücümün üstünde... Hiç insanca değil. Bu sabah evden keşke beş dakika geç çıksaydım. Yardım niçin gecikti?

7

Geliyorlar.

İstasyon yönünden yirminin üzerinde mavi üniformalı, koşar adım yaklaşıyor. Komiser Kallene, kendisine ulaşan biraz kafa karıştırıcı haberlerin ardından, kentin kuzey mahallerinde görevli olan bütün polisleri toplamıştı.

Bu arada köylüler de kavşağa yaklaşıyor. Yüz metre, seksen metre... Yan yana sekizli sıralarla yürüyorlar. Kara bayrak hâlâ en önde. Bando yok. Biraz sonra kavşakta olacaklar.

Komiser Kallene, adamlarıyla konuşuyor. Frerksen ne söylediklerini duymuyor. "Köylüler bize saldırdı. Arkadaşlarınız dövüldü. İlk olarak bayrağa el koyacağız. Sizler... Soldin, Meierfeld, Geier bu görevi yerine getireceksiniz. Diğerleri onlara destek verecek."

Başını çevirip, yaklaşanlara doğru bakıyor. Kavşağa varmalarına az kalmış. Üzerinde durduğu trafik adasından çabucak aşağıya atlıyor. "Haydi! İleri!"

Kollarını kaldırıp, gelenlere doğru yürüyor. Silahı belinde. Adamları yanında ve önünde. Şeflerinin kollarını kaldırmasını bazıları yanlış anlıyor; hızla köylülerin üzerine giderken kılıçlarını çekiyorlar. Bazıları da ellerindeki copları, gelenleri korkutmak istermiş gibi sallamaya başlıyor. Miğferleri de, öfkeyle bakan gözlerin üzerine inmiş.

Bu saldırıyı fark eden köylüler şaşırarak duruyor. Arkadan gelenler onları itiyor.

Henning adımlarını yavaşlatıyor. Alaycı bir inatla bayrağın sopasını iyice yukarı kaldırıyor. Sırtını arkadan gelenlere dayıyor ve duruyor. Sağından solundan gelenler önüne geçiyor. Grubu durdurmuş olan polisler onun kalabalığın arasında kaldığını fark ediyor. Sanki Henning ablukaya alınmış.

"Bayrak!" diye Frerksen haykırıyor. "Bayrak!"

Köylülerin üzerine atılan ilk polis Geier. Karşısında bir duvar gibiler. Hiçbir şeyi umursamayan, bakışları kara, yüzleri kara insanlar. Kollarını kaldırmışlar, sopalar ellerinde. Coplara karşı sopalar. Kim vuruyor, kim kendini koruyor... Bilinmiyor.

"Boşaltın caddeyi!" diye Frerksen haykırıyor.

Bayrak dalgalanmaya devam ediyor. Şurada. On metre, hayır yirmi metre ötede! Onu ele geçirmeli. Adamları nerede? Köylüler kendilerini korumak istiyor. Geier'in copu başların üzerindeki ellere inip kalkıyor. Köylüler kenara çekiliyor. Yürüyor. Sağına soluna vuruyor, kendine yol açıyor. Birkaç adım daha. Bayrağa gittikçe yaklaşıyor.

Aynı anda miğferine bir sopa iniyor. İkinci bir sopayı sol omzunda hissediyor. Tüm öfkesiyle, karşısına çıkan ilk köylüye vuruyor. Bu salaklar vazgeçmeyecek mi? Lanet olası herifler! Köpekler! Aşağılık herifler! Bayrak...

Öfkesi iyice artıyor. Sol dirseğini ona yol açmak istemeyen birinin karnına tüm gücüyle indiriyor. Adam geriye doğru sen-

deleyip yere yuvarlanıyor. Kenara çekilenler oluyor. İleri doğru atılıyor. Komiser Geier sendelene-yuvarlana sonunda bayrağa ulaşıyor. Elini bayrağın sopasına uzatıyor. Onu yakalıyor. Bir an için bayrağı taşıyanla göğüs göğüse geliyor. Ve "Teslim edeceksin onu!" diye haykırarak sopasını bütün gücüyle kendine çekiyor.

Henning öfkeli gözlerini karşısındaki adama dikiyor. Bakışları alev alev. "Bu bayrak bizim bayrağımızdır!" diyor ve sopaya yapışıyor.

Geier sol eliyle sopayı tutmaya devam ediyor. Sağ elindeki copu bütün gücüyle Henning'in ellerine vuruyor.

Genç adam bayrağı bırakmıyor, bırakmıyor.

Geier copu tekrar havaya kaldırıyor ve aynı anda biri arkasından elini kavrıyor. Kısa bir mücadele. Bileği bükülüyor. Cop yere düşüyor.

Bu arada başka eller de bayrağın sopasına sarılıyor. Henning ile Geier ortalarında kalıyor. Büyük bir itiş kakış başlıyor. Vücutlar birbirine çarpıyor. İnsanlar, sendeliyor, yere yuvarlanıyor.

"Kılıcını çek, Oskar!" diye bağırıyor biri Geier'e. "Domuz herifler bunu hak etti!"

Aynı anda iriyarı Soldin'le, hareketleri çevik ve kıvrak Meierfeld yanına ulaşıyor. Kılıçlarının sırtıyla onları itip kakanların omuzlarına, yüzlerine ve ellerine vuruyorlar. İnsanlar birkaç adım geri çekiliyor. Geier sallana sallana ayağa kalkıyor. Bir ucunu tutmuş olduğu bayrağın sopasını bütün gücüyle çekiyor.

Henning yerde. Sopanın diğer ucunu yakalamış. Yüzü kireç gibi. İnat dolu bakışları, bırakmayacağım, diyor.

"Bırak!" diye Meierfeld öfkeyle haykırıyor ve elindeki kılıcını yerde yatan gence indiriyor.

Soldin'le Geier sopayı bütün güçleriyle çekiyorlar. Ucunu bir türlü bırakmayan Henning asfaltta birkaç metre sürükleniyor. Kılıç koluna iniyor. Ceketin kumaşı bir ağız gibi açılıyor, beyaz

gömleği parçalanıyor... Ve yavaş yavaş kırmızı kan akıyor, çoğalıyor, hızlanıyor.

Elleri sopanın ucuna yapışmış gibi hareket etmeyen Henning bütün öfkesiyle, ona vurmuş olanın bacaklarına bir tekme indiriyor.

Başının üzerindeki adam kılıcını tekrar havaya kaldırıyor ve "Domuz herif, bırak artık!" diye haykırarak indiriyor. Ellerden birinde koyu kırmızı bir leke oluyor.

Bu arada bayrağın sopasını bırakmış olan Soldin'le Geier de kılıçlarını çekip yerde yatana indiriyorlar. Henning, yattığı yerde yuvarlanıyor. Yaralı elini vücunun altına saklıyor. Diğerinin üzerine kılıçlar iniyor.

Polisler aralıksız vurup duruyorlar. Nefes nefese. Öfke dolu. Köylüler çevrelerini sarıyor. Büyük bir itiş kakış yaşanıyor.

8

Merkez Hapishanesi'nden kente giden uzun yolda bir adam telaş içinde, nefes nefese koşuyor. Az önce önünde durmuş olduğu kocaman bir duvardan sesler gelmişti. Sonra karşısındaki parmaklıkların ardında bembeyaz bir yüz yükselmiş, sağdan soldan "İmdat!" çağrışları kulaklarını çınlatmıştı: Reimers'e işkence ediyorlar! Onlar hükümetin uşakları! Devletin casusları! Tanrı onları lanetlesin.

Banz, sanki ölümüne koşuyor. Fakat söz konusu olan, başkasının yaşamı. Köylüleri gözden kaybetti. Nerede kaldılar? Onlar iki, on veya yüz kişi değil ki! Koşarken gözünün önüne binlerce köylü geliyor. Parmaklıklarla ve küçük pencerelerle kaplı duvarın önünde duruyorlar. Binlerce ağızdan müthiş bir haykırış yükseliyor. İnsanlar güçsüz oldukları, yardım istedikleri için haykırmıyor. İşte o zaman kapılar açılacak, duvarlar yıkılacak.

Koşuyor. Koşarken aklına, kapısı kilitli samanlığındaki patlayıcı madde dolu üç sandık geliyor. O sandıkların gücü on bin köy-

lünün gücüne eşit. Onlar kapıları açıyor, kafalardaki düşünceleri değiştiriyor, kodamanlardan yerlerde sürünen hayvanlar yapıyor. Bundan sonraki gerçeğe uzanan yolu çizecek olan onlar!

Fakat bir an önce köylülerinin yanına ulaşmak zorunda. Haykıracak, onlara nasıl oyun oynanmış olduğunu, nasıl aldatıldıklarını suratlarına söyleyecek. Reimers hâlâ burada tutuklu, diyecek.

Az sonra nefes nefese vardığı pazar alanı bomboş. Köylüler çoktan yola koyulmuş olacak. Kaldırımlarda da kimseler yok. Birahanelerin pencere arkasındaki masaları da boşalmış.

Banz, koşar adım yoluna devam ediyor. Az sonra Burstah'ın köşesine varıyor, kalabalığa karışıyor. Herkes burada, bir hareket, bir itiş kakış.

"Ne oluyor?" diye nefes nefes soruyor. "Niçin yürümüyorsunuz?"

"Yol tıkandı."

"Komünisterle kavga çıkmış."

"Rohwer nerede? Padberg'le Henning neredeler?"

"Bilmiyoruz. En önde olacaklar."

Banz hemen onlara ulaşmalı. Fakat durup bir an düşünüyor. Burstah ileride daralıyor, yola devam etmek pek kolay değil. Adım atılamıyor. Otomobiller, at arabaları, yayalar yolu iyice tıkamış. Fakat Burstah'a paralel uzanan başka bir cadde var. Banz, yolunu değiştiriyor. Bir kapıdan geçip arkadaki bahçeye çıkıyor, oradan bir iç avluya geçiyor ve sokağa açılan kapıdan kendini öteki caddede buluyor.

Burası bomboş. Koşar adım yoluna devam ediyor. Kıvrımlarla dolu kalın bir sopa elinde. Şu komünistler yok mu! Ben gösteririm onlara!"

Az sonra Grünhof Caddesi'ne çıkıyor. Oradan Stolper Tor Alanı'na varıyor ve Burstah Caddesi'nin öteki ucuna ulaşıyor. Şimdi en önde yürüyenleri görüyor.

Olduğu yerde duruyor. Heyecan içinde, nefes bile alamıyor.

Polisle çatışma sonucu en ön sıralar ilerlemeyince arkadan gelenler sağa sola açılarak tüm caddeyi kapatmış. Her yan insan dolu. Tam bir karmaşa yaşanıyor. Caddede sanki köylülerden geçilmez bir duvar var.

Ve bu duvarın önünde ikişer üçer metre arayla duran polisler mavi bir zincir oluşturmuş. Ellerindeki lastik coplar ve kılıçlarla, karşı koyanlara vurarak, yürüyenleri durdurmaya çabalıyorlar. Ancak geriden gelenler sürekli bastırdığı için, köylü yürüyüşünü durdurmak mümkün değil.

İnsanlar ellerini kaldırarak veya sopalarıyla kendilerini korumaya çalışıyor. Duvar kenarlarına sığınanlar, avlulara kaçarak aralardan Grünhof Caddesi'ne ulaşmak isteyenler de var. Polisler, coplar ve kılıçlarla yürüyüşü durdurup sona erdirmeye kararlı gibi.

Banz öfkeyle haykırıyor. İşte devlet denen şey bu! Hep aklından geçirmiş olduklarını şimdi burada yaşıyor.

Kana susamış köpekler, diye bir an düşünüyor. Tümü de kana susamış! Kendini koruyamayan insanlara vurup duruyorlar.

Banz, yoluna devam etmek istiyor. Ancak "Çekilin buradan!" diye haykırarak elindeki kılıcın tersiyle yol kenarında duran insanların kafasına vuran bir polis dikkatini çekiyor.

Ona çok yakın. Arkadan sokuluyor. Kıvrımlarla dolu kalın sopasını tutan eli havaya kalkıyor. Fakat aynı anda adama arkadan vurmanın bir korkaklık olacağını düşünüyor, baldır kemiğine bütün gücüyle bir tekme sallıyor.

Polis acı içinde arkasına dönüyor. Gözlerinde müthiş bir öfkeyle Banz'a bakıyor ve "Defolun buradan, cadde boşalacak!" diye haykırıyor.

Banz da alay eder gibi, "Cadde boşalacak!" diyor. "Kana susamış köpek! Boşalt caddeyi..."

Ve sopasını havaya kaldırıp adamın şakağına indiriyor. Polis, kolları havada üzerine atılmak isterken, kütük gibi yere düşüyor.

Banz, rahatlamış gibi. Yerde yatan adama tepeden şöyle bir bakıyor. Sonra başını çevresindeki insanlara çeviriyor. İnce bir tülün ardından ona bakan yüzlerde sanki sitem var.

"Ne yapalım!" diye homurdanıyor, "Kılıcıyla sağa sola saldırmasaydı..."

Ve yavaş yavaş kalabalıktan ayrılıyor, doğru yakındaki Lieschen Teyze'nin içkili lokantasına gidiyor.

Kendini pek rahat hissetmiyor gibi. Burada olup bitenlere daha fazla karışmasam fena olmayacak, diye düşünüyor. En iyisi bir kadeh bira içip kendime geleyim.

Kapıdan içeriye adım atıyor. Kavga gürültü artık arkasında kalacak. Tam o anda bir şey, ateş gibi yanan bir maden parçası, bütün keskinliğiyle, kafasına saplanıyor. Yere kapaklanıyor.

9

Altholm Postanesi Burstah Caddesi'nde, Stolper Tor Alanı'nın yakınında. Giriş katı yüksek olduğu için, geniş bir merdivenle çıkılarak gişelerin olduğu salona giriliyor.

Caddede köylülerle polis çarpışırken, sayısız insan bu merdivene çıkmış, olup biteni merakla seyrediyor. Gişelerin olduğu salonda da insanlar açık pencerelerden caddeye bakıyor. Posta memurlarıyla müşteriler birbirleriyle heyecanla konuşup tartışıyor. İçeride büyük bir uğultu var.

Salonda duranlar arasında, şapkasının kenarında dağ keçisi kılından süs takılı adam da var. Şimdi şapkasını eline almış. Stolpe'deki yönetimin gizlice yollamış olduğu adam, kendine iyi bir yer seçmiş. Pencerelerin birinden hafifçe sarkmış, olup bitene yukarıdan bakıyor. Yüz metre ötede bayrak uğruna yapılan savaşı bir sahnedeymiş gibi seyrediyor.

Polislerle köylülerin kavgası sona ermek üzere. Bayrağın ucunu tek eliyle tutmaya devam eden Henning'e vura vura, onu

yoldan kaldırımın kenarına sürüklemişlerdi. Sonunda el ve kol damarları daha fazla dayanamamıştı.

Elinden kurtardıkları bayrağı şimdi Komiser Kallene tutuyor. Kaldırımda duran birkaç memurla Polis Müfettişi Hebel "ganimet"i gururla seyrediyor. Ne yapacaklarını bilmeyen köylüler yanlarından geçiyor.

Kısa boylu, sakallı, üzerinde gri takım, elinde küçük bavul, adamın biri istasyon yönünden geliyor. Caddedeki kalabalığa şaşırmış gibi. Yoluna devam etmekte zorlandığı belli. Sağa sola gidiyor, fakat bir türlü ilerleyemiyor. Stolpe'den yollanmış kişi, onu görünce gülümsüyor.

Caddeyi kesmiş büyük kalabalıkta kendine bir türlü geçecek yol açamayan kısa boylu adam bir karıncayı andırıyor. Az sonra ellerinde bayrakla duranların yanına geçiyor. Polis Müfettişi Tunk, pencereden onu seyrediyor. Adam keçe şapkasını çıkarıyor, bir şey söylemek istermiş gibi dudaklarını aralıyor. Pencereden bakan Tunk, onun söylediklerini duyarmış gibi oluyor. Sesi sanki tiz çıkıyor. Fakat kimse onunla ilgilenmiyor. Herkes polislerin elindeki ganimete bakıyor.

Sakallı, kısa boylu adam bütün cesaretini toplayıp elini uzatıyor ve ona arkası dönük polisin ceketini çekiştiriyor.

O anda olup bitenler yıldırımdan hızlı.

Polis, sanki vücuduna bir bıçak saplanmış gibi müthiş bir hızla dönüyor. Havaya kalkan elindeki kılıç, ışıl ışıl parıldıyor. Tunk pencereden, adamın burnunda ve yanaklarında açılan yarığı görür gibi oluyor. Ufak tefek adam sadece bir "Aah!" diyebiliyor. Sesi postanenin pencerelerinden duyuluyor. Yabancı, yüzükoyun yere kapaklanıyor, vücudu kalabalığın içinde kayboluyor.

Polisler, ellerinde bayrak, kaldırımın kenarından uzaklaşıyor. Uzaklardan bir yerden müzik duyuluyor. Köylüler kalabalığı oldukça huzursuz. Yüksek sesle konuşanlar, homurdananlar var.

Tunk, kenarında dağ keçisi kılından süs takılı şapkası elinde, pencereden çekiliyor. "Açılın bakalım!" diye sesini yükselterek arkasında duranların arasından kendine yol açıyor. "Burası bir postane mi yoksa bir tiyatro mu? Haydi çekilin! Acele telefon etmeliyim!"

Gişelerin olduğu salonun ortası boş. İçerideki herkes pencerelere yığılmış. Komiser, hızla en yakın telefon kulübelerden birine giriyor. "Her şey çabuk olmalı!" diye kendi kendine homurdanıyor.

Telefon kulübesinin kapısını çarparak kapatıyor, cebinden on fenik çıkarıyor ve ahizeyi eline alıyor. Telefoncu kızın sesini duyar duymaz:

"372!" diyor. "Çok çabuk. Burada yangın var!"

"Lütfen ödeyin."

Karşı tarafta zil çalıyor. Gareis'ın sekreteri telefonda.

"Derhal Belediye Başkanı'nı verin! Ölüm kalım savaşı yaşanıyor!"

"Sayın Belediye Başkanı izinli."

"Salak karı!" diye komiser haykırıyor. "Ben, burada ölüm kalım savaşı yaşanıyor diyorum kaz kafalı, siz bana..."

"Bir saniye lütfen!" diyor karşısındaki genç kız üfler gibi. "Hemen Belediye Başkanımızla bağlantı kuracağım."

"Çok çabuk! Anladınız mı beni?"

Komiser bir maymun gibi sıçrıyor ve ahize elinde telefon kabininde, eğilip eğilip kalkıyor. Birden hareketlerini hızlandırıyor. Yüreği çılgınlar gibi atıyor, akciğerleri pompa gibi çalışıyor, nefes nefese kalıyor.

Az sonra Belediye Başkanı yarı uykulu sesiyle telefona gelince Tunk zor konuşuyor, "Sayın Başkanım! Sayın Başkanım! Yoldaş Gareis! Köylüler polislerle çatışıyor! Başkomiser yaralandı! İki polis şehit! On-on iki köylü silahlarını çekti. Kurtarın adamlarımızı..."

Birden sesi kısılıyor. Susuyor. Telefon ucunda Gareis çılgınlar gibi bağırırken, Tunk ahizeyi küçük rafa bırakıyor, usulca kulübeden çıkıyor ve kapıyı dikkatle kapatıyor.

Hemen yandaki kulübeye giriyor, normal bir ses tonuyla santraldeki kıza onu 785 numaraya bağlamasını rica ediyor.

Telefona Grünhof'daki meyhaneci Mendel çıkıyor.

"Burası Polis Merkezi. Derhal Üsteğmen Wrede'yi telefona çağırın." Biraz bekliyor. "Merhaba Wrede. Evet, benim, telefonda isme gerek yok... Başardım. Adamlarınızı yola çıkmaya hazırlayın. Beş dakika sonra Gareis'dan telefon alacaksınız. Tabii sizin hiçbir şeyden haberiniz yok!"

Polis Müfettişi Tunk, telefon kulübesinden çıkıyor. Az önce üç dakika telefonla konuştuğu yan kulübeye gelen bir posta memuru tuhaf tuhaf ona bakıyor.

"Ne oldu?" diye Tunk sırıtarak soruyor.

"Siz bu kulübeden telefon ettiniz mi?"

"Ben mi? Hangi kulübeden çıktığımı görmüyor musunuz?"

"Evet, evet. Sorduğum için kusura bakmayın. Acaba kimin telefon ettiğini gördünüz mü?"

"Gördüm mü?.. Durun bakayım... Evet ben geldiğimde kulübeden biri çıkıyordu... Az kalsın çarpışıyorduk. Bir işçiye benziyordu. Üzerinden mavi iş ceketi vardı. Çok heyecanlı gibiydi..."

"Bir işçi mi dediniz? Mavi iş ceketli mi? Size teşekkür ederim. Hemen gişeye haber vereyim. Teşekkürler..."

Memur kulübeye giriyor. Polis Müfettişi, kalabalığın içinde gözden kayboluyor.

10

Altholmlular Einhorn Eczanesi'ni pek sevmezler. Diğerinden üç kat uzak da olsa yürümeye katlanıp Salomon ve Wassermann Eczanesi'ne giderler.

Bunun da nedeni Eczacı Heilborn'un biraz tuhaf bir insan olmasıdır. Yerine göre kafası karışıktır, buna inatçılık da diyebiliriz. Çoğu kez, gelen hastaya adamın istediği ilacı değil de, kendi doğru bulduğunu satmaya uğraşır. Dayanılmaz baş ağrısından kurtulmak için Piramidon isteyen Bayan Marbede'ye, "Çektiğin bu lanet olası acıdan tümüyle kurtulmalısın!" deyip bağırsak boşaltıcı bir ilaç satmaya çalışır. Eczanesine ilaç almaya gelen genç erkeklerle genç kadınlara da birer prezervatif hediye eder. "Bunu kullandınız mı gonore bakterisi veya belsoğukluğu kapıp da sık sık ilaç almaya, iğne olmaya gelmezseniz," der.

Einhorn Eczanesi son zamanlarda iyice müşteri yitirmeye başladı. Eczacı Heilborn "öğretici girişimlerini" hastalardan öteye doktorlara da uygulamaya yöneldi! Hastanın getirdiği her reçe-

teyi kabul etmediği, doktorun önerdiğinin dışında kendi uygun bulduğu ilaçları verdiği için şikâyetlerin artması üzerine, resmî makamlar onun hakkında soruşturma başlatmıştı.

Altholmlular Eczacı Heilborn'un bu saçmalıklara artık son vereceğine inanıyorlar. Ancak eczacılık izni elinden alınana kadar dükkânında çalışmaya, arkadaki laboratuvarında kendi kullanımı için morfin çözeltisi hazırlamaya devam ediyor. Yapacak çok işi var. Her şeyden önemlisi enjeksiyonlarında kullandığı iğnelerin sürekli kaynatılması gerekiyor. Geri kalan saatlerini de yarı uykulu geçiriyor...

Heilborn bütün gün tek başına değil. Arkada laboratuvar olarak kullandığı bölmede Bayan Schabbelt de çoğu zaman onunla oturuyor.

Cimri, üstleri başları bakımsız, giysileri kirli, uzun süredir ne yıkanmış, ne de taranmış saçları, bakımsız tırnakları, sürekli titreyen dudakları ve kireç gibi yüzleriyle, yaşlı iki insan arka odada oturmakta. Bayan Schabbelt kimi zaman, eczacı Heilborn'un hazırladığı tuhaf içkileri içtikten sonra başını masaya dayayıp ölü gibi uzun uzun uyuyor. Adamın da başı sık sık önüne düşüyor, salyaları ağzından yeleğine ve gömleğine damlıyor. İkisinin de dostları yok, kent mezarlığında, öldüklerinde gömülecekleri mezarları bile. Altholm'da tek başlarına yaşıyorlar.

Heilborn kadına, "Hayır, henüz gitmeyin," diyor. "Alın bir yudum daha. Ben de dört dereceliğin tadına bir bakacağım." Sonra eczaneye geçiyor.

Kadın, pencereden dışarıya bakıyor. Bakışlarını odada çürümeye başlamış, çivileri çoktan paslanmış eski tahta sandıklarda gezdiriyor.

Biraz sonra adamın henüz dönmemiş olduğunu fark ediyor. Sesleniyor, "Bay Heilborn! Bay Heilborn!"

Sonra seslenmekten vazgeçiyor. Masanın üzerinde duran şişeler ve bardaklara uzanıyor, değişik içkilerin tadına bakıyor.

Hoşuna gidiyor. Birkaç yudum alıyor. Ayağa kalkıyor, yavaş yavaş, sallana sallana, masaya, iskemlelere, dolaplara ve duvara tutuna tutuna yürüyor, dükkâna geçiyor.

Heilborn, arkasındaki duvara dayanmış, dışarıdan gelen gürültülere kulak kabartmış, hiç kıpırdamadan öyle duruyor. Yüksek pencerelerden cadde görünmüyor. Fakat dışarıdan gelen karmakarışık, korkutucu bir gürültü eczaneyi dolduruyor.

"Susun!" diye fısıldıyor Heilborn parmağını dudaklarına götürüp. "Ses çıkarmayın! Tımarhaneye götürmeye geldiler. Fakat kimse beni bulamayacak."

Yaşlı kadın da dışarıdan gelen gürültülere kulak kabartıyor. "Saçma!" diyor. Zor konuşuyor. "Büyük bir kalabalık var... Bir olay olmuş galiba..."

Sonra gidip kapıyı açıyor.

Eczanenin önünde bir grup polis, az önce ele geçirdikleri bayrakla duruyor. Kalabalık, onlardan uzak. Bayan Schabbelt kaldırımın kenarında yatan Henning'i görüyor. Kanlar içinde. Gözleri kapalı.

Beş adım ötede ufak tefek bir adam kaldırıma oturmuş. Yüzüne kapadığı ellerinden aralıksız kan damlıyor.

İnsanlar arasında, ellerinde çekili kılıçlarıyla dolaşan polisler bağırıp çağırıyor, "Yolunuza devam edin! Durmayın! Yürüyün!"

Bayan Schabbelt dışarıya çıkıyor, sendeleye sendeleye yerde yatan yaralı gence doğru gidiyor. Üzerine eğiliyor, sesleniyor. Kafası çok karışık: Orada yatanı, çoktan ölmüş olan oğluna benzetiyor.

"Sen ne yaptın, Herbert? Ne işin var burada? Yatma yerde!"

Eczacının az ötede oturan ufak tefek bir adamı ayağa kaldırmaya çalıştığını fark ediyor. "Buraya gelin!" diye sesleniyor. "Herbert yaralı. Bu daha önemli."

Cesaretlenen birkaç köylü onlara sokuluyor. Sarhoş kadına Henning'i kaldırması için yardım ediyorlar. Başı, yaşlı kadının elleri arasında.

"Şuraya götürün!" diyor telaşla. "Eczaneye taşıyın!"

Adamlar çeke çeke Henning'i taşıyorlar. Eczacı da, iki köylünün yürümesine yardım ettiği ufak tefek adama arkadan destek oluyor.

Kalabalığın önünde duran Başmüfettiş, birden haykırıyor, "Durun! O iki kişiyi tutukluyorum. Kimse onlara sokulamaz. Durun, diyorum size!"

Yaşlı kadın bir an duruyor, arkasına dönüyor. Binlerce kırışıkla dolu yüzünde, feri çoktan gitmiş gözleri birden ışıldıyor.

"Sümüklü herif, defol, çek git yoluna!" diye haykırıyor. "Senin babandı köylüleri hep aldatmış olan! Sen de yaşam boyu onları aldatıp duracaksın!"

Stolper Tor Alanı'ndan coşku dolu bir müzik duyuluyor. Marşlar çalınıyor. Yürüyüşe eşlik eden müzisyenler, sonunda en ön sıraya geçmesini başarmıştı. Köylüler yavaş yavaş yine düzenli bir sıraya giriyorlar ve yürüyüşlerini sürdürüyorlar. "Haydi, yürüyün! Eylem salonda yapılacak!" diye Padberg bağırıyor. "Konuşmalar orada olacak. Çabuk uzaklaşalım buradan!"

Yaralıları taşıyan adamlar eczanenin kapısından giriyor.

YEDİNCİ BÖLÜM

Hükümet müdahale ediyor

1

Yürüyüşün en önünde giden bando Fridericus Rex'den birkaç askerî parçanın ardından Almanya Şarkısı'na başlıyor. Onu –bize gerekmeyen– Yahudi Cumhuriyeti melodisi izliyor.

Köylüler sessizce, uygun adım bandonun peşinden gidiyor. Burstah'dan tren istasyonuna, oradan kentin kenar semtlerine uzanıyorlar. Bahçelerin, villaların ve büyük fabrikaların önünden geçiyorlar.

Köylülerin sağında, solunda, önünde ve arkasında polisler de yürüyor. Sanki otuz kırk polis memuru üç dört bin köylüyü hapishaneye götürüyor.

Padberg yine en önden gidiyor. Yanında Kont Bandekow, Rehder ve Benthin Baba var. Ne kadar utandırıcı, diye düşünüyor. Üzerimize saldıran polisleri korkutmak için biz köylülerin bir el kaldırması yeterdi. Şimdi bütün ülke bizimle alay edecek! Polis, Kızıl Cephe'nin, Hitler'in adamlarına veya Sosyal Demokrat gruplara böyle davranmaya cesaret edemezdi. Bize gelince... Köylüler zayıf kalıyor!

"Hay Allah!" diye sesini yükseltiyor. "Yarın ben gazeteme yürüyüşle ilgili ne yazacağım?"

"Yürüyüşe katılan meslektaşlarınızla bir konuşsanız bence fena olmaz," diyor Kont Bandekow.

"Meslektaşlarımla mı?.. Köylüler Birliği'ne yazanın meslektaşı olmaz. Şimdi ben zor durumdayım. Bu kimin umrunda? Onların yazacak konuları var! Bayrağımızı üç soytarıya kaptırdığımızdan mı söz edeyim? Çok utanılacak bir durum."

"Sevgili dostlarım," diye Benthin Baba da yakınıyor. "Bugünden sonra Altholm'da insan içine nasıl çıkarım ben?"

"Niçin bayrakla yolunuza devam edemediniz?" diye Kont Bandekow soruyor. "Toplandığınız lokantaya da geri götürebilirdiniz. Niçin polislerle mücadele ettiniz?"

"Daha ilk anda bayrak taşınmasına karşı çıkan ben olmamış mıydım?" Padberg'in sesinde öfke var. "Şimdi de suç bana yükleniyor. Hem olay çıktığında ben yanlarında değildim!"

"Peki neredeydiniz?" diye Rehder soruyor. "Henning'e dikkat etmeniz kararlaştırılmıştı."

"Ona dikkat etmem mi? Polislerin böyle saldıracağı kimin aklına gelirdi ki! Ben olay çıktığında, Rohwer'i aramak için biraz geride kalmıştım."

"Evet, evet..." diyor Kont, sitem dolu bir sesle. "Böyle kritik bir anda başkasını aramak... Yeter ki olaya karışmayın! Öyle değil mi?"

"Size bir şey söylemek istiyorum!" diye atılıyor Padberg. Heyecanlı. "Önder ben miyim yoksa Rohwer'le Rehder mi? Sormama lütfen izin verin Sayın Kont, siz ve diğerleri olay sırasında neredeydiniz? Ateşe atılanlar zavallılar oluyor, değil mi?"

"Beyler!" diye Benthin Baba araya giriyor. "Lütfen kavga etmeyin. Kont Bey benimle beraberdi. Bandoyu almaya gitmiştik."

"Evet," diye Rehder atılıyor, "Sayın Kont haklı. Sen Henning'in yanında olmak zorundaydın. Hata sende!"

"Hata bende mi? Size bir şey söyleyeyim mi? Ben hiçbirinizi umarsamıyorum! Pisliğinizi bana toplatacağınızı mı sanıyorsunuz? Dostunuz Reimers'in kaleme almış olduğu, çoğu bölümü kabul edilemeyecek satırlardan oluşan o mektubun yayınlanmasına göz yumdunuz..."

"O mektup sahte!"

"Üzerinde düzeltmeleri ben yaptım, ne olduğunu çok iyi biliyorum!.. Sonra önderin tutuklanmış olduğunu bilmenize karşın yürüyüşe izin veriyorsunuz..."

"Onu tutuklamış olduklarını siz biliyor muydunuz?"

"Olay çıkabileceğini en büyük budalanın bile önceden sezebileceği o bayrak taşıma eylemine de izin veriyorsunuz..."

"Bayrağın hazırlanmasına siz de yardım etmiştiniz."

"Fakat pislik çukuruna da düşen biz oluyoruz. Sizin gözünüzde baş suçlu benim. Daha çok destek vereceğimi sanıyorsunuz. Hayır, hayır! Hepinize lanet olsun! Ben çekip gidiyorum. Gazete de sizin olsun! Bugünden sonra sizlerle şu kadar ilgim olsun istemiyorum. Almanya'da insanların başarı elde edebileceği, kendini polis sananlardan dayak yemeyeceği başka yerler de var. Teşekkürler! İyi günler Beyefendiler! İzninizle yanınızdan ayrılıyorum. Artık bensiz yürüyün, aşağılık herifler!"

Ve Padberg, öfkesinden yüzü kıpkırmızı olmuş, yürüyenlerin arasından ayrılıyor, kaldırıma çıkıyor. "Dur!" diye sesleniyor bir polis. "Tekrar yerinize geçin!"

"Sen ne diyorsun?" Tepesi atmış olan Padberg adama haykırıyor. "Ben istediğim yere gidemez miyim? Ben de bu kutsal cumhuriyetinizin özgür bir vatandaşıyım! Vergimi ödemiyor muyum? Bu cadde herkese açık değil mi? Beyefendi, yürümeme engel olmayın!!!"

"Sıranıza girin!" diye emreder gibi konuşuyor kent polisi. "Yürüyüş boyunca kimse sırasını terk edemez! Bu bir emirdir!"

"Böyle emirleri de kim veriyormuş? Kim bu kişi? Gösterin bakayım bana onu! İstasyona gitmek zorundayım. Trene yetişmeliyim. Hem ben bir gazeteciyim! İşte basın kartım! Açın bakayım yolu..."

"Biraz sabırlı olun! İki dakika sonra toplantı salonundasınız. Sonra ne yaparsanız yapın."

"Gel, Padberg," diye Rehder sesleniyor. "Sana bir şey söylemek istiyoruz."

Padberg'in öfkesi tepesinde, "Duymadınız mı adamın ne söylediğini? Mahkûmlar gibi yürütüyorlar bizi! Bu rezilliğin..."

"Bu bey her şeyi gördü. Bayrak yüzünden çıkan çatışmaya tanık oldu. Polislerin yaptığına çok öfkelenmiş. Toplantı salonunda köylülere bir konuşma yapacakmış..."

Padberg, hızla arkasına dönüyor. Toplantıda onu konuşmaktan kurtaracak kişiyi görmek istiyor. Dikkatle yüzüne bakıyor.

Öfkesi o anda geçiyor, alay eder gibi sırıtıyor.

"Beyefendi Politik Servis'ten geliyor, öyle değil mi? İzin verirseniz sizi dostlarımla tanıştırmak istiyorum! Stolpe'den Komiser Tunk. Bay Müller, Bay Meier ve Bay Schmidt ve Bay Schulze! Eminim sizi rahatsız eden bir şey oldu, öyle değil mi Komiser Bey? Bence çok haklısınız!"

"Benim adım Megger. *Hannover* gazetesinin muhabiriyim. Sanırım siz beni bir başkasına benzettiniz."

"Hayır, hayır. Ben sizi bir başkasına benzetmedim. Komiser Bey, sizi başkasıyla karıştırmak mümkün değildir!"

"Köylülerin sorunları beni de çok ilgilendiriyor!"

"Evet," diyor Padberg. "Ancak bu ilginiz karşı tarafın çıkarına. Defolun, gidin!" Padberg kükrer gibi öfkeyle bağırıyor, "Orospu çocuğu!"

"Fakat siz..." diye karşısındaki adam bir şey söylemek istiyor.

Aynı anda Rehder, "Hey, Padberg!" diye heyecanla sesleniyor. "Bak, Gareis geçiyor!"

Altholm Belediye Başkanı üstü açık bir otomobille geçiyor. Yanında oturan Emniyet Müdürü heyecanlı heyecanlı konuşuyor. Yüzü kireç gibi olmuş.

"Kızıl kodamanlar yine bir arada," diye Padberg alay eder gibi konuşuyor.

Belediye Başkanı'nın otomobili korna çalarak kendine yol açıyor.

"Bakalım iki sevgili neler yumurtlayacaklar?" diyor Padberg. "Hey, *Hannover* gazetesinin şu temiz yürekli muhabiri de nereye kayboldu aniden?"

Temiz yürekli muhabir çoktan kalabalığa karışmış.

2

Belediye Başkanı Gareis'ı öldürmek zor değildir, ancak onu kafasına koyduğundan vazgeçirmek olanaksızdır.

Kısa bir telefon konuşması yapmıştı. Köylüler, ellerinde tabancalarla polisin üzerine yürüyor! Bu da ne demek oluyor? Mümkün değil!

Sonra aklına başka bir şey geliyor: Burada bir oyun mu oynanıyor? Bu kimin başının altından çıkıyor? Ancak şu anda önemli olan, olayların hızlanması önlemek.

Belediye'deki nöbetçi memuru arıyor, "Kimsiniz? Hart mı? Ben Gareis. Ne olduğu anlatın bana. Çabuk!"

"Sayın Başkanım, dehşetli şeyler oluyor. Az önce Soldin'i getirdiler. Ağır yaralı... Köylüler..."

"Teşekkür ederim," diyor Belediye Başkanı ve telefonu kapatıyor. "Küçükhanım, beni çabuk Piekbusch'a bağlayın! Sonra, konuşma biter bitmez de Grünhof'da Mendel'in lokantasına bağlayın... Bir şey daha, arkadaşınız bu arada istasyondaki nöbetçiyi

arasın ve Frerksen veya Kallene'ye on dakika sonra orada olacağımı iletsin. En son da, beni kimin nereden aramış olduğu araştırılsın... Söylediklerimi anladınız mı? Öyleyse derhal işbaşına!"

"Piekbusch? Siz misiniz? Mükemmel. Şoföre derhal birini yollayın ve en geç üç dakika sonra evimin önünde olmasını söyleyin. Mızmızlık etmek yok. Her şey söylediğim gibi yerine getirilecek. Telefonu kapatmayın. Başka bir şey daha!.. Yazı masamın solunda, üstten üçüncü çekmeceyi açın. Orada sarı bir zarf içinde Eyalet Başkanı'nın mektubu duruyor. Alıp telefona getirin...

Buldunuz mu? Güzel. Şimdi onu açıp bana okuyun. Alo, neredesiniz? Santral, ne yapıyorsunuz? Lanet olsun, hepsi de çıldırmış!.. Kim dediniz? Üsteğmen Wrede mi?

Evet, Sevgili Üsteğmen, adamlarınızı alıp hemen yola çıkın. On dakika sonra çocuk oyun alanındasınız. Oraya varınca, benden haber gelmeden hiçbir şey yapmayacaksınız... Gizli emir mi?.. Evet, evet, okuyacağım... Tamam. Haydi, derhal yola koyulun.

Santral, santral!.. Tamam, otomobil gelmiş, korna çalıyor... Hemen hareket ediyoruz. Gizli emir, gizli emir kalsın!"

Hızla ayağa kalkıyor. Nefes nefese kalmış. Şöyle bir sağına soluna bakıyor. "Eh işte..." diye mırıldanıp derin bir nefes alıyor. "Yarın tatile çıkmak mı? Bakalım yarına kadar neler olacak?"

Şişman vücuduyla yavaş yavaş yürüyor, odadan çıkıyor, inleye inleye merdivenleri iniyor. "Haydi Wertheim! Doğru istasyona gidiyoruz!"

Sokak ve caddeler boş. Şoför otomobili hızla sürüyor.

"Durun!"

İtfaiyenin cankurtaranı yanlarından geçerken Gareis elini pencereden çıkarıp onu yavaşlatıyor. Otomobilden iniyor.

"Ne oldu?"

"Ağır yaralı iki köylü götürüyoruz!"

"Nasıl yaralanmışlar?"

"Kılıçla. Kol ve yüzlerinden."

"Başka yaralılar var mı?

"Bir köylü daha var. Bir de polis."

"Ağır mı?"

"Polis, beyin sarsıntısı geçirmiş, Doktor Zenker'in söylediğine göre. Köylünün koluna kılıç inmiş."

"Başka yaralı?"

"Bildiğimiz kadarıyla yok, Sayın Başkanım!"

"Tabanca kurşunuyla yaralananlar var mı?"

"Kulağımıza gelmedi."

"Tamam, devam edin yolunuza."

Gareis otomobile biniyor. Gözlerini kapatıyor, başparmaklarını göbeğinin üzerinde birleştiyor, derin derin nefes alıyor.

Otomobilini görenler birbirlerine, "Bak Belediye Başkanımız geçiyor," diyorlar. "Çok şişmanlamış. Yine uyukluyor. Ne de olsa hava bugün sıcak..."

Gareis düşünüyor: Ağır yaralı üç köylü, hafif yaralı bir polis. Gördüğüm köylüler saldırgana benzemiyordu... Wrede'ye bütün gün Grünhof'da oturmasını söyleseydim daha iyi olurdu. Sanırım ben de bir hata yaptım.

Tren istasyonundaki nöbetçi odasına girdiğinde Başmüfettiş'in loş bir köşede, başını elleri arasına almış, omuzları kalkık, öylece oturduğunu görüyor. Bakalım ne anlatacak, diye düşünüyor.

"Merhabalar," diyor gülümseyerek. "Konuşun bakalım. Fakat karmakarşık değil, bir bir. Önce siz Kallene!"

Fakat Başmüfettiş atılıyor. "Sayın Başkanım bayrağa el koyduk! Karakola götürüldü!"

"Ne bayrağı?"

"Köylülerin bayrağı. Bir tırpana takılı bayrağı."

"Tırpan mı dediniz?"

"Evet. Bu ayaklanmaya, huzursuzluğa çağrı demek. Ben ona el koydum."

"Frerksen, anlatın bakayım olup bitenleri. Tek tek, sırasıyla."

Ve Frerksen rapor verir gibi anlatıyor.

"Bayrak bir tehlikeydi. Üzerindeki tırpan da. Seyredenlerin rahatsız olduğu belliydi."

Her şeyin nasıl olup bittiğini anlatıyor. Bayrağı taşıyana birkaç kez rica etmiş olduğunu da söylüyor. Sonunda adamı kenara itmek istediğinde, onun üzerine saldırıp vurduğunu, belindeki kılıcını aldığını da ekliyor.

"Pes mi etseydim? Köylülerin bayrağı taşımalarına izin mi verseydim? Hayır. Zorla ellerinden almaya kalkışınca kaba kuvvete başvurdular. Soldin ağır yaralandı..."

"Biliyorum."

"Şimdi sıra sizde Müfettiş Bey. Siz de bu bayrağı görmüş müydünüz? Çarpışma çıkmadan önce, demek istiyorum."

"Evet."

"Sizce de taşımaları tehlikeli miydi?"

"Açık söyleyeyim, görmüş, ancak o kadar önemsememiştim. Adamlarımla Tucher'in önünden geçerken dikkatimi çekmişti. Duvara dayalı öyle duruyordu. Bugün o kadar çok bayrak var ki sokaklarda..."

"Anlıyorum. Peki siz ne diyeceksiniz Pinkus? Basın ne diyor, kent insanları ne düşünüyor?"

"İşçiler öfkeli. Köylülerin kentimizde ne işi var? Onlar bomba atanlar! Yoldaş Gareis, eminim ki işçi sınıfı, köylülerin olay çıkarmasına göz yummayacak. Biz Altholmlular solcuyuzdur. Kentte aşırı sağcıların yürüyüşüne izin yoktur..."

"Evet, evet. Teşekkür ederim. Öyleyse..." Şişman adam düşünceli düşünceli duruyor. Oda sessizliğe gömülüyor. Duvardaki saatin sesi duyuluyor: Tik tak... Tik tak...

Çorbayı hazırlamışlar, diye Belediye Başkanı düşünüyor. Artık içmek zorundayız.

Düşünceli: Bunların doğru olup olmadığını nasıl araştırayım? Hepimiz hata yaparız. Köylülerin gösterisi sırasında itiş kakış yaşandı. Berlin'dekiler bu gibi şeyleri her gün yaşıyor. Gazeteler olay yapmazsa haftaya her şey unutulur gider. Fakat bugün başlamış olanın sonunu getirmeli. Polisleri artık geri çekemem.

Soruyor: "Köylüler şimdi nerede?"

"Toplantı yapacakları salona varmak üzereler. Polislerim yürüyüşe sürekli eşlik ediyor."

"Çok güzel."

Tik tak... Tik tak... Saat çalışıyor.

Hepsi bana bakıyor. Ben Noel Baba mıyım? Frerksen'in suratı, az önce bıçağı yemiş danayı andırıyor. Bunun neresi zor? Bir işe başladın mı durmak yok, hep devam edeceksin. Duran hata yapar...

Konuşuyor: "Huzursuzluğa neden olduğu için bu toplantıyı dağıtacağım. Köylüleri evlerine yollayacağız. Polisler şu anda oyun alanında toplanıyor. Siz, Kallene, hemen oraya gidin ve Üsteğmen Wrede'yle görüşün. Adamlarını salonun çevresine yerleştirsin... Diğerleri de benimle salona gidecek. Haydi Frerksen, yola çıkalım."

3

Büyükbaş Hayvanlar Birliği'nin ağılları, çevresi yüksek tuğla duvarlarla çevrili bir alanda. İçeriye büyük bir kapıdan giriliyor. Köylülerin toplantı salonu da burada. Kapının dışında, sağlı sollu, sıra sıra polisler bekliyor. Onların gücü kapıda sona eriyor. Çünkü duvarların içindeki alan Birlik'in kendi malı, orada köylülerin sözü geçiyor.

Köylüler peş peşe geliyorlar. Bazıları başları önünde büyük kapıdan içeriye giriyor, bazıları da ellerindeki kalın sopaları daha sıkı kavrayarak, polislere küstahça bakıyor. Bayraklarına el konmuş olduğu haberi yıldırım hızıyla yayılmıştı. Şimdi salona gelen köylüler, Burstah'da bayrağı büyük bir ganimetmiş gibi tutan polislerin önünden geçmişti. Duyduklarına göre, ağır yaralılar var. Bir kişinin ölmüş olduğu da söyleniyor. Kısa süre öncesine kadar pek tanınmayan Henning'in adı şimdi herkesin ağzında.

Polislere küfür edenler de oluyor. "Katil köpekler!", "Katil herifler!", "Haydutlar!" diye bağıranlar var. Ancak köylülerin çoğu suskun suskun yürüyor.

Az aydınlatılmış, havası sıkıcı salon çabuk doluyor. Burada diğer zamanlarda büyükbaş hayvan açık artırmaları yapılıyor. Dört duvar arasında köylüler kendilerini daha güvende hissediyor. Şimdi her kafadan bir ses çıkıyor, insanlar birbirlerine sesleniyor, karmakarışık konuşuyor.

Sonra duvarlardaki lambalar yanıyor, kalabalığı aydınlatıyor. Burayı köylüler toplantılar için değil, büyükbaş hayvanlarını satmak için kullanıyor. Açık artırmayla satılan hayvanlar ortadaki kum pistin üzerinde bir süre gezdirilip gelenlerin beğenisine sunuluyor. Salonun üç yanında yükselen basamaklarda alıcılar oturuyor. Hayvanlara değer biçen üyeler de diğer uçtaki masada yer alıyor.

Şimdi basamaklarda oturan köylüler az ötedeki bandoya bakıyorlar. Müzisyenler, başlarındaki kasketleriyle askerleri andırıyor. Ancak konuşmacıların oturacağı masa henüz boş. Arka odada toplanmış bir grup erkek kararsız. Ne yapacaklar, ne söyleyecekler, şimdi hangi sözlere dikkat etmeleri gerekiyor, az önce olup bitenlerden nasıl söz edecekler, bütün bunları aralarında tartışıyorlar. Sinirli sinirli konuşuyorlar. Biri ötekine sitem ediyor.

"Benim ağzımdan tek kelime bile çıkmayacak!" diye Padberg sesini yükseltiyor. "Yaşanan saçmalıklardan sonra daha ne söylenebilir ki! Etkinlik daha baştan yanlış düzenlenmişti, yürüyüş de yanlışlarla doluydu. Ben şimdi ne söyleyeyim? Hayır, hayır!"

"En önemlisi köylülere olup bitenler üzerine bilgi verilmesi," diyor Kont Bandekow. "Bunu en iyi yapacak kişi de sizsiniz. Nasıl olsa olanlardan yarın gazetenizde de söz edeceksiniz."

"Burada anlatacağım şeyler, yangına körükle gitmek olmayacak mı? Önerinize teşekkür ederim! Yürüyüş sırasında polislerin üzerimize saldırdığını, insanlarımıza vurduğunu, bazılarını yaraladığını, bayrağımıza el koyduğunu salondaki üç bin köylü duyduğunda ne olacağını gözünüzün önüne getirebiliyor musu-

nuz? Elebaşlılıktan hakkımda soruşturma başlattılar. Bu bana yeter de artar."

Arkasına dönüyor ve başında keçi kılı süslü şapkası, dikkatle ona bakan bir adamla göz göze geliyor.

"Lanet olsun!" diye Padberg bağırıyor. "Şu pis herifi dışarıya atmaya hiç kimse cesaret edemiyor mu? Feinbube, buraya kimin girip giremeyeceğine karar verecek olan sizsiniz. Beyefendiye çıkışı gösterir misiniz?"

Tarım Müsteşarı Feinbube, biraz çekingen. Ne söyleyeceğini bilemiyor gibi. "Çıkmanızı rica edeceğim... Buraya girme hakkınız yok... Affedersiniz, fakat siz Emniyet'ten değil misiniz? Lütfen benimle gelir misiniz? Yanınızda bir görev belgesi var mı?"

"Bu kadar nezaket de ne oluyor!" diye Padberg kükrer gibi bağırıyor. "Atın şu pis..."

"Siz bana küfrettiniz," diye sözünü kesiyor çizmeli adam. "Buradaki herkes tanığımdır."

"Ben sadece *pis* dedim ve bu kesinlikle bir hakaret değildir. Haydi, şimdi biraz acele edin. Sizi aramızda daha fazla görmek istemiyoruz. Siz pis..."

"Sizin amacınız bana hakaret etmek. Ben duyacağımı duydum. Hem de yeterince."

İnce, zayıf Feinbube ve "sahte" çiftçi dışarıya çıkıyorlar, koridorda yan yana yürüyorlar, bir merdiveni iniyorlar, başka bir koridorda ilerliyorlar.

"Ben yolu biliyorum," diyor davetsiz misafir. "Şu merdiveni çıkıp koridorda yüreyeceğim... Siz daha fazla zahmet etmeyin..."

"Ben sizinle çıkışa kadar geleceğim," diyor Feinbube.

"Birliğiniz bu binayı güzel yapmış. Tarım Bakanlığı'nın desteği olmuş muydu?"

"Sizin bunu bilmeniz gerek," diye konuşuyor Tarım Müsteşarı.

"O kadar önemli değil... Şuradan çıkabilir miyim? Şu kapı..."

"Durun!" diye Feinbube sesini yükseltiyor. "O salonun kapısı."

Fakat eşlik etmiş olduğu adamı elinden kaçırıyor. Peşinden gidiyor. Ancak salon ağzına kadar dolu. Emniyet'in adamı çoktan köylülerin arasında kaybolmuş. Feinbube sesleniyor, arkalarına dönen köylüler, susmasını işaret ediyorlar.

Kürsüde biri konuşuyor...

Konuşan Benthin Baba. Lekeli yüzü, kirli ceketi, çizgili pantolonu, ayaklarında çizmeleri, kürsüde duruyor. Konuşurken sanki ne söyleyeceğini düşünürmüş veya uyuklarmış gibi arada sırada gözlerini yumuyor. Fakat konuşması ölçülü; aceleyi sevmeyen köylüler onu ilgiyle dinliyor. Feinbube salona giriyor.

"Elimi sıktı," diye konuşuyor Benthin Baba "ve dedi ki, 'İki Altholmlu olarak yürüyüşün sakin geçeceğine birbirimize söz vereceğiz.' Fakat sonra bunlar oldu.

Dövdükleri genç adam sakat kalacak. Vurdukları başka insanlar da kanlar içinde yere yuvarlandı. Fakat niçin? Bütün bunlar bir bayrak için oldu.

Sevgili köylü dostlarım, Benim bütün yaşamım Altholm'da geçti. Bu kent, savaştan önce de Kızıldı. Ben her zaman düşünmüştüm, bırak ne yaparlarsa yapsınlar, hangi taraftan olduğuna her insan kendi karar versin...

Devrimden sonraki yıllarda Altholm'un sokaklarında ben çok bayrak gördüm. Kırmızıların yanında başkaları da vardı...

Komünistler çoğu kez ellerinde içi saman dolu kuklalar taşırlardı. Bir kez Belediye Başkanı'yla Mareşal Hindenburg'un darağacına asmış oldukları kuklalarıyla yürümüşlerdi.

Bizler ise sadece kara bir bayrakla yola çıkmıştık. Niçin karaydı? Çünkü bizler yas tutuyoruz, sevgili anavatanımız Almanya'nın durumuna üzülüyoruz. Üzerindeki beyaz pulluk, biz köylülerin simgesi. O olmadan tarlalarımızı ekip biçemeyiz. Niçin kırmızı kılıç? Çünkü savaşmadan yengiye ulaşılmaz...

Başkalarının darağacıyla yürümesine karışmadılar, bize ise bir bayrağı bile çok gördüler, onu elimizden aldılar.

Evet sevgili dostlarım, şimdi bana soruyorsunuzdur, bayrağımıza niçin sahip çıkmadık? Biz binlerceydik, polisler ise birkaç düzine! Güçlü kuvvetli yeterince genç köylü vardı aramızda!

Pomeranyalı köylüler, bizler hep sevgili devletimizin sözünü dinlediğimiz için bayrağımızı elimizden almalarına karşı çıkmadık. Biz onların her şeyimizi almalarına sesimizi çıkarmıyoruz. Kardeşimiz Reimers'i almışlardı. Bugün de Rohwer'i tutukladılar.

Ahırlarımızdan hayvanlarımızı, atlarımızı alıyorlar. Tarladaki ekinimize el koyuyorlar, insanlarımızı çiftliklerinden kovuyorlar.

Evet, şimdi bana mutlaka soruyorsunuz, niçin bütün bunlara izin veriyoruz? Hakkımızı koruyacak hiç kimsemiz yok mu? Niçin Bölge Genel Kurulu'nda, Eyalet Meclisi'nde, Parlamento'da, Çiftçiler Odası'nda ve Çiftçiler Konseyi'nde kimse bizlerin hakkını korumuyor? Niçin oradakiler ağızlarını açıp bağırmıyor?

Sevgili köylüler, onlar sadece buraya geldiklerinde bağırıp çağırıyor. Fakat Berlin'e gider gitmez bütün söylediklerini unutuveriyorlar. Günü gelip tekrar aramıza girdiklerinde yine aynı şeyleri anlatıyorlar. Her şeyin istediğimiz gibi gelişmediğini, vergilerin sürekli artırıldığını kabullenmeliyiz.

Kabulleniyoruz da...

Sizlere şunu söylemek istiyorum: Sevgili vatandaşlarım, vergi ödemek zorundasınız, ne kadar çok artırılırsa o kadar çok ödeyeceksiniz. Çok vergi ödediğiniz, hayvanlarınız ve çiftlikleriniz elinizden alındığı için sevinmelisiniz...

Ne kadar az malınız olursa o kadar az vergi ödeyeceksiniz. Ve günün birinde elinizde hiçbir şeyiniz kalmazsa, sevgili devletiniz, bir zamanlar tüm birikimlerini yitirip sosyal yardımla geçinmek zorunda kalmış atalarınızda olduğu gibi gibi, size destek verecektir. Sizlere o zaman 'sosyal emekliler' diyecekler.

Benden söylemesi, gücünüz kalmayana, her şeyiniz tükenene, yarı aç yarı tok yaşayana kadar vergi ödeyeceksiniz. İşte o an geldiğinde Berlin'dekiler için sorun olmaktan çıkacaksınız. Çünkü artık ağzınızı açamayacaksınız...

İşte bu nedenle Altholmlu polisler elinizdeki bayrağı almakla doğru davranmıştı. Bayrağı sadece işçiler taşıyabilir.

Fakat siz köylüler... Siz hiçbir şeye sahip olamazsınız.

Yönetenlerin adamları sizi dövebilir, kanınızı akıtabilir."

Benthin Baba'nın konuşması bitmiş gibi. Eliyle alnındaki terleri siliyor. Arkasındaki köylü yürüyüşünün önderleri başları önlerinde öyle duruyorlar veya düşünceli düşünceli, salonda oturanlara bakıyorlar. Konuşma boyunca coşkuları sürekli artmış olan köylüler şimdi haykırıyor...

Aynı anda kürsünün yanındaki kapı açılıyor. Dış görünüşüyle Hindenburg'u andıran Komiser Kallene salona adımını atıyor. Üzerinde geniş yakaları kırmızı mavi bir ceket var...

Doğruca Benthin Baba'nın durduğu kürsüye gidiyor ve coşkuyla bağırmakta olan köylüleri susturmak istermiş gibi iki elini kaldırıyor.

Sahnedekilerin yürekleri duracak gibi oluyor.

Bu polis ya akılsız ya da çok yiğit.

Aynı anda yüzlerce kalın sopa havaya kalkıyor. Haykırışlara küfürler, tehditler karışıyor. Ve sahneye ilk sopalar yağmaya başlıyor...

O güne kadar sayısız "huzursuz" toplantıya eşlik etmiş olan bando şefi, değneğini kaldırıp bir işaret veriyor. Müzisyenler, Almanya Şarkısı'nı çalmaya başlıyor.

İnsanlar heyecanlanıyor, melodiye coşkuyla eşlik ediyorlar. Kallene'nin, devletin temsilcisinin yüzüne baka baka şarkıyı haykırıyorlar.

"Almanya, Almanya Her Şeyin Üstünde..."

Komiser Kallene çevresine hiç bakınmıyor. Başını önüne eğmiş, öyle duruyor. Yüz kiloluk, iyi besili, yanakları pembe pembe, görünümü sağlıklı, iyi giyimli adam az ötesinde duran üstü başı dökülen, yorgun bitkin, ufak köylülerle arasındaki farkı hissetmiyormuş gibi.

Şarkının birinci dizesinin ardından insanlar kısa bir ara verince Kallene konuşmak istermiş gibi bir adım öne çıkıyor. Fakat köylüler aynı anda ikinci dizeye başlıyorlar.

Kallene bekliyor.

İkincisinin ardında şarkının üçüncü dizesi geliyor.

Sonra sıra dördüncü dizede. Ara vermeden yine birinci dize. Komiser Kallene vazgeçiyor, yavaş yavaş kapıya doğru yürüyor. Konuşmasına izin vermemişlerdi.

Köylüler peşinden bakıyorlar ve susuyorlar. Bando da çalmaya son veriyor. Herkes Benthin Baba'ya bakıyor. Acaba konuşmasını sürdürecek mi?

Aynı anda kürsünün solundaki kapı tekrar açılıyor. Bu kez içeriye giren bir köylü. Uzun boylu, iriyarı, şapkasını yüzüne indirmiş.

Bir an duruyor. Öne eğik şapkasının ardından salonu dolduranlara bakıyor. Sonra ileri doğru birkaç adım atıyor, kürsüye sokuluyor. Zor adım atıyor. Sanki içkili. Adım atarken sendeliyor.

Herkes merakla ona bakıyor. Salonda hemen hemen hiç kimse Stolpermündeli köylü Banz'ı tanımıyor. Heyecan dorukta. Sendeleye sendeleye yürüyen adam, insanlara korku veriyor. Sanki her an bir şey olacak!

İriyarı köylü, Benthin Baba'nın bir adım önünde duruyor. Dudaklarını oynatıyor. Fakat kimse bir şey duymuyor.

Aniden kollarını kaldırıyor, başındaki şapkayı çıkarıp karşısındaki insanlara doğru fırlatıyor. Başı ortaya çıkıyor. Bu baş

dehşet verici, kan ve etten oluşmuş korkutucu bir yığından başka bir şey değil.

Köylüler haykırıyor.

Ve bu haykırış sanki kürsüdeki dev görünümlü adamın sesini geri getiriyor. Bağıra bağıra konuşmaya başlıyor: "Köylüler! Köylüler! İşte Altholmlular size gösterdi ne kadar misafirperver olduklarını! Köylüler! Köylüler! Başımızdaki hükümet de gerçek yüzünü gösterdi!"

Yığın, bin ağızlı bir canavar gibi yine haykırıyor.

Kürsüdeki dev adam çığlık atıyor ve yere yuvarlanıyor.

Aynı anda salonun kapıları açılıyor.

Ellerinde lastik coplar, polisler içeriye saldırıyor. Haykırıyorlar:

"Bu salon derhal boşaltılacak!"

"Toplantı sona ermiştir!"

"Herkes sakin sakin salonu terk etsin!"

4

"Haydi, gidelim," diyor Stuff yanındaki Blöcker'e.

"Evet, gidelim artık," diye konuşuyor Blöcker. "Burada olanları daha fazla görmek istemiyorum."

Salonu basan polisler, köylüleri yenilgiye uğratmıştı. İnsanlar kuklalar gibi sıraya sokuldu, üstlerinde silah arandıktan sonra tek tek salondan çıkarıldı. Baston ve sopalarına da el kondu. Salonun önünde tekrar sıra olmaları da engellendi. Az önce geçmiş oldukları sokaklarda yürütülerek, polisler eşliğinde kente geri yollandılar. Kimi gruplara eşlik eden polisler onları bilinçli olarak dolambaçlı yollara soktu. Kaldırımlara çıkmaları yasaklandığı gibi, yolda yürürken gelip geçen otomobillere de yol açmaları emredildi.

En son grubun içinde olan Stuff dönüp son bir kez arkasına bakıyor. Az ötede üzerinde kara ceketiyle Belediye Başkanı'nı görüyor. Bir sürü üniformalının arasında duruyor. Polisler sağa sola koşuşturuyor. Köylüler ürkek, başları önlerinde salondan çıkıyor.

"Şu 'Kızıl Köpek' nasıl da gururlanıyor!" diye Stuff mırıldanıyor ve derin bir iç çekiyor. "Bak Blöcker, işçilerin gazetesine haber yapan şu herif nasıl da Belediye Başkanı'nın çevresinde dolanıyor."

Gerçekten de Stettin'de çıkan, kendini işçi sınıfının temsilcisi kabul eden *Halk* gazetesinin muhabiri, iyi bir haber yakalamak için koşuşturup duruyor. Sağa sola kuyruk sallıyor, polislerin başındaki adama sırıtıyor, sonra yüzünde bir öfke dönüp eliyle köylüleri işaret ediyor.

"Lanet olası kopyacı herif!" diye Stuff homurdanıyor.

"Hepsi domuz!" diyor Blöcker ona hak vermek istermiş gibi. "Hele bir bekleyin, yarın neler olacak!"

Dış kapıya yaklaşırlarken arkalarından gelen hızlı ayak sesleri duyuyorlar. Başlarını çeviriyorlar.

Polis Başmüfettişi Frerksen onlara doğru geliyor. "Beyler, rahatsız edeceğim..." diye sesleniyor. "Sayın Başkan yarın sabah saat dokuzda düzenleyeceği basın toplantısına gelmenizi rica ediyor."

"Öyle mi?" diye Blöcker konuşuyor.

"Şimdi bize gerek duydunuz demek!" diyor Stuff da biraz öfkeli.

"Yaşanan üzücü olaylarla ilgili resmî raporumu beyefendilere yarın ileteceğim."

"Senin için üzücü olabilir," diye Stuff biraz alaylı konuşuyor.

"Ben seni anlamıyorum, Stuff. Hükümetteki ve Emniyet'teki bütün üstlerim arkamda."

"Ben değilim," diyor Stuff.

"Sadece etki altındaki birkaç tanığı dinlemen doğru olmaz!"

"Evet, senin tanıkların etki altında değil!"

Frerksen başını Blöcker'e çeviriyor ve "Sizin gazetenizin kentimize uyan haber yapacağını sanıyorum!" diye konuşuyor.

Blöcker yanıt vermiyor, sadece, ben bilemem, demek istermiş gibi omuzlarını kaldırıyor.

"Fakat Beyefendiler," diye Başmüfettiş sesini yükseltiyor, "Polis, olaylara müdahale etmek zorunda kaldı. Devlet otoritesi ve yasalar ayaklar altına alındı. Polis bu aşağılanmaya izin mi verecekti? Sesini çıkarmadan köylü önderlerine teslim mi olacaktı?"

Susuyor. Bir an hiç kimse konuşmuyor. Frerksen'in yanıt beklediği belli.

"Yarın gidecek misin?" diye Stuff soruyor. "Benim zamanım yok, başka bir yere gitmem gerekiyor."

"Bekle Stuff, ben seninle geliyorum. İyi akşamlar Müfettiş Bey."

Frerksen iki adamın peşinden sesleniyor, "Yarın sabah görüşmek üzere. Basın toplantısı saat dokuzda başlıyor."

Stuff'la Blöcker yürüyüp uzaklaşıyorlar.

"Şimdi kente inip de ne yapacağız?" diye konuşuyor Stuff. "Gel Blöcker, biz başka bir yere gidelim!"

Geri dönüyorlar. Toplantı salonunun önünden geçiyorlar, toprak bir yolda yürüyüp otlakları, tahıl ekili tarlaları geride bırakıyorlar ve bir dere kıyısındaki çayırlığa ulaşıyorlar.

"Oturalım buraya," diyor Stuff. "Ne güzel, hava ne temiz kokuyor!"

"Yanılmıyorsam bu çayırlıklar Benthin'in malı. Yıllar önce dere boyunca kavak ağaçları vardı..."

"Buralar Grünhof sınırları içinde," diye konuşuyor Stuff. "Dere de Altholm'la Grünhof arasındaki sınır. İşte şu anda biz artık Altholm topraklarında değiliz."

"Keşke tamamen gidebilseydik buralardan. Bizi kentte göremeyenler kimbilir peşimizden neler söyler dururdu!"

"Puro var mı yanında?" diye Stuff soruyor. "Bir tane alayım. Teşekkürler. Şuraya uzanıp biraz kestirsem fena olmayacak. Hâlâ biraz sarhoşum."

"Kentte olaylar olurken bu kadar içmeseydik iyi ederdik. Yaşanan gürültü patırtıyı pek gördük sayılmaz."

"Ben salonda olup bitenleri yeterince gördüm. Diğer olaylar için de görgü tanığı bulmak kolay."

"Frerksen'e davranışın çok hoşuma gitti."

"Daha başka davranacaktım ki? Kulağıma geldiğine göre bütün pisliğin arkasında o varmış. Lanet olası şu herife gününü göstereceğim!"

"Önce basın toplantısını beklemen daha doğru olmaz mı?"

"Basın toplantısını beklemek mi?"

"Niçin bekleyecekmişim?" diye Stuff sesini yükseltiyor. "Yalan dolanla pisliklerinin üstünü örtme çabalarına göz mü yumayım? Ben yeterince gördüm. Bildiklerim bana yeter. Kendini koruyamayan köylülerin üzerlerine saldırıp onları dövmek kolay. Onlar görür günlerini! Haberim gazeteye bir girsin..."

"Schabbelt yazacaklarına izin verecek mi sence?"

"Schabbelt mi? O neye izin verecekmiş? Bak Blöcker, bir şey söyleyeceğim, bunu sana güvendiğim için yapıyorum... Schabbelt gazeteyi sattı!"

Suskunluk.

Sonra ilk konuşan Blöcker oluyor, "Ben de sana güvendiğim için bir şey söyleyeceğim: Gebhardt satın aldı."

"Ne dedin?" Stuff öfkeleniyor. "Sen bunu nereden biliyorsun? Sanırım benden başka herkes biliyor, ancak kimse bana söylemiyor!"

"Bunu bilen sadece birkaç kişi. Trautmann, Heinsius ve ben. Çok gizli kalması gerekiyordu."

"O zaman benim işim bitti sayılır. Blöcker, ben artık bir ölüyüm. Dokun bana şöyle, yuvarlanıp öleyim. Niçin her şey gizli kapaklı yapıldı?"

"Satışlara zarar vermesin diye. Eski rakiplerin artık birbirine rakip olmadığını okurların bilmesi doğru olmaz."

"Biz tabii iki arada kalacağız. Gebhardt senin yaptıklarına burnunu sokacak mı?"

"O mu?.. Onun hiçbir şeyden haberi yoktur! Yeter ki para getirsin."

"Herhalde beni de Kızılların üzerine sürecek!"

"Bence de. Senin okurların çoğunlukla sağcılar değil mi? Bu akşam onunla konuşsan iyi olur."

"Bu akşam mı?"

"Evet. Akşam ona uğrayabilir misin? Sekizde. Gören olmasın diye arka kapıdan."

"Ah, Blöcker!" diye Stuff sesini yükseltiyor. "Demek ki bana bira ısmarlamanın nedeni buydu! Şu konuya daha önce girmiş olsaydın büyük curcunayı kaçırmazdık!"

"Bu akşam tamam mı?"

"Sekizde. Karanlıkta. Arka kapıdan. Gizlice. Bundan sonra böyle çalışacağım. Bir buçuk saat kestirebilirim. Evet, Blöcker, şimdi şuraya uzanıp uyuyacağım. Bütün dünyadan iğreniyorum."

Çimenlere uzanıyor, şapkasını yüzüne çekiyor ve hemen derin bir uykuya dalıyor. Derenin suyu şırıl şırıl akıyor. Blöcker yürüyerek kente dönüyor.

5

Akşam. Saat sekize geliyor.

Altholm'un sokakları insan dolu. Herkes o günkü olayların ardından gazetelerin yazdığını merak ediyor. *Günü Gününe* gazetesinin Stolper Tor Alanı'ndaki binasının dış vitrininde sadece dünyadan haberlerle fotoğraflar asılı. Pencereler karanlık. Arka avluya bakan, dizgicilerin çalıştığı büyük bölümün pencereleriyse aydınlık. Yarınki gazetenin hazırlıkları yapılıyor.

Bürosunda oturan Gebhardt, çalışanların seslerini duyuyor. Odanın perdelerini iyice çekip kapatmış. Masa lambasının ışığı, üzerinde rakamlar yazan bir kâğıdı aydınlatıyor.

Gebhardt aralıksız hesaplar yapıp duruyor. Yazıyor, gözden geçiriyor, başka kâğıtlara bir göz atıyor. İstatistik yapıyor. Onu rakamlar ilgilendiriyor. Baskı makineleriyle, otuz işçisi ve gazetecisiyle bu kuruluş, önündeki kâğıtta yazan rakamları daha da çoğaltmak için ona gerekli.

Rakamlar güvendir. Onlar büyüdükçe güç de büyür. Şu anda Altholm'un en varlıklı kişisi olmasına karşın insanlar henüz

onu pek ciddiye almıyor. Çünkü rakamları henüz istediği güce ulaşmadı.

Dışarıdan bir ses geliyor. Koridorda biri geziniyor, hafifçe öksürüyor.

Gebhardt kapıyı açıyor. Odanın ışığı dışarıya vuruyor.

"Kimsiniz?" diye usulca sesleniyor.

"Ben Stuff," diyor gelen kişi ve aydınlığa çıkıyor.

"Ben de sizi bekliyordum," diye mırıldanıyor Gebhardt ve elini uzatıyor.

Stuff bir an için şaşkınlıkla, gelecekte ekmeğini yiyeceği kişinin kalın ensesine, arkaya düşen kıvırcık, siyah saçlarına bakıyor ve düşünüyor: Vay canına, beni çok nazik karşılıyor!

Gebhardt, oturmasını rica ediyor. Sonra da "Bir puro yakar mıydınız?" diye soruyor. "Şu hafiftir, şu ise biraz serttir. Buyurun, canınız hangisini çekerse... Hayır, teşekkür ederim, ben sigara kullanmıyorum."

Stuff, yazı masasının önündeki rahat koltuğa oturuyor ve az önce yaktığı purosundan derin bir nefes çekiyor. Masanın öteki yanında iskemlesinde oturan Gazeteciler Kralı, önündeki kâğıtları şöyle bir karıştırdıktan sonra konuşmaya başlıyor:

"Bay Stuff, sizinle bazı konuları konuşmak istediğim için gelmenizi rica etmiştim. Çalıştığınız gazeteyi satın almış olduğumu Bay Schabbelt size mutlaka söylemiştir."

"Hayır," diyor Stuff.

"Öyle mi? Bu biraz tuhaf... Her neyse, yine de şimdi bilgi sahibisiniz."

"Evet, kulağıma geldi."

"Gazetenizi devralmamın nedeni, Altholm'da orta sınıfın birbirine karşıt iki gazeteyi okumasını anlamsız bulmamdır. Kızıl cepheye tek bir ses olarak karşı koymalıyız."

"Böyle yapmalıyız," diye mırıldanıyor Stuff, sadece bir şey söylemiş olmak için.

"Şimdi size şunu sormak istiyorum: Eski gazetenizde benim yönetimimde çalışmanızı sürdürmeyi kabulleniyor musunuz?" Bir an sustuktan sonra hızla devam ediyor, "Şunu da belirtmek isterim, ben sadece bu gazetenin sahibiyim, daha çok ticari sorumluluk taşıyorum. Yazı işleri konusu beni pek ilgilendirmez. Yazacaklarınızda özgür sayılırsınız. Ne de olsa okurlarınızı siz benden daha iyi tanıyorsunuz. Sadece önemli konularda ortak görüşler önemlidir, onlar üzerinde oturup konuşulacak."

"Öyleyse bugün yaşanan huzursuzluklardan istediğim gibi söz edebilirim..."

"Huzursuzluklardan mı? Ah, evet, çıkan kavgadan... Köylüler sizi ilgilendiriyor mu?"

"Evet, tabii..."

"Ben parasal yanından söz ediyorum. Gazetenizin okurları çoğunlukla köylüler mi?"

"Çoğunlukla mı? Hayır. Ben sadece polisin aşırı tepkisini haber yapmak istiyorum."

"Bakın Sevgili Bay Stuff! Her gazete, polisle arasını iyi tutmak zorundadır!"

"Sorun üst düzey polislerde. Ve onlar Kızıllardan yana."

"Evet, olabilir. Fakat polisler Belediye'ye bağlı... Sizce içlerindeki Kızıllar mı olay çıkaran?"

"Evet, her şeyi kışkırtan onlar. Ve siz de biliyorsunuz ki sonbaharda yerel seçimler var."

"Anlıyorum, Bay Stuff. Yazın bakalım bir şeyler. Fakat yazacaklarınız çok keskin olmasın. Ne demek istediğimi sanırım anladınız. Biraz sabırlı olmamız gerekecek. Ne de olsa okurlarımızın çoğu işçiler."

Şöyle bir bakışıp gülümsüyorlar. Sonra şişman Stuff, deri koltuğundan kalkıyor. Derin derin soluyor. "Biraz düşünecek ve sonra köşe yazımı kaleme alacağım."

"Öyle mi?.. Bay Stuff, söylemek istediğim bir şey daha var. Resmen biz bu görüşmeyi yapmadık. Buluşmamız gizli kalacak. Çok gizli..."

"İleride sizinle görüşmem gerekirse..."

"Yine akşam saatlerinde gelirsiniz. Bugün yaptığınız gibi. Telefon etmeyeceksiniz. Yoksa kısa sürede herkes her şeyi anlar."

"Peki," diyor Stuff, vedalaşmak için elini yeni şefine uzatıyor.

"Başka bir konu daha var..." diye konuşuyor Gebhardt. "Maaşınızdan söz etmedik. Böyle bir şeyi nasıl da unuttuk." Gülümsemeye çalışıyor.

"Maaşımdan mı?.." diyor Stuff. Biraz şaşırmış gibi. "Konuşacak ne var? Schabbelt'ten beş yüz, artı yolluk alıyordum."

"Sevgili Bay Stuff!" Gebhardt yine gülümsüyor. "Bunun ileride mümkün olamayacağını kabullenmelisiniz. Schabbelt'in iflas etmesinin nedeni de işte buydu."

"Niçin? Bana verdiği maaş nedeniyle mi iflas etti? Bu çok komik."

"Tabii sadece sizin maaşınız neden olmadı... Lütfen sinirlenmeyin. Ancak harcamaları kontrolünden çıkmıştı. Beş yüz mark ve yolluk. Hayır, hayır, bu kesinlikle mümkün değil!"

Stuff yüzünü ekşitiyor. "Nedir kesinlikle mümkün olmayan?"

"Bakın söylemek istediğim bir şey var. Ben Yahudi filan değilim, size baskı da yapmak istemiyorum. Benim için sınır üç yüz!"

"Çok saçma!" diyor Stuff. "Bu benim için kesinlikle söz konusu olamaz!"

"Sevgili Bay Stuff, siz de biliyorsunuz ki sözleşmenize göre bir süre sonra işinize son verebilirim. Bu, 1 Ekim tarihinde mümkündür!"

"Sizinle yapılmış bir sözleşmem yok. Ben her an işimden ayrılabilirim."

"Yazmayı beceren bir sürü genç gazeteci var. Böyle olaylardan söz edecek başkalarını bulmak pek güç değil. Tabii haber gazetecisi başkadır..."

"Öyleyse niçin hâlâ konuşuyoruz?" diyor Stuff. "En son maaş öneriniz nedir?"

"Size biraz eli açık olmak isterim. Müdür Trautmann'ın hoşuna gitmeyeceğini biliyorum. Maaş önerimi üç yüz yirmiye çıkarıyorum!"

"Beş yüz!" diye Stuff ısrar ediyor. "Ve yolluk."

"Siz artık pek genç sayılmazsınız," diye konuşuyor Gebhardt. "Gazetenizin son zamanlarda pek gelişmediğini de biliyorsunuz..."

"Sizin zor veren biri olduğunuzu, tanıdığım pek çok kişiden duymuştum."

"Üç yüz elli."

"Bay Gebhardt, en iyisi benim istifa etmem olmayacak mı? Ancak o zaman sizin bu gazeteyi devralmış olduğunuz da bir sır olmaktan çıkacak tabii!"

"Fakat sözleriniz biraz tehdidi andırıyor," diye Gebhardt sesini yükseltiyor. "Neredeyse her yanınızı altınla kaplamamı isteyeceksiniz!"

"Beyefendiler, rahatsız ediyorsam özür dilerim," diye konuşuyor kapı aralığında duran biri. "Geldiğimi söyleyecek birini bulamadım da... Beyler, iyi akşamlar."

6

"İyi akşamlar, Sayın Başkan," diyor Stuff. Gareis, dudaklarında hafif bir gülümseme, etli küçük elini odadakilere uzatıyor. Stuff yeni şefinin, Belediye Başkanı karşısında dans kursuna giden bir lise öğrencisi gibi hafifçe eğildiğini görüyor. Ensesinden aşağıya, sırtına doğru uzanan siyah kıvırcık saçları yine hoşuna gidiyor.

"Birbirini çekemeyen iki insan şimdi aynı çatı altında mı?" diye Gareis soruyor ve biraz çekingen, biraz öfkeli gazete sahibiyle karşısında durmakta olan asık suratlı Stuff'a bakıyor. "Akşamın bu saatinde karşılaşacaktık demek?"

"Önemsiz bir görüşmeydi, biraz havadan sudan söz ettik..." diye konuşuyor Gebhardt.

"Yüksek sesle yapılan bir görüşmeydi. Ben pek önemsiz de bulmadım. Her neyse..." Belediye Başkanı'nın bakışları değişiyor, ciddileşiyor. Etli, yağlı yanaklarının arasında akıllı bakan gözleri duruyor. "Gördüğüm kadarıyla tam zamanında gelmişim. Kentimizde çıkan gazetelerin iki yetkilisinden tarafsızlık bekliyorum.

Siz Bay Stuff, başmüfettişimin söylediğine göre davranış ve görüşlerinizde çok önyargılıymışsınız."

"Önyargılı mı? Hayır, bu doğru değil."

"Bu sizin görüşünüz olabilir. Ondan hoşlanmıyor olabilirsiniz. Fakat her iki beyden de ricam şu olacak, bir şey yapmaya karar vermeden önce iyice bir düşünün! Polis, kesinlikle bugünkü davranışının arkasında duruyor. Tabii hükümet de polisinin arkasında. En önemlisi işçi sınıfıdır. Altholm, işçi sınıfı demektir, polisine destek verir. Bu nedenle şimdi polisi eleştirmekle kentinize –baba-evi diyoruz biz– ve onun çıkarlarına karşı çıkmış olacaksınız."

"Sayın Başkan, bana kalırsa siz bugünkü olayları biraz büyütüyorsunuz. Yarın yerel basın büyük haber yapar, diğer günlerde de biraz söz eder, altı ay sonra mahkemesi görülür ve her şey unutulup gider."

"Böyle olacağını sanmıyorum," diye Stuff yeni patronunun görüşüne karşı çıkıyor. "Savaşım daha yeni başlıyor."

"Peki biz kimden yana olacağız, Bay Stuff?"

"Ben sadece basit bir gazeteciyim," diyor Stuff.

"Evet, bir gazeteci," diye Belediye Başkanı mırıldanıyor, onu biraz aşağılarmış gibi. Sonra gazete sahibine dönüyor. "Burada şunu da sormak istiyorum: Belediye Meclisi'nin, devraldığınız gazeteye resmî ilan vermeyi kesmiş olduğunu biliyor muydunuz?"

"Bu olamaz!" diye Gebhardt haykırıyor. "Satış görüşmeleri yapılırken Schabbelt bundan tek kelimeyle olsun söz etmemişti!"

Ve iki saniye sonra Stuff, "Bu bir Belediye Meclisi kararı değil!" diyor.

Belediye Başkanı gülümsüyor ve başını Gebhardt'a çeviriyor. Stuff şimdi odanın loşluğunda duruyor. "Bakın Bay Gebhardt, gazeteniz kendine 'Yurdun Gazetesi' diyor. Okurlarınız da işçiler. Sanırım siz her zaman doğup büyüdüğünüz bu kentin çıkarlarına uygun yayın yapacaksınızdır. Öyle değil mi?"

"Bu kentin çıkarlarına uygun..." diye Gebhardt mırıldanıyor.

"Demek istiyorum ki... Şu sıra belirli bir görüşün peşinden gidip ortama uygun yayın yapmak hiç de zor değil. Yarın resmî açıklamamız elinize geçecek. Lütfen ona uyun."

"Resmî açıklamayı tabii ki gazetemizde yayınlayacağız."

"Ben çevreme baskı yapmayı pek sevmem," diyor Belediye Başkanı. "Fakat bu mutlaka olumlu sonuçlandırılması gereken bir konu. Şimdi sizin –tabii bundan pek emin değilim– benden yana olacağınızı ümit ediyorum. Sanmayın ki bu Sosyal Demokratlar, Kızıllar veya 'Kodamanlar' cephesi. Biz düzenden, yapılanma ve çalışmadan yanayız. Eminim seçiminizi yapmanız zor olmayacak!.."

Her ikisi de başları önlerinde bir süre öyle duruyorlar. Sonra Belediye Başkanı düşünceli bakışlarını diğerlerinin üstünde gezdiriyor.

Ve ses tonunu değiştirip, "Evet, sizlere iyi geceler Beyler," diyor. "Maaş konusunda anlaşacağınızı biliyorum. İlke üzerinde anlaştınız mı diğer şeyler sorun değildir."

Odadan çıkıyor. "Zahmet etmeyin, Bay Stuff," diye mırıldanıyor. "Ben ışık olmadan da yolumu bulurum. İyi geceler!" Ve uzaklaşıyor.

Stuff, Gebhardt'a dönüyor. "Domuzun teki!" diyor! "Domuzların en büyüğü!"

Gebhardt yüzünü ekşitiyor, "Dikenli bir domuz, öyle değil mi?"

7

Tredup, birçok el onu omuzlarından yakalayıp geri çekene kadar hücresinin penceresinden haykırıp durmuştu.

Önce hücresinden çıkarmışlar, tutuklama odası denen bölüme götürmüşlerdi. Oraya en öfkeliler atılıyordu. Az sonra oradan da alınmış, kollarından çeke çeke, diğer mahkûmların haykırışları arasında koridorlardan geçirilip merdivenlerden indirilmişti. Sürüklerken baldırlarının demir basamaklara çarpmasına özen göstermişlerdi! Merdivenin sonu yaklaşırken, aşağıya on-on iki basamak kala, sürükledikleri çuvalı bırakmışlardı. Tredup son basamaklardan yuvarlanmış, hızla beton zemine düşmüş ve öyle kalmıştı.

Sonra başında durup derhal ayağa kalkması için emirler yağdırmışlardı. Eğer rol yapmaya devam ederse, cezası çok büyük olacaktı. Ancak bütün bunlar sonuç vermeyince yine çeke çeke, kriz geçiren mahkûmların atıldığı hücreye götürüp kerevetin üzerine bırakmışlardı. Kötü bir şey yapmasın diye pantolon askılarını çıkarmayı da unutmamışlardı.

Kendinden geçmiş Tredup hücrede saatlerce tek başına yatmıştı. Az öncesine kadar hücresinde, biraz huzursuz tek başına oturmuştu. Sonra keçisakallı tuhaf bir gardiyan gelmiş, pencereden aşağıdaki köylülere bağırırsa yakında serbest kalabileceğini söylemişti. Ancak onun sesini duyan diğer tutuklular hücre pencerelerine saldırmış, haykırmalar, bağrışmalar bütün cezaevini sarmıştı. Bu kez, içeriye giren başka gardiyanlar ona vurmaya başlamıştı. Tredup iyice hırpalanmıştı... Demek ki ülkenin cezaevleri böyleydi... Başkalarını ayaklandırdın, devlet gücüne karşı çıktın, kargaşa çıkardın, demişlerdi. Ne kadar kalacaktı burada?

Şimdi onu attıkları yer, bir kuş yuvasını andırıyor. Küçük penceresinde kalın parmaklıklar var. Tahta kerevetten başka bir şey yok. Duvarlar çıplak. İçerisi buz gibi. Ne bir örtü, ne bir tabure var. Bomboş. Burada bir gün ve bir gece kalırsam mutlaka çıldırırım, diye düşünüyor.

Birinin kapıya iki kez vurmasıyla kendine geliyor. Gelen, bir şeyler söylüyor.

"Evet, buyurun," diyor Tredup. Kafası bulanık.

"Sıçmak istiyor musun?" diye soruyor dışarıdaki.

"Ne? Nasıl? Hayır, istemiyorum."

Dışarıdaki yine bir şeyler söylüyor. Anahtar sesi. Kapı açılıyor, gardiyan içeriye giriyor. Ancak yanına yaklaşmıyor, birkaç adım ötesinde duruyor.

"Tuvalete çıkmak istemez miydiniz?" diye adam soruyor. Sesi dostça çıkıyor. Aynı anda, mavi giyimli bir tutuklu, elinde oturağıyla hücreye giriyor. Tredup'u görünce:

"Pis herif," diye homurdanıyor. Bakışları öfke dolu. "Bütün hapishaneyi ayağa kaldırdı!"

"Bu sizi hiç ilgilendirmez," diyor gardiyan. "Evet, yapacak mısınız? Hiç olmazsa bir denersiniz! Yarın sabah yine uğrarız. Olay çıkarmış olduğunuz için kova bırakamayız."

"Hayır, gerek yok. Teşekkür ederim. Fakat bir örtü verebilirseniz çok memnun olacağım. Burası çok soğuk da..."

"Evet... Size iki örtü verebiliriz. Bögge, hemen getirin bakayım!" Diğer tutuklu hücreden çıkınca tekrar Tredup'a dönüp, "Bakın, kapıdaki şu şeyi gece gerektiğinde itersiniz." Bir an susup usul sesle, "Fakat çok gerektiğinde yapın," diye konuşuyor. "Gece gardiyanı rahatsız edilmeyi pek sevmez... İşte bakın örtüleriniz de geldi."

Hücre sessizleşiyor, dışarıda hava kararıyor. Tredup, toprağa gömmüş olduğu paraları düşünüyor. Buradan çıkar çıkmaz onu yepyeni bir gelecek bekliyor. Acaba az önceki cana yakın gardiyana beş yüz mark önerse onu buradan kurtarır mıydı?

Aniden hücrenin ışığı yanıyor. Kilitte bir anahtar dönüyor. Suratı bir buldog köpeğini andıran şişman adamın biri içeriye giriyor. Peşinde biri daha var. Beyaz önlükler giymişler. Yatılan bölümü kapıdan ayıran demir parmaklığın arkasında duruyorlar.

"Bütün hapishaneyi ayağa kaldırmış olan herif bu olacak!" diyor şişman. "İşte bakın Troschke, böyleleri numara yapmayı çok iyi becerir. Uzatın bakayım bir elinizi. Parmaklığın arasından tabii! Nabzınız iyi sayılır, yüreğinizin heyecandan biraz hızlı atması olağandır. Korkuyor muyuz yoksa? Yaptığınızın cezasını tabii ki çekeceksiniz!"

Bir an susup tekrar konuşuyor, "Niçin pencerenizden haykırdınız?"

"Bilmiyorum... Dayanamamıştım..."

Doktor, yanındaki başgardiyana bakıp alay eder gibi, "Dayanamamış! Şu ufaklığa da bakın! Fazla geldi galiba burası? Sizin gibileri biz burada çok güzel adam ederiz!"

Sesini yükseltiyor, "Size öyle şeyler yaparız ki!.. Sakın hasta olduğunuzu iddia etmeye kalkışmayın! Sizi gidi numaracı! Sizin gibiler bu delikten bir daha dışarı çıkmamalı!"

Sonra başgardiyana dönüyor ve çok yumuşak bir sesle, "İşte size en ufak şeyde sızlanıp duran bir insan örneği! Böyle biri tüm cezaevini ayağa kaldırmayı başardı. Her şey olup bittikten sonra da gözlerinde yaşlar karşımızda duruyor. Tam bir yüz karası! Böyle biri Alman olacak! İnsanın kusası geliyor!"

Çıkıyorlar. Kapı, arkalarından kapanıyor. Tavandaki ışık sönüyor.

Tredup, üzerindeki örtüyü başına kadar çekmiş, karanlıkta öyle yatıyor. Boğazında hıçkırık düğümlenmiş. Korkmasa hüngür hüngür ağlayacak.

Bana niçin böyle davranıyorlar? Buradan çıkınca nasıl bakacağım insan yüzüne? Ah, dayanamayacağım bütün bunlara. Evime dönmek istiyorum. Küçük evime, Elise'min, çocuklarımın arasına...

Willi küçük eliyle elime dokunmuş, parmaklarımı tutmuştu. Bana olan güvenini göstermişti. Bundan sonra çevremde kim bana güvenecek? Benim için artık her şey bitti, her şey son buldu.

Pantolon askılarımı almamış olsalardı şimdi tavandan sallanırdım.

Bir ara uykuya dalmış olacak. Gözlerini açtığında yatağının kenarında duran gri-yeşil üniformalı bir adamın onu sarsarak uyandırdığını fark ediyor.

"Hey, adınız ne?"

"Tredup."

"Benimle hemen Müdür Bey'in yanına geleceksiniz. Durun. Terliklerinizi elinize alıp çoraplarınızla yürüyün. Diğerlerini uyandırmanıza gerek yok. Bugün yeterince gürültü patırtı yaşadık!"

Tredup ayaklarının ucuna basa basa koridorlarda yürüyor. Yüzlerce hücre kapısının önünden geçiyor. İnsanlar uyuyor veya gözleri kapalı uyumaya çalışıyor.

Gardiyan, ayaklarını sürüye sürüye peşinden geliyor. "Şu merdivenleri çıkın," diye fısıldıyor. "Şu koridorda yürüyün."

Ne yapacaklar bana? Tredup biraz ürkek. "Beni cezalandıracaklar mı? Uyumama niçin izin vermediler?"

"Geldik."

Gardiyan, önünde durdukları kapıyı tıklatıyor. Kapı açılıyor. İçerisi apaydınlık.

"Haydi girin içeri. Terliklerinizi şimdi giyebilirsiniz."

Kafası tıraşlı, iriyarı bir adam, masasında oturuyor. Oda ışıl ışıl. Bir köşede çiçekler var. Her yer tertemiz...

Tredup kendini yaşlı hissediyor. Çok yorgun, üstü başı kir pas içinde.

"Demek ki Tredup denen kişi sizsiniz!" Karşısındaki adam susuyor, uzun uzun ona bakıyor. "Ne oldu size bugün öğleden sonra?"

Tredup hemen yanıt vermiyor, masasında oturmakta olan adama bakıyor bir süre. Bu ötekiler gibi değil, diye düşünüyor. Ve sonra konuşuyor, "Biri hücreme girip dışarıda köylülerin beklediğini, penceremden 'Bana yardım edin!' diye haykırırsam gelip beni kurtaracaklarını söylemişti."

Hapishane Müdürü Greve uzun uzun karşısındaki adama bakıyor. Az önceki canlı yüzünde yorgunluk beliriyor. "Daha önce uyumuş muydunuz?" diye soruyor. "Düş görmüş olmayasınız?"

"Uyumamıştım. Hayır, hayır biraz kestirmiştim," diyor Tredup. "Fakat bir gardiyan gelmişti hücreme. Keçisakallı biriydi."

"Keçisakallı biriydi..." diye Hapishane Müdürü onun sözlerini tekrarlıyor. "Bay Tredup, kaç yaşındasınız? Yanılmıyorsam evlisiniz, öyle değil mi? Çocuklarınız var mı?.. Evet, iki. Aileniz sağlıklı mı?"

"Ben düş görmedim!" diye Tredup sesini yükseltiyor. "Sakallı adam yanımda durmuş ve bana o sözleri söylemişti."

"Düş görmediniz, kabul ediyorum. Fakat biri böyle yapmanızı söyledi diye hiç üzerinde düşünmeden niçin olay çıkardınız?"

Tredup hiç konuşmadan öyle duruyor.

"Bir hapishanede kaldığınızı unutmuş olacaksınız. Yanılmıyorsam geleli daha birkaç gün oldu. Öyle değil mi? Buradaki yüksek duvarları, hücre kapılarındaki kilitleri ve bellerinde silah taşıyan gardiyanları da gördünüz!"

Tredup susmaya devam ediyor.

"Dediğiniz gibi o keçisakallı, size köylülerden söz ettiğinde hiç üzerinde düşünmediniz mi? Köylülerin hapishaneye saldırıp sizi kaçıracaklarını mı sandınız? Haykırmaya başladığınızda kaç köylü gördünüz aşağıda?"

"Ben kimseyi görmedim. Sadece haykırıp durdum."

"Biri size söyledi diye haykırdınız, öyle mi?"

"Özgür kalacağımı da söylemişti..."

"Evet, anlıyorum." Greve başını önüne eğiyor. Masasında duran bazı evrakları eline alıyor ve ses tonunu değiştirip konuşuyor, "Sizi buraya çağırtmamın nedeni, hakkınızdaki tutukluluk kararının Savcılık tarafından kaldırmış olması."

"Öyle mi?" diye Tredup biraz ürkek soruyor.

"Evet. Karar bana akşam bildirildi. Burada sağlığınızı yitirmekte olduğunuzu gördüğüm için de sizi hemen yanıma çağırttım."

"Yani ben..." diye Tredup kekeliyor. "Ne zaman çıkabilirim?"

"Yarın sabah. Bu akşam. Ne zaman isterseniz."

"Gerçekten mi? Bağırıp çağırmış olmama karşın..."

"Evet. Çıkarmış olduğunuz olayın, Savcı'nın kararına etkisi yok." Müdür, önündeki evraklardan birini eline alıyor, kaşlarını kaldırıp bir süre okuduktan sonra buruşturuyor ve çöp kutusuna atıyor. "Hemen eve gitmek istiyor musunuz?"

"İzin verirseniz, evet."

"Bu mümkün. Buradaki özel eşyalarınızı yarın gelip alabilirsiniz."

"Teşekkür ederim... Evet, size çok teşekkür ederim... Bunu hiç unutmayacağım," diye fısıldıyor Tredup.

"Öyleyse zile basıp gece nöbetçisini çağırtayım," diye konuşuyor Müdür. "O size eşlik eder."

Uzaklardan bir yerden zilin sesi duyuluyor. Bir süre sonra ilk konuşan Hapishane Müdürü oluyor:

"Birkaç gün önce Belediye Başkanı Gareis sizi ziyaret etmek istemişti."

"Öyle mi?"

"O gün bu ziyarete izin vermemiştim. Fakat buradan çıktıktan sonra ona bir uğrarsanız fena olmaz. Anladığım kadarıyla sizinle çok ilgileniyor. –Nöbetçi, bu kişiyi çıkışa götürün. Zenker yerinde olmalı.– İyi geceler, Bay Tredup."

Ayağa kalkıp elini sıkıyor.

8

Gece yarısı. Pırıl pırıl bir temmuz gecesi. Altholm'un biraz dışında küçük bir mahalle. Evler seyrek inşa edilmiş. Gökyüzü yıldızlarla dolu.

Hepsi tek tek görünüyor. Aşağıya, dünyadaki insanların üzerine ışıldıyorlar. Yardımcısı Stein'la dolaşmakta olan Gareis başını kaldırıp yıldızlara bakıyor. "Şunu bilmelisiniz Stein, Büyükayı takımyıldızının arka tekerleklerini uzattınız mı Kutupyıldızına ulaşırsınız. Şuradaki üçüne de Orion takımyıldızının kuşağı denir. Siz hep bir kentliydiniz, beni ise babam bir yere gittiği zaman yanına alırdı. Kimi hayvan çiftliklerinde, kesime yardım ederdi. Taşrada berberlikle pek para kazanılmaz..."

"Herkes uykuda," diyor yardımcısı. "Sabah oldu mu savaş yeniden başlayacak."

"Bu kötü mü sizce? Savaşmanın yararları da vardır."

"Değer mi?"

Belediye Başkanı birden duruyor. Şapkasını ensesine doğru indiriyor. Yardımcısının yanında iriyarı vücuduyla dev gibi duru-

yor. "Kimi zaman kendi kendime soruyorum, acaba niçin Parti'ye üye, diye. Bu üyeliğin size bir yararı var mı? Kesinlikle var!"

"Yoldaşlar da diğerleri gibi dar kafalı, yerine göre de kibirli."

"Siz de pek hoşnut değilsiniz. Bence günümüzde hoşnutsuzluk tokgözlülükten daha iyi."

"Bana kalırsa siz savaşınızda tek başınıza kalacaksınız..."

"Öyle mi dersiniz? Siz işçileri tanımıyorsunuz. İşçiler benim savaşımın, onların da davası olduğunu anlayacaktır."

"Onların da davası mı? Frerksen saçma birçok şey yaptı."

"Hayır, hayır. Ben bunu kabul etmiyorum. Yaptıkları doğruydu."

Belediye Başkanı birden heyecanlanıyor, "Durun! Bakın! İşte bakın! Yıldız kaydı! Dilek tuttunuz mu? Tabii görmediniz. Ben hemen dilek tuttum."

Yardımcısı soruyor, "Ne dilediniz?"

"Bunu size bir ay sonra söyleyeceğim. Belki de altı ay sonra."

"Söyleyeceksiniz, öyle değil mi?"

"Evet. Mutlaka."

Az önce Merkez Hapishanesi'nden çıkmış olan Tredup da ağır ağır evine doğru yürürken ışıl ışıl gökyüzünü seyrediyor. Ancak yıldızlar onu ilgilendirmiyor. Onun kafasında bir süre önce Stolpe'den gelirken gömmüş olduğu parası var. En iyisi bütün gece yürüyüp kumulların ardındaki çamlara gitmekti. Paralarını aldıktan sonra Altholm'dan uzaklaşır, sadece Pomeranya'yı değil, Almanya'yı da terk eder giderdi. Bütün dünya ona açıktı. En iyisi dilini bilmediği, hiç tanımadığı, başına gelenlerden insanlarının habersiz olduğu bir ülkeye yerleşmekti.

Fakat karısı ve çocukları onu bekliyor.

Omuzları kalkık, hüzün dolu, beni takip eden var mı, diye arada sırada arkasına bakarak, ayaklarını sürüye sürüye evine doğru gidiyor.

Stuff, başı önünde yürüyor. O yıldızları, meyhaneye giderken yanından geçtiği küçük gölün sularında görüyor. O, yıldızları düşünmüyor. Onun kafası az önce yeni patronuyla yapmış olduğu görüşmeyle dolu. Maaşı yüz mark azaltılmıştı (Aradaki farkı ikiye bölmüşlerdi; Stuff yolluklardan vazgeçmişti). Şimdi boynuna bir tasma takmışlardı. Artık ısırmasına izin yoktu! Kızılları çok eleştirmesine korkak şefinden izin çıkmıyor. Gazeteciliğin bu deneyimli "damızlık atı" meslek yaşamının gün batımında nasıl da isterdi, iyi bir amaç uğruna son bir savaşım vermeyi.

Fakat buna izin yok. Uysal olmak zorunda, her zamanki gibi. Belki arada sırada ufak iğnelemeler yapabilir, ancak Kent Meclisi'nde çoğunlukta olan Kızılları öfkelendirmemeye de dikkat etmeli...

Ağaçların arasından aydınlık bir pencere görüyor. Burası hastane olmalı, diye düşünüyor. Kimileri geberiyor, kimileri dünyaya geliyor. Bütün bunların ne anlamı var?

Küçük bir lambanın ışığında yatan adam, gebermek niyetinde değil. Henning, verdikleri morfinin etkisinde hafif kendinden geçmiş öyle yatıyor. Uyumuyor, fakat düş görüyor. Elindeki koskocaman bayrağı iki yana sallıyor. Pırıl pırıl bir günde ne güzel dalgalanıyor...

Ve aniden bir sürü adam çevresinde. Odası gölgelerle dolu. Evet, onlar çevresinde nöbet tutuyorlar. Polisin tutuklusu olarak burada yattığını da söylemişlerdi. Üzerinde sadece bir hasta önlüğü, hareketsiz yatıyor. Giysileri yok.

Şimdi acele etmeyeceğim. Zamanı geldiğinde buradan tüyeceğim. Gardiyan Gruen'e, Tredup'a dikkat etmesi gerektiğini söylemiş olacaklar. Bomba olayında da parmağım olduğunu şimdi bilmeleri pek iyi değil.

Gruen arıyor. Kentin çöplüğünde dolaşıyor ve arıyor. Erkek bir cadı gibi. Gruen'e üç şey gerekli: Bir konserve kutusu, bir

karton kutu ve bozuk bir çalar saat. Arada sırada sırıtırken bir maymunu andırıyor. Çenesindeki kısa sakalı titriyor, dans ediyor.

Memur yemini eder misiniz?

"Tabii ederim, Müdür Bey."

Fakat tutuklu Tredup, köylülere haykırmasını ona sizin söylemiş olduğunu iddia etti.

O düş görmüş olacak. Ben aşağıda C1'deydim. Hücrelere su dağıtımı yapıyordum.

Memur yeminiymiş! Şu cumhuriyet yeminini ne kadar da önemsiyorlar! Anayasa filan... Tabii şimdikine anayasa demek ne derece doğru... Konserve kutusunu buldum...

Polis Başmüfettişi Frerksen yatağına uzanmış, eşini kolları arasına almış.

"Berbat bir gündü, Anna. Fakat ben her şeyi doğru yaptım. Herkes benim arkamda."

"Gareis da mı? Gareis ne dedi?"

"Gareis önemli değil. Eyalet Yönetimi'nden gelen biri, gizli görevle yollamış oldukları bir adam, her şeyi çok iyi yaptığımı söyledi."

"Peki, ya yaralılar? Aralarında ağır yaralı var mı?"

"Tümü de tutuklandı. Onlar elebaşları, acımaya gerek var mı? Ne oluyor, Hans? Niçin uyumuyorsun?"

"Baba, tuvalete gitmeliyim."

"Gece yarısı tuvalette ne işin var? Tut kendini. Peki, peki, git bakalım. Fakat dikkat et, gürültü yapma."

Thiel de, Stolpe mahkeme binasının üst katındaki hücresinde demir parmaklıkları keserken gürültü yapmamaya dikkat ediyor. Az bir şey kaldı, diye düşünüyor. Haftada bir kez verdikleri ringa balığının gırtlağında küçük eğeler bulmuştu. Ancak bu geceki hedefine ulaşması uzun sürmüştü.

İşte beklediği o an da şimdi gelmişti. Yırtıp birbirine bağlamış olduğu çarşafla yorgan örtüsü şimdi yatağının üzerinde duruyor. Avluya indiği anda özgürlüğüne kavuşmuş sayılırdı. Bomba atmaktan henüz hüküm giymemişti.

Kesmiş olduğu demir parmaklığı dikkatle yerinden koparıp yatağın üzerine bırakıyor. Taşların arasında kalan parçaya, birbirine bağlamış olduğu kumaş parçalarının ucunu dikkatle takıyor ve açılan delikten zor da olsa geçiyor. Yüreği, korktuğu kadar çılgın atmıyor. Gece çok karanlık. Aşağıda cadde çok sessiz. Yıldızlarla dolu gökyüzü ışıl ışıl.

Evet ben, rakamlardan başka bir şeyden haberi olmayan küçük bir memurdum. Sonra günün birinde, hiç beklemediğim bir anda bambaşka biri oluvermiştim. Ve bu değişim çok doğru olmuştu. Fakat Henning'e rastlarsam, beni niçin tek başıma bıraktığını soracağım. Tabii şu küçük eğeler ondan da gelmiş olabilirdi... Haydi, yola koyulayım!

Hücre penceresinden sarkan kumaştan ipe tutunuyor ve kendini karanlığın boşluğuna bırakıyor...

Padberg de karanlıkta. Köylüler Birliği'nin gazetesinin karşısındaki bir yapının koridorunda durmuş karanlık çalışma odasının pencerelerine bakıyor. Bir el fenerinin ışığı, odasını kısacık aydınlatıveriyor.

Herifin teki bir şeyler arıyor olacak. Nasıl girmişti içeri? Kesinlikle ön kapıdan girmemişti. Arka kapıyı da kullanmamıştı. Peki, başka nereden?.. Damdan veya bodrumdan olacaktı! Mutlaka aynı blokta kalıyordu. Belki de komşulardan biriydi... Bekle, az sonra görürsün gününü!

Yoksa dizgicilerden biri miydi? Fakat onların nerede kaldığını bilmiyordu. Dur! Herif yine dikkat etmedi, el fenerinin ışığı bir an için odanın tavanını aydınlattı.

Peki hiç çekinmiyor mu? Yarınki yazımın müsveddesinin ceket cebimde olması çok güzel. Yoksa çoktan kaybolmuştu. Bakalım çekmecemdeki yüz markı çalacak mı?

Padberg şöyle bir omuz silkiyor.

Burada daha fazla beklemeye gerek yok. Aşağıdaki kapıyı açtığımı duyar duymaz, geldiği gibi çeker gider. Fakat yarın akşam yazı masamın altında gizleneceğim.

O gece başka bir yazı masasında oturan biri çalışıyor. Altholm Belediyesi'nin odaları çoktan boşalmış. Binada kimseler yok. Belediye Başkanı'nın odasının kapısı usulca açılıyor.

Kısa bir gölge, kapıda bir an duruyor. Sonra kayar gibi içeriye giriyor, masaya sokuluyor, en üst çekmeceyi açıyor. İçindeki evrakları karıştırıyor. Çeşitli kâğıtlar, ince bir plastiğin arasında bir evrak. Parmakları, çekmeceyi karıştırmaya devam ediyor. İşte, en altta bir zarf! Çabucak, yırtılarak açılmışa benziyor. Parmakları, zarfın üzerindeki mühüre dokunuyor.

"Gizli emir," diye ufak tefek adam mırıldanıyor. "Biliyordum. Yoldaş Gareis, bekle, sen görürsün gününü. Şimdi seni yakaladık!"

Uyuyan doğada bir otomobil, yavaş yavaş, sağa sola yalpalayarak gidiyor. Arada sırada duruyor. Bandekow'la Rehder hangi yöne gitmeleri gerektiğini düşünüyorlar. Soldan, açık denizden dalga sesleri duyuluyor.

Bu sabah yola koyulduklarında otomobilde beş kişi oturuyordu: Padberg, Henning, Rohwer, Rehder ve Bandekow. Peki diğerleri nerede?

Henning'i sakatlayıp tutukladılar. Rohwer'i içeri tıktılar, Padberg diğerlerine öfkelendiği için çekti gitti. Geriye, kala kala ikisi kaldı. Ancak yanlarına birini daha almışlardı. Otomobilin bagajında yatıyor. Köylü Banz'ı toplantı salonun bodrumunda polisin

elinden kurtarmışlardı. Arada sırada bir şeyler söyleyip susuyor. Onu polisten kurtardıkları iyi olmuştu.

"Samanlıktan bombayı kaldırmalıyız. Şimdi onu orada bırakamayız."

"Bana götüreyim," diyor Bandekow.

"Olabilir. Fakat bu gece değil. Bugün her şey kötü gitti."

"Haklısınız."

Farların ışığında Katen görünüyor. "Umarım kadını kolay uyandırabiliriz."

"Umarım kadın çok korkmaz."

Fakat hiç korkmuyor. "Tek başınıza mı geldiniz?"

"O otomobilde, fakat..."

"Yaşıyor mu?"

"Evet, ancak yaralı."

"Yatağına yatırayım mı? Polis arıyor mu?"

"Şimdilik aramıyor. Belki ileride."

"Haydi taşıyalım."

Kadın, adamın yaralı başını iki eli arasına alıyor. İçeriye taşıyıp yatağına uzatıyorlar.

"Size nasıl yardım edebiliriz? Paraya gereksiminiz var mı?"

"Gidebilirsiniz. Ben başımın çaresine bakarım."

"Doktor çağırtmasanız iyi edersiniz."

"Doktor mu?.." diye mırıldanıyor. "Ben çok çocuk dünyaya getirdim. Hepsini de doktorsuz büyüttüm. Şu yaralarını sığır idrarıyla temizlerim. Ateşi çıkarsa da alnına ıslak bezler koyarım. Haftaya tarlaya gidip patates toplar."

"Fakat..."

"Hayır! Artık gidebilirsiniz!"

Üç sokak lambasından biri yanan Burstah'da bir adam, ağır ağır yürüyor. Ortalıkta kimseler yok. Sanki her yer ona kalmış. Elleri ceplerinde, ıslık çala çala caddenin ortasında yürüyüp gidiyor.

Burstah'ın Grünhof Caddesi'yle kesiştiği kavşakta bir an duruyor. O, göründüğü gibi hiçbir şeyi umursamayan biri değil. Durduğu yerden kesişen caddelere, binalara, alana ve kahramanlık anıtını çevreleyen yeşilliğe bakıyor.

Az ötede çalılıkların kuytusunda bir çift oturuyor.

Bir an durup ne yapacağını düşünüyor ve sonra anıta doğru yürüyor.

"Onlar hiçbir şey görmüyor," diyor kendi kendine. "Gözleri başka yerde."

KPD üyesi Matthies sardunyalara basmamaya dikkat ederek yürüyor. Heykelin gölgesine geçiyor, kaidenin yanında yere eğiliyor. Orada duran kılıcın sapını kavramak için, toprağa şöyle bir dokunması yetiyor.

Böyle kolay olacağını biliyordum! Kılıcı burada unuttuğuna göre sevgili Frerksen'in mutlaka çok acelesi vardı.

Kılıcı çekip topraktan çıkarıyor ve dikkatle beline sokuyor. Sonra sapını pantolon askısına takıyor.

Evet, böyle eve kadar götürebilirim. Yoldaş Frerksen, bundan sonraki yürüyüşte en önde onu taşıyacağız. Sopanın ucuna takıp altına da "Vahşi Köpek Frerksen" yazacağız. O zaman senin suratını görmeyi nasıl da istiyorum!

Matthies iki sevgilinin önünden geçerken laf atıyor, "Haydi kızım, bana da verecek misin?"

Birbirine yumak gibi sarılmış genç adamla genç kız seslerini çıkarmıyor. "İyi çalışın. Bu dünyaya daha çok emekçi gerekli!"

Gazeteye giden yola sapıyor. Yıldızlardan çadırın altında iki sevgili, birbirlerine daha çok sarılıyor.

İKİNCİ KİTAP

KENTLİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

Boykotun keşfi

1

Hava yavaş yavaş aydınlanıyor. Sabah oluyor.

Esintiyle oynaşan perdelerin ardında, bütün gece pencerenin tahtalarına bakmış, düşünüp durmuştu. Şimdi yeni bir gün başlıyor, uyanmaya başlamış ilk kuşlar doğanın sessizliğini şarkılarıyla bozuyor.

Tredup hiç kıpırdamadan yatıyor. Gözleri açık, pencereye bakıyor ve başlayan yeni günde yürekli olmaya çabalıyor. Nasıl başlayacaktı bugün, çevresindeki insanlar kısa süre tutuklanmış olan Tredup'a nasıl davranacaktı? Stuff elini sıkacak mıydı? Schabbelt işine son verecek miydi?

Çoktan uyanmış olduğunu Elise fark etmesin diye dikkatle, ağır ağır nefes alıyor. Eşi uyuyor. Birbirlerine arkaları dönük, omuz omza yatıyorlar. Elise'nin sıcaklığını vücudunda hissediyor.

Gelecek günlerde her şey ters giderse, Altholm'da kalması zorlaşırsa gizlemiş olduğu bin markı alacak ve ortadan kaybolacaktı. Başka bir kentte kendine iş bulacaktı. Kapı kapı dolaşacak, gazete

aboneliği veya reklam satacaktı. Eline geçen paranın bir kısmını Elise'ye yollayacaktı.

"Bin marka ne oldu?" diye birden eşi soruyor.

"Hangi bin mark?" Tredup çok şaşkın.

Elise çoktan uyanmış olacaktı.

"Bu kadar paran yok mu? Gareis söyledi."

"Gareis'ın hiçbir şeyden haberi yok," diye kekeliyor. "Bana para verecekler. Fakat bu bin mark mı olacak, ne zaman verilecek, hiç bilmiyorum!"

"Dön bana, Max. Yalan söylediğini yüzüne bakmadan da anlayabiliyorum."

"Bin markı bana sence kim verdi? Ben içerideyken eşyalarımı karıştırdın mutlaka!"

"Evet, bunu yaptım. Eminim bu para bilmediğim bir yerde. Sen şimdi çok farklısın!"

"Ben farklı filan değilim!"

"Bugün çocuklara ne yemek pişireceğim? Veresiye alıyorum diye bakkal suratını ekşitmeye başladı."

"Belki Wenk biraz avans verir..."

"On mark. Bugüne kadar ona otuz iki mark borçlandım. Bin mark nerede? Niçin evde değil? Eskiden kazandığın bütün parayı eve getirirdin!"

"Bin markım olmadığı için..."

"Hayır, var! Ne yapmak istiyorsun? Bizi terk etmek mi amacın? Yeni çocuğumuz doğunca ne yapacağız?"

"Yeni çocuk mu?" Tredup birden öfkeleniyor. "Benim yeni çocuktan haberim yok!"

"O gece olanları benim gibi sen de biliyorsun!"

"Hayır, bilmiyorum. Para istediğin için bunu düşlüyorsun!"

"Bütün yıl dikkat ettin. Bir hafta evden uzaklaştın, bambaşka bir insan olarak döndün! Sen hep dikkatli olmak zorundasın."

"Eğer dediğin gibi o gece hamile kaldıysan," diye Tredup yavaş yavaş konuşuyor, "Stettin'de bir kadın var, sorunu hallediyor..."

"Sen bunları nereden biliyorsun?" diye eşi soruyor. "Beni de mi içeri atsınlar istiyorsun?"

"Kadın iyi. Su ve iğneyle çabucak hallediyor."

"Bunu sana kim söyledi? Sana içeride böyle şeyler mi öğrettiler?"

"Hayır, içeride değil!"

"Demek ki daha önce biliyordun! Onun için mi dikkat etmedin?"

"Ben şimdi kalkıyorum," diyor Tredup.

"Hayır. Kalktın mı çocukları da uyandıracaksın. Sabahın beşinde çocuk haykırması duymak istemiyorum!"

"Sen çok değiştin, Elise."

"Tabii değiştim, sen artık başka biri olduğun için. Parayı nereye sakladın?"

"Param yok."

"Peki o kadının parasını nasıl ödeyeceksin? Eminim elli, belki de yüz mark isteyecek!"

"Yirmi beş."

"Peki yirmi beş markı nereden bulacaksın?"

"Borç alacağım."

"Sana yirmi beş markı kim verecek? Hiç kimse!"

"Kimin vereceğini biliyorum."

"Kim? Kimden borç alacağını bilmek istiyorum!"

"Örneğin Stuff'dan."

"Stuff'muş! O şişko sana borç verecekmiş!"

"Evet, o şişko Stuff!"

"O zaman Stettin'deki kadından sana söz eden de Stuff'du!"

"Hayır, o değildi! Başka biri, senin tanımadığın biri söylemişti."

"Kim?"

"Stuff değil!"

"Stuff'un dostu Henni hep şişmandı," diye eşi konuşuyor. "Sonra günün birinde çam fidanı gibi incecik oluvermişti..."

"Siz kadınlar hep böyle şeylere boş yere kafa yorarsınız."

"Stuff'un sana yüz mark borç vermesi gerekiyor..."

"Tekrarlıyorum, söyleyen Stuff değildi!" Tredup öfkeyle sesini yükseltiyor. "Sen çıldırmışsın! Önce bin mark istiyorsun, şimdi yüz marktan söz ediyorsun. Bütün derdin para!"

"Daha çok bağır da çocuklar uyansın! Karınları acıktığı zaman üstünü başını çekiştirdikleri, mızmızlandıkları sen değilsin. Bayan Lange haber yolladı, Grete'yi okula bir daha külotsuz göndermememi istiyor! Erkek öğrenciler bakıp duruyormuş. Kıza külot alabilmem için para ver!"

"Evet evet, hep para hep para! Bir kasadan para çalacağım, karşıma çıkan birinin üzerine saldırıp cebinden parasını çekeceğim. Bir sarhoşu soyacağım. Grete'yi Calvin Caddesi'ndeki Manzow'a yollayacağım. O küçük çocuklardan hoşlanır. Ben..."

"Git! Defol!" diye karısı haykırıyor. "İşe git, çık git, terk et bu evi! Bin markı var ve kızı hakkında edepsiz şeyler söylüyor! Yeter ki para kendisine kalsın! Defol!"

Tredup ayakta duruyor. Yatağında oturmuş, derin derin nefes alan ve gözlerini ona dikmiş olan eşine bakıyor. Kısa gömleğinin altından kıllı, incecik bacakları görünüyor. Elini, az önce eşinin tokadının indiği yanağına götürüyor.

Birden gülümsüyor. "Cezaevinde beni merdivenden yuvarladıklarında da yanağım kızarmıştı," diye konuşuyor. "Sen de beni merdivenden yuvarladın."

"Sen neden söz ediyorsun?" diye eşi soruyor.

"Önemli değil. Yap bana bir kahve. Çay veya un çorbası da olabilir. Evde ne varsa onu yap. Saat altıda gazetede olmak istiyorum."

Eşi, "Evet," diye başı önünde mırıdanıyor. "Wandler açmış olmalı. Bana yirmi gram kahve borç verir."

2

Haber gazetesinin başyazarı Heinsius sabah altı buçukta çalışma odasında oturuyor. Doğu Pomeranyalı büyük köylü aileleri üzerine birkaç romanı çıkmıştı.

Masasına oturmuş yazıyor, yazıyor. Gazetesinin mutlaka görüş bildirmesi gereken bir konu üzerine makale yazması gerekiyor.

Blöcker'le dün akşam yaptığı konuşmada, onun söylediklerini çok saçma bulmuştu. Köylülerin savaşından, köylülere hep haksızlık edildiğinden, ipin ucunu kaçıran polislerin ellerinde coplarla gittikçe daha çılgın davrandığından, çıldırmış gibi üzerlerine saldırdığından söz ettiğinde gülümsemiş ve Blöcker'e, "Konuyu biraz abartıyorsunuz," demişti. "Protesto yürüyüşlerinde çıkan kavgalara her yerde, sık sık rastlanıyor. Bugün olan, yarın unutuluyor. Gazeteler resmî açıklamayı yayınlıyor, en fazla otuz satırlık bir haber yapıyor."

"Fakat onlar çılgın gibiydi..."

"Kimler? Köylüler mi? Bize ne köylülerden! Bizim için kent halkı önemli! Caddelerde olay çıktı mı seyredecek bir şey yaşadıkları için eminim seviniyorlar..."

"Kent halkı da öfkeli."

"Boş verin Blöcker. Yarın için Galler Prensi'nin karşısında dans etmiş bir dansözün anılarından söz eden bir yazı hazırlıyorum. Okurları bu gibi şeyler ilgilendiriyor. Altholm'da olanlar hiçbir zaman birinci sayfada yer almadı. Blöcker, siz bu konuyu gözünüzde fazla büyütüyorsunuz."

Bu konuşma dün akşam geçmişti. Hemen ardından bazı telefonlar gelmişti.

Başyazar Heinsius bütün gününü gazetede geçirir, hemen hemen hiç dışarıya çıkmaz. Olaylara, toplantılara başkalarını yollar. O geri planda kalan, pek ortalıkta görünmeyen, gizemli gazetecidir. Günlük olayları yazan yerel muhabirler hep sağdan yana yazmak zorundadır, bir başyazar ise "kutsal" kişidir.

Gazeteden istekleri olanlar ona telefon etmeleri gerektiğini bilirler. Telefonlara o çıkar, yanıtları kısa ve kurudur, kimseye söz vermez, konuşurken kaçamaklı sözleri yeğler.

"Görüşlerimiz henüz olgunlaşmadı... Sevgili kentimizin çıkarları her zaman en önde..."

Okurlar telefon ediyor. İlk arayanı Heinsius tanıyor. Saçlarına ak düşmüş bir bayan. Çoktandır telefonda böyle öfkeli bir okurla konuşmamıştı.

"İnanın bana, sanki çıldırmışlardı! Ellerinde kılıçlar, çılgınca vurup durdular, elleriyle kendilerini korumak isteyen insanların yalvarmasına hiç aldırmadılar."

"Yoksa onlar elleriyle polislere saldırmış olmasın? Bayan Herbert kusuruma bakmayın, fakat gazete olarak üzerimizde büyük bir sorumluluk var. Haber yapmadan önce bu gibi şeyleri çok ince eleyip sık dokumalıyız. Dikkatli olmalıyız."

"Saçma! Dinleyin beni, gördüklerimin dehşetiyle balkondan içeriye koştum. Kusmak için banyoya zor yetiştim."

"Anlıyorum, anlıyorum. Tabii bayanlar bu gibi olaylar karşısında çok duyarlıdır. Olup bitenlerden bizim de haberimiz var. Bazı elemanlarımız olayların içindeydi."

Sonra başka telefonlar da gelmişti. Fakat, polisle başımı derde mi sokayım? Stolpe bu konuda acaba ne düşünüyor? Ah, boş ver, resmî açıklamayı basarız, altına da kısa bir haber ekleriz.

Ve biraz sonra –Heinsius eve yeni gelmişti– patronu Gebhardt aramış ve "Ne yapıyoruz?" diye sormuştu.

"Taraf tutmadan haber verelim. Fazla uzatmayalım. Kimin güçlü olduğu ortaya çıkana kadar yansız kalalım."

"Ben neredeyse bir düzine insanla konuştum..."

"Fakat okurlar neler olup bittiğini, gazetemizi ellerine aldıklarında öğrenecektir."

"Gareis'la aramızı bozmak istemem."

"Anlıyorum. Bir şeyler yazacağım. Masanıza bırakırım. Sabah saat sekizde."

Patronunu sakinleştirmişti. Sonra gazeteye dönmüş, odasına girmiş ve yazıp durmuştu. Bütün geceyi uykusuz geçirmişti...

Savaş ve Barış. Barış savaştan daha iyi. Simge olarak keskin bir tırpan, yukarıya bakan kıvrık ucu tehdit demek. Aşağıya, toprağa doğru döndüğünde çalışanların huzur dolu yaşamını simgeliyor.

Kara bayrak. Korsanların simgesi. Savaş ve kaba gücün zaferi! Kara toprağı işleyen beyaz pulluk, huzur içinde çalışanların simgesi.

Kırmızı kılıca gelince, en iyisi ondan söz etmeyeyim.

Heyecan dolu günler, ülkenin başındaki sıkıntılar, aralarında bir türlü anlaşamayan politikacılar. Hepsini toparlayıp bir buçuk sütunluk bir başmakale yazayım, altına da imzamı atayım.

Üç saat sonra, geceden başladığı, dokunaklı ve coşkulu cümlelerle kaleme aldığı yazısına devam ediyor. Yoksa altına imzamı

atmayayım mı? Yazdıklarım acaba beni okurların gözünde küçük düşürür mü?

En iyisi bu sabah Stettin'de çıkacak ilk gazeteleri bekleyeyim. Belki onlarda yeni ve değişik haberler vardır...

Oturuyor ve yazmaya devam ediyor. Arada sırada başını kaldırıyor ve dışarıya kulak kabartıyor. Hızlı yürüyen patronunun ayak sesini çok iyi tanıyor. Bu sabah onunla ilk görüşen mutlaka o olmalı. Sonu gelmeyen konuşmalarıyla karşısındakinin aklını çelen, imza yetkilisi tilki Trautmann'dan önce patronunu görmeli.

Sabah gazetelerinde pek aydınlatıcı haberler yok. Hükümet suskun. Sağcı gazeteler polis teröründen söz ediyor. Demokratlar beklemede. SPD polisi övüyor.

Hele bir bekleyelim...

Patron geliyor.

"Günaydın, Bay Gebhardt! Dışarıda güzel bir gün başlıyor. Yağmurun özlemini çeken köylüler için belki de fazla güzel bir gün. Kentlilere gelince, onlar mutlu olacak. İki okul bugün gezi düzenliyor.

Bay Gebhardt, iyi dinlenmiş gibisiniz. Ben ise bütün gece... Her neyse bu benim mesleğim, yorucu, gerginliklerle dolu zor bir meslek... Bir makale kaleme aldım. Bir sütun tuttu. Zamanınız varsa..."

"Haydi, okuyun bakayım..."

"Başlığı şöyle koydum: Kara Bayrak – Kara Gün."

"Bu başlık köylülere bir saldırı anlamına gelmiyor mu?"

"Sizce öyle mi? Fakat böyle bir amacım yok! Bence *Kara Gün* iki taraf için de kabul edilebilir..."

"Doğru," diye patronu onu övüyor. "Okumaya devam edin!"

Heinsius yazdıklarını okuyor, arada bir yumruklarını sıkıyor, bakışlarını ötelere dikiyor, elindeki kâğıtları sallıyor.

Bir yerde patronu araya giriyor, okumasını kesiyor. "Şapkacı Mingel'den bir ilan geldi, birinci sayfaya alınması gerekiyor. Güzel bir ilan. Genç bir kız aynanın karşısında durmuş yeni şapkasına hayranlıkla bakıyor. Bence hoşa giden bir ilan. Makalenin arasına yerleştirirsek umarım sizi rahatsız etmez!"

Heinsius bir an yüzünü ekşitiyor. "Birinci sayfaya mı? Makalenin arasına mı?"

"Yüz elli fazla ödüyor Mingel."

"O zaman olabilir..." diyor Heinsius ve okumasını sürdürüyor.

Az sonra sustuğunda patronu, "Güzel," diye mırıldanıyor. "Sanırım yazdıklarınızdan kimse rahatsız olmayacak. Altına resmî açıklamayı da ekledik mi herkesi memnun ederiz."

"Ben daima herkesi memnun etmeyi hedeflemişimdir."

"Biliyorum, biliyorum. Stuff'a da polisi biraz olsun eleştirmesine izin verdim."

"Stuff polisi mi eleştirecek? Bu mümkün değil! Ben onaylamıyorum. Yazdıklarımı yırtar atarım daha iyi!" Heinisus'un birden tepesi atmıştı. "Şimdi onların hiç anlamı kalmayacak... Çünkü okurlar benim sorumluluk taşıyan ılımlı görüşlerimi değil, onu sert eleştirilerini yeğleyecektir. Belki Stuff'un gazetesi sokakta 100 nüsha fazla satacaktır. Hayır, ben buna yanaşmıyorum."

"Fakat yazmasına izin verdim."

"O zaman sizin adınıza kendisine telefon edecek, yazısının geri çekildiğini açıklayacağım. Niçin satın aldık o gazeteyi? Okurlarımız oraya kaysın diye mi?"

"Haklı olabilirsiniz."

"Tabii haklıyım. Stuff yakında Belediye Başkanı'nı eleştiren bir yazı kaleme alsın. Bunu mutlaka seve seve yapacaktır."

"Olabilir. Stuff'u arayabilirsiniz. Fakat aranızdaki tartışmayla benim hiç ilgim yok!"

"Ben her şeyi hallederim, Bay Gebhardt!"

3

Gazetenin kapısı dikkatle açılıyor. Gelen kişi buzlu camın ardından sevkiyat bölümüne bakıyor. Bayan Gottlob henüz gelmemiş. Wenk de ortalarda yok. Yerinde olsaydı onu hemen ilan toplamaya yollardı.

Tredup heyecan içinde odaya giriyor. Adres defteri her zamanki yerinde durmuyor. Sonra Yazı İşleri'nin kapısını açıyor.

Şişko Stuff, ter içinde masasında oturuyor. Gömleğinin kollarını sıvamış bir şeyler yazıyor. Gözlüğü hafif kaymış, yanakları kızarmış, hızlı hızlı çalışıyor.

Kapının açıldığını fark edince başını bir an için kaldırıp gelene bakıyor. "Vay canına, Tredup yaşıyor! Nasıl oldu da senin gibi bir bombacıyı serbest bıraktılar? Her neyse, gelmene gerçekten sevindim. Şu Wenk can sıkıcı herifin teki!"

El sıkışıyorlar.

"Anlat bakalım, içeride durum nasıldı? Tutukluluk nasıl geçti? Şöyle bir gözümün önüne getiriyorum da... Sanatoryumdan farkı

olmasa gerek. Kalanlar her gün futbol oynuyor, konferanslara katılıyor, şarkılar söylüyor, sözün kısası bir güzel ruhunu dinlendiriyor... Hayır mı? Sonra anlatırsın. Şu anda çok gerginim. Polis çok alçakça davrandı. Senin başına gelenler de alçaklık! Onlara bir daha fotoğraf satacak mısın?"

"Böyle bir çılgınlığı düşünmek bile istemiyorum!" diyor Tredup ve rahatlamış gibi gülümsüyor.

"Dünkü köylü olayından haberin var mı? Polis Başmüfettişi Frerksen'in yaptıklarından?.. Ne dedin? Hiçbir şey gelmedi mi kulağına? Benden bir tokat yesinler de görsünler! Fakat yapmamı istemiyorlar. Gebhardt, yavaş ol, diyor..."

"Gebhardt mı?.."

"Tabii Gebhardt! Ah, senin de hiçbir şeyden haberin yok. Duymadın mı gazetemizin artık moruk Gebhardt'ın elinde olduğunu? Schabbelt battı! Büyülü dağdan gelen o adam aldı! Ah Tredup, sen buna nasıl dayanacaksın? Bak, şu yazdıklarıma! Hayır, okuyacağım, dinle!"

Stuff bir an susuyor, derin derin nefes alıyor ve terlemeye devam ediyor. Sonra elini alnına götürüp terini siliyor. "Nasıl başlıyor yeni gün! Yaşam insanın yine hoşuna gidiyor. Tümünü fırçalayacağım!"

Telefon çalıyor.

"Evet. Belediye Başkanı mı? – Resmî açıklama en geç yarım saat içinde elime geçmeli. Burada hava nasıl mı? Eh, pek fena sayılmaz. Şunu kesinlikle biliyorum: Frerksen'in işi bitti! – Niçin mi? Sayın Başkanım onun çok saçma şeyler yapmış olduğunu siz de kabullenmelisiniz. – Yaptıkları doğru muydu dediniz? Yüksek sesle söylemeyin, başkaları duymasın. Yirmi dört saat sonra Frerksen'i siz bile tutamayacaksınız. – Hükümet onun arkasında mı? Anlıyorum. Olabilir. Blosse'de de rüzgâr her gün aynı yönden esmiyor. Hükümet yirmi dört saat sonra görüşlerini niçin değiş-

tirmesin? – Tabii eleştireceğim onu. Hem de nasıl! – Niçin mi? Bakın Sayın Başkanım, bugün öğleden sonra *Halk* gazetesinin yerine bizim gazeteyi okumanızı öneririm. – Hayır, hayır, bu aramızdaki anlaşmaya ters değil. Belediye bize resmî ilanlar veriyor diye, temizlikçi kadına kadar bütün elemanların dokunulmazlığı mı var? – Hayır, basın toplantısına katılmayacağım. Sayın Başkan şimdi zamanım yok, gazeteyi bir an önce hazırlamam gerekiyor. Dizgiciler de birazdan gelecek. – Size iyi günler, Sayın Başkan. Üç saat sonra mı? Olabilir. Hayır, şimdi mümkün değil. İyi günler."

Stuff ayağa kalkıyor. Soluk soluğa kalmış. Kollarını iki yana açıyor. "Tanrım, şu uyuşuk, şişko herif, nasıl da uğraşıyor beni ılımlı yapmak için. Neler söylediğimi duydun, değil mi Tredup? Bugüne kadar gazetemizden hiç kimse Belediye Başkanı Gareis'la böyle konuşmamıştı! Görseydin dün nasıl Worms'daki Luther gibi durup mavi üniformalı maymunlarına köylüleri dövdürttüğünü!"

Tredup biraz çekingen konuşuyor, "Fakat benim bildiğim Gareis fena biri değildir... Hata yaptığını söylediğin Frerksen'i şimdi koruması altına alması da bence fena değil..."

Stuff iyice öfkeleniyor, "Gareis fena biri değil mi dedin? Köylülere karşı yapılan her şeyde Kızılların birbirlerine destek vermesi artık günün politikası. Çıkarına oldu mu seni de kafese koyar o!"

"Bunu yaptı da."

Stuff gülümsüyor ve sesini yükseltiyor, "Gördün mü? İşte gördün mü... Hayır, kim... Dur bakayım, bu da nesi?.."

4

Dışarıda, pencerenin önünde iki adam birbirleriyle dalaşıyormuş gibi. Ancak Stuff'la Tredup pencereyi açınca kimseyi göremiyorlar.

"Kimdi bu adamlar?" diye Stuff homurdanıyor.

Aynı anda gazetenin giriş holünde bir gürültü kopuyor. Çarpan tahtaların sesleri duyuluyor. İskemleler yuvarlanıyor. Bayan Heinze kısa bir çığlık atıyor, bir başkası kükrüyor ve iki adam, açık kapıdan içeriye giriyor.

En önde Tarım Müsteşarı Feinbube. Dağ keçisinin kıllarından yapılmış süs takılı şapkayı, elindeki değneğe geçirmiş. Değneği havaya kaldırmış, bir sancak gibi taşıyor. Yöre el emekçilerinin bağlı olduğu birliğin üyelerinden sendikacı Plosch, oyuncak bir atın üzerine oturmuş, çocuk gibi sallana sallana peşinden gidiyor. Sarhoş. Yüzündeki kılıç yaralarının izleri kıpkırmızı.

Feinbube, yürümeye çalışan Plosch'a bir tekme sallıyor. Adam, kollarını iki yana açıyor ve yere yıkılıyor.

"Gel bana, seni gidi domuz, gel kollarıma!" diye bağırıyor Feinbube. "Şimdi günah çıkarmanın zamanı geldi. Çık ortaya, küfürler salla Kızıllara! Gel buraya!"

"Bence," diyor en az onun kadar sarhoş Plosch, "sevdiğimiz insan Stuff'la domuzdan farkı olmayan gazeteci Stuff arasında çok fark var. Sen, sakın karşı çıkmaya kalkma, sen domuzun önde gidenisin. Ben de bir zamanlar gazeteciydim."

"Yenildik," diye Feinbube sesini yükseltiyor, "Kızıllar bizi yerle bir etti. Fakat biz buna yengiymiş gibi bakıyoruz. Şu Frerksen denen..."

"O da bir domuz!" diyor Plosch. "Hem de domuzların büyüğünün büyüğü!"

"Frerksen her şeyi karmakarışık etti!" diye araya giriyor Stuff. "Kılıcının başına gelenlerden haberiniz var mı?"

"Kılıç..." diyor. Söyledikleri zor anlaşılıyor. Kekeler gibi konuşuyor. "Kılıç, bir Yahudi'ye ne kadar yakışıyorsa Frerksen'e de o kadar yakışıyor."

"Boş verin çocuklar," diye Stuff sesini yükseltiyor, "sizlerin hiçbir şeyden haberiniz yok. Belindeki kılıcı Tucher'in önünde köylülere kaptırdı. Kılıfını da öfkesinden savurup Bimm'in dükkânının içine fırlattı. Kısa süre sonra KPD'nin adamı Matthies kılıcını geri getirince de kılıfsız kaldı..."

"Bana kalırsa..." diye Plosch konuşuyor. Fakat ağzından çıkan sözleri zor anlaşılıyor. "...elinde kılıçla insanların üzerine yürümeye kalkması çılgınlıktı. Ne işi var kılıcın bir polisin elinde? Niçin o da lastik cop kullanmıyor? Yaz bütün bunları, Stuff."

"Çok yazdım. Durun, okuyayım size yazdıklarımı."

"Hayır, böyle kuru kuru seni dinleyecek değiliz. Odanda kanyak filan yok mu? Bütün gece Padberg'le kafayı çektik durduk. Keşke sen de bizimle beraber olsaydın. Stuff sen en adi fıkraları bilirsin. Anlatsana şu pantolonla aşçı kadını bir daha."

"Hayır. Önce size yazdıklarımı okuyacağım. Gareis hakkında neler yazdım neler!"

"Ah, boş ver. Lanet olsun şu Gareis'a. Sen Frerksen'i fırçalamalısın!"

"O da payını aldı! Susun da, okuyacaklarımı bir dinleyin!"

"Altholm'daki at yarışlarını iptal etmek zorunda olduğumuzu biliyor musun? Köylülerin bir daha buraya geleceğini sanmıyorum."

"O tarihe daha çok zaman var. Şimdi oturun da şu yazdıklarımı bir dinleyin."

"Sen ne yazacaksın ki! Yine bizi ele vereceksin! Stuff, sen domuz doğdun, hep domuz kaldın, domuz olarak da geberip gideceksin. Resmî açıklama nerede?"

"Henüz gelmedi. Fakat büyükbaş hayvan salonunda..."

"Ben de oradaydım. Gördüklerimi anlatabilirim. Bir ispiyon yollamışlardı..."

Telefon çalıyor.

"Sustur şu telefonu, maymun herif! Masandaki telefon göz boyamadan başka bir şey değil. Yazdıklarının çoğunu bir yerlerden kopya ediyorsun."

"Tamam, tamam Feinbube. – Hemen mi? Bu biraz güç. Peki, peki, az sonra oradayım. – Hayır, henüz değil. – Lütfen – Fakat öyle hava atıp durmayın. Şefim değilsiniz, Bay... Evet, evet mutlaka uğrayacağım. Hemen mi? Hele bir bakayım." Aniden öfkeleniyor. "Sayın meslektaşım, size bir şey söyleyeyim mi..."

Stuff telefonu kapatıyor. Bakışları öfke dolu.

"Kimdi arayan?" diye Plosch soruyor. "Biraz tuhaf meslektaşların var..."

"Ah, şaka yaptım. Arayan itfaiyeydi. Hemen onlara uğramalıyım."

"Yok öyle şey. Yazdıklarını bize okuyacağına söz vermiştim."

"Kanyak nerede kaldı?"

"Tredup da okuyabilir. Öyle değil mi Tredup!"

"Evet."

"Anlaştık mı? Beyler, ben on, en geç on beş dakika sonra yine buradayım."

"Stuff!"

Stuff kapıyı arkasından çarpıp çıkıyor.

5

Odaya bir sessizlik çöküyor. Sobanın yanında duran iki sarhoş, masanın üzerindeki kâğıtları karıştıran Tredup'a suskun suskun bakıyor.

"Okumamı ister misiniz?" diye Tredup az sonra soruyor.

Tarım Müsteşarı Feinbube birden yüksek sesle geğiriyor ve soruyor, "Az önce Bay Stuff size hangi adla hitap etmişti? Nedir adınız?"

"Tredup," diye Tredup fısıldıyor. "Max Tredup."

Feinbube sallana sallana öne doğru bir adım atıyor. Elindeki bastonun sivri ucunu yerin muşambasına batırıyor. Sonra iki eliyle bastona dayanıp hafifçe öne doğru eğiliyor ve yazı masasında oturan adama dik dik bakarak, "Demek adınız Tredup!" diye homurdanır gibi konuşuyor. "Bu ada bizim Pomeranya'da çok rastlanır." Sonra susuyor ve Tredup'a dik dik bakıyor.

"Okumamı ister miydiniz?" diye Tredup soruyor.

"Gramzow'daki fotoğrafları Savcı'ya yüksek fiyatla satan domuz yoksa siz miydiniz? Çünkü o domuzun adı da Tredup'du!"

"Fotoğraflar mı? Hayır, hayır ben kimseye fotoğraf satmadım."

Feinbube hızla arkasına dönüyor. "Şuna bak Plosch, nasıl da vicdan azabı çekiyor! Yalancının, korkağın tekisin sen!" Feinbube'nin öfkesi tepesine çıkmış gibi, "Sen domuzların en büyüğüsün! Sen tam bir kalleşsin! Reimers'i içeri tıkmalarına neden oldun! Aldığın paraları ne yaptın? Hain herif, onları bize vereceksin!"

Sallana salana masaya yaklaşıyor. Yüzü gittikçe sararan Tredup masanın arkasında ufalıyor.

"Nerede o paralar?" diye sarhoş adam soruyor. Elindeki bastonu bu arada havaya kaldırmış. "Nerede sana verdikleri paralar? Orospularla mı yiyip bitirdin? Ucunda sallanacağın ipi nereye sakladın?"

"Fotoğraflardan filan haberim yok," diyor Tredup dudakları titreyerek. "Bende para da yok. Ceplerim bomboş."

"Domuz herif, ne yaptığından haberin var mı? Şu bastonu kafana indirip bir tahtakurusu gibi gebertmeli seni! Hain herif, nerede paralar?"

"Lütfen çıkın bürodan," diye Tredup yalvarıyor. "Bana böyle davranamazsınız... Buna hakkınız yok... Beni burada öldürmek mi istiyorsunuz?"

Bu arada Plosch'un sesi duyuluyor, "Vazgeç Feinbube, kirletme ellerini."

"Senin gibisini ellerimle gebertmeliyim." Kocaman ellerini Tredup'a uzatıyor, boynundan yakalıyor, kelepçe gibi sıkmaya başlıyor.

"Senin yüzünden bizim Reimers'i içeri attılar..."

Tredup zor nefes alıyor. Konuşmaya çabalıyor, "Ben de içerideydim... Bombalar..."

Boğazını sıkan el gevşiyor. "Ne olmuş bombalara? Konuş çabuk, yalancı herif!"

Tredup konuşuyor, "Temborius'a bomba attığım iddiasıyla beni tutuklamış olduklarını bütün gazeteler yazmıştı... Tredup adının gazete haberlerinde geçtiğini unuttunuz mu?"

"Feinbube, söyledikleri doğru," diyor Plosch. "Bomba nedeniyle Tredup adında birini tutuklamışlardı."

"Peki ne işin var buralarda, niçin serbest dolaşıyorsun?"

"Beni dün akşam saat dokuz buçukta çıkardıkları için."

"Niçin çıkardılar?"

"Kanıt bulamadıkları için."

"Bomba atmana kim yardım etmişti? Ötekinin adı ne?"

"Onun aleyhinde de kanıt bulamadılar. O da yakında serbest."

Feinbube, Tredup'un yanından ayrılıp kapıya doğru yürüyor.

"Gel benimle Plosch, çıkıp gidelim bu domuz ahırından. Burası çok pis kokuyor."

Sonra bir an durup Tredup'un yüzüne bakıyor. "Bak oğlum, sen yalan söylüyorsun!" diye konuşuyor. "Yakında biz bunu ortaya çıkaracağız. İşte o anda kafan yarılacak! Burada her şey çürümüş, kokuyor, her şey berbat. Hepiniz mikropsunuz!"

Birden kükrer gibi bağırıyor, "Evet, mikropsunuz! Hepinize lanet olsun! Fakat gün gelecek bizler üzerinize zehir döküp yok edeceğiz sizi! Seni ve senin Stuff'unu da!"

Plosch peşinde, sendeleye sendeleye odadan çıkıyor. Tredup başını masaya dayıyor ve gözlerini kapatıyor.

6

Oda bir süre çok sessiz. Sanki başını masaya dayamış olan Tredup uyuyor. Aniden dış kapı açılıyor, biri gelmiş olacak sevkiyat bölümündeki bariyer gıcırdıyor.

Tredup başını masadan kaldırıyor, gözlerini kırpıştırarak kapıya doğru bakıyor. Kim gelip beni yine rahatsız edecek?

Gelen Stuff. Çok değişmiş, yüzü kireç gibi, yanakları çökmüş, gözleri dolu dolu. Kendini koltuğuna atıyor, bakışlarını yere dikiyor ve öyle oturuyor.

"Vurdular..." diye mırıldanıyor biraz sonra. "Attılar, öldürdüler, söndürdüler."

Sonra derin bir iç çekiyor.

"Yazdıklarım nerede, Tredup?" diye soruyor. "Herifler onu okudu mu? Hoşlarına gitti mi?"

"Hayır, okumadılar. Beni öldürmeye kalkıştılar."

"Şans hep senden yana, Tredup. Şu anda ne kadar isterdim, birinin kafama vurup beni öldürmesini!"

Masada duran müsveddeleri eline alıyor, boş bakışlarını yazdıklarına dikiyor. Birden çok yaşlanmış. Yüzü soluk, bakışları sönük, suratı allak bullak. Kâğıtları birden yırtıyor, bir süre elindeki parçalara bakıyor ve onları fırlattığı gibi çöp sepetine atıyor.

"İşte! Benim yapacağım tek şey bu! Artık Gebhardt hükümdarlığının saltanat dönemi başladı. Yavaş yavaş, usul usul, karşıtlarına pek acı vermeden ilerleyecek. İzin vermiyor bana, Tredup! Bu andan sonra Kızılları eleştiremeyeceğim."

"Ne var bunda?" diye konuşuyor Tredup. "Ne geçerdi eline? Öfkeden başka tek çıkarın olmazdı."

"Gebhardt hükümdarlığında osurabilirsin, fakat ses çıkarmadan..."

"Benim tek bir isteğim var, o da huzur!" diyor Tredup. "Ne kadar isterdim Wenk'in beni artık ilan toplamaya yollamamasını."

"Resmî açıklama..." diye Stuff inler gibi mırıldanıyor. "İstediklerimi yazamayacağım. Ah Tredup, ikiyüzlülük her yerde! Bayrağa el koymalarının tek nedeni, kent içinde tırpanı açıkta taşımanın yasak olmasıymış. Ne diyorsun böyle bir gerekçeye?"

Tredup verecek yanıt bulamıyor.

Stuff devam ediyor, "Köylüler, ellerinde sopalarla polislerin üzerine yürümüş. Ne kadar saçma bir gerekçe! Üç bin köylü yirmi polisin üzerine saldırmış olsaydı tek polis hayatta kalmazdı. Bunu bile yazmama izin yok."

Tredup sesini çıkarmıyor.

"Salondaki toplantıyı yasaklamalarının nedeni de, katılan köylülerin bazılarının yanında tabanca bulunmuş olmasıymış. Peki, o zaman niçin tek kurşun sıkılmadı?"

"Bunu ben de bilmiyorum," diye konuşuyor Tredup.

"Bu haberi yorumsuz basmamı istiyorlar! Yeter ki okur, okuduklarının üzerinde hiç kafa yormasın. Böyle olacağını bilseydim

Gebhardt'la sözleşme yapmazdım. Feinbube ve Plosch suratıma tükürürken çok haklı!"

"Benim de Gebhardt'la sözleşme yapmam gerekiyor mu? Ona beni biraz över misin Stuff?"

"O herif önümüzdeki üç yıl suratımı görmeyecek! Yemin ederim, bir gün olsun odasına girmeyeceğim! Bundan sonra bana köşeyazısı yazdırmayacaklar!"

Bakışları umutsuzluk dolu.

"Eğer sabit maaşlı işe alınmam için beni desteklersen," diye Tredup konuşuyor, "görüşlerini açıklayabilmen için sana bir çıkar yol göstereceğim."

"Çıkar yol yok. Yazmamı bana kesinlikle yasakladı."

"Sen yazmayacaksın ki..."

Stuff bir an şaşırmış gibi bakıyor. Sonra kendini toparlıyor ve "Tamam Tredup, sana destek vereceğim," diye konuşuyor. "Seni maaşlı işe aldıracağım. Ayda ne kadar gerekiyor sana?"

"En az yüz elli."

"Saçma! Ayda yüz elli markla dört kişi nasıl geçineceksiniz? O zaman yine fotoğraflarla saçmalıklar yapmayı deneyeceksin. En az iki yüz."

"İki yüz verir mi dersin?"

"Ben bunu nasıl yapacağımı biliyorum. Kendim çıkmayacağım yanına. Bir başkasını yollayacağım. Ayda iki yüzle işe alınacağına söz veriyorum."

"Söz mü?"

"Namus sözü!"

"Peki. Yazmama izin yok, dedin. Fakat abonelerimizden biri okur mektubuyla görüşlerini açıklarsa ne olacak? Ona yer vermek zorunda değil mi gazete? Abonelerimizi öfkelendirmek pek doğru değil bence. Hele bu ilan da veren bir okursa..."

Stuff karşısında boş bakışlarla öyle oturuyor. Bakışları sanki onu delip geçiyor, arkasındaki duvara uzanıyor.

Aniden oturduğu yerden ayağa fırlıyor. Yanakları kıpkırmızı, gözleri ateş saçıyor.

"Kim bu abone?"

"Kumaş tüccarı Braun'la aram iyidir. Ben onun adına bir okur mektubu yazacağım, tabii bu yaptığımı ona da söyleyeceğim."

"Ne yazacaksın?"

"Hele bir bekle," diyor Tredup. "Eleştirmeli bazı kişileri, onları huzursuz etmeli. Gördün işte az önce Feinbube'yle Plosch'un nasıl konuştuklarını. Ver bana kâğıtla kalem. Hemen oturup bir şeyler yazacağım..."

Stuff çok heyecanlı. Işıl ışıl gözlerle, birden canlanmış Tredup'a bakıyor ve "Sana bir şey söyleyeyim mi Max, domuzluk etmeye geldi mi senden üstünü yok!"

Tredup yazıyor ve yazıyor. Sonra yazdıklarını Stuff'a uzatıyor.

Fakat o, "Oku bana!" diyor. "Senin o karga burga yazını kim okuyabilir ki?"

Ve Tredup yazdıklarını yüksek sesle okuyor:

"Şu anda en önemli şey. Doğup büyüdüğümüz bu kentte dün olup bitenler insanlarımızı heyecanlandırdı..."

"Fena bir başlangıç değil," diye mırıldanıyor Stuff. "Doğup büyüdüğümüz kent... Çok güzel."

"Altholm için bu zor gün mutlaka kentimizin tarihine geçecek. Şu soruya yanıt bulmak çok önemlidir: Altholm insanları kanlı pazarteside olup bitenler üzerine ne düşünüyor, mavi üniformalıların, kentimizin misafiri olan (yürüyüşe izin verilmişti) köylülere davranışını, onlara kaba güç uygulamasını ve olup biten diğer şeyleri kabulleniyor mu?

Ben dehşet içindeyim: Herkes, köylülerin Altholm'da düzenleyecekleri büyük at yarışlarından bu yıl vazgeçtiklerinden söz

ediyor. Bu etkinlik her defasında altı yedi bin köylüyü kentimize çekmişti. Tanrı Altholm'u çiftçilerin ileride hep boykot etmesinden korusun! Dükkân sahipleri, el emekçileri ve bütün diğer meslek sahipleri, söyleyin şimdi: Kanlı pazarteside yaşananları onaylıyor musunuz?

Bir işadamı."

İKİNCİ BÖLÜM

Boykot gerçekleşiyor

1

Padberg'in *Köylüler* gazetesinde arada sırada çıkan bir çağrıyla, Birliğin yöre toplantısının ne zaman, nerede yapılacağı üyelere açıklanırdı.

Her defasında da çiftçilerden –hemen hemen hep aynı cümlerle– yollayacakları haberciler aracılığıyla yakın çevrelerindeki tarla sahibi köylüleri bilgilendirmeleri istenirdi. Gelen haberci, yöre toplantısının yerini, gününü ve saatini sadece köylünün kulağına fısıldar, karısından, çocuğundan, kentli dostlarından, kapısına gelen satıcılardan, meyhaneciden ve uşağından gizli tutmasını isterdi.

Pazar sabahı yola koyulmadan önce tertemiz beygirini ahırından çıkaran genç haberci, kendini çok mutlu ve gururlu hissederdi. Bazıları hayvana semer vurur, bazıları ise sadece bir örtü atardı sırtına. Semersiz yola koyulanları da olurdu. Her köye, her çiftliğe uğrar, her evin kapısında dururlardı.

O gün de önce borazan çaldılar veya kırbaç şaklattılar, sonra da kapının önüne çıkan namuslu çiftçiye, küçük arazi sahibine,

yörenin zengin çiftçisi için çalışan köylüye, bu hafta çarşamba günü Löhstedt yakınlarında katırtırnaklarının yetiştiği tarlalara, dev taşların durduğu yere gelmelerini söylediler. Altholm'daki kanlı pazarteside yaşanan olayların mahkemesi yapılacaktı. Kişinin "anlı şanlı veya zavallı biri olması hiç önemli değil"di.

Toplanılacak yeri Padberg bulmuştu. Lokanta ve meyhanelerin eskimiş rengârenk kâğıtlarla süslü yan odalarından, bira kokusundan ve sigara dumanından kurtulmayı; toplantıya katılacakların burada çalınmış orkestra melodilerini anımsamamalarını, dans etmiş kadınları gözlerinin önüne getirmemelerini istemişti!

Yüksek fıstık çamlarının altında, sapsarı katırtırnaklarının göz alabildiğine uzandığı, ardıçların öbek öbek yetiştiği, dev taşların savrulmuş gibi yayıldığı arazide, mehtabın aydınlattığı o topraklarda beş bin köylü bir araya gelecek, kanlı pazartesiyi yargılayacaktı...

Yürüyüşte olup bitenlere öfkelenip Birlik'ten ayrılmasının ardından çıkan gazete haberlerini okumuş ve görüş değiştirmişti. Altholm'daki olaylar eyalet dışında da etkili olmuş gibiydi. Sağcı basın, köylülerin yanında yer alıyor, davranışı nedeniyle polisi eleştiriyordu.

Bunları okuyan Padberg hemen çalışmaya başlıyor. Yitirilmiş sanılan bu savaşı kazanma şansı henüz var. Onur kırıcı, alçakça coplanmaları görkemli bir yengiye dönüştürmek olanağı yitirilmedi.

Bütün yöreye yayılan haberciler kapı kapı dolaşırken, Padberg altı köylüyle Kont Bandekow'un evinde oturuyor. Onlara yakında başlayacak savaşlarından söz ediyor. Kuşkululara ve umutlarını yitirmişlere zaferin pek uzak olmadığını anlatıyor.

"Köylüler arasında huzursuzluk yaşanıyor. Eğer iki veya üç hafta daha beklemeye devam ederlerse yenilgiye uğrayacaklar. Copların acısını henüz hissediyorlar. İntikam almak için her yolu deneyecekler."

Kont soruyor, "İntikam almak mı? Önce yayınlayacağımız bir bildiriyle, yöneticilerin davranışını protesto edeceğiz. Ancak hükümet, bakan ve bütün hepsi bu bildirimizi çöpe atacaklar ve her şey her zamanki gibi sürüp gidecek."

"Protesto bildirisi yayınlamayacağız, etkin olacağız. Her köylü bir görev üstlenecek. Ancak bütün bunlara yakında yapacağımız o büyük toplantıda karar vereceğiz. Kimse daha önce hiçbir şey bilmeyecek. Toplantı şöyle olacak:

Büyük taşın önünde 'Yüksek Mahkeme' yer alacak. Heyet, bir yargıçla namuslu altı üyeden oluşacak. Bir kişi Altholm'u şikâyet edecek, bir başkası da ona karşı çıkacak..."

"Peki Altholm'u kim savunacak?"

"Benthin'den iyisi mi var?"

"Hayır, ben bunu yapmayacağım. Bana kötü davrananları savunmayacağım."

"Hayır Baba, yapacaksın! Bu Köylüler Birliği'nin emridir! Gerçekten savunacak değilsin ki! Rol yapacaksın."

"Rol de yapmayacağım. Savunursam gerçekten savunurum."

"Tamam! Mahkemenin ardından bir karar verilecek. Göreceksiniz Eyalet yetkililerinin gözlerinin nasıl açılacağını, Altholmluların seslerini yükselteceğini... Hükümetin umutsuzluğa kapılacağını ve Maliye'yi yönetenlerin kuyruk kıstıracağını – ve bütün bunlar güç kullanmadan yapılacak!"

"Siz çok iyimsersiniz," diyor Kont. "Yürüyüş öncesi sizinle konuştuğumuzda davamız iyi yoldaydı. Siz ise bizi uyarıyordunuz. Şimdi köylüler kuşku ve korku içinde. Ancak siz övgüler yağdırıyorsunuz."

"Küçük düşürülenin sözlerine insanlar kulak kabartır," diye karşı çıkıyor Padberg.

"Bu doğru değil!" diye Benthin Baba atılıyor.

"Bizce doğrudur," diyor Padberg. "Şimdi bu durumu yaşıyoruz!"

2

Jandarma Şefi Haselhorstlu Zeddies'in karısı, Rohwer ailesinden gelen bir köylü kızı. Aralarında çene çalıp dedikodu eden kadınlardan, köylülerin yakında yapacağı gizli toplantıyı duymuştu.

Görevi gereği bunu hemen resmen Stolpe'deki Jandarma Komutanlığı'na bildirmesi gerekiyor. Ancak taşrada, köylülerle iç içe yaşayan biri için bu görevi yerine getirmek her zaman pek mümkün değil.

Kimden duymuş olduğu ortaya çıkarsa, artık bu yörede yaşaması zorlaşır, karısının da dost ve akrabalarıyla arası açılırdı. Hükümet hemen birkaç yüz polis yollayıp toplanan köylüleri zor kullanarak dağıtırdı. Zeddies de bir köylü çocuğuydu, Stettin Alayı'nda genç bir piyade eri olarak görevdeyken başarılı olamamış, silah bırakmıştı.

Bütün bu nedenlerden, karısına vermiş olduğu sözü tutuyor ve susuyor. Ancak toplantının olacağı gece yaklaştıkça huzursuzluğu artıyor. Kesmek istediği ağaçların gövdesi sert, gazetelerde işe

yarar haber yok, bahçesindeki çilek yataklarına sümüklüböcekler dadanmış. Bütün günü sağa sola koşuşturmakla geçirmişti. Evden kaçmış bir hizmetçi kızı yakalayıp efendisine teslim etmiş, iki ahır hırsızının evlerinde arama yapmış, bir icra memurunu da görevi sırasında koruması gerekmişti. Fakat o az da olsa hoşuna giden, mutlu edici bir şey yaşamak istiyor.

Doğa çok sessiz. Akşam oluyor. Komşu ahırlarda inekler çoktan uykuya çekilmiş. Atlar ise henüz otlaklarda. Evlerinin önünde oynayan çocuklar artık içeriye girmiş, yataklarındalar. Kuşlar da uykuda. Yatak odasının penceresinden seyrettiği doğaya hafif bir sis çökmeye başlıyor, çok ötelerde ufuk solgunlaşıyor. Gökkubbe yükseklerde. Yıldızlar ışıldıyor, birkaç saniye içinde peş peşe üç yıldız kayıyor.

Odadan çıkıyor, sağına soluna bakınıyor, kulak kabartıyor. Karısını arıyor. Hiç acelesi yok. Kadın aşağıdaki bölmede çamaşırları ıslatıyor. Üzerinde ev ceketiyle merdivenleri iniyor, bahçeyi dolanıp tahta kulübeye gidiyor ve bisikletini alıyor.

Aynı anda karısının sesini duyuyor. Bahçeye açılan kapıda durmuş ona sesleniyor, "Bu saatte nereye gideceksin?"

"Yarım saatliğine köy meyhanesine bir uğramak istiyorum..."

"Bisikletini Lohstedt'te bırak ve yürüyerek Baumgarten'in otlaklarını geç. Oraları biliyorsun değil mi?"

"Evet..."

"Sonra çayırlıklarda yürü ve ormana gir."

"Evet..."

"Oradan bir dere geçer. Gece karanlığında söğütleri buldun mu dereye vardın demektir. Derenin içinde akıntının tersine yürümelisin. Şu sıralar pek derin değildir."

"Fakat bildiğim kadarıyla derenin batak yerleri var..."

"Herkes batak derin sanır. Fakat biz çocukluğumuzda orada oynardık. En fazla dizine kadar batarsın. Korkma, kolay yürürsün, çamur seni içine çekmez."

"Fakat köylüler diyor ki..."

"Bataklıktan gazlar çıktığını, insanları boğup öldürdüğünü söylüyorlar. Barenthin'in babası orada ölmüştü. Fakat çamurlar onu içine çektiği için değil, sarhoş olduğu için. Yüzükoyun dereye yuvarlanmış ve başını yerden yerinden kaldıramadığı için de boğulmuştu. Eğer sarhoş olmasaydı şimdi hâlâ yaşıyordu."

"Taşların durduğu alana bu yoldan varır mıyım?"

"On veya on beş metre kadar yakınında durursun. Orada yeterince sazlık vardır. Arkalarına saklanırsın. Fakat hışırtı yapmamaya dikkat etmelisin."

"Peki, senin söylediğin yoldan gideceğim."

"Yolun açık olsun."

Kocası, bisikletine atladığı gibi pedallara basıyor ve akşam karanlığında çabucak gözden kayboluyor.

Az sonra Lohstedt'e varıyor, bisikleti okul binasının arkasına saklıyor. Bu arada hava iyice kararmış. Kimse onu görüp tanıyamaz. Hiçbir meyhanenin kapısından içeriye de girmeyecek. Buralarda olduğunu kimse bilmemeli. Lohstedt sokakları akşamın bu saatinde bomboş.

Otlakları geçip çayırlara doğru ilerliyor, ıslak çimenlerde yürüyor.

Derenin kıyısına varınca söğütlerden, soğuktan dalları kurumuş, gövdesi zarar görmüş bir ağacı kendine seçiyor ve ayakkabılarıyla çoraplarını çıkarıp içine gizliyor. Dönüşte, ay ışığında kolayca tekrar bulabileceği bir ağaç.

Sonra paçalarını kıvırıyor ve dere yatağında yürümeye başlıyor. Kum zeminde çabuk ilerliyor. Ancak bir süre sonra sular durgunlaşıyor, kıyı alçalıyor, ayakları yer yer çamurlara giriyor. Ormanda çamların yerini karmakarışık söğütler alıyor, kıyıda sazlar yükseliyor, değişik bataklık çiçekleri çevresini sarıyor. Ayakları, zeminin çamuruna batıp çıkıyor. Adım atması güçleşiyor.

Arada bir duruyor, alnında biriken ter damlalarını siliyor. Doğru yönde gittiğinden emin olmak için başını kaldırıp yıldızlara bakıyor.

Birden duruveriyor. Burnuna duman kokusu geliyor. Bu koku dev taşların olduğu yerden gelemez, çünkü esinti ters yönden.

Bataklıklarda biri ateş mi yakmış?

Bir an önce toplantı alanına ulaşmak istemesine karşın merakına da engel olamıyor, kokunun geldiği yöne doğru ileriyor.

Bataklık burada sığlaşıyor, çiçekler kayboluyor, duman kokusu artıyor, çamurlar kuruyor. Sık çalılıkların ardında ışık seziyor. Az ötede biri odunlarla ateş yakmış olacak, diye düşünüyor.

Jandarma Şefi Zeddies olduğu yerde duruyor ve gözlerini kısıp ışığın geldiği yöne doğru bakmaya çalışıyor. Acaba ateşin başında kim var? Yürümeye devam ederse kendini ele verebilir.

Bir an için çocukluğunu anımsıyor, okuduğu kızılderili öykülerinde anlatılanlar gözünün önüne geliyor: Karl May'ın "Sitting Bull ve Son Mohikan" maceralarını defalarca okumuştu. Ceketinin ceplerini karıştırıyor. Altı tabanca kurşunu eline geliyor. Şimdi onları kullanmaya kıyamıyor. Resmen kayıtlı oldukları için ne zaman, nerede ve niçin kullandığını rapor etmek zorunda. Fakat ateş yanan yere doğru ne fırlatabilir? Burada çamurdan başka bir şey yok ki?..

Tabanca kurşunlarından birini eline alıp fırlatıyor. Yaklaşık yirmi metre ötedeki çalılıklarda sanki biri hareket ediyor. Kulak kabartıyor, fakat çıt çıkmıyor.

Cebinden bir kurşun daha çıkarıyor ve ateşe daha yakın bir yere fırlatıyor.

Yine çıt yok.

Üçüncü kurşuna yazık, diye düşünüyor. Belki ateşi yakmış olan adam bir yere uzanmış uyuyor. Belki haydutun teki. Şimdi onu uyandırıp başını derde mi sokacak? Bekleyecek zamanı da yok. Bir an önce toplantının yapılacağı yere varmalı.

Elinden geldiğince ses çıkarmadan yürümeye çalışıyor. Fakat yerdeki çalılar ve yapraklar sanki yirmi insan yürüyormuş gibi ses çıkarıyor. Burada uyuyan biri olsaydı çıkardığım sesle çoktan uyanırdı, diye bir an düşünüyor.

Az sonra ağaçsız boşluğa çıktığında kimseyi göremiyor. Yerdeki ateş hemen hemen sönmüş. Onu yakan kişi en az yarım saat önce buradan uzaklaşmış olacak.

Hayır.

O dönecek, diye mırıldanıyor. Baksana kendine nasıl bir barınak hazırlamış.

Söğüt dallarından bir dam örmüş, üzerine iki örtü atmış, altına da kuru yosunlardan bir döşek yapmış. Yağmursuz yaz gecelerinde bir insan burada rahatça uyuyabilir.

Karnını da doyurabilir. Sönmeye başlamış ateşin kenarındaki taşın üzerinde yarısı yenmiş bir parça jambon duruyor. Onun yanında da küçük teneke kutularda süt var. Az ötede bir öbek çeşitli giysi. Bir bisiklet. Bir kartonun içinde yemek artıkları. Ve yakındaki ağacın dallarına bir av tüfeği asılmış.

Zeddies çabucak düşünüyor: Son haftalarda kulağına hangi hırsızlık olayları gelmişti? Burada gördükleri şeyler nereden çalınmıştı?

En doğrusu hemen dönüp Lohstedt'teki jandarmayı uyandırmak ve hırsızı yakalatmaktı. Fakat bunu yapamazdı. Gecenin bu saatinde onların bölgesinde ne işi vardı? Hem de sivil giyimliydi. Gizli toplantıya gelmiş olduğu ortaya çıkabilirdi.

Bu herif yarın sabah da mutlaka burada, diye düşünüyor. Hem toplantının ardından bölge jandarmasına anlatacağım başka şeyler de olabilir.

Dallara asılı av tüfeğini eline alıyor ve horozunu taşlara vura vura çarpıtıyor. Yaptığına sevinip sırıtıyor. Yarın sabah geldiğimde bana ateş edemeyeceksin, diye mırıdanıyor.

Sonra tüfeği tekrar dallara asıp yoluna devam ediyor.

3

Zeddies toplantının yapılacağı yere vardığında saat on bire geliyor. Ay yükselmiş. Fundalıkların başladığı yerde dereye akan çamurlu sular çıkıyor. Adımlarını atması zorlaşıyor.

Zeddies'in kulağına, konuşan insanların sesleri geliyor. Yaklaştıkça bazı kelimeleri anlıyor. Fakat sözler daha çok bir uğultu halinde. Ağaçların ve çalıların arasından geçiyor.

Yirmi metre kadar ötede küçük söğütlerin oluşturduğu bir duvarı seçiyor. En iyisi onun ardına sinmek, diye düşünüyor.

Oraya varıyor, boyunu az geçen söğütlerin arasına giriyor ve aynı anda dehşetle irkilip bir adım geri atıyor. Omzunda güçlü bir el duruyor.

"Yavaş ol, dostum!"

Konuşan çok genç bir adam. Tıraşsız yüzü mehtapta soluk. Üzerinde sadece pantolonla gömlek var.

"Yavaş ol, dostum!" diye tekrarlıyor. "Şimdi konuşma sırası savunucuda..."

Durdukları yerden yaklaşık otuz metre kadar ötede, bataklığın kenarındaki büyük taş, rahat görünüyor. Bu taşın az ötesinde arazi hafif yükseliyor. Dalları şemsiye örneği uzanan büyük karaçamın altında, ardıçların hemen yanında duran sayısız insanın yüzü beyaz lekeleri andırıyor. Taşın önünde de birkaç kişi var. Sırtları küçük söğütlerin ardına sinmiş iki insana hafif dönük. Zeddies altı kişi sayıyor. İçlerinden biri uzun sakallı.

"Kim bu?" diye yanındakine soruyor.

Gencin yanıtı, "Kont Bandekow," oluyor.

Bu, az önce eşyalarını gördüğüm adam olmalı, diye Zeddies düşünüyor. Avare avare dolaşan birine benzemiyor, bence küçük bir sahtekâr. Ancak köylülerden saklanması için onun da bir nedeni olmalı. Şimdi burada, birbirimizden korkmadan yan yana duruyoruz. Az sonra ne olur, bilemem.

Zeddies savunma yapan adamı göremiyor. "Mahkeme üyeleri" onu kapatıyor. Heyecan içinde cıyak cıyak konuşuyor. Savunmasını bitirmek üzere olacak ki az sonra sesini daha da yükseltiyor.

"Evet, köylülerim, davacının Altholm üzerine söyledikleri tabii bazı gerçekleri yansıtıyor. Ancak Altholm kimdir? Ben de Altholm'um. El emekçileri, dükkân sahipleri, tüccarlar da. Altholm, kadınlar ve çocuklardır. Altholm doktorlar ve papazlardır.

Yargıç ve diğer mahkeme üyeleri Altholm üzerine ne gibi karara varacaklar şu anda bilemiyorum. Fakat köylülerim şunu da unutmayın ki, suçlular sadece bir avuç insan, Altholm'daysa binler yaşıyor.

Evet, içlerinden sadece birkaçı suçu işleyen. Pazar alanında bir adam yanıma gelip elimi sıkmış ve 'İkimiz de Altholmluyuz,' demişti. 'Dikkat edelim burada kimseye haksızlık yapılmasın.'

Küçük insanlar, araba tekerleklerine lastik geçirenler, evlerde sobalara odun atanlar, atlara nal yapanlar, koşum takımlarını

hazırlayanlar, çavdar öğütenler, hepsi bizlerle uzaktan yakından akrabadır! Onlar biz köylüleri korur!

Ötekiler bize acımadan vurdu, ayaklarının altına aldı. Biz ise sadece bize vurmuş olana vururuz, diğerlerine dokunmayız!"

Bir an hiç kimse konuşmuyor. Mahkeme üyeleri büyük taşın üzerinde duruyor, tepelerinden vuran ay ışığında, gölgeleri ayaklarının dibinde uzanıyor. Sonra hafif bir rüzgâr çıkıyor, dalları ve yaprakları yalayıp yine diniyor.

Yargıç konuşuyor, "Davacı konuşma sırası sende!"

Padberg öne çıkıyor, büyük taşa doğru birkaç adım atıyor ve toplanmış olanlara dönerek konuşmaya başlıyor:

"Gecenin bu saatinde Altholm kenti aleyhinde açılmış bu davaya gelmiş olan Pomeranyalı köylüler! Üç bininiz o gün inmişti kente. Bizler orada misafirdik. Daha önce Belediye Başkanı ve Emniyet'le görüşmüştük. Cadde ve sokaklar, büyük alan ve salon bizlerindi. Hepimiz Altholm'un misafiriydik."

Padberg hafifçe kayaya doğru eğiliyor. Sanki tanıdığı birilerini arıyormuş gibi karşısındaki kalabalığa bakıyor.

Sonra sesini yükseltiyor, bağırır gibi konuşmasını sürdürüyor, "Hey sen! Söyle, polis denen keleklerin vücuduna indirdiği coplaın acısını hâlâ hissediyor musun? Çocukluğundan bu yana yediğin ilk dayaktı o! Seni mavi üniformalılarla karşılayan Altholm kenti şimdi misafirperverlik madalyasına layık görülmeli!

Hey sen! Tarım Okulu öğrencisi genç adam! Devletin askerlerinin seni salondan çıkarıp kentin sokaklarında istasyona kadar tavşan gibi kovalaması hoşuna gitti, öyle değil mi? Büyüdüğünde babanın arazilerinde tavşan avı nasıl yapılır öğren istemişlerdi! İşte Altholm'da sizin gibilere böyle dersler verilir.

Hey sen, şurada duran altı at sahibi köylü! Kasaturayla vurdukları omuzlarında açılan yaraların acısını dindirmek için karın

elinde ıslak bezler bütün gece uğraşmadı mı? Resmî açıklamalara göre iki yaralı varmış. Altholm! Üç bin yaralı var. Bir daha iyileşmeyecek üç bin yaralı!

Az önce savunma yapan, 'Evet sizlere kötü davranıldı, ancak bu kimdi?' diye sordu. Ona göre bir kişiydi. Köylüleri kullanarak yukarılara çıkmak isteyen hırslının biriydi. Olup bitende halkın suçu yoktu.

Ben şimdi sizlere diyorum ki, halk da onun gibi suçludur! Yol kenarlarında duran ve olup biteni seslerini çıkarmadan seyredenler kimlerdi? Başlarınızı kaldırıp pencerelere hiç baktınız mı? Bütün pencereler insanlarla dolu değil miydi!

Evet biliyorum, sizlere yardıma gelmeleri pek kolay değildi. Fakat seslerini çıkarmadan olup biteni seyretmeleri doğru muydu? Tek kişinin olsun ağzını açıp 'Yapmayın, ayıp!' diye bağırdığını duyanınız oldu mu? Ne derler: Susan insan kaba güce destek verir!

Altholm bu olayları destekledi!"

Konuşmacı, ara veriyor. Dinleyenlerden o âna kadar hiç ses çıkmamıştı. Fakat Zeddies şimdi köylülerin durduğu yerden, fırtına öncesi çıkan ani rüzgârı andıran hafif bir uğultu duyuyor. Işıl ışıl mehtaba karşın insanların toplanmış olduğu arazi karanlıkta. Zeddies bir an düşünüyor: Evde kalıp burada olup bitenleri bilmeseydim daha iyi olurdu. Başını çevirip yanındaki gence bakıyor. Söğütlerin yerlere kadar inen dallarının üzerine oturmuş, yüzünü elleri arasına almış. Belki ağlıyor, belki de uyukluyor.

Padberg konuşmasını sürdüyor:

"Az önce savunma yapan, 'Bu kentin esnafının, tüm insanlarının suçu yok, onlara dokunmayın,' dedi.

Köylülerim, gerçek suç onlarda! Onları cezalandırmanız gerek! Maymun polisleri, Belediye Başkanı'nı değil! Bu kentte yaşayanlar sizlerin yakını, her biri sizlerden biri! Senin katırına nal çakan demirci, evinin damını tamir eden marangoz... Onlar benim gözümde gerçek suçlular!

Gareis Kızılın teki. Frerksen'in de ondan farkı yok. Biz her ikisini yıllardır tanıyoruz. Kızılların başımıza neler açacağını devrimden önce biliyorduk. Devrimden sonra ve savaştan önce de değişen bir şey olmadı. Mülke el koyma, hırsızlık, az ücretle çalıştırma, değerlerin yitirilmesi, Tanrı'dan uzaklaşma!

Kodamanları kodaman yapan kimdir? Onlar gelip belediye başkanlığı koltuğunu zorla mı ele geçirdiler?

Hayır, onlar seçildi!

Onları seçenler dostlarınız, akrabalarınız, tanışınız esnaf ve tüccar! İşte bu nedenle tümü de suçlu!

Zavallı kentliler ne yaptıklarını bilmiyorlar mıydı?

Biliyorlardı. Hem de hepsi. Ancak kentliler bizler gibi değildir, işine yarayacak herkesle anlaşır, kimseyle arasını bozmak istemez.

Köylülerim, işte bu nedenle onlara acımayacağız! Akılları başlarına gelsin, kodamanları kentlerinden kovalasınlar diye bir güzel cezalandırın şu Altholmluları!

Bu nedenle bir öneride bulunuyorum: Pomeranya'nın köylüleri, Altholm kentini, içinde yaşayan tüm insanlarıyla, esnafıyla, memurlarıyla, işçileriyle, polisleriyle ve kadınlarıyla suçlu ilan edin! Hepsi de suçlu!"

Karşısındaki yığın suskun.

Yargıç bir adım öne çıkıyor. Kont Bandekow bir an öyle duruyor. Ayağında dizine kadar çıkan uzun çizmeler. Terlemiş. Elini şöyle bir havaya kaldırıyor ve konuşmaya başlıyor:

"Pomeranyalı köylüler, bu toprakların insanları, şu âna kadar söylenmiş olanları duydunuzsa seslenin: Duyduk!"

Toplanmış insanlar hep bir ağızdan, "Duyduk!" diye bağırıyor.

"Pomeranyalı köylüler, Altholm polisinin kanlı pazartesinin suçlusu olduğuna karar verdiyseniz seslenin: O suçlu!"

"O suçlu!" diye kalabalık homurdanıyor.

"Pomeranyalı köylüler, Altholm'da yaşayan insanların da çıkan olaylarda suçlu olduğuna inanıyorsanız seslenin: Suçlu!"

"Suçlu!"

Gittikçe daha çok köylü bağırıyor, daha yüksek sesle, daha öfkeli.

Yargıç, elini kaldırıp onları susturuyor ve konuşmasına devam ediyor:

"Davacı, Altholm kentine nasıl bir ceza verilmesini talep ediyorsun?"

Sonra bir adım geri atıyor, davacı öne çıkıyor.

Padberg, cebinden bir kâğıt çıkarıp açıyor. Herkes bunun bir gazete olduğunu görüyor.

"Hepiniz biliyorsunuz ki, bir katil cinayeti işlediği yere er veya geç döner. Çünkü onun vicdanı rahatsızdır.

Bakın dünkü Altholm gazetesinde ne yazıyor. Size sadece şu cümleyi okuyacağım:

'Ben dehşet içindeyim: Herkes, köylülerin üç hafta sonra Altholm'da düzenleyecekleri büyük at yarışlarından, bu yıl vazgeçtiklerinden söz ediyor.'

Şunlar da yazıyor gazetede:

'Tanrı çiftçilerin ileride Altholm'u hep boykot etmesinden korusun!'

Vicdanı rahatsız olanlar, başlarına geleceklerden korkuyor. Hiçbir Tanrı onları bu cezadan kurtaramayacaktır.

Pomeranyalı köylüler, sizlerden şunu istiyorum: Altholm kentini, insanları işledikleri suçu kabul edene, başlarındaki kodamanları kovana ve bizlerle birlikte olana kadar boykot edin!

Onlara bu cezayı verin!"

Padberg geri çekiliyor. Bir uğultu bütün alanı kaplıyor. Herkes konuşuyor, homurdanıyor, tehdit dolu bağırıyor, yumruğunu sallıyor. Kimileri homurdanarak sağa sola gidiyor. "Yaşasın köylüler!" diye bağıranlar var. "Yıkın onları!" diye kükreyenler de.

Yargıç sussunlar, sakinleşsinler diye sürekli seslenip el sallıyor. Fakat kimse onu umursamıyor.

Zeddies'in yanında duran genç, "Burada, geçimlerini Altholm'dan sağlayan çok sayıda köylü var," diye mırıldanıyor.

"Köylüleri iyi tanırım, eminim aralarında anlaşamayacaklardır," diyor Zeddies de.

Bir başka ses, "Fakat köylüler sizi henüz tanımıyor, dostlarım!" diye homurdanıyor.

Pençeleri andıran iki el, boyunlarına yapışıyor.

Jandarma Şefi Haselhorstlu Zeddies çabucak düşünüyor: Kocaman eliyle boğazını sıkmakta olan ince dudaklı, bakışları buz gibi uzun boylu köylü, bizi alanın ortasına sürükleyip taşların dibine attığı anda, üç yüz veya bin köylü beni hemen tanıyacak. Bu da sonum olacak!

Bir şey yapmadan serbest bırakmaları da sonum sayılır. Şeflerimin ve birlikte görev yaptığım meslektaşlarımın, çiftçi akrabalarımın yüzüne nasıl bakacağım, onlara ne diyeceğim?

Beş saniye... Boynunu sıkan el kelepçe gibi. Zeddies kendini kurtarmalı. Ve birden bacağını kaldırıp dizini adamın hassas yerlerine bütün gücüyle vuruyor. Uzun boylu köylü haykırıyor, nefesi daralıyor ve arkası üstü yuvarlanıyor. Zeddies de onunla birlikte kapaklanıyor. Adamın eli hâlâ boynunda. Bütün gücünü kullanarak sonunda kendini kurtarmayı başarıyor.

Çamurlu sularda yatan adama şöyle bir göz atıyor ve koşmaya başlarken yanındaki genç haykırıyor, "Köylüler, gelin buraya! Hain var aramızda! Köylüler, yardım edin bana!"

Zeddies'in kaybedecek zamanı yok. Bataklık sularına giriyor. Ayakları çamurlara bata çıka oradan uzaklaşmaya çabalıyor. İşte söğütler şurada. Barınak hemen yanı başında. Av tüfeğinin namlusunu kırmakla çılgınlık yaptım! Şimdi ne güzel olurdu onu elimde tutabilseydim!

Aynı anda bir süre birlikte yan yana durmuş olduğu sakalları uzamış genç gözünün önüne geliyor.

Evet, şimdi biliyorum onun kim olduğunu. Bu niçin yarım saat önce aklıma gelmedi? Kendimi tokatlamalıyım! O, bombayı atmış olan genç Thiel! Resmen aranıyor. Stolpe Adliyesi'nin altındaki hücresinden kaçmıştı. Bunu hemen rapor etmeliyim.

Yirmi adım sonra. Beni takip edenler pek hızlı değil galiba. Acaba rapordan vazgeçsem daha iyi mi olacak? Şu sıralar ıslık çalıp boş vermek daha iyi. O şimdi yine köylülerle beraber.

Ayakları derenin balçıklarından kurtuluyor, Zeddies yine kumlu zemine ulaşıyor.

4

Yaralıyı taşlardan birine oturtuyorlar. Elleriyle yüzünü kapatmış, acısından hafif öne eğilmiş öyle oturuyor.

Ondan uzakta, Padberg'in yanında Thiel duruyor. Saklandığı yerden çıkar çıkmaz Padberg'e sokulması iyi olmuştu. Tek başına kalsaydı, üzerinde gömlekle pantolondan başka bir şey olmayan genci tanıyan öfkeli köylüler üzerine saldırabilirdi.

Benthin kayanın üzerine oturmuş, acıyla kıvranan adama doğru eğiliyor ve ona bir şeyler söylüyor. Kont Bandekow da yanlarına geliyor. Acılar içindeki adamla konuşuyor.

Alanda bekleşen köylüler, aralarında fısıldaşmaya başlıyor. Kulaktan kulağa bazı dedikodular yayılıyor. Önderlerini cezaevinden çıkarıp buraya yollamalarının nedeni bataklıkta öldürmekti... Şu gömlekli genç de polisin adamı... Önderlerini öldürmek görevi ona verilmişti... Hayır, hayır, o Stolpeli bir köylü çocuğu. Onu ölümden kurtardı... Yürüyüşte bayrağı taşımış olan Henning de cezevinden firar etmiş...

Mahkeme heyetinden iki üye, kayanın üzerinde oturan yaralı adama, ayağa kalkması için yardımcı oluyor. Zorla yerinden kalkıyor, kollarını yanındakilerin omuzlarına doluyor. Onlar da ayakta durabilmesi için belinden tutuyorlar. Ayağa kalmış olan adam başını köylülere doğru çeviriyor ve yavaş yavaş konuşmaya başlıyor:

"Bu cumhuriyetin cezaevinden çıkardılar beni," diyor Franz Reimers. "Ancak nedenini bilmiyorum. Bildiğim ve emin olduğum tek şey, beni yine alıp götürecekleri. Bugün, yarın veya yakında... Ve içinizden bazılarını da alacaklar.

Sanırım beni tam zamanında içeriden çıkardılar. Beni buraya yollayan eşim, niçin toplandığınızı birkaç kelimeyle çabucak anlatmıştı. Beklemenize, konuşmalar yapıp uzun uzun düşünmenize ne gerek var? Suya düştüğünde önce düşünüyor musun, acaba yüzsem mi, diye?"

Köylü Reimers bir an susuyor.

"Berlin'deki beyefendiler kedi, biz fareyiz! Stolpeliler ve Altholmlular, adı Polonyalı bir bakanın Alman köylülerine vereceği emirleri kabullenmek zorunda! Kedi, farenin peşinden karanlıkta koşar. Fakat o da şimdi karanlık odanın bir köşesinde bir buldog köpeğinin durduğunu fark etti.

Sizler Atholm'u boykot edip etmeyeceğinizi düşünüyorsunuz, öyle değil mi?"

Kimse sesini çıkarmıyor. Yığın suskun öyle bekliyor.

Reimers birden heyecanla bağırıyor, "Tevrat'ta şöyle yazmıyor mu: Cana can, dişe diş! Çocuklarımız babalarının işlediği suçun hesabını dördüncü beşinci nesile kadar vermeyecek mi? Tanrı'nın hükümlerini yerine getirmekten korkuyor musunuz?"

Onu tutmakta olan iki kolu, öfkeyle geri itiyor. Şimdi tek başına duruyor. İnce, zayıf bir insan, kolları sanki vücuduna yapışık. Ve bağıra bağıra konuşmasını sürdürüyor:

"Biz Pomeranyalı köylüler, hainler kenti Altholm'u boykot ediyoruz!

Hiç kimse Altholm'un lokanta ve meyhanelerine adımını atmayacak, dükkânlarından alışveriş yapmayacak, ne onlardan bir hediye alacak, ne de onlara bir şey ödünç verecek. Zamanınızı onlara ayırmayın, onlarla mümkün olduğu kadar az konuşun. Altholm'da akrabası olanlar onlara boykotumuz sona erene kadar çiftliklerini, tarlalarını ziyaret etmemesini söyleyecek.

Her hafta Altholm pazarına tezgâh kuranlar bunu tabii ki sürdürecek. Orada satış yapabilir, fakat oradan alışveriş yapamaz. Evlere yumurta, tereyağı, patates, tavuk veya odun götürenler artık Altholm'a gitmeyecek. Çünkü hiçbirimiz bir Altholmlunun evinin kapısından içeriye adım atmayacağız.

Karılarınıza da dikkat edin. Köylülerin aldığı karara onlar da uymak zorunda. Altholm'da tek dükkândan alışveriş yapmayacaklar, Yahudilerin işlettiği büyük mağazalara da girmeleri yasak!

Aldığımız boykot kararına bilinçli veya bilinçsiz uymayanlar –kıyısından köşesinden de olsa– bizim gözümüzde artık bir Altholmludur. O andan sonra kimse ne yüzüne bakacak, ne de onunla konuşacak."

Susuyor. Padberg hafifçe eğilip kulağına bir şey fısıldıyor. Reimers konuşmasını sürdürüyor:

"Aramıza bir hain girmiş. Ancak bu arada kaçmış. Kim olduğunu henüz bilemiyoruz. Fakat yakında mutlaka öğreneceğiz. Hem bu hiç önemli değil. Nasıl olsa aldığımız Altholm'u boykot etme kararını yarın bütün ülke bilecek. Yine gözden uzak, karanlıkta bir araya gelirsek bunun tek nedeni, yönetici uşaklarının bizi parçalamaması olacak!"

Ve sesini yükseltiyor, "Köylülerim, haydi şimdi evimize gidelim!"

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uzlaşma Komitesi çalışıyor

1

Calvin Caddesi'yle Propsten Caddesi'nin birleştiği köşede toptancı Manzow'la tüccar Meisel'in arazileri yan yana. İkisi de demokrat görüşlü, Belediye Meclisi Üyesi. SPD'nin desteklediği Manzow Meclis Başkanlığı yaparken, Meisel her işe koşmasını seven biri. Altholmlular onun için "yerel haber merkezi" diyor.

Temmuz ayında güzel bir öğleden önce. Hava pek sıcak değil, gölden gelen hafif esinti güneşin kenti yakmasını önlüyor. Manzow az önce uyanmış, zorla yatağından çıkmış, yaptığı bir ibrik koyu kahveyi yudumlamıştı. Dün çok içmişti, ağzındaki acımsı tattan kurtulmalıydı.

Altholm'da Manzow'un iki takma adı var. "Beyaz zenci" ve "Çocuk dostu". Şişkin dudakları, kıvırcık siyah saçları ve açık alnıyla bir zenciyi andırmıyor değildi. "Çocuk dostu" demelerinin nedeniyse...

Bahçesini çevreleyen çitin üzerinden komşu bahçeleri seyretmeyi severdi. Annelerin çocuklarına tuvaletlerini bahçede yap-

masını, Manzow'un çitine yaklaşmalarını yasakladığını biliyordu. Sekiz veya on yaşındaki tatlı bir miniğin...

O sabah her zamanki gibi yine penceresinden dışarıyı seyrederken evinin önünden geçen Meisel'i görüyor. Dört katlı bir depoya sahip, yanında yetmiş kadar eskici çalıştıran Meisel onun gibi Belediye Meclisi'nde üye.

"Günaydın, Franz."

"Günaydın, Emil."

"Dün geç eve geldin galiba?"

"Sabaha karşı beşte. Salak polisin teki saat üçte bizi eve yollamak istedi. Herife dersini verdim!"

"Öyle mi?" diye Meisel merakla soruyor.

"Cebimden bir kâğıt çıkarıp 'Belediye Meclisi Başkanı' olarak oturduğumuz lokantanın o gece sabah altıya kadar açık kalmasına karar verdiğimi yazıp imzaladım."

"Peki Gareis bu yaptığına ne diyecek?"

"Gareis mı? Hiçbir şey demeyecek! Köylülerin boykota başlaması ve at yarışlarının da iptali beklenirken, benimle arasını açmak isteyeceğini mi sanıyorsun?"

"Bu sabah istasyondaki berbere sakal tıraşına gittim," diye Meisel konuşuyor. "Punte, yakında üç elemanını işten çıkarmak zorunda kalacağını söyledi. Artık tek bir köylü bile ne sakal, ne de saç tıraşına geliyormuş!"

"Gareis yapsın onların tıraşını! Ne de olsa baba mesleği..."

"Bence o köylüleri yeterince 'sabunladı'..."

İki adam yüksek sesle kahkaha atıyor. Dallarda oturan birkaç kuş ürküp havalanıyor.

"İstasyondaki lokantacı da pazar kurulduğu günlerde, eskisinden iki yüz litre daha az bira sattığını anlattı."

"Bütün dükkâncılar şikâyetçi."

"Ben sana bir şey söyleyeyim mi..." diye Manzow konuşuyor kelimelerin üzerine basa basa. "Ne yaptığımı biliyorsun. Seyyar satıcıların çoğu benden mal alır: Tuhafiye, parfüm, sabun, pantolon kemerleri, her türlü kumaş, kısacası aklına ne gelirse...

Şimdi ne diyorlar biliyor musun, sizden alışveriş yapamayacağız! Gittiğimiz köylerde bize soruyorlar: Nereden geliyorsun? Altholm'dan. O zaman dön yine Altholm'una. – Tek herif mal almıyor."

"Altholmlu olan herkesin işi bitik. Otomobiline benzin isteyen veya yedek parça arayan... Hepsini kovuyorlar. Altholmlu otomobillerin plaka numaralarını içeren listeler var ellerinde."

"Mükemmel!" diye Manzow bir iç geçiriyor. "Bugünkü toplantıdan önce bir kadeh atmaya gidelim mi?"

"Nasıl istersen. Bak, direksiyon okulu sahibi Meckel'in taşralı on yedi öğrencisi artık derslere gelmiyormuş."

"Tarım Okulu'nun sonbaharda başlayacak derslerine henüz tek kayıt yokmuş."

"Maymun suratlı Frerksen ise üzerinde üniforması, burnu her zamankinden daha çok havada, dolaşıp duruyor."

"Stolpermünde'ye tatile gittiğinden haberin var mıydı? Onu daha ilk haftada kaçırtmışlar! Sabahları kumsala indiğinde her zaman oturduğu koltuğa birilerinin pislemiş olduğunu görmüş. Kaldığı oda da böcek doluymuş."

"Oğlunun anlattığı da kulağına geldi mi? Yürüyüşün ardından eve dönen babasının, bütün köylüler katil, tümünü öldürmeli, dediğini arkadaşlarına anlatmış..."

"Frerksen'in ana babasıysa, Fritz elinde kılıç köylülerin üzerine yürümemeliydi, demiş."

"Onlar çoktandır oğullarıyla görüşmüyormuş."

"Gareis'ın onu yakında görevden almak zorunda kalacağını sanıyorum. Geliyorsun, değil mi?"

"Tabii geliyorum."

"Bir kadehin ardından toplantı daha iyi geçer!.."

"Tucher'e mi gidiyoruz?"

"Yok, bu kez Lieschen'e uğrayalım." Manzow edepsizce sırıtıyor. "Orada daha rahat konuşuruz!"

"Küçük kızlar hâlâ hoşuna gidiyor mu?"

"Hep. Her zaman. Gülü solmadan dalından koparacaksın..."

"Mükemmel! Bunu evdeki karıma söyleyeyim."

İki adam kahkaha atıyor. Ağaçlardaki kuşlar yine ürküp havalanıyor.

2

Belediye Başkanı Gareis'ın büyük odasında saat on ikide yaklaşık otuz kişi oturuyor. Esnaf Birliklerinin başkanları, çeşitli Perakendeciler Derneklerinin temsilcileri, fabrikatörler, Maliye'den Müşavir Berg, yerel basından Heinsius ve Pinkus, Protestan Kilisesi'nden üst düzey yetkili Schwarz, bir sinema sahibi, Belediye Meclisi'nin tüm üyeleri...

Herkes yanındakiyle heyecan heyecanlı konuşuyor, biri ötekine kulağına gelen en son haberleri fısıldıyor.

Odada olmayan tek kişi Gareis.

"Nerede kaldı?"

"At yarışlarıyla ilgili görüşmeler yapıyor."

"O da iptal olursa ne yaparız? Altı bin köylü üç gün boyunca Altholm'a gelmeyecek!"

"Altı bin mi dedin? On bin! Gareis başımıza çok güzel bir iş açtı!"

"Gareis mı? Frerksen!"

Sağlık Müdürlüğü'nden Dr. Lienau sesini yükseltiyor, "Gareis mı? Frerksen mi? Kızıllar takımını toptan sopadan geçirmeli! Hem şu Stuff nerede? Ulusalcı tek gazeteci niçin gelmedi?"

Heinsius atılıyor, "Stuff çağrılmadı ki!"

"Kusuruma bakmayın, ne demek 'çağrılmadı'? Basın böyle bir şeyi nasıl kabulleniyor. Gazeteciler arasında dayanışma yok mu?"

"Stuff polis teröründen söz etmişti..."

"Ne var bunda? Doğru değil miydi?"

"İnanılmaz, kentimiz basın mensupları..."

"Susun, Gareis!"

"Gareis!!"

"Gareis!!!"

İçeriye giriyor. Oradaki herkesten daha uzun boylu, daha iriyarı. Sağına soluna bakınıp, bekleşenleri şöyle bir selamlıyor. Masasına doğru yürürken, konuşuyor, "Sayın Baylar, oturmanızı rica edeceğim."

Hafif bir uğultu, fısıldaşmalar, çekilen iskemleler.

Ve Gareis hızlı hızlı konuşmaya başlıyor, "Sayın Baylar, kendine 'Köylüler Birliği' diyen hareket, bildiğiniz gibi bir boykota başladı. Köylüler çok sabırsız hareket etti; olup biteni doğru dürüst araştırmadan haklı olduklarına inanıyorlar.

Burada şunu da belirtmek istiyorum, bu boykotun altında sadece suçsuz insanlar eziliyor. Polis suçlu olabilir, fakat onlar maaşlarını almaya devam edecek. Ben de, emrimdeki elemanlar da... herkes eski yaşantısını sürdürecek. Boykotun ezdikleri başkaları olacak."

"Çok doğru!"

"Köylü önderlerinin bunu fark etmemiş olduğunu sanmıyorum. Ancak yine de boykot kararı aldılarsa bunu 26 Temmuz gününde olup bitenlere öfkelendiklerinden değil, olayları kendi propagandaları için kullanmak istediklerinden yapmış olabilirler.

Şunu kesinlikle biliyorum ki, bu boykot bütün köylülerin onayladığı bir boykot değil. Kulağıma gelen gizli bilgilere göre Lohste-

dt yakınlarındaki fundalıklarda düzenledikleri o gece topantısında çok heyecanlı konuşmalar yapılmış, karşı çıkanlar olmuş. Güvendiğim kişinin söylediğine göre, önder Reimers yaptığı atılımla boykotu köylülere biraz da zorla kabul ettirmiş. Köylüler bu boykota oybirliğiyle karar almamışlar. Güvendiğim kişi..."

"Adını söyleyin!"

"Dr. Lienau çok merak ettiniz galiba? Fakat ben güvendiği kişileri ateşe atan biri değilimdir."

"Böyle konuşmanıza izin vermiyorum..."

"Benden bir şey öğrenemezsiniz Doktor Bey. Bu salonda ev sahibi benim. Söylediklerim hoşunuza gitmiyorsa kalkıp gidebilirsiniz. Her neyse, öyle veya böyle, boykot şimdi uygulanıyor. Kulağıma geldiği kadarıyla, kentte boykotun etkileri üzerine çok değişik dedikodular yapılıyor. Beyefendiler, her duyduğunuza inanıp kafanızı karıştırmayın. Ben boykotun etkilerinin çok az olduğu kanısındayım."

"Öyle mi?"

"Saçma!"

"Etkiler yıkıcı!"

"Çok doğru!"

"Altholm bir endüstri kentidir. Alım gücü işçilerimizdedir. Altholmlu köylülerin kentimizde büyük alışverişler yaptığını sanmayın. Pazara gelenlerin yaptığı alışveriş önemsiz. Kadınlar iğne iplik alırken, erkekler meyhanelere uğrayıp gidip bir bardak bira içiyorlar. Bütçemize yaptıkları katkı gerçekten çok önemsiz.

Evet, ben de duydum, köylere giden bazı seyyar satıcılara artık kapılar açılmıyormuş. Fakat inanın bana köylüler geçmişte de Altholmlu seyyar satıcılardan pek alışveriş etmezdi. Şimdi sattıkları ürünün parası henüz ellerine geçmeyen insanlar ne harcayacak ki! 'Altholmlu olduğun için senden mal almayacağım,' demek çok geçersiz bir bahane!

Fakat Beyefendiler, bu boykot söylediğim gibi pek önemli olmasa da, üzerinde kafa yormazsak büyük bir hata yapmış oluruz. Sürekli 'Boykotun farkında bile değiliz, boykot köylülerin gazetesinin yazdığı bir saçmalık!' deyip durursak, belki boykot birkaç hafta sonra kendiliğinden sona erer.

Kentimizde insanlar arası ilişkilerin bozulmamasına dikkat etmek zorundayız. Giyim eşyası satan Schulze'nin dükkânında üç yıldır otuz pantolon askıda öylece duruyorsa, o da komşusu Schmidt'e 'Köylülerin boykotu yüzünden şu otuz pantolonu satamadım,' derse bunu kabul etmek mümkün değildir. Yerel basının da sık sık 'polis terörü'nden söz etmesi ve 'köylü boykotu'nu tekrar tekrar gündeme getirmesi de kabul edilemez. Zor zamanlarda bütün kent birlik olmalı.

Altholm kentinin saygıdeğer oğlu, çok vatansever insan, başyazar Heinsius da bugün aramızda. Yerel basının 26 Temmuz günü yaşanan olaylardan bir süre söz etmemesi nedeniyle onun da bizimle aynı görüşte olduğuna inanıyorum. Bay Heinsius siz omuz silkiyorsunuz. Başınızı olumlu anlamda sallayacağınızı sanıyordum."

Rehfelder sesini yükseltiyor, "Stuff! Köşe yazarı Stuff!"

"Beyefendiler, köşe yazarı Stuff'dan burada söz edecek değiliz. Bana öyle geliyor ki sizler Bay Heinsius'un gücünü ve etki alanını biraz küçümsüyorsunuz. Eğer Bay Heinsius, 'Yerel basın susarsa Bay Stuff da susar,' derse kendisine yanıtım, 'Bay Heinsius, o zaman ben de susacağım,' olacaktır.

Son olarak şu önerimi kabul etmenizi istiyorum: Boykutun etkisini önemsemeyin, 26 Temmuz'dan da söz etmeyin.

Başka bir konu: Bizler köylüleri boykot etmeyeceğiz. Onlar pazarımıza gelmeye devam etsinler. Fakat kentimizin beyleri de alışverişlerini gittikçe daha çok yerel esnaftan yapmaları gerektiğine eşlerini inandırsınlar. Böylece boykotun altında ezilen Alt-

holmlu küçük esnaf biraz nefes alır... Aramızda karısından çekindiği için böyle bir şeyi yapmayacak beyler olmadığına eminim..."

Odada gülüşmeler.

"Beyefendiler, aranızda ne istediğini bilen, keyifli yüzler görüyorum. Kimi şeyler vardır uzaktan kara görünür, fakat yaklaşınca açılıp aydınlanır. Hepimiz şundan emin olmalıyız. Köylülerin kentimize uyguladığı boykotun belki ilk bakışta olumsuz yanları görülebilir. Ancak bunun olumlu yanları olabileceğini de unutmayalım."

"Boş laflar!"

"Ben son günlerde bazı işçi kuruluşlarıyla görüşmelerde bulundum. Hepsi de Altholm'un köylüler boykotundan zarar görmemesi için bir şeyler yapılması gerektiği kanısında. İşçiler gelecekte birçok toplantıyı kentimizde gerçekleştirecek.

İşte bu gibi etkinlikler Altholm'a insanların yanı sıra parayı da getirecek. Bu nedenle at yarışlarının iptalinin kentimize pek zararı olmayacak.

Şimdi sizlerden görüşlerinizi bildirmenizi rica ediyorum."

Belediye Başkanı Gareis hızla yerine oturuyor ve gözlerini kısıp üzerine gelecek fırtınayı bekliyor.

3

Az sonra yardımcısı Stein, kısa boylu, gözlüklü adam ayağa kalkıyor ve elindeki kâğıda bir göz atıp konuşmaya başlıyor, "İlk sözü Lokantacılar Loncası'ndan Besen'e veriyorum. Sayın Besen lütfen görüşlerinizi açıklayın."

Yardımcı Stein bir kenara çekilip gözden kayboluyor. Lokantacılar Loncası'nın başkanı saçlarına ak düşmüş Besen ayağa kalkıyor ve yavaş yavaş konuşuyor, "Evet, Beyler... Benden ne söylememi istiyorsunuz..."

"Ne söyleyeceğini bilmiyorsan kapat çeneni!"

"Beyler, ben şunu söylemek isterdim... Sayın Belediye Başkanı Gareis az önce bize güzel bir konuşma yaptı ve kanımca da içimizden çoğunu, söylediklerine inandırdı. Ben buraya gelirken oldukça kötümserdim. Sorunlar yaşayan Altholm kentini, özellikle de biz lokantacıları, köylülerin başlattığı boykotla çok zor günlerin beklediğine inanıyordum... Ancak Sayın Belediye Başkanımızın konuşmasını dinledikten sonra bir an için, niçin olmasın, diye düşünmeden edemedim...

Evet, ancak at yarışlarının iptal edileceğini duyunca görüşlerim yine biraz değişti. Kimi işçi kuruluşlarının etkinliklerini Altholm'a getireceğinden söz edildi. Bunlar henüz kesin olmayan etkinlikler.

Burada Sayın Belediye Başkanımızı ve partisini eleştirmek niyetinde değilim. Ancak biz lokantacılar, deneyimlerimizle şunu da çok iyi biliriz ki, benzeri etkinliklerde köylüler fabrika işçilerinden daha çok harcama yapar. Sayın Belediye Başkanımız, Altholm'a getireceğiniz hiçbir işçi etkinliği, köylülerin at yarışlarının yerini almayacaktır.

Burada şunu da belirtmek isterim, Belediye Başkanımız Sayın Gareis'ın az önce eleştirdiği gazete, köylülerin boykotunu ve at yarışlarının iptal edileceğini günler önce yazmıştı. Sayın Başkan, ben de bu haberi okuyunca yanınıza gelmiştim. Siz bana o gün şunu söylemiştiniz: Uyduruyorlar, köylülerin at yarışları Altholm'da kalacak. Gördüğümüz gibi gazete uydurma haber yapmamış...

Evet beyler, biz o günlerde bütün lokantacılara haber yollamış ve yarışların iptal edilmesi durumunda zararlarının ne olacağı üzerine bize bilgi vermelerini istemiştik. Ardından da bize gelen bilgileri değerlendirmiş, abartılı bulduklarımızı elemiştik, ancak sonunda yine de yirmi bir bin mark gibi inanılmaz bir rakam ortaya çıkmıştı. Bugün aramızda olan diğer meslek sahipleri temsilcileri de eminim bu konudaki görüşlerini açıklayacaktır...

Evet, bu gerçeklerden yola çıkarak benim görüşüme göre köylülerle 'savaşmak'tan kaçınmamız gerektiğini belirtmek istiyorum. Çünkü Sayın Belediye Başkanı'nın sözleri ve önerileri bu 'savaş'ı andırıyor.

Hemen hemen hepimizin, mesleğimiz gereği taşrayla bağlantıları var. Şimdi benim görüşüm bu bağlantılarımızdan yararlanmamız. Aramızda kuracağımız bir komitenin hemen köylülerle pazarlık masasına oturmasını önermek istiyorum."

Lokantacılar Loncası'ndan Besen, konuşmasını bitirip yerine oturuyor. Gareis'ın yardımcısı Stein, sözü Sağlık Müdürlüğü'nden Dr. Lienau'ya veriyor.

"Sayın Baylar, bence işler iyice karıştı! Ulusal düşüncenin temsilcisi bizler uzun süre dikkatleri çekip durduk. Tabii her zamanki gibi, kimse bize kulak asmadı. Kızıllarla sürekli uzlaşma yolu arandı. Şimdi ise durum hepimiz için çok ciddi!

Kusuruma bakmayın, ancak bana kalırsa Belediye Başkanı Sayın Gareis'ın şimdi bizi buraya davet etmesinin tek nedeni şu: Bizim polisimiz arabasını çamura batırdı, şimdi onu nasıl kurtaracağımız üzerine önerilerinizi bekliyoruz!

Ben şu öneriyi getiriyorum: Burada toplanmış olan bizler polis terörünü eleştirelim ve köylülerimizden özür dilenmesini oybirliğiyle talep edelim."

"Konuşma sırası tüccar Braun'da!"

"Evet Sayın Baylar, ben Bay Besen'le aynı görüşteyim. İlk günlerde kötümserdim, sonra iyimser olmaya çalıştım. Ancak şimdi çok karamsarım. Acaba Belediye Başkanımızın yaptığı öneriyle Bay Besen'in görüşlerini bir araya getirmek mümkün değil mi? Bir yandan kent olarak boykota tepki gösterirken diğer yandan köylülerle pazarlık masasına oturmaya ne dersiniz?"

"Protestan Kilisesi üst düzey yetkilisi Schwarz."

"Saygıdeğer Beyefendiler! Ben burada kesinlikle maddi çıkarları temsil etmiyorum! Bu toplantıya davet edilmemin nedeninin de bilgilendirilme olduğunu sanıyorum. Ancak bir kilise temsilcisi olarak, Belediye Başkanı Sayın Gareis'ın önerdiği yolu seçmenin yanlış olduğu inancındayım.

Burada oturanların çoğunun belirttiğine göre boykot etkili oluyor, ancak bizden boykotun etkisiz olduğunu söylememiz, kısacası yalancılık etmemiz isteniyor. Bu dünyada değişen hiçbir şey yok. Her zaman olduğu gibi, yalanla fazla yol alınmaz.

Bir kilise temsilcisi olarak tek önerim 'barış' olacaktır. Uzlaşın köylülerle. Lokantacılar Loncası'ndan Sayın Besen'in önerisi çok yerinde: Bir komite kurup oturun köylülerle pazarlık masasına. Dr. Lienau'nun belirttiği gibi, köylülerden özür dilensin. Olup biteni pek deşmeden bu yapılabilir. Yaşananlar üzerinde belki tartışılabilir, ancak olayların insani yanı düşünüldüğünde, şu sıralar çok acınacak gelişmelere tanık olduğumuz kanısındayım. Utanmayın, bunlardan hiç çekinmeden söz edin.

Bu yolu seçen herkes, Kilise desteğinin arkasında olduğunu bilmelidir."

"Başyazar Heinsius lütfen!"

"Saygıdeğer katılımcılar! Çoğunuzun da bildiği gibi ben çalışma odasını çok seyrek terk eden bir gazeteciyimdir. Yine de bu dünyada olup biten tüm önemli olaylar, odamın duvarlarını aşıp bana ulaşıyor. Dünyamızdaki heyecan verici, kargaşa yaratan gelişmelerden ve çok önemli nabız atışlarından, kulağı delik her insan çabucak haberdar olur!

Kentin en büyük gazetesinin temsilcisi olarak şimdi aranızda bulunmamın, kavganın ortasına adım atmamın tek nedeni, konuyla ilgili tüm gelişmeleri ilk günden başlayarak çok yakından, endişeyle izlemiş olmamızdır.

Daha köylülerin yürüyüş hazırlıklarına başladığı haberleri kulağımıza geldiği ilk günlerde birbirimize sormuştuk, 'Bu da ne demek oluyor?' diye...

Sonra protesto yürüyüşünün gerçekleşmesi, o üzücü çarpışmaların yaşanması, boykot denen hayaletin ortaya çıkması ve çabucak gerçekleşmesi gazetemizi hep rahatsız etmiştir...

Eğer şimdi Sayın Belediye Başkanı basının yangına körükle gittiğine inanıyorsa kesinlikle söyleyebilirim ki, bunu gazetemiz yapmamıştır. Çünkü biz partiler üstü bir basın organıyız ve sadece kentimizin çıkarlarına inanırız.

Evet Beyefendiler, eğer bunu ön plana çıkarırsak, onları tarafsızca gözden geçirir, ne yapmamız gerektiği üzerine kafa yorarsak...

Aramızda el emekçilerinin, tüccarların temsilcileri var. Kilise de temsil ediliyor. Belediye Meclisi'nin birçok üyesi de burada.

Fakat Sayın Dostlar, sormak istediğim bir soru var: Birinci Belediye Başkanı Niederdahl nerede? Kentte tehlikeli bir durum yaşanırken çok şeyden sorumlu olan kişi aramızda yok. Evet, Belediye Meclisi Üyesi Röstel onu temsil ediyor. Fakat dostlar, öyle durumlar vardır ki, temsilci karar veremez, 'önder' dümenin başına geçmek zorundadır!

Efendiler, soruyorum sizlere, bu önder nerede?"

"Ev Sahipleri Derneği'nden Gropius."

"Sayın Baylar, ben şimdi sizlere Altholmlu ev sahiplerinin temsilcisi olarak konuşacağım. Fakat Rayh Ekonomi Partisi adına da burada bulunuyorum.

Sayın Baylar, Belediye Meclisi Altholm'da umuma açık yeni beş tuvaletin inşa edilmesine karar verdiğinde dikkatlerinizi çekmiştik. Belediye vergileri yüzde altmış beş yükseltildiğinde de karşı çıkmıştık. Sayın Baylar, biz her defasında 'Harcamaları kısın,' ve 'Vergileri düşürün,' diye sesimizi çıkarmıştık. Şimdi, bu çok kritik durumda da karşınızdayız. Biz dikkatinizi çekiyoruz: Bu yolda yürümeye devam etmeyin!

Sayın Baylar, bu kentin çıkarlarının sorumluluğunu taşıyan Altholmlu Ev Sahipleri Derneği ve Rayh Ekonomi Partisi temsilcisi olarak her türlü gereksiz harcamayı getirecek bütün kararlara karşı olduğumuzu bildirmek istiyorum. Sayın Baylar, biz uyarımızı yaptık!"

"Parti temsilcisi Matthies!"

"Yoldaşlar! Sosyal Demokrat beylerin nasıl batağa saplanmış olduğunu gören emekçi sınıfı hafif alaylı bir gülüşle, son gelişmeleri izliyor. Emekçilere hainlik yapan..."

"Konuyu dağıtmayın."

"Yoldaş Gareis başka konulara geçmemi istemiyor. Fakat az önce konunun derinine inmekten kaçınan o olmamış mıydı? Kana susamış yerel polisin yaptıklarının üzerine utanılacak bir örtü serilmek isteniyor..."

"Konumuza gelin! Aksi durumda konuşmanızı kesmek zorunda kalacağım."

"Yoldaşlar! Son günlerde olup bitenlere emekçiler hiç şaşırmadı. Sosyal Demokrasi kurbanı yüz binlerce emekçi binlerce burjuva hapishanesinde çürüyüp gidiyor!"

"Konuşmanızı kesiyorum!"

"Yüz işçi işkenceden geçerken Yoldaş Severing ağzını açmıyor."

"Konuşmaya devam etmeyin. Burada konuşma izniniz yok."

"Fakat iki köylünün başına sopa inince herkes 'İmdat!' diye haykırıyor."

"Matthies, sizi salondan çıkartmamı mı istiyorsunuz?"

"Biz KPD üyelerine özel yasalar uygulanıyor. Başkaları her istediklerini söylerken bize bu küçük salonda bile konuşma izni yok."

"Konunun dışına çıkmadığınız sürece her istediğinizi söyleyebilirsiniz."

"Ben konumuzdan söz edeceğim. Yoldaşlar! Sorumluluğunun her zaman bilincinde olan emekçi sınıfı 'Kasım Sosyalizmi'ni reddediyor! Bu kişiler burjuvanın uşaklarıdır, emekçilerin haklarını yok eden cellatların 'Kızıl uşakları'dır!"

"Yuuuh!"

"Yaşasın Sovyet Cumhuriyeti!"

"Susun!"

"Görevli, bu beyi salondan çıkarın."

Islıklar. Kahkahalar. Bağrışmalar. Alkışlar.

Matthies kapıdan bağırıyor, "Yaşasın Sovyet Cumhuriyeti! Yaşasın dünya devrimi!"

Dışarıya çıkarılıyor.

Belediye Başkanı ayağa kalkıyor.

"Beyefendiler, az önce tarafıma yöneltilmiş bazı soruları kısaca yanıtlamak istiyorum.

At yarışları. Bay Besen'e söylemiş olduğum gibi bu yarışlar ne olursa olsun Altholm'da gerçekleşecektir.

Açık söylemem gerekirse ben soylu bir kişinin sözüne inanmıştım. Şimdi burada adını verebilirim: Stroheimlı Kont Pernath. Geçen yıl yarışların yapılacağı pistin hazırlıklarını yaparken, büyük masraflarla tribünleri inşa etmeye başlarken elimi sıkan Kont, şu kesin sözü vermişti: 'At yarışları arka arkaya en az beş yıl boyunca Altholm'da gerçekleştirilecektir.'

Dün kendisinden gelen mektupta, son gelişmelerin ardından at yarışlarının Altholm'da yapılamayacağını yazıyor.

Bu soylu kişinin davranışı üzerine karar vermeyi sizlerin takdirine bırakıyorum."

"Yuuuh!"

"Evet, Kont Pernath'a büyük bir yuh! Az önce Lokantacılar Loncası sözcüsü Besen'in gazetede çıkmış yazısı cebimde. Bu bir gazete haberi değil, bir okurun yollamış olduğu imzasız bir mektup!

Yayınlandığı gün, köylüler resmen bir boykottan söz etmiyordu. Sayın Baylar, bu davranış benim gözümde yangına körükle gitmek demektir. Yine de bugüne kadarki çalışmaları övgüye değer bir gazeteye sitemde bulunmak istemiyorum.

Sayın Bay Heinsius az önce Birinci Belediye Başkanı Niederdahl'ın niçin aramızda olmadığını sormuştu. Kendisi şu günlerde tatilde; gelişmeler hakkında tarafımdan sürekli bilgilendirilmektedir. Tatilini yarıda bırakmaya hazır. Ancak ben kendisine bunun gerekmediğini söyledim.

Sayın Baylar, şu at yarışı olayının da gösterdiği gibi, kentimiz düşmanlar tarafından sarılmış. Hükümetten yardım isteyebiliriz. Fakat bu yardım ne zaman ve nasıl bize ulaşır, bunu kimse önceden bilemez. Bunun için de şu anda anlaşmaktan ve bir bütün olarak savaşmaktan başka çıkar yol yok.

Az önce getirilen önerilerden biri köylülerle pazarlık masasına oturmaktı. Sayın Baylar, ben buna karşıyım. Çünkü o masada karşınızda oturacak temsilciler, başkalarının sorunlarını kendi çıkarları uğruna kullanmak isteyen kişiler olacaktır."

"İnanılmaz bir suçlama!"

"Evet, inanılmaz bir şey. Fakat gerçek bu. Onlarla aynı masaya oturmak, sizler için güçsüzlük demektir. Pomeranyalı köylünün dik kafalılığına Pomeranyalı kentlinin dik kafalığı ile karşılık verin.

Birlik olun, Sayın Baylar.

Son olarak sözü yardımcım Stein'a veriyorum. Kendisi dikkatinizi bazı gerçeklere çekmek istiyor."

İnce yapılı, ufak tefek adam ayağa kalkıyor. Biraz heyecanlı olduğu belli.

"Çok Saygıdeğer Beyefendiler. Çoğunuzun bildiği gibi ben Sosyal Yardımlaşma Dairesi'nde de görevliyim. Görev alanıma kentimizde evlilik dışı doğan çocukların bakımı ve himayesi de giriyor.

Biraz önce yapılan konuşmalarda at yarışlarının iptaliyle kent esnafı ve lokantacılarının büyük zarara gireceğinden söz edildi. Lokantacılar Loncası'ndan Sayın Besen çok ürkütücü bir rakam açıkladı: Yirmi bir bin mark zarar.

Sayın Baylar, bu öne sürülen rakamlardan sadece biri. Kentte başka meslek sahipleri de yarışların iptalinden görecekleri zararları açıklayabilir. Benim şimdi bir sorum olacak: Bu yarışların yapılmamasından kentin hiç çıkarı olmayacak mı? Size bir karşı

neden sunmak istiyorum. Beni birkaç dakika sabırla dinlemenizi rica edeceğim."

Gareis'ın yardımcısı Stein'ın kendine güveni gelmiş gibi. Onu merakla dinleyenlere gülümseyerek şöyle bir bakıyor.

"Evet, at yarışlarının burada yapılmamasından kentimizin ne gibi bir çıkarı olabilir? Belediye'nin yaptığı ve geçen yıllarda yarış başına yaklaşık dokuz bin mark tutan harcamaları konu yapmayacağım. Ben size, üzerinde düşünmenizi dilediğim başka bir şeyden söz edeceğim.

Sayın Baylar, hepimizin bildiği gibi, yarışları izlemek için delikanlı köylüler de kentimize geliyor. Ceplerinde para var. Eğleniyorlar, içiyorlar, kızlarla dostuklar kuruyorlar.

Evet, kent kızlarının taşra kızlarından daha güzel olduğunu hepimiz biliyoruz. Güzel giyindiklerini, bakımlı olduklarını tabii köyden gelen delikanlılar da görüyor.

Ve at yarışlarının ardından dokuz ay geçtikten sonra kayıtlarına göz atan Stein bu delikanlıların kent kızlarını çekici bulmuş olduğunun kanıtlarını görüyor. Yarışların ardından sadece bu yıl Altholm'da evlilik dışı on dört çocuğun dünyaya gelmiş olduğu kayıtlarımızda yazıyor.

Evet Sayın Baylar, şimdi bana 'Köylüler, oğulları adına nafaka öder,' derseniz yanılırsınız. Sosyal Yardımlaşma Dairesi olarak babalara müracaat ettiğimizde insanlar ıkınıp sıkınıyor. Oğlu henüz bir şey kazanmıyor, ana babasının eline bakıyor... Bu kış okula başlayacak, ardından da birkaç yıl tarım okulu var. Arada sırada tarlada yaptığı işle cep harçlığı bile kazanmıyor.

Sizin anlayacağınız, sonunda her şey bizim üstümüze kalıyor, çünkü Belediye, babasız doğan çocuklara bakmak zorunda. Bir hesaplayın: Bu yıl on dört çocuk doğdu. Önce Bebek Bakımevi'ne, ardından Çocuk Yurdu'na, ileride Çıraklar Okulu'na. Her babasız çocuk sonunda Altholm kentine beş bin marka mal oluyor!

Sadece bu yılki çocuklar için yetmiş bin mark gibi bir rakam ortaya çıkıyor. Buna at yarışlarına verdiğimiz dokuz bin marklık katkıyı da eklemek gerek. Toplum yaşamına verilen zararı da göz ardı etmemeliyiz."

Belediye Başkanı'nın yardımcısı Stein yerine oturuyor. Soluk yüzüne şimdi renk gelmiş.

Salonda gülüşmeler.

Protestan Kilisesi'nden üst düzey yetkili Schwarz ayağa kalkıyor ve konuşmaya başlıyor, "Babasız doğan çocuklar gibi çok hüzünlü bir konunun belediyemizi temsil eden bir tarafından böyle ele alınmış olması hoşuma gitmedi. Ahlaki yanı çok derin olan bu konu üzerine karar verilirken..."

"Henüz hiçbir karar verilmedi!"

"Ne demek verilmedi? Kanımca az önce yapılan konuşmada açıklanan görüşlerin çok üst perden ve düşüncesizce oluşu bir önyargıya eşit. Ahlakla ilgili konulara dikkat çeken cemaatimiz, Belediye Meclisi'nden çok az destek görüyor. Geceleri yapılan ahlaksızlıklar sonucu eski mezarlıktaki çalılıkların ve bankların gördüğü zararı her yıl Kilisemiz karşılıyor."

Gareis ayağa kalkıyor.

"Yardımcım Stein'ın az önce yaptığı açıklamalar kentimizi yakından ilgilendiren ekonomik gerçekler. Onların genel ahlakla hiçbir ilgisi yok!

Bu nedenle konunun bu yönde daha fazla uzatılmasına kesinlikle sıcak bakmıyorum. Şimdi tartışmalara son veriyorum. Sayın Baylar, az önce yapmış olduğum öneriler üzerine oylamaya geçiyoruz. Kabul edenler el kaldırsın.

Bu azınlık. Önerilerim reddedildi. Üzülerek söylüyorum, bugün üzerinde konuştuğumuz konularla ilgili benim başka girişimlerim olmayacak. Sayın Besen, bir isteğiniz mi var?"

"Bir saniye, Sayın Başkan. Köylülerle görüşme masasına oturulması önerisinin de oylanmasını rica ediyorum."

"Buyurun. Ancak bu duyarlı konuda dikkatli olunması gerektiğini de unutmayın!"

"Görüşmelerden yana olan el kaldırsın! Çoğunluk oluştu. Beyler, sizlere teşekkür ederim. Adının 'Uzlaşma Komitesi' olmasını önereceğim komiteye seçilecek üyeleri de şimdi tespit etmeliyiz. İlk üyenin Belediye Başkanı olmasını öneriyorum."

"Reddediyorum. Sayın Baylar, seçiminizi lütfen başka bir yerde yapın. Belediyemizin Mahzen lokantası uygun bir mekândır. Baştan karşı çıktığım bir şeyin, makam odamda konu edilmesini kabullenmiyorum."

Sağlık Müdürlüğü'nden Dr. Lienau sesini yükseltiyor, "Sizin anlayacağınız, konu hoşuna gitmediği için Sayın Gareis bizleri odasından atıyor!"

"Çok doğru, Sayın Doktor. Herkesi odamdan atıyorum. Sizlere iyi günler dilerim, Beyefendiler!"

4

Altholm tren istasyonundan çıkan bir köylü, alanı geçiyor. *Günü Gününe* gazetesinin girişi karşı kaldırımda. İriyarı, şişman adam, sağından solundan geçen otomobilleri umursamadan alanın ortasında trafiği yöneten polise doğru gidiyor.

Polisin önünde duruyor ve gözlerinin içine dimdik bakarak konuşuyor, "Memur Bey," diyor.

Polis, yanına gelen bu adamın ona yol soracağını sanıyor. "Buyurun..."

Köylü soruyor, "Bunu size verebilir miyim? Alır mısınız?"

"Neyi, nasıl?"

"Neyi mi? Elimdeki bastonu! Şu kalın sopayı! Duyduğuma göre Altholm'a gelen köylülerin yanlarındaki sopaları polise teslim etmesi gerekiyormuş..."

"Lüfen yolunuza devam edin! Sizin gibilerin benimle alay etmesine izin vermeye niyetli değilim."

"Peki, öteki bastonum nerede?" diye köylü birden öfkeyle soruyor. "Kanlı pazartesi günü elimden almıştınız..."

Öfke dolu mavi gözleriyle, öfkeli polisin yüzüne bakıyor.

"Yolunuza devam edin dedim!"

"Özürlü insanların bastonlarını ellerinden almasını biliyorsunuz, değil mi? Yürürken yere yuvarlansınlar diye mi? Sizler en büyük kahramanlarsınız!"

İriyarı köylü, bastonuna dayana dayana gazetenin girişine doğru yürüyor. Polis, öfkeyle peşinden bakıyor.

Stuff'la Tredup yine tartışıyor.

"Sen çıldırmışsın, Max. Gareis hayranlığına ne gerek var? İçlerinde en kötüsü o!"

"Arada sırada yazılarınla saldırdığın için seni sevmediğini biliyorum! *Halk* gazetesinin yayınladığı bir yazının onun kaleminden çıktığından şüpheleniyorum."

"Mutlaka öyledir! Sonra hiç çekinmeden 'okur mektupları'nı benim yazdığımı iddia ediyorlar."

"Fakat Stuff o yazı bir 'okur mektubu' değildi ki. Yoksa yanılıyor muyum?"

"Onlara ne, kimin ne yazdığından! Hem sonunda biz haklı çıkmadık mı? Köylüler şimdi kenti boykot ediyor, at yarışlarını da iptal ettiler... Buyurun!"

Yazı İşleri'nin kapısı açılıyor. Kapıda duran iriyarı adam Stuff'un masasına doğru yürüyor.

"Buyurun. Size nasıl yardımcı olabilirim?"

"Ben Karolinenhorstlu çiftçi Kehding'im. Gazeteye sık sık haber yazan kişi siz misiniz?"

"Evet, o kişi benim."

"Adınız ne?"

"Stuff. Hermann Stuff."

"O zaman doğru kişiyle görüşüyorum."

Bir an susuyor.

Sonra iriyarı çiftçi elindeki bastonu havaya kaldırıyor ve Stuff'un masasına bırakıyor.

"Resmî açıklamada sözü edilen sopa işte bu!"

"Öyle mi?" diye Stuff soruyor.

"Açıklamayı bastınız ya! Unuttunuz mu? Yedi santimetre çapında tehlikeli bir silah!"

"Geri verdiler demek!"

"Saçma. Bu el koydukları bastonumun ikizi! Ben kaç kiloyum?"

Stuff karşısındaki adama şöyle bir bakıyor. "Yüz kilo."

"Biraz daha fazla. Ve siyatik hastasıyım. Bundan daha ince bir bastonla yürüyebilir miyim? Tehlikeli silahmış! Ne kadar saçma, öyle değil mi?"

"Evet."

"Fakat siz o haberi basmıştınız!"

"Ben sadece gelen resmî açıklamayı basmıştım. Ve bu konuda başka bir şey de yayınlamıştım..."

"Doğru. Şimdi de başka bir şey daha yayınlayacaksınız. Bir okur mektubunu. Benim açık adımla. Mektup yanımda."

Adamın cebinden çıkarıp uzattığı kâğıt, Altholm Belediyesi'ne yazılmış bir açık mektup. Yazan kişi, olaylarda büyük suç işlemiş olan Polis Başmüfettişi Frerksen'le Belediye Başkanı Gareis'ın hemen görevden alınmasını talep ediyor. Aksi durumda çiftçiler kendi haklarını arayacak... İmza: "Birçok Çiftçi Adına, Karolinenhorstlu Çiftçi Kehding."

Stuff bir an ne söyleyeceğini bilemiyor. Sonra, "Yazdıklarınız biraz sert değil mi?" diye mırıldanıyor.

"Lanet olsun! Polislerin elimden bastonumu almasını kabullenmek zorunda mıyım?"

Aynı anda Stuff'un arkasına gelen Tredup fısıldıyor, "Bu mükemmel. Sana gelen okur mektuplarının gerçek olduğunu Gareis'a ve gazetene kanıtlayabilirsin..."

"Kim bu adam?" diye çiftçi Kehding soruyor.

"Bu adam yazılarımı yazan uşağım!.."

Kehding, kalın kaşlarını çatıp inceler gibi bir süre Tredup'a bakıyor. Sonra aniden sesini yükseltiyor, "Verin şu mektubu geri! Sizler bir şeyler karalamaktan başka şey beceremeyen tiplersiniz! Öteki kerizlerden hiç farkınız yok!"

İri adımlar atarak kapıya doğru yürüyor. Dışarıya çıkıyor. Kapıyı arkasından çarpar gibi kapatıyor.

Stuff şaşkın şaşkın adamın arkasından öyle bakıyor.

"Sanırım, yazılarımı yazan uşağım, sözünü yanlış anladı," diye konuşuyor Tredup.

"Ah, boş ver! Bu adam fena biri değil. Max, fotoğrafları senin çektiğini anlamış gibi..."

"Saçma, o fotoğrafların benim..."

Kumaş tüccarı Braun içeriye giriyor. "Kimdi şu öfkeli herif?"

Stuff biraz dikkatli. "O mu? Köylünün teki. Şu sıralar gazetemize çok köylü uğramaya başladı da..."

"Bana ayıracak beş dakikanız var mı, Bay Stuff? Size anlatmak istediğim bir şey var."

"Doğrusunu söylemem gerekirse, hiç zamanım yok. Fakat sizi dinleyebilirim. Buyurun, oturun. Tredup sen de otur. Belki Bay Braun iyi bir ilan getirmiştir..."

Kumaş tüccarı Braun oturuyor, biraz kibirle sağına soluna bakınıyor. Söyleyecekleri çok önemliymiş gibi... Ufak tefek, çok hareketli biri. Az sonra anlatacakları çok önemli şeyler olacak ki bakışlarını yakından tanıdığı Tredup'a değil Stuff'a dikmiş.

"Bay Stuff, size yapmak istediğim bir açıklama var. Aldığımız karara göre yerel basın bundan sonra köylülerle ilgili her türlü haber ve yazıya bir süre için ara verecek."

Stuff şaşırıyor. Sadece "Öyle mi?" diyor.

"Evet, insanlarımız çok huzursuz. Kent yeniden huzura kavuşmalı."

"Sayın Braun, size bir şey sormak istiyorum. Gazetemin ne yazacağına acaba kimler karar verdi?"

"Sevgili Bay Stuff, sizinle uzun süredir tanışıyoruz. Şirketim gazetenize sürekli ilan veriyor. Şimdi gücenmenize hiç gerek yok."

"Benim bilmek istediğim tek şey, gazetemin politikasını kimlerin yönlendirmek istediği! Bu kişi Gareis olabilir mi?"

"Hayır, Gareis değil. Bizi yanına çağırmıştı. O, köylülerle savaşılması gerektiğine inanıyor. Fakat biz aynı görüşte değiliz."

"Tabii değilsiniz."

"Kentimizle köylüleri bir araya getirecek bir 'Uzlaşma Komitesi' oluşturduk. Bu nedenle de, köylülere karşı tek haberin çıkmaması kararını aldık. Öncelikle yine huzur ortamına dönmeliyiz."

Stuff, gözlüğünü eline alıyor, cebinden çıkardığı mendiliyle camlarını bir güzel temizliyor. Sonra yine gözüne takıyor ve karşısındaki ufak tefek kumaş tüccarına dalgın dalgın bakıyor.

"Bay Braun, siz iyi duyuyorsunuz, öyle değil mi?"

"Sanırım..." diye mırıldanıyor kumaş tüccarı.

"Umarım gözünüzde ben budalanın teki değilim. Doğru mu?"

"Rica ederim, Bay Stuff..."

"Evet mi, hayır mı?"

"Tabii ki hayır. Sevgili Bay Stuff..."

"Az önce sorduğum soruyu unuttunuz mu? Yoksa anlamadınız mı? 'Biz' dediğiniz kişilerin kimler olduğunu bilmek istiyorum. 'Biz bir komite kurduk,' veya 'Biz karar aldık,' demeniz benim için yeterli değil. Sanırım bu komite sadece kumaş tüccarı Braun'dan oluşmuyor. Öyle değil mi?"

"Sevgili Bay Stuff, bence bu konuda bir uzlaşmaya gitmemiz fena olmayacak. Fakat siz konuyu yokuşa sürüyorsunuz gibime geliyor. Şunu da unutmayın ki, siz toplantıya çağrılmadınız ve

görüşmeler de gizli yapıldı. Katılımcıların isimlerini vermemin doğru olmayacağı kanısındayım."

"Öyle mi? Bu söylediklerinizin ardından, gazetemin haber sayfasını değiştireceğime inanacak kadar saf mısınız?"

"Doğru söylemek gerekirse, ben biraz safım. Fakat siz yine de gazetenizin haber sayfasında değişiklikler yapacaksınız."

Stuff gülümsemeye çalışıyor. "Öyle mi?" diye mırıldanıyor. "Az önce içeriye girerken kapının nerede olduğuna dikkat etmiş miydiniz?"

"Değişiklikleri yapacaksınız, çünkü biri sizin için kefil oldu. Evet, bu kişinin adını hiç çekinmeden açıklayabilirim: Bay Heinsius, sessiz kalacağınız üzerine bize söz verdi!"

Odada suskunluk. Bir süre hiç kimse konuşmuyor.

"Öyle mi?"

Stuff hızla ayağa kalkıyor. Pencereye doğru yürüyor. Tredup'la Braun'a sırtını dönüyor.

"Öyle mi?"

Braun usul sesle konuşuyor, "Sevgili Bay Stuff, söylediklerim için kusuruma bakmayın... Hepimiz biliyoruz... Bay Heinsius bize her şeyi anlattı... Lütfen az önce söylediklerinizi nedeniyle size kızdığımı sanmayın... Gazetenize ilan vermeye de tabii devam edeceğim..."

"Bay Braun, şimdi yapacağınız en iyi şey çıkıp gitmenizdir," diye Tredup mırıldanıyor.

Braun bir an susuyor. Sonra, "Bana bağlayıcı bir yanıt verilmesini bekliyorum," diyor.

"Buna ne gerek var? Bay Heinsius'un söyledikleri size yetmiyor mu?"

Stuff arkasına dönüyor. Yüzü kıpkırmızı. "Max, at şunu dışarı! Kov şu kuyruk sallayan dalkavuğu! Yoksa elimden bir kaza çıkacak!"

Braun bu arada şapkasını takmış. "Zahmet etmeyin," diyor "ben tek başıma çıkarım, Bay Stuff. Fakat anlamadığım bir şey var. Niçin böyle davranıyorsunuz? Adımla yayınlanan o okur mektubunu henüz unutmadım..."

Ve çıkıp gidiyor.

Stuff dik dik adamın peşinden bakıyor ve mırıldanıyor, "Yaşam çok tuhaf. Bazı pislikler nedense gelip hep aynı insanları bulur. Bunlardan biri de işte benim. Aç şu radyoyu! Berlin son plakları çalıyor. Dur, dur, bir yere telefon etmem gerek. Lütfen çık dışarı, birileri kuyruğumu keserken dinleyici istemiyorum."

Tredup, Yazı İşleri'ne giriyor. Bayan Heinze odada tek başına.

"Wenk nerede?"

"Kendisini gördüğünüzde sorarsınız," diyor kadın.

Tredup eliyle bir şişeyi tarif ediyor. "Doğru mu?"

"Olabilir."

"Siz bugün biraz kederli gibisiniz..."

Klara Heinze birden sesini yükseltiyor, "Niçin olmasın? Yaptığınız pislikleri unuttunuz mu?"

"Biz mi? Hangi pisliklerden söz ediyorsunuz?"

"Şu köylüler olayından..."

"Fakat Sevgili Klara, size ne köylülerden?"

"Olup bitenler beni niçin ilgilendirmeyecekmiş? Tarım Okulu'na devam eden dostum, artık evinde oturuyor!"

"Zavallı Klara! Fakat üzülmeyin, bu kentte eli açık, cana yakın gençler de var."

"Bana ne onlardan?"

"Tanrım, aşk denen şey... İlk aşkları bazı insanları nasıl da duygulandırıyor! O köylü mutlaka sizi yakında hamile bırakır."

"Bunu kendinize sorun etmeyin! Ben dikkat etmesini bilen bir kadınımdır. Hem size bir şey söyleyeyim mi Bay Tredup, hapisten çıktığınızdan beri iğrenç bir domuz oldunuz!"

Karşısında duran adam birden şaşırıyor. "Öyle mi?" diye kaygıyla soruyor.

"Eskiden de arada sırada domuzluk yapardınız. Fakat o zaman insanın kendini kötü hissettiği anları olduğunu, kimi kötü şeyler yaptığını, fakat sonunda yine de namuslu kalmasını bildiğine inanırdınız."

"Peki şimdi?" diye Tredup soruyor.

"Nasıl biri olduğunuzu siz benden daha iyi biliyorsunuz. Sarhoş olduğunuz o gece, benim de aynı yerde oturduğumu çok iyi gördünüz. Yanınızda bir karı vardı. Bakın Bay Tredup, evinizde cana yakın bir eşiniz varken..."

"Güzel Bayan..."

"Ben güzel filan değilim. Siz bunu dostunuz olan kadınlara söyleyin. O çarpık Elli'ye. Anasının gözü o karıya!"

"Fakat bildiğim kadarıyla siz de...

"Olabilir, ben de biraz... Söylesenize ayda elli markla nasıl kiramı ödeyeceğim, yemek yiyeceğim, üzerime giyecek bir şeyler alacağım! Ayın yirmisinden sonra bir beyin dostluğunu aramam yanlış mı?.. Şimdi siz beni domuzun teki, her erkeğin peşinden giden, iki ayda bir hastaneye yatan o sürtük Elli'yle kıyaslamaya kalkışıyorsunuz!.."

Stuff sesleniyor, "Tredup, gel çabuk!"

Tredup masasında oturmakta olan kadına ters ters bakıyor, "Görüşürüz..."

"Haydi artık gidin! Daha fazla konuşmak istemiyorum!"

Stuff'un yüzü kıpkırmızı. "Dinle Tredup, neler olduğunu ortaya çıkardım. Gebhardt anlattı. Gerçekten bir komite kurmuşlar. Köylülerle aramızı düzeltmek istiyorlar. Göreceksin, daha başka şeylere de tanık olacağız!"

"Peki, biz ne yapacağız?"

"Biz de gerçekten çenemizi kapatacağız. Patron yeni bir gelişmeye kadar susmamı istedi!"

Tredup, "Gareis'ın bürosunda bir bomba patlarsa?.."

Stuff dik dik bakıyor. "Sen de mi bunu düşündün? Evet, olabilir. Şişko hak etmedi değil!" Elini şöyle bir alnına götürüyor ve devam ediyor, "Çok saçma bir düşünce! Hem bombalar da bitti. Bomba atacak adam da yok. Fakat başka bir konu: Şu Kehding denen adamın mektubunu kullansak..."

"Öyle mi?"

"Sana elli mark veririm."

"Niçin? Bu konuyla ilgili hiçbir şey yayınlanmayacak ki..."

"Onların birasına tükürürüm. Kumaşçı denen şu tahtakurusu Braun'u sevindirmeye hiç de niyetli değilim. Kehding, yazdıklarını ilan olarak da verebilir. Evet, okur mektuplarına izin yok. Fakat gelen ilanları reddedecek değiliz ki!"

"Evet, etmeyeceğiz."

Bir an ikisi de konuşmuyor.

Sonra Tredup sesini yükseltiyor, "Olabilir." Susuyorlar. "Yüz marka ne diyorsun?"

"Peki."

"Yap yirmi mark ön ödeme."

"Tamam, tamam." Stuff cüzdanından yirmi mark çıkarıyor, dolmakalemiyle banknotun köşesine küçük bir işaret yapıp uzatıyor. "Al, ödünç veriyorum."

Tredup küstahça sırıtıyor. "Köşesini işaretlemene gerek yok. Günü geldiğinde geri vereceğimi biliyorsun."

Stuff onun söylediklerini duymuyor. Mırıldanıyor, "Köylüler kafaları Lieschen'in arka salonunda çekerler..."

Tredup yüzünü ekşitiyor ve homurdanır gibi konuşuyor, "Senin pisliklerini niçin hep ben temizlemek zorundayım?"

"Sen hep paragöz olduğun için, oğlum! Günün birinde zenginliğe kavuştun mu senin pisliğini başkaları toplar. Dikkat et, köylülerin sana iyiliksever davranacağını sanma!"

"Hoşça kal, dostum."

Stuff susuyor, öyle peşinden bakıyor. Bakalım ne yapacak. Fakat bu son kez. Eminim son kez...

Sonra radyosuna uzanıp düğmelerini çeviriyor.

Bir el omzuna dokunuyor.

"Al."

Tredup, çiftçi Kehding'in mektubunu masaya koyuyor. Yanına da onar marklık iki banknot. Yirmi mark.

"İlan olarak çıkacak. Kalın siyah çerçeve içinde. Boyut, dörtte bir sayfa. Daha fazlasına gerek yok, dedi."

Stuff, sesini çıkarmadan paraya ve mektuba bakıyor. Sonra da Tredup'un solgun yüzüne.

"İlana kimse karşı çıkamaz."

Stuff mırıldanıyor, "Korkaklar, en yürekli insanlardır! Zor oldu mu?"

"Meyhanenin avlusunda durup bekledim. Birkaç saat. Pencerenin birinden tuvaletin girişi görünüyordu. İyice sarhoş olunca geldi. İçeriye girip yanına gittim. Kafasını tuttum, kusmasına yardım ettim. Şu kâğıt parçası hâlâ ceket cebindeydi."

"Seni tanıdı mı?"

"Sanmıyorum... Ummuyorum."

Stuff cüzdanını çıkardı. "Al bakayım seksen mark. Yeterli mi? İyi yaptın, oğlum. Seninle kafa çekmek isterdim. Gördüğüm kadarıyla sana bu gece bir koruma gerekebilir. Fakat ben Lieschen'in meyhanesine gitmeliyim. Herif yarın bilmemeli, bugün ne olduğunu..."

"Şu kâğıdı geri götürecek misin?"

"Hemen daktiloya çek, sonra da götür dizgiciye ver. Köyün adını yazma. Bu yörede adı Kehding olan çok insan vardır. Herif sorun yaşamasın. Ceza yasasına göre bu bir baskı yapmadır."

"Şantaj değil mi?"

"Hayır, baskıdır. Bu da ağır bir suç sayılmaz."

"Bize ne köylüden, öyle değil mi? Atarlarsa onu içeri atarlar!"

Stuff, bir an susuyor, karşısında duran Tredup'a şöyle bir bakıyor ve konuşuyor, "Max bana sorarsan, sen karınla oturup biraz çene çalsan iyi olacak! Söylediklerin pek hoşuma gitmiyor. Şunu bil ki, bu benim için yapmış olduğun en son kirli işti."

Tredup, Stuff'a iyice sokuluyor ve fısıldıyor, "Bak dostum sana bir sırrımı söylüyorum: Bana kalırsa ben sadece kirli işleri iyi beceriyorum!"

Ve hızla odadan çıkıyor. Bir okurun 'açık mektubu'nu şimdi Stuff daktilo etmek zorunda.

5

Manzow diyor ki, "Tabii otomobille gideceğiz. Görüşmeler olumlu geçerse, harcamalarımızı Belediye ödemek zorunda."

Dr. Hüppchen biraz çekingen. "Görüşmeler olumsuz geçerse ne olacak?" diye soruyor.

"Niçin olumsuz geçecekmiş? Sayın Doktor Bey, sizin gibi biri bize eşlik ederse her şey bizden yana sonuçlanacak!"

Dr. Hüppchen zayıfça, ince yapılı birisi. Biraz çekingen, biraz gururlu gülümsüyor.

Öğleden sonra saat dörtte Stolpe'ye giden büyük araçta altı kişi oturuyor: Manzow, kumaş tüccarı Braun, ayağında uzun çizmelerle Sağlık Müdürlüğü'nden Dr. Lienau, eskici Meisel, Dr. Hüppchen ve otomobili kiralamış oldukları, şimdi direksiyonda oturan, Toleis.

"Kilometre başına beş fenik fazla istemesine karşın Toleis'ı tuttum," demişti az önce yola çıkmadan önce diğerlerine. "Eğer yolda köylüler bize saldırmaya kalkışırsa hiç olmazsa yanımızda Toleis gibi güçlü kuvvetli biri var!"

Ne de olsa Toleis o güne kadar en az altı yedi kez kavga edip adam yaralamaktan yatmış biriydi.

Dr. Hüppchen otomobile binmeden önce Toleis'ın yanına sokulup gözlerinin içine baka baka, cıvıldayan bir kuşu andıran sesiyle, "Ah Bay Toleis, bugün bana o güçlü kaslarınızı göstereceksiniz, öyle değil mi?" diye konuşmuştu.

Toleis'ın kısa yanıtı da, "Kusuruma bakma, fakat Doktor Bey sen artık yaşlı domuzun tekisin!" olmuştu.

Otomobilin yanında beklemekte olanlar kahkaha atmış, Dr. Hüppchen kikir kikir gülmüştü. Yola çıkarken herkesin keyfi yerindeydi.

Az sonra otomobil hızla ilerlerken Dr. Lienau garson kızlardan söz eden bir şarkıya başlamıştı. En arkada oturan, birbirlerini çoktandır görmemiş olan Manzow'la kumaşçı Braun edepsiz şakalar yapıyor. Dr. Hüppchen gözlerini Toleis'ın boğayı andıran ensesinden ayıramıyor. Eskici Meisel bütün konuşulanları dinliyor ve anlatılanları, belki ileride kullanırım, diye çabuk çabuk not ediyor.

Bir süre sonra mola veriyorlar. Yiyip içiyorlar. Bir kadeh derken masaya adam başına üç kadeh geliyor. Sadece Dr. Hüppchen limonlu gazozunu içiyor, cebinden çıkardığı muzu yiyor. Çünkü Dr. Hüppchen'in alkolle arası iyi değil, etli yemekleri de sevmiyor.

Otomobilleri saat altıya doğru Stolpe'ye varıyor ve pazar alanına park ediyor.

Köylülerle bağlantı kurmak pek kolay olmamıştı. Manzow çok çaba göstermişti. Sonunda Dr. Lienau eski askerlik bağlantılarından yararlanmış, araya bazı Nazileri de sokmuştu. Ve günün birinde bir yerden, adı bilinmeyen birisinden gelen haberle Stolpe'deki buluşma kararlaştırılmıştı.

Pazar alanında duruyorlar ve bekliyorlar.

"Çabucak bir demlenelim mi?" diye Manzow soruyor.

"Bence gerek yok. Köylüler bizi yemeğe davet edebilir."

"Düş kırıklığına uğrama da..."

"Buradaki lokantalardan birine gideceğimizi sanıyorum."

Manzow biraz endişeli, "Masadan karnımız aç, boğazımız kuru kalkmayalım da! Umarım yanılırım. Doktor Bey kusuruma bakmayın, fakat ben hep susayan biriyimdir!"

"Tabii, sizi anlıyorum. Ben susuzluğumu gazozla gideriyorum."

"Bence bu pek sağlıklı değil!"

Aynı anda gençten, sarışın bir adamın pazar alanını geçerek onlara doğru yürüdüğünü görüyorlar. Uzun çizmeleri çamurlu, üzerindeki gri uzun ceketi de kir pas içinde. Yüzünde çiller, perçemi alnına düşmüş.

Otomobile yaklaşıyor.

"Bunu mu yollamışlar?"

"Sanmıyorum. Bence Padberg'i yollayacaklar."

Gençten adam, otomobilin yanında duruyor, bekleyenlere şöyle bir bakıyor ve "Şoförün yanında oturmalıyım," diye konuşuyor. "Size gideceğimiz yolu göstereceğim."

"Sizi mi yolladılar?"

"Evet, sizleri götürmeye geldim."

"Nereye?"

"Bilmiyorum."

"Öyleyse hemen yola koyulalım. Meisel gel arkaya, biz iki şişkonun arasında oturabilirsin."

"Umarım nereye gideceğimizi biliyorsunuzdur."

Gençten adam surat asıyor, sesini çıkarmıyor.

"Çok mu gideceğiz? Hiç olmazsa bu sorumuza yanıt verin. Belki öncesinde benzin almamız gerekecek."

Genç, yakıt göstergesine şöyle bir göz atıyor ve "Yeter," diye mırıldanıyor.

Herkes yerine oturuyor. Onları götürecek olan adam da şoförün yanında yer alıyor. Geri dönmesini söylüyor. Az önce gelmiş oldukları yola sapıyorlar.

Oturanlardan bazıları "ne oluyor" gibilerden bir şeyler mırıldanıyor. Sonra herkes susuyor. Önde oturan köylü genç, keyiflerini kaçırmış gibi. Artık bağıra çağıra konuşup, şakalar yapamayacaklar.

Bir süre sonra Stolpe ile Altholm arasındaki yoldan sola sapıyorlar. Burada dar bir köy yolu başlıyor.

"Çok şükür," diye Manzow mırıldanıyor. "Ben de sanıyordum ki yine Altholm'a dönüyoruz."

Toprak yol bitiyor, patikamsı başka bir yol başlıyor. Ağaçlar arasından geçiyorlar. Yol yükseliyor. Sola sapıyorlar, bir kavşaktan sağa.

"Az ötede ormancıların evi olacak."

"Saçma. Ormancılar evi solda kaldı."

"Toleis, siz nerede olduğumuzu biliyor musunuz?"

Toleis sadece bir şeyler homurdanıyor.

Manzow, "Nereye gittiğimizi söylemeyecek misiniz?" diye konuşuyor. Sesi bir tuhaf çıkıyor.

Kirli ceketli genç yanıt vermiyor.

Ormandan çıkıyorlar. Göz alabildiğine patates tarlaları uzanıyor. Yol yükselmeye başlıyor. Otomobil kumla karışık toprak yolda zor ilerliyor.

Toleis arkasına dönüp, "Böyle yollar için ek ödeme yapacaksınız!" diye homurdanıyor.

Manzow derin bir nefes alıyor ve "Ne yaparsanız yapın Toleis, fakat bizi susuzluğumuzu gidereceğimiz bir yere götürün."

Toleis'ın yanıtı "Weichsel ile Oder arasında bir yerde olduğumuzu tahmin ediyorum. Fakat tam neredeyiz, bilemiyorum..."

Yine ağaçların arasından geçiyorlar. Bir boşluğa çıkıyorlar. Sarışın genç, yanındaki şoföre durmasını işaret ediyor. Sonra otomobilden iniyor. Bir aşağı bir yukarı yürüyor. Sigara yakıyor.

Diğerleri ne yapacaklarını bilmiyormuş gibi otomobilin yanında öyle duruyorlar. Çevrelerindeki ağaçlar yeni kesilmiş. Ormanın ardında güneş batmaya hazırlanıyor. Gence daha fazla soru sormaktan vazgeçmiş gibi görünüyorlar. Aralarında konuşuyorlar, "Sanırım köylüler buraya gelecek..."

"Hepsi anasının gözü. Bizi dolaştırıp duruyorlar."

"Sus! Bir ses duyar gibi oldum."

"Bir hayvan olabilir."

Şoför Toleis, köylü gence soruyor, "Motoru durdurayım mı?"

"Evet."

Buluşma yeri burası olacak, diye düşünüyorlar. Hedefe vardıkları için memnunlar.

Fakat aradan dakikalar geçiyor. On dakika, on beş dakika, yarım saat.

Bekleşenler yine birbirleriyle bakışıyor. Meraklı, canları sıkkın, sabırsız, heyecanlı, öfkeli.

Dr. Lienau köylü gencinin yanına gidiyor.

"Saat sekiz oldu! Nedir bütün bunlar? Bizimle alay mı ediliyor?"

"Henüz erken. Havanın kararması gerekiyor."

"Peki, öyleyse niçin saat altıda buluştuk? Niçin bu kadar bekletiliyoruz?"

"Biz de 26 Temmuz'dan beri bekletiliyoruz!"

"Bu..." Dr. Lienau sesini yükseltiyor. "Bu inanılmaz bir köylü düşmanlığı! Bu büyük bir budalalık. Anlıyorsunuz beni değil mi? Bizler Altholm'un önderleriyiz. Duyuyor musunuz beni? Biz buranın maymunları değiliz: Kafanıza sokun bunu! Biz..."

Hava iyice kararmış. Köylü genç, birden ayağa kalkıyor ve ormana doğru yürümeye başlıyor. Bekleşenler heyecanlanıyor. "Ne yapıyorsunuz?" – "Nereye gidiyorsunuz?" – "Durun!.."

Dr. Hüppchen gencin peşinden koşuyor ve ince parmaklarıyla omzuna dokunuyor. "Sevgili Genç Adam, lütfen bizi burada tek

başımıza bırakmayın!" diye mırıldanıyor. "Doktor Bey kötü bir şey söylemek istemedi ki..."

"Ben size yolu göstereceğim. Susarsanız iyi olacak..."

Toleis karanlıkta yolu bulamayacağını açıklıyor. Herkes otomobile biniyor. Başları önlerinde, düşünceliler. Alkol dolu beyinler artık çok yorgun.

Toleis farları yakıyor. Motoru çalıştırıyor. Otomobilde oturanlar yine kendilerine geliyor. Köylü genç, koşup yanına oturuyor.

Yola devam ediyorlar.

Herkes heyecanlı, kendilerini nelerin beklediğini bilmedikleri için de sinirli.

Birden Dr. Hüppchen fısıldar gibi konuşuyor, "Her şey mükemmel düzenlenmiş!" Fakat diğerleri ne demek istediğini anlamıyor. Bazıları öfkeyle homurdanıyor. Farların ışığında içinden geçtikleri yöreyi keşfetmeye çabalıyorlar. Fakat sadece ağaçlarla çalılıklar, buğday ve patates ekili tarlalar. Tek başına duran çiftlik evleri, samanlıklar.

Otomobil hep toprak yollarda ilerliyor, hiç şoseye çıkmıyor. Hızlı gidiyorlar sayılır. Sanki Toleis ne kadar yetenekli bir şoför olduğunu müşterilerine göstermek istiyor. Uzaklarda bir yerden kilise çanlarının sesi duyuluyor. Saat gecenin on biri.

"Ne kadar da Altholm kilisesinin çanlarını andırıyor..."

"Saçma. Stolpermünde'de bir kilise var. Sanırım kıyıya yaklaşıyoruz. Deniz kokusu geliyor burnuma."

Önde oturan genç eğilip Toleis'a bir şeyler mırıldanıyor.

Şoför öfkeleniyor. Yüksek sesle, "Lanet olsun!" diyor. "Şuradan mı..."

Suları hızla akan bir derenin üzerinde beş ince tahta görüyorlar.

Hüppchen haykırıyor, "Hayır, hayır! Lütfen, yapmayın!"

Otomobil aynı anda hızla ileri atılıyor. Hüppchen gözlerini kapatıyor. Otomobilin altındaki tahtaların bel verdiğini, çatırdadığını hissediyorlar. Ve kendilerini bir çayırın ortasında buluyorlar. Derenin kıyısında alçak söğütler. Burası bir otlak.

Az ötede genişçe bir yol, zemini taşlarla kaplı. Çayırı geçip o yola çıkıyorlar ve az sonra penceresiz kocaman bir binanın önünde duruyorlar.

Köylü aşağıya atlıyor ve arkada oturanlara sesleniyor:

"Buyurun Beyefendiler, sonunda geldik!"

Binanın karanlık cephesinde küçük bir kapı açılıyor. Gelenler, uzun yolculuktan hafif sarhoş, içeriye adımlarını atıyorlar.

Ve girer girmez de nereye gelmiş olduklarını fark ediyorlar:

"Lanet olsun!" diye biri bağırıyor. "Burası çiftçilerin toplantı salonu!"

Bir başkası, "Kahrolsun köylüler!" diyor. Öfkesi tepesine çıkmış...

6

Koskocaman salon karanlık.

Sadece bir köşede duran masanın üzerinde basit bir şamdanda mumlar yanıyor.

İçeriye girenler sağa sola dokuna dokuna, loş masaya doğru yürümeye çalışıyorlar. Arada bir ayakları yuvarlanmış sıralara, iskemlelere, tahta sütunlara takılıyor, sendeliyorlar. Şaşırıp başka yöne yürüyenler diğerlerine sesleniyor. Sonunda küçük sahnenin önünde duran loş masaya varmayı başarıyorlar.

"Hangimiz konuşacak?"

Manzow, "Ben tabii."

Sahnenin solundaki kapı açılıyor. İki kişi içeriye giriyor. İriyarı, uzun boyluyu tanıyorlar. Köylülerin kendilerine önder seçtiği Franz Reimers.

Bağa gözlüklü diğerini de tanıyorlar: *Köylüler* gazetesinden Padberg.

Manzow hemen konuşmaya başlıyor:

"Beyefendiler, vermiş olduğunuz sözü tuttuğunuz için sizlere teşekkür ederiz. Bizi biraz enayi yerine koymak istediniz. Fakat bu önemli değil, sonuca yararı olacaksa biz buna ses çıkarmayız.

Evet Beyefendiler, şimdi önerim şu olacak: Burada mum ışıklarının eşliğinde tartışacağımıza, tabii sizler de uygun görürseniz, bir başka yere gidelim ve biralar eşliğinde rahat rahat konuşalım, içimizi boşaltalım. Kabul eder misiniz?"

Manzow'un ağzından çıkan her kelime boş salonun duvarlarında yankılanıyor. İki metre yükselikteki sahnede oturanlarla konuşmak da pek hoş bir şey değil. Burada içtenlik yok, güler yüzlülük sahte.

Köylü Reimers konuşuyor:

"Altholm'u burada temsil eden kişiler, köylülerin hangi koşullar yerine getirildiğinde kendilerine yaşatılmış olanları affetmeye yanaşacaklarını ve Altholm kentiyle 'barış' imzalayacaklarını bilmek istiyor.

Koşullarımız şunlar:

İlk koşul, onurumuz olan bayrağın iadesi.

İkinci koşul, suçlu kabul ettiğimiz Frerksen'le Gareis'ın görevlerine son verilmesi.

Üçüncü koşul, kılıçlarıyla köylülerin üzerine saldırmış olan polis memurlarının yargılanıp mahkûm edilmesi.

Dördüncü olarak, ağır yaralanan köylülere ömür boyu yeterince maaş bağlanması.

Burada Altholm kentini temsil eden kişiler koşulları kabullendiğinde, 'suçlu' olarak hazırladığımız belgenin altına imzalarını atacaktır.

Konuyla ilgili hiçbir tartışma yapılmayacaktır."

"Fakat Sevgili Bay Reimers," diye Manzow biraz öfkeli, biraz alaylı sesini yükseltiyor. "İlk koşulu yerine getiremeyiz, çünkü el

konulan bayrak Savcılık'ta. Biz devlet memurlarının da görevlerine son veremeyiz! Ceza davası açmak bizim..."

"Belirttiğim koşulları kabul ediyor musunuz?"

"Fakat bu bizim için mümkün değil, çünkü..."

Masanın üzerindeki mumlar sönüyor. Bir kapı açılıp kapanıyor. Altholm'dan gelmiş beyler boş ve karanlık salonda kalakalıyorlar.

7

Kibritlerin ışığında küfür ede ede salonun çıkış kapılarını bulup kendilerini dışarıya atıyorlar.

Salondan çıkarlarken Dr. Lienau sendeleyip yere yuvarlanıyor. Ötekileri gözden kaybediyor. Onu dışarıda göremeyenler geri dönüp kapkaranlık salonda, bacağından yaralı yerde yatan ve küfürler savuran doktoru kurtarıyorlar! Gelenlere, zifirî karanlık salonun köşelerine saklanmış bazı köylülerin, üzerine saldırmış olduğunu anlatıyor.

Sonra Dr. Hüppchen'in kikirdemesi ve ardından bir tokat sesi duyuluyor. "Doktor Bey siz domuzun tekisiniz!" diye Toleis homurdanıyor.

(Fakat Toleis'ın salonda ne işi var? Onun otomobilin başına durması gerekiyordu.)

Az sonra hepsi gecenin karanlığında salonun önünde öyle duruyor. Ne yapacaklarını bilmiyorlar.

Manzow diğerlerine bakıyor. "Hemen eve dönemeyiz," diye konuşuyor. "Bizi bekleyenlere ne söyleyeceğimizi oturup bir düşünmeliyiz. Hem benim boğazım kurudu."

"Benim de."

"Benim de."

"Hepimizin."

"Ben derim ki," diyor Manzow, "Toleis bizi Rote Kabuff meyhanesine götürsün. Orada çene çalarken kimse rahatsız etmez."

"Ah hayır, orası ne olduğu pek belli olmayan bir yerdir," diye Doktor karşı çıkıyor.

"Biz kapısından içeriye girebiliyorsak siz de girebilirsiniz," diyor Manzow.

"Hem bu arada saat on ikiye geliyor. Kimsenin bizi görmeyeceğine eminim."

On beş dakika sonra Minchen Wendehals'ın Rote Kabuff meyhanesinde yuvarlak bir masanın çevresinde oturuyorlar.

Masanın durduğu, duvarları rengârenk boyalı küçük bölümü, bir perde diğer masalardan ayırıyor. Tavandaki lamba loş bir ışık veriyor. Oturanlar, hallerinden memnun. Onlara hizmet eden garson kadın öyle çok güzel, aşırı cilveli biri değil. Fakat Dr. Hüppchen'in dışında hepsini ön adlarıyla selamlaması çok hoşlarına gidiyor.

Aynı yemeği ısmarlamaya ve kalkarken de hesabı tek kasadan ödemeye karar veriyorlar. Ancak bu kasanın kim olacağı o anda belli değil. Az sonra tuzlanmış domuz paçası, yanında haşlanmış tuzlu lahana ve bezelye püresi masaya geldiğinde, hesabı düşünen yok.

Hemen yemeye koyuluyorlar. Tabii biralar ve sert içkiler de ısmarlanıyor.

Karnı açlar, garson kadının önlerine koyduğu yemeğe saldırıyor. İlk anda kimse Dr. Hüppchen'e dikkat etmiyor. Aniden kumaş tüccarı Braun'un şaşkın haykırışıyla kendilerine geliyorlar. Yemeğe ara verip başlarını tabaklarından kaldırıyorlar ve gördükleriyle irkiliyorlar.

Vejetaryen adam tabağındaki eti bir kenara itmiş, bezelye püresiyle tuzlu lahanayı yiyor. Alkolle de arası iyi olmadığı için, garson kadına bira yerine ısmarladığı ahududu suyunu, bezelyeyle lahananın üzerine dökmüş.

"Dostlar ne bakıyorsunuz bana? Lezzeti o kadar mükemmel ki!"

Çatalını ağzına götürüyor. Yemeğinden memnun.

"Doktor Bey!!!"

"Bize bir iyilik yapın, yemeğinizi görmeyeceğimiz başka bir masada yiyin."

"Bakın siz de bir tadın..."

Manzow suratını buruşturuyor, "Yemeğim boğazıma durdu!"

Ve Dr. Lienau, "Bu sapıklıktan başka bir şey değil!" diye yakınıyor. "Fransızlar da böyle şeylerden zevk alırmış."

Dr. Hüppchen'in yüzünde pembe lekeler beliriyor. "Ne yediğime kimse bakmak zorunda değil. Tabii yine de sizleri rahatsız etmek istemiyorum..."

Ne de olsa masadakiler, sahibi olduğu muhasebe bürosunun müşterileri. Dr. Hüppchen ayrıca Perakendeciler Cemiyeti mutemeti. Oturduğu iskemleyi çeviriyor, tabağı kucağında, arkası masaya dönük oturuyor.

Diğerleri rahatlayıp derin bir nefes alıyor.

"Anneniz tuhaf bir kadın olmalıydı!"

"Doktor Bey, acaba günün birinde kim sizinle evlenecek?"

"Kim mi evlenecek? Toleis, siz Doktor Bey'le evlenmek ister misiniz?"

Otomobili kullanan Toleis'ı da masalarına oturtmuşlardı. İki saat dışarıda tek başına durmasın, canı sıkılmasın ve olup bitenden sağa sola söz etmesin diye...

Şu sıralar suskunluk çok önemliydi. Az sonra yemek bitip garson kadın tabakları toplayınca, Manzow ayağa kalkıyor ve konuşmaya başlıyor:

"Dostlarım! Bu yorucu günün ardından eminim hepimiz bir an önce evimize gidip rahatlamak istiyoruz... Bu nedenle pek uzun konuşmayacağım.

Aramızda kurmuş olduğumuz bu komite, görevini yerine getiremedi. Bunda bizlerin suçu yok. İnanılmaz bir sabırla bize yaptırdıkları eziyetli yolculuğa ve salondaki davranışlarına katlandık.

Dostlarım, öne sürdükleri istekler çılgınca. Görüşmelerin başlaması için hiçbiri kabul edilemez.

Şimdi benim şu önerim olacak: Bizi bugünkü görüşmeye yollamış olanlara görevden çekildiğimizi bildirelim.

İkinci bir önerim de şu: Belediye Başkanı Gareis'a, konu üzerinde uzun uzun düşündüğümüzü ve boykota karşı yapmak istediği savaşı kabullendiğimizi açıklayalım."

Lienau öfkeyle sesini yükseltiyor, "O Kızıl herifin önerisini kabullenmek mi? Ben kesinlikle 'hayır' diyorum!"

"Bugün yaşadıklarımızı Gareis'a nasıl anlatacağımız üzerine de ortak bir karara varmalıyız," diye kumaş tüccarı Braun mırıldanıyor. "Bizimle nasıl oynamış olduklarını söylersek Altholm'da herkese alay konusu oluruz."

Ve Meisel konuşuyor, "Benim önerim şu: Buradaki herkes susacağına yemin edecek."

"Ben bu yemine katılmayı doğru bulmuyorum," diyor Lienau. "Olup bitenlerden Stuff mutlaka haberdar olmak zorunda."

"Fakat niçin? Kulağımıza geldiğine göre Stuff'un bu konuyu haber yapması yasaklandı."

"Stuff, Belediye'ye yazılmış o açık mektubu da yayınlamıştı."

"Hata yapmıştı! Başı derde girecek! Belediye onun hakkında dava açacak!"

"Rica ederim, o bir ilandı."

"İlanmış... Tanrım, siz ne kadar da safsınız!"

"Ne olursa olsun, Stuff bana kalırsa *Haber*'in ürkek gazetecilerden çok daha iyi."

"İki gazetenin bu arada birleşmiş olduğundan haberiniz yok galiba?"

Manzow sesini yükseltiyor, "Dostlarım, şimdi biz burada Stuff üzerine mi karar vereceğiz?"

Fakat masadakiler onu pek duymuyor.

"Gebhardt, Stuff'u yüz kez de satın almaya kalksa o satılık bir gazeteci değildir!"

"Böyle konuşmayın. Onu çoktan satın almış olanlar var!"

"Bu kimmiş? Elinizde kanıtlar var mı?"

"Örneğin Stahlhelm!"

"O Stuff'a bir fenik bile ödemedi."

"Fakat Schabbelt'e... Hindenburg'un seçiminde."

"Bu çok alçakça bir yalan. Bizim yaşlı Rayh Başkanımızın böyle şeylere ihtiyacı yoktur.."

"Stuff şimdi Nazilere göz kırpıyor."

"Yeşil ceketli gençlere mi? Bay Braun kusuruma bakmayın, fakat siz bir politika çılgınısınız!"

"Doktor Bey..."

Masada tam bir kavga çıkacakmış gibi. Fakat aynı anda Manzow iki bira bardağını birden deviriyor ve yüksek sesle bağırıyor, "Betti! Betti! Betti!"

Garson kadın hemen masalarına geliyor. "Bak ne yaptım, Betti! Lütfen temiz bir örtü getir bize. Sevgili çocuğum, biraz aramızda oturmak istemez miydin? Tatlı arkadaşın Berta'yı da getirsene. Belki bildiğin birkaç güzel kız daha vardır..."

"Hele bir bakayım, Franz," diyor Betti. "Fakat yeni bir şarap açtıracaksınız, yoksa Bayan Wendehals masanıza oturmamıza izin vermez. Gelin yandaki kulüp odasına geçelim..."

Betti uzaklaşıyor. Manzow masada oturanlara dönüyor. "Kızlar beş dakika sonra yanımızda. Onlar gelmeden aramızda anlaşmalıyız!"

"Ne yapacağız kızları?"

"Şaraplar sizden mi? Benim böyle şeylere verecek param yok."

"Basit sokak kadınlarından farksızlar."

"Sus! 'Sokak kadınları' demeniz hiç doğru değil. Bunlar herkesle dostluk kurmayan namuslu kızlardır."

Manzow ayağa kalkıyor. "Hemen bir karara varalım. Önerim, verdikleri görevden çekilmemiz. Kabul edenler?..

Üç evet, üç hayır. Saçmalamayın Toleis, şoförümüz olarak oy kullanamazsınız. Öyleyse üç evet, iki de hayır. Görevimizden çekiliyoruz.

Gelelim ikinci konuya: Köylülerinin ilgisiz kalması nedeniyle aramızdaki görüşmeler olumsuz sonuçlandı.

Dört evet, bir hayır. Toleis, indir elini! Sen beni budala mı sanıyorsun?

Gareis'ın önerilerini kabul ediyor muyuz? İki evet, üç hayır. Öneriler kabul edilmedi. Dönünce ben yine de Gareis'la görüşeceğim. Sizin akılsız olmanız benim dediğinizi yapacağım anlamına gelmez!"

"Siz yine kafanıza koyduğunuzu yapacaksınız şimdi niçin oylama yapıyoruz?"

"Susalım! Burada oturan herkes, bugün olup bitenleri başkalarına anlatmayacağına yemin edecek. Anlaştık mı? Üç evet, iki hayır. Sonuç, çoğunluk önerimi kabul etti. Bugün yaşananlar aramızda kalacak."

"Niçin? Ben kabul etmedim ki!"

"Fakat Doktor Bey, oylamalarda çoğunluğun istediği yerine getirilir."

"Ben yemin etmek zorunda değilim..."

"Toleis da oyunu vermeliydi!" diye Dr. Hüppchen atılıyor.

"Lütfen konuya yeni baştan girmeyelim! Bugünkü olaylar aramızda kalacak."

"Fakat ben Stuff'a ileteceğim!"

"Bugün yapılan tüm harcamaları aramızda bölüşeceğiz," diye Manzow konuyu değiştirmek istiyor. "Kabul edilmezse Belediye'nin tanıtım fonundan isteyeceğim."

"Kızları da mı?"

"Her şeyi!"

"Bu bence yiyicilik!" diye Dr. Lienau mırıldanıyor. "Bana göre hava hoş! Eğer çoğunluk arzu ediyorsa çenemi tutacağım."

"Gördünüz mü! Artık herkes anlayışı olsun. Buna 'realpolitik' denir! Haydi, geçelim yan tarafa, şu kulüp odasına. Kızlar bizi bekliyordur."

8

Üç saat sonra.

Yandaki oda çok sıcak. Nefes almak zor. Fakat pencereler kapalı, perdeler çekili. İçerisi sigara dumanı dolu.

Manzow ceketini çıkarmış, deri kanepeye kurulmuş, Toleis'la bir evlilikte yaşanan deneyimler üzerine sohbet ediyor.

"Bak Toleis, bir karının istekli olduğunu ben bir gün öncesinden anlarım. Nasıl biliyor musun? Karının vücudundan yükselen kokudan!"

Toleis, evet, dermiş gibi başını sallıyor. "Evet Bay Manzow, bu mümkündür."

Dr. Lienau, eli yanındaki kızın dekoltesinde, bağıra çağıra gramofonda çalan melodiye eşlik etmeye çabalıyor. Odadaki tek işsiz Dr. Hüppchen kızlardan biriyle dans ediyor.

Kumaş tüccarı Braun iki kız birden kapmış, bellerine sarılmış, ikide bir dudaklarını aralıyor, uzattıkları kadehlerden içiyor ve mırıldanıyor, "İkinizi de hiç bırakmayacağım..." Ağzından taşan şarap, yakası açık gömleğinden göğsüne akıyor.

Meisel'in yanında oturan garson kız, iş bulma kurumuna giden erkek kardeşinin komünistlerden duyduklarını anlatıyor.

"İnan bana şişko, kılıca onlar el koymuş. Fakat bunu büyük bir sır gibi saklıyorlar..."

"Gareis ise her şeyin yalan olduğunu söylüyor."

"Belki Gareis'a da yalan söylediler. Hem ben kılıcın şimdi kimde olduğunu biliyorum."

"Ah!" diye Manzow sesini yükseltiyor. "Şimdi bırak bu saçmalıkları. Hepimiz kafayı bulmuşuz. Yalan mı?" Başını çevirip diğerlerine bakıyor.

Herkes bir şeyler mırıldanıyor. "Kılıç" odaya bir huzursuzluk getirmiş gibi. Oturanlar birbirlerine bakıyor. Sadece Dr. Hüppchen, hiçbir şey umrunda değilmiş gibi dansına devam ediyor.

"İçimizde kılıcı olan var mı?" diye Manzow sesini yükseltiyor.

"O herif elini kaldırsın!"

Braun atılıyor, "Haydi!"

Meisel soruyor, "Hey, Doktor Bey, senin kılıcın yok mu? Duymadın mı? Niçin susuyorsun?"

"Ne dediniz?.." diye Dr. Lienau mırıldanıyor. "Duymadım..."

Herkes susmuş ona bakıyor.

"Doktor Bey, niçin böyle tuhaf konuşuyorsunuz?" diyor Meisel. "Kuş gibi cıvıldıyorsunuz."

"Kilise korosunda niçin şarkı söylemiyorsunuz?" diye Dr. Hüppchen atılıyor ve dansına devam ediyor.

"Herifçioğlu sarhoş olmuyor ki!" diye Manzow atılıyor. Birden öfkeleniyor, "Sarhoş olmayanın aramızda ne işi var!"

Ve Lienau, "Koş kızım, getir bir kadeh kanyak daha! Büyük kadeh olsun, anladın mı?"

Bir süre hiç kimse konuşmuyor.

Oturanlar şimdi yanlarındaki kızlarla ilgilenmeyi bırakmış, hızlı adımlarla dans eden doktora bakıyorlar.

Betti elinde bir bira bardağı dolusu kanyakla içeriye giriyor.

"İçeride kimse yok. İstediğiniz kadar gürültü yapabilirsiniz."

Bira bardağını, dolabın üzerindeki bardaklarla şişeler arasına saklıyor.

"Susun!" diye Lienau sesini yükseltiyor. "Kapatın şu müziği! Doktor Bey gelin bakayım! Size söylemek istediğimiz bir şey var!"

Dr. Hüppchen dans etmeyi bırakıp, yavaş yavaş, oturanların yanına gidiyor.

"Bırakın şu karıyı! Ne işiniz var onunla?"

"Herkes ayağa kalsın!" diye Manzow kükrüyor. "Dr. Hüppchen, gelin bakayım buraya. Şöyle bir durun karşımda!"

Genç adam kikirdiyor. "Yoksa beni asmaya mı karar verdiniz?"

"Saygıdeğer Doktor Bey!

Çok Saygıdeğer Katılımcılar!

Dr. Hüppchen bundan üç yıl önce güzel kentimiz Altholm'a yerleşmişti. Bürosunun kapısında 'Muhasebe Uzmanı' tabelasını gördüğümüzde, yakında çeker gider, diye düşünmüştük.

Fakat Dr. Hüppchen gitmedi, Altholm'da kaldı. Kentimizin bir vatandaşı, toplumumuzun değerli bir üyesi oldu. Bu nedenle şimdi Sayın Dr. Hüppchen'in Altholm'un bir vatandaşı oluşunu resmen hep birlikte kutlamak istiyoruz.

Sevgili katılımcılar, önerimi onaylıyor musunuz?"

Bağrışmalar, alkışlar.

"Sayın Dr. Hüppchen, bu önerimi siz de kabul ediyor musunuz?"

"Memnuniyetle. Sizlere teşekkür etmek..."

"Şimdi ben konuşacağım. Diz çökün şuraya. Haydi, diz çökün, dedim!"

"Fakat yer kirli... En şık takımım üzerimde..."

"Öyleyse koltuklardan birine çıkıp diz çökün! Evet, şurası güzel. Betti, gel bakayım buraya. Sayın Dr. Hüppchen'in gözlerini bağla."

"Hayır, bunu yapmayın... Rica ederim.."

"Oyunbozanlığı bırakın. Buradaki herkes böyle bir törenlerle 'vatandaşlığa' alınmıştır. Şimdi size bir şövalye töreni yapacağız. Gözlerini iyice bağla, Betti. Bir şey görüyor musunuz, Doktor Bey?"

"Hayır, görmüyorum. Lütfen, rica ederim..."

"Doktor Bey, şövalyelik töreninden önce 'bağlılık yemini' edeceksin. Söylediklerimi tekrarla: Ulam..."

"Ulam..."

"Daha yüksek sesle! Arrarat..."

"Arrarat."

"Sesin çıkmıyor. Ağzını sonuna kadar açmalısın! Tekrar ediyoruz. Aç ağzını! Ulam Arrarat..."

"Ulam Arra..."

Yanına gelen iki kişi Hüppchen'in ağzını açıyor, üçüncüsü bira bardağındaki kanyağı yavaş yavaş ağzına boşaltıyor.

"Ah... Ah... Ah... Yardım! Yardım edin bana! Beyler, bana kötülük yapıyorsunuz..."

Gözlerindeki bağı hızla çekip çıkarıyor ve ne olduğunu anlamamış gibi çevresinde duranlara bakıyor. Karşısında düşmanlar duruyor. Sürekli gülümseyen Meisel bile kötü kötü ona bakıyor.

"Doktor Bey senin öğrenmen gereken bazı şeyler var! Herkes sarhoşken ayık olmak sana yakışmaz."

"Bunu yapmamalıyım... Baylar... İlkelerim... Ben ödleğin tekiyim..."

Birden gülümsüyor. Daha doğrusu gülümsemeye çabalıyor. Hüzünlü yüzü maske gibi.

"Evet, evet. Anlıyorum. Seni zorladık, dert etme kendine."

Hüppchen yine gülümsüyor.

Manzow, yatıştırmak istermiş gibi birkaç kez omzuna vuruyor. "Üzülme oğlum. Bürona yeni müşteriler yollayacağız. Haydi, iç bir yudum daha!"

Dr. Hüppchen yalvarır gibi gözlerinin içine bakıyor. "Ben içmemeliyim..."

"İç dedim! Sana emrediyorum, Doktor! Bak, gördün mü! Şimdi bir önerim var. Hepimiz kafayı bulduğumuza göre biraz rahatlayalım. İyice rahatlayalım. Bu sıcakta ne gerek var şu üzerimizdekilere! Kızlar da hafif giysili daha hoş oluyor."

Sonra yavaş yavaş pantolonun düğmelerini açıyor. "Haydi hepiniz benim gibi yapın!"

"Haklısın!"

"Franz sen ne de göbekliymişsin! Çok tatlısın!"

"Minna, çıkar üzerindeki bluzu!"

"Doktor Bey canlanın, hayat gelsin size biraz!"

"Utancınızı gömleğinizin içine saklamayın!"

"Hey, şuraya bakın! Betti'nin ayağında donu yok!"

"Daha yeni mi fark ettin bunu? Sen bütün akşam ne yaptın?"

"Doktor Bey, nedir durumlar?"

Hüppchen, gömleğinin kollarını sıvamış, ne yapacağını bilmiyormuş gibi öyle duruyor. "Terlemedim ki..." diye fısıldıyor.

"Haydi, haydi, ufaklık! Burada kırıtmak yok! Şu Toleis'a bir bakın. Nasıl da atletik yapılı, değil mi?"

İçlerinden biri şarkıya başlıyor, "Kılıcımı nereye koydun? Kılıcımı nereye koydun? Kılıcımı nereye koydun? Sen onu kıçına soktun! Kıçına soktun! Kıçına soktun!"

Manzow, ne yapacağını bilmiyormuş gibi öyle duran Doktor'a sokuluyor, "Haydi kırıtmaya bir son ver! Ümit ederim bizimle aranı açmak istemiyorsun, öyle değil mi? Biz her şeyi birlikte yaparız."

Doktor'un alnında ter damlaları birikmiş. Yüzü kireç gibi olmuş.

Garson kızlardan biri, "Bırakın şu zavallıyı, çeksin evine gitsin!"

Lienau, "Sen kes sesini, orospu!"

"Doktor, son kez söylüyorum, dediğimizi yapmazsan sonuçlarına katlanmak zorundasın!"

"Haydi ufaklık çek bakalım kafayı. Sana iyi gelir, yüreklenirsin!"

Yanında duran kız, bardağı ağzına dayıyor. Dr. Hüppchen sesini çıkarmadan içiyor.

Sonra yavaş yavaş gömleğinin düğmelerini açmaya başlıyor. Ardından sıra pantolonuna geliyor. Diğerleri bakmıyormuş gibi yapıp gözucuyla izliyorlar.

Hüppchen bir an ne yapacağını bilemiyor. Fakat sonra, gömleğini yırtar gibi hızla üzerinden çıkarıyor.

Kızlardan biri bağırıyor, "Tanrım ne de tatlı! Sanki yeni doğmuş bir bebek!"

Kahkahalar.

Kızlar cıyak cıyak. Erkekler kişniyor, böğürüyor.

Bir ikisi yine şarkıya başlıyor, "Kılıcımı nereye koydun? Kılıcımı nereye koydun? Kılıcımı nereye koydun?"

Hüppchen hoplayıp zıplıyor, çıplak. Kapıya çarpıyor. Sendeliyor ve yere yıkılıp hareketsiz öyle kalıyor.

Şarkı devam ediyor, "Sen onu kıçına soktun! Kıçına soktun! Kıçına soktun!"

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kentliler savaşıyor... birbirleriyle

1

Belediye Başkanı Gareis dikkatle soruyor, "Doktor Bey söylediklerinizin gerçek olduğuna emin misiniz? İçkinin etkisiyle bazı şeyleri birbirine karıştırmış olmayın?"

Kocaman deri koltukta oturan Dr. Hüppchen heyecanlı, "Ben sarhoş filan değildim. Aklım yerindeydi, ne yaptığımı biliyordum. Fakat bir anda dünyam değişiverdi."

Gareis başını iki yana sallıyor. "Tuhaf şeyler anlatıyorsunuz. Aradan birkaç gün geçtikten sonra insan ayıkken ne yaptığını, sarhoşken ne yaptığını pek bilemez."

"Kendimden geçtiğimde beni yine giydirmiş olacaklar, Sayın Belediye Başkanı. Kızların külotlarını da pantolon cebimde buldum!"

"Anlıyorum... Doktor Bey umarım bunları bana özel olarak anlattınız, polis şefinin olup bitenden haberi yok."

Dr. Hüppchen bir an sesini çıkarmıyor. Sadece Belediye Başkanı'nın yüzüne öfkeyle bakıyor. Sonra, "Polis şefi..." diye başlıyor.

Fakat Gareis atılıp sözünü kesiyor. "Siz bu kentin bir vatandaşısınız. Paranızı burada kazanıyorsunuz. İş ilişkileriniz ağırlıklı olarak tüccarlar ve esnafla. Az önce söylediğinize göre her şey Manzow'un başının altından çıktı..."

"Evet, her şey Manzow'la başladı."

"Anladım. Ancak sizin de bildiğiniz gibi Manzow bu kentin ileri gelen tüccarlarının önderi kabul edilir. Sevgili Doktor Bey, bu kadar öfkelenmemenizi öneririm. Durum böyle. Haklı veya haksız, o iş sektörünün baş adamı."

"Bu nedenle de cezalandırılmayacak, öyle mi?"

"Manzow hakkında bildiğim başka şeyler olmadığını mı sanıyorsunuz? O gece olanlar nedeniyle cezalandırılmamasının nedeni, onun size gerekli olması! Diyelim ki, siz resmen şikâyetçi oldunuz. Şikâyetiniz Savcılık'ta kabul edildi ve hakkında dava açıldı. Davayı gören yargıç, anlattıklarınızı her sarhoş eğlencesinde yaşananlardan biri olarak kabul etti ve Manzow'u beraat ettirdi. Erkekler bir araya gelip kafayı çektiğinde neler olduğunu siz bir bilseniz... Manzow'u tanıyanlar da yaptıklarına 'eğlenmesini biliyor' diyecekler ve gülüp geçecekler. Fakat sonunda buradaki müşterilerini yitiren Dr. Hüppchen, başka bir kente taşınmak zorunda kalacak."

Hüppchen düşünceli düşünceli önüne bakıyor. "Fakat her şey o kadar utandırıcıydı ki... Alçaltıcıydı... Ben bugünden sonra oradakilerin yüzüne nasıl bakacağım? Olanlardan çok utanıyorum."

Gareis gülümseyerek konuşuyor, "Utanmanız çok olağan, Doktor Bey. Ancak siz utanılacak bir şey yapmadınız ki! Suç diğerlerindeydi. Bence utanmayın..."

"Evet, haksız sayılmazsınız."

"Şimdi burada benimle konuşmanız aramızda kalacak, öyle değil mi?"

"Evet, bu konuşmamız özeldi. Size çok teşekkür ederim, Sayın Başkan..."

"Ancak bir şey daha var!" Gareis ayağa kalkmış olan ziyaretçisine, tekrar oturması için eliyle işaret ediyor. "Sevgili Doktor Bey, şimdi bana teşekkür etmenize gerek yok. Eminim sağdan soldan bazı eleştiriler alacaksınız. Çünkü yaşananlara göre, olup bitende suç sizde..."

Dr. Hüppchen şaşırıp kalıyor. "Bende mi?.."

"Siz bu kentin insanlarıyla bir arada yaşıyorsunuz ve onlarla iş yapmak istiorsunuz. Bu nedenle de onlardan biri olmak zorundasınız. Fakat siz sert içki içmiyorsunuz, sigara kullanmıyorsunuz, et yemiyorsunuz. İşte Doktor Bey Altholmlular bunları kabul edemez. Belki Berlin'de ve Leipzig'de böyle bir yaşam mümkündür, ancak Altholm'da değildir.

Bir yemek davetinde yanımda oturanlardan biri bana dönerek, 'Şu limonata içen herif de kim oluyor?' diye sormuştu. Gösterdiği 'herif' sizdiniz. Adam kendine göre haklı sayılırdı."

Dr. Hüppchen derin bir nefes aldıktan sonra, "Benim inancıma göre..."

"Biliyorum Doktor Bey, biliyorum. Ancak bizler artık yirmi yaşında değiliz. Hepimiz yeterince para kazanmak, mesleğimizde ilerlemek, adımızı duyurmak, sözümüzü geçirmek istiyoruz... Size bir sırrımı açıklamak isterim. Sağ görüşlülerin oylarıyla bu makama seçildiğimi biliyor muydunuz?"

"Öyle mi?.."

"Böyle şişman olduğum için seçtiler. Yağlı bir domuzu andırdığım için. O insanlar böyle tipleri sever. Sıskanın biri olsaydım, sabah akşam çalışmama karşın, 'Kızıl işgüzarın teki, av köpeği gibi koşuşturup duruyor!' diye bağırırlardı. Şimdi de çoğunluk bana karşı. Söyleyeyim mi niçin? Çünkü akıntıya karşı yüzü-

yorum ve Frerksen'in yanındayım. Kimi olaylar oldu, fakat ne olduğunu doğru dürüst araştırmadan kendilerine bir şamaroğlanı arıyorlar. Birini kurban etmeleri gerekiyor! Frerksen'i kurban ettirmediğim için de şimdi saldırıları doğrudan bana. İşte günümüzde durum böyle."

"Evet, anlıyorum... Siz haklı olabilirsiniz."

"Evet, evet. Belki günü geldiğinde bana da size davrandıkları gibi davranacaklar, isteklerini yerine getirmediğim için üzerimdeki gömleği çıkaracaklar."

Susuyor. Belediye Başkanı nefes nefese kalmıştı. Aniden yumruğunu masaya indiriyor. "Fakat gerektiğinde insan diğerlerinden farklı olmasını da bilmelidir. Onlara karşı dayanmalıdır. Yoksa içinde yaşadığımız bu dünya çöker gider. Kısacası, ben Frerksen'in yanındayım."

Gareis gülüyor. "Hem onu kurban edersem yoldaşları öfkelendirmiş olurum. Burada SPD'nin saygınlığı çok önemli. Bu dünyada bazı tuhaf şeyler vardır, insan onları canı çektiği için yapmaz. O anda başka nedenleri göz önüne almak zorundadır. Kısacası şu anda tek zarar gören, kent insanı. Köylü ise durumdan memnun. Ancak yakında aralarında anlaşacaklarını umuyorum."

Dr. Hüppchen atılıyor, "Fakat görüşmeler başarılı olmadı! Dün akşamki kafa çekmelerinin nedeni de buydu!"

Susuyor. Yüzü kıpkırmızı.

Gareis ağır ağır konuşuyor, "Ben de o tuhaf yemekli, içkili toplantıyı niçin yapmış olduğunuzu düşünüp duruyordum... 'Uzlaşma Komitesi' sizlerdiniz demek! Uzlaşmayı istemeyen köylüler mi oldu?"

"Dr. Hüppchen, "Az önce söylediklerim pek doğru değildi. Hem olup bitenleri başkalarına anlatmayacağım diye de yemin ettim..."

Ve Gareis, "Anlaşıldı, Doktor Bey! Siz bana hiçbir şey söylemediniz. İlk gördüğümde Manzow'un kulağını bir çekeyim, sizi ileride rahat bıraksın."

"Teşekkür ederim, Sayın Başkan!"

"Anlaştık. Yakında size verecek bir işimiz olabilir. İyi günler, Doktor Bey."

2

Gareis'ın çağırdığı sekreteri Piekbusch odaya giriyor.

"Sırada *Günü Gününe* gazetesinin muhabiri var."

"Piekbusch, bir sorum olacak," diyor Gareis yanına gelen sekreterine. "Bana bir zamanlar yollanmış olan gizli emir bir daha ortaya çıkmadı, öyle değil mi?"

"Hayır, Sayın Başkanım. O gün telefon kesildiğinde masanın çekmecesine kaldırmıştım. Buna çok eminim."

"Ne yazdığını da anımsamıyor musunuz?"

"Hayır, ne yazık ki anımsamıyorum. O gün herkes biraz heyecanlıydı, benim de kafam karışıktı..."

"Eğer aklıma gelen bazı şeyler yazılıysa, o belge sadece köylüleri ilgilendirmiş olabilir. Tredup'u yollayın!"

Tredup sessizce içeriye giriyor ve odaya adımını atar atmaz konuşmaya başlıyor, "Sayın Başkanım size teşekkür etmeye geldim. Duyduğuma göre beni tutukladıklarına hapishaneye gelip..."

Bir an susuyor. Belediye Başkanı Gareis, bütün cüssesiyle karşısında duruyor. Ne elini uzatıp "Hoş geldiniz" diyor, ne de oturması için bir yer gösteriyor. Sadece homurdanıyor, "Evet Bay Tredup, o bir zamanlardı. Gazeteniz *Günü Gününe* şu sıralar neler yazıp çiziyor? Köylülerle ortaklığa mı başladınız? Okurlarınızı kent yönetimine karşı kışkırtıyor musunuz? Savaşta dostlarını arkadan vuran kişi bir korkaktır, bir haindir. Bu söylediklerimi hemen dostunuz Stuff'a iletebilirsiniz! Onları hiç aklınızdan çıkarmayın!"

"Fakat Sayın Başkanım... Rica ederim! Konu sizin bildiğiniz gibi değil..."

Ancak Belediye Başkanı onu dinlemiyor bile, öfkeyle konuşmasını sürdürüyor, "Benim bildiğim gibi değilmiş. Ateşi körüklemek, olay çıkarmak için, kana susamışlardan söz eden uydurma okur mektupları! Polis terörü diyen yazınızı da polisleri karşıma dikip okudum. Dedim ki onlara, 'Şimdi herkes *Günü Gününe* üzerine istediğini düşünsün. Bazılarınız onunla içmeye gidiyor. O sizi tanımıyor mu? Niçin şimdi polis terörü diyor?'"

"Fakat Sayın Belediye Başkanım, Bay Stuff o mektubu yayınlamak zorundaydı! Bütün basın, polisi eleştirirken Bay Gebhardt dedi ki... *Günü Gününe*'nin artık onun olduğunu biliyorsunuz sanırım?"

"Biliyorum. Ne dedi Gebhardt?"

"Okurlar bu gibi şeyleri ilgiyle okur, dedi. Hem bunu yapmakla Sosyalistlere de bir şamar atmış oluruz... Seçimlerde bu gibi şeyler işe yarar."

"Gebhardt Stuff'la konuşurken yanlarında mıydınız?"

"Hayır, değildim. Stuff bana sonradan anlatmıştı..."

"Tredup, siz çok konuşup duruyorsunuz. Aynı anda birkaç yerde birden olamazsınız. Hem şu sıralar içmeye başladığınız da kulağıma geldi. Bırakın şu içmeyi!.. Niçin oturmuyorsunuz?"

Karşılıklı oturuyorlar.

Tredup başı önünde, yavaş yavaş konuşmaya başlıyor, "Ben bu arada SPD'ye üye oldum, Sayın Başkanım. Ben görüşlerimle size yakınım. Ancak yaşamak için paramı diğerlerinin yanında çalışarak kazanmak zorundayım..."

"Öyle mi? SPD'ye katıldınız demek! Bu çok güzel bir şey. Belki sizin için bir şeyler yapabilirim... Şu okur mektubu kimdendi?"

"O mektup gerçekti! Stuff kafasından yazmamıştı! En son yayınlanan açık mektubu da köylünün biri getirmişti. Ben almıştım..."

"O hâlâ gazetede mi? Bana bir ara gösterebilir misiniz?"

"Bilmiyorum... Yazı İşleri'ndeyse Stuff'un masasındadır..."

"Peki köylünün adı neydi?"

"Yanılmıyorsam Kehding'di. Evet, evet, Kehding."

"Hangi köyden?"

Tredup hemen yanıt vermiyor. Sonra, "Bunu bilmiyorum. Yanılmıyorsam mektubun üzerinde adres yoktu..."

"Fakat gazeteye geldiğinde hangi köyden olduğunu söylemiş olacak. İşte sizin hatalarınızdan biri de bu. Her şeyi yarım yapıyorsunuz. Siz işime yaramazsınız!"

"Fakat hangi köyden olduğunu gerçekten bilmiyorum."

"Bana o mektubu bulacaksınız."

"Bir deneyeceğim. Bulmaya çalışacağım."

"Mutlaka bulacaksınız."

Sonra bir an ikisi de susuyor. Belediye Başkanı düşünceli, alnı kırışık öyle duruyor.

"Evet," diye konuşuyor az sonra. "Bir gazeteci, çoğunluğun isteklerine karşı çıkamaz. Gazetede yayınlananlar okurun hoşuna gitmek zorundadır. Peki açık mektup ilanını beğenmişler miydi?"

Tredup sesini yükselterek konuşuyor, "Gazetemiz o gün istasyon büfesinde otuz beş adet satmıştı."

"Öyle mi? Bu pek fazla sayılmaz."

"Diğer günler iki üç adet satıyoruz!"

"Tabii o zaman çok satmış demektir," diye konuşuyor Belediye Başkanı. "Peki abonelerin tepkisi nasıl?"

"Aboneler *Günü Gününe*'ye alışmıştır. Çoğu yaşlı insanlardır. Gazete ne yazarsa yazsın okurlar."

"Hepsi yaşlı mı dediniz? Fakat Altholm'da yedi bin yaşlı insan yok ki!"

"Yedi bin mi? Bunu da nereden çıkardınız? Bizim yedi bin abonemiz yok ki!"

"Kulağıma geldiğine göre, *Günü Gününe*'nin yetkililere verdiği bir belgede, yedi bin abonesi olduğu yazıyormuş."

"Evet, böyle bir belge var!" diye Tredup atılıyor. "Ben onu ilan toplamaya giderken hep yanıma alıyorum. Fakat o belge biraz eski. Orada yazan, sanırım üç veya dört yıl önceki rakam. Şu sıralar ayda altmış yetmiş abone yitiriyoruz."

Gareis, kafasından hesap yapıyor olacak ki hemen yanıt vermiyor. Sonra, "Öyleyse şu sıralar abone sayınız dört bin beş yüz olmalı," diyor.

"Evet. Hayır. O kadar olduğunu da sanmıyorum. Wenk tatildeyken defterleri bir karıştırmıştım. En fazla dört bin abonemiz olmalı."

"Evet. Her neyse, bütün gazetelerin tirajı sürekli inip çıkar. Tabii bu daha çok küçük gazeteler için geçerlidir. O belgeyi kim vermiş? Altında bir noterin imzası var mı?"

"Evet. Pazar alanındaki Noter Pepper'in. Belgenin hazırlandığı tarihte o rakam geçerliydi."

"Anlaşıldı. Peki Tredup, siz bana sözünü ettiğiniz şu belgeyi gösterebilir misiniz?"

"Bu zor. Hayır, yapamam Sayın Başkan. Yapmak isterdim, fakat belge Wenk'in kasasında duruyor. Beni büyük bir ilan vermek veya abone olmak isteyen yeni bir müşteriye yolladıklarında yanıma veriyorlar."

"Engeller," diye konuşuyor Belediye Başkanı. Sesi biraz öfkeli çıkıyor. "Siz hep engeller çıkarıyorsunuz. İnsan arada sırada gözü pek olmalı, riskten kaçınmamalı."

"Bir denemeye çalışacağım. Wenk arada sırada kafa çekmeye giderken anahtarı kasanın üzerinde unutuyor. Fakat alıp buraya getirmem biraz güç! Size bir kopyasını getirsem yeterli olur mu?"

"Kopya mı? Peki, olsun bakalım! Fakat bugün elimde olmalı."

"Bugün mü? Wenk'in bugün kafa çekmeye gidip gitmeyeceğini bilmiyorum." Bir an sustuktan sonra hızla devam ediyor, "Belki bir şeyler yapabilirim."

"Haydi, elinizden geleni yapın. Akşama beklerim. Ben burada yoksam sekreterim Piekbusch'a da verebilirsiniz."

"Sayın Başkan, umarım siz de bir ara beni unutmayacaksınız, değil mi? Belediye'de bir yer açılırsa... Hademelik, odacılık da olsa... Ne de olsa artık Parti üyesiyim!"

"Bir düşüneyim. Bakalım yapabileceğim bir şey var mı? Size iyi günler, Bay Tredup."

"İyi günler, Sayın Başkan. Size çok teşekkür ederim!"

3

Manzow odaya girince Gareis bir kahkaha atıyor, "Merhaba Franz, ne oldu sana? Suratının rengi yeşille sarı karışımı, ilkbaharda bir ormanı andırıyor. Az önce içki masasından mı kalktın?"

"Başımdaki dertlerden..." diye Manzow homurdanıyor. "Senin Frerksen'in neden olduğu o kargaşadan sonra her şey karmakarışık."

"Biz her yaz benzer sorunlar yaşarız," diyor Belediye Başkanı. Sanki söylediklerini pek umursamıyor. "Bu kez şanslısınız, kendinize bütün suçu yükleyecek birini buldunuz... Fakat Franz ciddi konuşalım, sen bu kadar içmeye bir son versen iyi olur. Artık kaldıramıyorsun."

"Alkolün bana hiç zararı yok."

"Evet, zayıf biri olsaydın dediğin belki doğruydu. Ancak biz yağlılarda, alkol kalbe zarar verir. Ben yarım litre bira içtim mi kendimi iyi hissetmiyorum."

"Ben ise yarım litre bira içmediğimde kendimi iyi hissetmiyorum."

Fakat Gareis inatçı. "Bak Franz, görünümün gerçekten pek iyi değil. Yediklerin, içtiklerin sana yaramıyor. Yavaş yavaş bıraksan iyi olur."

"Sen ne istiyorsun benden?"

"Biliyorsun altı ay sonra seçimler var... Rote Kabuff adı çıkmış bir yer sayılır..."

Manzow gözlerini Gareis'a dikip bir an susuyor. Sonra, "Lanet olsun!" diye homurdanıyor. "Yine kimden duydunuz? Polis şefiniz iyi çalışıyor... Bak Başkan, sana bir öneride bulunayım, o orospulara bir daha casusluk yaptırma."

"Siz ne yaptığınızı bilmiyorsunuz, Franz. Çok aşırıya kaçıyorsunuz, çenenizi de tutmuyorsunuz. Aranıza kimi alıyorsunuz? Aceminin teki genç bir şoförü! Şimdi başınızın ağrıması çok olağan!"

Manzow bir an omuzlarını kısıyor, sanki ufalıyor. "Tanrım, ne yaptığımı bilmiyordum," diye mırıldanıyor. "O anda çok öfkeliydim. Hiçbir şey istediğim gibi olmamıştı. Fakat..." Hemen yine toparlanıyor. "Sen de yaptıklarına dikkat etmek zorundasın. Stettin, diyorum..."

Gareis söyleneni umursamıyor. "Stettin Stettin'dir, Altholm da Altholm. Hem sen o akşam niçin çok öfkeliydin?"

"Ah, işlerimle ilgiliydi."

"Yanında bir şoför, bir doktor ve bir muhasebeciyle eğlenmeye gittiğin için mi, yoksa köylüler söylediklerinizi pek umursamadığı için mi?"

Manzow hemen yanıt vermiyor, bir süre sustuktan sona konuşuyor, "Fakat bunu sana orospular anlatmadı, öyle değil mi?"

Gareis sırıtıyor. Sonra kelimelerin üzerine basa basa konuşuyor, "Ben her şeyi bilirim Franz," diyor. "Bütün bağlantılarımı buradan..." –parmağıyla masasına birkaç kez vuruyor– "... yönetirim. Siz ufak tefek şeyleri görürsünüz, ben ise tümünü."

"Bu kez kim çenesini tutmadı?.." diye mırıldanıyor toptancı Manzow.

"Başka bir konu... Sence *Günü Gününe* gazetesinin tirajı kaç?"

"*Günü Gününe* mi? Bunu sana söyleyebilirim. Ne de olsa ben o gazeteye ilan veriyorum. Yedi bin." Sonra susup yüzünü kırıştırıyor. "Niçin birden sözü değiştirdin?"

"Önemli değil. Aklıma geliverdi de."

"Yoksa Stuff bir şeyler mi anlattı? Fakat onun her şeyden haberi yok ki... Ah, Lienau tabii! O domuz herif yemin etmekten kaçınmıştı."

"Fakat nereden haber aldığım hiç önemli değil. Önemli olan, köylülerle uzlaşmanın olanaksızlığı!"

"Çok saçma! Köylülerin dünkü saçma davranışını Stuff gazetesine haber yaparsa işim bitmiş demektir. Herkese alay konusu olurum."

"Olacaksın da! Sizinle oynamışlar."

"Bu da öfkemin nedeni ya! Yola çıkmadan önce de düşünmüştüm, Köylüler ne yapabilirdi bize? Önce saatlerce yol almaya zorladılar, ardından da hayvan satışlarının yapıldığı o yere soktular."

Gareis bir kahkaha atıyor.

"Belediye Başkanı, fakat bunu bilmiyordun, öyle değil mi?"

"Tabii biliyordum. Kentte seni tanıyanlar olup biteni gazetede okuyunca, bilsen nasıl sevinecekler!"

"Başka şeyler okuyunca da çığlıklar atacaklar... Seninle Frerksen'in görevden alınması gerektiğini okuyanlar sevinçlerinden havalara uçacak."

"Olabilir. Altholm'da hiçbir gazete başınıza gelenleri haber yapmazsa ne vereceksin?"

"Senin yanında olacağız. Önerilerini yerine getireceğiz."

"Tanrım, ne kadar mükemmel!" diyor Belediye Başkanı. "Sizin başka olanağınız yok ki! İşiniz ters gitti, başka yolu denemek zorundasınız."

"Görüyorum ki sen yine de her şeyi bilmiyorsun," diye mırıldanıyor Manzow.

"Ben neyi bilmiyormuşum?"

"Telgraflardan haberin yok, yarın yola çıkacak komiteden de!"

"Tanrım ne kadar önemli şeyler! Ne yapacaksınız? Uzlaşma yoluna mı gideceksiniz?"

"Bak Başkan, ettiğim yemini unutup şimdi sana bir şeyler anlatırsam, gazetecilerin çenelerini tutmasını sağlayacak mısın?"

"Altholmluların çenelerini kapatırım. Diğerleri ise benim sorumluluğumda değildir."

"Tamam, kesin anlaştık! Dostlarımız bu sabah uzlaşmanın gerçekleşmeyeceğini, boykotun devam edeceğini duyunca müthiş korkmaya başladı. Bunun üzerine komiteyi oluşturan üyeler onları yatıştırmak amacıyla Temborius'u bir telgraf yağmuruna tuttular ve konuyu ele alıp soruşturmaları hızlandırmasını, suçluları cezalandırmasını talep ettiler.

Yarın Temborius'a bir komite yollanıyor. Yanına çıkıp bir boykotun ne kadar zararlı olduğunu anlatacak. Sen ise 'Boykot bizi etkilemez,' diyorsun."

"Öyle mi? Sen de var mısın bu komitede?"

"Tabii varım. Hatta ben komite sözcüsüyüm."

"Peki şimdi burada ne işin var?"

"Son önerilerini kabul ettiğimizi söylemeye geldim. Boykota boykotla yanıt vereceğiz."

Manzow bir an düşünüyor. Karşısındaki belediye başkanı şimdi öfkesinden bağırıp çağırmaya başlayacak, o da başı önünde söylenenleri dinleyecek. Fakat her şey daha farklı gelişiyor. Belediye Başkanı Gareis bütün odayı çınlatan bir kahkaha attıktan sonra, bağıra bağıra konuşuyor:

"Hepiniz öküzsünüz!" diyor. "Hem öküz, hem de koyun! Bir yandan benim önerilerimi kabul ediyorsunuz, öte yandan da Eyalet Başkanı'nın huzuruna çıkıp cezalandırılmamı istiyorsunuz! Öküzler! Salaklar!"

"Senin cezalandırılmanı mı?" diye Manzow biraz şaşkın soruyor. "Biz suçluların cezalandırılmasını talep edeceğiz."

"Haydi Franz, çek git artık! Daha fazla saçmalık dinlemek istemiyorum. Ne demek istiyorsun sen? Bir süre benim yanımda mı savaşacaksınız? Boykotun etkisini yadsıyacak mısınız? Pazara gelen köylüleri boykot mu edeceksiniz? 26 Temmuz olaylarını umursamayacak mısınız?"

"Evet. Bütün bunları yapmayı kararlaştırdık."

"Güzel. Çok güzel. Öyle sizlere yarın Stolpe'de büyük başarılar dilerim, Franz. Ne yazık ki ben sizlerle gelemeyeceğim. Stettin'e gitmem gerekiyor. Ertesi gün uğrayıp neler olduğunu anlatırsın. Sana şimdilik iyi günler."

"İyi günler, Belediye Başkanı!"

Şişman Gareis öyle duruyor, boş boş bakıyor. Hissediyor: Her şey öylesine gülünç, saçma ve budalaca ki... Üzerine gidip uğraşmaya değmez. Niçin yine de işimi gücümü bıkarıp bu kadar ilgileniyorum? Ben de o budalalardan biriyim.

Ancak hissettiği başka bir şey daha var... Bunu sonu iyi olmayacak. Olamaz da.

Yine de bir şeyler yapmalı. O güne kadar gitmiş olduğu yolda yürümeye devam etmek zorunda. Frerksen'i onlara teslim etmemeli. Masasındaki düğmeye basıp, sekreterine, yardımcısı Stein'ı yollamasını söyleyecek. Çabuk bir şeyler yapmalı. Hem de çok çabuk.

Olup bitenlerle uğraşmaya değmez, ancak gelişmeler kötü sonuçlar da doğurabilir. Bu nedenle bir şeyler yapmak zorunda.

Düğmeye basıyor.

"Bana yardımcım Stein'ı yollayın. Siz de gelin."

Az sonra ikisi de odaya giriyor.

"Bakın çocuklar, olaylar şimdi tam gelişiyor. Ben derhal Berlin'e, Bakan Bey'in yanına gidiyorum. Bizden şikâyetçi olanlar

Temborius'u kışkırtmaya gidiyor. Ben de Bakan Bey'i kışkırtacağım. Soran olursa, Stettin'e belediyemizle ilgili bazı konuları halletmeye gitti, dersiniz. Otomobilim beni oraya götürecek. Yarın akşama yine döneceğim.

Bak Stein, soranlara yanıt verirken konuyu evirip çevireceksin, kabul edilir nedenler bulacaksın. Anlaşıldı mı? Son olarak bir şey daha: Piekbusch, her şeye burnunu sokan şu Tredup bana bir mektup getirecek. Teşekkür edip alın. Fakat bu kez dikkat olun, o da yok olmasın! En iyisi hep üzerinizde taşıyın.

Umarım Bakan Bey beni kabul edecektir. Stein, şu Frerksen'e de söyleyin, bugünlerde pek ortalıkta görünmesin. Şimdilik hoşça kalın. İyi günler, çocuklarım!"

Az sonra nefes nefese koridorda yürüyor.

4

"Sen bugün öğle paydosu yapmayacak mısın?" diye Wenk, gazetenin odalarında gezinip duran Tredup'a soruyor.

"Stuff'u bekliyorum. Onunla konuşmam gereken bir şey var..."

"Fakat Stuff'un bugün mahkemede bir işi var. Saat dörtten önce dönmez."

"Belki telefon eder... Burada kendisini beklediğimi biliyor." Tredup'un söylediği doğru değil. Ve dolanıp durmasını sürdürüyor. Dizgihaneye gidiyor, aşağıya inip baskı ustalarıyla çene çalıyor. *Günü Gününe*'nin makineden çıkan ilk baskılarına bir göz atıyor.

Islak ıslak iki gazeteyi alıp tekrar Wenk'e uğruyor.

"Bak sana ilk baskıyı getirdim," diyor. Elinde tuttuğu gazeteye göz atmadan soruyor, "Wenk, bizim şu sıra abone sayımız yedi bin mi, yedi bin iki yüz mü?"

"Elimizdeki belgeye göre yedi bin yüz altmış. Bunu niçin bilmek istiyorsun?"

"Ah, önemli değil... Bonmarşedeki herif bize ilan eki vermeyi düşünüyormuş da... Benden en son kesin rakamı istedi. Sen emin misin?"

"Evet, çok eminim. Tam yedi bin yüz altmış."

Bir an ikisi de konuşmuyor. Wenk elindeki gazeteye çabucak bir göz atıyor. Tredup ne yapacağına kafa yoruyor. Kasaya şöyle bir bakıyor. Anahtarı üzerinde. Ona gereken belge içinde olacak. Beş adım ötede, fakat yaklaşması güç. Belediye Başkanı onu bekliyor!

"Wenk, böyle bir belge biraz da üçkâğıtçılık değil mi? Orada yazana herkes inanıyor. Gebhardt, bir süre daha kullanın, dememiş miydi?"

"Evet, demişti."

"Bunu sana söylediğinde yanında başkası var mıydı?"

"Hayır, yoktu."

"Diyelim ki üçkâğıtçılık olduğu ortaya çıktı, sen ve ben yargıç karşısında durduğumuzda, Gebhardt bizi korumak için, 'Onları ben görevlendirdim,' der mi sanıyorsun?"

"Üçkâğıtçılık olduğu niçin ortaya çıksın ki? Hem tirajımızın yedi bin olduğu kesin."

"Hayır, hayır. Baskı makinesinin sayacındaki rakam başka."

"Saçmalama. O sayaç altı aydır bozuk!"

"Fakat kâğıt tüketimi? Ondan yola çıkarak tirajımız hesaplanabilir, öyle değil mi?"

"Kâğıt tüketimimizin hesabını kim yapacak? Bunu ben bile yapamam. Makinenin başındaki usta son ruloyu taktığında bana haber veriyor, ben de yenilerini sipariş ediyorum."

"Fakat kimi günler çıkan ekler... O zaman gelen kâğıt yedi bin yüz altmış aboneye yetiyor mu?"

"Lütfen beni artık rahat bırak da şu gazeteyi bir okuyayım."

"Bence birileri kandırılıyor."

"Olabilir. Sen yaşamında birini hiç kandırmadın mı? Lütfen şu öfkene bir son ver."

Susuyorlar. Tredup gazete içinde dolaşmasını sürdürüyor. Sonra yine dizgihaneye dönüyor ve Wenk'in yanında durup konuşuyor:

"Gazeteyi batıracakları kulağına geldi mi?"

"Saçmalama! Öyle olsaydı ben çoktan duyardım."

"Çalışanların sayısını azaltacaklarını da mı bilmiyorsun?"

"Saçmalıyorsun. Gebhardt, kısa süre sonra batırmak istediği gazeteye bu kadar parayı niçin yatırsın?"

"Rakipsiz kalmak için."

"*Günü Gününe* batarsa bir başkası gelir yeni bir gazete kurar. O zaman da Gebhardt'ın karşısında kontrol edemeyeceği bir rakibi olur."

"Acaba Gebhardt gazeteyi, belgede yazan abone sayısına göre mi satın aldı? Güncel abone sayısından haber yok muydu?"

"En iyisi bunu kendisine sor." Wenk elindeki gazetenin sayfalarını karıştırmaya başlıyor.

"Bence bizde olan belge eski bir kopya. Hatta belki altında imza da yok."

Wenk yumruğunu masaya indiriyor. "Lanet olsun! Sürekli şu belgeden söz edip kafamı ağrıtma. Rahat bırak beni! Sen bugün çıldırmışsın!"

Tredup odadan çıkıyor. Bir yenilgiye uğramıştı. Bu konuya bir daha giremem, diye düşünüyor.

Ne yapacağını bilmeden gazetenin içinde dolanıp duruyor. Bir süre dizgihaneye uğrayıp çalışanlarla çene çalıyor. Yazı İşleri'ne giderken Wenk'in odasından sesler duyuyor.

"Evet," diyor Wenk, "eşiniz henüz burada, Bayan Tredup. Dizgihanede olacak. En iyisi alıp eve götürün. Nedense bugün içi pek rahat değil gibi, mızmızlanıp duruyor."

"Burada da mı böyle? Niçin hâlâ burada? Öğle tatilinde olması gerekmiyor mu?"

"Ben ne bileyim? Stuff'u beklediğini söyledi. Fakat Stuff saat dörtten önce dönmeyecek ki..."

"Bay Wenk, sizce de eşim şu sıralar biraz tuhaf değil mi?.."

Wenk'in yanıtı kaçamak oluyor, "Biraz sinirli mi demek istiyorsunuz? Hâlâ hapisteki günlerinin etkisinde olabilir."

"Ne yapıyor şu sıralar?"

"Bayan Tredup daha fazla bilmek istiyorsanız Bay Gebhardt'la konuşsanız daha iyi olur. Personel hakkında konuşmak onun görevidir."

"Ona da uğrayacağım!" diyor kadın. "Eşimi sonunda bu duruma getirdiler."

"Kimler?"

"Onu içmeye ve sokak kadınlarına götüren Stuff. Ve ona para vermiş olan Gareis'la Frerksen."

"Gerçekten para aldı mı? Frerksen'den mi? Niçin para verdiler?"

"Tabii para aldı. Fakat çıkarıp masanın üzerine koymuyor. Uykusunda konuşmuştu, bir göl kıyısına toprağa gömmüş..."

"Peki sizce Gebhardt ne yapabilir? Bana kalırsa bunları Gebhardt'a anlatmayın. Yoksa kocanızı anında işten atar."

"O Stuff'u işten atsa daha iyi olur. Çünkü en kötüsü Stuff. Yemin ederim, ben onları birbirinden ayıracağım! Bunu nasıl yapacağımı da biliyorum."

"Nasıl yapacaksınız?.."

"Bilmek istiyorsunuz demek! Tabii hemen Stuff'a anlatacaksınız..."

Tredup, Yazı İşleri'nden çıkıyor ve sallana sallana odaya giriyor.

"Merhaba Elise, haydi gel öğle yemeğine gidelim."

Kadın, sesini çıkarmıyor, şöyle bir yüzüne bakıyor. Sonra Wenk'e elini uzatıp, "İyi günler Bay Wenk," diye mırıldanıyor.

"İyi günler, Bayan Tredup. Başçavuş tutuklayıp götürüyor! Bu hoşuma gitti."

Karı koca gazeteden çıkıyorlar. Kadın bir adım önden yürüyor. Burstah'ı Stolper Caddesi'ne bağlayan loş, dar bir sokaktan geçerlerken Tredup birden "Sola sapalım!" diye mırıldanıyor. "Burası kestirmedir."

Kadın bir an ne yapacağını bilmiyormuş gibi duruyor, fakat sonra kocasının söylediğini yapıp sola sapıyor. Burası daha da dar. En fazla iki metre. Issız. Onlardan başka kimse yok.

Aynı anda kadın, boğazında eller hissediyor. Başını zorla çeviriyor ve karşısında kocasının öfke dolu, kireç kesilmiş yüzünü görüyor.

"Max!" diye mırıldanıyor.

Kocası hiçbir şey söylemiyor. Bir eliyle karısını duvara bastırıyor, öteki eliyle de peş peşe üç dört kez tokatlıyor.

Sesini çıkaramayan kadın, alnına düşmüş saçlarının arasından kocasına bakıyor. Bakışları bomboş. Korku dolu.

Tredup bir an karşısındaki bu yüze bakıyor. Öfkesi yavaş yavaş geçiyor. Hızla arkasına dönüp gazeteye gidiyor.

Az sonra onu yine karşısında gören Wenk şaşırıyor. Sonra gülümseyerek, "Elinden kaçırdın mı?" diye soruyor.

"Kendini ne sanıyor?" Tredup öfkeli. "Yeni yeni şeylere başlıyor! Beni gazeteden almaya geliyor. Onu yakında iyileştireceğim, göreceksin Wenk!"

"İyileştireceğini sanıyor musun?"

"Hem de nasıl. Göreceksin. – Krüger'de Bavyera birası var mı?"

"Krüger'de niçin Bavyera birası olmasın? Bu birayı her zaman satar."

"İki şişe yarım litre alır mısın? Biralar benden!"

"Yemekten önce mi? Karım bira koktuğumu hemen fark eder."

"İyi bir müşterinin sana bira ısmarlamasına karın ne karışıyor? O öğleden önce bira içmeni istemiyor diye sen müşteriyi mi kızdıracaksın?"

"Haklısın! Hayır, Fritz'i yollayayım."

"Fritz'i yollama. Dizgiciler anında dedikosunu yapar!"

"Ver parayı!"

"Al."

"En iyisi Krüger'e hemen telefon edeyim, buraya iki bira yollasın."

Tredup kasanın önünde duruyor. Sırtıyla kilidi ve üzerindeki anahtarı örtüyor. "O zaman biramız gelsin diye bir saat bekleriz. Şimdi öğle saatinde Krüger yemek yiyen müşteriyle doludur."

"Tamam, almaya gidiyorum."

"Sonunda anladığına memnun oldum. Sana yarım litre bira ısmarlıyorum, şu birkaç adımlık yola katlanıver artık."

"Anlaşıldı, gidiyorum."

Wenk çıkar çıkmaz Tredup arkasını dönüyor, kasanın kapısını açıyor. Birkaç muhasebe defterinin yanında üç de küçük çekmece var.

Birincisinde, çalışanlarla emeklilerin kartları duruyor.

İkincisinde, ne olduğunu bilmediği bir sürü evrak.

Üçüncüsünde, çok şükür aradığı o belge! Oturup kopya edecek zamanı yok. Hemen cebine sokuyor. Ne yapacağını akşama düşünecek, sonra da belgeyi yine yerine koyacaktı.

Tredup, kasanın kapısını yavaşça kapatıyor, anahtarların sallanmamasına dikkat ediyor. Belge cebini yakıyor.

Az sonra gelen biraları yudumluyorlar. Klara Heinze odaya giriyor. Wenk şimdi yemeğe çıkabilir.

Wenk odadan çıkmadan önce kasayı kilitliyor, sonra masasının çekmecelerini kapatıyor ve başına şapkasını geçirip:

"Afiyet olsun!" diyor.

"Afiyet olsun!"

Kapıdan çıkmadan önce bir an durup Tredup'a bakıyor, "Ben döndüğümde burada mısın?"

"Evet. Biliyorsun Stuff'u beklemem gerekiyor."

"Öyleyse kasanın anahtarı sende kalsın. Öteki gazeteden gelecek biri para getirebilir. Sekiz yüz. Çekmecemde duran makbuzu ona verebilirsin."

"Tabii. Haydi, afiyet olsun!"

"Hoşça kal."

Tredup hemen Yazı İşleri'ne geçiyor, daktilonun başına oturup cebindeki belgeyi çıkarıyor ve yazmaya başlıyor.

Az önceki zahmete ne gerek vardı, diye düşünmeden de edemiyor.

5

Thiel, *Köylüler* gazetesinin çıktığı binanın tavan arasında kendine saklanacak bir odacık bulmuştu.

Buna odacık bile denemez. Damın eğik bir köşesinde, demir çubukla itilerek kaldırılan penceresinin altında küçük bir bölüm. Az ötede eski eşyalar, pılıpırtı duruyor. Dizgicilerin kullandığı eskimiş tipometreler, kırılmış yazı tekneleri, çoktandır kullanılmayan silindirler, makine parçaları sağa sola saçılmış. Padberg küçük pencerenin altına birkaç örtü atmış, bir deste roman da bırakmıştı. "Canın sıkılmasın diye!" eklemişti.

Tavan arası, tahtalarla bölmelere ayrılmıştı. Bunlardan biri de gazetenin tuvaletiydi. İşte Thiel günlerini böyle bir yerde geçiriyor. Tuvaletin su haznesinin çalışmasını dinliyor, kimi zaman oradaki insanları gözünün önüne getiriyor, az ötede oturanların sindirim sistemleri nasıl çalışıyor diye kafa yoruyor.

Fakat tavan arasına kim gelirse gelsin yerinden kıpırdamıyor, sesini çıkarmıyor. Binada kalan hiç kimse onun orada gizlen-

diğini kesinlikle bilmemeliydi. Akşama doğru, herkes gittikten sonra Padberg yiyecek içecek bir şeyler getiriyor. O saatten sonra sigara içmesine izin veriyor. Eli sıkı değil, gazete bütün harcamalarını üstleniyor, Thiel'in canının sıkılmasını istemiyor. Ancak yaptıklarına da çok dikkat ediyor. Bir an olsun binadan çıkmasına izin yok.

Thiel gündüzleri, önünde bir asma kilidin sallandığı küçük "kafesinde" oturmak zorunda. Tavan arasında bulacağı kancalardan, tellerden kendine bir silah, eski makine parçalarından tehlikeli aletler yapabilirdi. Bir akşam yine de kaçmasını başarmıştı. Ancak şansına, Padberg'in eline düşmüştü.

Padberg öfkelenmemiş, koluna girip onu içeriye almış, gazetenin yazı işleri odasına götürmüştü. Fakat kapıyı kapatıp kilitledikten sonra yumruklar tokatlar aralıksız yüzüne inmişti. Padberg, kollarının gücü kesilene kadar genç adamı dövmüştü. Thiel o akşam iyi bir dayak yemişti.

"Salak yumurcak! Senin yüzünden başımın derde girmesine izin vermeyeceğim! Böyle salakları hapisten kurtardığım için ben içeri gireceğim! Al bakayım! Bir daha, bir daha! İşte böyle döverler adamı!"

Fakat aradan iki gün geçtikten sonra araları yine düzelmişti. Padberg onun gibi gençleri iyi tanırdı, bir daha o akşam yaşananların üzerinde durmadı. Son zamanlarda birinin odasına girip masasını karıştırdığını fark etmiş, Thiel'i de o herifi yakalaması için görevlendirmişti.

Thiel ne olduğunu pek anlamıyor. "Bay Padberg, ben geceleri pek uyumuyorum. Buraya biri gelse mutlaka dikkatimi çekerdi."

"Dikkat ediyor musunuz? Hayır! Dün gece odamın ışığını açık unutmuşsunuz! Geçerken dikkatimi çekmişti. Seni içeride ayakta gördüm. Salak herif!"

"Ben?.. Beni mi?.."

Bir an susup bakışıyorlar. Thiel daha fazla konuşmuyor. Padberg onu anlamıştı, doğru söylediğine inanıyor.

"Öyleyse gördüğüm yine o herifti. Lanet olsun! Thiel onu yakalamalısınız! Tavan arasından çıkarken lastik cop hep yanınızda, değil mi?"

Köylüler gazetesinin içinde bulunduğu bina, Stolpe pazar alanındaki eski binalardan biriydi. İki katlıydı. Damı oldukça yüksek ve sivriydi. Yapıldığı yıllarda, arkasında büyük bir bahçe uzanırdı. Sonra gazete taşınınca arka araziye iki katlı bir bina eklenmişti. Şimdi alt katta dizgiciler, üst katta da ciltçi çalışıyor. Arka bölümde baskı makinesinin yanı sıra kurşun eriten fırın da var. Harfler orada dökülüyor. Bodrumdan geçen bir koridor, arka binaları ana binaya bağlıyor. Ek bir barakayı gazete dağıtıcıları kullanıyor. Her gün gazeteleri orada paketliyorlar.

Binaların içinde sayısız küçük ve büyük merdiven, dışarıda bahçede daracık yollar. Gazete buraya yerleşmeden önce, ana binada bazı ara duvarlar kaldırılmış, yenileri eklenmişti. Bir tilkinin veya bir tavşanın yerin altındaki evini andırıyor. Tam bir labirent.

Thiel yavaş yavaş bu karmaşayı tanımaya başlamıştı. Akşamları, geceleri karanlık çöktüğünde, yanına el lambası veya mum almadan bütün binayı dolaşıyor. Yanındaki tek koruyucu, Padberg'in kullanmasına izin verdiği lastik cop.

O akşam emin, binada yabancı biri yok. Padberg düş görmüş, diye düşünüyor. Uzun uzun bütün binayı geziyor. İyice yoruluyor, ertesi gün bir güzel uyuyacağı için seviniyor. Hiç kimseye rastlamıyor.

Fakat Padberg çok emindi, dün gece odasında ışık görmüştü. Demek ki geceleri onun gibi karanlık binada gezinen biri daha var. Bu kişi ondan daha akıllı gibi. Öyle olmasaydı çoktan yakalardı.

Thiel bir an düşünüyor. Geceleri düşünecek çok zamanı var. Padberg, söylediğine göre o "casus"u birkaç kez binada görmüştü. Ancak ne zaman içeriye girse yabancı hemen ortadan kayboluyordu. Dışarıya gözcü mü dikseydi... Fakat binanın on tane girişi var, nereye dikkat edeceksin? Acaba biri yaklaştığında adamın dikkatini çeken bir aleti mi var. Bir yerde bir ışık mı yanıyor veya zil mi çalıyor? Bütün bina elektik kablolarıyla dolu.

Bir gece Yazı İşleri'nde masalardan birinin altına saklanıp beklemekten başka seçenek yok. Fakat Padberg, bunu zaten kendisinin yaptığını söylüyor!

Thiel, nereye gittiğini bilmeden, binanın karanlık kat ve koridorlarında dolaşıyor, merdivenleri inip çıkıyor, pazar alanındaki sokak lambalarının aydınlattığı odalara giriyor, tavan penceresinden mehtabın vurduğu dizgihaneye bakıyor, bahçenin daracık yollarında geziniyor.

Bir akşam sevkiyat bölümünden üst kattaki Yazı İşleri'ne çıkmaya hazırlanırken çok hafif bir çıngırak sesiyle irkiliyor.

Thiel, donmuş gibi olduğu yerde kalıyor.

Sonra hızla merdiveni çıkıyor ve Yazı İşleri'nin kapısını açıyor...

Lastik copu tutan eli, şimdi bir yumruk...

Fakat oda bomboş. Sokak lambalarının ışığı, duvarlarda geniş çizgiler oluşturuyor. Thiel'in kedi gözleri için oda apaydınlık.

Karşı duvardaki kapı çok hafif sallanıyor!

Thiel emin, bu odada hemen öncesine kadar biri vardı. Padberg'in masasına sokuluyor. Çekmecelerden biri açık. İçi bomboş. Masanın üzerinde iki deste evrak duruyor. Biri gözden geçirmiş olacak.

"Bu gece dönmez," diye mırıldanıyor. Yakalayamadığı için üzgün.

Padberg onu teselli etmek istermiş gibi, "Yakında mutlaka yine gelecek," diyor.

"Buna eminim. Bir gece onu ele geçireceğim!"

Padberg memnun memnun gülümsüyor.

"Fakat çıngırak nerede?"

"Çok zekice yapılmış. Gece aradım. Soba borusunun girdiği yerde bacayı temizlemek için açılması gereken bir kapak var. İşte çıngırak orada. Duymuş olmam büyük bir rastlantı!"

"Fakat çıngırağa dokunmadınız, öyle değil mi?" diye Padberg soruyor.

"Niçin dokunacakmışım? O bir daha çalmayacak. Yanındaki şalteri indirdim."

"Çok güzel," diyor Padberg. "İyi avlanmalar!"

"Teşekkürler!" diye mırıldanıyor Thiel. O akşamdan sonra da tavan arasındaki "kafes"ten rahatsız olmuyor.

6

Akşam çok geç saatte eve dönen Max Tredup, meyhaneden veya bir kadının kucağından gelmiyor.

Belediye'ye oldukça geç uğramıştı. Belediye Başkanı Gareis'ın her gün saatlerce çalıştığını biliyordu. Kulağına geldiğine göre canı eve gitmek istemediği için geç saatlere kadar odasından çıkmıyordu.

Fakat uğradığında Belediye Başkanı yoktu. Çünkü bir yolculuğa çıkmıştı. Sekreteri Piekbusch, Tredup'un geleceğini bildiğini söyledi, getirdiği mektubu kendine verebilirdi. Bir an şaşıran Tredup sekreterden bir zarf rica etti. Sonra da cebinden çıkardığı kâğıdı Belediye'nin zarfına koyup üzerine Belediye Başkanı'nın adını yazdı ve kapattı.

Az sonra odadan çıkarken, Piekbusch'un zarfı nasıl yırtarak açtığını gördü.

Kendini bir an yorgun hissetti, ümitleri söner gibi oldu, tüm cesaretini yitirdi. O gün karısının suratına tokatlar indirmek,

Belediye Başkanı'nın casusu rolünde kasanın anahtarını ele geçirmek için saatlerce heyecan içinde dolanıp durmak, daha kolay olmuştu. Fakat az önce Gareis'ın sekreterinin ona bu davranışı karşısında kendini aşağılanmış hissetmiş, eve dönüş yolunda karısına attığı tokatlar nedeniyle korkmaya başlamıştı. O gün alçakça davranmıştı Elise'ye. Şimdi bunun altından nasıl kalkacaktı? Korkuyordu.

Tredup hemen eve gitmedi.

Çocuk oyun alanındaki bir bankta öyle oturdu. Bir süre önce eski arabalarıyla kente gelen Monte Sirki, buraya küçük bir çadır kurmuştu. Akşamları çadırın önünden geçerken, kulağına, teneke orkestranın çaldığı melodiler gelmişti. O günlerde Elise'ye her şeyi anlatabiliyordu. Bugün ise...

Oturduğu yerden kalktı ve istasyona gitti. Gişeden Stolpe'ye, daha doğrusu Stolpermünde'ye bir bilet aldı. Oraya saklamış olduğu bin markı, daha doğrusu dokuz yüz doksan markı alacak, Elise'ye verecek ve "Artık her şey yolunda," diyecekti.

Stuff'la erkek erkeğe konuşacak, Gebhardt'ın da odasına gidecek ve gerçeği anlatacaktı. "Belediye Başkanı bana, eğer bazı sırlarınızı anlatırsam kimi öneriler yapacağını söyledi," diyecekti. "Haberiniz olsun." Sonra ne olacağını bekleyecekti.

Tren, Lohstedt'e varınca indi. Gişeye gidip biletin geri kalanını iade etti. Kafasından geçenleri gerçekleştirmek için henüz çok erkendi. Elise'ye paradan verip kendine yeni bir gelecek araması da gerekmiyordu. Onu tekrar yola getirmek için başka yolları denemeliydi. Biraz duygusal davranmalı, ona biraz zaman ayırmalı, birkaç akşam evde yanı başında oturmalı, ikide bir Stuff'u kötülemeliydi. Sonra da, bir gün eve dönerken tarlalardan topladığı çiçekleri getirip vermeliydi. Meyhanelere bir süre uğramasa iyi ederdi. Evet, en doğrusu buydu...

Elinde bir demet tarla çiçeği, Lohstedt'ten Altholm'a yürüyerek dönüyor. Hava, zifirî karanlık. Doğada ölü sessizliği. Rüzgâr, yüzünü yalıyor. Tredup, yavaş yavaş rahatlıyor. Son günlerde içini saran korku onu terk ediyor. Şarkı söylemeyi deniyor. Okulda öğrettikleri şarkıları mırıldanıyor. Evet, kendine geliyor. Yaşamı hiç de sandığı kadar kötü değil.

Hay Allah! Elise'nin hamile olduğunu unuttum! Stuff'dan bir an önce o kadının adresini almalıyım!

Kaç hafta oldu? Hapisten eve yolladıkları gündü. Neredeyse bir ay oldu. Yoksa beş hafta mı? Aldırmak için belki de henüz erken. Bunu hemen Elise'yle konuşmalıyım. O yine ümitlenmeli, yüreklenmeli...

Tokatlamış olduğu kadına on kilometre uzaktayken insan böyle barıştırıcı güzel şeyleri düşünebiliyor. Evince dönünce ise...

Dışarıda duruyor. Saat on ikiyi geçmiş. Oturma odasının iki penceresi de açık. Perdeler rüzgârda dans ediyorlar. İçeride ışık yanıyor.

Yavaş yavaş pencereye sokuluyor. Gecenin bu saatinde mutlaka çocukların yırtık sökük lerini tamir ediyor, diye bir an düşünüyor.

Hayır, karısı dikiş dikmiyor. Önünde duran kâğıda bir şeyler karalıyor. Yanı başındaki lamba yüzünü aydınlatıyor.

Güzel, rahat bir yüz. Yıllarını boşuna bu kadınla geçirmemişti. Ona çocuklar doğurmuş, onunla yatağa girmiş, evin giderleri üzerine konuşmuş, yarın ne yemek yapacağını hep sormuş, sinemada seyrettikleri filmlerden söz etmiş, çene çalmıştı.

İşte karşısındaki bu yüz, karısınındı.

Rahatlıyor ve hızla kapıyı açıp içeriye giriyor.

Kapının açıldığını duyan kadın hızla bir hareket yapıyor. Önündeki kâğıdı şöyle bir kenara itiyor. Fakat arkasına dönüp bakmıyor. Oturmaya devam ediyor. "İyi akşamlar," demesine de yanıt vermiyor.

Adam üşümüş gibi ürperiyor. Pencereler açık olmasına karşın odada kötü bir koku var. Çocuklarını geceleri tuvalete gitmeye bir türlü alıştıramamıştı. Yatağın altındaki oturaklarını kullanıyorlardı.

Az önceki huzuru kaçıyor. Yine de karısına sokulup elindeki çiçekleri masaya, kâğıdın üzerine bırakıyor.

Kadın şaşkın şaşkın çiçeklere bakıyor. Sonra başını çevirip bakışlarını kocasına dikiyor.

Adam sarhoş filan değil. O akşam bir yudum olsun içmemişti.

"Teşekkür ederim," diye mırıldanıyor kadın.

Kocasının bakışını sezince, önündeki kâğıt aklına geliyor. Eliyle üzerini kapatmak istiyor. Fakat çok geç. Adam her şeyi görmüştü.

Yanında duran zarfın üzerindeki, iri bir yazıyla kaleme alınmış isim ve adres de dikkatini çekmişti. Kocası, masadan iki adım ötede durmasına karşın, yazıları gaz lambasının ışığında kolayca okuyabilmiş ve ani bir el hareketiyle zarfı kavramıştı.

Kadın tepki göstermiyor. Çok geç, diye düşünüyor. Ayağa kalkıyor, sırtını duvara dayıyor ve başı önünde öyle duruyor. Sanki o anda mektubu okuyacak kocasının yüzünü görmek istemiyor.

Adam sadece homurdanıyor. "Çok güzel," diye kadın mırıldanıyor. "Max, çocuklarımızı düşün!"

Bir an ikisi de konuşmuyor. Sonra yine kadının sesi duyuluyor, "Onu postaya vermeyecektim..."

Fakat adamın okuduğu satırlar çok ilginç... Getirmiş olduğu çiçekler zehir ve alçaklığa dokunmuş, bazı kelimlerin üzerine çiçek tozu dökülmüştü.

"Bu da ne demek oluyor..." diye mırıldanıyor. Ancak sesinde öfkeden çok şaşkınlık var.

"Hayır, hayır..." Kadın atılıyor. "Bu gece susalım, Max. Yarın sabah, tabii istersen yarın sabah konuşuruz. Sen bana çiçekler

getirdin. Gel bir daha deneyelim... Ben de yine eski Elise olmak istiyorum... Bırak şu kâğıt parçasını. İzin ver ocağa atayım. Yemin ederim, bir daha böyle şeyler yazmayacağım. Hem yollamayacaktım ki. İnan bana!"

Adam karısının söylediklerini dinlemiyor. "Nasıl yaparsın böyle bir şeyi?" diye konuşuyor. "Yaptığının şantaj olduğunu bilmiyor musun? İnsanı içeri tıkarlar! Stuff bütün suçu bana yükler. Herkes de ona inanır..."

"Hayır, Max, lütfen şimdi konuşmayalım..."

"Kızlara kürtaj yaptıranın Stuff olduğunu ben hiçbir zaman söylememiştim. Sen bunu kafandan uydurmuş olmalısın. Bana anlatan bambaşka biriydi..."

"Max ver şu mektubu. Lütfen!"

"Yaptığının ne kadar alçakça bir şey olduğundan haberin var mı? Sen sadece Stuff'la benim değil, zavallı kızların da başını büyük derde sokacaktın! Stuff'a şantaj yaparak beş yüz mark koparabilmek için herkesi içeri attırmayı göze almıştın! Hiç bunları düşünemedin mi?"

"Çok öfkeliydim," diye mırıldanıyor kadın. "Stuff hak etmedi değil, fakat az önce söylediğim gibi, ben bu mektubu yine de postaya vermeyecektim..."

"Stuff bunu hak etmedi!"

Kadın atılıyor, "O kötü bir adam. Seni meyhaneye götürüyor, karılarla buluşturuyor. Senin doğru dürüst çalıştığın da yok. Çoktandır ilan toplamaya gitmediğini Wenk söyledi."

"Yalan söylüyorsun. Wenk böyle bir şey söylemedi. Bugün öğle üzeri onun odasıyken konuştuklarınızı dinledim."

"Stuff'un kızlara yaptığı alçaklık! Sen de beni aynı kadına götürecektin. Çocuğumuzu..."

Kadın ürperiyor ve başını çevirip az ötede yataklarında uyuyan çocuklarına bakıyor.

"Evet! Yine mi çocuğumuz olacak? Bunlarla yeterince uğraşmıyor muyuz?"

"Fakat şimdi paramız var. Onunla rahat rahat geçiniriz..."

"Şimdi paramız yok. Gareis'ın uydurmuş olduğu o bin markı bir türlü kafandan atamıyorsun. Bende o para yok, sen de o parayı hiçbir zaman görmeyeceksin!"

"Bu söylediğin yalan! Hem de çok namussuzca bir yalan! Az önceki Stuff yalanından hiç farkı yok. Para da cebinde."

"Hiçbiri doğru değil!" Tredup bağırıyor. "Para da yok! Sen çok kabasın! Para hırsın inanılmaz. En iyi arkadaşıma şantaj yapıp beş yüz mark istiyorsun. Ben buna alçaklık derim!"

"Benim para filan istediğim yok. Ben ne senin bin markını, ne de Stuff'un kirli parasını istiyorum. Ancak şunu kafana sok, bin markı getirmedikçe şu kapıdan içeriye girmek yok. Biliyorum, cebinde o para olduğu sürece, istediğin yere çekip gidersin. Ailenle ilgilenmeyeceğine çok eminim."

"Çok güzel bir mantık seninki! O parayı hem istemiyorsun, hem de istiyorsun."

"Senin beni anlamaman mantığa daha uygun!"

"İstediğin beş yüz marka gelince... Hem en iyi arkadaşım Stuff'u ele vereceksin, hem de hiçbiri suçu olmayan kızcağızları içeri attıracaksın. Lanet olsun!" Yere tükürüyor.

"Hey!" diye karısı bağırıyor. Gözlerinden ateşler fışkırıyor. "Ne yaptığına dikkat et! Benim de sana söyleyeceklerim var." Bir an susuyor. Sonra aynı öfkeyle devam ediyor, "Hayır, hayır, söylemeyeceğim! Bu konu benim için kapandı."

"Hiçbir şey bilmediğin için." Tredup öfkeyle karışık sırıtıyor. "Eğer benzeri bir mektup daha yazıp postaya verirsen... Bu davranışın benim için boşanma nedeni olur. Çekip giderim. Kadının böyle alçaklık yaptığı evliliklere her yargıç son verir."

"Öyle mi?" diyor karısı. "Öyle mi? Peki erkek alçaklık yapıyorsa ne olur? Elindeki fotoğrafları satıyor, zavallı köylüleri ele veriyor, insanlar içeri atılıyor... İşte bütün bunlar alçaklık değil mi? Eline geçen parayı da karısına vereceğine, meyhanelerde orospularla harcıyor. Erkeğin bu yaptıklarına alçaklık denmez mi? Yazdığım şu mektubu kimseye yollayacak değildim. Fakat sen o fotoğrafları sattın."

"Sen yanlış şeylerden yola çıkıyorsun," diyor Tredup. Kafası biraz karışmış gibi. "Her basın fotoğrafçısı, çektiği fotoğrafları isteyene satar!"

"Öyle mi?" diye kadın öfkeyle sesini yükseltiyor. "Ben ikisi arasında pek fark göremiyorum. Sana göre senin yaptıkların hep doğru, benim yaptıklarımsa hep yanlış. Sen kimsin, biliyor musun? Sen başkalarına alçak davranan birisin! Bana da alçakça davrandın! Sarhoş oldun mu başkalarına yatakta yaptıklarımızı anlattığın kulağıma geldi. Hem..."

"Kapat çeneni!" diye kocası homurdanıyor. "Çocuklar..."

Fakat kadın susmuyor. "Ver şu mektubu! Mektubum cebinde sağa sola gitmeni, kafayı buldun mu her şeyi masadakilere anlatmanı istemiyorum! Ver!"

Kadın elini uzatıyor. Mektubu almak istiyor. Fakat adam bir eliyle onu bileklerinden yakalıyor. Mektup diğer elinde. Kadın, dişlerini onun eline geçiriyor. Bir haykırış.

Kadın mektuba uzanıyor, fakat kocası hızla eline vuruyor. Bir itiş kakış. Mobilyalara çarpıyorlar. Bu arada uyanmış olan çocuklar bağırmaya başlıyor.

Adam karısını yumrukluyor. Arka arkaya başına yumruklar iniyor. Kadın haykırıyor ve yere yuvarlanıyor.

Kapı açılıyor. Ön evde oturan, ev sahibi manav içeriye giriyor. Başka komşular da pencereye sokuluyor.

"Bay Tredup, böyle şeylere izin vermiyorum! Sizden çoktandır rahatsız oluyorum! Eve sürekli sarhoş dönüyorsunuz, her geldiğinizde de kavga çıkarıyorsunuz. Ay başında bu evi boşaltacaksınız."

Kadın ayağa kalkıyor ve ev sahibinin yanına gidiyor. "Hemen çıkın! Sizin burada işiniz yok! Bizim evi terk edip etmeyeceğimize de Konut Dairesi karar verir. Öyle değil mi, Max?"

"Evet, Elise," diyor kocası.

7

Eyalet Başkanı Temborius ayağa kalkıyor.

"Sayın Baylar geldiğiniz için sizlere teşekkür ediyorum. Az önce anlattıklarınız beni çok etkiledi. Sözü edilen olaylar derhal incelenip araştırılacaktır. Araştırmalarımız sona erene kadar sabretmenizi diliyorum. Sabır, sabır ve yine sabır. Şunu da şimdiden kesinlikle söyleyebilirim –bu gizli kapaklı değil– Altholm'da olup bitenler sadece bizim değil, en yüksek makamların da dikkatini çekmiştir. Bundan sonra ne yapılacağı üzerine iyice düşünülüp taşınılacaktır.

Sizlere tekrar teşekkürlerimi sunar, sabırlı olmanızı rica ederim."

Temborius, misafirleri karşısında hafifçe eğiliyor. Yanında oturmakta olan Stolpe yönetiminden iki temsilci de, Meclis Üyesi Schimmel ve yardımcısı Meier, hemen yerlerinden fırlayıp onu taklit ediyor.

Altholm kenti tüccar ve esnaf temsilcileri de yerlerinden kalkıp saygıyla eğiliyor. Bütün masa bir an için rüzgârda kımıldayan çavdar tarlasını andırıyor.

Sonra Altholmlular dışarıya çıkıyorlar.

Eyalet Başkanı, bir elini yazı masasına dayamış, diğer eli belinden sallanan saat zincirinde, peşlerinden öyle bakıyor. Yardımcı Meier büyük masanın üzerinde duran dosyaları topluyor. Meclis Üyesi Schimmel, rafların önünde durmuş kitap sırtlarını okuyor.

Kapı kapanıyor. Odada hava değişiyor.

"İşte böyle," diye konuşuyor Eyalet Başkanı ve yerine oturuyor. "Doğruyu söylemem gerekirse, anlatılanlar benim için pek sürpriz olmadı. Beyler, biraz oturmaz mıydınız?"

Beyler oturuyor.

"Her yerde sorunlar..." diye konuşuyor Temborius. Ancak şu anda bazı olayların ona sorun yaratmasından memnun olmadığı hissini de vermiyor. "Alt düzey idareciler hatalar yapıyor. Karşımıza halk çıkıyor. Bazı şeyleri düzeltmek zorundayız. Uzlaşıp yeniden birlik beraberliğe nasıl dönebileceğimizi görür gibi oluyorum..."

"Evet, haklısınız," diye Meclis Üyesi Schimmel atılıyor. "Gareis da mutlaka bazı hatalar yaptı!"

"Gareis!" Temborius bir an susuyor. Sonra sesini yükselterek devam ediyor, "Meier, köylülerin yürüyüşünden önce beni ziyaret etmiş olan Gareis'a ne demiştim? Haydi, söyleyin!"

"Polislere gereksiniminiz olacak, demiştiniz," diye yardımcısı Meier hızlı hızlı konuşuyor.

"Evet, evet. Fakat şimdi konumuz polis değil. Başka ne demiştim, Meier?"

Yardımcısı Meier düşünüyor. Hafızasını zorladığı belli. Sonunda konuşuyor, "Köylülerin kavga çıkarabileceğine dikkat çekmiştiniz!"

"Sevgili yardımcım, evet... Bunu da söylemiştim. Fakat çok önemli bir şeye dikkatini çekmiştim... Demiştim ki, bu yürüyüş

yasaklanmalı! Bunu söylemedim mi? Ben yürüyüşün yasaklanmasını talep etmedim mi?"

"Evet, haklısınız," diye yardımcısı atılıyor. "Bunu birkaç kez söylemiştiniz."

"Şimdi işler sarpa sarınca adam kalkmış bana geliyor, yardım etmemi istiyor! Altholmlu tüccarlar da aynı istekle karşıma çıkıyor. O ise ne yapıyor, Altholm'daki masasında oturup rapor yazıyor! Başka bir şey yaptığı yok. Raporu da bir şey olsa!"

Karşısındakiler, başları önlerinde öylece oturuyorlar. Temborius konuşmak, içini dökmek istiyormuş gibi. Konuş bakalım!

"Peki, ne yazıyor o raporda? Boykot başarıya ulaşamadı. Etkileri hemen hemen hiç hissedilmiyor. Beyler, kentli tüccarların anlattıklarını siz de duydunuz. Öyle değil mi?"

Karşısında oturanlar başlarını "evet" der gibi sallıyorlar.

"Bu boykotun sonuçları çok kötü oldu. Kent ekonomisini sarstı, hatta yer yer batırdı. Başarıya ulaşamamış!"

Temborius birden gülüyor, "Bu soruna şimdi ben el atacağım, her şeyi yine yoluna sokacağım." Meclis Üyesi'ne bakıyor, "Konunun hukuki yanıyla ilgilendiniz mi? Olup bitenlere Başsavcı ne diyor?"

"Duyduğum kadarıyla bazı köylülere dava açacakmış. Önderlerini Yargıç'ın karşısına çıkarmak istiyormuş. Şu suçlamaları yapıyormuş: Toplantı yasasını ihlal etmek, kamuya hakaret, devlet gücüne saldırı, yaralanmalara neden olmak, asayişi bozma ve ayaklanma girişimi."

"Suçlamalar hiç de az değil." Eyalet Başkanı memnun gibi. "Köylüler başlarına sorun açtı. Bu dava mahkûmiyetle sonuçlanabilir."

"Bence de öyle. Burada şunu da belirtmek istiyorum. Sağcı partilerin de desteklediği, Altholm olaylarıyla ilgili soru önergemi yakında Prusya Eyalet Meclisi'ne getireceğimi bilginize sunmak isterim.."

"Çok güzel. Sayın Schimmel siz iyi çalışmışsınız. Beyler, siz de biliyorsunuz ki Bakanlık'la aram çok iyidir. Vereceğiniz soru önergesini destekliyorum. Bir an önce bir şeyler yapılmak zorunda.

Sayın Bakan dosyayı henüz talep etmedi. Ben vereceğim kararlarda özgürüm. Ancak Sayın Bakan'ın nasıl bir karar vereceği şu anda bilinemez. Çünkü bu arada Gareis da... Gerçi burada şunu da belirtmek isterim, Sayın Bakan'ın kimlere yakın olduğunu pek anlayamıyorum. Ancak geçmişteki bazı olumlu girişimlerimi unutmamış olduğunu da ümit ediyorum. Bu nedenle..."

Karşısında oturanlar dikkatle ona bakıyor.

"Biz..."

Çok önemli bir şey söylemek istediği, Eyalet Başkanı'nın gözlerindeki ışıltıdan belli. Kalem tutan elini havaya kaldırıyor.

"Biz her zamanki gibi duruma göre dengeleyici, düzeltici, uzlaştırıcı olacağız, alt makamların hatalarını da ortadan kaldıracağız. Bu nedenle tek bir görüşe saplanıp kalmayacağız. Biz herkese açık olacağız.

Sadece köylülerle kentliler polise karşı değil. Çoğu Pomeranyalı da Altholm polisini eleştiriyor. Biz ise ona destek vereceğiz, yaptıklarının doğru olduğunu açıklayacağız. Biz devlet otoritesini güçlendireceğiz, köylü önderlerinin sırtını sıvazlamayacağız!"

"Ancak..." Şöyle bir gülümsüyor. "Bir koç bağışlayacağız. Uzlaşma şöleni yapacağız. Günah çıkaracağız. Meier, siz buna 'Purim' dersiniz, öyle değil mi?"

Yardımcısı başı önünde gülümsüyor.

"Beyefendiler, biz bunları başaracağız. Biz, 'Polis doğru davrandı,' diyeceğiz. Ancak... Evet, her sorunun bir çıkış yolu vardır. İnsan istedi mi her şeyin altından kalkar. Günümüzde idari mekanizma çok iyi eğitilmiş elemanlara sahiptir. Böyle konuşurken Gareis'ı düşünmüyorum. Onun bazı güçlü yanları yok değil. Hayır, benim aklıma gelen şu çalışkan kişi... Neydi adı?"

"Sanırım Frerksen demek istiyorsunuz..." diye yardımcısı Meier atılıyor. Övgü alıyor. "Doğru! Çok doğru! Aklıma gelen şu Frerksen'di. Uzlaşma şöleninin ardından insanlar biraz olsun sakinleşti mi de katılımcıları aynı masada bir araya getireceğiz. İşte o zaman, benim başkanlığımda yapılacak bu toplantıda her şey dengelenecek, karşı görüşteki insanlar arasında uzlaşma sağlanacak."

"Peki köylüler de mi katılacak?"

"Tabii onlar da katılacak. Beyefendiler, biz öncelikle büyük tarım kuruluşlarını, konuyla ilgili resmî makam temsilcilerini ve köylü derneklerini davet edeceğiz. Tabii köylüler de birkaç temsilciyle bu toplantıya katılacak. Otuz katılımcı arasında üç köylü oturdu mu çoğunluğun alacağı kararlar geçerlidir! Biz bu konuları iyi biliriz.

Beyefendiler, geldiğiniz için sizlere teşekkür ederim. Gelişmelere olumlu baktığımı söylemek istiyorum. Ancak bu düşüncesizce bir iyimserlikten çok, kaygılardan kaynaklanıyor. Şimşekler çaktı, dolu yağdı, fakat fırtına geldi geçti.

Ve şimdi biz geliyoruz! Ve gökkuşağını beraberimizde getiriyoruz.

Beyefendiler, teşekkür ederim."

8

Öğleden önce güneşi Stolpermünde'deki evin odasını aydınlatıyor. Tavandan aşağı, duvara altın bir şerit gibi iniyor. Güneşin ışığında binlerce toz zerresi uçuşuyor. Bir yukarı bir aşağı oynaşıyorlar. Odaya vuran güneş, kareli yatak örtüsünü de aydınlatıyor.

Oradan yastığa geçiyor.

Yataktaki hasta biraz huzursuz. Başını sağa sola çeviriyor. Fakat güneşin ışığından kurtulamıyor. Gözlerini açıyor, hemen kapatıyor, yine açıyor.

Banz, yattığı yerde yavaşça doğruluyor. Başına sarılı bezler, yastığın üzerine düşüyor. Oturuyor ve etrafına bakınıyor.

Nerede olduğunu görünce hafifçe başını sallıyor.

Kulak kesiliyor. Ev çok sessiz. Sadece odanın içinde uçuşan yüzlerce küçük sineğin vızıltısı duyuluyor. Yine başını sallıyor. Yine kulak kabartıyor. Başını pencereye çeviriyor. Dışarısı sessiz. Ne ahırdan, ne de bahçeden ses geliyor.

Adam memnun. Fakat bilmek istediği bir şey var. Kapının yanında bir takvim asılı. Karısı unutmamışsa her gün yapraklarını

koparmıştır. O zaman bugün hangi gün olduğunu bilecek. Fakat yataktan göremiyor. Hafifçe öne doğru eğiliyor. Gözlerini kısıyor, ancak takvimdeki rakam bulanık.

Banz, aniden dengesini yitiriyor, başını önce yatağın kenarına çarpıyor, sonra da iskemleye. Banz, kendini yerde buluyor. Başı acıyor. Suratını buruşturuyor. Fakat düştüğü için yine de memnun. Yatağın dışı, içinden çok daha serin.

Şimdi karısının odaya gelmesini beklemek zorunda. Güneş ışınlarına bakılırsa, saat on bir olmalı. Karısının gelmesi daha bir saat sürebilir.

Takvim yaprağını, düştüğü yerden de okuyamıyor. Biraz dinlendikten sonra sürüne sürüne kapıya yaklaşmalı. Şimdi kendini çok bitkin hissediyor. Sanki ellerinin üzerinde küçük sinekler geziniyor. Çoktandır hastaydım galiba, diye düşünüyor. Ellerinin derisi yumuşacık.

Bir süre, düştüğü yerde kalıyor. Gözleri kapanıyor. Uyuklar gibi oluyor. Fakat bu uzun sürmüyor. Gözlerini yine açtığında güneş hâlâ yatağın başucunda.

Bir ses duyuyor. Dışarıda, avluda biri var. Ayak sesleri geliyor kulağına. Bu tanıdığı bir ayak sesi değil. Dolaşan, bir köylü olamaz. Sanki nereye gideceğini bilmeyen huzursuz biri var avluda. Onu tanımıyor.

Aradığı bir şey varsa, mutlaka içeriye girecek, diye düşünüyor. Banz, gözlerini kapatıyor, sonra hafifçe aralayıp kapıya doğru bakıyor.

Haklı çıkıyor. Biri binaya yaklaşıyor, dış kapının üzerindeki çıngırak çalıyor. Yabancı, kapıyı açıp içeriye girmiş olacak... Herhalde şimdi holde duruyor, diyor kendi kendine.

Tabii önce sol kapıyı tıklatıyor. İçeriye girip de birisini arayan her yabancı, nedense önce çocukların odasının önünde durur. Yabancı, sonra karşıki kapıyı tıklatıyor. Burası mutfak.

Evet, düşündüğü gibi, gelen kişi bir yabancı.

Sonunda Banz'ın içinde olduğu odanın önünde durup kapıyı tıklatıyor. "Girin!" diye sesleniyor Banz. Üzerinde sadece bir gömlek, başını yanındaki iskemleye dayamış, bitkin oturuyor. İçeriye giren bir yabancı için mutlaka tuhaf bir görünüm.

Kapı aralanıyor. Banz, kısık gözlerinin arasından karşısında gri üniformalı birini görüyor. Bu ne üniforması, diye bir an düşünüyor. Omuzlarında kırmızı kapaklar var. Acaba Rayh Gönüllüler Ordusu'ndan mı? Omzundan beline inen bir kayış da yok. Öyleyse buraya bir görevle gelmemiş.

Banz, kısık gözlerini açmıyor. Gelen, öküzün tekiyse beni baygın halde böyle oturuyor sanacak, diye düşünüyor.

Üniformalı adam, bir an kapıda durduktan sonra içeriye giriyor. Gözleri kapalı oturanı uyandırmak için, iri adımlar atıyor. Sen istediğin kadar gürültü yap, diyor Banz kendi kendine. Doğru adım atmasını bilmiyorsun.

Adam karşısında duruyor, yüksek sesle öksürüyor ve konuşuyor, "Hey!"

Banz düşünüyor: Hey, demesini herkes bilir. Hele bir bakalım daha neler çıkacak ağzından?

Adam başka şey söylemeye niyetli değil gibi. Oda yine sessizleşiyor.

Yine küçük sineklerin vızıltısı duyuluyor.

Acaba ne yapıyor, diye Banz düşünüyor. Gözlerini kısıp bakmak istiyor, fakat hemen bundan vazgeçiyor.

Adam birkaç adım daha atıp Banz'ın yanında duruyor. Sonra yine uzaklaşıyor. Çekilen bir iskemlenin sesi. Adam oturuyor.

Fena birine benzemiyor, diye Banz düşünüyor. Kaldırıp yatağa oturtmadı, öyle yerde bıraktı. Bakalım daha ne olacak?..

Hışırdayan kâğıt sesleri. Cebinden çıkarmış olacak. Yoksa hacze mi geldi? Fakat Rayh Gönüllü Ordusu haciz işlerine karışmıyor ki!

Daha başka sesler de duyuyor. Sonra bir kibrit yanıyor. Çok hoş bir puro kokusu burnuna geliyor.

Lanet olsun, diye Banz düşünüyor ve kırpıştırarak gözlerini aralıyor.

"Sonunda uyanmaya karar verdin galiba?" diye adam mırıldanıyor.

"Henüz kesin karar vermedim," diyor Banz. "Seni tanımıyorum ki!"

"Herkes beni tanımaz," diye konuşuyor üniformalı. Çenesindeki küçük keçisakalı sarımtırak.

"Evet, bu doğru," diyor çiftçi Banz.

Sonra, bir süre ikisi de konuşmuyor.

"Üzerindeki ne üniforması?" diye Banz soruyor.

"Bu bir hapishane gardiyanı üniforması," diye yanıt veriyor adam.

"Sen hapishanedensin demek?"

"Evet, yaşam boyu," diyor adam ve gülüyor. Gülüşü bir keçinin melemesini andırıyor.

Sonra yine susuyorlar.

Yabancı adam özür diler gibi konuşuyor, "Bu bir Cumhuriyetçi üniforması. Eskiden ben güverte subayıydım. Üniformalarımız mavi veya beyazdı. Karnımız aç değildi."

"Evet..." diyor Banz.

Susuyorlar. Küçük sinekler vızıldıyor.

"Rahat mısın?" diye adam soruyor.

"Böyle iyiyim."

"Yataktan daha serin, değil mi?"

"Evet."

Adam ceplerini karıştırıyor.

Ne arıyor, diye Banz bir an düşünüyor.

Adam cebinden bir kâğıt çıkarıyor.

Banz düşünüyor: Cezaevi artık insanları gelip evlerinden mi alıyor? Bunu eskiden jandarma yapardı.

"İşte burada," diye konuşuyor adam ve Banz'a bir gazete kesiği gösteriyor. Daha önce çok okunmuş olduğu belli. Kimi yerleri yırtılmış, kâğıdın rengi kaçmış.

Polisin bir duyurusu. Stolpe bombacısını yakalatacak kişiye verilecek ödül, on bin marka çıkarıldı. Duyurunun yanında bir fotoğraf var. Fotoğrafta bir tahta kutu. İçinde bir çalar saat, konserve kutusu ve sayısız elektrik telleri görülüyor. Bomba yapmaya uygun malzemeler ve bombanın nasıl yapılacağı üzerine de kapsamlı bir açıklama. Polislerin bulduğu bazı izlerden uzmanlar bu bildiriyi hazırlamış olacaktı. İlginçti.

"İlginç, değil mi?" diyor yabancı adam. "Nasıl bomba yapılacağını anlatıyorlar. Bu bana yetti."

Banz yine gözlerini kapatıyor. Ne bir şey bilmek istiyor, ne de duymak.

Adam ise konuşmasını sürdürüyor, "Buradakileri değişik çöplüklerden bulmam zor olmadı. Tahta parçaları, konserve kutuları, teller, piller ve çalar saat... Bombayı gören hiçbir uzman, onları nereden aldığımı anlayamaz."

Banz, uykuya dalmak üzere.

"Ordudayken görevimin yanı sıra saatçilik öğrenmiştim. Elime geçen çalar saatleri parçalarına ayırdığımda başçavuşum hep kızardı. Fakat sonunda istediğimi başarmıştım. Şimdi de çöplerden bomba yapmayı kolaylıkla beceriyorum. İstediğim anda patlıyor. Dakikası dakikasına."

Banz, hafiften horluyor.

"Çöpteki pillere tekrar yaşam vermek de hiç zor değil. Onları kaldırıp atmak saçmalık. Yenilemek için asitle reçine yeterlidir. Saat çaldığı anda oluşan kıvılcımları bir görmelisin!"

Banz, uyuyor.

"Konserve kutusuna koyacağım malzemeler gerekli. Fakat onları da kolayca bulacağıma eminim. Öyle değil mi?"

Fakat Banz uyuyor.

Üniformalı devam ediyor, "Kimin beni ilgilendirdiğini de artık biliyorum! Gareis veya Frerksen. Olayların başlamasına Frerksen yol açmıştı. Polisleri köylülerin üzerine saldırtan oydu. Fakat Henning, 'Domuzun teki şu Gareis!' diyor."

Banz, gözlerini kırpıştırıyor.

"Henning diyor ki, 'Üstleri istemeseydi Frerksen, kuyruğu bacakları arasında bir köpek gibi dolaşırdı.' Köylüleri tuzağa düşüren Gareis'dır. Henning, 'Dost gibi görünüp her şeye izin verdi, yürüyüş yapmaları için onları yüreklendirdi,' diyor. Fakat bu arada vergi vermeyenlerin hayvanlarına el koyarak da olaylar çıkardı."

Banz, kendine geliyor, karşısındakinin anlattıklarına kulak kabartıyor.

Adam, konuşmasını sürdürüyor, "Henning hâlâ hastanede. Tutuklu olduğu için kapısında nöbet tutmamız gerekiyor. Bu nedenle onu tanıyorum."

"Henning niçin hastanede?"

Keçisakallı, yerdeki adama aşağılarmış gibi şöyle bir bakıyor. "Bundan haberin yok mu? Sen tam inek köylüsüsün! Dünyadan haberin yok. Altholm yürüyüşünde Henning elindeki bayrağı vermediği için ona saldırdılar. O artık ömür boyu sakat bir insan."

"Evet, anlıyorum," diyor Banz. "Yanılmıyorsam bunu bir yerde duymuştum..."

"Henning artık bir kahraman," diye devam ediyor yardımcı gardiyan Gruen. Böyle bir kahramanı tanıdığı için gurur duyduğu gözlerinden belli. "Kollarına ve ellerine tam otuz bir kılıç darbesi indirmişler. Köylüler Henning'i artık yüceltiyor. Altholmlular da bayrağı taşımış olan bu insanın şimdi bir kahraman olduğunu biliyor."

"Bayrak taşıyan kişi, elindeki bayrakla bir kahraman veya bir şehit olur," diye konuşuyor Banz.

"Çok doğru," diyor Gruen de. "İşte bu nedenle de o bir kahraman!"

"Evet."

Sonra ikisi de susuyor.

"Şimdi ne yapacağım?" diye üniformalı biraz sonra soruyor. "Samanlığın anahtarını verecek misin? Yoksa kapısını kırıp emaneti alayım mı?"

Banz, bir an düşünüyor. "Emanet orada duruyor mu, bilmiyorum..."

"Tabii orada. Başka nerede olacak? Ötekiler istemiyor ki."

"Anahtar mutfakta asılı. Tereyağı fıçısının yanında. Tabii, karım yanına almamışsa..."

"Peki," diyor adam ve dışarıya çıkıyor.

Banz, dışarıdan sesler duyuyor. Bir an için adama, defol git, demek istiyor. Fakat kendini çok güçsüz hissediyor. Yattığı yerden doğrulup ayağa kalkamıyor.

Az sonra samanlıktan sesler geliyor. Kilidin ve kapının açıldığını duyuyor.

Acaba sandığı bulacak mı, diye Banz düşünüyor. Gelip, sandık nerede, diye sorarsa suratına yumruğumu indireceğim.

Az sonra samanlığın kapısı kapanıyor. Sendelermiş gibi yürüyen adamın ayak sesleri yaklaşıyor.

"Anahtarı yine tereyağı fıçısının yanındaki yerine astım. Şimdi gidiyorum. Seni kaldırıp yatağına yatırayım mı?"

"Sandık nerede?"

"Her şeyi ceplerime soktum. Böylece dikkat çekmem. Seni yatağa yatırmamı ister misin?"

"Hayır, böylesi daha iyi."

"Öyleyse gidiyorum."

"Git bakalım!"

9

Çok güneşli, güzel bir sabah. Saat dokuzda, yardımcısı Stein'ın bürosuna giren Gareis da güçlü ağustos güneşi gibi yusyuvarlak. Kendini canlı ve güçlü hissediyor.

"Günaydın, küçük yardımcım! Bugün nasılsınız? Tanrım, nedir o surat? Sinirli, kırışıklarla dolu. Bakışlarınız kötümser. İnsan yeni güne böyle başlar mı? Dün akşam çok mu haylazlık ettiniz?"

Yardımcısının bir şey söylemesine olanak tanımıyor.

"Dün akşam Berlin'deydim! Her zamanki gibi coşku dolu bir kent! Orada yapacak çok iş var. Elimde olsa hemen kalkar giderdim."

Durduğu yerde, pantolonla yelek içine zor sığan vücudunu dans eder gibi sağa sola sallıyor. Sonra yüksek sesle gülüyor.

"Bazı herifler diyor ki, daha da yukarılara çıkmak istiyormuşum. Ne var bunda? Birilerini kızdırmak istersem belki günün birinde bunu da gerçekleştiririm. Ömür boyu burada, Altholm'da

mı çalışıp duracağım? Akşamları huzur içindeki evime dönüp bahçemdeki güllerle mi ilgileneceğim? Bütçe görüşmelerinde bütün partilerle kavga mı edeceğim?"

Yağlı vücudunu atar gibi koltuğuna oturuyor. "Belki Duisburg'a giderim. Belki de Chemitz'e. Berlin yakınlarında, uyuklayan on binlik küçük bir yerleşimi canlandırmak da bana yeter. Fakat Altholm? Bunlar Altholm'u ne sanıyor?"

"Sanırım bu sabah henüz büronuza uğramadınız," diye yardımcısı konuşuyor. Sesi biraz sinirli çıkıyor.

"Hayır, uğramadım. Şimdi şu suratınızı görünce, canım okuldan kaçan bir çocuk gibi kapıyı vurup çıkmak ve bütün günümü kent dışında bir yerde geçirmek istiyor. Ne dersiniz, şimdi şoförü çağırtıp deniz kenarına bir yere gitmeye? Önce sularda yüzer, sonra da güzel bir yemek yeriz. Suratımı tanımayan ve boykota karşın önümüze bir tabak yemek koyan bir lokantaya gireriz. Sonra da gece yarısı sessizce eve döneriz..."

"Burada ışıklar yavaş yavaş söndürülüyor," diye yardımcısı biraz tuhaf mırıldanıyor.

"Sevgili Stein, ben onları yine yakmasını bilirim! Bir gün burada değildim, yine bir şeyler oldu galiba? Bu hep oluyor! Bir öğleden sonra kentten ayrılıyorum, pazar alanında insanlar birbirine giriyor."

"Sayın Başkan, ben sizin yerinizde olsam odama giderdim..."

"Orada beni lanet olası bir şey bekliyorsa aceleye ne gerek var? Yine köylüler mi?"

Yardımcısı suratını asıyor ve "evet" der gibi başını sallıyor.

"Size bir şey söyleyeyim mi, şu köylüler konusu beni artık pek ilgilendirmiyor. Daha doğrusu, umrumda bile değil. Konu kapandı, Sevgili Stein. Bakan'ın yanındaydım. Sohbet ettik, olup biteni iyice bir gözden geçirdik. Bakan, güvenilir bir adam. Parti yine hoşuma gitmeye başladı. Oradakiler sadece kavgacı ve iş peşinde

koşan insanlar değil. Onlar, ne olursa olsun bir şeyler yaratmak isteyenler de aynı zamanda! Hayır, hayır, köylülerin patırtısı artık unutulmalı! Eyalet Meclisi'ndeki sağcılar hak ettikleri yanıtı alacak. Ve bu yanıt o kadar kesin olacak ki bir soru daha sormaya cesaret edemeyecekler. Sevgili Yardımcım, Bakan arkamızda duruyor!"

"Eyalet Başkanı ise arkamızda değil."

"Temborius mu? Şu dosyalar hayranı mı? Üzerine tozlar birikmeye başlamış şu paragraflar âşığı mı? Şefi karar vermişse onun söyleyeceklerinin bir değeri yok ki!"

"Fakat eğer o Bakan'dan önce karar vermişse..."

Şişman Gareis arkasına yaslanıyor, gözlerini yumuyor ve parmaklarıyla oynuyor.

"Evet..." diye konuşuyor. "Yardımcım Stein, o zaman biz yine pisliğin içindeyiz. Ne oldu ki?"

"Temborius'tan mektup var. Belediye Meclisi'ne. Size de yazmış. Mektup masanızda duruyor. Belediye Meclisi'ne yazdıkları yeter! Oldukça can sıkıcı."

"Böyle bir şeyi tahmin ediyordum."

"Frerksen görevden alındı."

Şişman Gareis hızla ayağa kalkıyor. "Frerksen görevden alındı mı? Bu olamaz. Bu bir ihanet! Yönetim bizi arkadan vuruyor! Yukarıdakiler köylülerin karşısında diz çöküyor. Onlar kendi polisine ihanet ediyor! Buna izin verilmez. Temborius, Bakanına danışmadan karar veriyor."

"Fakat yaptı."

"Çabuk Stein! Koşun! Getirin bana şu mektubu. Hiç zamanım yok. Stolpe'dekine göstereceğim kimin daha güçlü olduğunu, daha iyi savaşacağını ve işçi sınıfının kimin arkasından gittiğini... Çabuk, koşun!"

Yardımcısı Stein az sonra dönüyor ve gidip aldığı mektubu Gareis'a uzatıyor.

Öfkeyle alıp zarfı parçalar gibi açıyor, önce şöyle bir göz atıyor. Sonra dikkatle tekrar okuyor. Az sonra eli, düşer gibi iniyor.

"İnsanın bütün çalışma sevincini yok ediyorlar. Kendini dâhi sanan şu üst düzey yönetici yok mu... Temborius, bu davranışıyla bütün çabalarımı yok ediyor, boykotu da pekiştirmiş oluyor. Nedir başına gelenler, Altholm! Eyalet Başkanı seni kurban ediyor!"

Şişman Belediye Başkanı, arkasını dönüp pencereye gidiyor ve bakışlarını dışarıya dikiyor.

Az sonra yine yardımcısı Stein'ın yanına geliyor. "Kapatın şu perdeleri. Kızgın ağustos güneşi dayanılmaz. Bakın Stein, Sayın Eyalet Başkanı Temborius, yaşanan olayları kesinlikle onaylamadığını belirtiyor. Köylülerin yürüyüşünün yasaklanması gerektiğini söylüyor. Yürüyüş yine de gerçekleştiğinde polisin gizli emre uygun davranması gerektiğini belirtiyor." Bir an susuyor. "Şu yazı nasıl kaybolmuştu? Orada neler yazıyordu, çok bilmek isterdim! Şimdi Temborius'a onu hiç okumadığımı yazamam ki."

Elindeki mektuba yine bir göz atıyor. "Yürüyüşçülere davranışı nedeniyle Başmüfettiş Frerksen'in kesinlikle dikkati çekilmelidir. Bu nedenle kendisi, mahkeme kararına kadar polis görevinden alınacaktır. Frerksen'e sadece büro görevi verilecektir.

Mahkeme sonuçlanana kadar başka resmî açıklama yapılmayacaktır. Sözü geçen dosya, İçişleri Bakanı'na iletilecektir."

Şişman adam birden sırıtıyor. Sırıtması, dolunayı andıran geniş yüzüne yayılıyor. O anda sevindiği bir gerçek.

"Evet, Sevgili Yardımcım, buna tam bir yenilgi denir. Temborius bizden daha eli çabuk çıktı. Bakan'a giderken kendimi ne akıllı sanıyordum."

Şişman adam önüne bakıp susuyor. Fırtına geçti.

"Şimdi yapacağım ilk iş," diye devam ediyor, "Frerksen'i tatile yollamak olacak. Telefon edin ona, hemen yanıma gelsin. Önce dört hafta ortadan kaybolsun. Sonra da bütün Belediye Meclisi

Üyeleri ile konuşacağım ve onlardan çenelerini tutacakları üzerine yemin etmelerini isteyeceğim. Bunu yapmayacaklar mı sizce? Sevgili Stein, şimdi hakiki mermiyle ateş edeceğiz! Artık merhamet yok. İsteklerimi yapmayan, karnına tekmemi yiyecek!

Temborius'un mektubundan, verdiği karardan kesinlikle hiç kimsenin haberi olmayacak. Yoksa altından kalkamayacağım zararlara yol açar. Sonunda kent insanlarına maddi zarar verebileceği için Meclis Üyeleri de çenelerini tutacaktır."

Kapı vuruluyor. Ve Başmüfettiş Frerksen içeriye giriyor.

"Söyleyin bakayım Frerksen," diyor Gareis. "Bütün kent kılıcınızın dedikodusunu yapıyor. Kılıcınız belinizde, öyle değil mi?"

"Evet, Sayın Başkanım." Elini beline götürüyor, fakat aynı anda yüzü kızarıyor.

"Peki, öyleyse insanlar niçin hep kılıcınızdan söz edip duruyor? Yoksa onu bir ara kayıp mı etmiştiniz?"

"Evet, Sayın Başkanım."

"Benimle böyle konuşmayınız. Burada askerde değiliz. Öyleyse dedikoduları anlamıyorum. Bir ara kılıcınız elinizden alınmış mıydı?"

"Evet, Sayın..."

"Tamam, tamam. Kılıcınızı ne zaman geri verdiler?"

Frerksen susuyor.

"Geri vermediler, öyle mi?"

Frerksen susmaya devam ediyor.

Belediye Başkanı, oturduğu yerde doğruluyor. "Kılıcınızın şu anda Komünist Parti KPD'den Matthies'in elinde olduğu doğru mu? Duyduğuma göre her yerde gururla anlatıp duruyormuş."

"Sayın Başkanım, bilmiyorum. O gün bana kılıcı getirdiğinde kılıfı belimde değildi. Sonra, sonra ise unuttum..."

"Öyle mi? Siz kılıcınızı unutup gittiniz. Bir polisin kılıcını unutması o kadar olağandır ki! Profesör ve şemsiyesi. Başmüfettiş

ve kılıcı! Peki şimdi bana şunu açıklayın: Kılıcınızı kaybettiğinizden, birinin onu peşinizden getirdiğinden, sakladığınız yerde unuttuğunuzdan, yürüyüşle ilgili o uzun raporunuzda niçin tek kelimeyle olsun söz etmediniz? Evet, sizi dinliyorum! Sayın Başmüfettiş, şimdi söz sizde."

Fakat Frerksen ağzını açmıyor.

"Sayın Başmüfettiş sizden başka bir açıklama daha bekliyorum. Nasıl oluyor da oğlunuz okulda arkadaşlarına sizin evde, bütün köylüler canidir, kuruşuna dizilmelidir, dediğinizi anlatabiliyor? Hayır, hayır, bunlar uydurulmuş şeyler değil. Oğlunuzun böyle söylediğini bana okul müdürü anlattı."

Frerksen sesini çıkarmadan öyle durmaya devam ediyor.

"Evet, Sayın Başmüfettiş, sadece dinliyorsunuz, fakat yanıt vermiyorsunuz. Yoksa ne yanıt vereceğinizi önce düşünmek mi istiyorsunuz? Buyurun, düşünebilirsiniz. Şimdi doğru eve gitmenizi ve düşünebilmek için bir süre tatil yapmanızı rica ediyorum. Fakat bu tatili Altholm'da geçirmeyeceksiniz. Dört hafta süreyle izinlisiniz. Bana gittiğiniz yerin adresini bildirin. Eğer uzatmanız gerekirse ben size yazarım.

Evet, Sayın Başmüfettiş bütün söyleyeceklerim bunlar."

Mavi üniformalı adam topuklarını vuruyor ve kapı ardından kapanıyor.

Yardımcısı Stein yüzü kireç gibi mırıldanıyor, "Tanrım, Sayın Başkan, Frerksen bu söylediklerinizi hiç unutmayacak!"

"Unutmayacak mı? Göreceksiniz günün birinde bana teşekküre gelecek! Eyalet Başkanı'nın onu görevden almış olduğunu mu söyleseydim? O zaman kendine olan güvenini yitirirdi. Şimdiyse bana çok öfkeli. Bu belki kendine olan güvenini geri getirir. Frerksen kimi zaman bir sandviç kadar yumuşak biridir. Biraz pişip sertleşmesi hiç de fena olmaz."

10

Altholm'da biri var, bu kişi 26 Temmuz'da olup bitenlerin ardından çok ıstırap çekiyor.

Altholm Lisesi'nin de 26 Temmuz olaylarında bir rol oynaması şimdi olağan. Elinde kocaman bayrakla, binlerce insanın önünde yürüyen bir genç, lise öğrencileri için çok hoş bir görünüm. Henning bir kahraman, ona saldıranlar ise alçak.

Peki bu alçakların başı kim? Tek başına yürüyen bu zavallı insanın üzerine kılıçlarla saldırılması emrini veren kimdi?

Başmüfettiş Frerksen'den başkası değildi.

O, kara gücün, duygusuzların, kötülerin temsilcisi bir haindi.

Böyle birini koruyanların olması da en büyük alçaklık sayılırdı. Karadan beyaz, beyazdan kara yapabilen bu koruyucu, lanetlenecek biri olmalıydı!

Hans Frerksen, on bir yaşındaydı. Ortaokulun ikinci sınıfındaydı. Her gün babası adına savaş veriyordu. Evdekilere hiçbir şey anlatmadan yiğitçe savaşıyordu.

Bu savaşı, köylüler yürüyüşünün hemen ertesi günü başlamıştı. Sınıfındaki öğrenciler ondan bakışlarını kaçırmış, aralarında bir şeyler fısıldaşmış, bazıları aşağılar gibi suratına bakmış, ondan uzak durmuşlardı.

Hans, bir gece önce annesiyle babasının bir şeyler konuştuklarını duymuştu. Tuvalete gitmek için uyandığında babasının köylüler için "Büyük suç işlediler... Onlara acımamak lazım," dediğini duymuştu.

Sınıfındakilerin davranışına ilk günler gülüp geçmişti. "Ne salaklar!" diye düşünmüştü. "Hiçbir şeyden haberleri yok!" Bir şey oldu mu hemen polisi kötülemeye alışıktılar. Köylüler olayında da bir zaman sonra polisin doğru davrandığını söylemeye başladılar.

Ve Hans Frerksen'i dışlamayı sürdürdüler. Ders aralarında avluya çıktıklarında ona uzaktan bakıp durdular. Ondan küçük öğrenciler yanına sokulup birbirlerine, "İşte o!" dediler ve koşarak yine uzaklaştılar. Zil çalıp tekrar sınıflarına dönerken, okulun dar merdiven ve koridorlarında öğrenciler kalabalıktan zor yürürken Hans Frerksen'in çevresinde bir boşluk oluştu. Kimse isteyerek yanına sokulmadı.

Onu en çok rahatsız eden, öğretmenlerin de sınıf arkadaşlarının davranışından etkilenmesi oldu. Bazıları derse kaldırdıklarında ona diğerlerinden çok sorular sordu, bazıları da ders boyunca onunla hiç ilgilenmedi. Ancak bütün öğretmenlerin davranışından, "İşte bu Frerksen, Başmüfettiş Frerksen'in oğlu!" diye düşündükleri belliydi.

Arkadaşlarının izole ettiği küçük Hans kendini iyice geri çekti, içine kapandı. Bu çetelerle benim işim yok, diye düşündü. Bekleyebilirdi, günün birinde yine yanına sokulacaklardı. Fakat o zaman Hans, hiçbirini tanımayacaktı. Hiçbirini affetmeyecekti. Acımasız olacaktı ve de gururlu.

Ancak sonra bir gün geldi Hans Frerksen taktiğini değiştirdi. Kendini boş hissetti. Bütün gururu yok olup gitmişti. Karşı hücuma geçti. Ondan uzak duranların arasına girdi, konuşmalarına katıldı, bir şeyler söyledi, bazılarının yanından uzaklaşmasını umursamadı. Peşlerinden yürüdü.

Günün birinde babasının "Onlar çok suçlu," dediği köylülerden söz etmeye başladı. Bazı sınıf arkadaşları, söylediklerine kulak kabarttı. Fakat söylediklerini sadece dinlediler, ona yanıt vermediler, onunla tartışmadılar. Bazıları yine uzaklaşırken alay eder gibi güldü.

Onunla alay etmeyi sürdürenler de oldu. İkide bir onun da duyabileceği şekilde bir kılıçtan söz ettiler. Fakat o ne demek istediklerini anlamadı. Bir gün *Köylüler* gazetesini sırasında buldu. Kılıçtan söz eden bir yazı vardı gazetede. Yazan kişi Frerksen'e neredeyse hakaret ediyordu. Kızıl Frerksen, kanı seviyordu. En çok da köylü kanını!

Tabii her şey yalan dolandı. Onlar karşısında susamazdı. Köylülerin cani olduğundan, kurşuna dizilmeleri gerektiğinden söz etti.

Lisenin müdürü, birkaç gün sonra onu odasına çağrıyor.

"Sen canilerin kurşuna dizilmesi gerektiğinden söz ettin mi?"

"Evet," diyor Hans Frerksen.

"Bunu nereden çıkarıyorsun? Nerede duydun?"

"Babam söyledi. O her şeyi biliyor."

"Oğlum, ne söylediğine dikkat et. Baban böyle bir şey söylemiş olamaz!"

"Fakat söyledi."

"Frerksen, bak oğlum. Kente o gün dört bin köylü gelmişti. Sen artık büyüksün, gelenlerin hepsinin büyük suç işlemiş insanlar olamayacağını bilecek bir yaştasın. Hepsini kurşuna mı dizmeli?"

"Evet."

"O gün, yürüyüşle hiç ilgisi olmayan bir diş doktorunun da ağır yaralananlar arasında olduğu, umarım kulağına gelmiştir. O da mı 'suçlu?'"

"Evet," diyor küçük öğrenci.

"Fakat niçin? Düşün biraz. Hastasını evinde ziyarete gitmekte olan bir doktor..."

"Olayların çıktığı yerde ne işi vardı? İnsanlar kendilerini böyle olaylardan uzak tutmalı, diyor babam. Olaylara yakın bir yerde duran insan kendini tehlikeye atıyor."

"Fakat o insan yine de bir 'suçlu' sayılmaz ki."

"Sayılır," diye konuşuyor küçük öğrenci.

Müdür sinirlenmeye başlıyor. "Hayır, bu yanlış. Ve bu köylüler 'cani' değil."

Hans Frerksen inatla "Cani!" diye tekrarlıyor.

"Az önce 'hayır' dediğimi duydun! Ben senin öğretmeninim. Ben bazı şeyleri senden daha iyi bilirim."

"Babam 'Onlar büyük suç işledi,' diyor." Küçük öğrenci, inatçı. "Hepsi kurşuna dizilmeli!"

Müdür, "Hayır!" diye bağırıyor. Sonra sakinleşmeye çalışıyor, "Senin ağzından böyle şeyler duyduğum için üzgünüm. İleride görüşlerinin değişeceğinden eminim."

"Hayır."

"Şimdi susacak ve söyleyeceklerimi dinleyeceksin. Günün birinde başka görüşte olacağına eminim..."

"Hayır," diyor çocuk.

"Lanet olsun! Kapat şu çeneni! Sana bir ceza vereceğim. Bugünden sonra sınıfta, avluda arkadaşlarınla bu konulardan söz etmeni sana yasaklıyorum. Tek kelime çıkmayacak ağzından, anlaşıldı mı?"

Küçük öğrenci, meydan okur gibi Müdür'e bakıyor.

"Dediğimi anladın mı, diye sordum!"

"Fakat diğer öğrenciler konuşmaya başlarsa... Babam aleyhinde bir şeyler söylemelerine izin veremem ki..."

"Baban... Peki, sınıf öğretmenine söyleyeceğim, diğerlerinin de bu konuyu açmalarını yasaklasın. O zaman sen de çeneni tutacaksın, anlaşıldı mı?"

Küçük öğrenci sesini çıkarmadan Müdür'e öyle bakıyor.

"Haydi şimdi derse dönebilirsin, Frerksen." Tam kapıdan çıkarken arkasından sesleniyor. "Baban ne zaman 'Büyük suç işlediler,' demişti?"

"Yürüyüşün olduğu günün gecesinde."

"Gece mi?"

"Evet."

"Sen annen babanla aynı odada mı uyuyorsun?"

"Evet."

"Bunu sana mı söyledi, yoksa annene mi?"

"Anneme."

"Peki. Gidebilirsin."

Küçük Frerksen dışarıya çıkıyor. İlerleyen günlerde, her şey düzeleceğine kötüleşiyor. Evet, arkadaşları artık o aralarındayken olaylardan söz etmiyorlar. Fakat arkaları ona dönük bir şeyler fısıldaşıp duruyorlar. Hemen hemen hiçbir arkadaşı yanına gelip onunla sohbet etmiyor. Sınıf onu dışlıyor. O, istenmeyen biri oluyor. Oğlunun da babasından farkı yok.

Hans, son günlerde sık sık bu konuyu annesine açmayı düşünüyor. Ancak her defasında korkup ürküyor. Gözleri yaşarıyor ve suskunluğunu sürdürüyor. Annesinin de kendini iyi hissetmediğini seziyor. Büyükbabası ve büyükannesi son zamanlarda onlara daha az uğramaya başlamıştı. Çoğu akrabaları da ziyaretlerine son vermişti. Kapıdaki ekmek torbasında iki sabah pislik bulmuşlardı. Birileri bahçedeki kiraz ağaçlarının dallarını kırmıştı.

Bir gün öğle üzeri okuldan dönüyor. Kasketini çıkarıp holdeki kancaya takıyor. Okul çantasını iskemlenin üzerine koyuyor.

Babası evde. Kılıcı duvarda asılı. Şu lanet olası kılıç! Anlatılanların çoğu tabii yalan dolan. Fakat Hans yine de bilmek isterdi, eski kılıcın nerede olduğunu. Şu duvardaki yeni, hemen belli oluyor.

Birden holün loşluğunda annesi ortaya çıkıyor. Ağlıyor. Gözyaşları yanaklarından aşağı iniyor. "Ah, Hans! Hans, sen ne yaptın? Baban..."

Çocuk annesine öyle bakıyor. "Anneciğim ağlama. Ben hiçbir şey yapmadım..."

"Yalan söyleme, Hans. Tanrı aşkına, yalan söyleme! Şimdi git babanın yanına. Keşke sana yardım edebilseydim... Zavallı oğlum. Şimdi yürekli ol ve sakın yalan söyleme."

Çocuk, babasının odasına giriyor. Adam, pencerenin önünde durmuş, dışarıya bakıyor.

"Merhaba baba," diyor çocuk ve yürekli olmaya çaba gösteriyor.

Babası yanıt vermiyor.

Bir süre öyle duruyorlar. Hans'ın yüreği çılgınlar gibi atıyor, ona acı veriyor. Babası birden arkasına dönüyor. Oğlan babasına bakıyor.

"Hans! Neyin var... Gel bakayım yanıma. Karşımda dur ve yüzüme bak. Bana gerçeği söyle, oğlum. Okul Müdürü'yle ne konuştun?"

"Öteki çocuklar..."

"Onlar beni hiç ilgilendirmiyor. Bana kaçamak yanıtlar vermeyeceksin. Müdür Negendank sana ne sordu?"

"Müdür Bey, 'Köylüler suçludur, hepsini kurşuna dizmek gerekir,' deyip demediğimi sordu."

"Peki sen ne yanıt verdin?"

"Evet, dedim. Sonra bana, yaralanan o diş doktorunun da bir suçlu olup olmadığını sordu."

"Yanıtın ne oldu?.."

"Dedim ki, o da onlardan biri. Kavganın içine giren yaralanırsa bundan kendisi suçludur."

"Peki, sonra ne oldu?"

"Müdür Bey, 'O insanlar suçlu değildir,' dedi. Bir daha böyle şeyler söylememi de yasakladı."

"Sonra?.."

"Hepsi bu kadar. Sonra sınıfa dönmemi söyledi."

"Hepsi bu kadar mı?.." diye baba soruyor. "Onların suçlu olduğu ve kurşuna dizilmeleri gerektiğini benden duyduğunu da mı söyledin?"

Çocuk, sesini çıkarmadan babasının yüzüne bakıyor.

"Söyledin mi söylemedin mi? Yanıt ver! Hemen bilmek istiyorum."

"Evet," diye mırıldanıyor çocuk.

"Peki şimdi bana söyler misin, böyle yalan şeyleri niçin okulda herkese anlatıp duruyorsun? Niçin yapıyorsun bunu? Kim sana akıl verdi?"

"Hiç kimse."

"Kimden duydun bu sözleri? Benden mi?"

"Evet, baba."

"Al bakalım!" Suratına bir tokat iniyor. Kendine hâkim olamayan güçlü bir adamın, çocuğunun suratına inen tokatı. "Ben sana gösteririm! Ben söyledim demek! Ne ne zaman söyledim?"

Küçük oğlan, elleriyle yüzünü kapatıyor ve susuyor.

"Çek şu ellerini yüzünden! Öyle salak gibi durma! Yanıt ver, ne zaman söyledim?"

"Bir gece. Anneme..."

"Şuna bak! Ben böyle bir şey söylemedim! Hiçbir zaman!"

"Söyledin!" diye küçük çocuk bağırıyor.

"Hayır! Duyuyor musun, hiçbir zaman söylemedim! Anna, gel buraya!"

Karısı hemen içeriye giriyor. Yüzü kireç gibi. Bütün vücudu titriyor, yanaklarından yaşlar akıyor.

"Bak, işte bu oğlun! Lanet olası bir dedikoduyla memurluk yaşamımı tehlikeye soktu! Bu yalancı yumurcak, yürüyüşün ardından sana 'Köylüler suçludur, kurşuna dizilmeleri gerekir,' dediğimi iddia ediyor. Ben sana böyle bir şey söylemiş miydim, Anna?"

Çocuk, annesine bakıyor. Çok ciddi. Bakışlarında yalvarma var.

Kadın, önce çocuğuna bakıyor, sonra kocasına.

"Hayır," diye mırıldanıyor, "sen böyle bir şey..."

"Öyle eveleyip geveleme! Kesin yanıt ver bana, böyle bir şey söyledim mi? Evet mi, hayır mı?"

"Hayır," diyor anne.

"Gördün mü? Seni lanet olası yalancı! Al bakayım, al! Bırak beni Anna. Bu yumurcak, dayağı hak etti. Anna, tutma ellerimi!"

"Hayır, hayır. Bunu yapmayacaksın, Fritz. Bir anlık öfkeyle çocuğa saldırma. Belki o seni korumak istedi, Fritz..."

"Çok teşekkür ederim böyle korumaya! Bu bir yalancının koruması! Şimdi hemen Müdür Negendank'a gidiyoruz. Karşısında durup, yalan söylemiş olduğunu itiraf edeceksin! Eğer dediğimi yapmazsan başına gelecekleri bir düşün!"

Sonra adam, öfkeyle oğlunu bileğinden yakalıyor ve sokaklarda sürükleyerek liseye gidiyor.

Fakat Müdür Bey çoktan eve gitmiş.

Yola devam ediyorlar. Öfkesi tepesinde, bütün vücudu titreyen adam oğlunu yanında sürüklüyor.

Müdür Bey, ziyaretçi kabul etmiyor. Müdür Bey, yemekte.

Müdür Bey, onunla konuşmak zorunda.

"Bakın Müdür Bey, size oğlumu getirdim! Size ne yalanlar söylemiş olduğunu daha az önce öğrendim. Hans! Hemen Müdür Bey'den özür dileyeceksin! Ben yalan söyledim, de bakayım!"

Elinde peçetesi, biraz şaşırmış duran Müdür, "Başkomiser Bey, böyle olmaz," diye konuşuyor. "Sizin öfkeniz tepenizde gibi. Bakın oğlunuz ne durumda! Bu çocuğun korunması gerekiyor."

"Ah, ne demekmiş, korunması gerekiyor? Kusuruma bakmayın, fakat beni koruyan oldu mu? Haydi, Müdür Bey'e, ben yalan söyledim, de!"

"Ben yalan söyledim."

"Babam, köylüler çok suçludur, diye bir şey söylemedi."

"Babam, köylüler çok suçludur, diye bir şey söylemedi."

"Onlar kurşuna dizilmeyecektir."

"Onlar kurşuna dizilmeyecektir."

"Ben her şeyi uydurdum ve yalan söyledim."

"Ben her şeyi uydurdum ve yalan söyledim."

"Tamam. Fakat Müdür Bey seni hemen affedecek değil."

"Ben farklı görüşteyim. Onu affedebilirim..."

"Hayır, acımak yok. Ona okulda da ceza vermenizi rica ediyorum. Onu başka okula almayı da düşünmüyor değilim. Yalancıların yeri lise değil..."

"Sayın Başmüfettiş, biraz sakinleşseniz nasıl olur? İlk öfkeniz geçmedi mi? Yalancı, yalancı... O daha bir çocuk. Frerksen, geç bakayım şu yan odaya."

"Hayır. O burada kalacak. Hem Belediye Başkanı Gareis'a gitmemiz gerekiyor. Yalan söylemiş olduğunu onun da karşısında itiraf etmek zorunda. Haydi Hans, giy bakayım kasketini, gidiyoruz..."

"Bunu yapamazsınız. Bakın çocuk ne durumda. Yere düştü. Gel oğlum, kendini iyi hissetmiyorsun, değil mi. Şuraya uzan bakayım. – Hanım, çabuk bir bardak su getir. – Başmüfettiş Bey,

bu akşam Belediye Başkanı'na tek başınıza gitseniz bence daha iyi olacak. Eşinize lütfen haber verin, buraya gelsin. Çocuğu alıp eve götürebilir.

Ve şimdi lütfen gidin. Size daha fazla ayıracak zamanım yok. Şu anda en önemli şey çocuğun sağlığı. İyi günler, Başmüffetiş Bey."

Çocuğun kafası karmakarışık. Düşünmeye çalışıyor: Babam yalan söylüyor. Annem yalan söylüyor. Babam yalan söylüyor. Annem yalan söylüyor...

İki gün sonra *Günü Gününe* gazetesinin önündeki vitrinde dikkatini çeken bir haberde, Başmüfettiş Frerksen'in köylü yürüyüşünde yaptığı hatalar nedeniyle geçici olarak görevden alındığı yazıyor.

Eve geliyor. Babasının tatile çıktığını öğreniyor.

11

Stuff, kent polisinden bilgi almak istediğinde mutlaka onları ziyarete gitmek zorunda. Polisler Stuff'a hiç uğramazlar. Bir polisin bir gazeteciyi ziyaret etmesine iyi gözle bakılmaz. *Günü Gününe*'nin kapısından içeriye adım atmak bir polis için kendini küçük düşürmek demektir!

Bu "kurala" uymayan tek polis, yıllardır onu terfi ettirmelerini bekleyen "Yardımcı Polis Perduzke". Kızıllarla arasını bozmaktan artık hiç korkmuyor, çünkü onlarla arası çoktan beri açık!

Emil, arada sırada Yazı İşleri'ndeki dostunu ziyaret ediyor. Böyle günlerde oturup uzun uzun sohbet ediyorlar, eski günleri anıyorlar, askerî alayın Altholm çevresinde konuşlandığı yıllarda yaşamın ne güzel olduğundan söz edip duruyorlar. Sonra içinde yaşadıkları günlere öfkeleniyorlar, Kızılların da etkisiyle dünyalarının yavaş yavaş bozulmaya başladığı konusunda anlaşıyorlar. Sonunda da dizgihanedeki çırağı, puro ve bira, sert içki ve bira almaya koşturuyorlar.

Bugün Perduzke hemen içeriye girmiyor. Odanın kapısında duruyor ve cebinden bir kâğıt parçası çıkarıp:

"Bay Stuff, beni görevli yolladılar," diye konuşuyor.

"Çok güzel! Fakat yine de şuraya oturmana izin veriyorum. Yoksa beni hemen tutuklayıp götürecek misin?"

Perduzke sırıtıyor. "Bunu onlar da istiyor! Sürekli yaptığın eleştiriler artık midelerine oturuyor. Belediye'deki koşuşturmayı bir görsen!"

"Koşuşturma mı? Ne oldu ki?"

"Sanki bir karınca yuvasına çomak sokmuşlar... Tabii kulağıma bazı şeyler geldi. Gareis'ın masasında Eyalet Başkanı'ndan gelmiş bir yazı durduğu görülmüş. Ve hemen ardından Frerksen'in izine çıktığı kulağıma geldi!"

"Emil! Sen çok tatlı bir insansın, Emil! Frerksen izine çıktı demek! Daha doğru izine yollandı! Eyalet Başkanı olaya el attığına göre o gün polisin yaptıkları yasalara uygun değildi!" Hemen ciddileşiyor, "Emil, gelen mektupta ne yazıyormuş?"

"Ben nereden bileyim. Dostum, gerçekten bilmiyorum."

"Emil, bırak şu korkaklığı. Kimseye söylemeyeceğime yemin ederim. Ne içersin? İyisinden bir sert bira ister misin? Üç şişe getirteyim! Yedi kadeh kanyağa ne dersin? Canın ne çekiyorsa! Haydi söyle mektupta neler yazdığını!"

"Dostum, gerçekten bilmiyorum. Fakat lütfen hemen sayısız yorum yapmaya başlama. Hem gelen mektupla Frerksen'in izni arasında niçin doğrudan bir bağlantı olsun?"

"Frerksen, izinde! Bu bazı olayların başlangıcı demektir! Bak Emil, bana sorarsan o bir daha görevine dönmeyecek. Onun işi bitti. Mektupta yazanları da yakında öğreneceğim."

"Bak dostum, beni buraya görevli yolladılar. Gazetenin 171 numaralı sayısında bir açık mektup yayınlamıştın..."

"Öyle mi? Ben mi yayınladım? Sen böyle diyorsan, doğrudur Emil."

"Mektubu 'Kehding' diye biri imzalamıştı."

"Kehding mi? Olabilir. Bu çok rastlanan bir isimdir. Elindeki mektupta ne yazıyor?"

Perduzke sırıtıyor. "Konuşmayı uzatmayalım, en iyisi al da kendin oku."

Stuff, uzatılan mektubu okurken kaşlarını çatıyor. "Evet. Fakat o bir ilandı. Benimle ilgisi yok. Siyah bir çerçeve içinde yayınlanmıştı."

"Seninle ilgisi yok mu demek istiyorsun?"

Stuff memnun memnun gülümsüyor. "Ben ilanlarla ilgilenmem ki! Benim burada makale ve haber yazan bir gazeteci olduğumu senin kadar bir yardımcı polis bile bilir!"

"Peki ilanları kim kabul ediyor?"

"İlan getirildiği anda kim görevdeyse o sorumludur. Bu sekreter kadın olabilir, çalışanlar henüz görev gelmemişse getirene kapıyı açan temizlikçi kadın da."

"Öyle mi? Bunu bilmiyordum. Diğer gazetede mi böyle yapıyorlar?"

Stuff, elini havada şöyle bir sallıyor. "Sadece onlarda mı? Bütün dünyada böyledir, en büyük gazetelerde bile. İlanların sinek pisliğinden farkı yoktur. Onlarla uğraşsın diye özel eleman ayrılmaz."

Perduzke, bakışlarını sobanın süslerine dikmiş öyle duruyor. Kısa bir aradan sonra konuşuyor, "Bu durumda 'İlanın baskı öncesi müsveddesinin nerede olduğunu biliyor musun,' diye sormanın da bir anlamı yok. Öyle değil mi?"

"Çok doğru, sevgili Emil."

"İlanlar yayınlandıktan sonra, müsveddeleri bir dolapta saklanmaz mı?"

"Saklanmak mı? Emil, bir metin dizildikten sonra, müsveddesinin durumunu bir görsen... Bütün kâğıt, dizgicinin zenciyi andıran elinin lekeleriyle doludur."

"Yazdıklarından yola çıkarak, ilanı vermiş olan bu Kehding'in –sanırım bir çiftçiydi– nasıl biri olduğunu söyleyebilir misin? Nereliydi?"

"Nereli miydi? Bunu söylemek kolay değil." Stuff bir iç geçiriyor. Kalkıp kitap dolabına yürüyor. "İşte *Niekammer'in Pomeranya Bölgesi'ndeki Tarım Çiftlikleri Adresleri* adlı kitabı. Burada adı mutlaka geçiyordur. Emil, acaba şu Kehding'in ön adını biliyor musun?"

Perduzke hemen yanıt vermiyor. Yutkunuyor ve "Hayır dostum, ne yazık ki bilmiyorum."

"Diyelim ki nerede yaşadığını biliyoruz. Eğer orada aynı soyadını taşıyan üç dört Kehding varsa ne olacak?"

"Fakat dostum, ilanı veren Kehding'in nerede yaşadığını bana söyleyebilecek tek kişi sensin!"

"Of be!" diye Stuff sesini yükseltiyor. "Bak dostum, her şey ne kadar karışık. Frerksen izinli. Frerksen'in ayağını kaydırdılar. Frerksen artık ölü!" Sözleri bir şarkı gibi çıkıyor ağzından. Yumruğunu masaya vurarak tempo tutuyor. "Görevin ne zaman bitiyor, Emil?"

"Şimdi bana verdiğin bilgilere göre, ilan olarak verilmiş açık mektubun müsveddesi gazetede mevcut değil ve sen de Kehding denen kişinin nerede yaşadığını bilmiyorsun. Doğru mu?"

"Bu söylediklerinin altını imzalarım. Niçin aranıyor şu Kehding? Cezalandırma talebi yapılmış mı?"

"Belediye, hakkında suç duyurusunda bulunacakmış. Başkalarını suç işlemeye özendirmekten..."

"Her neyse. Bu onların bileceği bir şey... Emil, Eyalet Başkanı'ndan gelen mektupta neler yazdığından haberin yok, öyle mi?"

"Hayır, bilmiyorum!"

"Öyleyse ben bunu başka yoldan bulmalıyım," diye Stuff mırıldanıyor. "Bunun pek zor olacağını sanmıyorum."

"Küçük kızlara ilgi duyan Manzow denen şu herife niçin bir şey olmuyor?" diye Perduzke konuşuyor.

"Ah!" diyor Stuff ve kollarını iki yana açıp geriniyor. "Yoksa kulağına bir şeyler mi geldi? Fakat unutma ki Manzow önemli biri. Şişkonun da çok yakın dostu!"

"Ben bir şey söylemedim..." diye homurdanıyor Perduzke.

"Evet, söylemedin," diyor Stuff. "Fakat şimdi iki kadeh atmaya gidiyoruz. Sonra da baltamı elime alıp büyük şef Manzow'a savaş açacağım!"

"Dostum sen büyük bir çocuksun," diye mırıldanıyor Perduzke.

Stuff gözlerini kırpıştırıp ona bakıyor. "Sabun köpüğü, Emil. Her şey sabun köpüğü. Büyük bir çocuk olmayı ne kadar isterdim..."

12

Manzow, kentin göbeğinde bahçeli güzel bir evde yaşıyor. Çimen kaplı bahçesinde değişik meyveler veren ağaçlar ve sayısız çiçek var. Burada oynaşan kızlara rastlamayacağını bilmesine karşın, bahçesinde gezinmeyi çok seviyor.

Stuff onu uzaktan görüyor. Dikkatle yaklaşıyor. Manzow ise onu fark etmiyor. Stuff'u her gördüğünde ona dostça davranıyor, fakat çabucak da yanından ayrılıyor. Bu, yıllardır hep böyle. Daha doğrusu gazetesinin orduya yakın olduğu dönemden beri. O günlerde Manzow demokrattı. Stuff da bu "büyük işadamı"nı eleştiren bazı köşeyazıları kaleme almıştı. Kimi yazılarında satır aralarına Manzow'un küçük çocukları sevdiğini çıtlatan birkaç kelime serpiştirdiği için ayıplanmıştı. Manzow'a arka çıkanlar da, "O kimseye zararı olmayan kaçığın biridir... Çok ilginç biridir... Çocukların farkında bile değil..." gibilerden sözler etmişti.

Stuff yavaş yavaş bahçeye yaklaşıyor. Sonra birden hızlanıyor ve on adım sonra çitin yanında durup sesleniyor, "Merhabalar, Sayın Manzow. Ne güzel bir gün, değil mi?"

"Öyle mi dersiniz?" diyor Manzow. "Merhaba. Fakat kusuruma bakmayın, kahvaltı sonrası yaptığım kısa ara bitti. Çalışmaya devam etmeliyim."

Bugün de çok acelesi var, diye Stuff düşünüyor. Yine kaçındığı bir şey olacak.

Ve sesleniyor, "Bay Manzow, size bir şey sormak isterdim."

"Öyle mi? Fakat gerçekten zamanım yok."

"İşler siz olmadan da yürüyor," diyor Stuff. "Fakat soracağım şey, sizin için de önemli."

"Benim için neyin önemli olduğuna ben karar veririm. Müşterilerimle doğrudan ilgilenmek benim için çok önemlidir."

"Bu arada sizinle de ilgilenenler var, Bay Manzow."

"Bırakın şu gizli kapaklı sözleri! Ben onlardan hiç hoşlanmam." Fakat Manzow çite yaklaşıyor. "Bay Stuff, benden öğrenmek istediğiniz ne?"

"Ne mi istiyorum? Hiçbir şey. Çok şeyden haberim var. Örneğin Eyalet Başkanı'ndan gelen şu mektuptan da haberim var!" Stuff hemen susuyor. Karşısındakini tam hedeften vurmuş olduğunu görüp rahatlıyor.

Manzow, atılan yemi yutuyor. Derin bir nefes alıyor. "Ben hep söylerim, bu dünyada hiçbir şey gizli kalmaz! Söyleyin Tanrı aşkına bunu nereden..."

"Bay Manzow, başka şeyler de biliyorum. Şu gönderilen okur mektubu, daha doğrusu onu bir kurye elden getirmiş."

"Önce söyleyin bakayım, Eyalet Başkanı'nın Gareis'a..."

"O mektubu getiren bir işçi. Adını da biliyorum... Matz adında biri, öyle değil mi?"

Manzow sesini çıkarmıyor. Dilini şöyle bir şaklatıyor. Söylenenler hoşuna gitmiyormuş gibi.

"Evet, Matz adında biri. Uzunca boylu, pek güzel biri değil. Duyanlar hemen kulak kabartacaktır."

"Böyle herifler çevrelerine neler de anlatıyormuş. Tümü de şantajcı."

"O size şantaj yapmaya mı kalkıştı? Bunu bana söylememişti."

"Saçmalamayın!" diye Manzow homurdanıyor. "Ben böyle bir şey söylemedim."

"Öyle mi? Ben öyle anladım da..."

"Hem ben Matz adında bir işçiyi de tanımam."

"Fakat küçük Lisa Matz'ı tanıyorsunuz, öyle değil mi? Aramızda kalsın, nüfus dairesindeki kayıtlara baktım... Bu yılın nisan ayında küçük Lisa on iki yaşına basmış, Bay Manzow. On iki!.."

"Ne yapalım bazı kızlar çabuk gelişip büyüyor. Hem bir şey olmadı ki..."

"Hayır. Tabii olmadı. Olsaydı şimdi burada durur muyduk? Siz burada olur muydunuz?"

"Bay Stuff. Ben..." Manzow aniden öfkeleniyor "Yöntemlerinizi hiç beğenmiyorum. Ben kısık ateşte kızartılmayı sevmem. Nedir istediğiniz, söyleyin!"

"Sizi kısık ateşte yavaş yavaş kızartmak, Bay Manzow," diyor Stuff ve sırıtıyor.

"Ben şaklabanınız değilim! Anlaşıldı mı!" Manzow birden bağırmaya başlıyor. "Şeytan görsün yüzünüzü! Ne yaparsanız, yapın!"

Hızla eve doğru yürüyor.

Stuff peşinden bakıyor. Sonra cebinden bir puro çıkarıyor, keyifle seyrediyor, ucunu ısırıp koparıyor ve ağzındaki tütün parçalarını yere tükürüyor.

Bahçenin sonundaki evin kapısı gümbürtüyle kapanıyor.

Stuff, yelek cebinden çakmağını çıkarıyor, yavaş yavaş purosunu yakıyor ve çitin yanında durmaya devam ediyor.

Az sonra evden çıkan bir kız koşar adım ona doğru geliyor. Stuff, kolları etli, bol bluzun altındaki iri memeleri yürürken hoplayan hizmetçi kızı memnun memnun seyrediyor.

Kızın yüzü kıpkırmızı, bakışları utangaç. "Bay Manzow, çite yaslanmamanızı söylüyor. Bu çit daha yeni dikildi, çökebilir, diyor Bay Manzow."

"Teşekkür ederim," diye mırıldanıyor Stuff ve gözlerini kırpıştırıyor. "Güzel çocuk, Bay Manzow'a, çit devrilene kadar burada kalacağımı söyle..."

Hizmetçi kız şöyle bir gülümsüyor ve hızla eve dönüyor. Stuff şimdi basmadan mavi etekliğin altında iki yana sallanan poposunu seyrediyor. Kızın kalçaları geniş. Stuff dirseklerini çite dayıyor ve hayran hayran bakıyor.

Aradan beş dakika geçiyor. Stuff, purosunu tellendirmesini sürdürüyor.

Sonra evin kapısı açılıyor ve Manzow dışarıya çıkıyor. Gülümseyerek Stuff'a doğru yürüyor. "Düşündüm, Matz'a yüz mark vereceğim, onu Bahçeler İdaresi'nde göreve de aldıracağım."

"Çok güzel!" diyor Stuff ve kollarından birini çitten çekiyor.

"Size gelince..." Manzow elini cebine sokuyor. "İşte, Başkan'ın mektubunun kopyası..." diye konuşuyor. "İstediğiniz bu değil miydi?"

Stuff diğer kolunu da çitten çekiyor.

"Gareis'a da bir mektup gelmiş," diyor Manzow. "Oldukça sert bir mektupmuş. Fakat ben henüz görmedim."

"Evet. Şimdilik bu bana yeter."

"Yemin etmenize gerek yok, Bay Stuff. Ancak çenenizi tutacaksınız. Yoksa başınıza dert açarım!"

"Ben, bugüne kadar bana bilgi getiren hiç kimseyi ele vermemişimdir," diye Stuff kelimelerin üzerine basa basa konuşuyor. "Üzerime leke bulaşsın istemem."

"Çok doğru," diyor Manzow. "Ben de her gün yıkanırım! İyi günler."

"İyi günler." Stuff peşinden bakıyor. Az önce hizmetçi kızın poposuna baktığı gibi hayranlık dolu. Domuzun teki! Hem de tepeden tırnağa bir domuz. Domuzların en yücesi!

Sonra yavaş yavaş yürüyerek gazeteye dönüyor. *Günü Gününe* hepsini alt edecek! Heinsius öfkesinden çatlayacak! Ah Tanrım, yazdığımı mutlaka yine kısaltacaktır. Biz yük taşıyan zavallı köleleriz...

13

Eyalet Başkanı'nın *Günü Gününe*'de yayınlanan mektubu Altholm'un üzerine bir bomba gibi düştü.

Gareis'ın yaralı elini sardırması gerekti. Öfkesinden, yumruk indirdiği masada duran küllüğü parçalamıştı. Bütün kentte büyük bir huzursuzluk yarattı. İnsanlar bir araya gelip tartıştı:

Başkan'ın yazdıkları akıllıcaydı. Olumlu ve olumsuz şeylere dikkat çekiyordu. Her iki tarafı da eleştiriyordu. Sadece köylüleri değil, polisi de.

Ancak Temborius hepsinin üstündeydi, o en yukarıda oturuyordu.

Yönetenler iyi ve yumuşak davranmıştı. Geçmişteki deneyimlerine karşın köylülere bu yürüyüş için izin vermişti.

Fakat onlar gösterilen iyi niyeti kötüye kullanmış, karışıklık yaratacak bir bayrakla kent sokaklarında yürümüşlerdi. Ancak bu Polis Yönetmeliği'ne aykırıydı. Polislerin müdahalesi üzerine çıkan tartışmalarda "devlet baba"ya hakaretler yağdırılmıştı.

Polisin gösterdiği tepki yasaldır.

Polis böyle davranmakla hata yapmıştır.

"Polis, tepki gösterirken hatalar yapmıştır. Bu nedenle hakkında başlatılan soruşturmalar sonuçlanana kadar Başmüfettiş Frerkesen'i görevden alıyorum."

Öfkelerinden köpürenler, sevinçle çığlık atanlar, sırıtanlar, hıçkıranlar.

Gareis, ilk öfkesi geçtikten sonra masasında oturmuş, düşünüp duruyor. Stuff bu mektubu nereden buldu? Ona bu mektubu kim getirip verdi?

Tredup'u yanına çağırtıyor. Fakat Tredup'un hiçbir şeyden haberi yok. Evet, bu kez gerçekten bir şey bilmiyor. Gareis, karşısındaki adamın o anda, bilseydim hemen anlatırdım, diye düşündüğünü seziyor.

Hayır, bilmiyor. Fakat sağa sola kulak kabartacak, mektubun gazeteye nasıl gelmiş olduğunu öğrenmeye çalışacak.

Ancak Tredup'un çabalarına gerek kalmıyor. Gareis daha o akşam, istediği bilgilere ulaşıyor. Manzow ağzından bir şey kaçırmamıştı. Stuff da ağzını açmamıştı. Gareis yine de akşama doğru Stuff'a yazıyı kimin vermiş olduğunu öğreniyor.

Manzow'un, yürürken iri göğüsleri hoplayan hizmetçisi, Stuff'un çok cana yakın biri olduğunu söylüyor. Ona göz kırpmış, gülücükler yollamıştı.

Stuff'u nereden tanıdığını soran bir tanışına, Manzow'un evinde, diyor. İkisi bugün bahçede çok tartışmıştı. Manzow da onu, çitin önünden uzaklaşsın diye yanına yollamıştı.

Peki, sonunda Stuff çekip gitmiş miydi?

Hayır. Manzow tekrar dışarıya çıkıp Stuff'un yanına gitmişti. Birbirleriyle konuşmuşlardı. İki adam az sonra aralarında anlaşmış gibiydi.

Kızın gördüklerini anlattığı ve hoşuna giden bu adam, bir yoldaş. SPD'ye üye. Altholm'da kulaklarına ilginç şeyler gelen

yoldaşlar hemen *Halk* gazetesindeki Pinkus'a gider. O da işe yarar haber getiren kişiye elli fenik verir.

Ancak Pinkus, bunun basılacak bir haber olmadığını söyler. Hem hizmetçi kızın başın ağrıtır, evde sorunlar yaşayabilir.

Fakat Pinkus hemen Gareis'a koşuyor. Gareis büyük bir adam, kentin kodamanlarından. Her yerle bağlantısı var. Pinkus da yaşamı boyunca *Halk* gazetesinde küçük bir muhabir olarak kalmak istemiyor.

Gareis, anlattıklarını dinliyor. Haber ilgisini çekiyor.

Bir an düşünüyor, acaba hizmetçi kızla görüşsem mi... Ancak anlatılanlar ona yetiyor. Odasında tek başına kaldığında hemen telefona uzanıyor.

"Lütfen Bay Manzow'u çağırır mısınız? Ben Belediye Başkanı Gareis'ım. Evet, Bay Manzow'la konuşmak istiyorum. Bay Manzow?"

Çok yavaş yavaş, sakin kalmaya çalışarak konuşuyor, "Sen Eyalet Başkanlığı'ndan gelen mektubu Stuff'a verdin. İnkâr etme! Stuff söyledi bana. Ne sorunlar yarattığının eminim farkındasındır. Şimdi şunu bilmelisin, hemen bugün Parti Yönetim Kurulu'nu toplantıya çağıracağım. Bu toplantıda da SPD'nin Demokratlarla yaptığı işbirliği çalışmasına hemen son vermesini talep edeceğim. Sana iyi akşamlar, Sevgili Manzow. Hayır, hayır. Dikkat et de hakkında şikâyetler gelmesin. Çöp sepetim çok dolu. İyi akşamlar. İyi akşamlar... Ah, bırak şu sözleri! Tamam!"

Üç dakika sonra *Günü Gününe*'nin Yazı İşleri'ndeki telefon çalıyor.

"Ben Manzow. Bay Stuff'la konuşmak istiyorum. Siz misiniz? Lanet olası herif, Eyalet Başkanlığı'ndan gelen mektubu benden aldığınızı anlatmışsınız Gareis'a! Siz Altholm'daki en berbat insansınız! Kapatın çenenizi. İstediğinizi yapın, yarın hakkınızda suç duyurusunda bulunacağım. Siz hep sansasyonel haber yapan

bir gazetecisiniz! Hemen Bay Gebhardt'ı arayacak ve sizi şikâyet edeceğim. Şu andan sonra Altholm'da kendinizi rahat hissetmeyeceksiniz! Siz lanet olası bir köpeksiniz! Ah, boş verin, kapatın şu çenenizi! Artık sizinle tek kelime bile konuşmayacağım. Tamam!"

İki dakika sonra *Haber* gazetesinin telefonu çalıyor.

"Ben Stuff. Bay Gebhardt'la konuşmak istiyorum. Merhaba Bay Gebhardt. Az önce Manzow beni aradı. Mektubu Manzow'dan aldığımı, biri Gareis'a anlatmış olacak. Evet, evet o mektubu... Hayır, hiç kimseyle tek kelime olsun konuşmamıştım. Hayır, bundan eminim. Hayır, ağzımdan hiçbir şey kaçırmadım. Son on günde de tek damla olsun içki içmedim. Sorun mu yaratıyorum? Sorun yaratan ben değilim ki... Biri beni takip etmiş olacak. Evet, Yazı İşleri'nde bir casus olabilir. Hayır, hayır telefonda da konuşmadım. Acaba Gareis'a telefon etmeniz mümkün mü? Şu Manzow'un, öfkesi tepesindeyken başka saçmalıklar yapması önlenmeli. Ne saçmalıkları mı? Bay Gebhardt, şu sıralar her yer saçmalıklarla dolu. Şimdi kafasından kimbilir daha neler geçiriyor. Evet, bence de en doğrusu bu. Evet. Teşekkür ederim. İyi akşamlar, Bay Gebhardt."

On dakika sonra Belediye Başkanı Gareis'ın telefonu çalıyor.

"Ben *Haber*'den Gebhardt. Evet, evet. Bay Gareis, az önce Stuff'un yazdıklarının bazı huzursuzluklara neden olduğunu gördüm. Kısa bir yolculuktan az önce döndüm. Hayır, öfkeli değilim. Acaba bir ara oturup şu konudan söz edebilir miyiz? Aklıma gelen başka bir şey daha var... Yarın sabah saat on birde mi? Evet, bu çok uygundur. Ben de sizin gibi düşünüyorum. Ortalık bir an önce sakinleşmeli. İyi akşamlar, Sayın Başkan."

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yeni kavgalar çıkıyor

1

Tavan arasında gizlenen Thiel'in o gün gözüne bir türlü uyku girmiyor. Köşedeki battaniyeye çıplak uzanmış. Bütün vücudu ter içinde. Az ötedeki tuvaletten yükselen kokular da dayanılacak gibi değil.

Thiel kendini bitkin hissediyor. Bu bekleme onu yıpratıyor. Kimse yanına gelmiyor. Fakat şimdiye kadar binlerce, on binlerce insanın sesini duydu. Uyuklayan, gıcırdayan, huzursuz binaya girip çıktılar, içinde oradan oraya gittiler, kahkahalar attılar, hiç konuşmadan donuk yüzleriyle öyle durdular.

Böyle anlarda uykuları kaçtı. Az ötede biri sifonu çektiğinde, yattığı yerden fırlayıp tuvaletin kapısına tekme atmak istedi. Kimi anlar oldu, damdaki pencereyi açıp aşağıya haykırmayı düşündü: Stolpe bombacısı burada! Yukarıya ilk koşana on bin var!

O gün de ancak akşama doğru gözüne uyku girmişti. Koridor ve merdivenlerde insanlar gezinmemiş, dizgi makineleri susmuş, bütün bina sessizliğe gömülmüştü. Uykuya daldığında kendini ölü gibi hisediyordu.

Aniden uyanıyor. Bir ses duymuştu. Hemen doğruluyor.

Her yan karanlık, binanın içi sessiz.

Bir kibrit yakıyor ve saatine bakıyor. Gece yarısı. Saat on iki.

Üzerine pantolonunu geçiriyor. Kapının yanındaki iskemlede Padberg'in bırakmış olduğu bir tabak yemekle, bir şişe Mosel şarabı.

Padberg gelmiş, fakat onu uyandırmadan, birkaç kelime de olsa konuşmadan yine çekip gitmişti. Şimdi sessiz geçireceği yeni bir yirmi dört saat başlıyor.

Thiel çabucak birkaç lokma yiyor ve kulak kabartıyor. Geceleri bu bina, bütün gün içinde insanların yaşadığı boş odalarıyla, bürolarıyla onun gözünde "felaketlerle" dolu. Saklandığı tavan arasından iniyor, bir hayalet gibi dolaşmaya başlıyor.

Sağa sola dokuna dokuna koridorlarda yürüyor, merdiveni iniyor ve bahçeye çıkıyor.

Temiz havada, ışıldayan yıldızların altında, yeşilin ortasında. Şarap şişesi elinde. Çimenlere oturuyor ve şişeyi ağzına dayıyor.

Az sonra oturduğu yerden kalkıyor. O anda çok keyifli olduğunu, kendini uyanık ve dikkatli hissettiğini anımsıyor. Doğruca baskı makinelerinin durduğu binaya giriyor. Duşların olduğu bölmede bir güzel duş alıyor.

Şimdi kendini çok rahat hissediyor. Sonra duvarda asılı tel kancalardan birini alıyor ve bir çekmecenin kilidini açıyor. İçinde baskı ustasının bazı ufak tefek özel eşyaları var. Yanında yeterince olmasına karşın, çekmecedeki sigaralardan birini yakıp tellendiriyor.

Yarın sigaralarının eksildiğini gören baskı ustasının öfkelenmesi hiç umrunda değil. Hepsi de yoldaş üstelik! Birbirlerinden şüphelenmeleri hoşuna gidiyor. Parti içindeki güvensizlik özgür görüşleri hep canlı tutar!

Fakat onu ilgilendiren, sigaralar değil. Çekmecenin kilidini açmasının nedeni sigaralar değil; baskı ustasının çıplak kadın

fotoğrafları depoladığı kulağına gelmişti. Kimbilir adam onları ne yapıyor? Diğerlerine satıyor mu? Acaba yaşamından memnun olmayan her evli erkek gibi onlarla zevk mi duyuyor?

Az sonra Thiel, kibrit alevinde baktığı çekmecede bu gece yepyeni fotoğraflar olduğunu fark ediyor. Bir deste fotoğrafı alıp, az ötedeki masaya ilişiyor. Tepesindeki bir levha, kibrit ışığının dışarıdan görülmesini önlüyor.

Yarım saat sonra kalkıp binanın içinde dolaşmasını sürdürüyor. Sonra tekrar bahçeye çıkıyor, dizgihaneye giriyor oradan sevkiyata geçiyor. Thiel bu gece hırslı bir bekçi köpeği değil. Olup biteni pek takmıyor, hatta arada sırada bir şarkı da mırıldanıyor.

Sevkiyat odasına giden koridorun kapısını açıyor. Ne zaman bu kapıyı açsa, duvardaki baca boşluğundan çok hafif bir çıngırak sesi kulağına gelirdi. Ve bu gece de aynı sesi duyuyor.

Aynı anda üst kattan ayak sesleri geliyor. Bunlar hızlı yürüyen bir erkeğin adımları, diye çabucak düşünüyor.

Ve hiç düşünmeden merdivene koşuyor, basamakları çılgın gibi çıkıyor. O casusu yakalamalı! Koşarken elini beline götürüp lastik copu çıkarıyor. Her an karşısına çıkacak kişinin başına indirebilir.

Odanın önündeki küçük hol, kapkaranlık. Ancak kapının aralığından çok cılız bir ışık sızıyor. İçeride ışık yanıyor.

Thiel o gece heyecanlı ve atılgan. Hızla ileri atılıyor ve kapıyı ardına kadar açıyor. Apaydınlık, büyük odaya giriyor. Tavandan sallanan avizenin beş ampulü içeriyi aydınlatıyor. Masa lambası da yanıyor. Bütün perdeler iyice çekilmiş, kapalı.

Ancak odada hiç kimse yok.

Thiel hemen öteki kapıya bakıyor. Kapalı. Sallanmıyor.

Telaştan vazgeçiyor. Sakinleşmeye çalışıyor. Sanki birisini rahatsız etmekten kaçınırmış gibi parmaklarının ucuna basa basa yazı masasına sokuluyor.

Orta çekmece bomboş. İçindeki her şey masanın üzerinde duruyor. Sanki biri tek tek gözden geçirmek için çekmeceden çıkarıp, iki deste oluşturmuş. Sağdaki destede belgeler, herhalde bakılmışlar ki ters çevrilmiş. Soldakiler, henüz gözden geçirilmemişler olacak.

Thiel, uzanıp en üsttekini eline alıyor. Aynı anda kendini bir tuhaf hissediyor. Göğsünde bir sıkışma var. Yüreği çok hızlı atıyor. Korkuyor.

Bakışları az ötedeki perdeye takılıyor. Yakından bakıldığında perde yere dümdüz inmiyor. Biraz tuhaf duruyor. Hafif kalkık, öne doğru çıkık. Bir an için, acaba arkasında biri mi duruyor, diye düşünmeden edemiyor.

Thiel'in bakışları aşağılara iniyor. Perde yere değmiyor. Perdenin ucuyla yer arasında iki ayakkabı duruyor. Burunları ona bakan, tozlu, siyah iki erkek ayakkabısı.

Thiel titremeye başlıyor. Bu odada her şey tüyler ürpertici. Her yeri karanlık, koridorları, odaları karmakarışık, ölü sessizliğinde bir bina, uyuklayan irili ufaklı yapılar, gecenin çökmüş olduğu küçük bahçe ve düşsel bu dünyanın ortasında apaydınlık bir oda. O perdenin karşısında duruyor, önünde iki ayakkabı. Yavaşça perdeye uzattığı titreyen eli koyu kırmızı. Perdeye dokunamıyor, elini geri çekiyor.

Thiel, bakışlarını hafif kabarık perdeden ayıramıyor.

Kafası sayısız düşünceyle dolu. O anda gözünün önüne mutlu çocukluğu, Maliye'deki basit döşeli odası, sürekli tıkırdayan hesap makinesi, bir akşam üç dostuyla oynadığı briç partisi geliyor. Şimdi ise önünde Kalübbe'nin tozlu ayakkabıları duruyor.

Thiel hâlâ elinde tuttuğu copu yavaşça arkasındaki masaya bırakıyor. Sonra sol eliyle bileğinden tuttuğu, titreyen sağ elini perdeye doğru uzatıyor.

Parmak uçları kumaşa dokunuyor, yüreği çılgınlar gibi atıyor. Perdeyi yavaş yavaş çekiyor. Kırışıklarla dolu, kireç gibi bembeyaz bir yüz ortaya çıkıyor. Dağınık siyah saçlar alnına düşmüş. Hüzün dolu gözler ona bakıyor.

Karşısında duran adamın üzerinde, dizgihanede çalışanların mavi önlüğü var. Thiel yavaş yavaş anımsıyor. Bu adamı daha önce başka bir yerde görmüştü. Bombanın patladığı o günün ardından, *Köylüler* gazetesine girip çıktığı günlerde. Evet, bu adam dizgihanede çalışan biri.

İki adam birbirlerine öyle bakıp duruyorlar. Hiç kıpırdamıyorlar, hiç konuşmuyorlar. Sadece bakışıyorlar. Casusla bombacı.

Karşısındakinin bakışları gizemli ve bulanık. Thiel sanki bir düş görüyor. Perdenin arkasında duran o, uzanıp perdeyi açan da o. Her şey bulanıyor, kararıyor, uzaklaşıyor...

Thiel elini yavaş yavaş perdeden çekiyor. Kumaş yine adamın yüzünü örtüyor. Geri geri birkaç adım atıyor, bakışlarını perdeden ayırmadan uzanıp copu masadan alıyor. Bakışları sürekli perdede kapıya doğru gidiyor. Işığı kapatıp dışarıya çıkıyor. Bir düşün içinde yürüyormuş gibi yorgun adımlarla tavan arasındaki küçük odasına çıkıyor.

Hemen yere uzanıyor ve gözleri kapalı düşünmeye çalışıyor. Fakat düşünceleri karmakarışık, bulanık. Hep aynı şeyler gözünün önüne geliyor, hep aynı şeyleri düşünüyor: Ben korktum. Ben korkağın tekiyim. Copu kafasına indirmeliydim. Korktum.

Çekmecedeki çıplak kadın fotoğraflarına bakmak da bir hataydı. O anda bitkindim! Ürkektim.

Birden yattığı yerde doğruluyor. Uyumuş olacaktı. Fakat bu çok kısa bir uykuydu.

Sanki bütün binada sesler var. Giriş kapısının kilidinde bir anahtar dönüyor. Kapı açılıyor. Biri merdivenleri çıkıyor. Bu adımlar ona yabancı değil.

Hele bir bekleyelim. Bakalım neler olacak?

Fakat hiçbir şey olmuyor. Padberg'in odasına girdiğini duyuyor. Padberg odanın içinde dolaşıyor.

Niçin bir şey olmuyor?

Fakat adam aşağıda. Saçları kara, bakışları bulanık mürettip odada değil mi? Hayır, olamaz. Az önce onu görmemiş miydi?

Thiel, tavan arasını terk ediyor, yavaş yavaş merdiveni iniyor. Kendini çok yorgun hissediyor. Ağzında da bir acılık var.

Padberg masasına oturmuş, cebine bazı kâğıtlar sokuyor. Purosu elinde. Kapının yanında bir bavul duruyor.

"İyi geceler, bekçi köpeği," diye konuşuyor dudaklarında bir gülümseme. "Dün akşam çok derin uyuyordunuz, uyandırmak istememiştim."

"İyi geceler," diyor Thiel de.

"Bakın," diye Padberg konuşuyor. "Acele Berlin'e gitmek gerekiyor. Köylülere karşı bir birlik kurma çabaları varmış. Temborius denen adam ortalığı karıştırmaya devam ediyor. Yakında size güzel bir görev çıkabilir."

"Bu gece mi yola çıkacaksınız?" diye Thiel soruyor.

"Evet. Hemen. Beni alacak otomobil her an gelebilir. Stettin'e kadar otomobille gideceğim. Berlin'e giden ilk trene binmek istiyorum."

"Evet..." diye mırıldanıyor Thiel.

"Ne zaman döneceğimi şu anda söyleyemem. Yemeğinizi kim getirecek bilmiyorum. Ben burada yokken sanırım binada kalmanız da biraz riskli. Bana kalırsa en iyisi Kont Bandekow'un çiftliğine gitmeniz. Oraya nasıl gidileceğini biliyorsunuz. Kontu da tanıyorsunuz. Paraya gereksiminiz yok. Fakat yine de alın şu elli markı, yanınızda bulunsun."

"Burası ne olacak?" diye Thiel konuşuyor.

"Burası mı? Kim mi göz kulak olacak demek istiyorsunuz? – Otomobil geldi. Yola çıkmalıyım – Hayır, buraya göz kulak olmaya gerek yok. Bütün önemli evrakları yanıma aldım. – Fakat şimdi gitmeliyim. Allahaısmarladık, Thiel. Yaşasın köylüler!"

"Yaşasın köylüler!"

"Siz de hemen yola çıkın."

"Evet, hemen," diyor Thiel.

"Hoşça kalın..."

2

Eyalet Başkanı Temborius'un toplantı odasında keyifler yerinde. Hem de çok.

Üzeri yeşil kaplı uzun masanın çevresinde Stolpe bölgesine bağlı bütün kent ve ilçe temsilcileri oturmuş, keyifle çene çalıyorlar. Eyalet Başkanı da yanında yardımcılarıyla başka bir masada oturuyor. Temborius bugün her zamankinden daha bir başka. Keyifli, sık sık gülümsüyor, yanındakilerle şakalaşıyor, yapılan şakalara gülüyor. Bütün sorunların altından kolayca kalkmasını bilen birini andırıyor.

İlk günlerde olanaksız sanılan bir şeyi başarmış, birbirine karşıt bu insanları aynı masada toplamıştı. Sadece Altholm Belediyesi, beklediği temsilciyi yollamamıştı. Masada, Belediye Başkanı'nın yardımcısı Stein oturuyordu. Görevi bilgi toplamaktı. Eyalet Başkanı'nın her şeye el atmış olması Gareis'ı öfkelendirmişti.

Her neyse. Onun için önemli olan, başlarında güçlü Manzow, kent tüccarlarının, esnafının ve fabrikatörlerin masada oturmasıydı.

Eyaletten katılımcılar masadaki çoğunluğu oluşturuyordu. Eyalet Çiftçiler Odası iki müşavir, Tarım Okulu iki müdür ve iki de hayvan yetiştiriciliği müfettişi yollamıştı. Çiftçi Dernekleri Birliği, Yönetim Kurulu'ndan iki üye. Bölge Çiftçileri Birliği, beş üye. Otlaklar ve Sulama Birliği, iki üye. Katılımcılar arasında taşrada görev yapan rahiplerle taşra lokantacılarının birliklerinin temsilcileri de vardı.

Eyalet Başkanı'nın yardımcısı çalışkan Meier başka kimleri toplantıya çağırabileceğini uzun uzun düşünmüştü. Ondan başka kimin aklına gelirdi, Pomeranya Kümes Hayvanları Yetiştiricileri'ni veya Köylü Kadınlar Birliği'ni de toplantıya davet etmek?

Toplananlara yaptığı konuşmada da polisin 26 Temmuz'daki davranışlarını ele alırken söyleyecekleri üzerine uzun uzun düşünmüş olduğu belli, söylediklerini sağlam hukuksal ve yasal gerçeklere dayandırıyor. Meier'in sözleri Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel'in söylediklerinden daha etkileyici oluyor. Eyalet Başkanı Temborius da o gün yaşananların iç politika koşullarına uygun olduğunu belirtiyor. Masada tam bir uyum yaşanıyor, katılımcılar ne kin dolu, ne de öfkeli.

Büyük salonun renkli pencereleri ardına kadar açık. Temiz hava ve güneş ışığı içeriyi dolduruyor. Herkes memnun, bütün dünya onlara kucak açıyor. Konuşmaların sonunda hiç kimse soru sormuyor. Herkes yorgun.

Toplantıya bir ara veriliyor. Gündemin ikinci bölümüne geçip boykota karşı neler yapılması gerektiği üzerine görüşmelere başlamadan önce katılımcıların aralarında sohbet etmesi isteniyor.

Birbirlerini tanıyanlar gruplar oluşturuyor.

Manzow da Dr. Hüppchen'le çene çalmaya başlıyor. Bugün çok değişmiş gibi. Bir süredir kafasını yoran bir vergi sorunu var. Sevgili Doktor Bey'den görüşlerini rica ediyor. Tabii burada ayaküstü konuşmanın pek doğru olmadığını biliyor. Ne de olsa her

iktisatçı gibi o da geçimini sağlamak zorunda! Kısa bir kahkaha atıyor. Ertesi gün kendisini bürosunda rahatsız etmeyi düşünüyor. Laf arasında Esnaf Birliği yöneticilerinin de artık yaşlanmış olduğunu söylemeden de edemiyor... "Evet Doktor Bey, görüştüğümüzde bu konudan da biraz söz ederiz."

Dr. Hüppchen sesini çıkarmıyor. Sadece bir an için az önceki öneriyi Gareis'a borçlu olduğunu kavrıyor. Sonra Gareis'ın bugünkü toplantıya niçin katılmadığını bilmek istiyor. Ancak karşısındakinin şu sözleriyle şaşkına dönüyor, "Gareis mı? O şişko mu? O çoktan öldü."

"Öldü mü?.."

"Eyalet Başkanı'ndan mektup gelmiş olduğunu gazetede okumadınız mı? Bu onun ölümü değil de nedir!.."

Fırıncılar Derneği Onursal Başkanı, Katolik Kilisesi üst düzey sorumlusu Schwarz'la bir ayaküstü sohbette.

"Burada ne kadar uzlaştırıcı bir ortamdayız değil mi, Sayın Schwarz?"

"Evet, çok haklısınız. İnsanlar arası barış her zaman kazanır. Bugün önemli bir karar alacağımızdan eminim."

Yardımcı Meier de çok mutlu. Eyalet Başkanı Temborius, konuşmasının ardından tebrik eder gibi omzunu sıvazlıyor.

"Gördün mü sevgili Meier, ne güzel konuştun..."

Yardımcısı Meier, ne diyeceğini bilemiyor, yine de memnun memnun gülümsüyor.

"Sanırım daha önce de söylemiştim, Prusya yönetiminde sizin gibiler başarılı oluyor... Ne gerek var hukuk öğrenimi yapmış Yahudilere? Hep onların mı avukat olması gerekiyor? Size yönetimde gereksinim var!"

Yardımcı Meier bir şeyler mırıldanıyor.

"Şuraya bakın!" diye Temborius birden sesini yükseltiyor. "Bu da ne demek oluyor? Siz mi izin verdiniz?"

"Hayır, hayır. Benim hiç haberim yok..."

"Çıkarın dışarı, derhal çıkarın!"

Salonun kapısında duran on dört-on beş yaşlarında bir çocuk, elindeki gazeteleri yanından geçenlere dağıtıyor.

Gazeteler üçe katlanmış. Başlıkları gizlenmiş, okunmuyorlar. Temborius'un yardımcısı durumdan hiç hoşlanmıyor. Koşar adım kapıya doğru giderken oğlana sesleniyor: "Hey! Burada gazete dağıtmanıza kim izin verdi?"

Oğlan başını çevirip, üzerine gelen Meier'e bakıyor. Koltuğunun altındaki gazetelerin çoğunu toplantıya katılanlara dağıtmıştı. Kalan birkaçını fırlattığı gibi atıyor ve "Yaşasın köylüler!" diye haykırarak kaçıyor.

Yardımcı Meier yere eğiliyor. Herkes ona bakıyor. Gazetelerden birini alıp açıyor. Başlığını yanına gelenlerden gizlemesi mümkün değil. *Köylüler* gazetesi. Birinci sayfanın ortasındaki sütun kırmızı kalemle işaretlenmiş. Başlığı "Açık Mektup". Meier daha ilk satırda şefi Temboirus'un adını okuyor. Bütün vücudu tepeden tırnağa titriyor. Terliyor. Sanki üzerinden sular akıyor.

Düşünüyor: Bu arada salondakilerin çoğu şu lanet olası "Açık Mektup"ta yazanları okumuş olacak... Sadece az ötede tek başına duran şefi, Eyalet Başkanı Temborius, kaşlarını çatmış, ne oluyor, diye soran gözlerle ona bakıyor.

Hemen bana seslenecek.

Yardımcısı Meier yavaş yavaş yanına gidiyor. Bomba ihbarının geldiği gün binanın koridorlarında yürümesi bile şimdiki kadar zor olmamıştı. Yanına gitmek, gazeteleri uzatmak büyük cesaret istiyordu.

Şefinin karşısında duruyor ve elindeki gazetelerden birini ona veriyor.

"Bu da ne demek oluyor? Şimdi gazete mi okuyacağım?"

Fakat bakışları birinci sayfada yazanlara takılıyor. Okumaya başlıyor.

Yardımcısı Meier, yarım adım arkasında duruyor ve olacakları bekliyor. Temborius şöyle bir gülüyor. Biraz gücenmiş, biraz alay eder gibi. "Ben Yahudiymişim!" Sonra elinde tuttuğu gazeteyi dikkatle ikiye katlıyor ve salondakilere dönüyor, "Beylerden yine masaya oturmalarını rica ederim. Görüşme devam edecek."

Katılımcılar isteğini yerine getiriyor. Çoğu utanmış gibi, aldıkları gazeteyi çantalarına kaldırıyor, birkaçı ise masada önlerine koyuyor.

"Beyefendiler! Saygıdeğer katılımcılar!

Çok uyumlu başlayan ve amacı uzlaşma olan toplantımızı sabote etmek isteyenler var. Hiçbir yetkiye sahip olmayan ve salona girip şu *Köylüler* gazetesini dağıtmış olan kişiler, kısa sürede bulunup cezalandırılacaktır!

Bu gazeteyi masada oturanların çoğunun elinde gördüm. Devlet otoritesine karşı koyan ve 26 Temmuz olaylarında suçu açıkça tek tarafa yükleyen köylüler topluluğunun bu alçakça davranışını daha iyi kavramamız için, şurada yazılanların okunmasını öneriyorum. Sayın Meier, lütfen okuyun!"

Yardımcısı Meier sinirli. Tir tir titriyor. Sesi zor çıkıyor:

"Açık Mektup.

Yürekli vatandaş Temborius!

Altholm olaylarıyla ilgili toplantıya bizleri de davet ettiniz. O gün polisin neden olduğu ve çok gürültü koparan bir skandalı, toplantıda yaratılacak uyum ortamıyla unutturmayı, herkesi sakinleştirmeyi amaçlıyorsunuz.

Siz bizim için, Yahudilerin başkalarını sömürerek güçlenme planlarını başarıyla uygulayan bir temsilcisi sayılırsınız. Sahip olduğunuz kan, size bu sistemi temsil etme gücünü veriyor. Uşaklarınız ellerindeki coplarla özgür cumhuriyetin değerleri sayılan ve

ödedikleri vergilerle ülkeyi ayakta tutan insanlara saldırdılar. Gerçek suçluları cezalandırmak yerine onları tatile yolluyorsunuz. Ne yazık ki ömürlerinin sonuna kadar Kudüs'e veya Jericho'ya değil!

Sizin amacınız nedir? Siz ve çevrenizdekiler bizler için yoksunuz! Sömürdüğünüz ve ayaklarınızın altında ezmeye çalıştığınız insanlar düşmanı sizlerle aynı masaya oturmayı reddediyor.

Bay Temborius, bizlerle pazarlık yapacağınıza çekip gitseniz çok daha mutlu oluruz. Hem de çevrenizdeki tüm memurlarınızla... Bu toprakların insanları kendi başının çaresine bakacaktır.

Köylüler."

Yardımcısı Meier bütün yazanları okumuştu. Salonda bir ölü sessizliği.

Temborius oturduğu yerden kalkıyor. "Efendiler, yazılanları hepimiz duyduk. Eminim bu açık mektupta öne sürülenleri hepimiz iğrenç buluyoruz. Ancak biz toplantımıza kaldığımız yerden devam etmeliyiz. Bu nedenle gündemin ikinci maddesine geliyoruz: Boykota karşı neler yapılmalı?

Yönetimin önerilerinden söz etmeden önce bu toplantıya katılanların arasından önerilerde bulunacaklar var mı? Siz lütfen... Evet, Tarım Müfettişi Bay Päplow!"

"Özür dilerim. Benim şu anda yapabileceğim yeni öneriler yok. Ancak az önce okunan açık mektubun ardından bilmek istediğim bir şey var: Aramızda köylülerin temsilcileri var mı?"

Temborius hafifçe gülümsüyor. Ancak huzursuzlandığı yüzünden belli. "Fakat Efendiler, sizler yöremiz tarımının temsilcileri değil misiniz? Ben şu masada en az yirmi kişiyi görüyorum."

Fakat Tarım Müfettişi Päplow inatçı. "Sayın Başkanım kusuruma bakmayın, ancak köylülerle biz tarım arazilerine sahip çiftçiler arasında biraz fark vardır. Köylü temsilcileri aramızda mı?"

Päplow, sorusunu Başkan'a yöneltmiyor, masada oturanlara bakıyor. Kimse yanıt vermiyor, kimse "evet" anlamında başını sallamıyor.

Tarım Müfettişi Päplow, ellerini çaresizlikle hava kaldırıyor ve "Sayın Baylar, ben burada neye karar vermemiz gerektiğini anlamıyorum. Kusuruma bakmayın, boykot uygulayan biz değiliz ki..."

"Beyefendiler! Çok Saygıdeğer Katılımcılar!" diye Eyalet Başkanı sesini yükseltiyor. "Biz yanlış yola girmek üzereyiz. Tabii boykota başlayan sizler değilsiniz. Ancak ben boykota neden olan kişileri de bu masada görmek istemiyorum. Sizler bu ülke tarımını temsil eden saygıdeğer kişilersiniz. Sizler tarımın önderlerisiniz. Siz 'Boykota son verilecek,' dediğiniz anda bütün taşra sözünüze uymak zorundadır. İşte bizlerin sizlerden beklediği de bu! Sizler gibi seçkin kişiler boykota karşı karar vermelidir!"

"Özür dilerim," diye konuşuyor Päplow, "fakat beni buraya yollayanlar beni böyle bir karar almakla görevlendirmedi. Ben bu toplantıya sadece bilgi almak ve bilgilendirmek amacıyla katıldım."

"Ben de."

"Ben de."

"Biz de."

"Ben..." diye konuşuyor ayağa kalkan iriyarı bir adam. "... sözünü ettiğiniz köylülerden biriyim..."

"İşte gördünüz mü?"

"Niçin hemen sesini çıkarmadın?"

"Demek ki bir temsilci yollamışlar."

"Efendiler, bırakın da konuşayım! Ben bu toplantıya Stolpe Bölgesi Köylüler Birliği temsilcisi olarak davet edildim. Bu nedenle aranızdayım. Ben köylüler hareketini kendime yakın buluyorum. Daha doğrusu yaptıklarını onaylıyorum. Ancak Altholm boykotundan yana değilim. Aynı şekilde o boykot üzerine burada karar vermemize de karşıyım. Sayın Başkan, söyleyeceklerim için özür dilerim, fakat oradaki olaylar sizi ilgilendirmemeli.

Bırakın Altholmlularla köylüler bu sorunu ortak çözsünler. Keşke Gareis burada olsaydı. Olaylardan doğrudan etkilenenler ne yazık ki bu masada oturmuyor.

Bütün söyleyeceklerim bunlar. Kusuruma bakmayın."

Eyalet Başkanı bir süre sesini çıkarmıyor. Sonra konuşmaya başlıyor:

"Benim görevime dikkat çektiği için son konuşmacıya teşekkür ederim. Ancak görevim ve sorumluluğum konusunda en son kararı verecek olanlar üstlerimdir. Bu da İçişleri Bakanlığı'dır. Şimdi konuşmacıya sormak istediğim bir şey var: 26 Temmuz günü Altholm'daki yürüyüşe katılmış mıydınız?"

"Evet, katılmıştım."

"Dağıtılan o toplantıda bulunmuş muydunuz?"

"Evet Sayın Başkan, ben o toplantıda da vardım."

"Anlıyorum... Peki, az önce okunmuş olan şu açık mektuba ne diyorsunuz? Yazılanları onaylıyor musunuz?"

"Evet... Ancak ben o konuda ne söyleyebilirim ki, Sayın Başkan! Ne de olsa mektubu yazan ben değilim. Evet, mektup biraz sert yazılmış. Sayın Başkan, sizin geçimli biri olduğunuzu görüyorum..."

"Teşekkür ederim. Beni gururlandırıyorsunuz..."

"Evet, bu söylediğim gerçek. İyi ilişkileri seviyorsunuz. Sayın Başkan, bu durumda ne yapılması gerektiğini mutlaka biliyorsunuz... Gördüğüm kadarıyla kütüphanenizin rafları dosyalar ve kitaplarla dolu..."

Şöyle bir çevresine bakınıyor.

(Manzow yanında oturan Dr. Hüppchen'i dürtükleyip fısıldıyor, "Herif budala değil. Temborius'la açıkça alay ediyor."

Hüppchen biraz şaşkın, "Öyle mi dersiniz? Bana biraz saf gibi geldi de..."

"Saf mı dediniz? Bu salonda saf olan tek bir kişi var!")

"Evet, şunu da söylemek istiyorum. Biz köylüleri rahat bırakmayı düşünmüyor musunuz? Köylüler ne adam öldürüyor, ne hırsızlık yapıyor, ne ahlaksız bir yaşam sürdürüyor. Devlet bizi rahat bırakamaz mı? Bakın siz burada şu güzel taş yapıda..."

"Teşekkürler! Teşekkür ederim! Buyurun, şimdi yerinize oturabilirsiniz. Önleriniz için tekrar teşekkür ederim..."

"Söyleyeceklerim bu kadardı. Gidebilirim. Benimle gelen var mı?"

Masadan üç kişi daha kalkıyor. Yakın tanışları olacak. Belki de aynı derneğin üyesi... Kapıya doğru yürürlerken dört kişi, sekiz kişi oluyor. Kapıdan çıkarlarken on. Kapı kapandığında masada on iki kişi eksik.

Başkan biraz şaşkın peşlerinden bakıyor. "Evet, görüşmelerimize devam edelim... Buyurun Sayın Müfettiş Päplow, söylemek istediğiniz bir şey mi vardı?.."

"Sözünüzü kestiğim için kusuruma bakmayın, Sayın Başkan! Ben bu köylüler gibi size teşekkür etmeden salondan çıkmak istemiyorum. Şimdi masada oturan bizler Sayın Başkan, sizin iyi niyetli görüşlerinizi uzlaşma önerinizi baştan sona kabul ediyoruz. Ancak böyle girişimler için zaman henüz erken. Biraz daha beklemek doğru olacak. Yaralılar daha Altholm hastanesinden çıkmadı. Köylüler henüz olayların etkisi altında. Köylü, yediği darbeyi hissediyor. Belki bu tepki yanlış değildi. Ancak yürüyüş sırasında polisi yönlendiren kişinin kısa süre önce görevinden alınmış olması bunun tersini kanıtlıyor.

Kısacası Sayın Başkan, benim söylemek istediğim şu: Bugün masanın çevresinde oturan bizlerin "Evet" veya "Hayır" diyerek bir karar alması için zaman daha çok erken, ortam da uygun değil. Kent ve Eyalet Yönetimleri arasında bir uçurum oluştuğu için çok üzgünüz. Çabalarınızın yakın gelecekte başarıya ulaşmasını ümit ederiz. Ancak o gün henüz gelmedi.

Sayın Başkan, sonuç getirmeyecek bu görüşmeleri sonlandırmanızı rica ederiz."

Eyalet Başkanı yavaş yavaş konuşuyor, "Sayın Baylar, söylediklerinizi pek anlamıyorum. Sizler buraya geldiniz, görüşmeler güzel ilerliyordu, herkes olumlu düşünüyordu. Toplantının sevindirici bir sonuçla biteceğinden emindim. Fakat aniden köylülerden gelen lanet olası şu açık mektubun ardından, çoğu katılımcıyı korku sardı, çoğu görüşmeleri terk etti. Bunun anlamı nedir? Kimler bu köylü grupları? Herkes bir hayaletten korkuyor. Eyaletimizdeki bütün tarım kuruluşlarının boykotu onaylamadığını içeren bir kararın altına, daha yarım saat önce hepiniz imzanızı atacaktınız. O zaman her şey yine yoluna girecekti."

Müfettiş Päplow, başı önünde mırıldanır gibi konuşuyor, "Evet. Açık konuşmak isterim, yarım saat önce böyle bir kararın altına imzamı atardım. Ancak *Köylüler* gazetesindeki açık mektubu okuyunca irkilmedim değil. Düşündüm: 'Sen neyin içindesin? Bunlar senin sorunun mu?'

Herhangi bir gazetecinin kaleme almış olduğunu düşündüğüm bu mektupta, tek tek kelimeler üzerinde pek durmayın. Ancak bu kişinin yazarken binlerce köylünün duygularına yer verdiğine eminim. Bu insanlar şu sıralar çok heyecanlı, ruhları yaralı, onlar kırgın. Şimdi çok dikkatli tepkiler vermek gerekiyor.

Sayın Başkan, sizin bunu başaracağınızı ümit ediyoruz. Sabırlı olun."

Tarım Müfettişi Päplow, şişmanca, saçlarına ak düşmüş, yüzü kırmızı şarap renginde, bir an başı önünde öyle duruyor ve sonra yavaş yavaş salonu terk ediyor. Üç dört kişi peşinden gidiyor.

Eyalet Başkanı gülümsüyor. Bu gülümsemede bir çaresizlik var.

"Beyler siz de görüyorsunuz ki..." Sonra susuyor, elini çaresizce havada sallıyor. "Altholmlu efendilere yardımcı olmak isterdim. Fakat şu anda gerçekten bir çıkar yol bulamıyorum."

Ve çabucak, "Toplantımıza son veriyorum," diyor.

3

Gazete sahibi Gebhardt, Belediye Başkanı Gareis tarafından sekreter odasına sokulmadan içeriye alınıyor. Çünkü bu önemli bir ziyaret. Piekbusch onu koridorda karşılıyor ve yan kapıdan "kutsal" büroya getiriyor.

Belediye Başkanı ona nazik davranıyor. Misafirinden çok daha iriyarı oluşunu kendi çıkarına kullanmamaya dikkat ediyor. Bir ellilik gazete sahibi iki metrelik belediye başkanıyla görüşürken kendini alçatılmış hissedebilir. Hayır, Gareis elinden geldiğince nazik olmaya çaba gösteriyor. Koltuğuna gömülü gibi oturuyor. Aralarında rahat bir sohbet başlıyor.

"Sizin gibi önemli bir gazeteciye yeni şeyler anlatabileceğim için kendimi mutlu hissediyorum," diye Gareis gülümseyerek konuşmaya başlıyor. "Birinci Belediye Başkanımız Niederdahl şimdi dönüyor." "Şimdi mi?" diye gazete patronu mırıldanıyor. "Duyduğuma göre evliliğinin 25'inci yılını kutlamak için tatile çıkmıştı."

"Evet... Değişik kutlamalar vardır, Bay Gebhardt. Güçlülerin gelmesini bekleyebilen de bu başarısını kutlayabilir! Onların yanında olabilmek için."

"Evet, onların yanında olabilmek için..." diye Belediye Başkanı misafirinin sözlerini tekrarlıyor.

Sohbet iyi başlamıştı. Karşıt duygulara sahip iki adam aralarındaki ortak noktayı bulmuş gibiydi.

Gareis hemen söze giriyor, "Güçlülerin şu anda nerede olduğunu pek bilemiyoruz. Eyalet Başkanı'nın bugün düzenlemiş olduğu uzlaşma toplantısının da başarısız geçmiş olmasından korkuyorum."

"Ben henüz ümitliyim."

"Hele bir bekleyelim. Belki az sonra bir haber gelir." Eliyle masasındaki telefonu gösteriyor.

"Sayın Başkan, bu toplantıya siz katılmadınız demek?"

"Evet, ben buradaydım." Sesi biraz öfkeli çıkıyor. "Çünkü davet edilmemiştim."

"Hiç olmazsa Frerksen'in görevine son verildi."

"Bu doğru değil," diye Gareis atılıyor. "Geçici olarak görevinden uzaklaştırıldı. Arada fark var."

"Tatile gitmiş olması biraz da Niederdahl'ı andırmıyor mu?"

"Bu da doğru değil. Ben Frerksen'i bir süre ortalıkta görünmesin diye kent dışına yolladım."

"Anlıyorum."

"Bu ne bir zayıflıktır, ne de bir suç itirafıdır. Ancak Sayın Bay Gebhardt, bana kalırsa her kafadan bir ses çıkıyor. Şu 26 Temmuz nedir? Boykot nedir? Birileri bunları çok büyütüyor. Bu kişiler taşrada değil, köylü de değil. Olayları gereksiz yere büyütenler bu kentte aramızda yaşıyor. Bunu siz de yapıyorsunuz. Benim önerim şu: 26 Temmuz konusuna artık bir son verelim. Bu konuyla ilgili yazılara yer vermesinler diye *Halk* gazetesini derhal arayaca-

ğım. Buna sizin gazetelerinizin de uyacağına şimdi söz verebilir misiniz?"

"Fakat gelişmeler o kadar karmaşık ki..."

Bir an için ikisi de susuyor.

Sonra tekrar konuşmaya başlayan yine Belediye Başkanı oluyor. "Niederdahl sizin pek hoşunuza gitmiyor, ancak çalışmalarınız bana da karşı. Benim gibi siz de Niederdahl'ı istemiyorsunuz. Ondan kurtulmanız için beni güçlendirmelisiniz. Ancak şu anda bunun tam tersini yapıyorsunuz. 26 Temmuz üzerine yazılanlar dedikodudan başka bir şey değil? En çok eleştirilen de benim."

"Siz mi? Sayın Bay Gareis, sizden çok Frerksen eleştiri aldı. Fakat siz..."

"Bu konuda yanılıyorsunuz. Frerksen benim için vazgeçilmez bir elemandır. Eleştirilerin hedefi benim. Bu yolda yürümeye devam edilirse günün birinde siz de 'Gareis istifa etsin!' diye sesinizi yükselteceksiniz."

"Ben buna inanmıyorum."

"O gün geldiğinde bu sözünüzü anımsatırım. Bu savaşı sürdürmenizin nedenini öğrenebilir miyim? Okurlara sansasyonel haberler verip bundan zevk almak mı? El atabileceğiniz başka konular da var. Açığa çıkabilecek başka şeyler..."

"Ne gibi?"

Belediye Başkanı yavaş yavaş konuşuyor, "Onlardan da söz edebiliriz. Elimdeki belgeler mükemmel. Ben size... Hayır, hayır, bunu henüz söylemeyeceğim. Önce bana olaylarla ilgili haberlerin çıkmayacağına söz vereceksiniz."

Gebhardt sakin kalmaya çalışıyor, "Sayın Bay Gareis, ne olduğunu bilmeden şimdi söz veremem..."

"Hayır mı? Söz vermek istemiyorsunuz demek. Yazık."

Belediye Başkanı bir an susup düşünüyor.

Telefon çalıyor. Gareis açıyor, konuşuyor, sonra uzun uzun karşısındakini dinliyor, teşekkür ediyor ve telefonu kapatıyor.

"İşte size bir yeni haber daha!" diyor Gebhardt'a dönerek. "Eyalet Başkanı'nın uzlaşma toplantısı başarısız sonuçlanmış. Köylüler, Başkan'a çok kaba davranmış. Görüşmeleri protesto eden tarımcıların temsilcileri de salondan çıkmış."

"Bunu... Böyle bir gelişmeyi beklemiyordum. Şimdi bütün bağlar koparıldı sayılır." Gebhardt heyecanla ayağa kalkıyor. "Daha çok bilgi için hemen gazeteye gitmeliyim. Orada bir adamımız vardı. Belki Stuff iyi bir haber yapabilir... Eminim okurların çok ilgisini çekecektir."

Odadan çıkmaya hazırlanıyor.

Belediye Başkanı da ayağa kalkıyor. Çok iriyarı. Dağ gibi. Karşısındakine daha fazla nazik davranmaya niyetli değil.

"Okurların ilgisini çekmeyecek. Çünkü bu toplantıyı haber yapmayacaksınız! Ben buna, hayır, diyorum."

"Bana kim engel olabilir?"

"Örneğin, ben. Bay Gebhardt, sadece ben. Kentin Kızıl Belediye Başkanı. Kodamanı. Bana kentte artık huzur gerekli. Ve ben bu huzuru elde edeceğim!"

Gebhardt soğukkanlı kalmaya çaba gösteriyor, "En iyisi görüşmeye burada son verelim. Acımasızlık, partinizde geçerli olabilir belki, fakat bana karşı..."

"Anlayışın başarılı olmadığı yerde acımasızlık iyidir. Bay Gebhardt, en küçük yemin peşinden koşan bir ördek gibi her sansasyonun üzerine atlamayın! Bu Stuff'un görevi. Siz ise..."

"Benim de görevim. Böyle bir haberi okurlarımdan niçin kaçırayım? Benim görevim..."

"Saçma!" diyor Belediye Başkanı. "Dava başlayana kadar sessiz kalmaktan yana değil misiniz?"

"Hayır. Size iyi günler dilerim."

"Bir dakika. Size hemen veda etmek istemiyorum. Bir polis sorgusu gerekiyor. Hakkınızda bir ihbar var."

"İhbar mı?"

"Evet."

Gebhardt bir an düşünüp, "Eğer şoförüm bir hata yapmışsa hemen işine son vereceğim!" diyor.

"Hayır şoförünüz değil. Fakat şöyle otursanıza. Suçlama 'sahtekârlık'..."

"Çok komik!" diyor Gebhardt ve tekrar yerine oturuyor. "Bay Gareis, siz tehlikeli bir oyun oynuyorsunuz. Belediye başkanlığı göreviniz tehlikeye girebilir."

"Doğru. Fakat elimdeki kartlar çok iyi!" Masanın çekmecesinden ince bir dosya çıkarıyor.

"Bundan yaklaşık iki hafta önce kumaş tüccarı Hempel *Günü Gününe*'ye uğramış ve gazetenize bir ilan eki vermek istediğini söylemişti. Hempel, elemanınız Bay Wenk'le yaptığı görüşmede gazetenin günlük satışını da sormuştu. Vereceği ekin yapacağı etkiyi önceden bilmek istemesi çok olağan. Ona verilen rakam, yedi bin yüz altmış!

Ancak *Günü Gününe*'nin sürekli tiraj yitirdiği kulağına gelmiş olan Hempel bu rakama pek inanmamış. Danıştığı bütün dostları ve müşterileri gazetenin tiraj yitirdiğini söylemiş."

"Gazetemize yine de ek vermiş olması çok tuhaf!"

"Öyle değil mi?" diyor Belediye Başkanı ve gülümsüyor. "Fakat bu dünyada hiç düşünmeden para harcayan tuhaf insanlar da var."

"Bir sorum olacak, Sayın Başkan. Bay Hempel, Sosyal Demokratlara çok yakın biri değil mi?"

"Evet, onlara çok yakındır. Fakat bilmek istediğim şu konuya dönelim. Bay Hempel biraz şüpheci biri. Wenk'e ısrar ediyor. O da kasada duran noter onaylı belgeyi çıkarıp gösteriyor. Belgede tirajın yedi bin yüz altmış olduğu yazıyor. O zaman Hempel

düşünüyor: Noter onaylamış olduğuna göre her şey yolunda. Ve ek için siparişi veriyor. Ödemeyi de hemen yapıyor. Ancak kısa süre sonra *Günü Gününe*'nin yaklaşık üç bin dokuz yüz tirajı olduğu kulağına geliyor..."

"Çok komik."

"Öyle değil mi? Bu kadar az tirajı olan bir gazeteye kim ilan veya ek verir? Şimdi Hempel üç bin dokuz yüz ilan ekinin gazeteyle dağıtıldığına, diğer üç bin üç yüz ekin de gazetedeki kurşun eritme fırınını yakmak için kullanılmış olduğuna inanıyor. Zarara girdiğini düşünen Bay Hempel gazetenizi sahtekârlıkla suçluyor."

İkisi de bir süre susuyor.

Sonra Bay Gebhardt hafifçe gülümsüyor. "Sayın Belediye Başkanı, anlattıklarınıza şaşırdım. Hem de çok şaşırdım. Şimdi birinci sayfaya gerçekten Eyalet Başkanı'nın toplantısının başarısızlıkla sonuçlandığı haberi yerine bu konuyu getirebilirim.

Fakat önce bilmek istediğim bir şey var... Niçin *Günü Gününe*'nin 'Sorumlu Müdürüne' sormuyorsunuz? Hem bu gazeteyi daha birkaç hafta önce devralmış olduğumu siz de biliyorsunuz. Şu âna kadar istediğim her şeyle ilgilenecek zamanı bulamadım. Sözünü ettiğiniz o noter tasdikli belgeden haberim olduğunu da nereden çıkarıyorsunuz? Diyelim ki söylediğiniz şu belge var. Onun gerçek olmadığından nasıl şüpheleniyorsunuz? Sizce üç bin üç yüz ilan eki kurşun eritme sobasında yakılmış, öyle mi? Acaba adamınız yanılmış olabilir mi? Belki sadece iki yüz iade ek yakılmıştı?.."

"Çok güzel," diyor Gareis ve başını sallıyor. "Bay Gebhardt yemek yerken çatal yemeğe batırılır. Siz hiç yılanbalığının nasıl yendiğini gördünüz mü? Biliyorsunuz yılanbalığını yakalamak da, yemek de kolay değildir. Çatalın tam yerinden saplanması gerekir."

Gareis aniden yerinden kalkıyor. "Bay Gebhardt, çatal, batırmak içindir. Fakat daha anlatacaklarım var. Bana öyle geliyor ki, ya belleğiniz zayıf, ya da çevrenizdeki insanların bazı şeyleri çabuk unutacağını sanıyorsunuz. Konuyu biraz daha kapsamlı anlatmak istiyorum.

Bay Hempel, Sorumlu Müdür Wenk'le yaptığı görüşmeden eve dönünce, noter onaylı belgenin altında bir tarih görmemiş olduğunu anımsıyor. Belki tarih çok eskiydi, Wenk parmağıyla üzerini kapatmıştı.

Fakat bu Bay Hempel biraz tuhaf biri. İstese Wenk'e gidip, belgenin tarihini görmemiştim, göster bana, diyebilirdi. Gerçekten de belge çok eski tarihliyse amacından vazgeçebilirdi. Fakat Bay Hempel *Günü Gününe* gazetesine gideceğine ilan eki siparişini artırmaya karar veriyor ve *Haber* gazetesine uğruyor.

Orada sorumlunuz Trautmann'ın karşısına çıkıyor. Ona Wenk'in söylemiş olduklarını aktardıktan sonra ondan da tirajı soruyor. Trautmann, 'on beş bin' diyor. Hempel iki gazete ne kadar diye sorunca Trautmann da, 'Yirmi üç bin' diyor.

Bu konuşmanın ardından pazarlığa başlıyorlar. Hempel, iki gazeteye aynı güne ilan eki vermesi durumunda indirim istiyor. Trautmann ise inatçı, istediğini kabullenmiyor. Tartışmanın sonunda Trautmann size sormaya karar veriyor. Hempel de inatçı, ona eşlik ediyor.

Bay Gebhardt, bu adamın sorumlunuz Trautmann'la o gün odanıza gelmiş olduğunu belki şimdi anımsarsınız... Bay Hempel verdiği yeminli ifadede size şunu sormuş: '*Haber* on beş bin demek?' – 'Evet,' demişsiniz siz. – *Günü Gününe* de yedi bin yüz altmış, öyle mi?' – Siz bu rakamı da onaylamışsınız. – Hempel bu kez, 'İki bin ek yeterli değil mi?' diye sormuş. – Siz Bay Gebhardt kesin konuşmuşsunuz, 'Hayır, yaklaşık yirmi üç bin,' demişsiniz.

Bu anlattıklarım Bay Hempel'in verdiği yeminli ifadede yazanlar. İşte Bay Gebhardt, az önce konuştuğumuz 'yılanbalığına çatal saplamak' buna denir!"

"Bu önceden planlanmış bir şey!" Gebhardt sesini yükseltiyor. "Benim gözümde çok iğrenç bir şey!" Gebhardt öfkeli.

"Tabii iğrenç bir şey," diye Belediye Başkanı konuşuyor ve memnun memnun sırıtıyor. "Sizin için çok kötü bir durum."

Bir an ikisi de konuşmuyor. Gebhardt dudaklarını ısırıyor, bakışlarını yere dikmiş öyle duruyor.

Beyninde düşünceler çarpışıyor. Belediye Başkanı Gareis, elindeki ince dosyayı çöpe atmak istermiş öyle havada tutuyor. Bakışları ötelerde hafif bir ıslık çalıyor. Duygusal bir melodi. İriyarı adam o anda çok cana yakın.

Gebhardt çabuk çabuk düşünüyor: Bankadaki faizimle güzel bir yaşam sürdürebilirim. Bunun gibi heriflerden uzak, kafam dinç yaşayabilirim.

İnce dosya şimdi yine masanın üzerinde duruyor.

Gehhardt konuşuyor, "Evet. Tanrı adına, evet!"

"Sizin adınıza, evet, bence daha güzel."

"Tamam tamam. Evet!"

"Dava başlayana kadar değil mi?"

"Dava başlayana kadar. Fakat gerekli belgeler bana verilecek. Evet mi?"

"Sevgili Bay Gebhardt, kendiliğinizden bu kararı almış olsaydınız, tabii mümkün olurdu. Şimdi ise yakın gelecekteki gelişmeleri beklemek zorundayım. Sevgili Bay Gebhardt, çok şey o kadar karmaşık ki... Ayrıca bundan sonra konumuzla ilgili 'okur mektubu' filan yayınlanmayacak. Reklam olarak da gazeteye girmeyecek."

"Evet."

"Ben kendime kızıyorum," diyor Belediye Başkanı. "Temborius'un hata yapmış olduğu haberi benim görüşümdü."

"Bunu niçin söylemiş olduğunuzu tabii siz daha iyi bilirsiniz. Ben şu dosyayı almak isterdim, Bay Gareis."

Gareis içten bir kahkaha atıyor. "Onu istemenizi çok iyi anlıyorum. Ancak size vermek istediğim, daha doğrusu hediye etmek istediğim başka bir şey var."

Karşısındakine uzattığı belge, daha doğrusu bir belgenin kopyası, kasadaki noter onaylı yazı.

"Çok ilginç," diye Gebhardt mırıldanıyor. "Böyle belgeler hep kasada durmak zorundadır."

"Doğru. Çok doğru. Size hediyem olsun."

"Kimden almış olduğunuzu da söylemek istemez miydiniz?"

"Verenin kim olduğunu bilmek istemenizi anlıyorum. Üç seçenek var: Stuff, Wenk, Tredup."

"O kişinin adını vermek istemiyor musunuz?"

"Tabii, hayır. Siz nasıl olsa ortaya çıkaracaksınız!"

Sonra vedalaşıyorlar.

Kısa süre sonra *Günü Gününe*'de bir telefon çalıyor.

"Tredup hemen Bay Gebhardt'ın odasına gelsin!"

Tredup rahatsız oluyor. Ne olabilir, diye kafa yoruyor.

Aynı anda telefon tekrar çalıyor.

"Tredup hemen Belediye Başkanı Gareis'a gelsin! Çok çabuk!"

Tredup şaşkın şaşkın bakıyor.

4

Tredup çabucak ne yapması gerektiğini düşünüyor. Bu kez patronun beklemesinin daha doğru olacağına karar veriyor. Önce Belediye Başkanı'nın yanına gidecek. Eğer çağrılmasının nedeni kafasından geçirdiği neden ise, Gareis ona mutlaka Gebhardt'ın neler bildiğini söyleyecektir.

Fakat az sonra, Gareis pek konuşmuyor.

"Siz yazmayı becerirsiniz, değil mi Tredup?" Ancak karşısındaki ne demek istediğini anlamamış gibi bakınca devam ediyor, "Gazeteye haber yazmayı beceriyor musunuz? Size birkaç örnek: 'Bay Meier ne kadar üstün yetenekli bir bas bariton olduğunu kanıtladı...' veya 'Kentte herkes ruh bilimcisi ve el yazısından karakter tahlili yapan uzman Bay Schulze'den söz ediyor...' gibilerden yazılar kaleme alabilir misiniz?"

"Evet, yazabileceğimi sanıyorum."

"Öyleyse şimdi sıranız geldi. Bay Gebhardt sizi çağıracak."

"Çağırdı bile..."

"O zaman niçin hâlâ buradasınız? Size ne sorarsa sorsun, 'Stuff' diye yanıt vereceksiniz. Anlaşıldı mı? Yakında siz başarılı biri olacaksınız."

Tredup bir an susuyor. "Fakat anlamıyorum..."

"Hay Allah, bunda anlamayacak ne var? O fotoğrafları satarken ne yaptığınızı biliyor muydunuz? Sözün kısası, noter tasdikli belgenin kopyası şimdi Bay Gebhardt'ın elinde."

"Fakat bu nasıl oldu?.."

"Sizler sağa sola anlatmayı, dedikodu yapmayı, bunları gazeteye yazmayı çok iyi başarıyorsunuz! Öyle değil mi? Şimdi çabuk koşun. Stuff! Hep Stuff! Ne olursa olsun Stuff!"

Fakat Tredup koşa koşa gazeteye gitmiyor. Bir süre Blosse Irmağı'nın üzerindeki köprüde duruyor, ağır ağır akan suları seyrediyor. Kafası sayısız düşünceyle dolu: Şimdi ne yapmalıyım?

Acaba kumsalın ardındaki ormana gidip gömmüş olduğu parasını alıp ortadan kaybolsa mıydı? Sonra hemen başka şeyler düşünüyor: "Henüz bunun zamanı gelmedi..."

Sessizce *Haber* gazetesinin kapısından içeriye giriyor. Sorumlu Trautmann, niçin geldiğini biliyor. Gözlerinde öfke ona bakıyor. "Beyefendi kendini bekletiyor. Canı öyle istiyor demek? Patron öfkeli."

Sonra Tredup'la patronun odasına doğru yürüyor. Koridora açılan kapılardan birinden Heinsius'un kafası uzanıyor.

"Şu moruk da çok meraklı!" diye Trautmann homurdanıyor.

İçeriye giriyorlar. "Teşekkür ederim, Bay Trautmann. Bizi yalnız bırakmanızı rica edeceğim."

Trautmann odadan çıkmaya pek niyetli değil gibi. "Bay Gebhardt acaba..."

"Lütfen Bay Trautmann!"

Trautmann homurdanıyor, "Sizi oyuna getirecek." Ve çıkıp gidiyor. Ancak Tredup, mutlaka kapının dışında durup konuştuk-

larımızı dinleyecek, diye düşünüyor. Sonra patrona bakıyor. Sanki o da aynı şeyi düşünüyor.

"Bay Tredup..." diye Gebhardt konuşmaya başlıyor. "Ben sizi Bay Stuff'un önerisi üzerine almıştım. O günlerde sizi hiç tanımıyordum. Hiçbir bonservisiniz yoktu. Ancak bu arada çalışmalarınızın düşük verimde olduğu dikkatimi çekti. *Günü Gününe*'ye yeterince ilan verilmiyor. Bunun nedeni, günümüzdeki ortam olabilir, sizin yetersiz çalışmalarınız da. *Haber* çok daha fazla ilan alıyor."

"Ancak *Haber*'in tirajı on beş bin."

"Peki ya *Günü Gününe*'nin?"

"Yaklaşık yedi bin okuru olmalı..."

Patronu bir an susuyor. Gülmek istiyor, ancak kapının dışında dinleyeni düşünüp bundan vazgeçiyor.

"İlan verecek kişi buna inanacak mı? O eğer kesin tirajı sorarsa ne yaparsınız?"

"Noter tasdikli belgeye dikkatini çekerim."

"Yine de inanmazsa?.."

"Belgeyi gösteririm."

"Ona bu belgeyi verir misiniz?"

"Kesinlikle vermem."

"Bundan emin misiniz?"

"Tabii eminim!"

"Fakat yine de biri bunu yapmış. Duyduğuma göre kentte elden ele dolaşan şu belgeyi şimdi bana verdiler. Daha doğrusu belgenin kopyasını. İşte bakın. Altında tarih de var."

Fakat Tredup patronun gösterdiği kâğıda bakmıyor. Söylediklerini umursamazmış gibi mırıldanıyor, "Biliyorum..." – "Biliyor musunuz? Öyle mi, biliyorsunuz demek! Peki, nereden biliyorsunuz? Ne zamandan beri biliyorsunuz?" Ufak tefek büyük adam çok heyecanlı, çok da öfkeli. Karşısında duran çalışanına şöyle bir bakıyor. Bakışları ateş saçıyor.

Tredup, "Ben siz biliyorsunuz sanıyordum..." diye mırıldanıyor.

"Sanıyordunuz... Lütfen söyleyin, ben neyi bilmek zorundayım?.. Açın şu ağzınızı!"

Tredup ağır ağır konuşuyor. Sanki hiç konuşmak istemiyor, "Bir toplantı hazırlığı yapıldığı, sizin de kulağınıza geldi sanıyordum..."

"Ne toplantısı? Hay Allah, şu ağzınızı açmasını beceremiyor musunuz? Bende çalışanların tümü de sanki karşısındakine eziyet etmek için aralarında anlaşmış. Bana ne anlatacaksanız lütfen peş peşe, hiç ara vermeden anlatın!"

Tredup konuşuyor, "Sağcı bir gazete çıkarma hazırlıkları yapılıyor. Kentimiz iş dünyası, gazete ilan tekelini elinizde bulundurmanıza ve ilan fiyatlarını iki katına çıkarmanıza çok kızgın. Politik kuruluşlar da *Günü Gününe*'nin artık pek güvenilir olmadığı kanısında. İşte bu nedenlerden yeni bir gazetenin piyasaya girmesi görüşündeler."

Patronu çok heyecanlı, "Anlattıklarınızın çoğu pek yeni şeyler değil. Daha fazlasını anlatın bana!"

Tredup kızmış gibi. "İşte bu nedenle birkaç kişi bir araya geldi..."

"Anladım! Peki sonra?.. Kimler katıldı o toplantıya?"

"İsim vermeyeceğim!" Tredup inat ediyor.

"Ne demek, isim vermeyeceğim? Herhalde size ekmek yediren patronunuza bilgi vermemezlik etmeyeceksiniz!"

"İsim vermeyeceğim."

"Hay Allah, her şeyi anlatıyor, fakat isim vermeye gelince kaçınıyorsunuz! Hem bütün bu anlattıklarınızın o belgeyle ne ilgisi var?"

Tredup sırıtıyor. "Bu toplantıya altı bey katıldı." Yine susuyor. Sanki Gebhardt'ın iyice sabrını taşırmak istiyor. Sonra hızlı hızlı devam ediyor, "İçlerinden biri diğerlerine belgenin kopyasını dağıttı..."

"Altı kişi mi? Beş kopya mı? Ah, evet anlıyorum. Her neyse... Bir sorum olacak... Bay Stuff sizi işe almamı niçin istemişti?"

Aynı anda kapı aralanıyor ve Trautmann'ın tilkiyi andıran suratı görünüyor. "Niçin hemen büronuza gelmediğini sorsanız daha iyi olur..."

Patronu sesini yükseltiyor, "Bay Trautmann, rica ederim... Lütfen..."

Kapı yine kapanıyor.

Bay Gebhardt, derin bir nefes alıp konuşuyor, "Evet Bay Tredup, niçin hemen gelmediniz, neredeydiniz? Gelmeniz kırk beş dakika sürdü. Ancak büronuzdan buraya yol sadece beş dakika..."

"Ben o kadar acele olduğunu düşünmemiştim. Bir ilan nedeniyle tekrar Meisel'e uğramam gerekmişti."

Kapı tekrar açılıyor. "Hemen Meisel'e telefon ediyorum."

Kapı yine kapanıyor.

Trautmann'ın ikide bir kapıyı açıp bir şeyler söylemesinden Gebhardt utanmış olacak karşısındaki "suçlu"ya biraz yumuşak davranıyor. "Bay Tredup, toplantıya katılanların isimlerini niçin söylemek istemiyorsunuz? Şimdiye kadar ilginç bazı şeyler anlattınız..."

Tredup'un yüreği hızla atıyor. Tilki Trautmann mutlaka az sonra kapıyı açacak ve Meisel'in 'Tredup bu sabah erkenden uğramıştı,' demiş olduğunu söyleyecek.

Konuşuyor, "Bay Gebhardt tabii ki söylemek isterdim." Ses tonunda biraz hüzün var. "Ancak bu kişilerin adlarını kesinlikle bilmiyorum. Daha doğrusu bana her şey anlatılmamıştı. Belki yanlış bir şey söylediğim için suçlanırım, belki buradaki işimden de olurum..."

"Evet, evet," diye mırıldanıyor patronu. Tredup'un iyi niyetli olduğunu anlamıştı. "Bu konu beni tabii çok ilgilendiriyor. Ciddi bir toplantı mıydı yoksa katılımcılar boş sözler mi edip durdu?"

"Bir banka müdürü katılmış," diye Tredup mırıldanıyor.

"Bu mutlaka... Her neyse, adı pek önemli değil. Başka?"

"Bir kitap basan matbaanın sahibi."

"Hele şuna da bir bakın! Ufak Krauter çok hırslıymış! Bu işe bir girsin de gazete çıkarmakla ne kadar çabuk iflas edileceğini görsün. Başka kim?.."

"İki dükkân sahibi."

"Başka?.."

"Bir toptancı."

"Ben sadece bir toptancı tanıyorum. Başka kim vardı?"

"Daha fazla konuşmak istemiyorum..."

"Haydi devam edin. Beş söyleyen altıncıyı da söyler."

Tredup kendini toparlıyor. Fakat konuşamıyor. Daha fazla yalan söylemek istemiyor. Karşısındakinin anlattıklarının saçma olduğunu çoktan kavramış olması gerekirdi.

Usul sesle konuşuyor, "Altıncı kişi bir gazeteciydi."

"Ben bunu çoktan tahmin ediyordum!" diye patronu sesini yükseltiyor.

Kapı aralığından Trautmann'ın kafası görünüyor. "Meisel'e gerçekten uğramış."

"Bay Trautmann, gelin lütfen içeri," diye patronu gülümseyerek sesleniyor. "Burada güzel şeyler var. Sonra anlatırım size. Bay Tredup temiz."

Trautmann onunla aynı fikirde değilmiş bakıyor.

"Sevgili Tautmann, söyleyin bakayım," diyor patronu, "Stuff'la yaptığımız sözleşmeden çekilebilir miyiz?"

"İşte gördünüz mü? Kim karşı çıkmıştı, Bay Gebhardt? Stuff'la sözleşmeye ne gerek var, diyen kimdi? İşine son vermek mi? Sanmıyorum. Sözleşme sağlam."

"Ondan kurtulmalıyız. Düşmanımla ortak çalışanın şirketimde işi yok."

"Gazeteciler hep böyledir..." diye Trautmann mırıldanıyor. "Şu..." Parmağıyla kapıyı gösteriyor, "O da ötekilerden farklı değil!"

Aynı anda kapı açılıyor ve Heinsius'un dağınık saçlarıyla kafası görünüyor. "Patrona beni kötülemenize izin vermiyorum, Bay Trautmann!"

Kapı tekrar kapanıyor. Gazete sorumlusu memnun memnun sırıtıyor, "Kulağını duvara dayamış bir casus..."

Patronu suratını asıyor, "Bu dinlemelere bir son verilecek..."

Trautmann onu teselli etmek istermiş gibi, "Gazeteciler böyle şeyleri sever," diye sözünü kesiyor. "Meslekleri gereğidir, başka türlü yapamazlar."

Patronu, "Fakat siz de içeride konuşulanları dinlemeyi seviyorsunuz, Bay Trautmann!" diye karşılık veriyor.

Fakat o karşı çıkıyor, "Ben mi? Ben şirketin çıkarı için yapıyorum. Siz beni odaya çağırmayı unuttunuz da..." Bir an susuyor ve yumuşak bir sesle devam ediyor, "Çok hata yapılmasını..."

"Bay Trautmann, böyle konuşmanıza izin vermiyorum!"

Gazetenin patronuyla sorumlusu arasında yeni bir çekişme başlamak üzere. Sonunda hep kazanan, sinirlerine hâkim olmasını beceren Trautmann oluyor.

Tredup araya giriyor, "Stuff'tan nasıl kurtulacağınızı ben biliyorum."

Masanın başında duran iki adam hızla ona doğru dönüyor. Tartışırlarken Tredup'u unutmuşlardı.

"Skandala neden olmadan, değil mi?"

"Evet."

"Tazminat da vermeden!"

"Evet."

"Peki, bu nasıl olacak?"

"Ben tek başıma hallederim. Hakkında bildiğim bir şey var..."

"Yapacaklarınızın benimle hiç ilgisi olmayacak, değil mi?" diye patronu soruyor. "Ben skandal filan istemiyorum."

"Ben her şeyi tek başıma yapacağım."

"Peki karşılığında ne istiyorsunuz?" diye Trautmann soruyor. "Karşılıksız bir şey yapacağınızı sanmıyorum."

"Fakat ben para verecek durumda değilim. Gazetenin maddi durumu pek iyi değil."

"Para istemiyorum," diyor Tredup ve bir an sustuktan sonra devam ediyor, "Ben Stuff'un yerine geçmek istiyorum."

Patron sesini yükseltiyor, "Bu kesinlikle mümkün değil!"

Trautmann atılıyor, "Fakat niçin? İşimize yarayacak bir adam."

"Öyle mi dersiniz? Peki, biraz düşünelim..."

"Bana kesin söz vermenizi istiyorum!" diye Tredup konuşuyor.

"İstediğiniz sözü verebiliriz," diyor Trautmann.

Tredup soruyor, "Bay Gebhardt kabul ediyor mu?"

"Evet, Bay Trautmann'ın söylediği gibi..." diyor patronu.

Ancak Tredup yine de pek memnun değil. "Bana şimdi kesin bir söz verilmesini istiyorum."

"Kesin söz veriyoruz," diye konuşuyor Trautmann.

"Size güveniyorum," diyor Tredup da.

"Evet, güvenebilirsiniz."

"Ancak Stuff konusu birkaç hafta sürebilir."

"Bunu size bırakıyoruz."

"Siz de ona bildiğinizi fark ettirmeyeceksiniz."

"Evet, o hiçbir şey fark etmeyecek."

Patron yine masasına oturuyor ve bazı kâğıtları önüne çekiyor.

"Öyleyse şimdilik hoşça kalın," diyor Tredup. "Ve teşekkürler."

"Hoşça kalın," diyor Gebhardt'la Trautmann da.

Beni aldatmaya kalkabilirler, diye Tredup düşünüyor. Fakat ben artık çok şey biliyorum. Şimdi şu Stuff konusunu bir ele alayım. Belki de bir şey yapmama gerek kalmaz...

5

Banz, artık yattığı yerden kalkıp bir bastona dayanarak dışarıya çıkacak, avluyu geçip karısıyla çocuklarının çalıştığı tarlaya gidebilecek gücü kendinde bulabiliyor.

Çocuklar tarlada çalışırken, onlara dikkat etsin diye karısının yanlarında bulunmasını istiyor. O ise evde kalıyor, biraz sağı solu topluyor, yerleri süpürüyor, patates soyuyor ve yemek pişiriyor. Fakat her şeyi yavaş yavaş yapıyor, kendini iyi hissetmediği anlarda hemen duvara dayanıyor veya iskemleye tutunuyor. İkide bir başı dönüyor, gözleri kararıyor.

Sonra yine kendine gelince yavaş yavaş adım atıyor, işine devam ediyor, çocuklarının yanına gidiyor. Yaşlılar yurduna gitmeme daha çok zaman var, diye kimi gün düşünüyor. Kırk beş yaşında onların arasında ne işim var? Bir gün kalkıp avukatıma gittiğimde Altholm'dakiler ne olduğunu görecekler.

Padberg'le Bandekow kısa süre önce ona uğramıştı. Banz'dan kimsenin şüphelenmediğini söylemişlerdi. Kavga ettiği birisini

yaralamış olduğunu bilen yoktu. Tabii bunu kimseye anlatmaya da niyetli değildi. O, Altholm Belediyesi'ni mahkemeye verecek, manevi tazminat isteyecek, emekli maaşı bağlanmasını talep edecekti. Yürüyüş günü, bir şeyler içmek için bir birahanenin kapısından girerken arkasından saldıran bilinmeyen kişiler onu ağır yaralamıştı. Onu kendinden geçmiş durumda kapının önünde bulan birahane sahibi tanıktı.

Banz, elindeki bastona dayanarak, ayağını sürüye sürüye tarlaya doğru gidiyor. Yulaf biçen çocuklarının ne yaptığını görmeli.

Onun aynı sürede yaptığının ancak yarısını biçmiş olduklarını çok uzaktan görüyor. Onların çalışması daha çok bir çocuk oyunu. Tırpanı bilemek için ikide bir ara veriyorlar. Ne gerek var buna?

Tarlaya üç yüz metre kala öfkesi tepesine çıkıyor. Bunu son zamanlarda sık sık yaşıyor. Bütün vücudu titriyor. Bağırıyor, elindeki bastonu havaya kaldırıp kükrer gibi haykırıyor.

Sonra birden başı dönüyor. Toprağa oturmak istiyor, fakat dizlerinin üzerine çöküp yere yuvarlanıyor. Düştüğü yerde öyle kalıyor. Kafası çalışmıyor. Son günlerde buna alışmış olan karısıyla çocukları yanına gelip onu ayağa kaldırmıyorlar. Baba düştüğü yerde yatsın, diyorlar. Yardım etmeye gittik mi hep söylenip duruyor. Kendi başının çaresine kendi baksın. Lanet olsun!

Banz, düştüğü yerden yavaş yavaş doğrulmaya çalışıyor. Tutunacak hiçbir şey yok. Sonunda bastona dayanarak kalkmayı başarıyor ve bakışları yulaf tarlasında çalışan beceriksizlerde, söylene söylene yoluna devam ediyor.

Oraya varınca hiç konuşmadan öyle duruyor, ne yaptıklarına bakıyor. Şeytan alsın bunları! Tırpan böyle sallanır mı? Çocuklar onu umursamıyor. Moruk, istediği kadar onlara bakıp küfürler etsin. Bütün gün yatıyor, karnını doyuruyor ve söylenip duruyor.

Az ilerideki Franz'ın yanına gidiyor. "Tırpanına ne oldu?" diye soruyor. "Bıçağı doğru takılı değil galiba."

Oğlan bir şeyler homurdanıyor ve işine devam ediyor.

"Ver bakayım şu tırpanı!" diye Banz emrediyor.

Oğlan öfkeleniyor, "Şimdi sıradan çıkamam!"

"Ver şu tırpanı!"

Çalışanlar duruyor. Franz sıradan ayrılıyor.

"Sizler çalışmaya devam edin," diyor Banz. "Biraz sık durun, boşluğu kapatın! Siz karılar da öyle durup ne yaptıklarını seyretmeyin!" Birden daha çok öfkeleniyor, "Tarlanın yarısı bile biçilmemiş. Doğru dürüst bağlanmamış da. Haydi hepiniz işe! Bunlar bağlanmadan eve dönmek yok!"

Karısıyla kızları, seslerini çıkarmadan çalışmaya devam ediyorlar.

Banz tırpanı alıp bıçağına bakıyor. "Bu bileylenmemiş ki! Dün akşam bıçağı bileylemedin mi?"

Franz öfkeyle babasına bakıyor.

"Sana bir şey sordum. Aç şu ağzını!"

"Evet," diyor oğlan.

"Hayır. Bileylememişsin! Yalan söylüyorsun. Şu suratına bir bak! Dün geceyi nerede geçirdin? Karılara mı gittin?"

Oğlan sesini çıkarmıyor. Kızlar kikirdiyor, kardeşleri sırıtıyor.

"Dün gece neredeydin diye sordum sana!"

"Hiçbir yere gitmedim."

"Tırpanın bıçağını en son ne zaman bileyledin? Salı günü mü?"

"Dün."

"Lanet olsun, sen yalan söylüyorsun! Orospu çocuğu! Nerelerde dolanıp duruyorsun? Geceleri karıların peşinden gidip gündüzleri de tembel tembel oturuyorsun! Ben senin karnını böyle yaşaman için mi doyuruyorum?"

Oğlan öfkeyle babasına bakıyor.

"Hem parayı nereden buluyorsun? Karılara yedirdiğin o parayı! Para yedirmesen kimse senin gibi ufaklığın suratına bakmaz! Söyle bakayım, parayı nereden buldun?"

"Param yok ki..."

"Sen hele bir bekle," diyor babası. "Neler çevirdiğini biz ortaya çıkaracağız. Al bakayım tırpanını, git şu yamacı biç! Senin gibi çalışana burada gerek yok. Yamacın tamamı biçilecek. Akşam tek sap görmeyeceğim!"

"Bu mümkün değil..."

"Duymadın mı ne dediğimi? Yamaç biçilecek, dedim!" Banz çok öfkeli. Elindeki bastonu birkaç kez yere vuruyor. "Gidiyor musun hemen? Göreceğiz bakalım bu gece karılarla oynaşabilecek misin? Burada bize gereken gücünü yabancıların yataklarına bırakmak yok! Yürü! Çabuk!"

"Haydi Franz, babanın söylediğini yap," diyor annesi.

"Ben orasını tek başıma biçemem ki..." diye oğlan mırıldanıyor. Babası kendinden geçmiş gibi yere çömelmiş. "Minna da benimle gelsin. Aralardaki otları koparır..."

"Minna, haydi sen de git," diyor annesi.

Kızla oğlan, ormanın altındaki yamaca doğru yürüyorlar. Bu arada biraz kendine gelen baba peşlerinden bakıyor.

"Kadın, buraya gel!"

Kadın yanına gidiyor.

"Çömel bakayım şuraya."

Kadın söyleneni yapıyor.

"Para duruyor mu?" diye fısıldıyor kocası.

"Hepsi," diyor kadın.

"Sen yalan söylüyorsun!" diye kocası öfkeleniyor. "On beş mark eksik. Bu sabah baktım."

"Eczane için almıştım."

"Yalan söyleme! Franz çalmış olacak."

"Franz, çalan bir çocuk değildir," diyor kadın.

"Onu parayı sakladığımız yerde yakaladığım anda beynini parçalayacağım."

"Franz çalmaz."

"Yalan, hepiniz yalan söylüyorsunuz!" diye Banz sesini yükseltiyor. "Hele ben yine bir iyileşeyim! O zaman görürsünüz gününüzü. Altholm'dakiler de! Bekleyin."

Yavaş yavaş ayağa kalkıyor ve sallana sallana çiftliğe doğru yürüyor.

6

Mesleğinde hep Yardımcı Polis kalan Perduzke'ye tutukevinde yatan Henning'i sorgulama görevi veriliyor.

"Bir türlü vazgeçmiyorlar," diye mırıldanıyor ve yola koyuluyor.

"Dosyaları almıyor musun?" diye meslektaşı Bering peşinden sesleniyor.

"Hayır, gerek yok... Sigaralar nerede?"

"Dolapta birkaç kutu olmalı... Ağzını açacak mı sanıyorsun?"

"Yarım elma gönül almadır!" diye mırıldanıyor Perduzke ve yüzlük bir kutuyu cebine sokup odadan çıkıyor.

Hastaneye varınca, kapının önünde Henning'i beklemesi gereken nöbetçiyi, içeride onunla çene çalarken yakalıyor. Bekçi köpeği Perduzke bugün öfkelenmiyor, sadece, "Haydi bakalım Gruen çık dışarı," diyor. "Bugün beni görevli yolladılar."

"Saçlama," diye Gruen mırıldanıyor. Konuşurken sarı keçisakalı titriyor. "Bu ülkede ne de tuhaf görevler varmış..."

"Revirde Elli adında sarışın bir hemşire var," diye konuşuyor Henning Gruen'e bakarak. "Eminim çok hoşunuza gidecektir. Oldukça güzel, fakat bana göre değil!"

"Karılar!" diye Gruen tıslar gibi bir tepki gösteriyor. "Kafasında karılardan başka bir şey yok! Ne güzel kahramanlar bunlar! Biraz karı eti gördüler mi bütün ülkülerini unutuyorlar."

"Sen bunları git Elli'ye anlat!" diye homurdanıyor Perduzke ve onu iterek dışarıya çıkarıyor. "Sen şimdi bize gerekmiyorsun."

İki adam, şimdi odada yalnızlar. Henning pencerenin önündeki iskemleye oturuyor. Biraz kendine gelmiş gibi, bakışları canlı. Ömür boyu sakat kalacağı söylenen genç adamın bir kolu sargılı.

"Perduzke, siz de otursanıza. Beni sorgulamaya geldiniz, öyle değil mi?"

"Evet, sorgulamak istiyorum. Daha doğrusu bunu yapmak zorundayım. Sigara getirdim..." Sonra cebinden yüzlük sigara paketini çıkarıp masaya bırakıyor.

Henning kutuya şöyle bir bakıyor. "Hatalı mal," diyor. "Satışı yasak. Söylesenize bana, niçin bütün kentlerde polisler hep bu satışı yapılamayan sigaraları tutuklulara veriyor?"

"Sizin bütün kentlerdeki polislerle ne işiniz oldu bugüne kadar? Benim böyle şeylerden haberim yok. Sorgulama henüz başlamadı. Niçin mi hatalı sigara? Sigara fabrikaları ellerinde kalan bu sigaları bir yere vermek zorunda. Polisler de sahtekârların ağzından laf almak istediklerinde bu sigaraları kullanıyorlar!"

"Teşekkür ederim," diyor Henning. "Sokun onları yine cebinize. Dolabım sigara dolu."

Perduzke yanındaki çantadan not defterini çıkarıyor. "Bay Henning, sorgulama başlıyor!"

Ve Henning konuşuyor, "İlk isteğim, bir soruşturma yargıcının karşısına çıkarılmak."

"Bana bugün verilen görev sizin sorgunuzu yapmak..."

Henning karşı çıkıyor, "Ön incelemenin polis tarafından yapılmasına itiraz ediyorum. Ben sadece bir yargıç karşısında ifade vereceğim. Polise ifade vermeyi reddediyorum."

"Anlaşıldı," diyor Perduzke. "Burada canınız sıkılmasın, Bay Henning."

"Bize verilen görev canımızın sıkılmasını engelliyor, Bay Perduzke," diye onu aydınlatıyor Henning.

"Şimdi sorguya başlıyorum," diyor Perduzke ve elindeki defteri açıyor.

"Sizin tekrar dikkatinizi çekiyorum: İfade vermeyeceğim."

Perduzke, siyah çerçeveli gözlüğünün üzerinden bakarak soruyor, "Georg Henning gerçek adınız mı?"

"Bu yeni bir yöntem mi? İfade vermeyeceğimi söyledim..."

"Geçmişte Georg Hansen, Teğmen Parsenow ve Üsteğmen Hingst adlarını da kullanmış mıydınız?"

"Hele şuna da bak!" Henning alnını kırıştırıyor. "İfade vermeyeceğim."

"Baltık Bölgesi'ndeki görevinizi Hamburg Bölüğü'nde yapmamış mıydınız?"

"İfade vermeyi reddediyorum."

"Ehrhardt Tugayı'nda da görev yapmamış mıydınız?"

"İfade vermeyi..."

"Süvari Muhafız Alayı'nda görev yapmadınız mı? Bir süre de Eden Oteli'nde çalışmadınız mı?"

"İfade vermiyorum..."

"Gemünden'deki Rayh Ordusu kışlasında gerçekleştirilen o suikasta katılmadınız mı?"

"İfade vermeyeceğim."

"Yaşamınızı neyle kazanıyorsunuz?"

"İfade vermeyi..."

"Son altı ayda tarım makinesi satmış olduğunuz köylülerin isimlerini verir misiniz?"

"İfade vermeyi reddediyorum."

"Köylüler yürüyüşünde elinizdeki bayrağı hazırladığınız süreçte nerede kaldınız?"

"İfade vermeyeceğim."

"Bayrağı hazırlamanız için gereken malzemeyi size kim vermişti? Kim? Ne? Nereden? Niçin? Ne zaman?.."

"İfade vermeyi reddediyorum... Reddediyorum... Reddediyorum..."

"Evet, bugünlük bu kadar yeter. Bu tutanağın altına, ifade vermeyi reddettiğinizi yazıp imzalar mısınız?"

"İmzalamayı da reddediyorum."

"Hepsi bu kadar, Bay Henning."

"Anlaşıldı. Sorgum sona erdi mi?"

"Sorgunuz sona erdi."

"Bugün çok sordunuz..."

"Evet. Savaşarak geri çekildim."

"Savaşarak geri çekilme mi?.."

"Bir daha buraya geleceğimi sanmıyorum."

"Peki, sizin yerinize kim gelecek?"

"Hiç kimse."

"Bu da ne demek?.."

"Ne isterseniz onu düşünün."

"Fakat bu mümkün değil!"

"Bugünlerde her şey mümkün."

"Ne zaman?"

"İki üç gün sonra."

"Gerçek mi?"

"Benim gibi önemsiz birinin görebildiği kadar gerçek!"

"Öyleyse hoşça kalın."

"Siz de Bay Henning."

"Güle güle."

"Duruşmada görüşürüz."

"Dava olacak, öyle mi?"

"Tabii olacak. Niçin olmasın ki?"

"Tabii. Evet, niçin olmasın ki? Perduzke, söylediklerinden emin misin? Buradaki koruma pek sıkı değil de.."

"Siz merak etmeyin, Bay Henning. Hoşça kalın."

"Gruen'ü yanıma yollayın."

"Ne var?" diye soruyor az sonra içeriye giren Gruen. Suratı asık.

"Hafta başında buradan beni çıkarıyorlar, sadık bekçi köpeği!" diye konuşuyor Henning.

"Ben sizin yerinizde olsam o kadar beklemezdim!"

"Hayır, bekleyeceğim. Özellikle bekleyeceğim. Şu lanet olası olayda beklemek insanı daha da heyecanlandırıyor. İşte bu benim hoşuma gidiyor."

Gruen üst perdeden konuşuyor, "Bana öyle geliyor ki, patlayacak bir bombanın özlemini çekiyorsunuz. Bu dünyada ne de çok lanet olası insan varmış!"

"Derhal odamı terk edin!" diye Henning kükrüyor öfkeyle. "Siz eşeklerin en büyüğüsünüz!"

7

Günü Gününe'nin Yazı İşleri'nin kapısından içeriye üzerinde gri-yeşil bir üniforma, keçisakallı bir adam giriyor.

Bayan Heinze soruyor, "Sanırım hapishanenin gazetelerini almaya geldiniz değil mi?"

"Hayır bir yazarınızla görüşmeye geldim."

Heinze'nin kafası karışık. "Şu anda sizinle kimsenin konuşabileceğini sanmıyorum..."

"Konuşmayı bırakın, hemen içeriye girip sorun!"

Bayan Heinze biraz şaşkın masadan kalkıyor, tırnaklarına şöyle bir bakıyor ve yan odaya geçiyor.

Az sonra dönüyor. "Girebilirsiniz."

Masasına oturuyor. Gruen, parmaklığın küçük kapısını açmadan, hızla üzerinden atlıyor.

Heinze öfkeleniyor, "Bu terbiyesizlik!"

Fakat Gruen çoktan Stuff'un oturduğu odanın kapısında. Açıp içeriye giriyor.

Onu gören Stuff selamlıyor, "Hayrola moruk hapishaneci, ne işin var burada?"

"Sana hemen bir şey sormalıyım, Stuff."

"Sor bakalım. Biz bu bayrağın altında hiç aç kalmadık, öyle değil mi?"

Gruen gözlerini kısıyor, incecik parmaklarından birini tehdit eder gibi kaldırıyor ve soruyor, "Sen de bu komplonun içinde misin?"

Stuff gülüyor. "Seninle yine bir oyun mu oynuyorlar? Ben tabii kompostonun içindeyim! Hem de en tatlısının içinde oturuyorum!"

Gruen başını sallıyor. "Herkes çıkarına uygun bir şey yapma peşinde. Herkes. Henning de çıkaracaklarını duyar duymaz yine hava atmaya başladı."

Stuff birden dikkat kesiliyor. "Henning serbest mi kalıyor? Sen çıldırmışsın. Anladın mı?"

"Çıldıranlar başkaları. Benim kafam henüz yerinde. 26 Temmuz'da olacakların da ilk farkına varan ben olmuştum. Köylüler dediğimi yapsaydı ve hapishaneye saldırıp Reimers'i çıkarsalardı..."

Stuff gözlerini kısıp karşısındaki adama bakıyor, "Sen yine çıldırmışsın, Gruen," diyor. "Reimers orada değildi ki!"

Gruen bir sırrı açık edercesine mırıldanıyor, "Reimers oradaydı. Onu gizliyorlardı."

"Sen çıldırmışsın. Hem Reimers çoktan özgür."

"Reimers değişik görünümde ve kılıkta..."

"Bir doktora görünsen iyi edersin. Ciddi söylüyorum Gruen, bir doktora git!"

"Saçmalayıp durma. Eyalet Başkanı'nın toplantısını niçin haber yapmadığını söyle bana! *Köylüler* gazetesi çok kapsamlı yazdı. Altholm'daki gazeteler ise o toplantıya dair tek kelime yazmadı."

"Ben habere uygun bulmadım..." diye Stuff homurdanıyor. "Ortamın biraz sakinleşmesi gerek."

"Sakinleşmesi mi? Heyecan dolu olması gerek. Dedim ya, sen de o komplonun içindesin!"

"Moruk Gruen, insan her zaman istediğini yapamaz. Sen de kimi zaman 'Kızıllar evi'nden kendini dışarı atmak istiyorsun, fakat başaramıyorsun."

"Hayır. Sen canilerin arasındasın, ben ise idealistlerin... Toplantıyı kısa haber de mi yapmayacaksın?"

"Sus artık! Hayır, yapmayacağım. Yapmak istemiyorum."

"Fakat Stuff, haber yapmak zorundasın! Köylülere ihanet edemezsin!"

"Moruk herif, bunun olmayacağını anlasana! Tepemizdekiler, kodamanlar, karnı tok olanlar bir araya gelip anlaşmış. Şimdi benim gibi küçüklerin çenelerini tutması gerekiyor!

"Sen niçin çeneni tutmak zorundasın?"

"Bunu yapmazsam kapının önüne konacağım için. Benden sonra gelen, her şeyi daha kötü yapacak."

"Şimdi buna kafa yoracağına, yapman gereken görevi düşün ve haberi gazeteye koy."

"Bak Gruen, bırak da görevimi kendi uygun gördüğüm gibi yapayım."

"Her şey komplo..." diye mırıldanıyor Gruen. "Herkes bu komplonun içinde. Henning, Stuff, hepiniz!"

"Henning'in ne ilgisi var bu olup bitenle?"

"Yeterince var. En az senin kadar. Fakat yıldırım çoktan bulutun içinde, her an yere düşebilir."

"Gruen, şimdi dinle beni..."

O anda kapı açılıyor ve Tredup içeriye giriyor. Gruen'ü görünce sanki biraz ürküyor. Öfkeli bakışlarla birbirlerine bakıyorlar.

"Stuff, kim bu?" diye Gruen mırıldanıyor.

"Beyler tanışmıyor mu? Bay Tredup, gazetemizin ilan sorumlusudur. Bay Gruen, tutukevinde Yardımcı Gardiyan."

"Ah, evet, onu tanıyorum," diyor Gruen. "Sahte Reimers! Müdür Greve'ye beni şikâyet etmişti."

"Stuff, bu hapishanede başıma dert açmış olan çılgın herif! Sana anlatmıştım."

"Böyle herifleri mi çalıştırıyorsun burada Stuff?" diye Gruen soruyor. "Yıldırım çoktan bulutun içinde. Yakında tümünüzü silip süpürecek, kökünüzü kurutacak. Evet, tümünüzü..."

Yerinden fırladığı gibi hızla odadan çıkıyor. Dışarıda Bayan Heinz bağırıyor. İki adam koşuyor.

"Ne oldu?"

"Niçin böyle bağırdınız?"

"Şu çılgın adam beni çok korkuttu! Bariyerin üzerinden atlayıp gitti."

"Evet, evet, bence de artık çıldırmış," diye mırıldanıyor Stuff. "Çabuk peşinden gitmeliyim. Yoksa daha çok sorun yaratabilir. Tredup, sen sinema haberleriyle ilgilen. Bugün pazar var, bir uğra!"

"Sinemada önemli bir şey var mı?"

"Yok. Her zamanki berbat şeyler. Yaz: 'Dina Mina yine beceriksizliğini sahneliyor.' Daha fazlasını sinema reklamlarında okursun. Bunu becerirsin, değil mi?"

"Ne kadar yetenekli olduğumu tabii kanıtlayacağım," diye Tredup homurdanıyor.

8

Stuff, hastanenin arka kapısına doğru yürürken –kentte dolaşırken ara sokakları caddelere yeğler– başka zaman sakin olan ağaçlıklı yolun, o akşamüstü bir gezinti bulvarına dönüştüğünü fark ediyor. Liseli kızlar kaldırımlarda kol kola geziniyor. Aralarında yirmili yaşlarının başında genç kızlar da var.

Stuff, Altholmluların yıllarca Burstah'ın kaldırımlarında gezindiğini biliyor. Ancak son günlerde, özellikle genç insanlar bu ağaçlıklı yolun kaldırımlarını doldurmaya başlamıştı. Bunun bir nedeni olmalıydı. Bu nedeni bulmak hiç de zor değil. O, hastanenin üst katlarında bir pencerede duruyor, aşağıdakilere bir şeyler sesleniyor, gülüp el sallıyor, öpücükler yolluyor. Pencerede duran neşeli insan Henning! Halk kahramanı Henning!

Stuff, yürüyüşün olduğu gün kaldırımda yatan, vücudundaki sayısız yaradan kanlar akan Henning'e saygı duymuştu. Fakat şimdi hastaneye yaklaşırken kendini aşağıdakilere böyle sunan Henning'in davranışını oldukça abartılı buluyor.

Buraya gelirken, tutuklu birinin odasına girmenin kolay olmayacağını düşünmüştü. Ancak şansı var, hastanede akşam yemeği dağıtımına başlamışlar. Koridorlarda gezinen hemşeriler yanlarından geçen Stuff'a dikkat etmiyor. Kapısının önünde bekleyen bir koruma da yok.

Çok ilginç, diye Stuff bir an düşünüyor. Henning'in hâlâ burada olması bir mucize.

Sonra kapıya vuruyor. Bir an duruyor. Ses gelmeyince kapıyı açıp içeriye giriyor.

Henning pencerede durmuş aşağıdakilere el sallıyor. Masanın üzerinde dokuz on buket çiçek, çikolata paketleri, kutu kutu sigara ve bazıları açılmış çeşitli hediyeler duruyor.

"Henning, bırakın bu saçmalığı," diye Stuff sesleniyor. "Sizinle önemli bazı şeyler konuşmak istiyorum!"

"Saçmalık mı? Bu sizin için saçmalık olabilir. Yakında görülecek davamdan önce bunlar gerekli."

Ve tekrar pencereye dönüp hastanenin önündekilere el sallıyor, gülücükler dağıtıyor.

"Saçma! Aşağıda bağıran kızlar sizi kurtaracak değil!"

"Fakat onlar babalarına, ağabeylerine, amcalarına anlatacaklar benim nasıl cana yakın, iyi niyetli ve açık görüşlü bir genç olduğumu. O babalar, amcalar ve ağabeyler de davamda tanıklar veya jüri üyeleri veya tanıkların briç dostları olacak."

"İçeri tıkacaklar sizi."

"Söylediğiniz hiç de kesin değil. Bu ortama bakılırsa, sanmam. Benim gibi çolak birini içeri tıkmak pek kolay değildir."

"Sargının altındaki kolunuzu gerçekten oynatamıyor musunuz?"

"Bir milim olsun oynatamıyorum. Bu Altholm'a bir külçe altına mal olacak."

"Siz çıldırmışsınız!" Stuff'un sesi öfkeli çıkıyor. "Bir iki yılla kurtulursanız Tanrı'ya şükredin! Üstelik bir de para mı verecekler sanıyorsunuz? Hele altın?.."

"Ümidimi henüz yitirmedim."

"Bu doğru. Çok şükür! Fakat şimdi hemen bilmem gereken bir şey var: Şu Gruen denen adama ne yaptınız?"

"Gruen'e mi? Çılgın Gruen'e mi? Ona ne yapılabilir ki?"

"Henning böyle saçma konuşmayın! Onun kafasına bir saçmalık sokmuş olduğunuza çok eminim. Gruen gibi çılgının tekini niçin bana yolluyorsunuz? Onun karnı aç, evinde altı çocuk bekliyor. Kendi işinizi ona yaptırmaya kalkışmayın!"

Henning hızla arkasına dönüyor, pencereyi hızla çarparak kapatıyor. "Kimi size yolluyormuşum? Kendi işimi kime yaptırıyormuşum? Stuff, siz çıldırmışsınız galiba! Gruen denen herif size bazı şeyler söylemiş olabilir. Fakat o çılgının teki. Şunu çok iyi bilmelisiniz Stuff, boka basmam gerekirse bunu yapmaktan hiç çekinmem! Hele bir görelim." Henning kapıyı açıp sesleniyor. "Gruen, gel çabuk buraya!"

Dışarıda kimse yok. Kapının önünde koruma filan durmuyor.

"Ben geldiğimde de kimse yoktu..."

"Ne güzel bir tutukluluk değil mi? Gerçekten, ben herifi son beş altı saattir görmemiştim... Fakat akşam sekize kadar burada görevli."

"Az önce bana uğradı. Saçma sapan konuşup durdu, şu sıralar köylülerden söz etmiyorum diye sitemlerde bulundu..."

"Pek haksız sayılmaz."

"Sizin hiçbir şeyden haberiniz yok! Gözdağı vermeye kalkıştı, hepiniz –*siz ve ben*– bir komplonun içindesiniz, ihanete hazırlanıyorsunuz, diye konuştu. Yıldırım bulutun içinde, her an düşebilir... dedi."

"Bir çılgının saçmaları."

"Henning, aklıma gelen bazı şeyler var... Bazı şakalar vardır, karşısındaki onları gerçek sanır. Acaba sizinle konuşup dururken –bu sadece benim görüşüm– bir çalar saatten nasıl bomba yapılacağını sordu mu? Veya işe yarayan bir bomba için kaç kilo patlayıcı gerektiğini bilmek istedi mi?"

Henning hiç konuşmadan karşısındaki adama bakıyor. Aniden yanakları çöküyor, burnunun ucu sararıyor, yüzü kireç gibi oluyor. Yumruğunu masaya indiriyor.

"Ben eşeğin tekiyim! Ben lanet olası bir palavracıyım! En büyük alçağım! Üzerime saldıran herifler beni keşke gebertmiş olsaydı..."

"Şimdi lanet okuyup durmayın. Ne oldu, söyleyin!"

"Nasıl oldu şimdi bilmiyorum, fakat herifçioğlu sohbet sırasında bir ara patlayıcının saklı olduğu yerin adresini ağzımdan kapıverdi. Evet, bana yardım etmek istediğini söyledi. Hapishanede saklanması şimdi durduğu yerden daha güvenlidir, dedi. İşte bir süre böyle konuşup durduk, ben atıp tuttum, sakladığım yerin ne kadar güvenilir olduğunu söyledim."

Stuff, derin bir iç geçiriyor. Bakışlarında hüzün var. "Henning! Henning! Altındaki beze kakasını yapan bir bebekten farkınız yok! İnsan böyle şeyleri ağzından kaçırır mı? Söyleyin niçin?"

"Haydi, Stuff! Onu aramalıyız. Tam buradan çıkaracakları sıra başıma dert almamalıyım!"

"Fakat odanızı terk edemezsiniz ki!"

"Niçin terk edemeyecekmişim? Eminim aşağıdaki şu kazların dikkatini çekmeden hastaneden uzaklaşacağımız ara sokakları biliyorsunuzdur."

"Evet, evet. Önce aşağıya inelim, sonra kalorifer dairesinin arkasındaki kömürlükten dışarıya çıkarız. Şu masanın üzerine bir not bırakın, biraz dolaşmaya çıktığınızı, yakında döneceğinizi

yazın. Kapının önündeki adam yerinde durmadığı için, onlar da çenelerini tutar, bir şey yapmazlar."

Bir saat sonra Stuff, hapishanenin girişindeki zili çalıyor. Az ötede Henning loş bir köşeye sığınmış, bekliyor.

Buraya gelmeden önce kentte sağa sola gitmişler, karısıyla konuşmuşlar, çocuklarına sormuşlardı. Fakat kimse Gruen'ün nerede olduğunu bilmiyordu.

O gerçekten de şimdi hapishanedeydi.

"Bugün akşamcı. Aniden hastalanan bir arkadaşının nöbetini devraldı. Birkaç mark kazanıyor."

"Onunla konuşabilir miyim? Sadece iki dakika."

"Bu kesinlikle mümkün değil, Bay Stuff. Saat dokuzda hapishanede görüşme olmaz. İsterseniz yarın müdürle görüşebilirsiniz. Tabii iki saat beklerseniz nöbetten eve dönerken yakalayabilirsiniz."

"Bu kapıdan mı çıkacak?"

"Hapishanenin başka kapısı yoktur! Bay Stuff, sizin bunu bilmeniz gerekir!"

"Acaba işe geldiğinde yanında küçük bir bavul veya bir karton var mıydı? Dikkatinizi çekmiş miydi?"

"Hayır. Daha doğrusu anımsamıyorum. Sanmıyorum."

"Teşekkür ederim. Size iyi akşamlar. Bir puro alır mıydınız?"

"Teşekkürler. Bay Stuff, görürsem bir şey söylememi ister misiniz?"

"Hayır, gerekmez. İyi akşamlar."

"Her şey yolunda, sanırım. Heyecan verici bir durum yok gibi. Öyle değil mi? Bomba atmak isteyen biri birkaç mark kazanmak için burada gece yarısına kadar çalışır mı?"

"Gruen'ün ne yapacağı belli olmaz. Burada çalışmak için hastanedeki nöbetini de yarıda bırakmıştı."

"Her neyse, Stuff. İki saat zamanımız var..."

"Bir saat elli dakika."

"O kadarı da yeter. Şimdi bana bir karı gerek!"

"Hastanede yeterince hemşire yok mu?"

"Sizin hiçbir şeyden haberiniz yok! İnsanın canı bir şey çekti mi, kapısındaki koruma dikkat kesilir. Odamda belki bomba yapabilirim, fakat içeriye kız alamam. Bunu yapmak ayıptır. Kıskançlıktan başka bir şey değil."

"Haydi öyleyse! Acele edin! Nasıl biri olsun? Şişman? Zayıf? Esmer? Sarışın?"

"Hiç fark etmez, Stuff. Yeter ki bir karı olsun!"

9

Akşam saat dokuzda Belediye Başkanı Gareis'ın kapısı çalınıyor. Gelen, ustasının onunla her şeyini konuştuğu yardımcısı Stein. Her akşam hava kararkığında gezintiye çıkıyorlar. Her defasında da tarlalarla çayırlar arasında uzanan toprak yollarda yürüyorlar.

"Biliyor musunuz," diye konuşuyor Gareis, "insanlara kendinizi çok göstermeyeceksiniz. Sizi ne kadar az görürlerse, o kadar çok kafa yorarlar. Örneğin beni böyle gezinti yaparken görürlerse hemen: Şişko Gareis birkaç kilo vermek için yürüyüşe çıkmış, diye konuşurlar."

Belediye Başkanı kentin bir kenar mahallesinde, sakin bir caddede oturuyor. Caddedeki en son ev onunki. O akşam da evden çıktıktan az sonra bahçeli küçük evler arasından geçen yola sapıyorlar. Tarla kenarlarında duran patates çuvallarının önünden geçiyorlar.

"Ben patatesleri güllerden daha çok severim," diyor Belediye Başkanı. "Patatesler... Çocukluğumda evde hiç yemek yokken patates hep vardı. Onlar insanın karnını ne de güzel doyurur."

"Tarlalar biraz can sıkıcı değil mi?"

"Öyle mi? Bence değil!"

"Biliyorsunuz köylüler şu sıralar kente patates yollamıyor," diye yardımcısı konuşuyor. "Satmak istedikleri domuzlarla patatesleri kent sınırına kadar getirip 'Lanet olası Altholmlular, canınız istiyorsa gelip buradan alın!' diyorlar. Bence boykot gittikçe yayılıyor."

"Sevgili yardımcım, akşamın bu saatinde de boykottan söz edip durmayın! Sanki bu dünyada kafa yoracak başka şey yok. İşsizlik gittikçe artıyor. Bütün eyalette en çok işsizlik Altholm'da. Ve benim Sosyal Yardım bütçemde iki aydır tek fenik yok."

"Ne yapıyorsunuz?"

"Bütçemizden harcamaya devam ediyorum. Bu arada Belediye Maliyesi'yle de görüşüyorum. Adam para vermeye yanaşmıyor. Hiç olmasa şu sıralar bütün partiler beni destekliyor."

"Sadece bu konuda mı destekliyor?"

"Ah Tanrım, başka şeyler söz konusu oldu mu, benim için 'Bu yanlış Kızıl,' diyor. Ben çok köylü dostuymuşum! Köylüleri kurşun ve kılıçla silip süpürmeliymişim."

"Fakat size destek vermezlerse, durum kötüleştiğinde sırtlarını kime dayayacaklar?"

"Yine bana! Sanırım eninde sonunda benim onlara gerektiğimi kavrayacaklar. Ve haklı olduğumu da!"

"Ve şimdi Temborius'un uğradığı yenilgi sizin çıkarınıza olacak."

Belediye Başkanı bir an duruyor.

"Bu yenilgi onun başına gelen en büyük felaket. Ben de artık bir uzlaşma gerçekleşeceği umudunu yitirdim."

"Fakat niçin? Şimdi herkes size koşacak."

"Ben Eyalet Yönetimi'nin onayı olmadan ne yapabilirim ki? Bu hep böyledir. Onlar onaylamadı mı ben hiçbir şey gerçekleş-

tiremem. Eminim Temborius da bugünden sonra başkalarının girişimlerine engel olmaya çalışacak.

O öyle bir bürokrat ki, her şey istediği gibi olmadı mı telaşa kapılıyor, ne yaptığını bilmiyor. Böyle durumlarda gerçekten kendini hiç iyi hissetmiyor.

Toplantı öncesi şöyle düşünmüş olacak: Size biraz ödün vereceğim, her şeyi yine yoluna koyacağım, ben sandığınız gibi değilim... Frerksen'le Gareis gözünüzden düştü demek! Onları size kurban ediyorum!

İşte kafasından bunları geçiriyor ve hepsini etrafına topluyor. Bunu ne kadar çabuk yaptığını gördük. Herhangi bir uzlaşma girişimini beklemedi. Yeter ki Berlin'dekilere şunu bildirsin: Köylülerle barış imzaladım. Bu benim zaferim!

Fakat gelenler de o kadar aptal değildi. Suratına bazı gerçekleri tükürdüler. Şimdi Temborius oturmuş gözyaşları döküyor olmalı. Tüm ilkelerine karşın, sorunu insancıl yoldan halletmeyi denemiş, onlara barış elini uzatmıştı. Şimdi ise ruhu nefretle dolu. İnanın bana, bir bürokratın nefreti kadar korkulacak başka bir şey yoktur.

Temborius şimdi her türlü uzlaşmayı engellemeye çalışacak. Köylülerin kuyruk titrettiğini görse de inadından vazgeçmeyecek. Hiç acımadan kırk bin nüfuslu Altholm'u kurban edecek. Eminim ki o, kafasına koyduğunu gerçekleştirmek için kariyerini de riske sokmaktan kaçınmayacak. Burada şimdiye kadar yapmış olduğum olumlu çalışmaları da parçalayıp yok edecek."

"Fakat Sayın Başkanım, siz her şeyi yine canlandırmayı başarabilecek birisiniz..."

"Benim buradan çekip gideceğimi sanan çok yanılıyor! Bakarsınız sonunda kazanan ben olurum. Ne de olsa ben geçmişte köylülerin hoşuna gidecek bazı şeyler gerçekleştirdim. O Tarım Sergisi... Sonra büyükbaş hayvanların satıldığı salon.

Onun finansmanını kısmen ben karşılamıştım. Daha doğrusu gereken parayı oradan buradan toplamıştım. Yarışlar sırasındaki at pazarı... Kışları köylülere verdiğimiz kurslar... Umarım bir gün kendilerine geldiklerinde bu yaptıklarımı yine anımsarlar. Şu sıralar uzlaşmadan pek söz eden yok. Köylülerin hoşuna gidecek, onlara para getirecek bir şey yaptık mı her şey yine yoluna girecektir."

"Sayın Başkanım, bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum. Son on beş dakikadır sadece şu boykottan söz edip duruyorsunuz..."

"Bu doğru. Şimdi yarım saat, sert adımlarla dimdik yürüyeceğiz. Ve size söz veriyorum, artık şu boykottan başka şeyler düşüneceğim."

İki adam, değil yarım saat, bir saat ağızlarını açmıyor.

Bir koruya varıyorlar. Belediye Başkanı yere oturuyor ve akşam esintisinin ağaç dallarında oluşturduğu melodileri dinliyor.

"Ne güzel," diye mırıldanıyor. "Şu esinti ne güzel. İnsan, günlük yaşamında böyle şeylerin daha çok tadına varmalı, doğada olup bitenler üzerine kafa yormalı. Stein, değişik ağaç türlerini birbirinden ayırmasını biliyor musunuz?"

"Evet, yapraklarından."

"Kışın da hangi ağacın elma, hangi ağacın kiraz olduğunu biliyor musunuz?"

"Ben bilmiyorum. Sanırım başkaları gövdelerinden, dallarından bu ayrımı yapabiliyor."

"Şimdi iki yüz metre uzaktaki bir ağacın ne ağacı olduğunu söyleyebilir misiniz? Her ağacın dalları değişik yetişmez mi, uzun, kısa, yükseğe, daha yükseğe büyümez mi? Eminim bütün bunları bilen insanlar vardır. Fakat bizim gibiler yaşamları boyunca o insanları tanımaz."

"Ne yazık ki ağaçlar konusunda size yardımcı olamayacağım..."

"Gücendiniz mi? Bırakın bu gibi şeyleri... Artık dönelim."

Yavaş yavaş kente yaklaşıyorlar. Aniden karanlığın içinden bir adam karşılarına çıkıyor. Bir gölge gibi duruyor ve tüm nezaketiyle saatin kaç olduğunu soruyor.

Belediye Başkanı ışıldayan kol saatine bakıyor. On bir buçuk. Aynı anda uzaktan değişik kilise çanlarının sesleri duyuluyor.

Adam teşekkür ediyor ve yanlarından ayrılıyor. Kim olduğunu bilmedikleri adam uzaklaşıyor. Fakat birkaç adım sonra aniden duruyor ve karanlığın içinden sesleniyor: "Siz Belediye Başkanı Gareis'sınız, öyle değil mi?"

Gareis ona yanıt veriyor: "Gecenin bu saatinde sadece Gareis. Belediye Başkanı sadece Belediye'de!"

Adam yoluna devam ediyor olacak, sesi bu kez daha uzaktan geliyor: "Siz evli misiniz?"

Belediye Başkanı sesleniyor: "Evli olmasaydım böyle şişman olur muydum?"

"Peki, kaç çocuk?"

"Çocuk yok! Bilmek istediğiniz başka şeyler var mı?"

Tanımadıkları adam uzaklaşmış olacak, sesi ötelerden geliyor: "Polisleri köylülerin üzerine niçin saldırttınız?"

"Ben emir vermedim, onlar kendiliklerinden yaptılar!" Gareis'ın bu tuhaf yanıtına karşıdaki adam bir kahkaha atıyor. Küstah ve alay dolu.

"Aklı pek yerinde değil," diye yardımcısı Stein biraz kuşkulu mırıldanıyor. "Sizi pek anlamıyorum, Sayın Başkanım."

Belediye Başkanı bir süre susuyor. Sonra usul sesle, "Komik bir durum..." diye konuşuyor. "Evet, en iyisi eve gidip yatmak, bir güzel uyumak."

"Niçin komik bir durum? Bence adamın davranışı komik değil, küstahçaydı."

"Küstahça mıydı? Olabilir... Yolumuza devam edelim. Hem böyle şeylerden kimse kendini koruyamaz ki!"

"Nasıl böyle şeylerden?"

"Yanınızdan geçen bir sarhoşun size laf atmasına engel olabilir misiniz?"

Yollarına devam ediyorlar. İlk evlere varıyorlar ve az sonra Belediye Başkanı'nın evine geliyorlar. Kapıda duran iki adam, sanki dönmelerini bekliyormuş gibi Gareis'la Stein'a bakıyor.

Belediye Başkanı adamlardan birini tanıyor. Fakat tanımıyormuş gibi yanından geçip evinin kapısına doğru yürüyor. Ancak adam peşinden sesleniyor:

"Kusuruma bakmayın, Başkanım, acaba keçisakallı bir adam karşısınıza çıktı mı? Çok önemli."

Belediye Başkanı buz gibi yanıt veriyor, "Bay Stuff, sizinle bir süre konuşmamaya karar vermiştim. Sizin kokunuzu sevmiyorum. Eğer çok önemliyse yanıt vereyim: Beş dakika önce, Lohstedt'e uzanan patika yolda yanımızdan geçen adamın biri bize laf atmıştı. Karanlıkta suratını göremedim, fakat sesine göre sakallı biri olabilirdi!"

"Acaba sormama izin verir misiniz, Sayın Başkanım, adam sizden ne istemişti?"

"Hayır Bay Stuff, bunu soramazsınız!" Belediye Başkanı sonra yanındaki yardımcısına dönüyor ve "Size iyi geceler, Stein..." diyor.

Ancak Stuff aldığı yanıttan hiç memnun değil. "Sayın Başkan, biraz cömert olun! Yarın bana istediğinizi yapabilirsiniz, fakat şimdi söyleyin, adam sizden ne istiyordu?"

"Siz tuhaf birisiniz, Stuff!" diye homurdanıyor Belediye Başkanı. "Ne kadar isterdim başka bir meslekte başarılı olmanızı... Yardımcıma göre, adam sarhoştu. Fakat bana kalırsa, o sarhoş filan değildi..."

"Ne istemişti sizden?" diye Stuff tekrarlıyor.

"Saati sormuştu. Aynı anda kilise çanları on bir buçuğu çalmıştı. Başka şeyler de bilmek istemişti: Belediye Başkanı mıydım, çocuklarım var mıydı, evli miydim?"

Yardımcısı atılıyor, "Polisleri köylülerin üzerine niçin saldırttınız, diye sormuştu."

"Ona ne yanıt verdiniz?"

"Son sorusu dışında diğerlerine 'evet' demiştim."

"Bu, oydu. Henning, inanın bana!"

"Henning mi?" diye Belediye Başkanı merakla soruyor.

Aynı anda Henning bağırıyor, "İşte geliyor! Kaçın! Kaçın!"

Sıra sıra evlerin loşluğundan adamın biri hızla fırlıyor. Başının üzerinde paketi andıran bir şeyi çevirip duruyor.

Stuff, Belediye Başkanı'nı arkasından sertçe itiyor. "Koşun, Başkanım! Adamın elinde bomba var!"

Stuff ileri atılıyor. Peşinde Stein, onlardan yirmi metre arkada Henning. Bomboş mahallenin caddelerinde üç adam kaçıyor. Nefes nefese şişman belediye başkanı en arkadan geliyor. Onun hemen peşinde cılız, fakat hızlı koşan Gruen. Havaya kaldırdığı elinin içinde bomba var. Çılgınlar gibi haykırıyor: "Komplo artık ortaya çıktı! İşte hainler burada bir arada! Bulutlardan aşağı inecek yıldırım, hepsini şimdi yok edecek!"

Gruen, Belediye Başkanı'na gittikçe yaklaşıyor. Peşindeki adamın ayak seslerini duyuyor. Artık ne olursa olsun, diyor kendine kendine. Önemli olan, atacağı bombayı hemen yakalayıp başka yere fırlatmak.

Ondan beklenmeyen bir hızla durup arkasına dönüyor ve peşindekinin üzerine atılıyor. Adam yere yuvarlanıyor, ağır vücudun altında kalıyor. Gareis, onun diğer elinde bir bavul tuttuğunu fark ediyor. Aynı anda adam dişlerini üzerindekinin koluna geçiriyor. Gareis haykırıyor:

"Stuff! Çabuk koşun! Yardım edin Stuff!" Bu sözlerine bir an kendisi de şaşırıyor, "Yürekli Stuff, yardım edin bana!"

Altındaki adamın yere vurmaya çabaladığı küçük çantayı elinden almaya uğraşıyor. Dişe diş bir mücadele. Belediye Başkanı, her an patlamasını bekliyor... On saniye, yirmi saniye...

Birden başının üzerinde Stuff'u hissediyor. Sakin konuşuyor, "Başkanım, bırakın çantayı, ben tutuyorum."

Gareis elinden küçük çantayı alıyor, kulağına götürüyor. "Tıklıyor!" diyor Stuff. "Şimdilik korkacak bir şey yok."

Belediye Başkanı yerden zar zor kalkıyor. Altına almış olduğu adama şöyle bir bakıyor. "Bayılmış. Manyak herif! Çıldırmış galiba!"

"Bence de."

"Stuff, söylesenize şimdi ne yapmalıyız? Her an patlayabilir!"

"Başkanım ben de size bunu sormak istiyordum," diyor Stuff ve çantayı kendinden uzak tutuyor. "Acaba şuraya çayıra mı bıraksak?"

"Niçin olmasın? Tabii daha önce patlamazsa!"

"O zaman ben tek başıma gideyim."

"En iyisi birlikte gidelim."

"Bana eşlik etmenize gerek yok," diye mırıldanıyor Stuff.

"Şaka yapmak istemiştim..." diyor Belediye Başkanı.

Çayırlara doğru yürüyorlar.

Kaldırımda Gruen öyle yatıyor. Baygın. Henning'le Stein hızlı hızlı kente doğru gözden kayboluyorlar.

10

Aynı gece, aynı saat. Thiel, Bandekow'daki evden çıkmış, Stolpe'ye gidiyor. Kilise çanlarının on bir buçuğu çaldığını o da duyuyor. Şöyle bir düşünüyor: On ikiyi az geçe *Köylüler* gazetesinde olacağım.

Çiftlikte kaldığı sürece kendini rahat hissetmişti.

Bundan yaklaşık bir hafta önce Padberg, Berlin'e gitmek için onunla vedalaştığında önce tavan arasında kaldığı bölmeye çıkmış, oturup düşünmüştü: Şimdi burada niçin bekçi köpekliği yapacağım, tuvalete yakın o küçük bölmede sıkıntı dolu günler geçireceğim? Hem yazı masasının çekmecesi de artık boş. Hayır, burada kalamam. Taşraya gideyim...

Bu akşam saat dokuzda Kont Bandekow'a başı ağrıdığı için erken yatacağını söylemiş ve yarım saat sonra da arkadaki sebze bahçesinin kapısından çıkıp yola koyulmuştu.

Hiç üzülmemişti.

Kentteki katları, loş odaları, koridorları, merdivenleri, salonları, bahçesiyle karmakarışık o kocaman yapı, gizemli zil, o yazı masası, Thiel'i çekiyordu. O tuhaf dizgiciyi de bu kez yakalamalıydı.

Bir asker gibi uygun adım ve hızlı yürüyor. Mehtapsız güzel bir gece. Yol boyunca ne yürüyen, ne de bisiklete binen insanlara rastlıyor. Arada sırada yanından geçen bir otomobil veya bir motosiklet, peşinde kocaman bir toz bulutu bırakıp çabucak gözden kayboluyor.

Az sonra kentin ilk evleri görünüyor. Bir gaz lambası gözünü alıyor. Ona doğru yürüyor. Yaklaştıkça lambanın ışığı sanki güçleniyor. Çevresini, çimenleri, kaldırımı aydınlatıyor. Yerde duran güzel yuvarlak bir taş dikkatini çekiyor. Yumruk iriliğindeki taşı sanki biri itinayla bilemiş. Thiel bir tekme sallıyor. Taş birkaç metre öteye yuvarlanıyor ve duruyor.

"En iyisi alayım," diyor ve taşı cebine atıyor. Bunu yaparken gözünün önüne iki şey geliyor. Elinde sapanla taş atıp Golyat'ı yenen Davud'u görüyor. Sonra başka bir sahne. Yazı İşleri'nin kapısında duruyor. İçeride ışık yanıyor. Biri masanın üzerine eğilmiş bir şeyler arıyor. Thiel cebindeki taşı alıp kapının aralığından adama fırlatıyor.

"Çok güzel," diye mırıldanıyor. "Böyle yapacağım..."

Stolpe'ye giren caddeye çıkıyor. Burası da sakin, ortalıkta hiç kimse yok. Evlerde tek ışık yanmıyor. Birkaç meyhaneden ışık sızıyor. Aralık bir kapıdan müzik sesi duyuluyor. Radyoyu açmış olacaklar, diye düşünüyor. Yoksa gramofon mu çalıyor?

Thiel, aniden susadığını hissediyor. Bir bardak bira veya bir kadeh sert içki yudumlasa hiç de fena olmayacak. Bunu deneyebilirdi. Stolpe'nin bu dış mahallesinde kim tanıyacaktı onu? Hiç kimse! Kapıyı açıp hızla içeriye giriyor.

Meyhane hemen hemen boş. Tıknaz, hafif göbekli adamın biri tezgâha dayanmış duruyor. Meyhaneci onunla çene çalıyor.

Thiel kendine bir bira ısmarlıyor. İki adam, onu tepeden tırnağa şöyle bir süzüyor. Tıknaz adamın bakışları bir tuhaf. Thiel bakışlardan rahatsız olmuyor, tezgâhta durup bekliyor.

Sonra önüne konan bardaktan hemen bir yudum alıyor. Meyhaneci, "Şerefinize," diyor.

"Köyden mi geliyorsunuz?" diye tıknaz adam soruyor.

"Evet," diyor Thiel. Sonra şöyle bir gülüp, "Köylü olduğum belli oluyor mu?"

Yanındaki adam Thiel'e tozlu ayakkabılarını gösteriyor.

"Evet..." diyor Thiel ve gülümsüyor. "Haklısınız." Sonra tıknaz adamın ayakkabılarına bakıyor. Bir an için rahatsız oluyor. Adamın ayağındaki bağlı siyah ayakkabılar tertemiz.

Her neyse, biramı çabucak içip yoluma devam edeyim, diye düşünüyor.

"Öğretmen misiniz?" diye yanındaki adam soruyor.

"Niçin sordunuz?" diyor Thiel.

"Hayır, siz öğretmen değilsiniz," diye konuşuyor adam ve susuyor. Ancak Thiel'i uzun uzun süzüyor.

Genç adam bardakta kalan birasını bir dikişte içiyor, ardından bir de duble sert içki ısmarlıyor. Onu da başına dikiyor ve meyhaneciye tren istasyonuna giden yolu soruyor.

Adam ona uzun uzun istasyona nasıl gideceğini tarif ediyor. Thiel yolu bilmesine karşın söylediklerini sabırla dinliyor. Yanındaki tıknaz adam, "Fakat bu saatte tren yok ki," diye mırıldanıyor.

"Biliyorum," diyor Thiel. "Sadece emanete bakacağım..."

"Fakat orası da kapalı."

Lanet olsun! Buraya girmeseydim daha iyi ederdim, diye düşünüyor Thiel. Sonra cüzdanını çıkarmak için elini cebine atı-

yor. Ancak cüzdanla birlikte yol kenarında bulmuş olduğu taş da çıkıyor. Yere yuvarlanıyor.

Thiel ile hafif göbekli adam aynı anda yere eğiliyor. Thiel ondan daha atik, taşı alıp cebine koyuyor.

"Taş meraklısı mısınız?" diye soruyor yanındaki adam.

"Kendime bir ev yapacağım da..." diye kestirip atıyor Thiel. Artık başka soru sormasın! Sonra meyhaneciye dönüp, "Hesap lütfen!" diyor.

İçtiklerinin parasını verip dışarıya çıkıyor. İki adamın peşinden tuhaf tuhaf baktığından emin. Salaklar! Buraya girmekle hata yaptım. Ve adımlarını hızlandırıyor.

Az sonra *Köylüler* gazetesinin binasına arkadan yaklaşıyor. Bir atlayışta çiti aşıyor ve bahçeye giriyor.

Her yer sessiz ve her yer zifirî karanlık.

Önce şu ustanın sigaralarından birkaç tane yürütsem mi?

Fakat kendini birden iyi hissetmiyor. Meyhanede en son içmiş olduğu sert içki midesine oturmuştu.

Binaya doğru yürüyor. Dış merdivenden birinci kata çıkıyor. Buradan içeriye girmiyor, dikkatle duvar çıkıntılarına ve pervaz kenarlarına basa basa ikinci kata varıyor. Eğer şimdi oradaysa ona iyi bir sürpriz olacak, diye bir an düşünüyor. Çünkü içerideki zil ona haber vermeyecek!

Şansı var. İkinci kattaki cilthanenin pencerelerinden biri hafif aralık. Kanatlarını itip içeriye giriyor. Bir an hiç kıpırdamadan öyle duruyor ve derin derin nefes alıyor.

Bütün binada bir ölü sessizliği var.

Fakat Thiel biliyor, burada her şey uykuda değil. Bugün hedefine ulaşacağına da biliyor.

Ayakkabılarını dikkatle çıkarıp bir kenara koyuyor. Sonra yavaş yavaş kapıyı açıyor ve düzeltmenin oturduğu odaya geçiyor.

Karanlık odanın ortasında durup masaya dayanıyor. Bir süre öyle bekliyor. Kulak kabartıyor. Şimdi alt kattaki Yazı İşleri'nin tam üzerindeki odada.

Her şey çok sakin, çıt çıkmıyor.

Sonra yavaş yavaş, karanlığın derinliğinden bir gürültü değil, bir tınlama geliyor. Dalga dalga gelen bir ses...

Thiel yavaş yavaş yere diz çöküyor, kulağını tahta zemine dayayıp dinlemeye çalışıyor. Bir süre böyle duruyor. Çok uzaklardan, sanki bir hayalet dünyasından ayak sesleri duyar gibi oluyor. Sesler aşağıdan, tam altından geliyor.

O, aşağıda.

Yavaş yavaş tekrar doğruluyor. Bir an ne yapacağını düşünüyor. Koridora çıkmak için kapıyı açmadan önce, cereyan yapmasın diye şu pencereyi kapatmalı. Cilthanenin kapısı da kapalı olmalı. En ufak cereyan, aşağıdakini uyarabilirdi.

Pencereyi ve kapıyı kapattıktan sonra koridora çıkıyor. Aşağıdaki odanın kapısı açık olmalı. Kulağına ayak sesleri geliyor.

Kendini ne kadar da güven içinde hissediyor, diye Thiel düşünüyor. Hele sen bir bekle!

Duvarlara dokuna dokuna merdivene gidiyor. Bu eski binanın tahta merdivenleri de eski, diyor kendi kendine. Basamaklar ilk adımda gıcırdayabilir. Fakat merdivenin tırabzanı geniş. Üzerinde kayabilirim. Bir an için çocukluğunu anımsıyor. Dikkatli olmalıyım, yavaş yavaş, fren yaparak...

Şimdi aşağıda, koridorda duruyor. İki metre ötedeki odanın kapısı kapatılmamış, hafif aralık. Oraya giden yol çok uzun. Yavaş yavaş yürüyor. Yüreği çılgınca atıyor, bütün vücudu titriyor. Sonunda kapıya varıyor. Thiel üç parmağını aralığa sokup çok yavaşça itiyor. Şimdi onu görüyor. Hafifçe öne eğilmiş. Bir masa lambası beyaz yüzünü aydınlatıyor...

Aynı anda kapı gıcırdıyor.

Masadaki adam hızla doğruluyor. Elini lambaya uzatıyor. Thiel cebindeki taşı kavrıyor. Lambanın ışığı sönüyor.

Thiel taşı fırlatıyor. Adam haykırıyor: "Ah!" Taş, hedefine ulaşmış olacak. "Ah!"

Thiel karanlık odaya bir adım atıyor. Eliyle kapının yanındaki elektrik düğmesini arıyor. Oda aydınlanıveriyor.

Yazı masasının önündeki halının üzerindeki mavi önlüklü dizgici yatıyor.

Masanın bir çekmecesi açık. Masanın üzerinde değişik evraklar duruyor. Birçok evrak.

Thiel bir an için ne yapacağını bilemiyor.

Adamın yüzünden kanlar akıyor. Kendinden geçmiş gibi yerde yatıyor.

Ne oluyor, diye Thiel bir an düşünüyor. Şimdi ne yapmalıyım? Ben ne yapacağım bu adamı? Bundan sonra ne olacağını hiç düşünmemiştim.

Duvarda sanki bir şey hışırdıyor. Aşağıda biri gizlice içeriye girmiş olacak.

Sonra merdivenlerde ayak sesleri duyuluyor.

Thiel, istese o anda kaçıp gidebilir. Fakat bakışları yerde yatan adamda öylece durmaya devam ediyor. Adam kıpırdanıyor, gözlerini aralıyor ve Thiel'e bakıyor.

Dışarıdaki ayak sesleri iyice yaklaşıyor.

Gelen acaba Padberg mi?

Kapı açılıyor. Az önce meyhanede görmüş olduğu hafif göbekli tıknaz adam duruyor. Arkasında iki polis memuru var. Adam hiç konuşmadan odaya bakıyor.

"Ben Komiser Tunk'um," diyor adamlardan biri. "Bay Thiel, sizi tutukluyoruz! Sakın karşı çıkmaya kalkışmayın, yoksa..." Cebinden tabancasını çıkarıyor.

Thiel rahatladığını hissediyor: Çok şükür, başımdaki bir sürü dertten kurtulacağım. Her şey kısa sürede yoluna girer. Sonra konuşuyor, "Şu hırsızı da tutuklayın!"

"Önce sıra sizde delikanlı," diyor Komiser. "Uzatın ellerinizi. Şöyle yan yana."

Kelepçeler bileklerine geçiyor.

"Burada ne işiniz var?" diye Komiser, dizgi çalışanına soruyor.

"Bay Padberg'in istemiş olduğu bir müsveddeyi arıyordum. Fakat aynı anda şu adam içeriye girdi ve başıma bir taş fırlattı."

Komiser, halının üzerinde durmakta olan taşa bakıyor.

"Thiel, burada güzel binalar inşa ediyorlar. Gireceğiniz yerden kolay kolay çıkacağınızı pek sanmıyorum."

Sonra dizgiciye dönüyor ve "Bay Padberg hangi müsveddeyi getirmenizi istemişti?" diye soruyor.

"Şurada masanın üzerinde duranı," diyor dizgici.

O anda Thiel'in aklına bir şey geliyor. Padberg yolculuğa çıktığında çekmecesi bomboştu! Şimdi ise..."

Hay Allah, ben öküzün tekiyim. Hep bir hırsızlık düşünmüştüm. Şimdi ise onu suçlayacak belgeler koyuyorlar masasına... Zavallı Padberg!

Komiser, masanın üzerinde duran kanıtları şöyle bir karıştırıyor. "Güzel. Çok güzel. Köylüler için kara bir gün! Sizce de öyle değil mi, Thiel?"

"Söylediği her şey yalan!" diye Thiel öfkeyle konuşuyor. "Padberg, odasına giren adamı tanıyordu. İşte bu nedenle de Berlin'e gitmeden önce bütün çekmecesini boşaltmıştı. Burada gördüğünüz her şeyi şu Kızıl adam gizlice odaya sokmuş!"

"İlginç..." diye konuşuyor Tunk. "Çok ilginç. Giderken çekmecesini boşaltmıştı demek. Bütün bunlardan yakında söz ederiz. Bay Padberg evinde mi?"

"Bu gece Berlin'den döner dönmez beni buraya yolladı."

"Yolladı mı? Yoksa siz mi geldiniz?" diye homurdanıyor Politik Servis'in polisi. "Kendi gelip alsaydı daha iyi ederdi. Her neyse, şimdi biz gidip onu da alalım. Kaçıracağımızı sanmıyorum. Şu büyük köylülere biraz verip veriştirelim. Siz ne dersiniz, Bay Thiel?"

"Yapın bakalım," diye Thiel homurdanıyor. "Bir gün size de sıra gelecek!"

ALTINCI BÖLÜM

Zafer Gareis'ın

1

Ertesi sabah bir grup insan *Köylüler* gazetesinde suskun ve hüzünlü oturuyor. Polisler arama yaptığı için Yazı İşleri'nde değil düzeltmenlerin odasındalar. Çoğu ilk kez bir araya geliyor. Padberg tutuklanmadan az önce Benthin Baba çağırmıştı onları. Çiftçi Biedermann, çiftçi Hanke, çiftçi Büttner, çiftçi Dettmann.

Eskiler götürülmüştü. Onlar şimdi tutukevindeydi. İlk olarak Thiel'le Padberg'i almışlardı. Sonra Bandekow'la Reimers'i, onların da ardından Rohwer'le Rehder'i.

Dizgicilerin katında linotipler "yemek" bekliyor. Gazete bir an önce dizilmeli. Taşra *Köylüler* gazetesinin yarın sabah vereceği haberleri bekliyor.

Ne haber verecek *Köylüler* gazetesi?

Ne yazacak gazetede?

Elinde kalemi, masaya oturmuş, çabuk çabuk sayfalar dolusu haber ve makale yazan Georg Henning.

Her serüvenci gibi, o da şanslı sayılır. Polis, onun tutukluluğuna az önce son vermişti. Diğerleri içeri tıkılınca hemen ilk trenle Stolpe'ye gelmiş, gazetedeki karışıklığı yaşamıştı. Şimdi oturmuş, bir şeyler yazıp duruyor.

Benthin Baba çok hüzünlü. "Şimdi köylüler ne diyecek? Bomba atmak olmaz. Bu hiç doğru değil. Başkaları da, 'Demek ki Gareis'la Frerksen haklıymış!' diyecek."

"Çok saçma!" diye sesini yükseltiyor Henning. "İnanmayın bu gibi saçmalıklara! Kimler atmıştı bombayı? Thiel'le Gruen! Onlar köylü mü?"

"Fakat Padberg..."

"Benthin Baba, saçmalayıp durma. Senin böyle şeylerden haberin yoktur. Hem Padberg bir köylü değil, hem de o kesinlikle suçsuz. Çoğu şeyden habersiz. Lanet olası şu Kızıllar, masasına 'kokmuş bir yumurta' koydu. Bak dinle, yazdıklarımı sana okuyacağım. Yazı başlıkları müthiş. Tümü de çarpıcı:

Polis rezaleti – Hükümet rahatsız olduğu köylüleri boğmak istiyor – Bomba atanlar Maliye'nin işten attığı bir memurla ruh hastası bir yardımcı gardiyan – Kızıl Gareis'ın sonu geldi – Franz Reimers'in köylülere çağrısı..."

"Franz Reimers'in çağrısı elinde mi?"

"Tabii burada! Az önce kaleme aldım."

"Fakat bunu yapamazsın."

"Niçin yapamayacakmışım? Franz'ın şu anda neler yazacağını çok iyi biliyorum. Benim yazdıklarım en az onun yazacakları kadar mükemmel. Ben alçakça suçlamalardan söz ediyorum. Köylüler hareketinin çok temiz olduğunu, ancak bizden olmayanlarla kimi çılgınların bomba atmasını engelleyemeyeceğimizi de yazdım."

"Bu doğru," diyor odadaki köylüler.

"Haklısın!" diye ona katılıyorlar.

"Biz her türlü kaba gücü yargılıyoruz! Biz kaba güce hep karşıyız! Davamız lekelenmeyecek!"

"Çok doğru."

"Franz haklı."

"Hükümet peşimizi bırakmadığı sürece aramızdaki dayanışma giderek güçlenecek. Altholm'da akan kanlar hiç unutulmayacak. Boykot sürdürülecek."

"İyi... Çok doğru..."

"Franz da olsa aynı şeyleri söylerdi."

"Bırakın gazete böyle basılsın. Yazılanlar taşraya huzur getirecek."

"Evet, köylüler şu sıralar öfkeli. Niçin sürekli başkaları gelip saçmalıklarıyla işimize karışıyor?"

"Köylüler her şeyin altından tek başlarına kalkmalı. Başkalarına gereksinimiz olmamalı."

Büttner –kısa boylu, şişman, sarı saçları neredeyse beyaz, kafası yusyuvarlak bir çiftçi– atılıyor, "Şu boykota gelince... Onu sürdürebilmemiz güç... Yavaş yavaş anlamını yitiriyor. Aramızda bazıları..."

Bütün başlar ona dönüyor.

Büttner bir an sustuktan sonra devam ediyor, "Kimseyi ele vermek istemiyorum, ancak Bartels geçenlerde Altholm'dan bir dolaplı saat getirtti."

"Bizim orada da biri Altholm'a yumurta sattı. Bayan Manzow aldı. Hatta adam siparişi evine kadar götürdü."

"Bizim köyde Langewiesche, potasyumunu Altholm'dan satın aldı."

"Durun!" diye Henning atılıyor. "Bu hainlerin kesinlikle cezalandırılacağını yarınki gazeteye yazacağım. Ve siz... Beyler, bu cezanın kesinlikle uygulanacağına söz vereceksiniz!"

"Biz ne yapabiliriz ki?"

"Nereden başlayalım?"

"Şimdi dinleyin. Söyleyin oğullarınıza ve uşaklarınıza, boykotu önemsemeyenleri nasıl cezalandırıp burunlarını sürteceğimiz üzerine biraz kafa yorsunlar. Bu gibilerin yaşamını zora sokmak onların hoşuna gidecektir."

"Uşakları bu işin dışında tutalım. Onlar gittikçe küstahlaşıyor."

"Anlaşıldı, uşakları işimize karıştırmayalım. Fakat oğullarınız katılmak zorunda. Sonra karılarınıza da sormayı unutmayın. Onların aklına mutlaka bir şeyler gelir."

"Olabilir."

"Ve acımasız olun. Göreceksiniz hemen hemen her köyde dışlanmış en az bir köylüyle karşılacaksınız. Yaptıklarınızı herkese anlatın. Şu bomba saçmalığı kısa sürede unutulup gidecek ve herkes yine bir araya gelecek!"

"Haklısınız."

"Dedikleriniz mümkün olabilir."

"Nasıl davranacağımızı biliyorum."

"Haydi herkes göreve! Ben hemen dizgihaneye gitmek zorundayım."

Benthin Baba onu koridorda durduruyor.

"Ne oldu, Benthin Baba?"

Yaşlı adamın bakışlarında biraz hüzün var. "Peki ya sen? Ne durumdasın? Senin de ellerin kirli sayılmaz mı?"

Henning gülüyor. "Ben mi, Benthin Baba? Benim gibilerine bir şey olmaz. İşte görüyorsun."

"Peki, ya Thiel konuşursa?.."

"Thiel belki bazılarını ele verir, fakat beni vermez. Her şey yeni başladığında ona yemin ettim, 'Beni ele verdiğin anda seni öldürürüm, yavaş yavaş parçalara ayırırım.' Hangi cezaevine atarlarsa atsınlar, o benden kurtulamayacağını biliyor. Benthin Baba, o bunu biliyor. Hem de çok iyi biliyor!"

"Ya polis?"

"Ah, Benthin Baba! Polisin hiçbir şeyden haberi yok. Hem o bayrak olayından sonra ben bir kahramanım. Bana dokunamazlar. Polisler sağcıdır. Onlar kahramanları sever."

"Henning, Henning, söylediklerini duyan seni haklı bulabilir. Fakat ben, ne anlatırsan anlat, senin haklı olmadığını biliyorum. Seni tanıdığımdan beri uykularım kaçıyor. Yaşama sevincim de yok oldu. Henning, Georg, şimdi uzat bana şu elini ve dürüst bir insan olacağına yemin et."

"Benthin Baba, ömrümün sonuna kadar dürüst kalacağıma yemin ediyorum."

"İyi öyleyse, oğlum. Şimdi git, işine devam et, oğlum."

2

Birinci Belediye Başkanı Niederdahl, Belediye Meclisi Üyeleriyle yaptığı toplantıyı az önce bitirmişti.

Daha konuşmasının son cümlelerinde salonu ilk terk eden *Haber* gazetesinden Blöcker olmuştu. Çıkarken yanındakine koro provası olduğunu söylemişti.

Başka zaman olsa toplantının sonunu beklemeden ilk çıkan hep Stuff olurdu.

Bu kez yerinden kımıldamadan öyle oturuyor. Duydukları, onu biraz sersemletmiş gibi. Yarınki makalesi için hepsini kafasında toplamaya çabalıyor. Gareis'ın güçlü çıkışı, sağcı partilerin utanılacak küçük düşürülüşü ve meclisteki toplumcu parti gruplarının yaşadığı büyük ayıp, onun kafasını iyice karıştırmıştı.

SPD'nin kuyruğundan ayrılmayan *Halk* gazetesi muhabiri, ufak tefek Pinkus sırıtarak ona sokuluyor ve "Hayrola Stuff, öfkelendin galiba?" diye konuşuyor.

Stuff yumruğunu masaya indirip bağırıyor, "Lanet olası kopyacı herif, kapa çeneni!"

Ufak tefek Pinkus ürküyor.

Aynı anda Gareis aralarına giriyor. "Beyler, rica ederim. Pinkus, susun lütfen! Bay Stuff size bir şey söyleyebilir miyim?.." Stuff ona da gözlerinde öfkeyle bakınca, "Siz çok yiğit bir insansınız..." diye devam ediyor.

Sonra hiç konuşmadan yerinden kalkıp Gareis'la beraber Meclis üyelerinin arasından geçiyor, dışarıya çıkıyor. Koridorlarda yürüyor, merdivenlerden çıkıyor ve Gareis'la odasından içeriye giriyor.

Salondan çıkar çıkmaz, yanında yürüdüğü adamı çoktan unutmuştu. Yol boyunca onunla hiç konuşmamıştı. Kafası, sayısız düşünceyle doluydu. Belediye Meclisi'ndeki ulusalcı Alman üyeler bir soru önergesi getirmişti. Bu, kısa süre önce Stuff'un aklına gelmişti. Daha doğrusu Gebhardt ondan artık susmasını talep ettikten sonra düşünmüştü.

Kentteki bir düzine eski askerler derneği, burjuvanın çok değerli üyeleri, cesur ev kadınları, Altholm Belediye Meclisi'ne üç ulusalcı üyeden fazlasını yollayamamıştı.

Ancak bir soru önergesi getirmek için üç üye yeterliydi. Stuff, Sağlık Müdürlüğü'nde görevli Lienau'ya ısrarla şunları söyleyip durmuştu: "Burjuva temsilcileri, Halkçılar, Demokratlar, Merkezciler, hatta KPD... Hepsi böyle bir önergeyi bekliyor. İlk adımı atan siz olun."

Sonunda Stuff başarmış, Lienau'ya önerisini kabul ettirmişti. Önerge şunu içeriyordu: "Kentimizle taşra arasında bozulmuş olan ilişkilerin yeniden düzelmesi için Altholm Belediyesi hangi girişimlerde bulunacaktır?"

Bu soru önergesinden önceki gecede bazı tutuklanmalar olmuş, durum aniden değişmişti. Stuff da gazetedeki yazısında Gareis'a yapılan saldırı girişiminden, boş arazide patlayan bombadan, *Köylüler* gazetesinin Yazı İşleri'nde bir dizgiciye saldırıldığından ve en son tutuklamalardan söz etmişti.

Bunun üzerine Lienau'dan ısrarla önergeyi derhal geri çekmesini istemişti. Fakat o buna karşı çıkmıştı, "Geri çekmek mi? Biz bunu yapacak kişiler değilizdir! Saldırı emri verildi mi o saldırı gerçekleştirilir! Karşımızdaki düşmanın kim olduğunun artık önemi yoktur. Şimdi Gareis'a acıyanlar olabilir, fakat bu benim hiç umrumda değil!"

"Kahraman" Lienau toplantıya gelmemişti. Başında bulunması gereken ani bir ameliyat, katılımını engellemişti.

Toplantıda niçin önerge verdiklerini açıklama görevi de iki üyeye düşmüştü. Noter Pepper'le büyükbaş hayvan ticareti yapan, birçok eski askerler derneğinin üyesi kasap Storm'a. Kalkıp getirdikleri önerge üzerine konuşma görevini, en sonunda kasap üstlenmişti.

Lienau'nun mutlaka zor okunan doktor yazısıyla kaleme almış olduğu metni, elindeki kâğıttan dura dura, aralarda kekeleyerek okumaya çabalamıştı. Cümleleri parçalara bölmüş, virgüllerde derin bir nefes almış, noktaları da pek umursamamıştı. Meclis Üyeleri de, siyasi görüşlerine göre onun bu acınası haline sevinmiş veya hüzünlenmişti. Okuması bittiğinde de herkes derin bir nefes almıştı.

Belediye Başkanı Gareis, önergeye hemen yanıt vermek için söz alıp ayağa kalkmıştı. Konuşmasında kendini savunmamıştı. Sadece *Haber* gazetesinde çıkmış olan bir makaleyi okumuştu: "'Köylüler bombalı suikaste karşı çıkmadıkları sürece 26 Temmuz olaylarında polisin gösterdiği tepkiye başka gözle bakmak zorundayız.'

Evet Beyler, işte durum bu. Olaylar ve gelişmeler beni haklı çıkarıyor. Bu salonda oturan herkes, hatta önergeyi okurken zorlanmış olan kişi de biliyor ki ben haklıyım.

Fakat niçin? Yaptıklarım yüzde yüz doğru olduğu için değil, yine bir bomba atma girişiminde bulundukları için. Ben şimdi

kat kat haklıyım, çünkü o bombanın benim başımda patlamasını istiyorlardı.

Fakat çok saygıdeğer Hanımefendiler ve Beyefendiler, bize yarın başka haberler de ulaşabilir. Birkaç serüvencinin bomba attığını okuyabiliriz. Gazeteler, siyasi görüşleri bana yakın çevrelerden, aklı pek yerinde olmayan birinin, köylü önderi Reimers'in evine bomba attığını da yazabilir... İşte her defasında ilk suçlanan yine ben olurum.

Hayır Beyler, durum böyle değil. Ben niçin bazı şeyleri yaptığımı, bazı şeylere ise dokunmadığımı size açıklayayım mı? Aldığım her karara bir neden mi göstereyim?

Sizler de görüyorsunuz ki ben ne yaparsam yapayım, hangi nedeni gösterirsem göstereyim, tümü de değersiz. Burada amaçlanan şey bambaşka!"

Kürsüde dimdik duran, kötü niyetli kocaman bir fil, kafaları karışık haylaz öğrencilerini kışkırtan bir öğretmen.

"Teşekkür ederim! Teşekkür ederim!

Kafası karışık birinin, üzerime bomba atmaya çalışmasını burada yorumlamaktan vazgeçiyorum.

Size gelince kasap Storm, kentle köylüler arasında ilişkilerin yeniden düzelmesi için Belediye'nin ne yapacağını ve benim ne yapacağımı sordunuz.

Belediye Başkanı olarak benim yanıtım şu olacak: Ben bir süre beklemekten yanayım. Sizce yetersiz olabilir. Bence yeterli. Kafasına koyduğunu gerçekleştirmek isteyen birinin böyle yapması kanımca doğru. Ben bekleyeceğim!

Yakın gelecekte, kentle taşra arasında barış sağlanana kadar daha bazı şeyler de olabilir. Ve ben hep haklı çıkacağım. Beklememi sürdüreceğim.

Şimdi size şunu önermek istiyorum. Siz de benim gibi yapın, bekleyin."

Gareis hızla yerine oturuyor. Kocaman deri koltuğunda, kollarını göbeğinin üzerinde kavuşturmuş hiç kıpırdamıyor. Yağlı suratı gülümsüyor mu, belli değil.

Az önce hücuma geçmiş, ne kadar güçlü olduğunu karşıtlarına göstermişti.

Salon sessiz. Hiç kimse konuşmuyor. Sonra izleyiciler balkonunda biri gülüyor. Belediye Başkanı ayağa kalkıyor ve usul sesle, "Önerge üzerine tartışma açılmasını isteyen var mı?" diye soruyor. Tartışma başlatılması için en az üç "evet" oyu gerektiğini söylüyor.

Belediye Başkanı tekrar yerine otruyor.

Alman ulusalcı iki üye ayağa kalkıyorlar ve tartışma başlatılmasını talep ediyorlar.

Sonra sağa sola bakınarak salonda kendilerine destek verecek üçüncü bir üye arıyorlar. Belki toplumculardan biri elini kaldırırdı? Üçüncü bir "evet" gerekli.

Stuff da merakla bakınıyor. Bu olamaz. Onlara katılacak ve "evet" diyecek tek bir üye gerekiyor! Toplumcu partilerden de ses seda çıkmıyor...

Oturanlar arasında mutlaka ayağa kalkacak birkaç kişi vardı. Fakat deri kotuğa kurulmuş, uyur gibi gözlerini kapatmış şu adam, kendisiyle mücadele edilecek biri değil! O, bir çılgın boğa! O, kuralları umursamayan biri.

Belediye Başkanı tepki göstermiyor, uzun uzun bekliyor. Noter Pepper'le kasap Storm da öyle duruyorlar.

Sonunda, Birinci Belediye Başkanı Niederdahl ayağa kalkıyor, önergenin reddedilmiş olduğunu açıklıyor. Ve Belediye Meclisi topantısı böylece son buluyor.

3

Stuff'un yüreği sıkışıyor. Gareis'ın odasında pencerenin yanında duruyor. Belediye Başkanı, onunla pek ilgilenmiyor, başka şeyler yapıyor. Dolaptan bazı dosyalar alıp masasına koyuyor. Arada bir başını, pencerede durmuş dışarıdaki eylül akşamına bakan adama doğru çeviriyor. Sonra masasına oturuyor ve okumaya başlıyor.

Stuff, derin bir iç çekiyor.

Gareis soruyor, "Bay Stuff, niçin iç çektiniz? Onlar da insan, başkalarından farkları yok."

"Evet," diye mırıldanıyor Stuff. "Onlar da insan."

"Sevgili Bay Stuff, son bir saat içinde yaşadıklarınızı çok önemsemeyin. Ben şu anda en tepedeyim. Bu ne kadar sürer, bilemem. Fakat bir gün gelecek yine aşağıda olacağım."

Stuff homurdanır gibi konuşuyor, "Bu söylediğinize siz de inanmıyorsunuz! Yenen siz oldunuz."

"Bu uzun süreli olmayabilir," diyor Belediye Başkanı.

"Utanılacak bir toplantıydı!" diyor Stuff ve yine iç geçiriyor.

"Sahneye kötü konulmuştu..." diye konuşuyor Gareis onu avutmak istermiş gibi. "Böyle önemli bir konuyu üyelere açıklaması için kim bir kasabı görevlendirmiş? Niçin yandaş üyelerden birinin bile oyunu alamadılar?"

"Buna karşılık siz her şeyi başarılı sahnelediniz."

"Yanılıyorsunuz. Hiç kimseye baskı yapılmadı."

Ve susuyorlar. Odadaki sessizlik uzun sürüyor.

Sonra bu sessizliği bozan Belediye Başkanı oluyor. Sanki Stuff'un kafasından geçenleri okuyormuş gibi, "Son haftalarda Altholm'u bırakmayı düşündüm. Hayır bu kentten çekip gitmeyi değil, Belediye'deki görevimi bırakmayı kafamdan geçirdiğim anlar oldu. Gerçekten görevini yerine getirmek isteyenin karşısına bir sürü engel çıkarılıyor."

"Size bir şey göstermek istiyorum," diyor aniden Stuff. "Okuyun şunu!"

Cebinden çıkardığı, daktiloyla yazılmış bir mektubu Belediye Başkanı'na uzatıyor. Mektubun altında isim ve imza yok. Stettin'den yollanmış. Bir kadın, çok saygıdeğer Bay Stuff'un dikkatini, yapmış olduğu çok büyük bir hataya çekiyor. Parantez içinde yazdığına göre bu hata, yalan yere yemin ettirme, kürtaja kışkırtma, kürtajı destekleme... Bu nedenle çok saygıdeğer Bay Stuff'a Altholm'daki işini bırakıp başka bir kente yerleşmesi önerilir. Bunu gerçekleştirmesi için de kendisine dört haftalık bir süre tanınmıştır. Aksi durumda...

"Kim bu?" diye Gareis soruyor. "Yazan gerçekten bir kadın mı?"

"Olabilir. Ancak kadın veya erkek olması o kadar önemli değil."

"Anlıyorum..." diyor Belediye Başkanı ve mektubu geri uzatıyor. "Evet..." Bir an sustuktan sonra aniden soruyor, "Niçin *Köy-*

lüler gazetesine gitmiyorsunuz? Orada yer açıldı. Tutuklamaların ardından demek istiyorum."

"Alanı başkalarına bırakacak kadar korkağın teki miyim ben?"

"Bazı durumlarda korkup geri çekilmek çok yararlı olur."

"Ben bunu yapacak biri değilim!" diyor Stuff. "Hiç olmazsa davalar sonuçlanana kadar burada kalacağım. Gebhardt'ın gitmeme izin vereceğini de pek sanmıyorum."

"O konuya gelince..." diye Belediye Başkanı konuşmaya başlıyor, ancak sözünün arkasını getirmiyor.

Stuff uzun uzun ona bakıyor. İki adamın bakışları karşılaşıyor. Sonunda ilk konuşan Stuff oluyor:

"Bana öyle geliyor ki az önce söylediklerimle ve mektubu göstermekle biraz saf davrandım. Belki şu kâğıttaki el yazısını tanıyorsunuz. Acaba?.."

"Durun bakayım!" diye Belediye Başkanı atılıyor. "Durun!"

Stuff susuyor.

"Az önce sizi büroma davet etmemin bir nedeni vardı." Belediye Başkanı'nın ses tonu değişmişti. "Dün gece o büyük tehlikeyi yaşadığım anda sizi yardıma çağırmıştım. Anımsıyorsunuz, değil mi? Ancak o anda söylediklerim size şimdi çok tuhaf gelebilir. Tehlike anında bana yardıma gelmiş biriyle artık küçük ve çirkin bir savaşı sürdürmek istemiyorum.

Fakat gerek sizin, gerekse benim Altholm'daki görevim buna olanak tanımıyor. Ben günü geldiğinde Altholm'dan gitmeye hazırım. Eğer siz bu kenti terk etmeyi düşünürseniz seve seve yardımcı olmak isterim. Mutlaka Stolpe olmasına gerek yok. *Köylüler* gazetesinden başka gazeteler de çıkıyor. Berlin'deki tanışlarım aracılığıyla, ülkenin başka köşeleriyle de ilişkilerim var. Bay Stuff, bunun bir SPD yakını gazete olması gerekmez. Size görüşlerinize uygun başka bir yayın organı bulunabilir.

Ne dersiniz bu önerime?"

Oda kararmıştı.

Stuff ağır ağır konuşuyor, "Sayın Başkan, dün akşam yaptıklarımın sizin kişiliğinizle ilgisi yok. O durumda ben başkasına da yardım için koşardım.

Şimdi gerçeği konuşalım. Ben size bir kez yalan söylemiştim. Bu odada sormuştunuz, 'Bana karşı mısınız?' diye, ben de size, 'Hayır,' demiştim.

Bu gerçek değildi. Bay Gareis şimdi şunu bilmenizi isterim: Siz benim hiç hoşuma gitmiyorsunuz! Siz tiksindiğim bir insansınız. Bana göre Almanya'yı felakete sürükleyen bir sınıfın temsilcisi olduğunuz için sizden tiksiniyorum. Belki görevinizi çok ciddi yerine getirmek istiyorsunuz, hatta bunu yaptığınıza ciddi ciddi de inanıyorsunuz. Ancak siz hiçbir şey başaramıyorsunuz.

Siz bir kodamansınız ve hep kodaman kalacaksınız. Kafanızdan geçirdiklerinizi, iyi niyetli tüm amaçlarınızı, partiniz de yerine göre onaylıyor. Ancak ilkelerinin peşinden gitmeyen bütün toplum sınıflarıyla yaptığı savaşta, kendi çıkarları için üzerinde kimi değişliklikler yaparak onlardan yararlanıyor da.

Az önce gördüm, karşıtlarınızın yüzüne nasıl tükürdüğünüzü! Burnunuz çok havadaydı. Ne yapacağını bilemeyen o şaşkın ve zavallı kasaba şu kadar olsun acımadınız. Siz salondaki herkese tepeden baktınız.

Peki, siz hepsinden daha mı üstünsünüz?

Ben size yardımcı olamayacağım, size karşı durmaktan da vazgeçmeyeceğim.

Şimdi size şunu söylemek istiyorum... Ben bu kentte, Altholm'da büyüdüm. O yıllarda bir piyade alayı burada konuşlanmıştı. Askerî bando bu sokaklardan geçerken ben yalınayak peşlerinden koşardım. O gün ne okula gider, ne de yemek yerdim. Yeter ki müzik yapan askerleri göreyim! Askerlik yaşım geldiğinden de görevimi bu kentte yerine getirdim.

Siz bütün bu dünyayı parçaladınız. Partiniz, Almanya'nın saygınlığını yitirmesine neden oldu. Sizler siperlerdeki insanları tahrik ettiniz.

Bütün bunlar benim kafamda, duygularımda. Ne zaman sizinle karşılaşsam, ne zaman sesinizi duysam, karşımda hep bir kodaman görüyorum. Şişman, yağlı, ensesi kalın, karnı tok bir kodaman!

Dün gece yuvarlanıp toprakta yatarken de aynı şeyleri düşünmüştüm. İşte tam bir kodaman!

Başka türlü düşünemiyorum, Belediye Başkanı! Ben size katlanamıyorum!"

Belediye Başkanı Gareis karşısındaki adamın konuşmasını birkaç kez kesmek istemiş, fakat her defasında yine susmuştu.

Ayağa kalktı, kapının yanına gidip ışığı yaktı. Oda birden aydınlandı.

Gareis Stuff'a elini uzattı. "Hoşça kalın."

"Evet, Belediye Başkanı... Belki günün birinde değişir, aramıza katılırsınız!"

"Korkarım bu hiç gerçekleşmeyecek. Size iyi akşamlar, Stuff."

"İyi akşamlar, Belediye Başkanı Gareis."

4

Poseritz'deki köylü Bartels, kendi halinde bir köylü. Yöredeki diğer köylülerden hiç farkı yok, babası ve büyükbabaları gibi o da tüm yaşamını köyünde geçirmiş. Oğullarının, torunlarının ve torunlarının çocuklarının da daha başka yaşamları olmayacağı beklenir.

Ancak köyündeki insanlar ona "hain" gözüyle bakıyor.

Yazgısı ona kötü bir oyun oynamıştı. Daha doğrusu, her köylü gibi "çıkarı olmayan" yere para harcarken gösterdiği aşırı dikkat, onun şanssızlığı olmuştu.

Onu tökezleten olay şöyle gelişmişti:

Karısının kızlık adı Merkel'di. Merkel'ler Altholm'da yaşıyor. İki erkek kardeşinin Altholm pazar alanında saatçi dükkânı var.

Bartels, karısına uzun süre önce, doğum gününde bir dolaplı saat hediye edeceğine söz vermişti. Kadın, dolabı meşeden, kadranı pirinçten, ağırlıkları ve gongu olan bu saati çoktandır arzu ediyordu. Bartels'in kayınbiraderleri, saati ona fabrika fiyatına vereceklerdi. Bu, dükkân fiyatının altmış mark altındaydı.

Doğum günü yaklaşınca Bartels ne yapacağını düşünmeye başladı. Olup bitenleri hiç umursamadan saati Altholm'dan alırsa başına dert açacağını biliyordu. Bu nedenle uzun uzun düşündü. Hatta kimi geceler gözüne saatlerce uyku girmedi. Boykot devam ediyordu. Kararın alındığı gece Lohstedt'teki toplantıya o da katılmıştı. Fakat altmış mark çok veya az ödemek de...

Ve bir gece yatakta karısına konuyu açıyor, "Bir süredir düşünüp duruyorum, acaba saati Stolpe'den satın alsam daha mı iyi ederim..."

"Stolpe'den mi?" diye karısı şaşkın soruyor. "Benim hoşuma giden saat orada yok ki!"

"Belki Stettin'de vardır?.."

"Altholm'da Hans'la Gerhard'ın dükkânındaki saatin aynısı Stettin'de de yok."

"Fakat saati yapan fabrika sadece kardeşlerine çalışmıyor ki..."

Kadın sözü paraya getiriyor. "Peki, seksen mark fazla vermeye hazır mısın?"

"Altmış mark. Benim kafamı yoran da bu ya..."

"Hem Stettin çok uzak."

"Belki saati eve teslim ederler?"

"O zaman tren nakliyesini de üstlenmek zorundasın. Ambalaj da gerekiyor. Yoksa atlarının sırtına attığın keçe örtülere mi sardıracaksın?"

"Fakat ata binip Altholm'a gidemem ki..."

"Yol boyunca bekçiler mi duruyor?"

"Şu saati biraz daha bekleyemez misin? Bir veya iki ay?"

"Peki doğum günümde ne hediye edeceksin?"

"Beklemeni istiyorum."

"Demek ki doğum günümde hiçbir şey hediye etmeyeceksin!"

"Söyledim ya..."

"Kardeşlerim saati bir başka adrese yollayabilir."

Ve sonunda dolaplı saat tam doğum gününde geliyor. Köylü Bartels, onu Altholm'dan değil Stolpe'den almıştı. Saatçi dükkânı işleten kardeşler otomobille oraya getirmişti. Böylece dolaplı saat Stolpe'den alınmıştı.

Adam karısından bunu sağa sola anlatmamasını istedi. Şimdi oturma odasında duruyor. Hasat zamanı olduğu için evlerine pek uğrayan yok. Arada sırada gelen komşu kadınlar da mutfakta veya bahçede ayaküstü çene çalıyor. İş zamanı!

Komşular yine bir gün uğradıklarında, oturma odasındaki saat çalmaya başlıyor. Kadınlar hemen kulak kabartıyor.

"Yeni saatin mi var? Ne güzel de çalıyor."

"Evet, eşim onu Stolpe'den aldı. Doğum günümde hediye etti..."

"Stolpe'den mi? Kardeşlerinle aran açık mı?"

"Hayır, değil. Fakat şu boykot..."

"Ben olsam böyle yapmazdım. Kardeşlerin kimbilir şimdi ne düşünüyordur? Akrabalık dostluktan önce gelir. Peki kimden aldınız?"

"Bilmiyorum. Kocam gitti getirdi."

"Sana fabrikanın verdiği belgeyi göstermedi mi? Birlikte verdikleri o belgeye göre bu gibi büyük saatlerin her türlü tamiratını üç yıl boyunca yapımcı üstlenir."

"Sanırım kocamın masasında duruyordur..."

"Olabilir. Hele bir bak bakalım, ne yazıyor orada?"

"Şimdi olmaz. Ellerim çamur içinde..."

"Evet. Belki biz de böyle bir saat alırız. Bir ara zamanın olur da bakarsan, bize söylersin..."

"Bugün olmaz."

Komşu kadınlar diğer günlerde de sık sık sorup duruyorlar. Saatin ne güzel çalıyor, gongun sesi bir org kadar yumuşak. Biz de evimizde böyle bir saatimiz olsun istiyoruz...

Sonraki günlerde komşu kadınlar bir daha sormuyor.

Bir süre sonra insanlar aralarında konuşmaya başlıyor: Merkel'ler saati otomobile koyup Stolpe'ye götürdü. Saat şimdi Posthorn lokantasında duruyor. Ve ortalık sakinleşiyor, köylü Bartels rahat bir nefes alıyor.

Sonra bir gün geliyor, saat aniden duruveriyor.

Ağırlıklar yukarıda, akreple yelkovan çalışmıyor, gong çalmıyor. Saat duruyor.

Bartels pazar günü dolabın kapağını açıyor. İlk bakışta her şey yolunda. Fakat biraz sonra daha dikkatle bakınca büyük dişlide yağ damlaları görüyor. Elini uzatıyor, parmaklarına yağ bulaşıyor. Yağın içinde kum tanecikleri var gibi.

Köylü Bartels'in vücudu buz gibi oluyor. Bu saat artık çalışmaz. Şu sıralar alıp tamire de götüremez.

Biraz çene çalıp kendine gelmek için köy meyhanesine gidiyor. İçerisi pek dolu değil. Yandaki küçük salonda gençler dans ediyor.

Bartels, oturanları selamlıyor. Bazıları ona karşılık vermiyor, biralarını bırakıp masadan kalkıyorlar.

Tezgâhın arkasında duran yardımcı garson kız, Bartels'in önüne bir bardak bira bırakıyor. Ancak hemen yanına gelen meyhaneci bardağı kaptığı gibi öfkeyle pencereden dışarı fırlatıyor. Bardak, avlunun taşlarında parçalanıyor.

Bartels adama öfkeleniyor ve yerinden kalkıp, dans edilen yan salona geçiyor.

Orkestra bütün hızıyla çalıyor. Henüz erken. Dans edenler çoğunlukla hizmetçilerle uşaklar. Köyün delikanlılarıyla kızları biraz sonra gelecek. Dans edenler hoplaya zıplaya yanından geçiyor. Bazıları ona bakıyor. Çoğu onu pek tanımıyor.

Meyhaneci oturduğu salona gelmemişti. Garson kız da uğramamıştı. Fakat az sonra orkestra çalmayı aniden bırakıyor. İnsanlar dansı bırakıyor, yanından geçip uzaklaşıyorlar. Çevresi

boşalıyor. Bazı çiftler salondan çıkıyor, bazıları pencerelere gidip dışarıya bakıyor. Bartels oturduğu yerde tek başına kalıyor.

Aradan çok geçmeden ışıklar sönüyor, bütün meyhane karanlığa bürünüyor. Yerinden kalkıyor, masalara tutuna tutuna dışarıya çıkıyor.

Bu bir başlangıç, diye düşünüyor. Bana karşı güç uyguluyorlar. Bir hafta sonra her şey yine sakinleşir.

Ertesi sabah karısı onu uyandırıyor. "Hizmetkârların yanına git. Bu sabah hiçbiri yataktan çıkmadı. Hayvanlar bağırıyor."

Hizmetkârlar hâlâ odalarında. Çoktan uyanmışlar, fakat yataklarından çıkmıyorlar. Çalışmayacaklar, kâğıtlarını vermesini istiyorlar.

Bartels umursamıyor, ahırlara gidip hayvanların yemlerini önlerine koyuyor.

Saat dokuza doğru, hepsini sağmıştı; hizmetkârlar, peşlerinde jandarma içeriye giriyor. Gelen adam ona çalışanlarına kâğıtlarını vermek zorunda olduğunu açıklıyor. Bugün işi bıraksalar bile hakkını aramak istiyorsa İş Mahkemesi'ne müracaat etmesi gerektiğini söylüyor. Fakat şimdi çekip gitmelerini engelleyemez.

Bartels, hizmetkârların isteğini yerine getiriyor. Aradan yarım saat geçmeden kadın çalışanlar yanına geliyor. Onlar da kâğıtlarını istiyor. Ve az sonra evde karısıyla ondan başka kimse kalmıyor.

Bartels'in ahırlarında dört atla yirmi iki inek duruyor. Tabii sayılarını bilmediği domuzlarla tavuk ve horozlar da. Ayrıca ekili tarlaları da var.

Bütün bunların altından iki kişi kalkamaz.

Taze sütü güğümlere doldurup mandıranın yolunu tutuyor.

"Getirdiğin bu sütü alıp yine evine götür! O bize gerekmiyor."

"Fakat ben Birlik üyesiyim, burası da Birlik'in mandırası."

"Sözleşmene bir göz at. Sütünü saat sekize kadar teslim etmek zorundasın. Şimdi ise saat on ikiye geliyor. Al sütü, dön evine!"

Bartels söyleneni yapıyor. Güğümlerdeki sütü domuzların yem teknelerine döküyor ve "Hiç olmazsa yemden tasarruf ediyorum," diye düşünüyor.

Karısı, ağlamaklı gözlerle evin içinde dolanıp duruyor. Bir ara yanına gelip usul sesle, "Büttner'e bir uğra," diye konuşuyor. "Sana Stolpe'den bir şey getirmiş."

"O köpeğe mi uğrayacağım? Hayır, bunu yapmayacağım!"

Öğleden sonra kalkıp Büttner'e gidiyor.

Bartels'e sürülen koşullar korkunç. Köylüler Birliği'ne bin mark ceza, dolaplı saat köy meydanında herkesin gözü önünde yakılacak ve en kötüsü de, Bartels bütün köylülerin karşısına çıkıp yaptığı hata için özür dileyecek, kendisini affetmelerini isteyecek.

Herkes derken, köyün bütün erkekleri, kadınları, çocukları ve uşakları meydanda toplanacak. Altholmlularla ortak iş yapanların başına neler geleceğini herkes öğrenmeli.

"Fakat söz konusu olan sadece bir saat ve ben onu gerçekten boykot öncesi ısmarlamıştım."

"Doğru. Boykot sırasında almış olsaydın cezan bin değil üç bin olacaktı!"

"Köyün erkeklerinden özür dileyeceğim, fakat kadınlardan..."

"En başta kadınlardan özür dileyeceksin!"

Bartels evine dönüyor. İsteneni yapmayacak.

Fakat ahırlarda yaşamları altüst olmuş hayvanlar böğürüyor, zincirlerini koparmak için çırpınıyorlar. İneklerle domuzların teknelerinde su kalmamış. Doldurmak için suyu pompalamak istiyor, su gelmiyor. Ne olduğunu görmek istiyor, pompanın vidalarını söküyor. Conta yok. Fakat sabah yerinde takılıydı.

Eve girip eski ayakkabılardan birinin pençesinden bir parçayı conta gibi kesiyor. Bu birkaç gün idare eder, diye düşünüyor. Sonra elindeki bıçakla ayakkabıyı fırlatıp atıyor, içeriye giriyor, dolaplı saati bir el arabasına yüklüyor ve köyün sokaklarında yürüyor.

Kapı önlerinde duran insanlar o geçerken seslerini çıkarmıyorlar. Sokaklarda oynayan çocuklar el arabalı adamın peşinden bakıyor. Az sonra Büttner'in evine varıyor.

Akşam olunca köy meydanındaki asker anıtının önünde Büttner'in ağzından çıkan her cümleyi tekrarlıyor:

"Poseritzli köylülere iyi davranmadım. Ben memleketimin köylülerine iyi davranmadım.

Bunu yaptığım için onlardan çok özür dilerim.

Davranışlarım nedeniyle pişmanlık duyuyorum. Ben bir günah işlemiş olduğumu kabul ediyorum. İşlediğim suçun cezasını çekmeye hazırım. Kimseye nefret duygusu beslemeden cezamı yerine getireceğim.

Komşumun düşmanı, benim de düşmanımdır. Şimdi onunla aynı masaya oturamam, onunla tek kelime olsun konuşamam.

Yaptıklarım için çok içten özür diliyorum.

Şimdi Poseritzli bütün köylülerden ve karılarından, yaşlılardan ve çocuklardan, uşaklardan ve hizmetçilerden özür diliyorum. Herkesten bütün içtenliğimle tekrar tekrar özür diliyorum..."

Anıtın hemen arkasındaki kavak ağacının yaprakları hafif esintiyle oynaşıyor. O uğursuz saatten yükselen alevler, çevresinde toplanmış insanların yüzlerine vuruyor. Üç yüz kişilik bu köy, dev Köylüler Birliği'nin küçük bir hücresi.

Köylü Bartels, yüzü kireç gibi, bir eli arkasında, diğerini Muhtar Büttner'e uzatmış öyle duruyor. Büttner ise ona karşılık vermiyor, elini uzatmıyor.

Büttner'in hemen arkasında duran Henning düşünüyor: Az sonra sıkacak elini. O zaman Franz mutlu olacak. Ve burada yaşananlar, bütün yörede etkisini gösterecek.

Elini bir an için ceketinin üst cebine götürüyor, oraya koymuş olduğu elli markın hışırtısını hissediyor. Cezalının yaptığı birinci hafta ödemesi.

Ve Büttner az sonra Bartels'e elini uzatıyor. "Burada toplanmış bütün insanların önünde kimseye öfkeye duymayacağına, kimseden nefret etmeyeceğine ve kimseyi kıskanmayacağına da söz veriyor musun?"

"Evet, söz veriyorum."

"Yaptığın hatayı sonunda anlayıp kimsenin etkisinde kalmadan kendi kararınla bize geldiğin de doğru mu?"

"Evet, doğru."

"Öyleyse bütün köylüler adına şimdi seni affediyorum. Olup bitenler geçmişte kaldı. Bu andan sonra hiç kimse sana onlardan söz etmeyecek, seni üzmeyecek."

Köylü Bartels evine döndüğünde ışıklar yanıyor, hizmetkârlar ahırda çalışıyor, hayvanlara gece uykusu öncesinde yemlerini veriyorlar.

Yatağına uzanıyor. Son günlerde olup bitenler sanki bir düştü...

5

Stuff'la Tredup, Yazı İşleri'nde karşılıklı oturuyorlar. Stuff az önce en son yazısını dizgiciye vermiş, masasının çekmecesinde bir şey arıyor. Tredup da önündeki reklamlar listesine bazı düşsel adlar yazıyor, yanlarına da "kabul etmedi" diye not düşüyor.

Stuff birkaç gündür Tredup'la konuşmuyor. O sanki odada değilmiş gibi davranıyor.

Bir ara yelleniyor ve "Haydi çık bakalım," diye homurdanıyor ve çekmecesini karıştırmaya devam ediyor.

Odadaki sıcaklık dayanılmaz. Havada sinekler uçuşuyor. Şimdi odaya kötü bir koku da yayılıyor. Tredup düşünüyor, acaba "İlan toplamaya gidiyorum," diye çekip gitse, çocuk parkının kenarındaki çimenlerde oturup bir şey mi okusa?

Aynı anda Stuff yüksek sesle, "Lanet olsun!" diyor. Tredup bakmak istememesine karşın başını ona çeviriyor.

Stuff, bakışlarına karşılık veriyor. Sonra elinde tuttuğu bir kâğıdı önüne açıyor. Bu bir mektup. Tredup şöyle bir bakıyor. Onun hangi mektup olduğunu biliyor.

Umursamazmış gibi başını eğiyor ve önündeki reklam listesini doldurmaya devam ediyor.

Stuff ise çok öfkeli. Ona kimin yolladığını bilmediği mektubu okumaya başlıyor. Sesi öfkeli ve küstah çıkıyor:

"Stettin, 6 Eylül.

Çok Sayın Bay Stuff. Gördüğüm kadarıyla daha önce yolladığım ve dikkatinizi çektiğim, iyi niyetli iki mektubum başarıya ulaşmadı. Bugüne kadar Altholm'u terk etmek için hiçbir girişimde bulunmadınız. Burada şunu da belirtmek isterim: Kadının adı Timm. Stettin'de Kleine Lastadie'de, bir arka avludaki odasında yaşıyor. Kızın adı Henni Engel, o yıllarda Dr. Falk'ın evinde hizmetçilik yapıyordu. Eğer 15 Ekim'e kadar Altholm'u terk etmezseniz elimdeki bilgileri Savcılığa yollayacağım.

Sizi son kez uyaran iyi niyetli bir bayan dostunuz."

Stuff başını mektuptan kaldırıyor ve derin derin nefes alıyor. Sonra, "İğrenç herif!" diye homurdanıyor.

Tredup başını kaldırıp ona bakmak istemiyor. Stuff ise sert bakışlarını ondan çekmeden yüksek sesle tekrar, "İğrenç herif!" diye konuşuyor. "Evet, sana diyorum! Bakma bana öyle salak salak."

Tredup bir an öfkelenmek, bir şeyler söylemek istiyor, fakat gülümsemekten başka bir tepki gösteremiyor.

Stuff ise öfkeyle konuşmasını sürdürüyor, "Ufaklık, her şey böyle devam edip gidecek mi sanıyorsun? Önce şu fotoğraflar, ardından ona buna attığın kazıklar... Son zamanlarda sık sık Belediye'ye gittiğini bilmediğimi mi sanıyorsun?

Sen bütün bunları daha ne kadar yapacaksın?"

Stuff çöp kutusuna tükürüyor, arkasına yaslanıp öfkeli bakışlarını Tredup'a dikiyor.

"Söyle bakayım ufaklık, kafanın arkasındaki o şeyi arada sırada hissediyor musun? Hayır mı? Ben senin yerinde olsam hissederdim."

Stuff mektubu yavaş yavaş katlıyor ve yine cebine sokuyor. Birden yüksek sesle gülmeye başlıyor. "En büyük budala! İki hafta hücrede kaldı diye kendini herkese şantaj yapan en büyük haydut sanıyor. Sana iyi bir kötek atmalı oğlum. Anladın mı beni?"

Sonra yavaş yavaş yerinden doğruluyor ve yine öfkeyle bağırmaya başlıyor, "Dinle beni Tredup, eğer böyle bir küstahlık aklına gelir de yine oturup daktilomda benzeri bir mektup yazmaya kalkışırsan, beynini parçalarım!"

Tredup bir şeyler kekeliyor, "Senin ne dediğini, benden ne istediğini anlamıyorum... Yoksa benim..."

Fakat Stuff onun söylediklerini dinlemiyor bile. Askıdaki şapkasını alıyor. Bir an başını eğip Tredup'un parçalanmaya başlamış ayakkabılarına bakıyor ve homurdanıyor:

"Kokuyorlar. Kokmuş peynirden farkları yok. Artık ayaklarını bir yıkasan fena olmaz." Kapının yanına gidiyor. Başını çevirip masasında öyle oturmakta olan Tredup'a bakıyor, "Karına selamını söyleyim mi, Tredup? Şimdi onu ziyarete gidiyorum da."

Ve kapıyı açıp odadan çıkıyor.

Tredup odada tek başına kalıyor. Öfkeli ve bitkin.

Domuzun teki şu Stuff. Kendine gelen mektupları hiç ciddiye almıyor. Başkalarına gösteriyor, yüksek sesle okuyor. Onları Tredup'un yazdığından çok emin gibi. Bu son mektubun etkili olacağını sanmıştı. İsimleri ve adresleri bulmak için çok emek (ve de para) harcamak zorunda kalmıştı. Stuff ise yazılanlara gülüp geçiyor.

Yazılanların ciddi olduğuna inanmaya devam ederse çok yanılacak. Çünkü hiçbir şey etkisini göstermezse belgeler Savcı'nın önüne konacak. Stuff o zaman ne olacağını görecek ve işi bitecekti!

Acaba şimdi gerçekten Elise'ye mi gidiyor? Bu düşünceyle rahatsız olduğunu hissediyor. Birkaç dakika sonra ayağa kalkıyor ve evinin yolunu tutuyor.

Şimdi Stuff karısına her şeyi anlatırsa!..

Eve varıyor, fakat içeriye girmiyor, bahçeye bile adımını atmıyor.

Bahçenin dışındaki leylakların arkasına gizleniyor.

Yatak odasının penceresi açık. Gerçekten de Stuff orada, yatağa oturmuş Elise'yle konuşuyor.

Her ikisi de sakin. En çok konuşan Stuff. Herhalde beni kötüleyip duruyor. Elise ikide bir başını "evet" dermiş gibi sallıyor. Birkaç cümle söylediği de oluyor. Az sonra Stuff susuyor. Karısı çabuk çabuk ve uzun konuşuyor.

Tredup, Stuff'un mektubu gösterip göstermeyeceğini merak ediyor. Fakat mektup cebinde kalıyor. Belki de ben gelmeden gösterdi, diye Tredup düşünüyor.

İçerideki konuşma sona ermiş olacak ki Stuff kalkıyor. Elise'yle Stuff açık pencereye sokuluyorlar. Leylakların arkasında duran Tredup hızla çömeliyor.

Az sonra doğrulup tekrar eve doğru baktığında Stuff'u göremiyor. Gitmiş olmalı, diye düşünüyor. Karısı masanın üzerine koyduğu çamaşırları ütülemeye hazırlanıyor.

Odaya giren Tredup'u her zamankinden daha canlı karşılıyor. "Merhaba!"

"Yemek ne zaman?" diye soruyor kocası ve odanın içinde gezinmeye başlıyor.

"Yarım saat sonra. Çocuklar eve dönünce."

Karısı niçin bu kadar erken geldiğini sormuyor.

Tredup gezinirken küllüğün içinde yarısında söndürülmüş bir sigara görüyor.

"Kim buradaydı?" diye soruyor ve izmariti eline alıyor.

"Bay Stuff gelmişti. Biliyorsun ya..."

"Biliyor muyum? Nereden bilecekmişim? Bay Stuff sana sık sık uğruyor mu?" Tredup sinirli.

"Leylakların arkasında durduğun için, biliyorsun, dedim..." diye karısı konuşuyor.

"Ben mi? Niçin?" Tredup kekeliyor ve yüzü kızarıyor. Bu kadını anlamak pek kolay değil. Kimbilir Stuff ona neler anlattı?

Karısı o anda hiç beklemediği bir şey yapıyor. Yanına sokuluyor ve yanağını yanağına dayıyor.

Haftalardır hiç böyle davranmamıştı.

Kocası hiç kıpırdamadan öyle duruyor. Elise'nin saçları, şakaklarını okşuyor.

"Aramız yine iyi olsun istiyorum," diye mırıldanıyor. "Max, birbirimize yine iyi davranalım..."

Adam şaşkınlık içinde. (Acaba Stuff kadına neler söylemişti?) Karısının elini eline alıyor.

Elise, birden "Stuff iyi biri," diye konuşuyor.

"Öyle mi?" diye soruyor. Karısına ne söyleyeceğini, ona nasıl davranması gerektiğini bilemiyor.

"Bana her şeyi anlattı. Tutukevinde kaldığından bu yana sağlığının iyi olmadığını anlattı. Bizim sana özen göstermemiz gerektiğini söyledi. Ben son haftalarda çok budalalık yaptım. Affet beni, Max."

"Bütün bunlar saçma!" diye kocası homurdanıyor ve elini elinden çekiyor. "Benim sağlığım yerinde."

"Tabii sağlığın yerinde," diyor karısı yumuşak sesle ve gözlerinin içine bakıyor.

"Stuff sana bu saçmalıkları anlatmak için buraya uğramış?"

"Bana başka şeyler de söyledi. Ekim'in 1'inden itibaren muhabir olarak işe başlayacağını söyledi. Bu kesinmiş. Böyle anlaşmamış mıydınız?"

"Evet, evet," diye Tredup mırıldanıyor. "Anlaşmıştık..."

Ve düşünüyor: Mektuplar işe yaramış olacak! Lanet olsun, beni nasıl da korkutmuştu! Ay sonunda işten atılacağım diye

kimbilir nasıl ürktü? Fakat olamaz, yarım saat önce Yazı İşleri'ndeki davranışları bambaşkaydı.

Soruyor, "Bunları sana gerçekten söyledi mi? Emin misin?"

"Gerçek olduğuna eminim. Çünkü ayın 1'inde yeni bir göreve başlıyormuş. Fakat rica etti, kimseye anlatmayın, dedi."

"Tabii, niçin anlatacakmışız?.." diyor Tredup. Sevinmek istiyor. Stuff onu tuzağa düşürmek isteyebilir.

"Nereye gideceğini söyledi mi?"

"Hayır. Sana da mı söylemedi?"

"Hayır, söylemedi."

"Eminim şimdi sen ayda en az yüz mark daha fazla kazanacaksın. Gördün mü, ufaklığı karnımda bırakmakla doğru karar verdim..."

"Evet," diyor kocası. "Evet."

"Gel Max, öp beni."

Elise kocasına dudaklarını uzatıyor.

Adam onu öpüyor ve düşünüyor: Tuzak. Tuzak. Dikkatli olmalıyım.

6

Güneşli bir eylül öğleden sonrasında Başmüfettiş Frerksen, haftalar sonra ilk kez yine üstünün odasına giriyor.

Belediye Başkanı Gareis, masasında oturuyor. Her zamanki gibi şişman. Kısa parmaklı tombul eliyle, geleni gülümseyerek selamlıyor.

"Yine gelmeniz ne güzel Frerksen," diyor. "Dönmeniz için telegraf yolladığım için kusuruma bakmayın. Sanırım yeterince tatil yaptınız. Güzel miydi Karaormanlar?"

Frerksen hafifçe eğilerek onu selamlıyor. "Evet, Sayın Başkanım."

"Sanırım buranın pisliğinden bir süre uzaklaşmak hiç fena olmamıştır. Nasıl da değişmişsiniz. Yüzünüze renk gelmiş, canlı bir görünümünüz var. Evet, şimdi sizi yeni işler bekliyor. Hem ben de bir süre tatil yapmak istiyorum..."

Frerksen, saygıyla gülümsüyor.

"26 Temmuz'da tatile çıkmak istemiştim. Eminim anımsıyorsunuzdur. Bavulumu hazırlamaya başlamıştım. Şimdi ise eylül oldu. Çok şükür yaz geride kaldı."

"Sayın Başkanım hâlâ Kuzey Kutbu'na mı gitmek istiyor?"

"Aman Allahım! Ben kutup ayısı avcısı mıyım? Şimdi doğduğum toprakları ziyaret etmek, eski köyleri görmek istiyorum. Duygusal günler geçirip tatilin zevkini çıkarmalıyım... Siz burada yokken bazı heyecanlı günler yaşadık, fakat ortalık yine sakinleşti. Elimde yeni bir haber var. Yarın sabah basına yollanacak. Buyurun okuyun." Gareis elindeki bir kâğıdı Frerksen'e uzatıyor.

"Başmüfettiş Frerksen tatilden dönmüş olup, bugünden itibaren yine Emniyet'teki görevinin başına geçmiştir. Kendisi İçişleri Bakanı'nın emriyle yine üst düzey yönetici olarak görev yapacaktır. Hakkında açılması düşünülen davadan da vazgeçilmiştir."

"Ne diyorsunuz buna?"

"Bu... bu çok güzel bir haber..." diye Başmüfettiş mırıldanıyor.

"Hey Frerksen, tepkiniz bu kadarcık mı? Daha çok sevinmelisiniz! Bu bizlerin zaferi, tabii en çok da sizin zaferiniz! Şimdi Stolpe'deki adamın öfkesinden nasıl kudurduğunu bir an gözünüzün önüne getirin! Birkaç hafta önce sizi kızağa çeken oydu. Fakat ben bu arada biraz çaba gösterdim. Sonunda Bakan Bey o yanlıştan dönülmesine karar verdi. Sevinip mutlu olmanız için çok nedeniniz var!"

"Evet, Sayın Başkanım..."

"Bay Frerksen, gördüğüm kadarıyla tepkiniz biraz çocukça!" diye konuşuyor Gareis. Bu kez sesi biraz farklı çıkıyor. "Siz bana küskün gibisiniz..."

"Sayın Başkanım, rica ederim..."

"Rica filan etmeyin. Bu arada Altholm gazetelerini okumuş olduğunuzu sanıyorum. Sizi geçici olarak görevden alıp zorunlu izine yollarken kılıç olayını öne sürmüştüm. Bunu yapmamın tek nedeni Eyalet Başkanı'nın sizi daha başka nedenlerden kınamasını engellemekti. Fakat gördüğüm kadarıyla siz bunu kavramamışsınız, şimdi bana hâlâ küskünsünüz.

İstediğiniz kadar bana kızıp küsün. Bu benim umrumda bile değil. Ancak öfkelenip kimi girişimlerde bulunmanızı, görüşmeler yapmanızı onaylamayacağıma dikkatinizi çekerim. Umarım ne demek istediğimi anlamışsınızdır."

"Sayın Başkanım, size küskün olmadığımı bilmenizi isterim."

"Bırakın böyle sözleri. Size söylediklerime üzüldüğünüzü biliyorum. Az önceki canlı görünümüz gerçek değildi... Siz benimle çalışmak zorundasınız Frerksen, hem de çok uzun bir süre daha. Sizin yanınızda olan tek insan benim. Fakat yine de başkalarına benden çok güveniyorsanız, buyurun yolunuz açık olsun. Son deneyimlerinizin sizi akıllandırdığını sanıyordum."

Başmüfettiş'in yüzü kıpkırmızı. Fısıldayarak konuşuyor, "Ben size gerçekten öfkeli değilim. Hiçbir zaman da öfkeli olmadım..."

"Bırakın bu sözleri. Odama girdiğinizde elimi sıkmadınız. Her zamanki gibi oturmadınız. Ağzınızı açıp pek bir şey de söylemediniz. Kupkuru ve kaskatısınız, bir ütü tahtasını andırıyorsunuz. Belki öfkelenip içine kapandınız. Fakat bırakalım artık bu konuyu. Ben sizi ekim başına kadar rahatsız etmeyeceğim. O zamana kadar aramızdaki ilişki konusu üzerinde biraz düşünüp karar verin. Ben, mahkeme başladığında dönmüş olacağım... Size iyi akşamlar, Başmüfettiş!"

"İyi akşamlar, Sayın Başkanım."

7

"Piekbusch," diyor Gareis sekreterine, "ben burada olmadığım sürece büromun kapısını kilitli tutacaksınız. Temizliğe gelenin başında duracaksınız. Anlaşıldı mı?"

"Evet, Efendim."

"Masamdaki bütün evrakları teker teker gözden geçirin. Dikkat edin bir yere bir kâğıt sıkışmış olmasın. Son aylarda bana gelen bütün dosyaları, o gizli emri bulana kadar iyice bir karıştırın."

"Ben bunu çoktan yapmıştım..."

"Bir daha yapın, her şeyi adamakıllı bir daha gözden geçirin. Bu odadan dosya çalınamaz! Öyle değil mi Piekbusch?"

"Şu köylüler..."

"Saçma! Köylüler niçin dosya çalsın? Üzerine bir şeyler karalanmış bir kâğıt parçasının tertemiz bir kâğıttan daha değerli olabileceğini hiçbir köylü anlamaz. Ne yapıp yapın bana şu emir yazısını bulun!"

Piekbusch ne yanıt vereceğini bilmiyormuş gibi omuzlarını kaldırıyor.

"Siz onu bulacaksınız! Bulacaksınız! Evet, şimdilik hoşça kalın!"

"Başkan'ın yanına çıkacak mısınız?"

Gareis, alay eder gibi gözlerini oynatıyor, "Onun yanına gidip," diye şişman belediye başkanı tıslıyor, "söyleyeceğim bazı şeyler var!"

Gerçekte ise o günlerde Birinci Belediye Başkanı'na biraz kaypak davranıyor.

Niederdahl, kendi halinde, sakin bir insan. Fısıldar gibi konuşuyor, yüksek sesle gülmüyor, tek amacı dikkati pek çekmeden kenti yönetmek. Her türlü girişimi seven, gürültücü Gareis'ın yanında insanlar onu pek fark etmiyor.

Şimdi Gareis, yaşanan son olaylar üzerine kısa kısa bilgiler veriyor. Üstü sesini çıkarmadan onu dinliyor, arada sırada birkaç soru soruyor: "Bu bilgi dosyaya girdi sanırım?" – "Not alındı, değil mi?" – Gareis'ın da yanıtı hep kısa: "Ümit ederim."

"Emniyet'e gelince..." diye Gareis konuşmasını sürdürüyor, "Benim yokluğumda Belediye Meclis Üyesi Röstel'in sorumluluğunda. Başka bir yenilik yok. Bütün bilgiler Başmüfettiş Frerksen'de."

"Frerksen izinde değil mi?" diye Niederdahl fısıldıyor.

"Yarından itibaren yine görevde," diyor Gareis ve gülümsüyor.

"Ortalığın sakin kalması için dava sonuçlanana kadar izinli olması daha iyi olmaz mıydı?"

"Emniyet'in saygınlığı nedeniyle onun artık dönüp görevinin başına geçmesini daha doğru buldum."

"Fakat üst kademede görev yapamaz..."

"Yapabilir. İçişleri Bakanlığı'ndan gelen bir kararla Eyalet Başkanı'nın kararı geçersiz oldu."

Birinci Belediye Başkanı, sesini çıkarmadan Gareis'a bakıyor. Niederdahl'ın gözbebekleri de beyaz değil sarı.

Aniden sesini yükseltiyor. Ceketinin kolundan çıkan, mavi damarlı, pamuk gibi beyaz elini masaya vuruyor.

"Resmî yazı?" diye bağırıyor. "Gelişmeleri içeren yazı nerede? Niçin masamda durmuyor?"

"Henüz böyle bir yazı yok..." diye Gareis mırıldanıyor. "Bugün İçişleri Bakanlığı'ndan telefonla bilgilendirildim. Resmî yazı yarın sabah postayla gelecek."

"Telefonla mı bilgilendirildiniz? Bu nasıl bir yöntem? Her türlü resmî yazı, en önce benim masama konmak zorundadır. Ondan sonra da siz bilgilendirilirsiniz. Siz sonra, Bay Gareis... Siz sonra gelirsiniz!"

"Fakat her şey telefonla olup bitmişti."

"Böyle şeyler telefonla yapılmaz. Şakacının biri de size telefon edebilir. Frerksen'i hemen bilgilendirdiniz mi?"

"Evet, bilgilendirdim."

"Böyle olmaz. Mümkün değil! Ne biçim şey bu? Böyle yöntemlerle çalışılırsa nereye varırız? Peki, Başkan Bey ne diyor olup bitene?"

"Biraz öksürecek sanırım," diye konuşuyor Gareis ve karşısında oturan kurbanına tepeden bakıyor.

"Sizin bu politikanız bizi izole ediyor. Altholm yalnız kalıyor. Bu nasıl bir bakan? Yerel politikayı bakanlarla mı yapacağız? Stolpe, bizim için Stolpe önemli."

Gareis çok soğukkanlı. Karşısındaki öfkeli adama kelimelerin üzerine basa basa soruyor, "Bu görüşlerinizi Bakan Bey'e ileteyim mi?"

Birinci Belediye Başkanı susuyor. Cebinden beyaz bir mendil çıkarıp yüzüdeki terleri siliyor. Sonra Gareis'a bakıp, "Kusuruma bakmayın," diye konuşuyor. "Sinirlerim biraz bozuk... Biliyorsunuz şu safrakesem... Ben hasta bir adamım. Sorunlar..."

"Sorunlarınızı bana devredin. Benim ensem kalındır."

"Evet, evet, sizin sağlığınız yerinde. Kıskanılacak bir insansınız!.. Bakan'ın yazısı yarın gelecek dediniz, öyle değil mi?"

"Ümit ediyorum."

"Bakalım Stolpe'dekiler nasıl bir tepki gösterecek! Bay Frerksen'e önce büro görevi versek daha iyi ederdik. Büro şefi yapabilirdik!"

"O, polislik mesleğini çok iyi yerine getiren biri."

"Fakat şu çatışma... Gerektiğinde kurban vermek gerekir."

"Bu kez gerekmez... Görevine döndüğünü basına kısaca bildireceğim."

"Bildirmeden olmaz mı? Onu sokakta üzerinde üniformayla gezerken görenler tekrar görevine döndüğünü anlar..."

"Bir süre için görevinden uzaklaştırılmış olduğunu gazeteler yazmıştı. Şimdi de yine döndüğünü yazsınlar."

"Fakat Bakanlık'tan şu yazılı açıklama gelmeden olmaz!"

"Öyleyse gazetelere yayınlamak için iki gün daha beklemelerini söylerim."

"Yazı geldikten sonra basına ben bildirmek istiyorum."

"Anlaştık. Fakat Bakanlık'tan yazı gelir gelmez basının haberi olmalı."

"Elbette. Yazı gelir gelmez basını haberdar edeceğim."

8

Belediye Başkanı Gareis, sekreteriyle konuşuyor:

"Piekbusch, sizin her akşam Stolpe'ye giden bir kuzeniniz var, öyle değil mi?"

"Evet, var. Tornacı Maaks."

"Ona üç mektup verilecek. Söyleyin akşam Stolpe'de posta kutusuna atsın."

"Peki."

"Frerksen'le ilgili gazetelere yollanacak kısa bir haber yazmıştık değil mi?"

"Evet, yazmıştık."

"Niederdahl'ın önce pek hoşuna gitmedi, fakat sonra gazeteleri kendinin haberdar edeceğini söyledi. Ben izine ayrılınca, onun bunu yapmasını çok beklersiniz."

"Bence de öyle."

"O haberde yazanları bir mektup gibi üç kez daktiloya çekin. Ancak üçü birbirinden biraz farklı olsun. Anladınız değil mi?

Çok güvenilir kaynaklardan öğrendiğimize göre... diye başlayın. Üç ayrı zarfa konup kentin üç gazetesine postalanacak. Arkasına da gönderen yazılmayacak."

"Peki. Dediğiniz gibi yapacağım." Bir an sustuktan sonra soruyor, "Pul parasını kim verecek? Ne de olsa resmî mektup değil."

"Siz veremeyeceksiniz ben veririm. Kaç fenik?"

"Kırk beş fenik."

"Buyurun. En iyisi yeni seçimlerin ardından bir 'örtülü ödenek' talep edeyim. Bunun sadece bakanlara değil bizlere de gerektiğini her geçen gün daha iyi anlıyorum..."

Birinci Belediye Başkanı Niederdahl ertesi sabah Eyalet Başkanı'na telefon ediyor.

"Evet, Bakan'ın yazısı bugün geldi."

"Bize henüz gelmedi. Bana kalırsa... Her neyse Bay Niederdahl, işte dostlarımız böyle. Günümüzde devlet otoritesi her zaman pek önemsenmiyor."

"Sayın Bakan, Gareis'ın nasıl memnun olduğunu görmenizi isterdim."

"Fakat sonunda Bakan'ın kararının da pek önemi olmayabilir. Önemli olan, mahkemenin vereceği karardır."

"Fakat ya polisin aleyhinde, köylülerin lehinde bir karar çıkarsa?.."

"Bunu bekleyenler var. Fakat köylülerin aleyhinde, polisin lehinde bir karar da çıkabilir."

"Tabii. Ancak ne olursa olsun, bir çıkar yol mutlaka bulunur. Basın bildirisi nasıl olacak?"

"Hangi basın bildirisi? Ah, Frerksen'in görevine dönüşü, değil mi? Tabii çöp kutusuna atılacak. Bunu herkese anlatmamıza hiç gerek yok!"

"Ancak Sayın Başkan, ben biraz şüphe içindeyim. Birileri çoktan bazı önlemler almış olabilir..."

"Bazı önlemler almış olabilir mi dediniz?"

"Belki basın gayriresmî bilgilendirilmiştir..."

"Öyleyse hemen kentinizdeki gazetelere telefon edin. Bay Niederdahl, sizin hatırınızı kıracaklarını sanmıyorum."

"Tabii... Anlıyorum... Eminim..."

"Ben Birinci Belediye Başkanı Niederdahl'ın sekreteriyim. Sayın Başkan Bey yazar Stuff'la görüşmek istiyor... Siz misiniz? Bir saniye, hemen bağlıyorum."

"Merhabalar, Sevgili Stuff. Günaydın. Mücadeleyi elden bırakmayan başmüfettişimizin yine üniformasını giymiş olduğu, eminim sizin gibi kurnaz bir gazetecinin kulağına çoktan gelmiştir... Öyle mi? Ben de böyle düşünmüştüm. – Evet, bu Sayın Bakan'ın bir kararı. Ancak geçici... Kesin kararı ekimde mahkeme verecek. – Tabii Bakan'ın bu kararının şişirilip yayınlanmasını isteyen birileri var. – Biliyorum bizim gibi siz de bundan yana değilsiniz. – Öncelikle kentimize huzur gelmek zorunda. – Evet, bunu haber yapmayacaksınız, size güveniyorum. *Haber*'deki meslektaşınız da söz verdi. Teşekkür ederim. Saygılarımla. Size de iyi günler, Bay Stuff!"

Stuff, ahize elinde bir an öyle duruyor. Sonra gülümseyerek telefonu kapatıyor.

Heinsius dostum, demek ki söz verdin! Yine birilerine kuyruk mu sallıyorsun? Haydi bakalım. Niederdahl sen iyi bir insansın, fakat çok yumuşaksın da...

"Fritz!" diye bağırıyor.

Dizgihanedeki genç çırak, koşarak geliyor.

"Fritz, Kent Haberleri sayfasındaki Frerksen'le ilgili haberi çıkaracaksınız. 'Org konseri' yazısını ikinci sayfaya alın. İçeridekilere söyle, Frerksen'le ilgili tam sütun yazacağım. On dakika sonra alırsın!"

Başlık ne olacak, diye Stuff bir an düşünüyor. İyi bir başlık olmalı.

Şu nasıl: İçişleri Bakanı'yla Eyalet Başkanı arasında anlaşmazlık...

Yavan.

Peki, ya şu başlık: Eyalet Başkanı'nın görevden aldığı Başmüfettiş Frerksen'i, İçişleri Bakanı tekrar göreve getirdi...

Çok uzun. Üç kelime yeter be adam!

Gidip bir kadeh kanyak içeyim.

Gerçekten de kanyağın ardından hoşuna giden başlığı buluyor: "Bakan, polis terörünü onaylıyor."

Alt başlık: "Köylüler haksız."

Stuff sırıtıyor.

"Bayan Heinze, öğleden sonra beni arayan olursa, izinli, dersiniz! Görüşmek isteyen yılbaşından sonra gelsin!"

Bay Gebhardt biraz sinirli, "Yeni haberler var mı, Bay Tredup?"

"Stuff 1 Ekim'de mutlaka ayrılacak."

"Bunu ilk sizden duyuyorum. Stuff istifasını vermedi ki."

"Kesin gidecek. Belki de sizin onu işten atmanızı bekliyor."

"Ona bu iyiliği yapmayacağım. Altı ay maaş ödemek niyetinde değilim!"

"Fakat bugünkü yazısı onu işten atmak için en iyi neden," diye Heinsius konuşuyor.

"Elemanlarımın akıllarına estiği gibi davrandıklarını, bütün kentin bilmesine gerek yok. Hayır, teşekkür ederim. Görevinden ayrılacağından emin misiniz, Bay Tredup?"

"Evet, kesin eminim."

"Fakat nasıl? Bunu bana açıklamak istemiyor musunuz? Hangi girişimde bulundunuz?.. Yoksa Stuff'a baskı mı yaptınız?"

"Konuşmak için henüz erken... Fakat gazeteden ayrılacağından eminim."

"Çalışanlarımın hepsinin bir gizemi var. Güzel! Çok güzel! Bugünlük yeter, Bay Tredup."

Stuff, Tucher'in lokantasının sessiz bir köşesinde oturuyor.

İçeriye giren tren makinisti Thienelt yanına gelip, "Bunu yapmayacaktın, Stuff," diyor.

"Neyi?"

"Bugün yazdıklarını beğenmedim. Tam ortalık sakinleşmişken..."

"Sizin gibiler ne zamandan beri sakinlik arıyor?"

"Arada sırada sakinlik fena olmaz. Stuff, biliyorsun kentte işler kötü gidiyor."

"Peki, bir dahaki yazımla sizi rahatsız etmem."

O gidiyor, kumaş tüccarı Braun geliyor. "Bay Stuff, burada oturuyorsunuz demek.. Perakendicilerin şikâyetini size iletmek isterdim. Bizleri rahatsız etmeye artık son verin."

"Ben burada rahat rahat biramı içiyorum..."

"Son zamanlarda her şey ne güzel rahattı. Bizleri de düşünmelisiniz."

"Düşünüyorum. Tabii sizleri düşünüyorum. Elimdeki bütün parayı meyhanelere harcıyorum."

Braun biraz öfkeli yanıtlıyor, "Sizinle konuşmak yine biraz güç, Bay Stuff. Fakat yazdıklarınızın abone sayısını olumsuz etkileyeceğini göreceksiniz."

Garson, Stuff'la konuşmak için geliyor. "Yazdıklarınız nedeniyle herkes size öfkeli. Benim ise hoşuma gitti."

"Niçin hoşunuza gitti? Makalem çok tatsız."

"Fakat güzel okunuyor."

"Franz, size bahşiş verecek değilim. Şimdi yağ çekmenize hiç gerek yok."

"Hayır, Bay Stuff. Ben size yağ çekmiyorum ki... Sadece yazdıklarınızı beğendiğimi söyledim. Hiç olmazsa insanlar şimdi boykottan değil, başka şeyden söz ediyorlar."

"Ne var bunda?"

"İnsanlar şimdi başka şeylere öfkelenip duruyor, Bay Stuff."

"Niçin öfkelenmesinler? Ben her gün öfkeleniyorum."

"Siz buna alışıksınız, Bay Stuff. Bakın bütün masalarda ne kadar çok sert içki içiliyor. İnsanlar öfkelendiklerinde biradan çok sert içki içer."

"Ben biranın yanında içerim onu. Bazen bir, bazen de iki kadeh."

"Az önce dedim ya siz bazı şeylere alışıksınız, Bay Stuff. İnsanların çoğu ise böyle şeylere alışık değil. Onlar rahatlarını arıyor."

"Peki Franz, anlaşıldı. Şimdi ben de şimdi rahatımı arıyorum!"

"Başüstüne, Bay Stuff. Bir içki daha mı? Hemen getiriyorum!"

"Bütün Altholm'un keyfini kaçırmışa benziyorum," diye mırıldanıyor. Stuff'un keyfi yerinde.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

MAHKEME GÜNÜ

BİRİNCİ BÖLÜM

Stuff değişiyor

1

30 Eylül, güzel bir sonbahar günü. Gökyüzü masmavi. Hava tertemiz, insanı dinçleştiriyor. Günlerden pazartesi, bir iş günü.

Ertesi gün salı, 1 Ekim. İnsanları ayaklanmaya teşvik etmekle, asayişi bozmakla, devlet gücüne saldırıp hakaret etmekle, mala zarar vermekle ve insanları yaralamakla suçlanan Henning ve yandaşlarının davası yarın başlayacak...

1 Ekim her yıl olduğu gibi bir "değişim günü" de. Kiracılar evlerini değiştirebiliyor, çalışanlar iş yerlerini.

Max Tredup yaklaşık bir haftadır heyecan içinde. Bay Gebhardt son günlerde onu iki kez yanına çağırmış, Stuff'un ayrılıp ayrılmayacağını sormuştu. Tredup da hep "Mutlaka gidecek," demişti.

Gebhardt buna pek inanmıyor. Tredup ise gideceğinden çok emin. Gebhardt kötümser. İkinci kez sorduğunda oldukça sinirli.

Tredup da 1 Ekim yaklaştıkça güvenini yitiriyor. Stuff hiç açık vermiyor.

Tredup son günlerde peşinden ayrılmıyor. Stuff'un yaşamında hiç değişiklik yok. Tredup hemen hemen bütün gün altı yedi meyhanenin kapısını gözetliyor. Stuff kimi akşam geç saatlere kadar kafayı çekiyor. Tredup, onun ev sahibesinin ağzını yokluyor. Ay sonunda evden çıkacağım, dememiş.

Savcı'ya duyuruda bulunayım mı?..

Fakat Elise'ye söyleyen o değil miydi?

Yanılıyor muyum?

Tredup, Yazı İşleri'ne girip masasına oturuyor. Stuff karşı masada. Birbirlerine bakmıyorlar. Daha doğrusu Tredup, Stuff'a kaçamak bakıyor. Stuff içinse sanki Tredup odada yok, masası boş.

Günlerden 30 Eylül, öğleden sonra. Çok güzel bir sonbahar günü yaşıyorlar.

Stuff eline makası alıp tırnaklarını kesmeye başlıyor.

İşi bitince saatine bir göz atıyor. Derin bir iç geçiriyor ve çekmecesini boşaltıp içinden çıkanları masanın üzerine yayıyor. Sanki bir şeyler arıyor.

Yoksa toparlanıyor mu?

Stuff, hiç kullanılmamış boş bir steno bloğu buluyor, ceketinin iç cebine sokuyor. Sonra masanın üzerinde kalan işe yaramaz bir sürü şeyi yine çekmecesine tıkıştırıyor.

Ardından başını kaldırıp, "Bu akşam Nazilerin toplantısına gideceksin!" diye konuşuyor.

Tredup ümitleniyor, "Öyle mi? Senin zamanın yok mu?"

Fakat Stuff çoktan kapıda. Tredup yerinden fırlıyor, hızla yanına gidiyor. Hafifçe omzuna dokunup konuşuyor, "Beni çıldırtacaksın be adam!"

Stuff, Tredup'un elini dikkatle omzundan alıp indiriyor. Sonra karşısındaki ilan toplayıcısı Tredup'u hiç umursamazmış gibi yüzüne doğru ıslık çalmaya başlıyor.

"Stuff, eziyet etme bana bu kadar! Söyle lütfen, gidecek misin, kalacak mısın?"

"Evet, gideceğim," diye mırıldanıyor Stuff. "Mahkemeye."

"Stuff!.."

Stuff tekrar ıslık çalmaya başlıyor.

"Fakat sen karıma 1 Ekim'de gideceğini söylemiştin..."

"Ufaklık," diye Stuff sesini yükseltiyor. "Düşük kulaklı ufaklık! 1940 Ekim'inde!"

Ve ıslık çalarak yavaş yavaş uzaklaşıyor. Bütün kapıları arkasından çarpıyor. Tredup ise kolları iki yana sarkmış öyle kalakalıyor.

2

Stuff, Tredup konusunu hallettikten sonra mahkemeye değil Lieschen Teyze'nin meyhanesine gidiyor. Bütün öğleden sonrayı orada geçiriyor. Biraz tembel, biraz heyecanlı öyle oturuyor. İçki kadehleri peş peşe önüne geliyor. Kendini o gün okuldan kaçan bir çocuğa benzetiyor. Birkaç saat sonra kalkıp gazeteye gidiyor. İçeriye giriyor. Her yer karanlık. Sağa sola dokuna dokuna koridorda yürüyor. Dizgihaneden biraz ışık sızıyor. Bay Gebhardt'ın kapısının önünde duruyor. Tokmağa dokunup kapıyı açıyor. İçeriye giriyor. Önce perdeleri çekiyor, sonra ışığı yakıyor.

Stuff, patronunun masasına oturuyor, bacaklarını sallıyor ve düşünüyor.

"Evet," diye bir iç geçiriyor. "Her neyse, gitmeden önce ona veda etmeliyim."

Telefona uzanıyor. Karşısına çıkan kıza, "Lütfen 69'u bağlayın," diyor.

"Bay Gebhardt? Bay Gebhardt'la mı görüşüyorum? Ben Stuff. Evet, Stuff. – Bay Gebhardt, az önce gazetenin önünden

geçerken, odanızda ışık gördüm. Hemen içeriye girdim. Her yer karmakarışık. Masanızın çekmeceleri açık. – Hayır. Polise henüz haber vermedim. Bunu yapmamın doğru olup olmayacağını bilmiyorum. – Geliyor musunuz? Hemen mi? Evet, burada bekliyorum. Siz gelene kadar ortalığı biraz toplayabilirim. – Hiçbir şeye dokunmayayım mı? Tabii istemiyorsanız, her şeyi olduğu gibi bırakırım. – Okumayayım öyle mi? Okumayayım. Ben zaten isteyerek bir şey okumam, Bay Gebhardt... Telefonu kapattı. Yazık.".

Stuff, burnundan soluyor. Sonra bir kâğıt alıp üzerine kırmızı iri harflerle şunları yazıyor:

"Hoşça kal, Gebhardt Baba! Stuff değişiyor."

Kâğıdı, üzeri boş masaya bırakıyor. Mavi bir kalemle iri harflerin üzerinden bir daha geçiyor. Yazdığına uzun uzun bakıyor. Köşedeki vazonun içinde duran yıldızçiçeklerinden bir kırmızıyla bir beyazı alıp kâğıdın soluna bırakıyor.

"Böyle daha güzel oldu," diye mırıldanıyor Stuff. "Sevgilerle..."

Odadan çıkıyor. Işığı açık bırakıyor. Her yer sessiz. Ayaklarını sürüye sürüye tren istasyonuna gidiyor. Bekleme salonunda üç bira içiyor. Yanında çavdardan yapılmış altı küçük kadeh sert içki de ısmarlıyor ve Stolpe'ye giden son trene biniyor.

"Hoşça kal, Altholm!" diye sesleniyor. "Yakında görüşmek üzere."

3

Naziler toplantılarını hep pazar alanındaki Tucher'de yapıyorlar. Tredup saat sekize doğru oraya gitmek üzere yola koyuluyor.

Bu, katılacağı politik içerikli ilk toplantı. Stuff onu daha önce haber yazması için birkaç kez sinemaya veya pazara yollamıştı. Tredup, loş caddelerde ağır ağır yürüyor ve Stuff'un onu şimdi niçin Nasyonal Sosyalistlerin toplantısına yolladığını düşünüyor. Kendinin gitmemesi tembelliğinden miydi?

Sonra başka düşüncelere dalıyor. Yarın 1 Ekim. Yarın Stuff gazeteden ayrılacaktı, köylüler davası da yarındı. Eğer Stuff istifa etmezse, hakkında şikâyet mektubu kaleme alınacak ve Savcılığa yollanacak.

Yoksa Stuff'a bir tehdit mektubu daha mı yazsaydı?

Kafası bu eziyetli, yorucu bir sürü düşünceyle dolu Tredup, karanlığa bürünmüş Propstend Caddesi'nden pazar alanına sapıyor. Çoğunluğu erkeklerden oluşmuş bir kalabalık bağırıp çağırıyor, büyük bir gürültü yapıyor. Tredup hızlanıyor, pazar alanının sonundaki Tucher'e doğru yürüyor.

Yaklaştıkça kalabalık artıyor, yürümek güçleşiyor. Alanı dolduranların çoğu ne olduğunu merak eden Altholmlular. Polisler, araçların geçtiği caddenin boş kalmasına dikkat ediyor. Tredup, hızla memurlardan birinin yanına sokuluyor. "Memur Bey, ben *Günü Gününe*'den Tredup. Geçebilir miyim? Bay Stuff'un yerine beni yolladılar."

Yirmi adım öteye gitmesine izin var. Orası da kapalı. Polis memuruna aynı şeyleri söylüyor ve biraz daha ilerliyor.

Sokak lambalarının ışığında, çok sayıda insanın toplandığını görüyor. Sanki Altholm'un yarısı buraya gelmiş. Tredup, haykıranların arasında ilerlemeye çabalıyor. Kırmızı bayrakların dalgalandığını görüyor.

Kalabalığın içinden biri ona sesleniyor, "Hey, Tredup!"

Seslenen Stolpe Caddesi'ndeki manav.

"Ne var? Konuşacak zamanım yok! Gazeteden geliyorum."

"Şu polisin ağzının payını verin! Bu bir rezalet! Alçaklık!"

"Nedir rezalet olan? Hem ne oluyor burada?"

"Ben de doğru dürüst bilmiyorum. Fakat Komünistlerin bu alanda kışkırtıcı konuşmalar yapmasına nasıl izin veriliyor?.."

"Evet, evet. Fakat kusuruma bakmayın, yoluma devam etmeliyim..."

"Şu polise iyi bir fırça atmanız gerek!" diye manav peşinden haykırıyor.

Konuştuklarını duymuş olan birkaç kişi adamın söylediklerini onaylarmış gibi homurdanarak başlarını sallıyor.

Yirmi adım sonra yine polisler çıkıyor karşısına. Tucher'e birkaç adım kaldı. Kaldırımda kimseler yok. Lokanta girişindeki lambaların ışığında aydınlık ve bomboş. Caddenin ortasında bir grup polis bekliyor. Tredup, aralarında Frerksen'le birkaç sivil polisi seçiyor. Belediye Başkanı'nın yardımcısı Perduzke de orada.

Tucher'in girişinde, Hitler yandaşlarının üniformasından giymiş, kollarında gamalı haçlı bantlar, iki genç adam bekliyor. Yüzleri kireç gibi, yanaklarında derin kılıç izleri var. Biri alnından damlayan kanları mendiliyle siliyor.

Pazar alanının karşı kaldırımında, ağaçlar altında Komünistler toplanmış. Önderlerden Matthies ters çevrilmiş bir el arabasının üzerine çıkmış konuşuyor.

"Ne oluyor burada? Ne oldu?" diye soruyor Tredup hızla yanlarına sokulduğu iki Nasyonal Sosyalist gence.

"Siz kim oluyorsunuz?" diyorlar üst perdeden.

"*Günü Gününe*'den Tredup. Gazeteciyim. Bay Stuff gelemedi de..."

Stuff adını duyan gençlerin yüzleri birden aydınlanıyor. "Bay Stuff burada olup bitenleri görseydi polise iyi bir fırça atardı! Tam bir yüz karası!.."

"Nedir yüz karası olan? Herkes aynı şeyi söylüyor. Fakat ne oldu ki?"

"Anlatacağımı dinleyin. Toplantımızın saat sekizde başlayacağı açıklanmıştı. Sekize çeyrek kala yirmi kişi salona yaklaşırken, aniden üç yüz kişilik bir Komünist grup, bağıra çağıra karşılarına çıktı. Salona girişleri engellediler. Başlarındaki Matthies denen adam...

"Dövün Nazileri, diye haykırdı!" diye atıldı yanındaki Nasyonal Sosyalist genç.

"Sonra hep birlikte içeriye koştular, salona giden koridoru bloke ettiler. Nasıl bir kargaşa yaşandığını görmeliydiniz. Biz kapıda durmuş giriş ücreti topluyorduk. 'Yirmi beş fenik,' dedim girmek isteyenlerden birine. Adam yumruğunu elimdeki içi para dolu tasa indirdi. Bütün paralar sağa sola saçıldı. Ben de yumruğumu çenesine indirdim. Aynı anda en az on kişi üzerime çullan-

dı. Ellerinden kurtulup ayağa kalkmaya çabalarken, güruh çoktan salonu ele geçirmiş böğürüyordu..."

"Aynı şey benim de başıma geldi..."

"Sonra?.. Sonra ne oldu?"

"Salondaki adamlarımıza saldırıp hepimizi dövmeye başladılar. Bazılarımız sahne arkasına kaçıp kurtuldu. Oradan telefon ettiler. Polis salona girince Komünistler yan kapılardan sıvıştılar. Şimdi şurada ağaçların altında durmuş konuşmalar yapıyorlar." Genç adam bir an yutkunduktan sonra, "Polis korumasında!" diyor öfkeyle.

"Peki, ya sizler? Salonda toplanacak mısınız?" diye Tredup soruyor.

"Nasıl toplanacağız? Görmüyor musunuz polisin her köşeyi tuttuğunu? Hem Belediye Başkanı da toplantımızı yasakladı!"

"Yasakladı mı?"

"Evet. Bunu biz de pek anlayamadık. Karşıdaki şu haydutların konuşma yapmalarına izin var. Onlara hiçbir şey yapmıyolar. Bize gelince ise..."

"Biraz bekleyin," diye Tredup sesini yükseltiyor. "Nedenini hemen öğrenirim. Belediye Başkanı'na gidiyorum... Toplantınıza izin vermeleri gerekiyor..."

Tredup hızla az ötedeki Preduzke'nin yanına sokuluyor. "Bay Preduzke, Belediye Başkanımız acaba nerede, söyler misiniz?"

"Nerede olacak? Masasında oturuyor! Onun keyfi yerinde, bize ise burada utanılacak bir görev verdi."

"Niçin?"

"Niçin mi? Niçin soruyorsunuz? Stuff olsa sormazdı! İşte görüyorsunuz! Matthies denen şu herif, hırsızlık ve baskından tutuklanması gerekirken ağzını açmış bağırıp çağrıyor. Bizler ise kimse onu rahatsız etmesin diye burada nöbet tutuyoruz..."

"Fakat ne gerek var bütün bunlara? Bay Perduzke, ben pek anlamıyorum olup biteni..."

"Size inanıyorum. Dostunuz Frerksen'e sorsanıza. Baksanıza bir leylek misali gururla dolaşıp duruyor."

Tredup, koşar adım Frerksen'in yanına gidiyor. "Sayın Müfettiş, sormak istediğim bir şey var... Beni bu akşam *Günü Gününe*'den Bay Stuff'un yerine yolladılar. Burada neler olup bitiyor?"

Başmüfettiş Frerksen, iki parmağını kasketine götürüp onu şöyle bir selamlıyor. "İyi akşamlar, Bay Tredup. Siz *Günü Gününe*'ye haber yapacaksınız öyle mi? Bu çok güzel. O zaman, yarın tarafsız bir yazı çıkacağını ümit edebiliriz...

Olup biteni anlatmak kolay. Şurada Nasyonal Sosyalist, burada da Komünistler duruyor. Biz polisler de aralarındayız. İki grubu birbirinden ayrı tutarak çatışmalarını engelliyoruz."

"Fakat duyduğuma göre Komünistler bir yere saldırmış. Doğru mu?"

"Bu bilgi henüz kesin değil. Şu sıra soruşturmamız biraz zor."

"Nazilerin toplantısı yasaklanmış."

"Bu geçici bir yasaklama. Bay Tredup, elimde yeterince eleman yok. Sadece otuz memur var. Ben ne yapabilirim? Stolpe'den beklenen destek az sonra geldiğinde Komünistleri buradan uzaklaştırıp Nazilerin toplantısına izin verebiliriz." Tredup'a çok dostça bakıyor.

O yelkenleri indirmiş gibi. "Dediğiniz çok doğru. Tabii otuz memurla pek bir şey yapamazsınız..."

"Bu kesinlikle mümkün değil."

"Belediye Başkanı'nı şu anda nerede bulabileceğimi söyler misiniz? Belki bana yapacağı bazı açıklamalar vardır?"

"Başkan Bey, Belediye'de," diyor Frerksen.

"Acaba şimdi yanına gitmem sizce doğru olur mu?"

"Tabii gidebilirsiniz," diye konuşuyor Frerksen. "Çıkın Belediye Başkanı'nın yanına. Fakat şimdi benim kusuruma bakmayın."

Ve yanından uzaklaşıyor. Caddeye çıkıyor, birbirini çekemeyen iki grubun ortasında duruyor.

Tredup Belediye binasından içeriye giriyor. Koridorda zayıf bir ışık yanıyor. Dikkatle yürüyor ve üzerinde "Nöbetçi Polis. Girmek Yasaktır" yazan kapının önünde duruyor.

Tıklatıyor, fakat kimse ses vermiyor.

Kapıyı dikkatle açıyor.

İçerisi çok loş. Toz kokan, ıssız bir oda. Birden Gareis'ı görüyor. Başında şapkası, sırtında loden paltosuyla masanın üzerine oturmuş, ayaklarını bir sandığa dayamış. Karşısında işçiye benzeyen biri duruyor. Adam çabuk çabuk ve heyecanlı konuşuyor.

Gareis başını çevirip gelene şöyle bir bakıyor. "Hayrola Bay Tredup, beni onurlandırmak nereden geldi aklınıza? Ancak şu anda size ayıracak zamanım yok." Sonra başını yine karşısındaki adama çeviriyor, "Benim pek bir şey yapamayacağımı anlamalısın... Yoldaş, elimdeki birkaç kişiyle Komünistlerin üzerine nasıl yürüyeyim?"

İşçi öfkeli. "Gareis Yoldaş, bu, Parti'nin pek hoşuna gitmeyecek. Üyeler arasında sana karşı olanlar gittikçe artıyor. Sovyet çömezlerinin pazar alanında polisimizin koruması altında bağrıp çağırmasına izin vermeni anlamak kolay değil."

"Polisimizin koruması altında mı? Şu anda elimde yeterli güç yok. Fakat Stolpe'den destek gelir gelmez dağıtılacaklar."

"Üç bin köylünün üzerine üç adamla saldırdınız. Şimdi ise, elimde güç yok, diyorsun. Bunu hiçbir yoldaş anlayamıyor."

"Aklı başında her insan anlıyor. 26 Temmuz'u 30 Eylül mü takip etsin istiyorsunuz?"

"Hiç olmazsa Matthies'i bugün tutuklatacak mısın?"

"Önce KPD'li konuşmacıların neler söylediğini dinlemeliyiz... Nazilerin ağzından çıkan her söz de kabul edilir değil."

"Yoldaş Gareis sen hep önce başkalarını düşünüyorsun, kendi partini değil."

"Ben," diye Gareis konuşuyor, "hem başkalarını, hem de partimi düşünüyorum."

"İşte senin hatan da bu ya! Sen herkesin her isteğini yerine getirmek istiyorsun."

"Ben hep doğru olanı yapmaya çabalıyorum. Bu nedenle de çok yönlü düşünmek zorundayım."

"Nazilerin bu akşamki toplantısı yasaklı kalacak mı?"

"Hayır. Hayır kalmayacak. Stolpe'den destek geldiği anda toplantı yapmalarına izin verilecek."

"Yoldaş Gareis..."

"Buyurun Bay Tredup, bir isteğiniz mi vardı?"

"Bir sorum olacaktı... Beni Bay Stuff'un yerine pazar alanına yolladılar... Acaba bana yapabileceğiniz bazı yeni açıklamalar var mı?"

"Bay Stuff mu?" diye işçi Geier soruyor. Bakışları öfke dolu. "*Günü Gününe*'ye yazan şu adam mı?"

"*Günü Gününe* gazetesinden Bay Tredup. – Belediye Meclisi'nden Bay Geier."

"Bizi dinlemesine niçin izin veriyorsun?"

"O bizdendir. Parti'ye üye. Dinlemesi iyi oldu."

"Evet... Nasıl söylesem, Sayın Başkan, pazar alanındaki insanlar polisin konuşmacılara engel olmasından yana..."

"Duydun mu?" diye Geier atılıyor.

"Bunu nasıl yapacağız?" diyor Gareis. Aynı anda telefon çalıyor. Açıp, bir süre karşısındakinin söylediklerini dinliyor. Sonra ona teşekkür ediyor. "Polis desteği iki dakika sonra pazar alanında. Altholm'a varmışlar. Beyler, kusura bakmayın..."

Üç adam dışarıya çıkıyor.

Belediye binasının önündeki merdivenlerde duruyorlar, uzaktan korna ve motor sesleri kulaklarına geliyor. Pazar alanına giden yollarda insan kalabalığı dikkatlerini çekiyor. Her yandan otomobiller geliyor.

"Yan sokaklardan geliyorlar!" diye birden Gareis bağırıyor. "Lanet olsun! Bunlar polisler değil, Nazi grupları!"

Motosikletler hızla yaklaşıyor. Hepsinin üzerinde Hitler üniformalı iki kişi oturuyor. Belediye binasının önünden geçerken bir an yavaşlıyorlar, aynı anda korna çalarak kalabalığın arasına karışıyorlar.

Peşlerinden kamyonlar geliyor. Hepsinin üzerinde elli-altmış kadar Nasyonal Sosyalist var. Gamalı haç bayrakları dalgalanıyor.

Kamyon kasalarında çakı gibi duran gençler, gurur dolu bakışlarını kaldırımlardaki insanlara dikmiş.

"Polisler hemen gelmezse," diye Gareis homurdanıyor, "üç dakika içinde burası cesetlerle dolu bir savaş alanına döner."

Tucher'in karşısındaki konuşmalar, insanların hep bir ağızdan haykırmasıyla sona eriyor. Biri bağırıyor. Aynı anda Komünistler, coşkun bir sel gibi, caddenin ortasına doğru koşmaya başlıyor. Birkaç polis kenara itiliyor, kalabalığın ortasında gözden kayboluyor. Bağırmalar, böğürmeye dönüşüyor: "Çok yaşayın!", "Yerin dibine batın!", "Yaşasın Hitler!" – Kırmızı bayraklar, gamalı haçlar, ortalığı çınlatan borazanlar.

Gareis, yanındaki Tredup'un kolunu yakalamış. Neredeyse tırnaklarını ceketine geçirmiş. "Polisler!" diye yalvarır gibi bağırıyor. "Polisler!"

Aynı anda borazanlar bir marş çalmaya başlıyor. İnsanlar zafer şarkıları söylüyor.

Komünistler dörtlü sıra oluşturuyor. Ellerindeki kırmızı bayraklar dalgalanıyor. İnsanlar, uygun adım yürümeye başlıyor...

Caddeye giren otomobillerin açık pencerelerinden Naziler sarkıyor. Onların arasında da bağırıp komut verenler var. Tucher'in önündeki, yüzleri Komünistlere dönük gençler, dörtlü sıralar oluşturuyor.

"Polisler geliyor!" diye Gareis bağırıyor. Rahatladığı, sesinden belli.

Stolpe'den gelen polisler, otobüslerden biraz uzakta inmiş olacak. İki sıra oluşturmuş geliyorlar ve birbirine düşman Nasyonal Sosyalistler ile Komünistlerin arasında yer alıyorlar...

Aynı anda KPD yürüyüşe geçiyor.

Keskin borazan ve tiz düdük sesleri kulakları tırmalıyor. Belediye binasının önünden geçip uzaklaşıyorlar. Hepsi coşkulu, yüzleri gülüyor. İstedikleri toplantıyı yapmışlardı.

"Bu ne?" diye Tredup sesini yükseltiyor ve iki bayrak direği arasında sallanan kocaman bir kuklayı gösteriyor.

Bu içi saman dolu, insan boyunda bir kukla. Üzerinde mavi bir üniforma, başında bir kasket var. Bağa gözlüklü yüzü top gibi, burnu da pancar gibi yusyuvarlak.

"Bu Frerksen," diye konuşuyor Meclis Üyesi Geier. "Bizim sadık üyemiz, Yoldaş Frerksen..."

O olduğu çok belli. Süpürge sopasından kolu havaya kalkık. Elinde, kargaşada yitirmiş olduğu kılıcı var.

"Komünistler Frerksen'i bostan korkuluğu gibi taşıyor!" diye konuşuyor Geier. "Partimizle alay ediyorlar, Yoldaş Gareis. Öyle değil mi?"

"Şuraya bakın!" diyor Gareis.

Aynı anda ellerinde lastik coplarla yedi sekiz polis, yürüyenlerin arasına karışıp kuklayı almaya çalışıyor.

Belediye binasının merdivenlerinde duran üç kişi, içi saman dolu kuklanın artık iki bayrak arasında sallanmadığını, yere düş-

tüğünü ve yürüyenlerin ayakları altında kaldığını görüyor. İnsanlar durmuyor, kuklaya tekmeler atıp yollarına devam ediyorlar.

Sadece kılıç yerde duruyor... Sokak lambalarından vuran hafif ışıkta ışıldıyor. Yanından geçenler kaldırıyorlar. Kılıç elden ele dolaşıyor. Polisler onu almaya çabalıyor. Başaramıyorlar. Kılıç uzaklaşıyor, ışıldıyor, sanki alay eder gibi gülümsüyor.

Aynı anda ter içinde, üstü başı buruşmuş, kasketi yana kaymış, gözlüğü çarpılmış bir adam, yürüyenlerin yanında beliriyor: Bu, Polis Başmüfettişi Frerksen.

"Çılgın adam!" Gareis öfkeleniyor. "Budala herif, ortadan kaybolacağına buraya geliyor! – Frerksen, gelin yanıma!" diye haykırıyor.

Fakat kılıcının peşinde koşan Frerksen sendeliyor. Kılıç gözlerinin önünde, ışıldıyor. Bir an yine kayboluyor...

Küçük bandonun çaldığı müzik değişiyor. Yürüyenler hep bir ağızdan bağırıyor, haykırıyor, kahkahalar atıyorlar.

"Kılıcım nerede? Nerede? Verin onu!"

Yürüyenler köşeyi dönüp gözden kayboluyor. Başmüfettiş aralarında.

"Bana öyle geliyor ki bu gece kendine bir şey yapacak," diye mırıldanıyor Tredup ve tüylerinin ürperdiğini hissediyor.

4

Altholm'dan gelen tren, saat ona doğru Stolpe'ye varıyor.

Trene binmeden önce çok içmiş olan Stuff, yorgunluktan yol boyunca kestirmişti. Şimdi peronda keyifsiz keyifsiz öyle duruyor ve Henning'i nerede bulabileceğini düşünüyor. Belki Altholm'u iyi tanıyor, daha önce en çok dokuz on kez gelmiş olduğu Stolpe ise ona yabancı.

En iyisi önce *Köylüler* gazetesine bir uğrayayım, diye düşünüyor. Hiçbir plan yapmadan kalkıp buraya gelmekle budalalık ettim.

Fakat önce bir şeyler içip kendine gelmeli. Bekleme salonunda bir masaya oturuyor. Garsonun getirdiği üçüncü büyük kadeh sert içkiyi başına diktikten sonra kendini iyi hissediyor.

"Henning mi?" diyor garson. "Buraya öyle biri gelmiyor."

"*Köylüler* gazetesinden... Padberg'in yazdığı şu gazeteden..."

"Bay Padberg'i tanırız. Fakat o şu sıra..."

"Ortada yok," diye Stuff adamın sözünü kesiyor. "İçeride."

"Şimdi yerine genç biri geçmiş..." diyor garson.

"Evet, dostum!" diye Stuff atılıyor. "İşte aradığım adam o. Adı Henning."

"Öyle mi, adı Henning mi? Bunu bilmiyordum. Genç biri, sarışın, mavi gözlü değil mi? Çoğu zaman spor giyimli..."

"Evet, evet. Ben de ondan söz ediyorum. Uğruyor mu buraya?"

"Hayır, o buraya uğramıyor."

"Peki nerede bulurum?"

"Bilmiyorum. Benim işim burada servis yapmak. Fakat kulağıma geldiğine göre kızlarla sağa sola gidiyormuş."

"Peki burada kızlarla nereye gidilir?"

"Bir Café'ye, beyim..."

"En ünlü Café hangisidir?"

"En başta Café Koopmann gelir."

"Koopmann nerede?"

"Pazar alanında."

"Pazar alanını biliyorum. Başka?"

"Fakat gençler Café Koopmann'a gitmez. Çünkü Bayan Koopmann böyle şeylerden hoşlanmaz."

"Tanrım!" diye Stuff içini çekiyor. "Peki gençler nereye gider?"

"Café Fichte'ye veya Café Grand'a."

"Onlar nerede? Bulması zor mu?"

"Kenti pek bilmiyorsanız bulması zordur..."

"Yakında bir taksi var mı?"

"Evet, var."

"İstasyonun önünde mi duruyor?"

"Evet."

"Öyleyse onunla gideyim..."

"Fakat bugün mümkün değil," diye garson mırıldanıyor. "O taksi tam gün için tutuldu."

"Kim tuttu taksiyi?"

"Avukat Streiter."

"Öyleyse yürümek zorundayım," diyor Stuff ve derin bir iç çekiyor. "Yol boyunca sağa sola bakınırım."

"Hava henüz aydınlanmadı..." diye konuşuyor garson. "Beyefendi bir bira daha ister mi?"

"Hayır, hemen yola koyulmalıyım. Fakat bana önce şu sert içikiden büyük bir kadeh daha getirirseniz hiç de fena olmaz."

Garson, isteneni yapıyor.

"Sözünü ettiğiniz kişiyi Café'lerde mi aramak istiyorsunuz?"

"Evet," diyor Stuff.

"Fakat o Beyi şimdi Café'lerde bulamazsınız..."

"Bulamaz mıyım? Peki nerede bulabilirim? Hem siz bunu nereden biliyorsunuz?"

"Hotel Krone'de Avukat Streiter'in yanında," diye garson mırıldanıyor.

"Bunu niçin daha önce söylemediniz?"

"Onu aradığınızı anlamamıştım..."

"Söyledim ya!"

"Ben Beyefendi'nin bir kız aradığını sanmıştım. Çoğu müşterimiz hep biraz dolambaçlı sorar da..."

"Çok saçma! Fakat Bay Streiter, taksi tuttuğuna göre burada değil."

"Sayın Avukat, Bay Henning'le bir yere gitmişti. Fakat bu arada yine döndüler."

"Çok şükür. Peki şu Hotel Krone nerede?"

"Karşıda Efendim..."

5

Hotel Krone'nin lokantası sanki köylülerin karargâhı. Ağzına kadar dolu. Herkes konuşuyor, birbirine sesleniyor, bir uğultu salonu kaplıyor.

Stuff gözlerini kısıp sağına soluna bakınıyor. Ancak havayı dolduran sigara dumanından çevresini zor görüyor.

Sonunda bir köşede, küçük bir masada oturan Henning'i seçiyor. Karşısındaki adam köylüye hiç benzemiyor. Bu mutlaka avukattır, diye Stuff bir an düşünüyor. Ona, 'Hukuk Müşaviri' diye hitap etsem eminim daha çok hoşuna gider.

Ve yanlarına gidip elini Henning'in omzuna koyuyor.

"İyi akşamlar Henning, iyi akşamlar Sayın Hukuk Müşaviri. İzin verirseniz kendimi tanıtayım. Ben gazeteci Stuff. Acaba oturabilir miyim?" Stuff, yanıt beklemeden boş iskemleye oturuyor. "İşte geldim, oğlum..."

"Görüyorum," diye Henning konuşuyor. Sonra Streiter'e bakıp, "Sayın Hukuk Müşaviri, Bay Stuff Altholm'da çıkan *Günü Gününe* gazetesinde görevli."

"Doğru düşünmüşüm," diyor Stuff kendi kendine ve konuşuyor, "*Günü Gününe* gazetesinde görevliydim!"

"Ne demek, görevliydim? Oradan ayrıldınız mı?"

"Evet! Yarından sonra *Köylüler* gazetesini kim ayakta tutacak sanıyordun?"

"Fakat Sevgili Bay Stuff, biz çoktan Padberg'in yerine birini bulduk. Sizi tabii ki seve seve almak isterdik, ancak gazeteden ayrıldığınızdan haberim yoktu. Keşke bana yazsaydınız veya telefonla bir arasaydınız."

"Niçin arayacakmışım? Gazetecilikten pek haberi olmayan bir gence mi yazdıracaksınız dava haberlerini?"

"O acemi değil. Berlin'den geliyor, oldukça deneyimli..."

"Olabilir. Ancak köylülerden ve sorunlarından habersiz biri. Dava haberlerini ben üstleniyorum. Bırak o genç, taşra ve kent haberlerini yazsın. *Köylüler* gazetesi bu konulara çok az eğiliyor."

"Fakat siz çok pahalısınız," diye Henning konuşuyor.

"Pahalı mı? Tabii pahalıyım," diyor Stuff. "Aylığım altı yüz. Beş yıllık sözleşme yapılacak."

"Aklınızı kaçırdınız galiba?" diye Henning karşı çıkıyor. "Biz nasıl kalkarız bunun altından?"

"Çok kolay kalkarsınız," diyor Stuff. "Hem de seve seve!"

"Bence de yöreyi tanıyan birinin dava üzerine yazması çok daha iyi olur," diye Avukat Streiter söze karışıyor.

"Gördün mü delikanlım! Her şey yolunda. Birkaç gün içinde *Köylüler*'in sorumlusuyla sözleşmeyi imzalayalım. Şimdilik sözlü anlaşma yeter bana."

Henning bir an düşündükten sonra, "Anlaştık, dava haberlerini siz yapın!" diyor. "Daha sonrasını ileride konuşuruz."

"Tamam," diye mırıldanıyor Stuff. "Yazacağım haberleri, makaleleri okuyunca yakında parmaklarınızı ısıracaksınız. Benim

hiç acelem yok. Davaya gelince, ona katılacak mısınız, yoksa daha başlamadan tüyecek misiniz?"

Bu beklenmeyen bir soruydu. Avukat yüzünü ekşitiyor. Henning susuyor.

"Bakın size bir şey söylemek isterim Henning," diye Stuff devam ediyor. "En iyisi burada kalmanız. Bu diğerlerinin yararına olacak. Hem de sizin çekineceğiniz bir şey yok."

"Sizce öyle mi?" diye Henning soruyor.

"Evet, öyle. Bunu biliyorum. Ne de olsa bir yardımcı, dosyanıza bakmama izin vermişti..."

"Beyler kusuruma bakmasınlar," diyor Avukat ve ayağa kalkıyor. "Tuvaletler dışarıda olsa gerek." Hızla dışarıya çıkıyor. Masada kalan iki adam birbirlerine bakıyor.

"Böyle üstü kapalı konuşmaktan vazgeçin, Stuff," diyor Henning. "Dosyada neler yazıyor?"

"Sizin temiz yürekli, sevimli bir genç adam olduğunuz..." diyor Stuff ve gülümsüyor. "Annesinin yavrusu... Sinek bile öldüremeyen birisi..."

"Açık açık yazıyor mu?"

"Evet, açık açık. Ne geçmiş yaşamınızdan, ne de cezalarınızdan söz ediliyor dosyanızda. Bombalar da yok..."

"Bu söylediklerin fena değil, Stuff," diyor Henning ve memnun memnun gülümsüyor.

"Bakın oğlum, şu moruk, sarhoş Stuff'unuz olmasaydı Allah bilir ne yapardınız!" diye mırıldanıyor Stuff.

6

Tredup çok çalışıyor.

Saat on biri geçmiş. Yazı İşleri'nde oturmuş, o akşamın haberini yazıyor. Polisten yana mı, yoksa polise karşı mı? Polisten yana! Polise karşı!

Acaba yazı tura mı atsa?

En iyisi ikisinin ortası bir yol seçmek. Nasyonal Sosyalist gençler haksız değil. Ne de olsa paraları çalındı, kafalarına vurup yaralandılar. Onlardan yana olanlar var.

Komünistler haksız. Bağırıp çağıran onlardı. Toplananların üzerine her an saldırmaya hazır olanlar da onlardı. Çalıntı bir kılıçla sokaklarda yürüdüler. Her şeyi en iyi bilen onlar. Sanki ilk Hıristiyanlar!

Polise gelince, onlar da hem haklı, hem haksız. Daha önce gelmeleri gerekirdi. KPD'lilerin sağa sola saldırabileceklerini daha önce düşünmeliydiler. Gelince de biraz daha yürekli davransalar iyi olurdu. Evet, polis zayıf kalmıştı. Komünistler şu kılıç olayını da iyi düşünmemişlerdi. Acaba onu az önce mi bulmuşlardı?

Kısacası Altholm'un kara günlerinden biri olmuştu. Tabii 26 Temmuz kadar kötü değildi, fakat ona yakındı.

Tam yazıya başlamaya hazırlanırken telefon çalıyor.

Tredup, "*Günü Gününe* gazetesi," diye açıyor.

"Ben Gebhardt. Bu saatte ne işiniz var büroda? Bay Stuff'la anlaşmış mıydınız? Niçin mi? Sanırım Bay Stuff'un bugün istifa ettiğini biliyorsunuz! Birbuçuk aydır bana onun ayrılacağını söyleyen siz değil miydiniz? – Bilmiyor musunuz? Çalışanlarım beni budala sanıyor! Hayır Bay Tredup, benim çok şeyden haberim vardır. Bana bir şeyler anlatmaya kalkışmayın. – Bir süre için zora düşecek olan benim. Yarından sonra davayla ilgili haberleri *Günü Gününe*'ye siz yazacaksınız. Yerel olaylarla ilgilenmeyin. Bunu hallederiz. – Şunu iyice bilmelisiniz: Bu yaptığımız bir deneme. Her şey göstereceğiniz randımana bağlı. Böyle anlaşmamış mıydık? Biz başka hiçbir anlaşma yapmamıştık. Bay Stuff'un şimdi gazeteden böyle aniden ayrılması çok kaba bir davranış! – Maaşınız mı? Maaşınızın artırılmasını mı istiyorsunuz? Önce ne yapacağınızı bir görelim! Haber ve makale yazmayı beceriyor musunuz, göreceğim. Para kazanmak zordur. İstemek ise kolaydır. Fakat ben de çok çalışmak zorundayım. – Hayır, şimdi bu konuya girmek yok. Hiç uğraşmayın. Lütfen! Şimdilik iyi akşamlar, Bay Tredup."

Tredup, bakışları bomboş, öyle kalakalıyor. Ondan önce bu masada oturmuş olan Stuff da ne yapacağını bilemediği anlarda böyle boş boş bakardı.

İKİNCİ BÖLÜM

Üç günlük mutluluk

1

Ertesi sabah Tredup çok keyifli. O gece iyi uyumuştu. Gebhardt'ın huysuz sesi şimdi kulaklarında o kadar rahatsız edici değil. Tredup yine ümitli. Tredup seviniyor.

Uyanır uyanmaz yanındaki Elise'ye sarılıyor. Dünden söz ederken patronunu koruyor. Güne ümitsiz başlamak istemiyor.

"Ne de olsa o haklı. Beni ne kadar tanıyor ki? Neler yazabileceğimi de bilmiyor. Bir zaman sonra yazdıklarımı okuyunca, onların en az Stuff kadar başarılı, hatta ondan da başarılı olduğunu görünce...

İyi başladım sayılır. Şansım varmış... İnan bana Elise, o akşamki toplantı üzerine dün yazdıklarım hiç de fena olmadı.

Elimden geldiğince dramatik kaleme aldım. 30 Eylül'de yeni bir 26 Temmuz yaşanmamasının büyük bir şans olduğunun üzerinde durdum.

Şimdi sıra her gün yazacağım dava haberlerinde. Büyük çaba göstereceğim. İyi haberler vereceğim. Salonda yaşananları da

yazımın içine alacağım. Fakat Wenk'in bana hemen bir kimlik vermesi gerekiyor. Ne de olsa mübaşirler beni henüz tanımıyor.

Yakında, davanın nasıl devam edeceği belli olunca bir gün seni de götürürüm.

Sanıklar, yargıçlar, savcılar ve avukatlar... Sen böyle bir şeyi hiç görmedin. İlgini çekiyor, öyle değil mi Elise?"

"Evet," diyor karısı. "Seninle gelmeyi isterim. Tabii yanında olmamdan utanmazsan... Ne de olsa karnım yine belli oluyor. Her defasında çabuk şişiyor."

"Ne var bunda? Evli olup çocuk beklemek kötü bir şey değil ki! Belki de şu sıralar hiç de fena değil. Gebhardt görürse maaşıma kendiliğinden zam yapar..."

"Onun görmesini istemiyorum," diyor karısı. "Ben Gebhadt'a öfkeliyim."

"Fakat niçin? Gebhardt fena biri değil ki. On kez odasına girip çıktım mı bakarsın sonunda maaşıma zam yapar. Ben utanacak değilim. İkide bir soracağım."

"Hayır, ben ondan hoşlanmıyorum. Heinze zam isterken, ona 'Verdiğim yeter de artar bile,' demesi hoşuma gitmemişti. Hiç utanmıyor! O kızcağız da yaşamak zorunda."

"Tanrım, Elise, bütün patronlar böyledir. Çalışanlarının harcamalarından ve kazançlarından hiç haberleri yoktur. Gazetelerde, aile geçindiren bir işsizin haftada on iki markla yaşamak zorunda kaldığını okuyunca, bir ailenin başardığını tek başına yaşayan bir kadın haydi haydi başarır, diye düşünüyorlar."

"Evet. Böyle yaşamayı bir de o denemeli. Karısı ve çocuklarıyla bir hafta bizler gibi bir yaşasın hele."

"Bir hafta yeterli değil Elise. Bir haftanın altından herkes kalkar. En zoru, günün birinde her şeyin düzeleceğini ümit ederek yıllarca yaşayıp durmak. Gebhardt'a bunu anlatmak mümkün değil. Hayır, elimize daha çok para geçecek. Elise, ben yavaş yavaş

o güne doğru adım atıyorum. Üç ay öncesine kadar yüzdeyle çalışıyordum. Şimdi ise maaşlıyım ve yazı yazan bir gazeteciyim."

"Peki şu bin mark..." diye Elise sözü değiştirmek istiyor.

Fakat kocası onu duymuyormuş gibi devam ediyor, "Haydi artık yataktan çıkıp kahvaltı yapalım. Sonra hemen sinemaya uğrayacağım. Fotoğrafları görmeliyim. Onlardan bilgi gelecekmiş, fakat ben elimden geldiğince kendimden de bir şeyler yazmak istiyorum.

Oradan da pazara uğrayacağım. Henüz erken sayılır, ancak ortamı görmek istiyorum. Pazar arabalarının gelişini, tezgâhların nasıl kurulduğunu, pazar polisinin nasıl dolaşıp gelenlere yer gösterdiğini, en iyi yeri kapmak isteyen pazarcıların birbirleriyle nasıl kavga ettiğini görmeliyim.

İnsanlar böyle şeyler de okumak istiyor. Gazetemizi okunulur güzel bir gazete yapmalıyım."

Gözleri açık öyle yatıyor, odanın tavanına bakıp bir şeyler düşlüyor. Sanki o anda bambaşka bir yerde. Karısı Elise bin mark konusunu tekrar açmak istiyor, fakat sonra kocasına acıyor, konuşmaktan vazgeçiyor. O, şu anda bir çocuk gibi seviniyor...

"Öyleyse hemen kalkıp kahvemizi hazırlayayım," diyor ve kolları arasından çıkmak istiyor.

"Yap Elise! Ben az sonra yola koyulmalıyım. Ah, Elise!.." Karısına sarılıyor, bütün gücüyle onu sarsıyor. "Elise, ben artık 'yazan' bir gazeteciyim! Sevinmiyor musun?"

2

Marbede Okulu'nun spor salonunun önünde sıra sıra polisler duruyor. Meraklı kalabalık, kaldırımları dolduruyor.

Tredup hızlı adımlarla salona yaklaşıyor. Saat dokuzu çeyrek geçiyor. Geç kalmıştı. İnşallah basına ayrılan bölümde iyi bir yer bulurum, diye bir an düşünüyor.

Karşısına çıkan ilk polise sokulup, "Ben *Günü Gününe* gazetesinin yazarlarından Tredup," diyor ve kimliğini gösteriyor. "Celse başladı mı? Memur Bey bir şey mi oldu? Burada niçin bu kadar polis var? Siz dün akşamdan beri burada mısınız?"

"Üsteğmen karşıda, lütfen ona sorun."

Tredup az sonra Üsteğmen Wrede'yle tanışıyor. Hayır, celse henüz başlamadı. – Hayır, elli polislik korumayı mahkeme istedi. – Emniyet Müdürlüğü bu isteği kabul etti. – Evet, her mahkeme günü gelecekler. – Memurlar otellerde kalıyor. – Gazeteci beyden bunu yazmamasını rica ediyor...

Tredup alnını kırıştırıyor. Yazarsa yine dedikodu başlayacak. Okurlar, polislerin gereksiz harcamalar yaptığından, lüks içinde

yaşadığından söz edip duracak. Altholm'da kalacakları başka yer yok muydu?

Tredup, bu konuya değinmeyeceğine söz veriyor. İçindense, hele bir bakalım, diyor. Otellerde konaklayan elli polis memuru? Bu inanılmaz!

Tredup, hızla spor salonuna giriyor.

Salondaki spor aletlerini kaldırıp, ellerinden geldiğince bir mahkeme salonu yapmışlar. Sulh Mahkemesi'nin salonu böyle bir dava için yetersiz. Tabii bir lokantanın salonunda da toplanamazlardı. Yargıçların oturacağı büyük masanın hemen arkasındaki tırmanma direkleri ve tavandan sallanan halatlar biraz tuhaf duruyor.

Tredup, gazetecilere ayrılan masada kendine bir yer buluyor. Davalıların hemen karşısında oturuyor. On kadar gazeteci ondan önce gelmiş. Bazı boş iskemlelere yapıştırılmış kâğıtlarda, orada kimin oturacağı yazıyor.

Berlin'den gelen gazeteciler bu beyler demek! Birbirlerini tanıyor olacaklar ki aralarında fısıldaşıyorlar. Altholm'dan henüz kimse gelmemiş. Şu Blöcker veya *Halk* gazetesinden Pinkus bir an önce gelse de biraz çene çalar, niçin burada olduğunu onlara anlatırdı.

Aynı anda salonun kapıları açılıyor ve izleyiciler içeriye giriyor. Hemen ardından da yan kapılardan birinden, adli güvenliğin eşliğinde iki davalı salona getiriliyor: Padberg'le köylü Rohwer. Tredup, bir zamanlar fotoğraflar nedeniyle ona uğramış olan, tek tanıdığı Henning'i arıyor. Fakat o henüz salonda değil.

Sonra sağdaki kapı açılıyor. Ufak tefek bir adam, omuzlarını kısmış, biraz ürkek içeriye giriyor. Orada duran mübaşir ona bir şey söylüyor. Kısa boylu adam birkaç adım atıyor, sonra durup yine geri gidiyor. Burnundaki kıpkırmızı bir yara izi dikkat çekiyor. Adamın burnu, yamru yumru bir patatesi andırıyor.

3

Yanına gelen bir mübaşir, adamın koluna girip ona sanıkların oturduğu masaya kadar eşlik ediyor. Adam en kenardaki iskemleye ilişiyor. Ürkek ürkek çevresine şöyle bir bakınıyor ve elleriyle yüzünü örtüyor.

Yanındaki gazetecilerin fısıldaşmasından Tredup, bu adamın Stolpeli bir diş doktoru olduğunu öğreniyor. Hakkında niçin dava açıldığını kimse anlamıyor. Bu utanılacak bir durum, diyorlar.

Davalılar masasındaki dördüncü iskemleye oturan, Henning oluyor. Kolu boydan boya kara bir sargıda. İzleyiciler onu görmek için ayağa kalkıyor. Tredup'dan iki iskemle ötede oturan bir gazeteci, davalıları karakalem çizmeye başlıyor.

Henning, hiçbir şeyi umursamıyormuş gibi. Yanında oturanları selamlıyor, ellerini sıkıyor. Dişçiye de kendini takdim ediyor. Konuşmaya başlıyorlar. Henning konuşurken birkaç kez gülümsüyor.

Tredup, hızlı hızlı notlar alıyor.

Aniden cırtlak bir sesle irkiliyor: "Değersiz gazete *Günü Gününe* bugün iki muhabir mi yolladı?"

Halk gazetesinden Pinkus yanına oturuyor.

"Niçin iki muhabir?" diye Tredup öfkeli soruyor. "*Günü Gününe*'yi bugün ben temsil ediyorum!"

Pinkus sırıtıyor. "Peki ya Stuff? O ne yapıyor burada?"

Az ötede, masanın öteki ucunda Stuff oturuyor. Gözlüklerinin ardındaki bakışları bulanık. Tredup'un içi sıkılıyor. Şöyle bir selam veriyor. Stuff da çok ciddi başını sallıyor.

Mahkeme heyeti salona girerken, herkes ayağa kalkıyor. Tredup çok rahatsız. Kafası karmakarışık. Stuff'un burada ne işi var? Gebhardt'la arası yine düzeldi mi? Yoksa kendiliğinden mi gelmiş buraya? Benimle oyun mu oynuyorlar, diye Tredup bir an düşünüyor. Hiç rahata kavuşamayacak mıyım? Hiç mutlu olamayacak mıyım?

Davalıların kimlik tespiti yapılırken, kendilerine niçin dava açılmış olduğu açıklanırken, Tredup düşüncelere dalıyor. Arada sırada bazı notlar da alıyor.

Çabalamama ne gerek var? Gelişmeler benden yana değil gibi...

Davalıların sorguları çok uzun sürüyor. Mahkeme Başkanı cana yakın birine benziyor. Her sorguladığına "Bey" diye hitap ediyor. Konuşanın sözünü hiç kesmiyor. Yürüyüş sırasında yaşadıklarını anlatırken, bütün ayrıntıları bilmek için çok çaba gösteriyor. Arkasında duran büyük karatahtada pazar alanındaki ve Burstah Caddesi'ndeki bütün evler işaretlenmiş.

"Siz nerede duruyordunuz? Bimm'in olduğu binaya varmış mıydınız? Bildiğiniz gibi bu dükkân..."

Savcı henüz susuyor. Rohwer'in avukatı, arada sırada bazı açıklamalar yapıyor, rahat konuşmasını pek beceremeyen müvekkiline yardım ediyor.

Mahkeme Başkanı'nın yürüyüş sırasında taşınan bayrağı getirtmesiyle salonda bir huzursuzluk oluyor. Yargıç, karşısına çağırdığı Padberg'le Henning, tırpanı sopasından ayırırken dikkatle onları seyrediyor. Başsavcı iki metre ötede, avukat da Henning'in yanında duruyor.

Padberg, sopayı havaya kaldırıyor. Ucundaki bayrak, ölü gibi aşağıya sarkıyor. Tırpan üç yerinden zedelenmiş, çarpılmış.

"Bay Henning, bayrağı o gün nasıl taşımış olduğunuzu lütfen gösterir misiniz? Ah, evet. Affedin beni. Acaba bu ricamı Bay Padberg yerine getirebilir mi?"

Ancak Padberg pek becerikli biri değil. Kısa boylu, tıknaz. Böyle bir bayrağı belli ki hiç taşımadı. Elleri arasında tutmaya çabaladığı uzun sopa iki yana sallanıyor. Öne doğru düşürürken, yargıçla yanında duran mübaşir sopayı yakalıyorlar.

Henning öne çıkıyor. Kolundaki sargıyı açıyor. Sonra Padberg'in elindeki ikiye katlı bayrağı alıyor, göğsüne götürüyor, yukarı kaldırıyor, bayrak yana kayıyor, tek eliyle yakalıyor, açıyor. Kara zemin üzerindeki beyaz pulluk ve kırmızı kılıç ortaya çıkıyor. Bayrağı iki yana sallıyor, dalgalandırıyor.

Bazı izleyiciler, "Yaşasın köylüler!" diye bağırıyor.

Avukat Henning'in yanına sokuluyor ve dikkatini çekmek istermiş gibi, "Kolunuz, Bay Henning!" diyor. Aynı anda genç adamın kolları aşağı düşüyor. Bayrak tek elinde, yere değiyor. Hızla yanına gelen Padberg'le Rohwer bayrağı elinden alıyorlar.

Her şey bitiyor.

Tredup, kâğıdına hızla bir şeyler yazıyor.

"Sakat Henning bayrağı havaya kaldırıp uzun uzun sallıyor. Avukatı ona yardım ediyor. Bayrak mucize yaratıyor, tutmayan kol havaya kalkıyor."

Belediye Başkanı, bu yazdıklarımı okursa sevinecek. Yargıç karşısında oturanlar fena insanlar değil. Hele şu Henning çok

cana yakın biri. Bunlardan da niçin söz etmesin? Okur böyle haberlerden de hoşlanır.

Mübaşir, gazetecilerin oturduğu masaya geliyor, birkaç kez "*Günü Gününe*" diye fısıldıyor... Tredup heyecanla arkasına dönüyor. "Evet, burada!"

"Biraz dışarıya gelir misiniz?"

Beni görevden alıyorlar. Stuff kazandı demek. Şu masada çok kısa süre oturdum, şimdi yine ilan toplamaya yollayacaklar.

Tredup kâğıtlarını toparlıyor ve ayaklarını sürüyerek mübaşirin peşinden yürüyor. Dışarıya çıkmadan önce başını çevirip son kez salona bakıyor. Bunları bir daha görmeyeceğim. Mahkeme heyetinin oturduğu masayı, az ötede Stolpe'nin yollamış olduğu Röstel'in, Eyalet Başkanı Yardımcısı Meier'in oturduğu masayı da. Söz sırası gelen Padberg konuşuyor.

Cennetten kovulma!

Kapı arkasından kapanıyor.

Dışarıda onu, gazetede çalışan genç Fritz, üzerinde mavi önlüğüyle bekliyor. "Bay Tredup, müsveddeler lütfen! Saat on ikiye geliyor!"

Tredup derin bir nefes alıyor, elindeki kâğıtları Fritz'e uzatırken pek önemli değilmiş gibi, "Bay Stuff da burada," diye mırıldanıyor.

"Bu sabah gazeteye uğradı ve vedalaştı," diyor Fritz. "Artık *Köylüler* gazetesine yazıyormuş."

"Ah, öyle mi? *Köylüler*'e demek..." diye mırıldanıyor Tredup ve başını pencereye doğru çeviriyor. Dışarıda bulutlar uzaklaşıyor... "Bugün hava nasıl?"

"Hava açıyor, Bay Tredup."

"Evet, her şey berraklaşıyor," diyor ve emin adımlarla kapıya doğru yürüyüp orada bekleyen polisin yüzüne bakmadan tekrar mahkeme salonuna giriyor.

4

O gün sorguya çekilen son davalı, Stolpeli diş doktoru Franz Czibulla oluyor. Yargıç karşısında duran ufak tefek, sakallı adamın bütün vücudu titriyor. Konuşurken ellerini sık sık, yaralar içindeki yüzüne götürüyor.

Mahkeme Başkanı soruyor, "Altholm Belediyesi'ni dava etmek istediğiniz doğru mu?"

"Evet Sayın Yargıç Bey. Gördüğünüz gibi o gün çok hırpalandım. Ben ekmeğimi, insanları tedavi ederek kazanıyorum. Bu durumda nasıl çıkarım insan arasına?" Elini yine yüzüne götürüyor.

"O gün tren istasyonundan geldiğiniz doğru mu?" diye Mahkeme Başkanı soruyor.

"Evet, tren istasyonundan Propsten Caddesi'ne doğru yürüyordum. Çünkü takma dişlerini hazırlamış olduğum hastam Bay Heß orada oturuyor. Kendisi artık evden çıkamadığı için hep ben ona giderim."

"Bay Heß'i de dinleyeceğiz," diye konuşuyor Mahkeme Başkanı. "Evet, Burstah Caddesi'nde yürüyordunuz... Cadde kalabalık mıydı?"

"Hayır, değildi. Bomboş olması dikkatimi çekmişti."

"Nasıl dikkatinizi çekmişti?"

"Bir an düşünmüştüm: Bugün çok sessiz burası. Yürürken mağaza vitrinlerini seyretmiş, acaba niçin böyle boş Altholm, diye sormuştum kendi kendime."

"Peki, o gün hiç düşünmediniz mi, niçin boş, diye?"

"Hayır. İnsan başına böyle şeyler geleceğini önceden nasıl bilsin!"

"Altholm'da o gün köylülerin yürüyüş yapacağını bilmiyor muydunuz? Bütün gazeteler yazmıştı..."

"Belki okumuştum. Fakat Burstah Caddesi'nde yürürken bu aklıma gelmemişti."

"Siz köylülerden yana mısınız? Hastalarınız arasında mutlaka çok köylü de var?"

"Ben bir işadamıyım, Sayın Yargıç Bey."

"Fakat o gün köylüleri destekleyen şeyler söylemişsiniz!"

"Sayın Yargıç Bey, az önce de belirttiğim gibi ben öncelikle bir işadamıyım. Bir köylü muayenehaneme geldiğinde anlattıklarına inanırım. Koltuğuma bir Sosyalist oturduğunda da onun anlattıklarına 'evet' derim..."

"Siz o gün yürüyüş nedeniyle Altholm'a gelmemiştiniz, doğru mu?"

"Ben, az önce de belirttiğim gibi Bay Heß'in takma dişleri için Altholm'daydım."

"Peki, Burstah Caddesi'nde yürürken başka neler gördünüz?"

"Aniden bir kalabalıkla karşılaştım. Kargaşa başladı. Her yerde polisler vardı."

"Peki, olduğunuz yerde durdunuz mu yoksa yolunuza devam mı ettiniz?"

"Bay Heß beni bekliyordu. Bay Heß hep dakik olmamı ister!"

"Anlatın bakalım, kargaşanın olduğu yerde neler gördünüz? Köylüler mi polislere saldırıyordu yoksa polisler mi köylülere?"

"Ben geldiğimde kimse kimseye saldırmıyordu. İnsanlar sağa sola koşuşuyor, polisler 'Caddeyi boşaltın!' diye bağırıyordu. O anda bu beyefendinin yerde kanlar içinde yattığını gördüm."

Mahkeme Başkanı, "Bay Henning," diyor.

"Evet, artık onun Bay Henning olduğunu biliyorum. Onu şimdi tanıyorum."

Başsavcı ayağa kalkıyor ve "Davalıya Bay Henning'i nereden tanıdığının sorulmasını talep ediyorum," diyor.

Mahkeme Başkanı, "Bütün soruları sona bıraksak daha iyi olmaz mı? Peki, bu soruya yanıt alalım. Davalıyı nereden tanıyorsunuz?"

"Onu bugün yakından tanıdım. Daha önce sadece hastanede birkaç kez görmüştüm..."

"Bay Czibulla sanık Bay Henning'le hastanede görüşmüş mü?"

Aynı anda Henning öfkeyle ayağa fırlıyor. "Sayın Başsavcı, siz de Bay Czibulla gibi yüzünüzden ağrı yaralı olsaydınız, kimseyle konuşmaya cesaret edemezdiniz!"

"Davalı Henning'in böyle yakışıksız sözler kullanmaması için dikkatinin çekilmesini talep ediyorum. Davalı Henning..."

"Bay Henning, lütfen böyle davranmayı bırakın. Herkes sizin gibi hoşuna gitmeyen bir şey olduğunda ayağa fırlayarak söylenip dursa biz ne yapardık? Umarım bu söylediğimi kabul ediyorsunuz... Öyle değil mi? Bir daha dikkat edin. Çok güzel!" Gülümsüyor. "Ağzınıza gem vurun! Bu konu kapandı, tamam mı?"

Başsavcı, "Hayır, kapanmadı!" diye atılıyor. "Davalıya şunun sorulmasını rica ediyorum: Sanık Henning'le hastanede görüşmüş mü?"

"Sayın Yargıç Bey, o günlerde beni ilgilendiren bambaşka sorunlar vardı. Kapım açık olduğu için onu birkaç kez koridordaki tuvalete giderken görmüştüm."

"Konuya dönelim. Söylediğinize göre, olay günü Bay Henning'i asfaltta yatarken gördünüz. Tek başına mıydı yoksa yanında bir başkası var mıydı?"

"Tek başınaydı. Ona kimsenin yardım etmemesi beni çok öfkelendirmişti."

"Eve. Siz çok öfkelendiniz, öyle mi? O anda polise kin duydunuz mu?"

"Onu polislerin yaralamış olduğunu o anda bilmiyordum!"

"Fakat vücudunda kılıç yaraları görmüştünüz, öyle değil mi? O gün polisten başka kimsenin elinde kılıç yoktu ki."

"Yerde yaralı bir insan yatarken, bu dediklerinizi kim düşünebilir? Acelem vardı, bir an önce kalabalığın içinden geçip hastama gitmek zorundaydım. Yaralının başında kimsenin olmaması beni öfkelendirmişti. Başka şey düşünecek durumda değildim. Bay Heß beni bekliyordu."

"Peki yürüyüşçülerin arasında ne işiniz vardı? Propsten Caddesi'ne oradan gidilmez ki!"

"Doğrudan gidilen yol tıkalıydı, geçmem mümkün olmamıştı. Burstah Caddesi'ndekilerin arasından geçip gitmem ise daha kolay olacaktı."

"Bayrak hemen dikkatinizi çekmiş miydi?"

"Bayrağı görmemiştim."

"Fakat bu oldukça büyük bir bayrak! Bakın şurada köşede duruyor. Görmemiş olamazsınız."

"Sayın Mahkeme Başkanı, orada görecek o kadar çok şey vardı ki... Bu nedenle olacak, bayrak dikkatimi çekmemişti."

"Anlaşıldı, bayrağı fark etmediniz. Peki hangi nedenle koşarak memurların yanına gittiniz? Onlar üniformalıydı, polis olduklarını görüyordunuz!"

"Evet, üniformalı birkaç polis vardı."

"Peki ne istemiştiniz onlardan?"

"Bunu pek bilmiyorum... Sayın Mahkeme Başkanı, herhalde ne olduğunu ve Propsten Caddesi'ne nasıl gideceğimi soracaktım... Şimdi doğru dürüst anımsamıyorum. O anda çok huzursuzdum, belki bu nedenle yanlarına gitmiştim..."

Mahkeme Başkanı, "Evet," diyor. Sonra bir an duraklıyor. "Bakın Bay Czibulla anlayamadığım bazı şeyler var... Ne olduğunu soracaktım, dediniz. Memurların size açıklamalarda bulunacak zamanı var mı sanıyordunuz?"

"Evet... Hayır... Şimdi bilmiyorum."

"Orada büyük bir huzursuzluk yaşandığını gözlerinizle gördünüz. Çevrenizde öfkeyle bağırıp çağıranlar yok muydu?"

"Evet, birileri öfkeyle bağırıyordu. Fakat ben bir türlü ne olduğunu anlayamıyordum."

"Bu nedenle de ne olduğunu polislerin size anlatmasını istiyordunuz, öyle mi? Yerde bir ağır yaralı yatarken polislerin sizinle ilgileneceğini mi sanıyordunuz?"

"Evet.. Bunu bilmek istiyordum..."

"Yığınla insanın arasından geçerek Propsten Caddesi'ne nasıl gideceğinizi de, öyle mi? Dönüp boş yollardan gitmeniz daha kolay olmaz mıydı?"

"Fakat o zaman Bay Heß'e geç kalırdım!"

"Grünhof Caddesi'nden de gidebilirdiniz."

"O anda bunu düşünememiştim."

"Evet... Orada birkaç bin insan toplanmış olmasına karşın polislere aralarından nasıl geçeceğinizi soracaktınız. İfadenize göre polislerin 'Caddeyi boşaltın!' diye bağırdığını da duymuştunuz. Peki insanlar caddeyi boşalttı mı?"

"Hayır, cadde çok kalabalıktı."

"Peki siz polislerden nasıl bir yardım bekliyordunuz? O anda aklınıza bir şey gelmiş olmalı!"

"Hayır... Şimdi anımsamıyorum... Ne olduğunu da bilmek istiyorum..."

"Bakın Bay Czibulla, bütün bu anlatıklarınız benim için yeterli değil. O gün çok heyecanlıydınız. Asfaltta kanlar içinde yatan bir adam gördünüz. Polis memurları size arkaları dönük duruyordu. Acaba aklınızdan onlara bir kötülük yapmak geçmiş olmasın?"

"Sayın Mahkeme Başkanı, ben nasıl böyle şeyler düşünebilirim?.. Ben bir diş doktoruyum, niçin böyle olayların içine gireyim?"

"Bakın şu bey köy köy dolaşarak, tarım makineleri satan biri ve yine de olayların içine girmişti. Sizin bu görüşünüzden yola çıkarsak, ne işi vardı orada, diye sorabiliriz. Fakat o yine de kanlar içinde asfaltta yatıyordu."

"Ben bunun yanıtını bilemiyorum," diye ufak tefek adam fısıldıyor. "Fakat benim sormak istediğim bir şey vardı. Ve polis memurları orada duruyordu..." Czibulla birden susuyor ve ne yapacağını bilmiyormuş gibi çevresine bakınıyor.

Avukat ayağa kalkıyor. "Benim görüşüme göre Bay Czibulla'nın bize yaptığı açıklama çok kapsamlı, inandırıcı ve yeterli. Yerde kanlar içinde bir insanın yattığını gören Bay Czibulla çok heyecanlandı, huzursuzlandı ve kaygı duydu. Bay Czibulla ürktü de... Çevresindeki heyecanlı insanlar hakaretler savuruyordu.

Böyle bir ânı yaşayan her ürkek insan korunmak ister. Czibulla da o anda kendini koruyacak kişilerin az ötede duran polisler

olduğunu düşündü. Bu nedenle yanlarına gitti. Çünkü o, polisin görevinin insanları korumak olduğuna inanıyordu. Oraya doğru yürürken başka hiçbir şey düşünmedi, sadece hislerine güvendi. Belki aklından, Propsten Caddesi'ne nasıl gideceğini de geçirdi. Fakat o anda Czibulla için en önemli şey korunmaktı."

Mahkeme Başkanı soruyor, "Avukat Bay Streiter'in söyledikleri doğru mu, Bay Czibulla? O gün polislerin yanına sokulmanızın nedeni korunmak istemeniz miydi?"

Ufak tefek adam ürkek ürkek konuşuyor, "Bilemiyorum... Ben bir an önce Bay Heß'e gitmek istiyordum..."

"Şimdi onu bırakalım. Başka neler oldu? Durun bakayım, memurların yanına sokulurken elinizde ne vardı?"

"Elimde ne mi vardı? Çantam vardı."

"Bir elinizde. Hangi elinizde? Sağ yoksa sol elinizde mi?"

"Sol. Hayır sağ elimde. Şu an pek anımsayamıyorum."

"Peki diğer elinizde ne vardı?"

"Diğer elimde mi? Bir şey yoktu."

"Bay Czibulla, söylediklerinizi lütfen bir daha düşünün. Diğer elinizde ne vardı?"

"Sayın Başkan, diğer elimde hiçbir şey yoktu. Buna çok eminim."

"Acaba bir baston var mıydı?"

"Bir baston mu? Ben baston kullanmam ki..."

"Belki bir şemsiye?"

"Sayın Başkan, ben yirmi beş yıldır şemsiye kullanmıyorum. Şemsiyemi evlendikten bir yıl sonra kaybetmiş, bir daha da yenisini almamıştım."

İzleyiciler gülmeye başlıyor.

"Gülmemenizi rica ediyorum."

Mübaşir, sıralar arasında dolaşıyor. "Lütfen gülmeyin! Lütfen gülmeyin!"

Mahkeme Başkanı konuşuyor, "Teşekkür ederim, Bay... Tamam. – Bay Czibulla sizden sonra tanıklık yapacak bir kişi elinizde bir şemsiye veya bir baston gördüğünü söyledi."

"Sayın Başkan, bu mümkün değil. Ben evden çıkarken baston veya şemsiye almam. Eşime sorun, bütün akrabalarıma veya yakın tanışlarıma da sorabilirsiniz. Yaşamımda beni hiç kimse bastonla gezerken görmemiştir."

"Tanıklık yapan kişi sizi bir baston veya şemsiyeyle Başkomiser Meierfeld'in beline vururken gördüğünü söyledi."

"O bunu nasıl söyleyebilir? Sayın Başkan, ben başkomiserin sadece ceketinin eteğinden biraz çekiştirdim."

"Fakat Bay Meierfeld de sırtına bir darbe yemiş olduğunu iddia ediyor."

"Sayın Başkan, arkasında durup iki üç kez 'Polis Bey!' diye seslendim, dönmeyince de, bir fare gibi hafifçe ceketini çekiştirdim."

"Fakat çok hızla çekmiş olmasaydınız memur bey böyle ürkmezdi."

"Dediğim gibi bir fare gibi yavaşça, Sayın Başkan... Fakat o, hızla arkasına döndü ve elindeki kılıcı yüzüme indirdi."

5

Ertesi sabah yapılan celsede ilk tanık olarak Başmüfettiş Frerksen dinleniyor.

İzleyiciler arasında onu pek tanıyan yok, ancak salona girdiğinde bütün başlar ona dönüyor. Arka sıralarda oturanlar, onu görebilmek için ayağa kalkıyor. Frerksen'in yüzü o gün biraz soluk, omuzları çökmüş, hafif öne eğik, mahkeme heyetinin oturduğu masaya doğru yürüyor. Eldivenlerini ve kasketini bir eline almış; diğer eli, belinden sallanan kılıcın kabzasında.

"Salak herif bu görünümünü aynanın karşısında mutlaka defalarca denedi!" diye Stuff başı önünde homurdanıyor. "Şu kılıcını bir asker gibi tutmasını yine de beceremiyor."

Demek ki kafasına kurşun sıkmamış, diye Tredup düşünüyor. Şimdi nasıl konuşacak bu kadar insanın önünde? Daha iki akşam önce sokaklarda kılıcının peşinde koşmuştu...

Frerksen, konuşmaya başlıyor. Kısık sesle, ağır ağır. Sesi az sonra açılıyor, verdiği yanıtlar daha iyi anlaşılıyor.

Kimlik tespitinin ardından hemen davalı avukatı söz alıyor: "Tanığa yemin ettirilmemesini talep ediyorum. Bizim görüşümüze göre tanık o gün bütün yetkilerinin dışında davranmıştır. Bu nedenle de hakkında disiplin soruşturması açılmıştı."

Savcı, buna itiraz ediyor, "Hakkındaki disiplin soruşturması iptal edilmiştir. Bu nedenle savcılık şimdi tanığa yemin ettirilmesini talep ediyor."

Mahkeme Başkanı konuşuyor, "Mahkeme heyeti bu konuda karar vermek için celseye bir ara veriyor."

Herkes sigara içmek için küçük avluya çıkıyor. Frerksen bir süre mahkeme heyetinin oturduğu masanın önünde öylece duruyor. Yanından geçenler ona bakıyor. Sonra daha çok kişinin dikkatini çekmemek için kalabalığa karışıp dışarıya çıkıyor. Birden Henning'in yanında durduğunu fark ediyor.

Birbirlerini inceler gibi bakışıyorlar. Ateşli bakışlar, buz gibi bir ateş. Her ikisi de gözlerinin önünde o günü canlandırıyor. Eldivenli bir el bayrağın sopasını kavrıyor, diğer el zafer coşkusuyla havaya kalkıyor, yükseliyor...

Sonra film bir eczanenin kapısında devam ediyor. Yaralı Henning'i içeriye taşırlarken koşa koşa yanlarına gelen diğer adam haykırıyor, "Dokunmayın ona! O tutuklandı!"

Kalabalığın ortasında, yan yana, omuz omza sürükleniyorlar. Arada bir bakışıyorlar. Frerksen biraz sağa kayıyor, gözlerini Henning'den kaçırıyor.

Henning bir sigara yakıyor. Aynı anda Frerksen, Başkan'ın yardımcısı Stein'ı Tredup'la yan yana görüyor. Stein Tredup'u satın almış, diye düşünüyor.

"Fakat *Günü Gününe*'de böyle yazılar çıkmasına daha uzun süre göz yumacağımızı mı sanıyor?" diyor Stein yanındaki Tredup'a. "Nazilerin toplantısı koskocaman haber yapılmış, bazı gerçekler de göz ardı edilmiş. Sanki Naziler kuzuymuş! Bunu Stuff'a da söyleyin!"

"Fakat niçin?" diye Tredup kekeliyor. "Yazılanlar doğruydu. Komünistler onların üzerine saldırmıştı! Araya giren polis de gücünü gösterememişti..."

"Kara bir gün!" Stein homurdanıyor. "26 Temmuz'un ardından 30 Eylül. Bu kadar da büyültülür mü? Ne olmuştu ki! Hiçbir şey! Fakat hemen polise fırça atılıyor! Biz sizin Stuff'unuzu iyi tanırız."

"Fırça mı atılıyor? Fakat Sayın Belediye Başkanı demişti ki..."

"Ah, boş verin! Belediyemizin bildirilerini almak isteyen her fırsatta bize tekme atmaz! Bunu Bay Stuff da bilmek zorunda."

"Sürekli Stuff'un adını duyuyorum," diye Frerksen sesleniyor. "Bay Stuff artık *Günü Gününe*'de değil ki!"

"Öyle mi?" Stein çok şaşırıyor. "Peki kim yazdı öyleyse bu saçma haberi?"

Frerksen başıyla Tredup'u işaret ediyor. Stein'ın şaşkınlığı devam ediyor. "Affedersiniz Bay Tredup... Böyle olduğunu bilmiyordum... Fakat Sayın Başkanım sizin böyle bir şey yazmış olmanıza çok şaşıracak."

"Ben sadece gördüğüm gerçekleri haber yaptım," diye Tredup konuşuyor, kendini korumak istermiş gibi.

"Fakat bu gibi 'gerçek' haberlerle kendinize çok dost edinemeyeceksiniz... Frerksen, bir sorum olacak: Sorgu öncesinde yemin ettirecekler mi size?"

"Sanmıyorum. Cezayı gerektiren bir şey yapmış olduğumu iddia etmek büyük saçmalık!"

"Tabii. Sizin tanıklarınızı merak ediyorum. SPD olabilir. İşçi sendikaları da mutlaka arkanızda duruyor."

Frerksen'in yüzünün rengi değişiyor. Okulun kapısında, yüz adım ötede duranlar da bu konudan söz ediyor. Üzerine gri loden paltosunu atmış Gareis, Belediye Meclisi Üyesi Geier ile Parti Genel Sekreteri Nothmann arasında gidip geliyor.

"Sayın Başkan, bilmek isterdim," diye Nothmann konuşuyor, "nasıl oluyor da kendinize bu kadar güveniyorsunuz? Bu dava, sonunda bizim için büyük bir hayal kırıklığı olacak."

"Hele tanıkların yapacağı açıklamaları bir bekleyin. Davalıların dünkü ifadeleri bence o kadar önemli değil. Tabii bazı salakların Henning gibi bir gence acımaları olağan. Ne de olsa cana yakın biri..."

"Fakat tanıklar da şöyle böyle..." diyor Geier. "Bakarsınız onlar da ortamdan etkilenebilir. Mahkeme Başkanı da bence amirane davranışlarıyla pek işe yaramaz. Sonra bilinen bazı şeyler de var..."

"Ne demek, bilinen bazı şeyler?" diye Gareis biraz sinirli soruyor. "Mahkeme Başkanı diğer üyeler gibi her gün trenle Altholm'a gelmiyor. Fabrika sahibi olan kayınbiraderi Thilse'nin evinde konaklıyor. Biri yargıç, diğeri fabrikatör. Böyle birinin köylülere karşı olacağı düşünülebilir. Onlar birbirlerini tutar! Ben bunu Pinkus'a ileteceğim. *Halk* gazetesine iyi bir haber yapsın!"

"Ne var bunda!" diye Belediye Başkanı öfkeyle sesini yükseltiyor. "Adam niçin kayınbiraderinin evinde konaklamasın?"

"Sayın Başkan, siz çok yumuşaksınız," diye Nothmann atılıyor. "Eskiden böyle konuşmazdınız! Tabii ki bu haber gazeteye girecek. Tanık olarak karşısına çıktığı, ona sorular soran yargıcın nasıl biri olduğunu fabrika işçisi bilmeli! Onun, sömürücülerin dostu olduğunu anlamalı."

"Eğer Pinkus bu haberi gazeteye verirse..." diye Gareis öfkeyle karşı çıkıyor, "ense köküne yumruğumu yer ve yıkıldığı yerde kalır!" Sonra yumuşatmaya çalışarak devam ediyor, "Sizler en büyük beygirlersiniz, her şeyi baltalayacaksınız. Fakat elinizden başka bir şey gelmiyor."

"Yoldaş Gareis, bana öyle geliyor ki," diye Geier mırıldanıyor, "sen kendini gittikçe daha çok akıllı sanmaya başladın. Fakat bugüne kadar Parti'ye yararlı olacak bir şey yaptığını da görmedik.

Yoldaşlara hep bir şeyler söylemek, onlardan özür dilemek, onları avutmak zorunda kalıyorum. Artık politikanı değiştir, kimsenin ne olduğunu anlayamadığı şeyler değil, işçi sınıfının kabullenebileceği şeyler yap!"

"Köylüler hüküm giydiğinde benim haklı olduğumu hepiniz göreceksiniz."

"Peki, ya dava aleyhlerine sonuçlanmazsa ne olacak?"

"Sen söyle bakalım!"

"O zaman... Yoldaş Gareis bavulunu toplamak zorunda kalacak. Bambaşka görüşlere inanan yoldaşlara aramızda yer yok."

"Tabii yok..." diye konuşuyor Gareis. "Bunun farkındayım."

Sıkıcı bir sessizlik oluyor.

Pinkus koşarak caddeyi geçiyor. Çok acelesi var gibi. Nefes nefese yanlarında duruyor.

"Başkanım, Parti Merkezi'nden geliyorum." Zor nefes alıyor. "Söyleyeceğim şey, saatlerce düşünseniz aklınıza gelmez."

"Haydi anlatın bakalım!"

"Merkeze taahhütlü bir mektup geldi. Yollayan Frerksen..."

"Ne istiyor? Niçin Parti'ye mektup yolluyor?"

"Parti'den istifa ettiğini yazıyor!" diye Pinkus bağırır gibi konuşuyor.

Dört adam şaşkın şaşkın birbirlerine bakıyor.

Sonra Geier biraz alaylı, "Senin tanıklarından, Gareis..." diyor.

Belediye Başkanı, derin bir nefes alıyor. "Hiç umrumda değil!" Bir an sustuktan sonra hızlı hızlı, kelimelerin üzerine basa basa devam ediyor, "Şunu çok iyi bilmelisiniz, ben öyle kolay kolay bavulumu toplamayacağım! İsteyen eşek gelsin, o suçlu, desin. Hiç umrumda değil, ben görevime devam edeceğim!"

Ve yürüyüp gidiyor.

"Şimdilik..." diyor Nothmann, Geier'le Pinkus'a.

6

Frerksen, yine mahkeme heyetinin karşısında duruyor.

Şimdi ilk sorgulamadakinden daha yavaş ve sakin konuşuyor. Belki Yargıç, yemini reddettiği için, belki de Henning'in üzerine dikmiş olduğu sert bakışlarının etkisinde...

Tredup, elindeki kâğıda bu önemli tanığın pek bir şey görmemiş olduğunu, bilmediğini ve davalılardan kimseyi tanımadığını not ediyor.

"Sizce Bay Benthin'le buluşmanızı sabote etmek isteyenler mi vardı? Sizi bilerek yanlış buluşma yerine mi yollamışlardı?"

"Evet, olabilir. Fakat şimdi pek anımsamıyorum. Ben öyle sanmıştım. İlk sorgulamada söylediğim bazı şeylerde yanılmış olabilirim."

Yargıç soruyor, "Peki, bayrağa el koymanızı size kim söylemişti?"

"Sağdan soldan bağırarak bayrağa karşı çıkanlar olduğunu görmüştüm. Ben de biraz kuşkuluydum. Kanımca bayrak kışkırtıcıydı."

"Kimlerin bağırdığını anımsıyor musunuz?"

"Hayır, anımsamıyorum."

"Bayrağa el konulurken sizce Bay Henning büyük direnç göstermiş miydi?"

Tanık biraz kararsız, "Büyük direnç mi? Hayır. Sanmıyorum."

"İlk ifadenizde Bay Padberg'in sizi kaba kuvvet kullanarak bayraktan uzaklaştırdığını söylemişsiniz. Bu doğru mu?"

"Şimdi bilemiyorum. Beni uzaklaştıran kişi Bay Padberg miydi, yoksa bir başkası mı... Bunu kesinlikle söyleyemem."

"Size vuran oldu mu?"

"Evet. Çok yumruk yedim."

"Vuranlar kimlerdi?"

"Bunu anımsamıyorum. Daha doğrusu isimlerini bilemiyorum."

Üzücü bir durum. Hiç kimseyi suçlamak, davalılardan hiçbirine zarar vermek istemeyen bir adam, yargıcın karşısında duruyor.

"İşte," diyor Tredup az önce yanına oturmuş olan Pinkus'a, "en önemli tanığınız başarısız!"

"Tanığımız mı? Bize ne Frerksen'den?"

"Frerksen SPD'li değil mi?"

"Frerksen mi?.. Bunu da size kim yutturdu be adam? Frerksen SPD'de değil!"

"Değil mi? Bu benim için yeni bir haber!"

"Böyle insanların partimizde olduğunu sanıyorsanız çok yanılıyorsunuz!"

"Yoksa atıldı mı?"

"Ben size böyle bir şey söylemedim."

"Evet, söylemediniz. Fakat söylediğiniz yine de çok ilginç."

Bu arada davalılardan Padberg ayağa kalkmıştı. "Sayın Başmüfettiş size bir şey sormak istiyorum: 26 Temmuz günü sinirlerinize hâkim miydiniz?"

Polis Başmüfettişi, soruyu sorana dikkatle bakıyor. Dudaklarındaki hafif gülümseme kayboluyor. "Evet," diyor, "o gün sinirlerime hâkimdim! Fakat bir karşı sorum olacak: Bay Padberg, siz içki içmeyi seven biri misiniz?"

"Hayır, değilim."

"Alkoliklerin yollandığı klinikte tedavi gördünüz mü?"

"Bu çok rezilce bir soru!"

Mahkeme Başkanı araya giriyor, "Beyefendiler, rica edeceğim... Bu sorular da ne oluyor? Burada aklı başında konuşmalar yapıyoruz. Evet, Bay Frerksen..."

Salondaki hava bozulmaya başlıyor. Basın masasında Pinkus artık hiçbir şey not etmiyor. Konuşulanlar onu ilgilendirmiyor. Stuff ise çılgınlar gibi yazıp duruyor.

Duruşmaya ara verildiğinde Polis Başmüfettişi Frerksen, Tredup'a doğru yürüyor. Yanlarından geçtiği izleyiciler onunla pek ilgilenmiyor.

Stuff'un, çevresindeki gazetecilere, "Frerksen mi? Onun işi bitik!" dediğini duyuyor. "En geç bir ay sonra artık görevde değil!"

Tredup'un yanında duruyor. Biraz ürkek. Konuşurken gülümsemeye çalışıyor, "Merhaba Bay Tredup, ortam nasıl? İfademi nasıl buldunuz?"

Fakat Tredup görüşlerini esirgemek niyetinde değil. "Çok yumuşak, çok sönük Sayın Başmüfettiş. Kimseyi tanıyamadınız, çok şeyi anımsayamadınız. Bana kalırsa böyle bir şeyin ardından insan yaptıklarının arkasında durmalı."

Ve Tredup arkasını dönüp uzaklaşıyor.

Manzow, yanındakilerle konuşuyor, "Frerksen zora geldiğinde kuyruğunu kıstıran biridir. Fakat Gareis için böylesi hiç de fena değil. Hataları kimin yapmış olduğu şimdi daha iyi görülüyor."

"Sen yine Sevgili Gareis'ına sokulmak mı istiyorsun?" diye Meisel öfkeyle soruyor. "Boş ver oğlum. Artık Gareis'ın işi bitti."

"Ona sokulmak mı?" Manzow sinirleniyor. "Gerçeği söylememem yasak mı? Hatayı yapan Frerksen'di!"

"Altından kalkması gereken ise Gareis. Bu hep böyledir. Bize göre hava hoş!"

7

Avukatların hemen arkasındaki küçük masada iki kişi oturuyor. Bunlardan biri Belediye Meclisi Üyesi Röstel. Belediye adına duruşmayı izliyor. Diş doktoru Czibulla'nın sorgusu sırasında hızlı hızlı notlar almıştı. Ne de olsa Belediye aleyhinde dava açılıp açılmayacağı, onun vereceği ifadeye bağlıydı.

Küçük masada oturan ikinci kişiyse Eyalet Başkanı'nın Stolpe'den yollamış olduğu yardımcısı Meier. Pek rahat oturmuyor. Sanki kendini gözlüğünün camları arkasına saklamış. Düşünüyor, çok şükür şimdiye kadarki gelişmeler pek fena sayılmaz. Stolpe'deki şefine iyi haberler verebilecek. Tabii Gareis her zamanki gibi her şeyi berbat etmeye kalkışmazsa. Şu Gareis denen adam yok mu!..

Meier oturup onunla daha önce bazı şeyler görüşmek isterdi. Bu görüşmeyi de en iyisi evinde, Stolpe'deki büyük, iç sıkıcı ve loş odada yapabilirdi. Orada iyi anlaşabilirlerdi... Fakat bu ne kadar akılcı olurdu? Böyle önemli bir dava öncesi kimileri yanlış anla-

yabilirdi... Tanıkları etkilemek mi istiyor, diye dedikodu yapanlar çıkabilirdi. En iyisi biraz daha beklemekti. Gareis'ın akılsızlık yapacağını sanmıyor...

Saat on bire doğru Gareis salona giriyor. Mahkeme karşısında duruyor. Oldukça sakin. Başı dik.

"Kendini beğenmiş herif!" diye Stuff homurdanıyor. "Davete gider gibi giyinmiş. Çok komik!"

Gareis, onu yemin ettirmeye başlayan yargıcın sözünü hemen kesiyor, "Şu dinî sözleri bırakın lütfen!" Yargıç özür dileyip hemen sorgulamaya geçiyor.

Gareis konuşuyor.

İlk günlerde köylülerin yürüyüşüne karşı çıkmamıştı. Ancak köylü önderlerinden Reimers'in gazetelerde çıkan ve hapishane önünde gösteri yapılması gerektiğini söylediği açıklamalarını okuyunca kafasında ilk soru işaretleri oluşmuştu. Bu nedenle de hemen çiftçi Benthin'i aramış ve yürüyüşün yapılacağı günün sabahı, yakından tanıdığı birkaç çiftçiyle ona gelmesini istemişti. Benthin söz vermiş, fakat sözünü tutmamıştı.

Bunun üzerine Gareis, tatil öncesi bazı hazırlıklar yapmak için öğleye doğru eve gitmişti.

Tanık bu açıklamaları yaparken, davalı avukatı yavaş yavaş masaya sokulmuştu. Sarışın avukat, başı önünde, ellerini kara cübbesinin üzerinde kavuşturmuş öyle duruyor. Tanık Gareis'ın açık sözleri salona huzur getiriyor. Hemen yanında duran avukat, Mahkeme Başkanı'ndan söz hakkı istemek için bir ara elini kaldırıyor.

"İzin verirseniz tanığa, şu ana kadar yapmış olduğu açıklamalara başka gözle bakmamızı sağlayacak birkaç soru sormak istiyorum."

Yargıç, sorabilirsiniz, demek istermiş gibi elini şöyle bir sallıyor.

Başı önünde duran avukat, gözlerini yerden kaldırmadan konuşmaya başlıyor, "Sayın Belediye Başkanı, yürüyüşten bir gün önce Eyalet Temsilcileri ile bir görüşme yapılmamış mıydı?"

"Evet, yapılmıştı."

"Bu görüşmede Polis Başmüfettişi Frerksen de bulunmamış mıydı?"

"Bay Frerksen de görüşmeye katılmıştı."

Avukat çok yavaş konuşuyor, "Bu görüşme sırasında Eyalet Başkanı'nın bir temsilcisi, 'Köylü hareketi KPD'den daha tehlikelidir, bu nedenle onlara daha sert davranılmalıdır,' dememiş miydi?"

Gareis şimdi mahkeme heyetinin oturduğu masaya doğru değil, avukata dönük duruyor, doğrudan yüzüne bakıyor. Avukat Streiter'in de başı hafif yana eğik, bakışları karşısındaki iriyarı adamın yüzünde. Gareis yavaş yavaş konuşuyor, sesi çok sakin çıkıyor, "Eyalet Başkanlığı'ndan gelenlerle yapılan görüşme uzun sürmüştü. Sanırım iki saat. Bu nedenle her kelimeyi, her cümleyi şimdi anımsamıyorum. Yanılmıyorsam söylediklerinizi katılımcıların ağzından kelimesi kelimesine böyle çıkmamıştı.

Genel olarak şunu belirtebilirim, benim görüşümle Eyalet Başkanlığı'nın temsilcileri arasında bazı görüş ayrılıkları vardı. Ve bu görüş ayrılıkları bugün de geçerli. Eyalet Başkanlığı, yürüyüşün kesinlikle yasaklanmasından yanaydı. Ben ise böyle bir yasak için elimizde hiçbir yasal dayanak olmadığı gibi, iç politika açısından da yasaklanamayacağını belirtmiştim. Bu nedenle yürüyüşün yasaklanmasını reddetmiştim."

Küçük masasında oturmakta olan yardımcısı Meier derin bir nefes alıyor, "Böyle olacağını biliyordum," diye düşünüyor. "Şimdi dananın kuyruğu koptu. Ah, benim şefim..."

Avukat, sormaya devam ediyor, "Toplantıya katılmış bir başka kişi Eyalet Başkanlığı temsilcilerinin köylüler hareketine kesinlikle sert davranılması gerektiğini söylemiş olduğunu duymuş muydu?"

Gareis bir an susuyor. Bakışlarını, Başmüfettiş'i arıyormuş gibi çabucak izleyiciler arasında gezdiriyor.

Sonra bir anlık suskunluğun ardından sakin sakin konuşmasına devam ediyor, "Olabilir... Burada şunu da belirtmek isterim: Görüşmeler sürerken, çiftçi Benthin'le konuşmam gerektiği için yaklaşık on beş dakika kadar dışarıdaydım. Eyalet Başkanlığı temsilcileriyle konuşmaları Polis Başmüfettişi Frerksen sürdürmüştü. Tekrar içeriye girdiğimde, Eyalet Başkanlığı'nın köylülere sert davranılması talebinde bulunduğunu öğrenmiştim. Ancak ben karşı görüşte olduğumu da kesinlikle açıklamıştım."

"Frerksen'i yalnız bırakıyor!" diye Stuff yüksek sesle homurdanıyor.

Avukat, "Anladığım kadarıyla o gün Eyalet Başkanı'nın 'Köylülere sert davranılacak' açıklaması, Polis Başmüfettişi Frerksen'i çok etkilemişti," diyor. "Ancak sert davranışları o gün şefi tarafından onaylanmış mıydı, yoksa o sadece Eyalet Başkanlığı'nın isteğini mi yerine getirmişti?" Avukat bir an sustuktan sonra devam ediyor, "Bu soruyu ancak yürüyüşte olup bitenlere dayanarak yanıtlayabiliriz..."

Susuyor.

Yargıç, "Sorularınız bitti mi, Avukat Bey?" diye konuşuyor.

"Hayır," diyor, "Soracağım başka şeyler de var."

Yine bir an susuyor. Fena bir rejisör değil. Konuşmasına ne zaman, ne kadar ara vereceğini çok iyi biliyor. Bu aralarla heyecanı artıracağının farkında. Bütün salon suskun, onun ağzından çıkacak sözleri bekliyor.

Avukat, "Sayın Belediye Başkanı," diye tekrar konuşuyor, "bu görüşmeden sonra size Eyalet Başkanlığı'ndan başka istekler de gelmiş miydi?"

Gareis gözlerini yumuyor. Bir süre sustuktan sonra, "Anımsamıyorum," diyor. "O günlerde o kadar çok görüşmem olmuştu ki..." Avukatın acelesi yok gibi. Ellerini arkasında kavuşturuyor, başını önüne eğiyor, bir süre öyle yere bakıyor. "Ben görüşmelerinizi sormuyorum," diye konuşuyor. "Anılarınızı tazelemenize

biraz yardım etmek isterdim. Acaba o günlerde gelen bir kurye subay size Eyalet Başkanlığı'ndan gizli bir emir getirmiş miydi?"

Gareis'ın yüzü değişiyor.

"Evet," diye mırıldanıyor. "Evet..."

"Peki ne yazıyordu bu gizli emirde?"

Gareis bakışları ötelerde bir yerde öyle duruyor, yanıt vermiyor.

"Sorumu başka türlü sormak istiyorum," diye konuşuyor avukat. "Acaba bu gizli emirde köylülere çok sert davranılması gerektiği yazıyor muydu?"

Uzun bir sessizlik.

Dakikalarca kimse konuşmuyor.

"Evet, Sayın Belediye Başkanı, bu soruma yanıt vermek zorundasınız."

Gareis toparlanıyor. Mahkeme Başkanı'na doğru bakıyor ve:

"Bu soruya izin veriyor musunuz?" diye soruyor.

Mahkeme Başkanı gözlerini kısıyor. Ellerini, "benim yapabileceğim bir şey yok" demek istermiş gibi havaya kaldırıyor ve "Benim yapabileceğim bir şey yok..." diye konuşuyor. Kısa bir aradan sonra devam ediyor, "Eyalet Başkanlığı bu konuda konuşmanızı nereye kadar yasaklamıştı. Bunu siz daha iyi bilirsiniz!"

Gareis sesini çıkarmıyor. Sonra düşünceli düşünceli, "Benim görüşüme göre bu soru da sözünü ettiğiniz yasağın içine giriyor," diyor. "Çünkü bana gönderilen bir 'gizli emir'di."

Avukat karşı çıkıyor, "Beni karşı görüşteyim!"

Yargıç, "Bu sorunu hemen çözebiliriz. Eyalet Başkanlığı'nın bir temsilcisi salonda aramızda bulunuyor." Meier'in oturduğu küçük masaya doğru bakıyor, "Sayın..."

Meier hemen ayağa fırlıyor, "Eyalet Başkanlığı'na telefon etmeliyim!" diyor ve koşar adım kapıya doğru yürüyor, salondan çıkıyor.

"Şimdi oturuma bir saat ara veriyoruz," diye konuşuyor Mahkeme Başkanı.

8

Tredup hızla dizgihaneye giriyor. Saat on iki olmak üzere. Fakat elindeki önemli haber mutlaka *Günü Gününe*'de yer almalı. Böyle mükemmel bir fırsatı kaçırmak istemiyor.

Gazeteye girmesini istediği metni, duruşma sırasında yazmıştı. Şimdi yapacağı tek şey habere iyi bir başlık bulmaktı.

Önce büyük başlık: "Köylüler davasında beklenmeyen gelişme!"

Sonra alt başlık: "Belediye başkanı ifade vermekten kaçınıyor!"

Tredup, koridordan Wenk'e sesleniyor, "Çabuk dizgihaneye gel! Konu çok önemli! Sokak satışı iki yüz garanti! Bu haber derhal dizilecek!"

Olup biteni birkaç kelimeyle anlatıyor.

Dizgici biraz homurdanıyor, fakat Tredup'un uzattığı kâğıdı alıp hemen çalışmaya başlıyor.

Wenk hem çalışıyor, hem de konuşuyor, "Tredup, böyle heyecanlı olmanı pek anlamıyorum. Bildiğim kadarıyla senin Gareis'la aran iyiydi."

Tredup hemen yanıt vermiyor. Bir an düşündükten sonra, "O başka, bu başka," diye konuşuyor. "Yazdıklarım mahkemede konuşulanlar. Duyduklarımı haber yaptım diye niçin kızsın bana?"

"Ümit ederim yanılmazsın. Tabii gazete için iyi. Çünkü bu başlığı gören herkes gazeteyi satın alacak."

"Hemen mahkemeye dönmem gerekiyor. Wenk, dizerken yazıyı tekrar bir gözden geçir, imla hataları olmasın."

"Yaparım, bana göre hava hoş! İnşallah bu haber 'hata' olmaz!"

"Ah, boş ver. Bugün *Haber*'i alt edeceğiz! Bugün Gebhardt'in iyice gözüne gireceğim!"

Salondan çıkarken Meier'in amacı, üstü olan Eyalet Başkanı Temborius'u aramaktı. Fakat onunla konuşmak için telefonu nerede bulacaktı? Bu siyasi açıdan çok önemli bir görüşme olacaktı. Şefini iyi tanıyordu. O telefonda her şeyi, en ufak ayrıntısına kadar bilmek isteyecekti. Gareis'ın sorgu sırasında Eyalet Yönetimi ile anlaşamadığı, köylülerle arasını düzeltmek istediği iyice belli olmuştu.

Şimdi bu konuyu telefonda konuşabilir miydi? Her yerde dinleyenler var. Hayır, telefon etmeyecekti. Yardımcı Meier hemen Stolpe'ye gitmeye karar veriyor. Tabii bunu yapması için de önce Mahkeme Başkanı'yla görüşmesi, öğleden sonraki duruşmaya katılamayacağı için onayını alması gerekiyor. Ayrıca o günkü duruşmada önemli bir tanık da dinlenmemeliydi. Yargıç, bunun bir sorun olmadığını belirterek, isteğini kabul ediyor.

"Belediye Başkanı'nın sorgusuna yarın veya yarından sonra da devam edebiliriz," diyor. "Bugün öğleden sonra pek önemli olmayan bir tanığı davet edebiliriz. Siz merak etmeyin, Stolpe'ye gidebilirsiniz."

Hemen yola koyulan Eyalet Başkanı Yardımcısı Meier'in içi yine de pek rahat değil. Trende ikinci mevkide otururken kafası

düşüncelerle dolu. Gareis'ın bütün suçu Stolpe'de yönetenlerin üzerine attığı, sıra "gizli emir"e gelince de çenesini tuttuğunu şefine nasıl anlatacak?

Çok düşünceli, ne yapacağını bilemiyor. Acaba mahkemede sözü edilen emir gerçekten de o kadar önemli mi? Temborius onu Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel'le kararlaştırmıştı. Şimdi Gareis'ın işine gelen bir şey mi var? Ben hiçbir şey anlamıyorum...

"Ben henüz hiçbir şey yitirmedim," diyor Gareis karşısında duran yardımcısı Stein'a. Hızlı hızlı Belediye'ye gidiyorlar. "Niçin 'gizli emir'di? Bunu tek bilen Temborius! Eminim açıklama yapmama izin vermeyecek."

"Ben bilemiyorum..." diye Stein konuşuyor.

"Bir an düşünmüştüm, sen bu batağın içindesin. Yargıcın yapabileceği bir şey yok. Stolpe'den izin almak düşüncesi son kurtuluş oldu."

"Son kurtuluş mu?" diye Stein soruyor. Biraz şaşırmış gibi. "Sayın Başkanım, şu 'gizli emir' konusu sizce gittikçe gizemli olmuyor mu?"

"Bir düzen mi demek istiyorsunuz? Bana da öyle gelmeye başladı. Aniden ortadan yok oluyor, nerede olduğunu kimse bilmiyor. Zamanı geldiğinde tek bilen kişi şu Streiter. Bir şey söyleyeyim mi, bu avukat kusursuz. Savcı dosyalarını toplayıp gitsin!"

"Ben Streiter'i pek başarılı bulmadım. Böyle tabancalarla herkes ateş edebilir!"

"Fakat herkesin elinde böyle tabancalar yoktur. Şimdi önemli olan barutun konduğu yatağa yukarıdaki melek, daha doğrusu Temborius, bakalım pisleyecek mi?"

"Ne demek istediğinizi anlamıyorum."

"Sevgili Stein, efsaneyi bilmiyor musunuz? Hangi kilisedeydi şimdi anımsamıyorum, fakat bir kilisenin duvarında ortaçağda

yapılmış bir tablo görmüştüm. Orada Hz. İbrahim elinde büyük bir tüfekle oğlu İshak'ı kurban etmeye hazırlanıyor. Fakat aynı anda tepesindeki bulutlarda beliren bir melek barut yatağına pisliyor. Tabloyu çevreleyen bir yazıda şunlar okunuyor: 'Ah İbrahim, ah İbrahim, boşuna uğraştın, melek tüfeğine pisledi.'"

Belediye Başkanı, şarkı söylermiş gibi başı önünde mırıldanıyor, "Ah Streiter, ah Streiter, boşuna ateşlemeye kalkışma, Temborius tüfeğine pisleyecek."

Belediye'ye gelir gelmez sekreteri Piekbusch hemen yanına sokuluyor, "Sayın Başkanım, az önce mahkemeden telefon ettiler," diye konuşuyor. "Bugün gelmenize gerek yokmuş. Stolpe konusu henüz halledilmemiş, size tekrar haber vereceklermiş."

Belediye Başkanı keyifleniyor, "Ne demiştim? Yukarıdaki Temborius pisleyecek. Konu birkaç gün içinde kapansa ve bugün konuşulanlar unutulsa hiç de fena olmaz." Susup bakışlarını yere dikiyor. "Şimdi hep birlikte arayacağız."

"Neyi arayacağız?"

"Gizli emir yazısını..."

Piekbusch, ne yapacağını bilmiyormuş gibi, başını tavana kaldırıyor. "Sayın Başkanım daha nerede arayacağız?"

"Her yerde, her yerde! Ve bu belge yarın masamda olacak.

Wenk seviniyor. Birinci sayfada büyük başlıkla çıkan haber, etkisini göstermiş, *Günü Gününe* kısa sürede iki yüz on adet satmıştı.

Böyle bir satış hiç olmamıştı. Tren istasyonundaki bayi, çırağını dört kez yollamış, yeni gazeteler istemişti.

"Max, yarınki duruşmadan önce birkaç ilan alsan fena olmazdı. Eminim şimdi kolay ilan toplarsın."

Fakat bu öneri Tredup'un hiç hoşuna gitmiyor. "Sen ne söylediğinin farkında mısın? Gazetenin yazarı oldum, hâlâ ilan toplamaya mı gideceğim sanıyorsun?"

"Peki kim gidecek? İlan vermek isteyenler buraya mı gelecek sence?"

"Stuff ilan peşinde koşuyor muydu? Koşmuyordu, değil mi? İlan için yeni bir eleman almaları gerekiyor!"

"Sen bunu patrona anlat! Hem Gebhardt senin artık yazar olduğunu bana söylemedi ki."

"Bir gazete yazarının ilan peşinde koşmayacağını çocuklar bile bilir. İlan dilendiğimi görenler ne düşünür?"

"Fakat senin hep ilan toplamış olduğunu bütün kent biliyor."

"Şimdi haber ve yazı yazdığımı da biliyorlar. Hem ilana gidecek zamanım da yok."

"Saat daha altı. Yediye kadar mutlaka üç dört ilan toplarsın."

"Evet, saat altı, eve gitme zamanı. Hoşça kal Wenk! Sakın kıskançlıktan çatlama. Hem Gebhardt yüz elli de zam yapıyor."

Tredup hızla dışarıya çıkıyor. Yol boyunca seviniyor, Wenk'in ağzının payını verdim! Maaşıma yüz elli zam henüz gerçekleşmedi, fakat ay başına garanti.

Eve gelir gelmez o gün yaptıklarını Elise'yle çocuklarına anlatıyor. Hep birlikte masanın çevresine oturuyorlar. Tredup bütün duruşmayı baştan sona anlatırken keyifli. Her şeyi onlara canlandırıyor. Yargıcı, yanındaki yardımcılarını, savcıları, avukatları.

"Bak şurada Gareis duruyordu. Önce yargıçla konuştu, sonra yavaş yavaş döndü, avukatın gözlerinin içine baka baka konuştu. Nasıl da bir herif! Çok sakin kalmasını bilen bir tilki! 'Gizli emirlerde neler yazıyordu, Sayın Belediye Başkanı?' – Gareis, 'Bu konuda ifade vermeyeceğim' derken çok düşünceliydi."

"Baba!" diye Hans atılıyor. "Baba, *Halk* gazetesinde Belediye Başkanı'nın, Eyalet Yönetimi'nden izin gelmeden ifade vermeyeceği yazıyor."

"Hans, bunu ben de yazımda belirttim."

Fakat Tredup'un içini bir sıkıntı da kaplıyor. Sonra eşine dönüyor, "Bak Elise, sana bir giriş kartı getirdim. Yarın için. Mübaşirden yalvar yakar aldım."

"Fakat yarın sabah gelemem ki, Max."

"Öyleyse öğleden sonra gelirsin. Yazık, sanırım öğleden önce Belediye Başkanı Gareis'ın sorgusuna devam edilecek. Anlatacakları sansasyon yaratabilir."

Gareis'a yarın sabah duruşmaya gelmesi gerekmediği bildiriliyor. Fakat her an çağrılabileceği için hazır olması da rica ediliyor.

Belediye Başkanı yanıt veriyor: Ona her zaman Belediye'de ulaşmak mümkün. Ancak bir ricası olacak. Yarın Asliye Mahkemesi Başkanı'yla görüşmek istiyor.

Asliye Mahkemesi Başkanı'yla ertesi gün öğle üzeri buluşmak için anlaşıyorlar.

Şimdi Gareis'ın Stolpe'den gelen emri aramak için yeterli zamanı var. Fakat aramıyor, Stein'la Piekbusch'a da aratmıyor.

"Gizli emir bence çok saçma!" diye konuşuyor. Koltuğunda öyle oturuyor, keyfi pek yerinde değil gibi. "Temborius olayın büyümesini istemiyor gibi."

"Fakat ya Bakan Bey 'evet' derse ne olacak?"

"Temborius'un 'evet' demediği bir şeye Bakan da 'evet' demez."

"Bilemiyorum..."

"Ah Stein, böyle mızmızlanıp durmayın. İkide bir böyle şeyler hiç de hoşuma gitmiyor. Sanki başka işleri yokmuş gibi bütün Altholmlular sabah akşam şikâyet edip duruyorlar! Tredup denen şu domuz da yazdığı o utanılacak haber nedeniyle suratının ortasına yumruğumu yiyecek!"

Belediye Başkanı ikide bir önünde duran, üzerini kırmızı ve mavi kalemle çizmiş olduğu gazete haberine öfkeyle bakıyor.

"Bekle oğlum, görürsün sen!" diye homurdanıyor. "Hele bir bekle! Altholm'da ihanet etmemiş olduğun bir tek ben kalmıştım! Fakat bekle, Gareis'ın kim olduğunu yarın öğreneceksin!"

"Tredup dünyanın en pis domuzu!" diye mırıldanıyor Stein. "Siz ona yüz vermeseydiniz iyi olurdu."

"Çevresine sadece onurlu kişiler toplayan politika yapamaz. Fakat ben kendimi niçin daha uzun süre şu domuzlara sömürteceğim!.."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tredup'un sonu

1

Ertesi gün öğle yemeğinden sonra Tredup eşinin koluna giriyor, birlikte mahkemeye gidiyorlar. Celsenin başlamasına daha çok zaman var. Tredup gebe olan Elise'nin o kadar yolu zor yürüceğini sanmıştı. Fakat eşi yanında bir genç kız gibi çabuk çabuk adım atıyor.

Bir süre parkta geziniyorlar. Son aylarda bir gün olsun birlikte dolaşmaya çıkmamışlardı. Şanslarına, bugün hava çok güzeldi. Gökyüzü koyu mavi, ekim güneşi ışıl ışıldı. Parkın ağaçları rengârenk yapraklarıyla harikaydı.

Parkın yollarında yürüyorlar, çocuklarından söz ediyorlar. Tredup eline geçecek üç yüz elli mark maaşla yapmayı düşündüğü şeyleri anlatıyor. Belki Hans'ı liseye yollarlardı. Ne de olsa akıllı bir çocuktu. Fakat her şeyden önemlisi, gelecek için para biriktirmeleriydi.

"Her ay elli markı bankaya yatırmalıyız. Birikmiş paramız oldu mu günün birinde Gebhardt'ın başına bir şey geldi mi korkmayız. Eve bir radyo almamızın zamanı da artık geldi..."

Elise gülüyor. "Üç yüz elli markla neler de yapmak istiyorsun, Max! Her şeyden önce senin yeni bir takım elbiseyle ayakkabılara gereksinimin var."

Tredup mırın kırın ediyor. Birden yüreği sıkışır gibi oluyor. Şimdi konuşmasının tam zamanı.

"Elise," diye mırıldanıyor. "Elise!"

"Ne var, Max?" diye eşi soruyor ve biraz şaşkın ona bakıyor.

Bir an ikisi de konuşmuyor, sadece birbirlerinin yüzüne bakıyorlar.

"Elise..." diye Tredup mırıldanıyor, fakat devam edemiyor.

Eşi ne demek istediğini anlamıştı. "Ben hep biliyordum, Max. Anlatmana gerek yok."

Tredup birden kendine geliyor. "Elise, ben sana hiçbir zaman kötü bir eş olmak istemedim. O bin marka ileride, günün birinde durumumuz kötüleştiğinde gereksinimimiz olacağını düşündüm durdum hep. Ah, hayır, böyle değildi... Bilmiyorum... Bir türlü yapamadım..."

"Canını sıkma, Max. Üzülüp öfkelenme." Elise konuşurken eşinin elini okşuyor. "Sonunda bana söyledin, artık üzülmek yok."

Tredup heyecanlanıyor, "Biraz zamanım olduğunda, şu dava sonuçlanır sonuçlanmaz gidip alacağım. Hepsini sana vereceğim. Toplam dokuz yüz doksan mark. Gözünün önüne bir getirsene!"

"Hemen bankada hesap açar, sonra da kendimize güzel bir dükkân ararız. Fakat burada Altholm'da değil. Stargard veya Gollnow'da olabilir. Belki de Neustettin'de."

"Fakat ben burada gazetede çalışırken başka bir yere gidemem ki!"

"İyi bir işyeri açarsak belki gazeteden ayrılabilirsin? Kusuruma bakma Max, fakat şimdiki durum senin için iyi değil..."

"Niçin iyi değil? Ah Elise, ilan peşinde koşuşturup dururken durumum iyi değildi. Fakat şimdi..."

"Belediye Başkanı, Max!" diyor eşi.

O anda Gareis, yanında yardımcısı Stein, köşeyi dönüyor.

Tredup hızla şapkasını alnına indiriyor. Stein'la çabuk çabuk bir şeyler konuşan Gareis onları görmeden, yarım metre yanlarından geçip uzaklaşıyor.

"Tanrım, neyi var Belediye Başkanı'nın?" diye Elise konuşuyor. "Max, gözlerindeki bakış çok ürkütücüydü."

"Neyi mi var?" diyor Tredup. "Yazdıklarımdan dolayı çok öfkeli... Bugünkü yazımda biraz överim, yine kendine gelir, güneş ışıldar."

Fakat Tredup'un yüzü kireç gibi. Üşüyor.

2

Tredup, eşine salonda güzel bir yer ayırmıştı. Önden üçüncü sırada, hemen ilk iskemlede oturuyordu. Kendini iyi hissetmezse kalkıp çabucak salondan çıkabilirdi. Kendisi de gazetecilerin masasına oturmuş, önemli bir şey yapıyormuş gibi önündeki kâğıtları karıştırıyor. Ne de olsa izleyicilerin gözleri duruşmaya katılan gazetecilerin üzerinde de geziniyor.

Duruşma başlamak üzere. Mübaşir, dosyaları getiriyor. Ardından sanıklar iki görevlinin eşliğinde içeriye giriyor. Onları avukatları izliyor. Fakat çok durmadan tekrar salondan çıkıyor.

Tredup'la Elise arada sırada bakışıyorlar. Adam, gözlerini açarak her değişikliğe eşinin dikkatini çekiyor. Birbirlerine gülümsüyorlar.

Yargıç, mahkeme heyeti üyelerinin eşliğinde salona giriyor. Avukat da salona dönüyor. Herkes ayağa kalkıyor. İki savcı, koşar adımlarla gelip yerlerini alıyor. Ve salonunun kapıları kapanıyor.

Mahkeme Başkanı suratı biraz asık, hızlı hızlı konuşmaya başlıyor, "Tanıkların yapacağı açıklamalara başlamadan, sözü Belediye Başkanı Gareis'a veriyorum. Kendisi kişisel bir açıklama yapacak."

Tredup'un yüreği hızla atmaya başlıyor.

Kapı açılıyor ve Belediye Başkanı içeriye giriyor. Üzerinde her zamanki gibi koyu renk bir takım var. Cüsseli vücuduyla, başı biraz basın masasına dönük yargıcın önünde duruyor.

Tredup, başını önüne eğiyor. Hissediyor, karşı koyamayacağı bir şey üzerine geliyor.

"Ben bugün..." diye Belediye Başkanı konuşmaya başlıyor. Öfkeli bakışları elinde tuttuğu gazetede. "Ben bugün, mahkeme heyetinden kişisel bir açıklama yapmam ricasında bulundum. Gördüğünüz bu gazete –adını açıklayabilirim–, Altholm ve çevresinde okunan *Pomeranya'dan Günü Gününe Haberler Gazetesi* dünkü duruşmadan söz ederken özellikle benim açıklamalarıma yer vermiş. Ancak ben yazılanları protesto etmek zorundayım.

Birinci sayfadaki haberin büyük başlığı: 'Köylüler Davasında Beklenmeyen Gelişme – Belediye Başkanı İfade Vermekten Kaçınıyor!..'

Şimdi burada kesinlikle şunu belirtmek isterim: Ben ifade vermekten kaçınmadım. Dün söz konusu olan, yapacağım açıklamaların Eyalet Yönetimi tarafından nereye kadar onaylanacağı idi. Bu konu açıklığa kavuşunca, daha doğrusu hükümetimden gelecek talimat kapsamında ifade verecek veya vermeyecektim. Bu nedenle gazetede yazan 'ifade vermekten kaçınıyor' açıklaması kesinlikle bir yalandır!"

Tredup, şişman, beyaz yüzdeki öfkeli gözlerin üzerine dikilmiş olduğunu seziyor. Son kelimelerin ardından, sürekli önüne bakan yargıcın başını birkaç kez salladığını da görüyor.

"İfade vermekten kaçınma söz konusu olmadığı gibi davada da beklenmeyen bir gelişme yaşanmadı. Dolayısıyla bu haberde iki yalan bir arada.

Konuyu saptıran böylesine gerçekdışı bir gazete haberini huzurunuzda protesto ediyorum. Tabii burada görevlerini mükemmel ve gerçeklere sadık kalarak yerine getiren diğer basın mensuplarına olan saygımı da özellikle belirtmek istiyorum.

Kendini bilmeyen birinin denetimsiz yazıp çizdiklerinden korunmamı talep ediyorum. Bu nedenle de böyle girişimlerden mahkemenizin kişiliğimi koruması ricasında bulunuyorum."

Gareis, başını çevirip Mahkeme Başkanı'na bakıyor. Yargıç, başı önünde bir şeyler yazıyor. Belediye Başkanı hafifçe eğilip heyeti selamladıktan sonra salondan çıkıyor.

"Vay canına, durum kötü. Söyledikleriyle heyeti etkilemiş gibi..." diye mırıldanıyor *Halk* gazetesinden Pinkus.

Salonda mırıldanmalar başlıyor. Gareis'ın konuşması sırasında, iskemlelerinde hareketsiz oturmuş olan izleyiciler kıpırdanmaya başlıyor.

Tredup bir süre bakışları üzerinde hissediyor. Sonra insanlar baş başa verip aralarında fısıldaşıyor, "Evet, soluk yüzlü şu zayıf adamı kastediyor..."

Tredup uzun süre başını kaldırıp salondakilere ve mahkeme heyetine bakmaya cesaret edemiyor. Biliyor, artık sonu geldi. Önce fotoğraflar nedeniyle yaşadıkları, ardından bomba olayı nedeniyle tutuklanması, şimdi de gazetede çıkan yazısı... Bir daha kendine geleceğini, ayakları üzerinde duracağını sanmıyor.

Başını kaldırıyor, salona bakmak zorunda. Karısının bakışlarıyla karşılaşıyor. Elise, ona cesaret vermek, seni terk etmeyeceğim demek istermiş gibi gözleriyle gülümsüyor. Eski günlerinde olduğu gibi gözleri capcanlı, bir Noel ağacı gibi ışıl ışıl.

Tredup başını önüne eğiyor. Kendini çok kötü hissediyor. Elise'nin bakışlarından çok Stuff'un şimdi yanına gelip ona, "Moruk deve, boş ver böyle şeylere!" demesini istiyor. "Bugün sana, yarın bana yaparlar. Sırıt, maymun herif!"

Fakat Stuff, bakışlarıyla ona tokat atıyor.

3

Bay Heinsius, *Haber* gazetesinin patronu büyük Heinsius, duruşma boyunca en arka sırada oturmuştu. Bay Heinsius burada olduğunu hiç kimse görsün istemiyordu. Gazetesini, basın masasında oturan ve haberi yazacak olan Blöcker temsil ediyordu.

Bay Heinsius, salonda tanınmak istemediği için keçe şapkasını iyice yüzüne indirmiş, ceketinin yakalarını kaldırmıştı. Omuzlarını kısmış, Altholmlular arasında oturmuş, sağında solundakilerin neler konuştuğunu dinlemiş, halkın söylediklerinden görüşlerini oluşturmuştu.

Tredup, yaşamında hiç şansı olmayan insanlardan biriydi. On iki duruşma sürmesi beklenen davanın sadece ilk ikisine katılmış olan Heinsius, o gün Gareis'ın *Günü Gününe* gazetesine yaptığı saldırıya tanık olmuştu. Belediye Başkanı'nın açıklamaları bittikten sonra fazla beklememiş, hızla salonu terk etmişti.

Şimdi *Haber* gazetesine giderken sürekli aynı kelimeleri mırıldanıyor: Haber gerçekdışı, konuya yanlış eğiliyor. Bir amatörün çabucak karaladığı bir haber...

Yol boyunca öfkesi artıyor. Tredup'a bu görevi verirken onunla konuşmamışlardı. Trautmann'la Gebhardt başlarına ne geleceğini şimdi göreceklerdi. Her şeyi oldu bittiye getirmişlerdi. Stuff'un görevi bir anda Tredup'a verilmişti.

Heinsius'un bir kuzeni var. Yazmayı seven genç bir delikanlı. Lise yıllarında kompozisyondan sürekli en iyi notu alırdı. İşini bilmeyen birinin çabucak karaladıklarıysa vicdansızlıktı. Şimdi göreceklerdi onsuz nereye varacaklarını.

Heinsius kapıyı vurmadan hızla patronun bürosuna giriyor. "Bay Gebhardt! Size henüz telefon etmediler mi? Hiçbir şeyden haberiniz yok gibi! Bay Trautmann'ın da burada olması güzel! Koşa koşa geldim, nefes nefeseyim!"

Odadaki iki adam şaşkın şaşkın bakıyor.

"Heinsius, ne oldu, söyleyin Allah rızası için..." diye Trautmann homurdanıyor.

Patronu da, "Yine bir şey mi oldu?" diyor.

"Evet. En iyisi *Günü Gününe*'yi hemen kapatmak! Devralırken Bay Schabbelt'e ne ödemiş olduğunuzu bilmiyorum. Bunu kimse bana söylemedi. Fakat Bay Gebhardt o para artık kayıp! Paranız battı Bay Gebhardt!"

Gebhardt ayağa kalkıyor. Masasında duran gazete destesini önce sağdan sola, sonra soldan sağa itiyor. "Bay Heinsius, ne olup bittiğini sırasıyla bana anlatmanızı rica edeceğim..."

Heinsius şaşırıyor. "Bay Tredup henüz haber vermedi mi?.. Mesleğinden doğru dürüst anlamayan birine görev verildi mi işte böyle olur. Bugüne kadar ben Gareis'ın söylediklerini ve yaptıklarını bir kez olsun onaylamamışımdır. Ancak şimdi Tredup'u vicdansızlık, sansasyon düşkünlüğü ve beceriksizlikle suçlarken çok haklıydı. Bunu mahkeme heyetinin karşısında yaptı, Bay Gebhardt! Söylediklerini bütün Altholmlu katılımcılar duydu.

Gareis her şeyi yargıcın, avukatın, savcının ve Alman basınının karşısında söyledi! Taraf tutan, yalan dolu, saçma bir haber!.."

Trautmann homurdanıyor, "Bay Gebhardt, bırakın konuşsun dursun! Söylediklerini dinlemezsek, beş dakika sonra bütün gerçeği kendiliğinden anlatır."

Fakat Gebhardt biraz heyecanlı, "Tredup yine kötü bir şey yapmışa benziyor. Bay Trautmann, o adamı işe alma önerisi sizden gelmişti!"

"Benden mi? Bay Gebhardt, suçlamayın lütfen beni böyle! Stuff'la sözleşmeyi yapmış olan kimdi? Sonra da Stuff'dan ne olursa olsun kurtulmak isteyen kimdi? 'A' diyen 'B' de demek zorundadır. Tredup'a Stuff'un görevini devralacağı sözünü birlikte vermiştik. Bay Gebhardt, ben tek başıma olsaydım ona böyle bir sözü vermezdim. Hayır, Bay Gebhardt!"

"Sözünü ettiğiniz yazının çıktığı *Günü Gününe* yanınızda mı? Heinsius, gösterin bir bakayım!"

"Eğer bir öneride bulunmama izin verirseniz..." diye Heinsius az önce homurdanmış olan Trautmann'a bakarak yumuşak bir sesle konuşuyor. "Hemen mahkeme salonuna birini yollar Tredup'u çağırırdım. Böylesine bir yüz karasının yüzünü izleyicilerin daha çok görmesine gerek yok!"

"Ne olduğunu ben hâlâ bilmiyorum," diye gazete patronu sesini yükseltiyor.

"Az önce de söylediğim gibi Gareis, mahkeme heyeti karşısında yaptığı konuşmayla Tredup'un saçmalıklarına resmen itiraz etti. Her şey gerçekdışı, taraf tutarak, vicdansızca yazılmış şeyler..."

"Buraya kadar anladım. Fakat Tredup'u geri çekersek *Günü Gününe*'ye kim yazacak?"

"Blöcker'in mahkeme haberlerini kullanabilirsiniz!"

"Olabilir. Önce yollayın birisini mahkemeye."

Heinsius bürodan çıkar çıkmaz Trautmann konuşuyor, "Niçin Heinsius'un önerilerini yerine getirecekmişiz? Gareis sık sık sağa sola çatar. Önemsememiz gerekmiyor."

"Belki bu gelişme, Tredup'dan kurtulmamız için iyi bir olanak," diye patronu mırıldanıyor.

"Bana göre hava hoş. Fakat Bay Gebhardt, size başka bir şey söylemek isterdim. Eğer Heinsius karısının kızkardeşinin oğlu genç Marquardt'ı bize kakalamak istiyorsa çok yanılıyor. Herifçioğlu daha yirmi iki yaşında. Gece gündüz meyhanelerden çıkmıyor." Bir an sustuktan sonra, "Söylendiğine göre frengiye yakalanmış..." diye fısıldıyor.

Heinsius dönüyor.

"Gösterin bakayım, Gareis'ın öfkelendiğini söylediğiniz şu yazıyı! Hem Gareis öyle önemli biri sayılmaz. Bakalım ne yazıyor? 'Beklenmeyen Gelişme', 'İfade Vermekten Kaçınıyor!' Hepsi bu mu? Peki Blöcker ne yazmış? *Haber*'i verin bakayım. 'Belediye Başkanı Gareis ifade vermekten kaçındı.'" Gebhardt başını kaldırıp karşısındaki adama bakıyor. "Size bir şey söyleyeyim mi, Heinsius!.."

Heinsius hemen yanıt vermiyor. Sonra, "Fakat biz konuyu Tredup kadar sansasyona kaçan bir haber yapmadık," diye konuşuyor. "Tredup'un başlığı boydan boya. Bizde ise tek sütuna sıkıştırılmış. Tredup'da iri punto, kara harflerle, bizde çok daha küçük. Hem şunu da belirtmek isterim..." Heinsius sesini yükseltiyor, "... önemli olan sonuçtur. Gareis bizim yaptığımız haberin tarafsız olduğunu açıkladı ve sadece Tredup'un yazdıklarını kıyasıya eleştirdi. Bu okurları etkiler. Şimdi onlar iki gazeteyi birbiriyle karşılaştırmayacak mı sanıyorsunuz?"

Patronu homurdanıyor, "Sizin öneriniz üzerine Tredup'u buraya çağırttım. Fakat şimdi inat ederse ne olacak?"

"Bay Gebhardt o inat etmeyecektir! Gareis'ın duruşmada söylediklerini yüzüne tekrarlayın..."

"Heinsius, sizin yaptığınız da saçma," diye Trautmann atılıyor. "Sinirlerinizin evde kalmış yaşlı bir kızdan hiç farkı yok. Patronun kafasını sürekli karıştırıp duruyorsunuz. Bu konunun altından kalkabilecek tek insan benim." Sonra patronuna dönüp devam ediyor, "Bırakın onunla ben konuşayım Bay Gebhardt. Ben Tredup'u kapının önüne koymasını bilirim..."

"Hayır, ben onunla..."

"Olmaz Bay Gebhardt. Böyle sorunlu şeyler size göre değil. Çünkü bu konular, söz konusu olduğunda siz bir çocuk kadar yumuşaksınız. Karşınızdakinin gözleri yaşardığında hemen eline beş mark tutuşturursunuz. Ben altından kalkarım..."

"Yapın bakalım..."

4

İçeriye girmeden önce usulca kapıyı tıklatmıştı.

Şimdi Tredup kapıda durmuş, masanın çevresinde toplanmış olan üç adama bakıyor. Koşar adım geldiği için nefes nefese kalmış. Vermiş oldukları kararı bir an önce duymak istiyor. Ve duyacaklarından çok korkuyor.

İçeriye girerken vermiş olduğu selama sadece Trautmann, "Merhaba, Tredup," diye kısa bir yanıt veriyor ve onu tepeden tırnağa şöyle bir süzüyor. "Sizi niçin buraya çağırmış olduğumuzu sanırım biliyorsunuz. Bakışlarınızdan içinizin pek rahat olmadığını anlıyorum. Yoksa yanılıyor muyum?"

Odada hiç kimse konuşmuyor. Gazete patronu, bakışları önünde oturmaya devam ediyor. Heinsius duvardaki tablonun altındaki imzadan ressamın adını çözmeye çalışıyor. Tredup'un yüzüne bakan tek kişi Trautmann. Sonra yanına sokulup kabahat işlemiş olan oğluna acırmış gibi, bir elini omzuna koyuyor.

"Gazetecilik saltanatınız son buldu Tredup! Bunu siz de biliyorsunuz. Üzülmeyin, Kayser Friedrich de sadece doksan dokuz

gün tahtında kalmıştı. Üstelik tahttan inmesinin suçu onda değildi. Siz daha gençsiniz. Önerim buradan çekip gidin. Atholm'da çok olaya bulaştınız."

Sessizlik. Tredup'un bakışları donuk. Bir şey söylemek için dudaklarını oynatmak istiyor. Sonunda ağzından birkaç kelime dökülüyor: "Acaba ilan toplayıcısı olarak... Bay Gebhardt, beni yine ilan toplamaya yollasanız..."

Trautmann atılıp sözünü kesiyor, "Tredup siz de biliyorsunuz ki bu artık mümkün değil. Önce fotoğraflar nedeniyle çıkan o dedikodu, ardından tutuklanmanız. Evet, suçunuz yoktu, ancak böyle şeyler insanların zihninde yer eder. Okurlar böyle şeyleri sevmez. Şimdi de gazetedeki son yazınız. Tredup, siz de biliyorsunuz gazetede size arka çıkan ben olmuştum. Stuff'un yerine size görev vermesini patrona ben söylemiştim. Anımsıyorsunuz, öyle değil mi? Ne de olsa yanınızda konuşmuştuk. Şimdi de size, buradan çekip gidin, diyorsam çekip gitmelisiniz! Bu sizin için en iyisi olacak..."

Tredup yutkunuyor. Ne söyleyeceğini bilmiyormuş gibi omuz silkiyor. Sonra da, "Maaşım..." diye mırıldanıyor.

Bunu duyan Trautmann öfkeleniyor. "Maaş mı? Bugün ayın üçü. Şu âna kadar iki buçuk gün çalıştınız. Ayda yirmi beş iş günü görevdesiniz. Bu da günde sekiz mark demektir. Net alacağınız yirmi mark. Sizden o yazı nedeniyle tazminat talebinde bulunmamızı ister misiniz? Ne de olsa *Günü Gününe*'ye zarar verdiniz. Hayır Tredup, bir de maaş istemekle utanmazlık yapmaya kalkışmayın. Bay Gebhardt'ın size hoşgörülü davrandığına şükür edin! Onun yerinde başka bir patron olsaydı aleyhinizde dava açar, tazminat isterdi. Fotoğraflardan para kazanmış olmalısınız. Sizden tazminat talep edebilirdik..."

Tredup başı önünde, kolları iki yanında sarkmış bir süre öyle duruyor. Sonra beklenmeyen bir şey yapıyor, odadakilere bakıp, "İyi akşamlar," diyor ve arkasını dönüp odadan çıkıyor.

Üç adam bakışıyorlar. Bay Gebhardt hızla konuşuyor, "Trautmann peşinden gidin. Verin ona yüz mark... Hayır, elli mark da yeter!"

Trautmann, umursamaz gibi mırıldanıyor, "Ah, boş verin! Paraya yazık değil mi? Şu sıralar bizim de paraya gereksinimimiz var. Bay Gebhardt siz hep böylesiniz. Karşısınızda biri hüzünlendi mi hemen yumuşuyorsunuz. Tredup karnını doyurmasını bilir. Onun gibisine hiçbir şey olmaz."

5

Tredup *Günü Gününe*'den çıktığında eşi Elise'nin onu beklediğini görüyor. Kadın koluna giriyor, yüzüne bakıyor ve "Haydi, gel benimle Max!" diyor.

Burstah Caddesi'ne sapıyorlar, hiç konuşmadan yürüyorlar, sonra Stolper Caddesi'ne giriyorlar. Yavaş yavaş yürüyorlar. Adamın başı önünde, kadın sesini çıkarmıyor.

Elise, eşinin koluna girmiş, eliyle sakin sakin kolunu okşuyor. Çok yavaş adım atıyorlar. Kadının hamile olduğu iyice görülüyor.

Az sonra evlerine varıyorlar. Elise, ayağıyla kapıyı itiyor. Bahçeyi geçip evinin önünde duruyorlar. Adam karısının kolundan çıkıyor; kadın, çantasından anahtarını alıyor, kapıyı açıyor. Tredup, üzerindekileri çıkarmadan, başında çapkası, üzerinde paltosuyla doğruca masaya gidip oturuyor ve gözlerini boşluğa dikiyor.

Kadın konuşuyor, "Hans, jimnastik kursunda. Grete de sınıf arkadaşına uğrayacaktı. Okulda Noel hazırlıklarına başlıyorlarmış."

Kocası sesini çıkarmıyor.

Kadın konuşmaya devam ediyor, "Bana kalırsa buradan ayrılıp Stargard'a yerleşelim. Hem kız kardeşim Anna da orada yaşıyor. Annem babam da yakındalar. Gerektiğinde bize yardımcı olurlar. Bugüne kadar onlardan hiçbir yardım istemedik."

"Cebimizdeki biraz parayla gerekebilir!" diye kocası alay eder gibi konuşuyor.

"Çok küçükten başlamalıyız. İlk günlerde esnaftan veresiye alışveriş yaparız. Başaracağız. Önemli olan yeni bir başlangıç yapmak."

"Hayır, hayır ve yine de hayır!" diye adam birden bağırıyor. "Bir kez daha yeniden başlamayacağım. Ben sayısız yeni başlangıç yaptım, fakat her defasında batağa saplandım. Ne çok yeni ümitlere kapıldım, çok çaba gösterdim ve sonunda hep başarısız oldum. Bak Elise, elinde hiçbir şeyi olmayan, bizim gibi yaşamaya mahkûmdur. Didinip çırpınmanın hiç anlamı yok."

Kadın yanındaki adamın başını okşuyor. "Şimdi üzgün olmanı anlıyorum. Kendilerine hep iyi davranmaya çalıştığın insanların seni yolda bırakması büyük bir alçaklık.

Fakat Max, sen şimdi aşırılığa kaçmamalısın. Çocuklarımızı büyütüp yetiştirmesini başardık. Grete ev işlerinde bana yardım etmeye başladı. Hans da çok aklı başında bir çocuk. Unutma ikisi de güzel çocukluk yılları geçirdi. Bunu onlara sağlayan sensin Max."

"Hayır, Elise sensin..."

"Onlar senin sayende böyle yetişti Max. Babaların sürekli sarhoş olduğu, çocuklarına kötü davrandığı, onları korkuttuğu, sürekli dayak attığı aileleri düşünsene. Sen çocuklarımıza karşı hep iyisin, ev ödevlerinde yardımcı oluyorsun, onlara oyuncaklar yapıyorsun. Geçenlerde Hans'ın akvaryumuna balık bulmak için ne kadar uğraştığını, sonunda bir tanışının sana dört balık hediye

etmiş olduğunu unuttun mu? Başka baba olsa bu kadar çaba göstermezdi. Akşamları yorgun argın eve gelmene karşın kapı kapı dolaşmıştın."

Tredup, karısının söylediklerini dinliyor. Yüzü biraz canlanır gibi oluyor.

"Aile yaşamımızda hiç ileri adımlar atmamış olduğumuz da doğru değil. Unutma son aylarda kendimize giysiler ve çamaşırlar almayı başardık. Evlendiğimizden bugüne hiç bu kadar çok çorabımız olmamıştı. Evde bir kıyıda üç yüz markımız var. Gizlediğin dokuz yüz doksan markı da unutma..."

"Ona şimdiye kadar dokunmamamız ne iyi oldu, öyle değil mi?"

"Bence en iyisi hemen bugün o parayı alman. Yarın sabah da ilk trenle Stargard'a gidersin. Anna'ya seninle bir mektup yollarım. Onun evinde kalabilirsin. Sana yemek de yapar. Hiç önemli değil, ileride biz de ona bir iyilik yaparız.

Stargard'a yerleşeceğimiz bir oda ararsın, mobilyasız, fakat önünde birazcık bahçesi olursa çok sevinirim. Yarın akşam da bana kart yollayıp yeni adresimizi bildirirsin. Hemen eşyalarımızı toplarım. Aradan üç gün geçmeden de Stargard'a yerleşmiş oluruz."

"Evet," diye mırıldanıyor kocası. "Evet..."

"Göreceksin Stargard'da insanların ne kadar cana yakın olduğunu. Onlar sıradan Altholmlulara hiç benzemez." Yüksek sesle gülüyor. "Hele şu 'Tanrı Franz'ı korusun' dedikleri adamı bir tanısan gülmekten yerlere yatarsın. Her neyse, anlatırım ileride..."

"Fakat Elise..." diye kocası heyecanla konuşuyor, "parayı almak için bu akşam Stolpermünde'ye gitmek istiyorsam hemen yola koyulmalıyım. Saat dördü on geçerken kalkacak trene binmek için çabucak istasyona gideyim."

"Haydi Max, koş!"

"Ah Elise," diyor kocası yerinden kıpırdamadan. "Buradaki yaşamın pisliklerinden ve yalan dolanından kurtulalım, vicdan azabı çekmeden yine namusumuzla yaşayalım."

"Haklısın Max. Fakat hemen yola koyulmalısın!"

"Evet, gitme zamanı geldi."

"Ne zaman döneceksin?"

"Saat onu beş gece. On buçukta buradayım."

"Başarılar, tatlım."

"Öpücükler, şekerim."

Genç kadın hızlı adımlarla Stolper Caddesi'nde uzaklaşan ve az sonra köşeyi dönüp gözden kaybolan kocasının peşinden bakıyor.

6

O gün öğleden sonra mahkemede sıra Altholm Emniyeti'nin yolladığı tanık polislerin dinlenmesinde.

Ancak duruşma başlar başlamaz savunma avukatı, Stolpermündeli çiftçi Banz'ın, öngörülmemesine karşın tanık olarak dinlenmesini talep ediyor. Adı geçen kişinin yürüyüş sırasında ağır yaralandığını, hâlâ sağlık sorunları yaşadığını ve bugün salonda olduğunu açıklıyor. Tanıklık sırası kendisine geldiğinde ikinci kez Altholm'a yapacağı bir yolculuğun ona daha çok sağlık sorunları yaşatacağını söylüyor.

Savcı ise bu talebe karşı çıkıyor, "Tanık olarak takdim edilen Bay Banz'ı Savcılık kesinlikle tanımamaktadır. Yürüyüş günü ağır yaralanmış olduğu iddia edilen Banz'dan hiçbir polis raporu söz etmemektedir. Duruşma öncesi Savcılığımıza ulaştırılan bilgilerde mahkeme heyetinin, kim olduğu bilinmeyen Bay Banz'ın tanık olarak davet edilmesine karar verdiği de yer almamaktadır. Bu kişinin tanık olarak dinlenmemesini talep ediyorum."

Savunma avukatı ise adı geçen kişinin resmî makamlarca tanınmamasının nedenini, uzun süre, kimseden habersiz, ağır yaralı durumda, çok uzaktaki çiftlik evinde yatmış olmasıyla açıklıyor. Bu tanığın şimdi dinlenmesinin önemine değiniyor.

Savcı, mahkeme heyetinin karar vermesini talep ediyor.

Mahkeme heyeti duruşmaya ara verip kısa bir görüşmeye çekiliyor. Üç dakika sonra açıklanan karara göre, tanık dinlenecek.

Salonun kapısı açılıyor ve Stolpermündeli çiftçi Banz içeriye giriyor.

İriyarı, konuşmasını sevmeyen, hep telaşlı biri olan Banz heyecanla mahkeme heyetinin oturduğu masaya doğru yürürken birkaç kez tökezliyor. Bir elinde bastonu var, diğer elinde beyaz bir torba taşıyor. Yargıcın karşısında durur durmaz hemen konuşmaya başlıyor, "Sayın Başkan, size söylemek istediğim..."

Yargıç, elini kaldırıyor. "Bir dakika. Konuşmanıza hemen izin vereceğim. Fakat öncelikle kim olduğunuzu bilmek istiyoruz. Soyadınız Banz, öyle mi?"

Karşısındaki adam homurdanır gibi, "Evet, Banz," diyor.

"Ön adınız?"

"Albin."

"Kaç yaşındasınız, Bay Banz?"

"Kırk yedi."

"Evli misiniz?"

"Evet."

"Çocuğunuz var mı?"

"Evet, dokuz."

"Yaşadığınız çiftliğin oldukça sapa bir yerde olduğu doğru mu?"

"Sayın Başkan, bana bütün yıl tek insan uğramaz. Benim yaşadığım yerde sadece martılarla tavşanlar vardır."

"Bay Banz, açıklama yapmadan önce yemin etmeniz gerekiyor. Burada söyleyeceklerinizin gerçek olduğu üzerine yemin etmek zorundasınız... Savcı Bey, buyurun."

"Savcı olarak tanığın yemin ettirilmesine karşıyım. Az önce savunma avukatının yaptığı açıklamaya göre tanık polislerin kendisini yaraladığını iddia ediyor. Tanığın öne sürdüğü yaralanma, cezayı gerektiren bir suçu işlerken gerçekleşmiş olabilir. Tanığa şu anda yemin ettirilmemesi talebinde bulunuyoruz."

Avukat, bu arada mahkeme heyetinin oturduğu masaya sokulmuştu. "Tanığın yemin etmemesi için hiçbir neden görmüyoruz. Tanık bir bardak bira içmek isterken yaralanmış. Kanımızca bu cezayı gerektiren bir suç değildir."

Mahkeme heyetinin başkanı hafifçe gülümsüyor. "Benim görüşüme göre, tanığın yemin ettirilmesini, sorgusunun bitimine kadar erteleyebiliriz. Beyler bu önerimi kabul ediyor mu?"

Savcıyla avukat, masalarına dönüyor. Banz ne olduğunu ve ne yapacağını bilmiyormuş gibi öyle duruyor.

"Evet Bay Banz, o pazartesi günü Altholm'da yaşadıklarınızı anlatmaya başlayabilirsiniz. Ayakta durmanız mümkün mü yoksa bir iskemle getirmemi ister misiniz?"

"Sayın Başkan ayakta durabilirim. Ben Altholm'da oturmayacağım... Evet, o gün tren istasyondan kente doğru yürüyordum..."

"Bir saniye. Altholm'a niçin gelmiştiniz? O gün yürüyüş yapılacağını duymuş veya gazetede okumuş muydunuz?"

"Bana anlatmışlardı."

"Kim anlatmıştı?"

"Şimdi anımsamıyorum. Birilerinden duymuştum.

"Fakat çiftliğinizin sapa bir yerde olduğunu, kimsenin oraya uğramadığını söylemiştiniz!"

Banz, bir an yanıt vermeden öyle duruyor. Yanakları kıpkırmızı oluyor. Sonra iki elini mahkeme heyetinin oturduğu masaya

dayıyor ve bağırmaya başlıyor: "Yargıç Bey! Yargıç Bey! Siz bana ne yapmak istiyorsunuz? Yargıç Bey, beni çıldırtmayın! Ben hakkımı arıyorum! Hakkım olanı istiyorum!"

Sonra bir elinde tutmakta olduğu torbayı açıyor. İçinden çıkardığı kirli bir kumaş parçasını önüne fırlatıyor.

"Başkan Bey, bu benim şapkam. O gün başımdaydı! Vurup parçaladılar, akan kanlar hâlâ üzerinde. Ben artık sakat bir insanım! İşte Altholm bu, Başkan Bey! Az önce dışarıda besili boğayı andıran polis memurlarını görünce öfkemden çılgına döndüm, Başkan Bey! Şimdi siz de kalkmış bana o gün yürüyüş olacağını kimin söylemiş olduğunu soruyorsunuz! Adalet bu mu? Sizin bana öngördüğünüz adalet bu mu, Başkan Bey? Ben hakkımı arıyorum..."

Çiftçi Banz'ın ağzında köpükler beliriyor. İki mübaşir, koşarak yanına geliyor. Avukatla savcı da masaya doğru yürüyor. Ne olduğu görmek isteyen insanlar ayakta.

Mahkeme Başkanı masaya sokulanları eliyle uzaklaştırıyor. Sonra ayağa kalkıyor, üzerindeki cübbenin yere sürünen eteklerini toplayarak masanın çevresinde dolanıyor ve öfkesi tepesine çıkmış adamın yanına gidiyor. Mübaşirlerden birine, "Bir bardak su getirin," diyor.

"Hayır, Başkan Bey, teşekkür ederim. Fakat ben susuzluktan öleceğimi bilsem de Altholm'da artık tek yudum su içmeyeceğim."

Başkan, dikkatle karşısındaki adamın yüzüne bakıyor ve "Bay Banz siz hep böyle sinirli misinizdir?" diye soruyor.

"Başkan Bey, yürüyüşten önce ben dünyanın en sakin insanıydım..."

"Savcı Bey, söylemek istediğiniz bir şey mi var?"

"Tanık az önce 'besili boğayı andıran polis memurları' demişti. Bu gibi sözleri bir daha tekrarlamaması için dikkatinin çekilmesini talep ediyorum."

Mahkeme Başkanı o gün ilk kez öfkeleniyor. "Savcı Bey, duruşmayı nasıl sürdüreceğime karışmanızı size yasaklıyorum! Sanırım anlaşıldı?"

"Bu durumda bize tanığa karşı devlet memuruna hakaretten suç duyurusunda bulunmaktan başka çıkar yol kalmıyor."

Mahkeme Başkanı, "Buyurun!" diye sert bir yanıt verdikten sonra sesini yumuşatarak devam ediyor. "Tanıklar istedikleri gibi konuşabilir. Evet Bay Banz şimdi devam edebilirsiniz. Lütfen başınıza neler geldiğini anlatın. Tren istasyonundan kente doğru geliyordunuz. Saat tahminen kaçtı?"

"Başkan Bey, bana yürüyüşü kimin söylemiş olduğunu sormuştunuz. Ben o gün Stolpe'de Maliye dairesindeydim. Trende herkes yürüyüşten söz edip duruyordu. Maliye ve meyhanede de insanlar köylülerin yürüyüş yapacağını anlatıyordu."

"Siz de katılmaya karar verdiniz, öyle mi? Franz Reimers'in kim olduğunu biliyor muydunuz?"

"Başkan Bey, onun kim olduğunu çocuklar bile bilir."

"Evet. Sonra trene binip Altholm'a geldiniz, doğru mu?"

"Çiftliğime en yakın tren istasyonu yedi kilometre uzakta, Başkan Bey. Sabah yapılacak ilk iş hayvanların bakımıdır. Bu nedenle saat bir trenine bindim. Saat üçü az geçe de Altholm istasyonunda indim. Karşıma ilk çıkana, köylüler yürüyüşünün bitip bitmediğini sordum. Sorduğum kişi polis değildi. İstasyon çevresinde tek polis dikkatimi çekmedi. Adam yürüyüşün devam ettiğini söyleyince Burstah'dan aşağı indim. Ortasında o çıplak herifin durduğu alana varınca..."

"Kahraman Anıtı," diye Mahkeme Başkanı konuşuyor.

Bir an sözü kesilmiş olan Banz hızlı hızlı devam ediyor, "Çıplak herif, dedim ya... İşte o anda olup bitenleri bütün dehşetiyle yaşadım, Başkan Bey. Tarif etmek mümkün değil, Başkan Bey. Polislerin köylüleri nasıl dövdüğünü görünce her yanım tutuldu."

Banz şimdi sakin konuşuyor. El kol hareketlerine ve ağzından çıkan sözlere dikkat ediyor gibi. Duruşmayı yöneten Eyalet Mahkemesi Başkanı yargıç ona bir an merakla baktıktan sonra, "Peki, lütfen devam edin!" diyor.

"İşte tam o anda mavi üniformalı adamın teki haykırarak üzerime atıldı: 'Köpekler, çabuk dağılın!' Ben ise çok sakin yanıt verdim: 'Memur bey, biz köpek değiliz, fakat üstlerimizin sözünü dinleriz. Şimdi bir bira içmeye gidiyorum.' Ve arkamı dönüp en yakın meyhaneye doğru yürüdüm. Tam birkaç basamak merdiveni çıkıyordum ki kafama ağır bir cisimle vurulduğunu hissettim. Başkan Bey, ben tam iki ay hasta yattım. Bugün ne durumda olduğumu işte gözlerinizle görüyorsunuz. Başkan Bey, ben güçlü kuvvetli adamın biriydim!"

Bir süre hiç kimse konuşmuyor. Uzun bir süre.

Banz'ın huzursuz olduğu belli. Ne yapacağını bilmiyormuş gibi hareket edip duruyor. "İşte böyle Başkan Bey. Bana çok zarar verdiler."

"Evet, Bay Banz. Eğer sakinleştiyseniz, size bazı şeyler sormak istiyorum."

"Sakinim, Başkan Bey. Arada sırada ani bir iç huzursuzluğu hissediyorum. Fakat sonra yine geçiyor, bir koyun kadar uysal oluyorum."

"Evet, Bay Banz. Burstah'dan aşağı inerken alandaki çatışmayı görmüştünüz. Acaba olaylara yaklaşık ne kadar uzaktaydınız?"

"Ne kadar mı uzaktaydım? Tanrım, yüz, belki de iki yüz metre..."

"Az önce söylediğiniz gibi Kahraman Anıtı'na yakın durmuştunuz. Şu çıplak adamın yakınında. Sonra biraz daha ilerlediniz mi?"

"Evet, Başkan Bey."

"Fakat niçin? Kavgadan uzaklaşılır. Siz ise kavga edenlere sokulmuşsunuz. Yoksa yandaşlarınıza destek mi olmak istemiştiniz?"

"Hayır, böyle bir şey düşünmemiştim Başkan Bey. Sadece ne olduğunu görmek istemiştim. Fakat kalabalıktan olay yerine yaklaşamamıştım."

"Peki ne kadar yaklaşmıştınız? On metre, beş metre yoksa üç metre mi?"

"Hayır Başkan Bey, o kadar yakına sokulamamıştım. En fazla on metre..."

"Polis memurları nasıl mücadele ediyordu?"

"Çok acımasızca vuruyorlardı, Başkan Bey. Evet, köylülere çok acımasız davranıyorlardı."

"Hayır, bilmek istediğim şu: Polisler size sırtları dönük mü yoksa yüzleri dönük mü duruyordu?"

Banz, biraz kararsız gibi, hemen yanıt vermiyor. Sonra, "Bazıları sırtları, bazıları da yüzleri dönük duruyordu," diye konuşuyor.

"Fakat yürüyen grupların yüzleri size dönüktü, öyle değil mi? Çünkü siz öteki yandan gelmiştiniz. Bu durumda polislerin size sırtları dönük durması gerekmiyor mu?"

"Evet, çoğunun sırtı bana dönüktü."

"Fakat hepsinin değil, öyle mi?"

"Hepsinin değildi, Başkan Bey."

Bir an ikisi de susuyor. Yargıç bir şeyler düşünüyormuş gibi.

"Bay Banz, siz tek başınıza mı duruyordunuz yoksa yanınızda başkaları da var mıydı?"

"Ben bütün gün tek başımaydım, Başkan Bey."

"Size çok yakın duranlar var mıydı?"

"Hayır Başkan Bey, bana çok yakın duran yoktu."

"Peki, yürüyüş yapanlar size uzak olmasına karşın acaba bir polis memuru niçin yanınıza gelmişti?"

"O adamın niçin yanıma gelmiş olduğunu bilmiyorum, Başkan Bey..."

"Fakat Bay Banz, az önce memurun size 'Köpekler, çabuk dağılın!' diye bağırdığını söylemiştiniz. Niçin 'köpekler' demişti?"

"Adamın bizi niçin köpeğe benzettiğini bilmiyorum, Başkan Bey."

"Hayır, siz az önce tek başınıza durduğunuzu söylemiştiniz. O zaman polis niçin 'siz köpekler' demişti? 'Sen köpek' demesi gerekmez miydi?"

"Niçin böyle söylemiş olduğunu da bilmiyorum, Başkan Bey. Fakat ağzından o kelimeler çıkmıştı."

"Anladığım kadarıyla bana bunun açıklamasını yapamıyorsunuz, öyle mi?"

"Hayır, yapamıyorum, Başkan Bey. Fakat polis memuru, kelimesi kelimesine böyle söylemişti."

Mahkeme Başkanı yine susup biraz düşündükten sonra soruyor, "Size bağırmış olan polis memurunu tarif edebilir misiniz?"

Banz hemen yanıt vermiyor. Sonra. "Biraz ufak tefekti," diyor. "Zayıftı. Asık suratlıydı..."

"Adamı şimdi görseniz hemen tanıyabilir misiniz?"

"Başkan Bey, buna pek emin değilim. O günden sonra belleğim bozuldu..."

Mahkeme Başkanı yine bir süre düşünüyor. Sonra masanın arkasında duran yardımcısı Bierla'nın yanına gidip bir şeyler söylüyor. Adam salondan çıkıyor.

Banz, biraz huzursuz, adamın peşinden bakıyor.

Mahkeme Başkanı sormaya devam ediyor, "Bay Banz, o gün elinizde bir baston vardı, öyle değil mi?"

"Evet, bastonum yanımdaydı."

"Acaba onu havaya kaldırıp adamı tehdit etmiş olabilir misiniz?"

"Başkan Bey, bunu niçin yapacakmışım?"

"Yakasından tutup biraz çekiştirdiniz mi? Eminim o gün heyecanlıydınız..."

Birden salonun kapısı açılıyor ve yargıç yardımcısı Bierla, peşinde yaklaşık yirmi polis memuruyla içeriye giriyor. Polisler, mahkeme heyetinin oturduğu masanın hemen yanında ikili sıra oluşturuyor.

"Bana oldukça karmaşık gelen ve polislerin o günkü yürüyüş sırasında nasıl davranmış olduğunu kanıtlamasını beklediğim bu Banz olayını bir an önce ve kesinlikle açıklığa kavuşturmak istiyorum. Gördüğünüz polis memurlarını bugün öğleden sonraki duruşmaya tanık olarak davet etmiştik. Eğer Bay Banz size vurmuş olduğunu söylediğiniz memur aralarında değilse yarınki duruşmaya yenilerini getirtiriz... Mübaşir Bey, ışıkları yakın!"

Spor salonu birden ışıl ışıl aydınlanıyor. Banz, yüzü kireç gibi, elindeki bastona dayana dayana ikili sıra oluşturmuş polislerin önünden yürüyor. Bir ara başını çevirip masasında tek başına oturmakta olan Belediye Meclisi Üyesi Röstel'e şöyle bir bakıyor. Stolpe'ye gitmiş olan Meier henüz dönememişti.

Mahkeme Başkanı yanına geliyor:

"Evet Bay Banz, isterseniz sıranın önünden bir kez de birlikte geçelim. Memurlara dikkatle bakın, acele etmeyin. Aradığınız kişi aralarında olmayabilir. O günkü yürüyüşe katılmış bütün memurları getirtmedik. Sesini duyasınız diye bazılarıyla da birkaç kelime konuşacağım..."

"Başkan Bey, ben göreceğimi gördüm. Memurları salondan çıkartabilirsiniz, aradığım aralarında değil."

"Sayın Başkan!" diye aniden ikinci sırada durmakta olan iriyarı Soldin bağırıyor. "Sayın Başkan. Elindeki bastonla bana vurmuş olan adam bu! Tutun onu!.."

Aynı anda Banz'ın hızla ittiği Mahkeme Başkanı sendeliyor, polislere çarpıyor. Banz, Belediye Meclisi Üyesi Röstel'in

oturmakta olduğu masaya doğru koşuyor. Yerinden fırlayan Röstel ona engel olmak istiyor, fakat o da başına bir baston yiyor. Masanın arkasındaki kapı, okulun avlusuna açılıyor. Banz kapıyı açıp dışarı çıkıyor. Avlunun caddeye açılan kapısında bir grup polis bekliyor. Banz, okul binasına koşuyor. Salondan gürültüler duyuluyor, herkes çıkış kapılarına saldırıyor, duruşmaya gelmiş tanıklar kendilerini dışarı atıyor. Savcı, "Sanıklar!" diye haykırıyor. "Mübaşir Beyler, sanıklara dikkat edin!"

Salonda tam bir kargaşa yaşanıyor.

7

Banz, nefes nefese. Bir an için okulun merdiven boşluğunda duruyor. Sağına soluna bakınıyor. Geniş merdivenler sanki insanı yukarı katlara davet ediyor. Fakat o bunun bir tuzak olduğunu anlıyor. En geç on-on beş saniye sonra bütün binada onu arayacaklarını biliyor.

Küçük bir merdiven bodrum katına iniyor. Banz aşağıya doğru koşuyor. Merdivenin bitimindeki demir kapı açık. Hatta anahtarı üzerinde. Ne güzel, deyip anahtarı alıyor, bodruma giriyor ve anahtarı kilide sokup kapıyı kilitliyor. Anahtarı kilidinde bırakıyor.

Kapkaranlık koridorda ilerliyor. Sağlı sollu bir sürü kapının önünden geçiyor. Yürüdükçe bir sıcaklık hissediyor. Kalorifer dairesi de burada. Kazanların altında ateş yanıyor. Suyun kaynamasını duyuyor. Yukarıdaki salonu ısıtmak için yakmışlar, diye düşünüyor. Yandaki bölmede kömür yığılı. Karşı bölmede istif istif odunlar. Üzerinde kuru odunların kesildiği kütük de orada. Duvarda bir balta asılı.

Bir küçük musluk, bir su kovası ve sabun da var. Aynanın yanında, kalorifere bakan adamın kömür lekeleriyle dolu mavi iş ceketi ve pantolonu duruyor.

Banz, üzerindeki ceketle yeleği çıkarıyor. Önce pantolonu ayağındaki pantolonun üzerine geçiriyor, ardından ceketi giyiyor. Sonra ceplerini boşaltıyor. Saati, çakısı ve parası dışında diğer ufak tefeği yerde duran ceketine sarıp bir çıkın yapıyor. En iyisi kazanların altındaki ateşe atıp yakmak olurdu. Fakat ceketi yeni sayılır.

Sonra çıkını kömür yığınının arkasına saklıyor. Belki günün birinde buraya gelip alırdı veya işine yarayan biri ondan önce bulurdu. Ellerini kömürlerde gezdirip yüzüne sürüyor, duvardaki aynaya bakıyor, sırıtıyor. Sonra bodrumun penceresini açıyor. Caddeyle aynı hizada. Şimdi en önemlisi kimseye fark ettirmeden tırmanıp dışarıya çıkmak. Bunu başarıp kendini caddede buldu mu dörtte üç kurtulmuş demektir.

Fakat bu öyle pek kolaya benzemiyor. Bodrum penceresinin önünden sık sık insanlar geçiyor. Banz bir süre bekliyor. Sonra sabırsızlanıyor. Koridora çıkıp yürüyor. Dış demir kapıyı birilerinin kurcaladığını duyuyor. Bodrumdaki küçük depoların kapılarını teker teker açıp içeriye bakıyor. Kapısını en son açtığı deponun bir bahçeye çıkışı var. Burada bir bisiklet durduğunu görüyor. Kalorifer sorumlusu adamın olacak, diye bir an düşünüyor.

Banz, bisikletin üzerindeki küfeyi indiriyor, caddeye bakan kapıyı açıyor. Bisikleti ite ite çıkarıyor ve kaldırıma varır varmaz üzerine atladığı gibi pedallara basıyor.

Cadde insan dolu, her yerde polisler ve bekçiler dolaşıyor. Fakat hiçbirinin gözleri görmüyor olacak. Bisikletine binmiş, yüzü gözü kömür içinde, üzerinde mavi bir ceketle tulum, yanlarından geçen Banz'ı hiç önemsemiyorlar.

Az sonra Banz, Stolpe yönünde uzanan şosede ilerliyor. Üzerindeki giysiler ve bisikletle yola daha fazla devam edemeyeceğini

biliyor. Onların çalındığını fark ettiklerinde en geç on beş dakika sonra kent dışındaki jandarmayı da haberdar edecekler, her yöne otomobiller ve motosikletler yollayacaklar. Hem daha uzun süre pedal basamayacak. Salondan kaçmak ve buraya kadar gelmek hasta vücudunu iyice tüketmişti. Bisikletin üzerinde giderken arada sırada sallandığını, gidonu zor tuttuğunu fark ediyor. Biraz sonra iniyor, bisikleti çalıların arasına yatırıyor, kendi de yanına oturuyor. Altholm'dan pek uzaklaşmış sayılmaz. Az önce Grünhof'dan geçmişti. Fakat daha öteye gitmesi mümkün değildi. Köpek herifler isterlerse yakalasınlardı! Bıçağı gırtlağına dayayacak ve elveda yaşam, diyecek!

Çalıların arkasında başı önüne düşüyor, uykuya dalıyor.

Fakat uykusu uzun sürmüyor. Soğuk toprak onu yine kendine getiriyor. Kısa bir uykuyla biraz canlanmış gibi. Çevrede hangi çiftçiyi tanıdığını düşünüyor. Benthin Baba'dan başkası aklına gelmiyor. Şimdi ona yardım edeceğini pek sanmıyor. Ne de olsa Benthin'in pantolon giymiş bir kadından farkı yoktur, diye mırıldanıyor. Hem ona uğramak için yine Altholm yönünde gitmesi gerekiyor. Bunu yapmaya hiç de niyeti yok.

Çalıların arasından gördüğü yoldan pek gelen geçen yok. Saat dört olmalı. Belki de dördü çeyrek geçiyor. Mahkeme salonundan kaçalı yaklaşık bir buçuk saat olmuştu. Onu buralarda aramıyorlar. Mutlaka Stolpe tren istasyonunda veya çiftliğinde bekliyorlar. İstedikleri kadar beklesinler!

Aynı anda bir kamyonun yaklaştığını fark ediyor. Boş balık kasaları yüklemiş. Kıyıdaki balık çiftliklerinden Stettin'e ringa balığı taşıyan kamyonlardan biri olacak, diye düşünüyor. Belki Stolpermünde'ye uğrayan da az sonra geçer? Ne de olsa balık pazarına gitmiş olan kamyonların dönüş saati.

Gerçekten de az sonra peş peşe birkaç balık kamyonu geçiyor. Banz, şoförünü tanımadığını el edip durdurmuyor. Fakat sonra

kendine geliyor, salak adam, diyor, seni tanımayan şoför, tanıyandan iyidir!

Banz, cebinden bıçağını çıkarıp bisikletin arka tekerleğine sokuyor. Bıçağı geri çekerken, lastikten boşalan hava ıslık çalıyor. Sonra bisikleti alıp şosede kamyon beklemeye başlıyor.

Uzaktan bir balıkçı kamyonu daha görününce, durması için kollarını sallıyor. Fakat şoför durmaya hiç niyetli değil. Banz kendini yolun ortasına atıyor. Şoför aniden frene basıyor. Kamyon iki yana yalpa ediyor, üzerindeki boş balık kasaları sallanıyor.

Direksiyondaki sürücü, otuz yaşlarında bir adam, küfürler etmeye başlıyor, "Lanet olası köpek herif! Aklını kaçırdın galiba! Ezip geçseydim hoşuna gidecekti galiba!"

"Beni Stolpe'ye kadar götüreceğini umuyorum," diye Banz hiçbir şey olmamış gibi konuşuyor. "Bak bisikletimin lastiği patladı."

"Bana ne senin bisikletinden!" diye öfkeli adam bağırıyor. "Salak, deli herif yürü bütün yolu!"

"Beş mark kazanacaksın!" diyor Banz ve elinde bisiklet kamyonun önünde durmaya devam ediyor.

"Lanet olsun senin o beş markına!" Adamın öfkesi geçmemiş. "Ben senin gibilerini çok gördüm. Stolpe'ye geldik mi inip bana kıçını gösterir, at bir tekme dostum, param yok, dersin!"

"Al," diyor Banz ve elindeki gümüş beşliği uzatıyor. "Çocuklarımdan biri zona hastalığına tutuldu. Üfleyerek geçiren kadınlarla görüşmeye gidiyorum."

Sürücü homurdanıyor. "Peki şu bisikleti ne yapacağız? Görüyorsun kamyon ağzına kadar dolu."

"Sandıkların üzerine atalım."

"At bakalım. Fakat beşliği hemen vereceksin."

"Yanına oturunca vereceğim."

"Sen tuhaf adamın tekisin!" diye konuşuyor sürücü ve yola koyuluyor. "Üfleyince hemen bir şeyi kalmayacak mı sanıyorsun? Salak köylülerden başkası da böyle şeylere inanmaz!"

"İnanmaya gerek yok," diyor Banz. "Gözlerimle görmem yetiyor."

"Çok tuhaf," diye konuşuyor sürücü. "Ben hiç böyle bir şey görmedim."

"Ben zona hastalığından üflemekle kurtulmuştum," diyor Banz. "Hastanın yattığı yatağın kenarına oturuyorlar –üç kişi olmaları gerek– ve kısa aralarla dikkatle yüzüne üfleyip duruyorlar."

"Sadece söylediklerinin nasıl olduğunu görmek için suçiçeği denen o hastalığa tutulmak isterdim!"

"Tutulmasan daha iyi edersin!"

"Peki şimdi üfürükçü kadınları alıp eve mi götüreceksin?"

"Hayır, götürmeyeceğim. Eve gelmeleri çok pahalıya patlar. Çocuğumun bir fotoğrafını göstereceğim. Kadınlar bu akşam fotoğrafı üfledi mi yarın sabah çocuğun hastalığı geçecek."

"Fotoğrafı postayla yollasaydın şu beş markın cebinde kalırdı."

"O zaman yarım saat üflerlerdi. Hayır, hayır, yanlarında oturup dikkat edeceğim. İki saatten aşağı üflemek yok. O zaman hastalık nükseder."

"Sizler taşrada ne de tuhaf şeyler yapıyorsunuz," diye sürücü konuşuyor. "Ben Stettinliyim. Orada böyle saçmalıklar yoktur."

"Tabii hastalık sigortanız var. Kimin sizi ölüme götürdüğünü önceden bilirsiniz."

"Çok doğru," diyor sürücü yanındaki adama hak vermek istermiş gibi. "Sigorta doktorları bir işe yaramıyor. Bir gün elim şişmişti de..."

Yarım saat sonra Stolpe'deler.

"Nerede indirmemi istersin?" diye sürücü soruyor.

"Senin yolun nereden geçiyor? Fiddichow tarafına gidiyorsun beni Horst'ta indirirsen sevinirim. Karılar orada oturuyor..."

"Peki, götüreyim."

Horst'a geldiklerinde Banz yavaş yavaş kamyondan iniyor. "İstersen gel karşılıklı birer kadeh atalım?"

"Boş ver! Sen yeterince masrafa girdin."

Kamyon az sonra gözden kayboluyor.

Banz'ın Stolpermünde yakınlarındaki çiftliğine buradan en az üç saat yürümesi gerekecek. Fakat hemen eve gitmeyecek, önce çamların dibine gömmüş olduğu parayı alacak. Sonra da yeniden yola koyulacak. Danimarka'ya geçebilirdi, belki de Holstein yöresine giderdi. Kulağına geldiğine göre orada çiftçilere çok iş varmış. Onu öyle kolay kolay yakalayamayacaklar...

Hava kararmaya başlıyor. Banz yavaş yavaş yürüyor. Az sonra bisikletinin artık bir işe yaramayacağını düşünüyor ve yolun kenarındaki çukura atıyor. Yanından geçtiği kayın ağaçlarından birinin hoşuna giden bir dalını kırıp kendine beş altı santim çapında yeni bir baston yapıyor. Şimdi yürümek daha kolay, diye düşünüyor.

Az sonra yoldan ayrılıp tarlalar arasındaki patikalarda ilerliyor, sürülmüş topraklardan geçiyor. Doğru yöne gittiğine emin. Yıldızlarla dolu gökyüzü, ona denizin hangi yönde olduğunu gösteriyor. Banz, biraz sonra kıyıya vuran dalgaların sesini duyduğunda hava iyice kararmış. Tam nerede olduğunu bilmiyor, fakat sola doğru gitmesi gerektiğine inanıyor. Burada fundalıklar çamlara kadar sokuluyor. Banz aralarındaki dar patikada ilerliyor. İri taşlara ve köklere basıp tökezleyerek yürümeye çalışıyor, ikide bir sendeleyip yere kapaklanıyor. Yine öfkeyle ayağa kalkıyor, onu bu hallere düşüren Altholmlulara küfürler ediyor.

Aniden ağaçların ardında ışıklar seçiyor. Işıklar, evinden geliyor. Son on beş dakikadır kendi patates tarlasında düşe kalka yürümüş olduğunu o anda fark ediyor.

Uzaktaki ışık aklına bazı şeyler getiriyor. Ya jandarma gelmiş onu arıyor, ya da dönüşünü ümit eden karısı ona bir işaret vermek istiyor. Yoksa gecenin bu saatinde ışık niçin yanacaktı? Fakat

şimdi kalkıp eve gitmeye niyetli değil. Belki sonra, daha geç bir saatte giderdi. Ne de olsa karnı acıkmıştı.

Çam ağaçlarının arasına giriyor. Kuru dallara basıp ses çıkarmamak için çok dikkat ediyor. Onun doğruca eve gitmeyeceğini düşünenler ormanda sağa sola adamlarını pusuya yatırmış olabilirdi.

Yüz adım yürüdükten sonra duruyor. Kulak kabartıyor. Sonra yüz adım daha yürüyor. Yine duruyor, sağı solu dinliyor.

Onu huzursuz eden bir şey var. Kulağına bir çıtırtı geliyor. Bir yerde toprak eşeleniyor, biri derin derin nefes alıyor.

Paranın saklı olduğu yere yirmi adım var.

Duruyor, ayakkabılarından birini çıkarıyor, sonra diğerini de. Bağlarından birbirine bağlayıp omzuna atıyor.

Şimdi çok usul yürüyor, küçük adımlar atıyor. Nefes almıyor. Hava kara, ağaç gövdeleri geceden de kara. Çam ağacının iğneleriyle kaplı toprak kapkara. Bazı yerlere tavşanların eşelemiş olduğu sarı kumlar yayılmış.

Bir ağaç gövdesinin yanında duruyor ve az öteye bakıyor. Sırtını dayadığı ağacı tanıyor. Paranın gömülü olduğu yer buradan dört adım ileride.

Orada bir leke seçiyor. Hareket ediyor, bir görünüyor, bir kayboluyor. Sesler çıkarıyor, kazıyor, derin derin soluyor.

O anda gözünün önünde bazı şeyler beliriyor: Jandarma, çiftliğine gelmişti. Babalarının bir daha gelmeyeceğini ailesi artık biliyor. Franz denen oğlu, şu domuz, akşam yemeğini bile beklemeden hemen evden tüymüş ve buraya gelmişti. Çalmak için şimdi hırsla kumları eşeliyor...

Gece kapkara değil. O anda gözleri ateşler saçıyor, her şey sanki dans ediyor, gece gökyüzünü aydınlatıyor, her şey ışıl ışıl oluyor...

Ayakta zor duruyor. Sırtını ağaca dayamış öyle duruyor. Sonra bir an için yine kendine gelir gibi oluyor. Baş dönmesi geçiyor, beyni zonklamıyor.

Fakat az önceki düşüncelerinden yine kurtulamıyor. Kafasının içinde karıncalar gibi oradan oraya gidiyorlar. Franz yine gözünün önünde canlanıyor. Orospu çocuğu onun paralarını karılarla yiyor. Kocaman yataklarda bembeyaz vücutlu etli butlu karılarla. İyi vuruşturuyor. Oğlu çılgının, azgının teki olduğu için baba hapsi boyluyor.

Gözleri yine ateşler saçıyor, yüreği yanıyor, bıçaklar saplanıyor, sivri uçlu şişler etlerini parçalıyor.

Banz arkasını iyice ağacın gövdesine dayıyor, elindeki uzun, kalın sopayı kaldırıyor, sonra öne doğru iki adım atıyor. Yerdeki sürüngen doğrulmak istiyor. Fakat aynı anda uzun sopa, bütün gücüyle başına iniyor. Hırıltıyla karışık bir haykırış duyuluyor: "Aaah!"

Banz eğiliyor, kurbanının yanına çöküyor. Kendini kaybetmiş, kafası karmakarışık.

8

Kapkaranlık bir gece. Yıldızların görünmediği, mehtabın ışımadığı serin bir gece. Hafif bir esinti çamların dallarını yalıyor. Az ötede kıyıya vuran dalgaların uğultusu. Üzerinde alçak bulutlar olmalı. Sıkıcı bir hava var.

Banz yine kendine geliyor. Olanları kavrıyor. Franz dersini almış olacak. Babasının parasını damızlık karılara harcamanın ne olduğunu artık anladı. Bugünden sonra elini o karılardan çeker.

Hiç kıpırdamadan yerde öyle yatıyor. Adam elini uzatıyor, bir şey ararmış gibi vücuduna dokunuyor. Parmakları, aranan hayvanlar gibi kumaşta geziniyor, sonra et hissediyor, bir el.

Banz, parmaklarını hızla geri çekiyor. Yerde yatanın eli kaskatı ve soğuk.

Üzerine eğiliyor? Ölmüş mü? Fakat sadece sopasını indirmişti kafasına. İnsan kafası darbeye dayanıklıdır!

Fakat parmakları arasındaki elin sahibi ölmüş. Ve bu kişi Franz değil. Olamaz, fakat yerde yatan oğlu değil. El çok yumu-

şak. Franz'ın eliyse kemikli, parmakları kısadır. Bir an ürperdiğini hissediyor. Yerdeki insan, paranın gerçek sahibi olacak!

Çiftçi başını sallıyor. Nasıl biri olduğunu bilmediği, fakat az önce öldürdüğü bir insanın yanında oturuyor. Gittikçe daha çok batıyor batağa.

"Kimi insan vardır, yaşamı boyunca şansı hiç tanımamıştır," diye mırıldanıyor ve kendini gözünün önüne getiriyor.

Yarım saat sonra evin çevresinde dolanıp duran karısıyla karşılaşıyor.

"Hâlâ buradalar mı?" diye soruyor.

"İki saat önce gittiler."

"Gerçekten mi?"

"Franz bir saate yakın peşlerinden gitti."

"Franz mı?.. Kaç kişiydiler?"

"Dört."

"Dördü de çekip gitti mi?"

"Evet."

"Çocuklar uyuyor mu?"

"Evet, uyuyorlar."

"Bana biraz yemek getir, içecek, birkaç parça giyisiyle iç çamaşırı da. Paltomla şapkamı sakın unutma!" Bir an sustuktan sonra hızla devam ediyor. "Baston da gerekli. Sonra kazmayla kürek, bir de lamba."

"Yemeği içeride yemeyecek misin?"

"Hayır. Bir daha eve girmeyeceğim."

"Banz!"

"Haydi acele et, biraz daha beklersen hava aydınlanacak."

Az ötede duruyor ve bekliyor.

Oynaşan yapraklarının sesini duyduğu kavakları babası dikmişti. Ahırlardan doğru esen rüzgâr beraberinde hayvan dışkı-

larının kokusunu getiriyor. Yağmur suları azot oluşturmasın diye bu kış çevresine duvar çekmek istiyordu. Şimdilik kalacak. Çiftliği çevreleyen tahta çitlere de bakım gerekli. Meyve bahçesine de birkaç elma ağacı dikmeyi kafasından geçiriyordu. Şimdi hepsi bekleyecekti.

Karısının getirdiklerini yükleniyor. Birlikte ormana doğru yürüyorlar. Yol boyunca tek kelime konuşmuyorlar.

Az sonra ilk ağaçların altında duruyorlar. Adam karısına, "Sakın korkma" diyor. "Az ötede biri yatıyor."

"Biri mi yatıyor?"

"Kafasına vurdum. Ölsün istemiyordum. Topraktan parayı çıkarıyordu."

"Kim o?"

"Bilmiyorum. Şu lambayla bakacağım."

"Niçin yaptın bunu?"

"Parayı götürecekti. İlk anda toprağı kazanın Franz olduğunu düşündüm ve öfkemden başına sopayı indirdim."

"Evet," diyor karısı. "Evet... Senin şu öfken yok mu... Otuz yıldır, hayır kırk yıldır hep aynı..."

"Evet," diyor adam.

Yine susuyorlar ve yollarına devam ediyorlar. Az sonra kadın, sessizliği bozuyor, "Nereye gitmek istiyorsun?"

"Bilmiyorum. Düşünmem gerekiyor."

"Çiftlik ne olacak?"

"Sana kalacak!" diye adam homurdanıyor. "Tek başına senin olacak! Sütü bozuklar seni kızdırdıkları anda tümünü kov evden. Her şeyi tek başımıza yaptık, bugüne geldik. Onlar sadece senin." Sonra usulca, "Belki bir süre sonra seni yanıma çağırırım," diyor ve duruyor. Elindekileri yere bırakıyor. "Buradan öteye gelmeyeceksin. Şimdi bana birkaç taşla ağaç dalları getir. Tavşanlar kazmasın diye çukur derin olmalı. Sonra üzerine taşlarla dalları koyarım."

Kadının iyice uzaklaşmasını bekliyor. Sonra yanında getirmiş olduğu lambayı yakıyor, kazmayla küreği alıp çalışmaya başlıyor.

Bir saatin ardından işini bitirmiş, yanında karısı bir ağacın dibinde oturmuş hiç konuşmadan bir şeyler yiyor. Bir an kadına dönüp soruyor, "Bu paradan sana biraz vermemi ister misin?"

"Hayır," diyor kadın "İstemiyorum."

Yine bir süre sessizlik. Adam soruyor, "Kış gelmeden kırmızı lekeli ineği elden çıkarmalısın. O ilkbahara kadar süt vermez."

"Evet," diyor kadın. "Yapacağım."

Bir süre sessizlik. Bu kez kadın usulca soruyor, "Kimdi?"

Kocası mırıldanır gibi, "Onu tanımıyorum," diyor. "Genç biriydi..."

"Tanrım!"

"Kazmayla küreği iyice temizlemelisin. Az önce kullanılmış olduğunu kimse fark etmesin. Arada sırada buraya gelip hayvanların eşeleyip eşelemediğine de bakmalısın."

"Evet," diyor karısı.

Adam ayağa kalkıyor. "Ben artık gidiyorum."

Kadın, kocasının karşısında duruyor.

Adam tekrar, "Ben artık gidiyorum," diyor.

Kadın sesini çıkarmıyor.

Adam arkasını dönüp denize doğru yürüyor. Kadın birden haykırıyor, "Banz! Ah Banz!"

Adam dönüyor, kadına bakıyor ve sonra yoluna devam ediyor.

Kadın, karanlığın içinden kocasının birkaç kez başını salladığını fark ediyor. "İşte böyle!.." Adamın sesi güçsüz çıkıyor. "Evet..." Sesi uzaklaşıyor, "İşte böyle..."

Banz sulara doğru yürüyor.

9

Aynı akşam saat on biri çeyrek geçe Tredup'ların kapısı çalınıyor. Masaya oturmuş, kız kardeşine yollayacağı mektubu yazmakta olan Bayan Tredup saate bir göz atıyor. Max her şeyi çok çabuk halletmiş olacak.

Fakat kapıda duran Stuff. "Bayan Tredup, kocanız evde mi?"

"Hayır, Bay Stuff. Her an gelebilir, bekliyorum."

"Onu burada bekleyebilir miyim?"

"Tabii, buyurun içeri..."

Stuff, iskemlelerden birine ilişiyor. Sonra cebinden bir puro çıkarıyor. Fakat yataklarında uyumakta olan çocukları görünce yakmıyor, puroyu yine cebine sokuyor.

"İçin, hiç çekinmeyin Bay Stuff. Çocuklar alışıktır. Kocam da evde sigara içer."

"Hayır, hayır, içmesem de olur... Kocanız nasıl şu sıralar?"

"Tabii biraz üzgün. Fakat Altholm'dan ayrılmaya karar verdikten sonra yine kendine geldi."

"Buradan ayrılıyor musunuz?" Stuff toparlanıyor. "Şu Gareis yüzünden mi Altholm'u terk ediyorsunuz? Bayan Tredup size bir şey söyleyeyim mi, kocanızı zorla işten attılar. Kentteki bütün gazeteciler, Gareis'ın o çok çirkin saldırısı nedeniyle yarın Gazeteciler Cemiyeti Başkanı'na bir protesto yazısı sunacaklar." Stuff bir an susup sırıtıyor. "Sadece *Halk* gazetesi çalışanlarının uyum zorunluluğu nedeniyle bu protestonun altında imzası yok. Tabii *Günü Gününe*'de çalışanlar da imzalamadı."

"Bay Stuff bu söylediklerinizi çok güzel. Max duyunca eminim çok sevinecektir. Fakat artık çok geç. Bay Gebhardt onu anında kapının önüne koydu!"

"Fakat bu olamaz! Böyle bir şey olanaksızdır. Tredup yapılanı kabullenmek zorunda değil. Anında kapının önüne mi koydular? Peki maaşı?.."

"Maaş filan vermediler."

"Bayan Tredup hakkınızı aramalısınız. Böyle bir olayı herkes bilmek zorunda."

"Hayır, biz kimseye şikâyet etmeyeceğiz Bay Stuff. Size bir şey söyleyeyim mi, ben bu olup bitenlere sevinmedim de değil."

"Sevindiniz mi? Çok güzel."

"Çünkü Max sonunda buradan kurtulacak. Bay Stuff, Altholm ona yaramadı."

"Evet Bayan Tredup, bu söylediğiniz çok doğru. Kötülerin arasına düşen biri günün birinde kötü olur."

"Fakat Bay Stuff, siz onlardan değilsiniz. Açıksözlü bir erkeksiniz. Belki arada sırada hata yaptığınız oldu. Max ise çamura bulaştı mı tam bulaşıyor."

"Siz iyi bir kadınsınız," diye Stuff karşısındaki kadını takdir eder gibi konuşuyor.

"Evet, belki şimdi. Acaba yarın da mı böyle olacağım, bilemiyorum."

"Yarın da bugünkü gibi olacaksınız," diyor Stuff.

"Saat on buçuğu çoktan geçti. Dönmeliydi!"

"Gecenin bu saatinde nereye gitti ki?"

"Stolpe'ye."

"Stolpe'ye mi? Gece mi?"

"Oradan da öteye! Bunu size söyleyebilirim, Bay Stuff. Parayı almak istiyordu."

"Parayı mı?"

"Evet, parayı."

"Nereye saklamıştı parayı?"

"Tam olarak bilmiyorum. Fakat Stolpermünde demişti..."

"Kumulların olduğu yöreye. Hiç de fena değil." Bir an sustuktan sonra devam etti, "Bayan Tredup, ben sizin yerinizde olsam ona eşlik ederdim."

"Niçin? Niçin ona eşlik etmeliydim?"

"Bugün yaşadığı şokun ardından... Onun nasıl biri olduğunu biliyorsunuz..."

"Hiç sanmıyorum. Yola çıkarken yine kendine gelmişti."

"Yolda kafasını çelen birine rastladı mı bakarsınız eve dönmekten vazgeçer."

"Ah, Bay Stuff..."

"Ben..." diye Stuff mırıldanıyor, "Tanrı'nın pek akıllı yaratmadığı biriyim, salağın tekiyim. Tabii bu söylediklerimin hepsi saçma sapan şeyler."

"Fakat artık dönmüş olması gerekirdi... Saat on bire geliyor."

"Belki treni kaçırdı. Bu akşam hava zifirî karanlık, parayı saklamış olduğu yeri çok araması gerekti."

Kadın yalvarır gibi konuşuyor, "Lütfen biraz daha bekler misiniz?"

"Tabii Bayan Tredup, haberleri kaçırmak istemem."

"Size bir şişe bira alayım ister misiniz? Bay Stuff, siz akşamları bira içmesini seversiniz.."

"Hayır, biraya gerek yok. Hem bira şişmanlatıyor."

"Saat bire doğru bir tren daha gelir. İstasyona gidebiliriz."

"Hayır, kusuruma bakmayın, fakat dışarıya çıkmak istemiyorum. Bence onu burada beklemem daha doğru olacak."

"Tabii burada bekleyelim."

Saat bir buçuk oluyor.

"Bu trenle de gelmedi. Bay Stuff, eve gidebilirsiniz."

"Peki, ya siz?"

"Ben beklemeye devam edeceğim."

"O zaman ben de sizinle bekleyeceğim. İlk tren sabah altıda gelir."

"Fakat siz uyumalısınız, Bay Stuff."

"Ben bu koltukta uyurum. Siz de uykuya çekilin.

"Bay Stuff!.."

Stuff inatçı, "Ben de onu bekleyeceğim."

Saat üçe doğru gaz lambası sönüyor. Kadın lambayı dışarıya çıkarırken koltuğunda horlayarak uyumakta olan Stuff'a bakıyor.

Birden gözlerini açıyor, yerinden fırlıyor, "Saat altı buçuk mu? Gelmedi mi?"

Kadın, "Hayır, gelmedi. Artık biliyorum, o bir daha gelmeyecek. Parayı gizlediği yerden aldı ve bizi terk etti. O bunu hep istemişti!"

"Fakat Bayan Tredup, Stolpe'de gecelemiş olabilir. Bugün öğleye doğru döner..."

"Hayır," diye konuşuyor kadın. "Gelmeyecek. O bizi terk etti."

"Bırakın bu gibi düşünceleri. Bugün duruşma sona erer ermez Stolpe'ye, oradan da Stolpermünde'ye gideceğim. Herkese kocanızı görüp görmediklerini soracağım. Fakat eminim ben ararken o çoktan buraya dönmüş olacak."

"O bir daha gelmeyecek," diye konuşuyor kadın.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Gareis zorda

1

4 Ekim, yağmurlu bir gün. Sonbahar gelmiş. Rüzgâr ağaç dallarını sallıyor, düşen yapraklar caddelerde uçuşuyor, yağmur pencerelere vuruyor. Gareis ellerini arkasında kavuşturmuş dışarıya bakıyor. Alt dudağını dişleri arasına almış ısırıp duruyor.

Bekleme odasında ziyaretçiler oturuyor. Fakat Gareis, o gün kimseyi kabul etmek istemiyor. Niçin gelmişler? Belediye'den bir sipariş bekliyorlar, bir destek, bir görev, bir daire.

Yılın üç yüz altmış dört günü insanların sayısız özel isteğini yerine getirmeye, kendine en uygun yolu çizmeye ve kaptanı olduğu gemiyi kentin çıkarlarına uygun yönlendirmeye çaba gösteriyor.

Fakat bugün keyfi hiç yerinde değil.

Berlin'den bir telefon bekliyor. Pinkus gelecek. Stein da gelmeli. Fakat ne beklediği telefon geliyor, ne de Pinkus'la Stein görünüyor.

Dava dört gündür sürüyor. Polise yüklenip duruyorlar. Duruşmalar sabahtan akşama sürüp gidiyor. Olup bitende bütün suç

poliste. Köylüler zavallı ve çok değerli, kentliler zavallı ve çok değerli, polis ise kötü mü kötü...

Neler olup bitiyor? Ne anlamı var şu olanların? Ne olacak sonunda? En iyisi zararlı ve gereksiz olduğunu kanıtlayıp polislik mesleğine son vermekti. O zaman şimdiki çabalarının bir anlamı olurdu. Fakat böyle nereye ulaşmak isteniyordu?

Gareis, yazı masasının önünde duruyor. Önündeki dilekçede "Dul Bayan Holm beş yüz kilo kömür rica ediyor," yazıyor.

Üşüyor olmalı.

"Sakat Mengs Belediye Yardım Dairesi'nden yüz kilo patates rica ediyor."

Karnı aç olmalı.

Biri gaz lambası istiyor. Belediye sokak afiş servisini ihaleye çıkarıyor. Kent hastanesinin büyütülmesi için para gerekiyor. Bir başkası Altholm-Stolpe arasında çalıştıracağı otobüse izin verilmesi için müracaat ediyor. İflasın eşiğinde olan Meckerle fabrikası (üç yüz elli işçi) Posta İdaresi'nden ve Demiryolları'ndan sipariş bekliyor.

Altholm'da yapacak çok şey var. Kent insanları sürekli beklenti içinde.

Onlar ise her gün sabahtan akşama, sabah dokuzdan akşam altıya spor salonunda toplanıp içi boş sözlerle zaman geçiriyorlar.

Belediye Başkanı, zile arka arkaya üç kez basıyor.

Piekbusch kapıda görünüyor.

"Söylesenize Piekbusch, bir şeyiniz mi var? Son günlerde yüzünüz şişmiş gibi geliyor bana!"

"Yüzüm mü şişmiş, Sayın Başkanım?"

"Yağmurda şiştiği için açılamayan bir pencereyi andırıyorsunuz... Burada birileri yalan haberler mi veriyor?"

"Yalan haberler mi?.."

"Evet sağda solda anlatılan yalan yanlış şeyler!"

"Bana kimse bir şey anlatmadı, Sayın Başkanım!"

Gareis uzun uzun sekreterine baktıktan sonra konuştu, "Gerçekdışı şeyler anlatılmıyor demek?" Canı sıkkın gibi. "Stein nerede?"

"Mahkeme salonunda..."

"Telefon edin. Buraya gelsin. Hemen!"

"Başüstüne Sayın Başkanım."

"Durun bakayım!.. Berlin'le yapmak istediğim telefon görüşmesi ne oldu?"

"Santrali iki kez aradım..."

"Niçin bağlamadıklarını bilmek istiyorum!"

Sekreteri omuz silkiyor.

"Durun bakayım! Piekbusch nereye gitmek istiyorsunuz? Pinkus niçin gelmiyor?"

Sekreteri hemen yanıt vermiyor.

"Haydi, konuşun bakayım!"

"Pinkus mahkeme salonunda..."

"Ben çağırınca niçin gelmiyor?"

"Pinkus haber yolladı, zamanı yokmuş..."

Sekreter biraz dik başlı yanıt vermişti. Konuşurken de bakışlarını Belediye Başkanı'ndan kaçırmıştı.

Gareis uzun bir ıslık çalıyor.

"Hele şuna da bir bakın! Küçük Pinkus'un zamanı yokmuş!" Bir an susup düşündükten sonra hızla devam ediyor, "Piekbusch durun bakayım. Bekleyin burada. Yerinizden kıpırdamayın!"

Belediye Başkanı, bakışlarını sekreterinden çekmeden masasındaki telefona uzanıyor. Ahizeyi kaldırıyor, "Santral mi? Ben Belediye Başkanı Gareis. Beni şehirlerarası santraline bağlayın.

Piekbusch konuşuyor, "Sayın Başkanım..."

"Kapatın çenenizi! Olduğunuz yerde hiç kıpırdamadan duracaksınız. Ben sizin gibilere..."

"Şehirlerarası mı? Nöbetçi şefi verin! Belediye Başkanı Gareis telefonda. Küçükhanım rahatsız edeceğim. Sekreterim yaklaşık yarım saat, belki de kırk dakika önce Berlin'e acele bir telefon görüşmesi yazdırmıştı. Prusya İçişleri Bakanlığı'na. - Bu telefon niçin bağlanmıyor? Evet, bekliyorum. Bakmanızı rica edeceğim..."

Sonra başını sekreterine çevirip homurdanıyor, "Piekbusch siz çenenizi tutacaksınız! Ağzınızı açmaya kalkışırsanız şu telefon rehberini kafanıza fırlatırım!"

"Sayın Başkanım ben..."

"Susun!"

"Evet, Küçükhanım? Telefon müracaatı yok mu? Bu mümkün değil! Santraliniz bir hata yapmış olacak... Hata olamaz mı? Piekbusch yoksa siz mi hata yaptınız?.."

"Sayın Başkanım, ben..."

"Salak herif! Peki Küçükhanım, hata bizde olmalı. Sekreterim hata yapmış! Lütfen beni bağlayın. Evet, Prusya İçişleri Bakanlığı'na. Ve bu çok acele bir görüşmedir. Ben konuşacağım. Belediye Başkanı Gareis. Evet, çok özel. Teşekkür ederim."

Telefonu kapatıyor. Şöyle bir geriniyor.

Sonra odanın kapısına dayanıyor. Görünümü, saldırmaya hazırlanan öfkeli bir fili andırıyor. Suratı kireç gibi Piekbusch da karşısında, odanın bir köşesinde öyle duruyor.

"Sayın Başkanım," diye konuşmaya başlıyor. Biraz yılışık, biraz ürkek. "Biliyorum ki bana vurmayacaksınız, gözdağı vermeyeceksiniz ya da beni tehdit etmeyeceksiniz. Parti içi disiplinin ne demek olduğunu siz de biliyorsunuz. Başka türlü davranmama izin yoktu. Bana yukarıdan emir geldi."

"Size emir mi geldi? Kimdi emreden?"

"Söylemem gerekenden fazlasını söyledim. Bunu siz de biliyorsunuz. Günün birinde bu görevden ayrıldınız mı benim de

işim bitmiş demektir. Öyle kolay kolay aynı göreve getirilmem. Aşağılarda bir yerde çalışmak istemiyorum."

"Ben görevden ayrıldım mı?.. Şimdi sıra buna mı geldi? Piekbusch siz çok yanılıyorsunuz. Herkes yanılıyor. Fakat bana şunu söyleyin..." Belediye Başkanı bir an susup düşünüyor. "Ortadan kaybolmuş olan o gizli emir de mi Parti'nin almış olduğu bir karardı?"

Sekreterine dikmiş olduğu bakışlar çok sert.

"Hayır, Sayın Başkanım. Böyle olmadığına yemin ederim! O yazı niçin ve nasıl kayboldu, inanın bana, bilmiyorum..."

Telefon çalıyor.

Belediye Başkanı, sekreterine bakıyor ve sakin konuşuyor, "Piekbusch şimdi gidin ve Stein'a derhal buraya gelmesini söyleyin. Fakat bu kez söylediğimi yerine getireceksiniz! Aksini yaptınız mı bütün kemiklerinizi kıracağıma emin olabilirsiniz!"

Telefon çalmaya devam ediyor. Belediye Başkanı ahizeyi kaldırıyor. Piekbusch odadan çıkıyor.

2

Gareis'ın bürosunun yan kapısı açılıyor ve ufak tefek Stein içeriye süzülüyor.

Gareis onu gülümseyerek karşılıyor. "Hayrola Stein'cık, bütün yasaklara karşın buraya gelmeye cesaret ettin demek!"

"Yasaklar mı?"

"Hiçbir şeyden haberiniz yokmuş gibi rol yapmayı bırakın. Benim olan bitenden haberim var. Parti emirlerine boyun eğmiyor musunuz?"

"Ne demek istediğinizi pek anlayamadım..."

"Gerçekten hiçbir şeyden haberiniz yok mu? Yoksa sizi kapının dışında mı bıraktılar? Acaba artık önemsenmiyor musunuz? Sanırım öyle. Kulağıma geldiğine göre Parti bana bazı şeyleri yasaklamış... İsterseniz buna sansür de diyebiliriz. Bazı konularda beni önemsememe kararı almış gibiler."

"Sanmıyorum! Sayın Başkanım bu mümkün değil..."

"Başarısız olunca bazı şeyler mümkündür. –Fakat ben başarısız değildim ki! – Siz salondaydınız, değil mi?"

"Evet."

"Yardımcı Meier dönmüş müydü?"

"Evet, bu sabah gelmişti."

"Sonra?"

"Değişik bir durum yok. Konuşmak istedim, fakat ağzı sıkıydı. Pek bir şey bilmiyormuş gibiydi. Anladığım kadarıyla Eyalet Yönetimi'nin kararını içeren yazı kapalı bir mektupla Mahkeme Başkanı'na verilmiş."

"Stolpe'den Temborius'un mektubu olacak! Son âna kadar her şeyi dev bir sır gibi saklıyorlar. Fakat yazının içeriğini ben size söyleyebilirim..."

"Öyle mi?"

"Özel onay reddedilmiştir!"

"Öyle mi dersiniz, Sayın Başkanım? Eğer bu doğruysa çok mutlu olurum!"

"Ben de. Eğer kaybolan o 'gizli emir' bir tuzaksa, ben içine düşmeden kapanmıştı. Şimdi suratlarını görmek isterdim."

"Evet, haklısınız."

"Az önce Berlin'le telefonda görüştüm. Bakan henüz makamına gelmemişti. Fakat Hükümet Üyesi Schuster karar verilmiş olduğunu açıkladı: Buraya kadar tamam, ancak buradan öteye gitmek yok. Mahkemedeki gelişmeleri Berlin'dekiler beğenmiyor. Sürekli polislerin suçlanması hoşlarına gitmiyor. Köylü olaylarının bir an önce çözülmesini, pürüzlerin giderilmesini istiyorlar. Gizli emir de 'gizli emir' kalacak."

"Schuster, Temborius'un yakın dostu değil mi?"

"Evet! Temborius'un istemediğini ben hep söylemedim mi? Tanık olarak daha fazla ifade vermeyeceğim."

"Çok şükür! Yoksa ne yapardınız?.."

"Ah, boş verin," diyor Belediye Başkanı ve sırıtıyor, "Ben her zaman bir çıkar yol bulurdum. Fakat şimdi böylesi çok güzel."

"Evet, böylesi daha iyi. Ancak Parti'nin davranışını pek anlayamıyorum..."

"Onlar yanlış düşünüyor. Çünkü mahkeme salonunda olup bitenlerin etkisindeler. Polisin kana susamış olduğu için kılıç bilemiş olduğunu sanıyorlar. Frerksen, kan kokusu almış bir köpek. Parti ruhu böyle şeylere katlanamaz."

"Ah, unutmadan söyleyeyim, Frerksen bugün yine ifade verdi."

"Frerksen beni artık ilgilendirmiyor."

"Açıklamalar yapmak için kendisine söz hakkı verilmesini talep etti. Elinde on yedi görev yönetmeliği masaya geldi. Polisin niçin bayrağa el koymakta ve yürüyüşe engel olmakta haklı olduğunu açıkladı. Bunu da X tarihli bir polis talimatına dayandırdı. Kent sokak ve caddelerinde kılıf içinde olmayan tırpanların dolaştırılması yasaktır. Yürüyüşlerde sopa taşınması yasaktır. Yürüyüşü düzenleyenler Belediye'den izin almamıştır. Yürüyüşe katılanlar yönetmeliğe aykırı davranmış ve caddelerin yarısından fazlasını kullanmışlardır..."

"Peki bu açıklamaları etkili oldu mu?"

"Bir yere kadar, evet. Daha çok Streiter'in ilgisini çekmiş olacak, Frerksen'e şu soruyu yöneltti: 'Bayrağa el koyarken bütün bu görev yönetmelikleri aklınıza gelmiş miydi?'

Frerksen şu yanıtı verdi: 'Tabii kelimesi kelimesine değil. Fakat içerikleri aklımdaydı.'

Streiter: 'Tam olarak ne demek istendiğini biliyor muydunuz?'

'Evet, çoğunu biliyordum.'

Streiter: 'Çoğunun içeriğini anımsayabilmeniz mükemmel. Ancak polisin böyle yürüyüşleri koruma görevi olduğunu ise unutmuşa benziyorsunuz.'

Frerksen şaşırmış olacak ki yanıt veremedi, sustu."

"Gözümün önüne getirebiliyorum. Sizce şimdi kimin kuklası oldu?"

Yardımcısı bir an düşünüyor. Sonra dudaklarını büzüp kısa bir ıslık çalıyor. "Bu şarkı iki türlü çalınır. Birini Yukarı Yöre insanları çalar, diğerini de Aşağı Yöre..."

Şefinin ne söyleyeceğini merak ediyor olacak ki bir an susuyor. Fakat o anlamamış gibi soruyor, "Ne demek istiyorsunuz?"

"Yukarı Yöre kıpırdanmak zorunda. Fakat..."

Telefon çalıyor. Gareis açıyor, bir süre karşı tarafın söylediklerini dinliyor ve kapatıyor.

"Evet, Stein, beni sorguya davet ediyorlar. Bana eşlik edeceksiniz, öyle değil mi?"

Az sonra duruşma salonuna doğru yürürlerken mırıldanıyor, "Neden, niçin bilmek isterdim. Fakat bilmiyorum ve bu beni sıkıyor. Her neyse ifade vereceğim, bazı kişileri rahatsız edeceğim, sonra da Meier'le Röstel arasındaki masaya oturup konuşulanları dinleyeceğim. Duruşmalar bir ay da sürse, kafamda insanların nasıl budala olduğunu kanıtlayan düşünceler oluşacağına eminim."

"Berlin'le telefon görüşmesi yapmanız iyi oldu."

"Evet. Çok şükür!"

3

Gareis, duruşma salonunun kapısında Stein'dan ayrılıyor. Yardımcısı, izleyicilerin arasında kendine bir yer buluyor. O anda başka tanığın sorgusu yapıldığı için, Gareis sırasını beklemek zorunda. Stein bir süre dinledikten sonra sıkılmaya başlıyor. Hep aynı konu, hep aynı veya benzeri soru ve yanıtlar. Hiç de yorulmuyorlar, diye düşünüyor.

Bir süre sonra Mahkeme Başkanı'nın sesi duyuluyor, "Şimdi Belediye Başkanı'nın sorgusuna devam edeceğiz."

Bütün başlar kapıya doğru dönüyor. Mübaşir, Belediye Başkanı'na adıyla sesleniyor. Kapı açılıyor ve Gareis içeriye giriyor. Bir an eşikte duruyor, bakışlarını bütün salonda gezdiriyor.

Kapıda duran Altholm Belediye Başkanı Gareis. Kent polisinden sorumlu kişi, sosyal yardım, konut, trafik ve belediyeye bağlı tüm kuruluşların sorumlusu belediye başkanı. İriyarı cüsseli bir adam. Yavaş yavaş, göğsü kabarık, mahkeme heyetinin oturduğu masaya doğru yürüyor. Masaya ulaşınca tam başkanın karşısında

duruyor ve başını hafifçe eğip onu selamlıyor. Otorite sahibi bir politikacının selamı. Nazik davranıyor, fakat "davayı yönetme şekliniz hoşuma gitmiyor" da demek istiyor.

Stein dahil bütün izleyiciler onu arkadan görüyor. Çok güçlü, dev bir sırt ve üzerinde şekli güzel kocaman bir baş. Sanıklar, avukat ve yönetici poltikacılar onu soldan, savcı ve basın da sağdan görüyor.

Mahkeme Başkanı başını hafifçe eğerek selamına karşılık verdikten sonra konuşuyor, "Sayın Belediye Başkanı, duruşmalara tekrar katılmanız biraz uzun sürdüğü için özür dileriz. Ancak vereceğiniz ifadeyle ilgili yazı ancak bu sabah elimize ulaştı. Bu sabah saat onda. Yazı gelir gelmez de size haber yollattım."

Gareis başını hafifçe eğiyor ve sakin sakin soruları bekliyor.

"Sayın Başkan, ilk ifadeniz öncesi yemin etmiş olduğunuz için bugün tekrar yemin etmenize gerek yok. Savunma avukatının yönelttiği soruların yanıtlanmasına ilişkin Stolpe Hükümeti'nin verdiği iznin yeterliliği konusunda şüphe bulunmaktaydı. Yürüyüş günü Eyalet Başkanı size bir gizli emir yollamıştı. Bu emri içeren zarf, polisleri yürüyüşe yollamaya karar verdiğinizde açılacaktı. Polisleri göreve yollamaya karar verdiğiniz için zarfı açtınız."

"...Açtırttım."

"Zarfı başkasına açtırttınız." Kısa bir ara. Mahkeme Başkanı bir an gülümsüyor. "Peki gizli emir neyi içeriyordu?"

Gareis usul sesle soruyor, "Anlayamadım.."

"Hükümet'in verdiği karar burada. Her türlü açıklama yapmanıza izin veriliyor. Evet, size sorulan bütün sorulara yanıt verebilirsiniz. Gizli emirde ne yazdığını da burada açıklayabilirsiniz. Evet."

Stein o anda şefinin ve kendine örnek aldığı kişinin, soğukkanlılığını ilk kez yitirdiğini görüyor. Belediye Başkanı, olduğu yerde öyle duruyor, ne yapacağını bilmiyormuş gibi sağına soluna bakınıyor. Kafası karışmış gibi. Sonra tuhaf bir sesle, "Ne oldu-

ğunu anlamıyorum," diye mırıldanıyor. "Hükümet bana... Hayır, hayır burada bir yanlış anlaşma var... Rica edeceğim..."

Onu izleyen insanların yüzleri heyecan dolu, asık, sabırsız. Rahat rahat iskemlesinde oturmakta olan avukat ayağa kalkıp ağır adımlarla Gareis'ın yanına geliyor. Savcı ile yanındaki yardımcısı kafa kafaya verip aralarında bir şeyler fısıldaşıyorlar. İzleyicilerden çıt çıkmıyor, sanki nefeslerini tutmuşlar.

"Rica ederim.." diye Mahkeme Başkanı konuşuyor ve Gareis'a bir kâğıt uzatıyor. "Buyurun, yazılanları okuyabilirsiniz... Hükümet kararı..."

Gareis uzatılan kâğıdı öfkeyle alıyor, yavaş yavaş okuyor. Çok yavaş. Sonra kâğıdı tutan eli aşağıya sarkıyor. Ve kelimelerin üzerine basa basa konuşuyor, "Düşündüğüm gibi. Burada bir yanlış anlaşma olacak. Bana daha bu sabah Bakan Bey'in, ifade vermemem konusunda almış olduğu karar iletilmişti... Ne olduğunu kavrayamıyorum..."

Mahkeme Başkanı, "Fakat Belediye Başkanı, yazılı kararı az önce size verdim. Okumuş olduğunuz o yazı bugün geldi..."

Mahkeme Başkanı başını çevirip Stolpe'den gelen üyelerin oturduğu masaya bakıyor. Yardımcı Meier biraz isteksiz ayağa kalkıyor ve ağır ağır yürüyerek yanına geliyor.

Avukat da bu arada tanığa sokuluyor. "Mahkeme heyetinin tanığın kuşkulu ifadesini reddetmesini talep ediyorum. Stolpe yönetiminin almış olduğu çok açık karar şimdi elimizde. Stolpe yönetimi tanığın bağlı olduğu üst makamdır. Bu nedenle vermiş olduğu karar onu bağlayıcıdır."

Mahkeme Başkanı konuşuyor: "Belki bu ifade izni yazısını Stolpe'den getirmiş olan Bay Meier bize bazı açıklamalar yapabilir?"

Savunma avukatı karşı çıkıyor: "Buna hiç gerek yok. Gelen izin bizim için kesinlikle yeterlidir..."

Meier konuşuyor: "Belediye Başkanı Gareis'ın belirtmiş olduğu Bakan kararını kendisine kimin iletmiş olduğunu bilmiyorum. Ancak burada şunu belirtmek zorundayım, getirmiş olduğum izin yazısı Sayın Bakan'ın onayı olmadan kaleme alınmamıştır.

Sayın Bakan, Belediye Başkanı Gareis'ın özgürce ifade vermesini arzulamaktadır."

Az önce masaya yaklaşmış olanlar tekrar yerlerine oturuyor. Gareis tek başına duruyor.

Mahkeme Başkanı konuşuyor: "Sayın Başkan, size Bakan'ın kararını kim iletmişti? Acaba söyleyebilir misiniz?"

Belediye Başkanı homurdanıyor: "Telefonla iletilmişti."

"O kişi bunu Bakan'ın kesin onayıyla mı yapmıştı?"

"Bunu bana söylememişti..."

Mahkeme Başkanı: "Evet, Sayın Gareis, ben ifadenizi almaktan başka çıkar yol bulamıyorum. Stolpe yönetiminin yazılı kararı o kadar açık ki kaygılarınızı bir kenara bırakıp ifade vermeye başlamanızı rica edeceğim."

Belediye Başkanı'nın acı çektiği, çok huzursuz olduğu belli. Başını birkaç kez çevirip kapıya bakıyor.

Savunma avukatı gülümseyerek konuşuyor: "Belediye Başkanı bu 'gizli emir' konusundaki davranışıyla bize çok heyecan veriyor! Bu kadar çekincesi pek alışılmış değil..."

Gareis birden öfkeleniyor: "Sayın Avukat Streiter benim çekincemin nedenlerini biliyor gibi."

Avukat hemen karşı çıkıyor: "Eğer bu sözlerinizle 'gizli emir'in içeriğini bildiğimi söylemek istiyorsanız, bu görüşünüzü kesinlikle reddediyorum!"

Mahkeme Başkanı konuşuyor: "Beyefendiler, rica ederim! Sayın Belediye Başkanı, lütfen konuşmanıza devam edin. Evet, gizli emri içeren zarfı açtırttınız... Sonra ne oldu?"

"Evet," diye mırıldanıyor Gareis. Kafası biraz karışmış gibi. "Evet..."

Yargıç karşısında şimdi yine tek başına duruyor. Diğerleri yerlerine dönmüştü. Salonun penceresinden içeriye giren ışık kirli gri. İzleyiciler kalabalığı, salonun loş derinliğinde kaybolup gidiyor.

İriyarı tanık yine kendine gelir gibi oluyor. Vücudu geriliyor. "Evet," diye tekrarlıyor Gareis. Sonra birini ararmış gibi başını izleyicilere doğru çeviriyor. Bakışları Stein'a takılıyor. İki adam bakışıyorlar. Belediye Başkanı elini şöyle bir kaldırıyor. Sonra mahkeme heyetinin oturduğu masaya doğru dönüyor ve konuşmaya başlıyor, "Evdeydim. Tatile çıkmadan önce bazı ufak tefek hazırlıklar yapıyordum." Şimdi sesi kendinden emin çıkıyor. Rahat konuşuyor. "Bir telefon gelmişti. Bana 'yoldaş' diye hitap eden bir kişi köylülerle polisler arasında kanlı çatışma yaşanmış olduğu haberini verdi. Adamın telefonda söylediğine göre köylüler tabanca çekmişti. Hemen Belediye'deki nöbetçiyi aradım..."

"Bir saniye lütfen," diye Mahkeme Başkanı atılıyor. "Kimdi size telefon eden?"

"Bilmiyorum. Telefondaki kişinin kim olduğunu hemen araştırdım. Postanedeki görevli bu telefon görüşmesini mavi tulumlu bir işçinin yaptığını söyledi. Ancak onu bulmak mümkün olmadı."

"Kentteki çatışmanın haberini ilk böyle aldınız demek?"

"Evet."

"Gördüğüm kadarıyla telefondaki kişi çok abartılmış bir haber vermişti. Öyle değil mi?"

"Evet, çok abartılmış."

"Bu telefonun ardından mı verdiniz kararınızı?"

"Sadece telefonda söyleneni değil, Belediye'deki nöbetçinin söylediklerini de dikkate aldım. O da kentte çatışmalar olduğunu onayladı."

"Peki, sizce evinize kim telefon etmiş olabilirdi?"

"Bilemiyorum."

"Peki, bu iki telefonun ardından ne yaptınız?"

"Belediye'deki nöbetçi de çatışmada kan aktığı bilgisini verince sekreterime telefon ettim ve makam aracını hemen evime yollamasını söyledim. Telefon santralinden de Grünhof'daki polis merkezinin komutanıyla bağlantı kurmasını istedim. Ardından sekreterimi tekrar aradım ve ona yazı masamın çekmecesinde duran gizli emir yazısının zarfını açıp içindekileri bana okumasını söyledim. Sekreterim zarfı açtı. Fakat daha tek kelime okumadan telefon bağlantımız kesildi. Çünkü santral beni Grünhof'daki polis merkezine bağlamıştı. Telefona çıkan yetkili Wrede'ye adamlarını hemen açık artırma salonuna yakın bir yere sevk etmesini ve ben yanlarına gelene kadar da orada beklemelerini söyledim."

"Anladığım kadarıyla siz gizli emirde yazanları okumadan önce polisi harekete geçirdiniz?"

"Evet."

"Peki sonra ne yaptınız? Tekrar sekreterinizi aradınız mı?"

"Hayır. Bu arada makam aracı gelmişti. Kentte büyük bir çarpışma yaşandığına inandığım için Polis Başmüfettişi Frerksen'le olup biteni görüşmek niyetiyle doğru tren istasyonundaki karakola gittim."

"Peki gelen yazıdaki gizli emri ne zaman okudunuz?"

Belediye Başkanı, "Ben yazanları hiç görmedim," diye yanıt veriyor.

"Ne dediniz?"

İzleyicilerden şaşkınlık dolu sesler yükseliyor.

"Evet, emirde yazanları hiç görmedim."

"Sayın Belediye Başkanı!"

"Hiç. Tek kelimesini bile okumadım."

"Sayın Başkan, bu açıklamaları yapmadan önce yemin etmiş olduğunuzu unutmayın!"

Belediye Başkanı kestirip atar gibi konuşuyor, "Bunu benden daha iyi bilen yok!"

Mahkeme Başkanı, kendini toparlıyor. Huzursuzlanmış izleyicileri sakinleştirmek için küçük çıngırağını eline alıp birkaç kez sallıyor.

"Fakat sizin gizli emirde yazanlardan haberiniz var, öyle değil mi?"

Gareis yanıt veriyor, "Gizli emirde neler yazdığını bugün bile bilmiyorum."

Mahkeme Başkanı'nın salondaki gürültüye engel olması artık mümkün değil. Hemen hemen herkes ayakta. Basın mensupları not almayı unutuyor. Savcılarla avukat tanığın yanına geliyor. Stolpe yönetimi masasında oturmakta olan Meier ikide bir gözlüğünü eline alıyor, camlarını temizliyor, sonra gözüne takıyor, yine çıkarıyor, temizliyor. Meier'in elleri titriyor.

Mahkeme Başkanı sesini yükseltiyor, "Salonda herkesten sessiz olunmasını rica ediyorum. Aksi halde salonu boşalttıracağım. Mübaşirler, güvenlik elemanları herkesin yerine oturmasını sağlayın lütfen. Sayın basın mensupları, sizler de masanıza dönün..."

Yavaş yavaş sessizlik geri dönüyor.

Mahkeme Başkanı, "Belediye Başkanı söylediklerinizi bizim için beklenmedik açıklamalar. Bu nedenle biraz daha kapsamlı konuşmanızı rica ediyorum..." Adamın sesi hem nazik, hem de keyifsiz. Yargıç tartışmaya hazır gibi. "En iyisi söylediklerinizi onaylayan birkaç tanığın adını vermeniz..."

Belediye Başkanı sakinleşmiş gibi. "Tren istasyonundaki karakola gittim. Komiser'in ve Başmüfettiş'in söylediklerini dinledim. Oradan büyükbaş hayvanların açık artırmasının yapıldığı salona

geçtim. Duyduklarım bana gizli emri unutturmuştu. Yetkili Wrede de gelen emri anımsatmadı.

Ben o gün Belediye'deki büroma uğramadım. Ertesi günler de o kadar çok olayla doluydu ki bir an olsun Stolpe'den gelen o yazıyı düşünmedim. Tekrar aklıma geldiğinde zarf ve içindeki yazı kaybolmuştu. Haftalarca arattım, fakat zarf bir türlü bulunamadı. Sekreterim Piekbusch zarfı tekrar masamın çekmecesine koymuş olduğundan çok emin. Biri oradan almış olacak. Başka dosyaların arasına karışmış veya başka bir şekilde de kaybolmuş olabilir. Sekreterime gelen yazıda neler yazdığını birkaç kez sordum. İlk geldiğinde okumuştu, ancak içeriğini bir türlü anımsayamadı. Bütün söyleyeceklerim bu kadar."

Sessizlik. Memnun etmeyen bir sessizlik.

"Sayın Belediye Başkanı," diye Mahkeme Başkanı yavaş yavaş konuşuyor. "Bugün yapmış olduğunuz açıklamalar büyük şaşkınlığa neden oldu. Bunu anlamanızı rica ediyorum. Ayrıca size şu soruyu da sormak zorundayım: Bugün söylediklerinizi bize niçin iki gün önce söylememiştiniz? Niçin o 'ifade verme izni'nin arkasına saklandınız?"

"Hiçbir insan," diye Belediye Başkanı yavaş yavaş konuşuyor, "hatalarını ve unutkanlıklarını kolay kolay kabullenmez. Stolpe yönetiminin gizli emrin içeriğinin başkalarınca bilinmesini istemediğine çok emindim. İşte benim bu inancım, hatamı itiraf etmeme engel olmuştu."

"Siz, gereksiz yere mahkemenin zamanını aldınız, çalışmasını engellediniz," diye yargıç konuşuyor.

Belediye Başkanı susuyor.

"Siz daha iki gün önce," diye Mahkeme Başkanı devam ediyor, "ifade vermekten kaçındığınızı yazmış olan bir basın mensubunu şiddetle eleştirmiştiniz. Siz ifade vermeyi reddetmiştiniz. Siz daha fazlasını da yaptınız."

Belediye Başkanı susuyor.

"Siz gelen yazının çok önemli olduğu, köylülere karşı alınması gereken çok önemli yöntemler içerdiği izlenimini de uyandırdınız," diye Mahkeme Başkanı konuşmasını sürdürüyor.

"Bunlar bugün de hâlâ geçerli."

Mahkeme Başkanı biraz sinirli konuşuyor, "Belediye Başkanı Gareis bu sizin sanınız. Bizler ağzınızdan gerçekleri dinlemek istiyoruz, sanılarınızı değil! Yapmış olduğunuz yemin susmamanızı ve kafanızdan geçen bazı şeyleri eklememenizi de içeriyor. Mahkeme heyeti, açıklamalarınızla yemin yükümlülüğünüzü ihmal edip etmediğinize karar vermek zorunda."

Belediye Başkanı, hafifçe başını sallıyor.

"İfadenizin alınmasına şimdilik son vereceğim. Ancak mahkemenin yeni bir çağrısında duruşmaya gelmeye hazır olmanızı rica ederim."

"Beni her zaman makam odamda bulabilirsiniz."

"Bu benim için yeterlidir."

Belediye Başkanı, masadan ayrılmaya hazırlanırken Avukat Streiter araya giriyor, "Sayın Başkan, bir soru sormama izin verilmesini rica ediyorum. Tanık, sorgusu sırasında gizli emir üzerine açıklama konusunda çekincesinin nedenini benim bilebileceğimi ima etmişti. Bu nedenle kendisine bu sözleriyle ne demek istediğinin sorulmasını rica ediyorum."

Mahkeme Başkanı, "Belediye Başkanı, açıklamanızı rica ediyorum," diyor.

Gareis konuşuyor, "Böyle bir şey söyleyip söylemediğimi şimdi anımsamıyorum. Heyecan içinde ağzımdan çıkmış olabilir, özür dilerim."

Avukat, sesini yükselterek konuşuyor, "Böyle üstü kapalı sözlerin yasak olduğu üzerine tanığın dikkatinin çekilmesini rica

ediyorum. Tanığın cezalandırılması konusunda talepte bulunabilirim."

Gareis başını önüne eğiyor.

Savcı ayağa kalkıyor. "Biz de tanığa ceza verilmesi talebimizi saklı tutmak istiyoruz."

Salonda sessizlik. Gareis, bakışlarıyla Stein'ı arıyor. Fakat bulamıyor. Yakın dostu, başı önünde öyle oturuyor. Şefine bakmıyor.

"Tanık, sorgunuz şimdilik bitmiştir," diyor Mahkeme Başkanı.

4

Belediye Başkanı, spor salonunun büyük holüne çıkıyor.

Burada başka tanıklarla iki polis ve vestiyere bakan görevli duruyor. Hepsi ona bakıyorlar. Vestiyer görevlisi biraz çekingen, Belediye Başkanı'nın paltosunu giymesine yardımcı oluyor.

Bundan sonra Altholmlular bana hep böyle bakacak, böyle davranacak.

Fakat caddeye adımını atar atmaz görüşlerini değiştiriyor. Belki bundan sonraki birkaç gün için, diye düşünüyor. Sonra küstahlaşacaklar. Leşin olduğu yere kargalar üşüşür.

Burstah'a doğru yürüyor.

Onu azarladığım gün Tredup da kendini böyle hissetmiş olmalı. Zavallı adam. Güçlü olan, tekmeler yiyen güçsüzün durumunu anlamaz. Zavallı adam.

Belediye Başkanı, adımlarını hızlandırıyor. Sert rüzgâr yüzüne çarpıyor. Şapkasını alnına indiriyor. Tam Burstah'ın köşesine vardığında Belediye'ye gitmekten vazgeçiyor, yön değiştirip, karşı

kaldırıma geçiyor, Belediye'den uzaklaşıyor. Şimdi tren istasyonuna doğru yürüyor.

Puro satan bir dükkânın önünden geçiyor. Durup geri dönüyor ve içeriye giriyor. "Beş Brasil verin! Evet, şunlardan! İyilerinden."

"Evet, Sayın Başkan, en iyilerinden." Dükkân sahibi gülümsüyor; neredeyse yerlere kadar eğilecek.

Yarın bana böyle davranmayacaksın, dostum, diye düşünüyor Gareis. "Lütfen adres rehberini verin!"

Sayfaları karıştırıp istediği adresi buluyor ve dükkândan çıkıyor. Stolper Caddesi'ne varınca sapıyor. Biraz daha yürüyüp 72 numaranın önünde duruyor. Eve şöyle bir bakıyor. Manav, homurdanarak Tredup ailesinin arka tarafta, avluya açılan bölmede oturduklarını söylüyor. Gareis yürüyüp kapıyı çalıyor.

İçeriden bir kadın sesleniyor, "Girin!"

Girdiği odada fakir insanlar yaşadığı belli. Başka odaları yok. Gareis sağa sola bir göz atıyor. Bütün eşyaları bu odanın içinde. Çocukların oyuncakları, tabak çanak, çamaşır leğeni, dikiş makinesi, on dört kitap, bir bisiklet, bir çuval patates ve bir yatak.

Yataktaki kadın hafifçe doğruluyor, ayağa kalkıyor ve odanın kapısında duran ziyaretçiye bakıyor.

Belediye Başkanı, en son birkaç ay önce görmüş olduğu bu kadının aradan geçen sürede çok değişmiş olduğunu fark ediyor. Dağınık saçları kireç gibi beyaz yüzüne düşüyor. Dudakları incecik, kansız. Dişetleri ağzından taşacak gibi şişmiş.

"Sizi iyi görmedim, Bayan Tredup," diye sesleniyor Gareis. "Neyiniz var?"

Kadın ona bakıyor, sesini çıkarmıyor.

"Evet..." diyor Belediye Başkanı, "Eşinizle konuşmaya gelmiştim. Ona söyleyecek bir şeyim var..."

Kadın susmaya devam ediyor.

Belediye Başkanı sabırla bekliyor. Sonra, "Eşiniz evde değil mi?" diye soruyor.

Fakat kadın yine yanıt vermiyor. Sadece karşısında bir yabancı duruyormuş gibi Gareis'a öyle bakıp duruyor.

"Bayan Tredup," diye Belediye Başkanı devam ediyor, "bana öfkeli olmanızı anlıyorum. Eşiniz anlatmış olmalı... İşte bu nedenle size uğradım. Ne yazık ki her zaman sinirlerimize hâkim olmasını bilemiyoruz. Ben ona haksızlık ettim. Şimdi bunu söylemek için geldim..."

Kadın yanıt vermiyor, sadece, daha ne söyleyecek, der gibi karşısındaki adamın yüzüne bakıyor.

"Ona elimden gelen yardımı etmeye hazırım. Duyduğuma göre gazetedeki görevini yitirmiş. Çok üzgünüm..."

Kadın sesini çıkarmıyor.

Belediye Başkanı ne yapacağını bilmiyor. "Eşinizle konuşmak istiyorum. Lütfen bana yardımcı olun. Tabii olanlar nedeniyle beni affetmeyebilirsiniz. Fakat belki eşiniz..."

Kadın yavaş yavaş adama doğru yürüyor. Sanki uyuyan birini rahatsız etmekten çekiniyormuş gibi ayaklarının ucuna basıyor. Dikkatle yüzüne bakan Belediye Başkanı'nın tam karşısında duruyor ve fısıldayarak konuşuyor, "Bekliyorum..."

Belediye Başkanı korkmuyor, fakat kendini çok rahatsız hissediyor. Soruyor, "Evet..."

"Hâlâ dönmedi," diye konuşuyor kadın.

"Bir yere mi gitti?" Belediye Başkanı da fısıldıyor.

"Dün geceden beri bekliyorum."

"Eve gelmedi mi?"

"Hayır, gelmedi. O bir daha gelmeyecek de..."

Belediye Başkanı dikkatle kadının yüzüne bakıyor ve "Kaç saat uyudunuz, Bayan Tredup?" diye soruyor. Kadın yanıt vermeyince koluna giriyor ve yatağına götürüyor.

Kadın sesini çıkarmadan yürüyor, ağlamaya hazırlanan küçük bir çocuk gibi yüzünü ekşitiyor. Adam onu kolları arasına alıp kaldırıyor ve yatağa uzatıyor. Üzerine yorganı örtüyor.

"Şimdi uyuyun, Bayan Tredup," diyor Gareis. "O evine dönecek."

Kadın "hayır" demek istermiş gibi dudaklarını oynatıyor. Ve gözleri kapanıyor, uykuya dalıyor.

Belediye Başkanı, uyumakta olan kadına bir süre bakıyor ve sonra ayak parmaklarının ucuna basa basa odadan çıkıyor.

5

Gareis dışarıya çıkıyor. Bu ziyaret onun için sevindirici olmamıştı. Tredup ortadan kaybolmuştu. Böyle durumlarda bazı insanların çekip gitmesi görülmedik şey değildi.

Günün birinde yine evine dönecek, diye düşünüyor.

O bir daha gelmeyecek, diyor kadın ümitsizce.

Belediye Başkanı, kafası sayısız düşünceyle dolu olarak, Stolper Caddesi'nde yürüyor. Az sonra kent dışına çıktığını fark ediyor. Tren raylarını geçiyor. Sağında demiryolarının çirkin mi çirkin büyük tamir atölyeleri, solunda demiryollarında çalışan işçilerin yaşadığı yine çirkinin çirkini evler uzanıyor. Sonra göz alabildiğine tarlalar, bakımsız topraklar, yağmurla balçıklaşmış...

Bir yerleşime varıyor. Altholm'un dışına çıkmış, Grünhof'a gelmişti. Atış yerinin yanındaki küçük Mendel Otel ve Lokantası'nın bir oyun salonuyla bir atış salonu da vardı.

Yürüyüş günü gelen polisler burada beklemişti. Her neyse, artık başka şeyler düşünsem iyi olacak.

Az ötede bir otobüs durağını görüyor. Aynı anda Altholm otobüsü durağa geliyor. Bekleyen altı yedi yolcunun arasında bir de üniformalı bir adam var. Yolcular hemen binmiyor, otobüsten birkaç yolcunun inmesini bekliyorlar.

Homurdananlar oluyor. Gareis, adımlarını sıklaştırıyor.

Duraktakiler ateşli bir ağız dalaşında. Üniformalı adam, otobüsün kapısında öfkeli öfkeli söylenip duruyor. Belediye Başkanı, üniformalının Komiser Kallene olduğunu fark ediyor.

Otobüs harekete hazırlanıyor. Binemeyenler bağırıp çağırıyor, küfürler ediyor. Gareis otobüse yetişiyor ve durması için sürücüye el sallıyor.

"Ne oluyor burada?"

Bir an için herkes susuyor. Fakat aradan daha birkaç saniye geçmeden on kişi aynı anda bağırıyor, her kafadan bir ses çıkıyor. "Bu yapılan alçaklık, Belediye Başkanı!"

"Beni indirmelerine izin vermiyorum!"

"Ben biletimi aldım!"

"Bu adamlar polisten... Bizim hiç hakkımız yok!"

"Susun!" diye Gareis sesini yükseltiyor. "Komiser Bey, ne oluyor burada?"

"Bu otobüse yirmi yolcunun binmesine izin var. Az önce kontrol ettim ve yirmi üç kişinin binmiş olduğunu gördüm. Sorumluluğum gereği üç kişiyi otobüsten indirdim ve bunu da sürücüye rapor ettim."

"Fakat kendi inmedi!"

"O zayıf da ondan! Poliste görevliler hep karınları aç geziyor, bilmiyor musun?"

"Saçmalayıp durmayın. Komiser Bey siz de inin araçtan! Birkaç gün sonra görüşürüz. Binemeyenler için benim yapacağım bir şey yok. Talimata göre yirmi yolcuya izin var. Yapacak bir şey yok.

Ben de otobüsün gözümün önünde daha fazla yolcu almasına izin veremem."

"Anlaşıldı, Başkan Bey," diye bir işçi sesleniyor. "Beni öfkelendiren şu mavi üniformalı adamın bizi dışarıya çıkarıp kendisinin koltuğa kurulması oldu."

"Haydi Şoför Bey," diye Gareis sesleniyor ve yoluna devam ediyor.

Bu küçük çatışmayla yine kendine gelmişti. Bu dünyada yapacak bir şey hep var, diye düşünüyor. İşim henüz bitmedi. Çekip gitmek mi? Aklımın köşesinden bile geçirmiyorum! Evet, daha yapacak çok işim var! Tepeme bir yumruk yedim. Oldukça sert. Onu önlemek mümkün değildi. Evet, düşüncesiz davrandığım için hak etmiştim. İleride biraz dikkatli olmalıyım.

Zavallı Tredup, hep sorunlu bir yaşamın vardı. Ana caddede değil ara sokaklarda gezindin durdun. Sen bir başkasının da çelmesiyle kapaklanıp yuvarlanırdın... Zavallı kadıncağız.

Az önce başlamış olan yağmur hızlanıyor. Grünhof'dan Altholm'a giden yolda rüzgâr sert esiyor. Şimdi sağında solunda uzanan tarlalar bakımlı. Elden geçirilmişler, kış öncesi tohum ekmeye hazırlanmışlar. Bazı köylüler yağmura karşın çift sürüyor. Gareis, hızlı adımla kente doğru yürüyor.

6

Mahkeme salonunda duruşma sürüyor. Avukat, gizli emirde ne yazdığının açıklanmasını talep ediyor.

"Bu gizli emrin hükümetin köylülere karşı aldığı bazı önlemleri açıklığa kavuşturacağına inandığımız için talebimizin yerine getirilmesine çok önem veriyoruz. Hükümet açısından köylülerin bir tehlike arz ettiğini ve Frerksen'in hükümetin isteğine uyarak sert bir tutum sergilenmesi gerektiği görüşünde olduğunu bu arada biliyoruz. Eyalet Başkanı Temborius'un tanık olarak mahkemeye çağrılması talebimizi de şu anda saklı tutuyoruz."

Yardımcı Meier'in bakışlarında dehşet var.

"Başka bir talebimiz de salonda bulunan Eyalet Yönetimi temsilcisinin gizli emir konusunda tanık olarak sorguya çekilmesidir."

Fakat Meier oturduğu yerden karşı çıkıyor, "İfade verme yetkim yoktur! Hükümetim bana bu yetkiyi vermemiştir! Ayrıca sözü geçen gizli emirde neler yazdığı üzerine de bilgi sahibi değilim!"

Mahkeme Başkanı, "Sayın Avukat, konuya niçin bu kadar önem veriyorsunuz? Ne de olsa Stolpe'den gelen gizli emir, Belediye Başkanı tarafından okunmamıştır."

"Biz bunu çok önemsiyoruz. Hükümetin politikası açısından bilinmesi çok önemlidir. Polisin sert davranışı da gizli emirde yazanları bilmesiyle açıklanabilir. Bu nedenle Üsteğmen Wrede'nin de tanık olarak çağrılmasını talep ediyoruz."

Wrede'nin çağırılmasına oybirliği ile karar veriliyor. İzleyiciler arasındaki bir polis komiseri ayağa kalkıp Bay Wrede'nin bugün Altholm'da, hatta salonda olabileceğinden söz ediyor.

İzleyiciler arasında oturmakta olan Üsteğmen Wrede, ayağa kalkıyor.

Mahkeme heyetinin masasına doğru yürüyor.

Yargıç gülümseyerek soruyor, "Sayın Üsteğmen, bugünkü duruşmayı baştan sona takip ettiniz mi?"

Wrede "evet" der gibi başını hafifçe eğiyor.

"Öyleyse sözü geçen ve anladığımız kadarıyla bize açıklanması mümkün olmayan gizli emrin içeriğini siz bilmektesiniz. Yine de yemin etmenizden önce size şunu sormak istiyorum: Bu emrin içeriğini gerçekten biliyor musunuz?"

"Evet, Sayın Başkan."

"Şimdi yemin edeceksiniz. – Buyurun Savcı Bey..."

"Daha önce tanığa, üstlerinin izni olmadan açıklama yapıp yapamayacağını sormak istiyorum."

Salonda kısa bir uğultu oluyor. Mahkeme Başkanı, ellerini kavuşturuyor.

Üsteğmen, gıcırdar gibi tuhaf bir ses çıkarıyor, "Bu hususta hiçbir çekincem yok."

Savcı tekrar dikkatini çekiyor, "Sayın Üsteğmen, bu sadece sizin sorumluluğunuzda..."

Üsteğmen, "Hiçbir çekincem yok!" diye sözü kesiyor ve yemini ediyor.

"Evet Sayın Üsteğmen, şimdi gizli emirde neler yazdığını lütfen bize anlatın."

"Gizli emir... bu sadece bir kelime. Bana daha çok orduda kullanılan bir deyimi anımsatıyor. Gelen emrin içeriği sadece polis içindeki ortak çalışmayla ilgili.

Yazanları tabii şimdi kelimesi kelimesine anımsamıyorum. Bildiğim, iki yüz kişilik bir grubun Bay Gareis'ın emrine verileceğiydi. Değişik elemanlardan oluşan küçük grupların nerede görev alacağı, Bay Gareis'ın onlara nasıl ulaşacağı da emirde yazıyordu. Ayrıca hangi amaçla hangi görevlerin polis gruplarına verileceği de gelen yazıda belirtilmişti."

"Bizi en çok bu ilgilendiriyor."

"Evet, Altholm'a gönderilen polislere kent polisi yetersiz kaldığında görev verileceği yazıyordu. Ayrıca çatışma büyüdüğünde ve ateşli silah kullanmak gerekli olduğunda mutlaka önce komutanlıktan izin alınması gerektiği de yazıda belirtiliyordu."

"Peki, başka ne yazıyordu."

"Başka mı? Başka bir şey yazmıyordu. Benim anımsadığım kadarıyla önemli başka bir şey yoktu."

Savunma avukatı ayağa kalkıyor. "Sayın Başkan, izin verirseniz tanığa sormak istediğim bir şey daha var... Üsteğmen, okuduğunuz emirde polislerin köylülere gerektiğinde çok sert davranmasına izin verildiği doğrudan veya dolaylı yazıyor muydu?"

Üsteğmen biraz üst perdeden, "Hayır, kesinlikle hayır!" diye yanıt veriyor.

"Tanıktan biraz daha kapsamlı yanıt rica ediyorum."

"Hayır, sorduğunuz şey emirde yazmıyordu."

"Yanılıyor olabilir misiniz?"

"Hayır, kesinlikle yanılmıyorum."

"Emrin altında kimin imzası vardı?"

"Şimdi kesin olarak söyleyemeyeceğim. Albay Senkpiel'in olabilirdi..."

"Stolpe'deki mi?"

"Tabii Stolpe'deki."

"Bunu bilmiyordum, tanıktan özür dilerim. Bu durumda savunmanın, Albay Senkpiel'in duruşmaya çağrılması konusunda bir süre düşüneceğini bildirmek isterim."

"Ve şimdi..." diye Mahkeme Başkanı gülümseyerek ve kelimelerin üzerine basa basa "Şu gizli emri bir süre unutalım," diye konuşuyor. "Sayın Üsteğmen, tanıklık yapmayı kabul ettiğiniz için size teşekkür ederim."

7

Gareis, makam odasına girdiğinde saat akşamın sekizi. Hava çoktan kararmış.

Mahkemenin, her an tanık olarak tekrar sorguya çağrılabileceği açıklamasını o gün umursamamıştı. Yorucu saatlerin ardından yağmurlu, rüzgârlı bir havada kent dışına yaptığı gezinti onun mücadele duygularını kamçılamış, canlandırmıştı. Her zamanki umursamazlığı yine geri dönmüştü.

Bugün biraz şanssızdım, fakat eminim yakında her şey yine yolunda gidecek.

Öğleden sonra Dülmen'deki bir köy lokantasına girmiş, kendine yiyecek bir şeyler ısmarlamıştı. Oturanların salak salak baktığını görünce öfkelenmiş, lokantacı da salam, yumurta, patates olmadığını söyleyince öfkesi tepesine çıkmış, bir boğa gibi böğürmüş, yumruğunu masaya indirmişti. Tezgâhta duran adam çok ürkmüş, yaşlı karısı da mutfağa kaçmıştı.

Az sonra önüne kocaman bir tabakta lezzetli bir köy kahvaltısı getirilmişti. Yemeğini bitirdikten sonra adam para istememiş,

fakat Deniz Kazası Geçirenlere Yardım Kuruluşu'na destek verebileceğini söyleyince tezgâhın üzerinde duran kumbaraya biraz para atmıştı. Bu adam deniz kazası geçirmiş birinin önüne böyle bir kahvaltı koymaz, diye de kafasından geçirmişti.

Az sonra lokantadan çıkıp köyün anayolunda yürümüştü. Yağışlı bir ekim gününde sokaklarda çok insan olmasına şaşırmıştı. Yürürken, acaba tanıdığım birine rastlayacak mıyım, diye sağına soluna bakınmıştı. Fakat Dülmen'de şansı yoktu. İnsanlara yakın geçmiş, grupların arasına girmiş, bazılarına, "Merhaba," demiş, dikkatle yüzlerine bakmış, alçak sesle, yüksek sesle öksürmüştü.

Üç köy sonra –yoksa dört müydü?– karşısına çıkan bir köylüyü tanır gibi olmuştu. Adamın adı aklına gelmemişti, fakat onu nereden tanıdığını anımsamıştı.

Altholm'daki bir hayvan sergisinde dişi bir domuzla yavruları ödüle layık görülmüştü. Köylü ödül olarak gübrelemekte kullanılan bir ton kireçli toprak kazanmıştı. Ancak teslimatın gecikmesi üzerine Gareis fabrikayı dava etmişti. İlk duruşmaya Stein katılmıştı.

Sorunun nasıl çözülmüş olduğunu şimdi anımsamıyor. Yanındaki üç kişiyle çene çalan köylünün yanına sokuluyor.

"Merhaba baba, kireçli toprağı sonunda yolladılar mı?"

"Haftalar sonra," diyor köylü. "O kadar uzun sürmesi utanılacak bir durum."

"İşte fabrikatörler bizimle böyle oynuyorlar.." diye konuşuyor Belediye Başkanı. "Fakat biz akıllı çıktık, onlardan hakkımızı aldık."

"Sizin daha akıllı olmanız mümkün... Biz köylüler ise hep akılsızızdır."

"Niçin? Gelen kireçli toprak iyi değil miydi?"

"Kötü değildi, fakat siz Altholmlular..."

"Bak dostum," diye Belediye Başkanı adamın sözünü kesiyor, "sizler de gazete okuyorsunuz, öyle değil mi?"

"Ara sıra..."

"Şimdi okuma zamanı geldi. Sanırım *Köylüler* gazetesini okuyorsunuzdur! Mahkemeyle ilgili haberlere göz attınız mı? Ne düşünüyorsunuz?"

"Başkan Bey yine başımıza vuracaklar, yine biz azarı yiyeceğiz! Olayların sorumlusu Frerksen'inize ise hiçbir şey olmayacak!"

"Christian! Yoksa adın başka mıydı?.."

"Bruhn," diyor köylü.

"Her neyse, Bruhn, sen toprağını hiç yanlış işlemedin mi? Çok ıslakken sürdüğün veya ürünü zamanından önce biçtiğin olmadı mı?"

"Oldu, Başkanım."

"Sen de yaşamında bir tokat yedin. Çavdarların fazla büyüdüğü olmadı mı?"

"Birkaç kez Başkanım."

"Sonra komşun, neydi adı? Harms mıydı? O da hatalar yapmadı mı?"

"Olabilir."

"Fakat yine de onu toprakları iyi durumda, çavdarı da seninkinden kuru. Öyle değil mi?"

Harms karşı çıkıyor, "Hayır Başkanım, bu biraz..."

Diğerleri sözünü kesiyor, "O haklı," diyorlar. "Sen paskalyayı pankot yortusunda kutlarsın. Biz Noel kutlarken sen işini henüz bitirirsin."

"İşte insan kimi gün şanslıdır, kimi gün ise şansı yaver gitmez. İşte Frerksen de bu kez ıslak sürdü tarlasını! Şimdi durumu o kadar kötü değil. Sizler de elinizden geleni yaptınız, fakat sonunda batağa battınız."

Köylüler seslerini çıkarmadan ona bakıyorlar. Karşılarındaki o fil adama.

"Siz sevgili Tanrı'ya inandığınız –benim hepinizin dinsiz olduğuna inandığımı rahibinize söyleyebilirsiniz–, sizin sevgili Tanrınız günü geldiğinde Frerksen'i mahşer mahkemesinin karşısına çıkaracaktır. Biz kodamanların günahları nedeniyle, yumurtayla tereyağını ucuza satmak zorunda kalmanızı ise pek anlayamıyorum."

"Başkanım," diye iriyarı, aksi suratlı bir köylü konuşuyor, "sizin biz köylülerden yana olduğunuza bir an bile inanmıyorum. Kızıllar gibi siz de domuzun önde gidenisiniz! Fakat siz sorun üzerinde kendisiyle tartışılacak bir domuzsunuz! Eğer bizi önemsiyorsanız, gelin bir akşam meyhanemize, orada sorunlardan karşılıklı söz ederiz."

"Olur. Gelirim," diyor Belediye Başkanı.

"Fakat yanınızda kimseyi getirmeyin. Tek başınıza gelin." Köylü sırıtıyor. "Tabii bizden korkmazsanız."

"Sizden müthiş korkuyorum," diyor Belediye Başkanı ve karşısındakilerin etli ellerini teker teker sıkıyor.

"Başka köylere de haber salacağım. Onlara da uğrarsınız. Bizim ne yitireceğimizi, sizin ne yitireceğinizi tartışırız."

"Vay canına," diye konuşuyor Belediye Başkanı. "Siz yüreklisiniz. Peki Reimers bu söylediklerinizi kabullenecek mi?"

"Ben Menken muhtarıyım," diyor köylü. "Kaç kilo yükü sırtlayacağımı, kaç kilodan sonra bana ağır geleceğini çok iyi bilirim. Reimers uzun süredir içeride. Dışarıda olup bitenden, *Köylüler* gazetesindeki efendilerin karınlarının nasıl tok olduğundan artık haberi yok. Sayın Başkan sizinle biz konuşacağız. Bizim için söz sözdür!"

"Efendiler," diyor Belediye Başkanı. Keyfinden göbeği pantolonunda hopluyor. "Gelin şurada size birer rom ısmarlayayım! Yağmurda böyle durmak güzel değil. Son zamanlardaki dalaş-

maların ardından şimdi köylülerden aklı başında sözler duymak hoşuma gitti."

"Haydi atalım birer kadeh."

Adam başına bir kadehte kalmadı. Hava karardığında yola koyulan Belediye Başkanı düşünüyor: "Şimdi geri mi çekileyim? Görevi bırakayım mı? Hayır, koltuğuma iyice yapışacağım!"

Başkaları benden daha çok hata yaptı. Manzow, Niederdahl, Frerksen ve ötekiler. Ben dayanmalıyım. On beş bilemedin yirmi gün daha konuşup dururlar, sonra da konuyu unutur, çenelerini kapatırlar. Yine çalışmaya başlarlar ve Noel geldiğinde boykot filan kalmaz.

8

Belediye Başkanı saat sekizi az geçe makam odasının kapısını açıyor.

Akşamın bu saatinde Belediye'de hiç kimse yok, her yer karanlık.

O gün gelmiş olan mektupları açıp gözden geçirmek istiyor. Belki Piekbusch bir not bırakmıştır, mahkeme onu tekrar tanık olarak çağırıyordur. O zaman kalkıp doğru, Mahkeme Başkanı'nın konakladığı fabrikatör Thilse'nin evine gidecek, davranışından ötürü ondan özür dileyecektir.

Meşe ağacından büyük yazı masasının üzerinde sadece bir kâğıt duruyor: Bir mektup.

Gareis mektuba uzanıyor, eline alıyor. Sinirleri çok gergin. Koltuğuna oturuyor.

Resmî bir yazı:

"Stolpe, 25 Temmuz. Altholm kenti polis sorumlusu Belediye Başkanı Gareis'a. *Kişiye özel. Gizli Emir.* Yarın sabah saat 9'dan itibaren Üsteğmen Wrede komutasındaki iki yüz kişilik devlet polisi emrinize verilecektir. Burada geçerli olan yönerge..."

Gizli emir! Bir zaman ortadan kaybolmuş olan o resmî yazı!

Belediye Başkanı Gareis, daha fazla okumuyor. Elindeki mektubu fırlatıp atıyor. Hızla yerinden kalktığı gibi kapıya koşuyor, yan odaya geçiyor, bağıra bağıra koridora çıkıyor: "Piekbusch! Piekbusch!"

Sonra kendine geliyor.

İri adımlar atarak yazı masasına geri dönüyor ve kendini koltuğuna bırakıyor.

Gizli emir...

Bugün tanık olarak ifade vermişti. Boğazına kadar çamura batmıştı. Şimdi ise o önemli belge önünde duruyor.

Gareis bir puro yakmaya çabalıyor. Başaramıyor, elleri titriyor. Kibritler kırılıyor, puro bir türlü yanmıyor.

Puronun ucunu ısırıyor, kuru yaprağını ağzında çiğniyor, sonra titreyen elleriyle tekrar gizli emre uzanıyor, parmakları arasına alıp okuyor.

Gizli emir... İnsanı güldürmesinler! Bu saçmalığı, Tanrı bilir kim yazdı? Askerî bir bürokrasinin gösterişçiliğinden başka bir şey değil!

"...ve silah kullanma kararı alınmadan önce emir veren üst makam mutlaka bilgilendirilecektir..."

Ne güzel! Mutlaka bilgilendirilecekmiş! Ben de devlet politikasına hep inanmıştım! Aldıkları bazı özel önlemlere saygı göstermiştim! Aldıkları o önlemlerden beni yazılı haberdar etmedikleri aklımın köşesinden geçmemişti.

Öfkesi tepesine çıkıyor.

Ben salağın teki, karşılarında dikildim, salak salak konuştum durdum. Kendi kendimi küçülttüm. Acıdılar bana. Bir erkeğin memelerine baktığı bakire kız gibi, elim ayağım tutulmuş öyle durdum. Gareis, Gareis... Kusmak istiyorum!

Ayağa kalkıyor, odanın içinde bir aşağı, bir yukarı yürüyor, öfkeyle sağına soluna bakınıyor. Ona her şeyi anlatabileceği bir insanın özlemini çekiyor. Koridora çıkıyor, yardımcısı Stein'ın kapısını açtığı gibi öfkeyle bağırıyor, "Stein! Stein! Neredesin be adam?"

Sessizlik, ölü sessizliği.

Arkasına dönüp yürüyor. Aynı anda yukarı çıkan merdivenin aydınlandığını görüyor. Kulağına bazı sesler geliyor.

Hızla odasına dönüyor. Kapı aralığından koridora bakıyor.

Üç kişi yaklaşıyor.

Sessizce kapıyı kapatıyor ve masasına dönüp koltuğuna oturuyor. Gizli emirle zarfı ceket cebine sokuyor. Masanın üzerinde duran birkaç kitabı açıyor. Önüne boş bir kâğıt çekiyor, kalemini eline alıyor.

Oda kapısı vuruluyor. Sakince, "Buyurun!" diyor.

Purosu şimdi yanıyor.

9

Odasına giren üç kişi onun çok yakın yoldaşları. Belediye Meclis Üyesi Geier, Parti Sekreteri Nothmann ve Rayh Meclisi Üyesi Stettinli "büyükbaş" Koffka.

Oturduğu masaya yavaş yavaş yaklaşıyorlar. Bakışlarından öyle pek memnun olmadıkları belli.

"Gelmenize sevindim," diye konuşuyor Gareis. "Benim gibi bir işkoliği masasından kaldırmak istiyorsanız seve seve... Haydi gelin Tucher'de birer bira içelim."

Onunla meyhane masasında oturmaktan pek hoşlanmadıkları suratlarından belli oluyor. Gareis hafifçe sırıtıyor.

"Yok Gareis Yoldaş," diye konuşuyor Meclis Üyesi Koffka, "Şimdi canımız ne bira çekiyor, ne de seninle meyhanede oturmak. Fakat bize purolarından ikram edebilirsin."

Belediye Başkanı isteneni yapıyor ve "Koffka seni çok iyi gördüm. Berlin'deki dedikodu meclisi sana iyi geliyor gibi..."

"Dinle beni, Gareis Yoldaş," diye Meclis Üyesi homurdanır gibi konuşuyor. "Biraz iyi olan sağlığımın bozulması için, sen

elinden geleni yapıyorsun. Bu sabah o güzel spor salonunuzda oturdum ve senin yargıç karşısında dimdik duruşunu izledim, Gareis!"

"Öyle mi?" diye Belediye Başkanı söylediklerini pek önemsemiyormuş gibi mırıldanıyor. "Koffka sen yaşamında hiç mektup kaybetmedin, sonra da yargıç karşısında dikilip sanki her şey yolundaymış gibi konuşmadın."

"Şimdi önemli olan benim yaptıklarım veya yapmadıklarım değil," diye Koffka biraz öfkeli mırıldanıyor. "Önemli olan senin yaptıkların Gareis, her şeyi berbat etmiş olman! Sen partimiz için tam bir yüz karasısın!"

"Şunu bilmenizi isterim," diye mırıldanıyor Belediye Başkanı ve purosunun ateşine bakıyor, "burası benim makam odam. Söylediklerini beğenmediğim herkesi elimle kapının önüne koyma hakkına sahip olduğum kanısındayım..."

"Bunu yapabilirsin Gareis," diyor karşısındaki adam biraz sinirli. "Ne de olsa iriyarısın. Fakat önemli olan bundan ne elde edeceğin. Çünkü bu sabah ettiğin yemine yüzde yüz uymuş olduğun söylenemez. Karşındaki biz üç kişinin 'yalan yere yemin etmiş' diyerek hakkında suç duyurusunda bulunabileceğini de aklından çıkarma. Ne de olsa gizli emrin ucu cebinden görünüyor..."

Gareis öfkelenmemek için kendini tutmasına karşın eli hızla ceket cebine gidiyor. Kâğıdı tıkıştırıyor, fakat hemen vazgeçiyor, çıkarıp masanın üzerine koyuyor ve karşısındaki adamlara kafa tutar gibi bakıyor.

"Sen tabii masaya yumruğunu indirebilirsin," diye konuşuyor Koffka, "kafalarımızı birbirine çarpabilirsin, fakat üçümüzü birden öldüremezsin. Fakat tekrar tanıklık yapman gerektiğinde gizli emir üzerine soracaklarına komik ve inandırıcı olmayan yanıtlar vermek zorunda kalacaksın. Çünkü artık o yazının içeriğini biliyorsun. O zaman herkesin sabrı tükenecek. Savcılar öyle

masallara pek inanmaz. Çünkü anlatacaklarının artık bir masaldan farkı olmayacak."

Belediye Başkanı somurtuyor ve "Peki benden istediğiniz nedir?" diye soruyor.

"Görevinden ayrılman, Gareis Yoldaş! Sessizce, şimdi, şurada, bizim önümüzde Bakanlığa yollayacağın istifa dilekçesini yazıp altına imzanı atman! Biz bunu istiyoruz senden."

"Ben görevimden istifa etmeyeceğim. Hakkımda şikâyette bulunsanız da istifamı vermeyeceğim. Ben Altholm'dan ayrılmayacağım. Böyle değil!"

"Peki nasıl ayrılacaksın? Ellerinde kelepçelerle mi?"

Belediye Başkanı öfkeyle karışık gülüyor. "Sizler kendinizi akıllı sanıyorsunuz. Beni elinize geçirdiğinizi sanıyorsunuz. Fakat benim söylediklerimi onaylayacak tanıklarım var. Bana hiç kimse bir şey yapamaz."

"Piekbusch'un senin için iyi bir tanık olduğunu sanmıyorum."

Belediye Başkanı öfkeyle sesini yükseltiyor. "Ben Piekbusch'u yıllardır tanıyorum. Piekbusch sadık bir memurdur."

Karşısındaki üç adam gülüyor. Her biri kendine göre gülüyor. Sesleri bir tuhaf çıkıyor.

"Bu konudan daha fazla söz etmek istemiyoruz," diyor Koffka. "Seninle tartışmak niyetinde de değiliz. Gareis, aklını başına al, üzerinde birkaç dakika düşün ve sonra 'Siz haklısınız,' de. Ardından tekrar görüşürüz."

Belediye Başkanı, karşısındakilere bakıyor. Bakışlarında biraz ümitsizlik var. Sonra ayağa kalkıyor ve odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürüyor.

Diğerleri ise oturuyorlar ve purolarını tellendiriyorlar.

Belediye Başkanı aniden duruyor. "Koffka," diye konuşuyor, "moruk yoldaş, dinle beni. Evet, hata yaptım. Kötü sonuçlanma-

yacağını ümit ettim. Fakat insanlar yaşamlarında çok hata yapar. İnsan yaptığı her hata için cezalandırılmaz ki!

Siz benim gibisini bulamazsınız. Altı yıl içinde bu kent ve partimiz için başardıklarımı bir düşünsenize. Ben gelmeden önce Altholm ne durumdaydı? Domuz ahırından farkı yoktu. Şimdiyse ülkenin birçok yöresinden insanlar sosyal yaşamı örnek olan Altholm'a gelip yerleşiyor.

Yanında büyük bir çiftliği olan yaşlılar yurdunu, işini yitirmiş fabrika işçilerini tarım işçisi olarak eğiten okulu düşünün. Yeni doğmuş bebekler bakımevini, çocuk yurdunu, çıraklar yurdunu ve bekârlar evini de unutmayın. Altholm kentinde aile sorunları olan çocuklar belediyemiz tarafından bakılıp eğitiliyor, onlardan insanlar yaratılıyor.

Yüzme havuzunu, stadyumu ve yeni itfaiyemizi de unutmayın. Bütün bunlar nedeniyle kent büyük borçlara girmedi. Ben gerekli yüz binlerce mark parayı ufak ufak toplayıp bir araya getirdim.

Bütün bunları benden başka kim yapabilirdi? Şimdi benim ayağımı kaydırırsanız her şey yok olup gidecek. Bütün kuruluşların harcamaları artacak, belediyeye masraf kapısı açacak. Kimileri kapatılacak, kimileri küçültülecek. Ben ne söylediğimi biliyorum. Yetim çocuklar yine çevredeki yurtlara yollanacak veya sarhoş babalarla yaşamı umursamayan annelerin eline düşecek. Sen bütün bunların sorumluluğunu üstlenebilir misin Koffka?"

"Gareis yoldaş, seni böyle konuşurken dinleyen, koltuğunda bu kadar oturmana nasıl göz yumduklarını, içi boş sözlerine nasıl katlanmış olduklarını daha iyi anlıyor. Fakat artık sana hiçbir şey yardım edemez Gareis. Sonun geldi. Yolun burada bitti.

Yerel seçimler kapıda. Sen görevinin başında kaldın mı parti en az yüzde elli oy kaybeder."

"Daha da çok," diye homurdanıyor Geier. "Yüzde yetmiş!"

"Olabilir. Gareis, yoldaşlar arasında hiç sevilmediğinden şu kadar olsun haberin yok. Sen iriyarısın, güçlüsün, görüşlerine inandırmak istediğin birini karşına aldın mı adam sana 'evet' diyene kadar konuşup duruyorsun. O sonunda 'evet' derken sana gerçeği söylediğini sanıyorsun.

O insan sonra senin yanından uzaklaşır uzaklaşmaz üç kez, on kez 'hayır' diye haykırıyor, senin için 'Mussolini' diyor.

Başarılı olduğun sürece başkalarına böyle davranabilirsin. Fakat seni zayıf gördükleri anda işin bitmiş demektir. Bugünkü gazeteleri okudun mu?"

"Hayır, henüz okumadım. Hem yazdıkları beni ilgilendirmiyor da!"

"Buraya gelmemiz boşuna oldu. Çünkü sen artık bir ölüsün! Sen kendi kendinin boğazını sıktın. Bizim bütün istediğimiz kavgasız dövüşsüz geri çekilmen. Haydi aklını başına topla ve oturup istifa dilekçeni kaleme al."

"Ben sana bir şey söyleyeyim mi Koffka..." diye konuşuyor Belediye Başkanı, "Sen her şeye karamsar bakıyorsun. Keyfin hiç yerinde değil. Ben de bu sabah keyifsizdim. Sonra kent dışına çıktım, köylerden geçtim, tarlalarda yürüdüm, açıldım. Yolda karşıma çıkan köylülerle sohbet ettim.

Koffka, onlar benimle konuşup çene çaldılar. Boykot ettikleri kenti kurtaracak tek insan benim. Bana doğrudan, karşılıklı görüşmeler önerdiler. Eğer boykotları kışın da sürerse ne olacak Altholm'a?

Bana altı ay daha zaman verin. Neler yapacağımı o zaman göreceksin. Altı ay sonra yine bir araya geliriz ve hâlâ ısrar ediyorsan ağzımı açmadan çeker giderim."

"İşte bakın gerçek Gareis bu," diye konuşuyor Koffka diğerlerine bakarak. "Bu sabah mahkemede köylülerin temsilcisi, neredeyse ağzına geleni söyledi. Az sonra ise o keyifle aralarına giriyor, onlarla görüşmeler yapmaya karar veriyor.

Tek başına. Parti'ye veya Parti'den birine danışmayı Gareis hiç gerekli görmüyor.

Sana bir şey söyleyeyim mi, köylüler bizim umrumuzda değil. Boykot yaparlarsa yapsınlar. İşçilere ne köylülerden! İşçilerin dükkânları var mı ki köylüler boykot etsin. Sen burjuvanın dükkânlarını kendine dert ediyorsun. Belki yakında çelik miğferlerinin gece yürüyüşünü, Hitler'in adamlarının gamalı haçlı yürüyüşünü organize edeceksin! Sonra da kalkıp Parti senden memnun olmadığı için şaşıracaksın!"

"Sen kerizin tekisin!" diye Gareis sesini yükseltiyor. "Kent insanları boykottan olumsuz etkilendi mi işçilerin de durumunun bozulacağını kafan almıyor!"

"Bak Gareis, tartışmaya burada son vermek iyi olmayacak mı? Daha fazla konuşup durmanın anlamı yok. Sen oturup istifa dilekçeni yazacaksın. Kentteki görevinden ayrılmak istediğini açıklayacaksın. Hem de şimdi. Derhal."

"Hayır," diye konuşuyor Gareis.

Koffka şöyle bir geriniyor. "O zaman yarınki bütün parti bültenlerinde senin partiden çıkarıldığın yazacak.

Ardından da Belediye Meclisi'ndeki SPD üyeleri ilk toplantıda görevinden alınman önerisini getirecek.

Her şey bununla bitmeyecek. Eyalet Yönetimi de disiplin kuruluna verilmeni talep edecek.

Ve bütün bunların sonunda işin bitmiş olacak.

Sen yaşamında kendine bir daha doğru dürüst bir iş bulamayacaksın."

Koffka'nın bu sözleri sadece o güne kadar ortaya koyduklarının üzerine değil, başına da inen acımasız çekiç vuruşlarıydı.

Gareis, ayağa kalkıyor ve bağırır gibi konuşuyor, "İşsiz kalacağım! İşe yaramayan biri olacağım! Ben ne iş yapacağım?"

"Bana bir görev verildi," diye konuşuyor Rayh Meclisi Üyesi Koffka. "İstifa dilekçeni yazıp imzalamanın ardından Breda kentine belediye başkanı olarak tayin edildiğini açıklayan bildiriyi sana takdim edeceğim."

"Bu da ne demek?" diye Belediye Başkanı biraz şaşkın soruyor. "Breda mı? Hiç duymadım."

"Breda Ruhr havazasında bir kent. Yirmi bir bin nüfusu var. İnsanlar demir dökümde ve maden ocaklarında çalışıyor."

"Peki orada birinci belediye başkanı kim?" diye Gareis soruyor.

"Sen çok şanslısın. Sen tek başına belediye başkanlığı yapacaksın. Belediye meclisi SPD ve KPD ağırlıklı. Birkaç merkezci var, fakat onları önemsiz. Orada istediğin gibi çalışabileceksin."

Gareis'ın söylenenlerden şüphelendiği, bakışlarından okunuyor. "Göster bakayım şu dediğin yazıyı."

"İstifa dilekçeni imzaladıktan sonra."

Gareis odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürüyor. Sonra derin bir iç geçirip masasının başına geçiyor ve yazmaya başlıyor. Yazması bitince mürekkep kurutma kâğıdını üzerinden geçiriyor ve dilekçesini Koffka'ya uzatıyor.

"Bir de zarf yaz, Gareis. Ben bu mektubu yarın postaya elimle veririm. Bakarsın sen unutursun."

"Al bakalım. Haydi şimdi tayinimi içeren yazıyı göster."

"İşte burada. Yarın veya yarından sonra parti bültenlerinde açıklanacak. Tabii herkes senin arkanda değil. Birkaç gün sonra da gereken tören yapılır. Veda töreni demek istiyorum. Ve böylece her şey yoluna girer."

"Tamam, tamam," diye konuşuyor Belediye Başkanı. "Fakat şimdi çekip gitseniz çok memnun olacağım. Bu akşamlık suratınızı yeterince gördüm."

"İyi akşamlar, Yoldaş," diyor üç adam.

"Lanet olsun!" diyor Gareis.

10

Üç adam çıktıktan sonra Gareis, koltuğunda hareketsiz oturuyor. Düşüncelere dalıyor, son altı yılda çok emek verdiği kenti gözlerinin önüne getiriyor. Altholm'da yarattığı kuruluşları düşünüyor. Yeni doğanların bakıldığı, altmış yataklı yatakhaneyi düşlüyor. Tuhaf suratları insanı andıran, ilk görene çok yabancı gelen bebekler uyku tulumlarında yatıyor.

Bir doktorun ona söylemiş olduklarını anımsıyor: "Bütün bu yapılanların pek anlamı yok, Başkan Bey. Ayyaşların, frengililerin, sakatların çocukları geri zekalı doğuyor. Sparta'da onlar doğar doğmaz öldürülüyordu."

Doktorun "Başkan Bey, yapılanların anlamı yok," sözleri aylarca kafasından çıkmamışti.

Kentte köşelerinde uyuklayan beş yüze yakın insanı nasıl uykularından uyandırdığını, onlara iş bulduğunu düşünüyor.

Buradan ayrıldığında gideceği yerde Altholm'daki gibi çalışamayacağını biliyor. Nerede göreve gelirse gelsin gençlik yıllarının

ateşiyle yaratmış olduklarını tekrarlayamayacak. Onlar ve düşleri artık geride kaldı. O artık genç değil. Yaşıtlarından farkı yok.

Odasının kapısı gıcırdayarak açılıyor. Bir genç duruyor orada. Yardımcısı Stein. Kara saçlı, zayıf, heyecanlı.

"Sayın Başkanım, size iyi geceler dilemek istemiştim..."

Gareis gözlerini kısıp şöyle bir düşünüyor. Ne istiyor? İyi geceler dilemek istiyormuş. Bana niçin iyi geceler dilemek istiyor?

Aynı anda mahkeme salonunu anımsıyor. Stein'ın bakışlarından kaçınmak istermiş gibi başını eğmiş olduğu gözünün önüne geliyor.

Sonra Koffka'nın güvenilmez bir tanıktan söz ederken onun adını anmamış olduğu da aklına geliyor.

Birden Stein'ın ayakkabıları dikkatini çekiyor. Ayakkabılar çamurlu.

"Siz de mi benim gibi tarlalarda dolaştınız?" diye usul sesle soruyor.

"Evet. Sizin peşinizden yürüdüm. Fakat size yetişemedim."

Belediye Başkanı, kendisini ziyarete gelmiş olan genç Stein'ın yanına gidiyor. Elini uzatıyor, karşısındakinin başını elinin arasına alıp yukarı, ışığa doğru kaldırıyor.

"Ben buradan ayrılırsam benimle gelir miydiniz, Stein?"

"Siz buradan gitmeyeceksiniz!"

"Benimle gelir miydiniz?"

"Her zaman."

"İyi geceler, Stein," diye konuşuyor Belediye Başkanı. "İyi geceler, yardımcım."

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tanıklar ve Bilirkişi

1

Spor salonunun hemen yanında küçük bir oda var. Burası başka zamanlarda öğretmenlerin vestiyer ve çalışma odası olarak kullanıyor. Şimdiyse tanıklar bu odada sıralarının gelmesini bekliyor. Duvar kenarına dizili bir düzine iskemlede oturuyorlar. Kentliler ve taşralılar, polisler ve köylüler. İnsanlar bu küçük odada saatlerce bekletiliyorlar.

Sekizinci duruşmaya gelindiğinde her şey oldukça karışık. Savunma peş peşe yeni taleplerde bulunuyor. Öfkesi gittikçe artan savcı, keskin dilli ve alay dolu konuşmalarıyla salonda oluşmaya başlayan köylü yanlısı havayla savaşıyor.

Duruşmalar sabahları zamanında başlamıyor. Mahkeme heyeti her duruşmadan önce toplanıp uzun uzun yeni talepleri görüşüyor. İlk duruşmalarda saat dokuzda hazır olan basın mensupları da zamanla daha geç gelmeye başlıyor. Akşamları Stettin'e dönenler ertesi sabah saat on treniyle gelmelerine karşın duruşmanın başlamasını beklemek zorunda kalıyorlar.

Sabahları Stolpe'den gelen Stuff o gün de mahkemenin yapıldığı salona doğru yavaş yavaş yürüyor. Acele etmesi gerekmediğini biliyor. Karşı kaldırımda yardımcı Meier'in yürüdüğünü görüyor. Genç adam yanındaki başsavcıyla heyecanlı heyecanlı konuşuyor. Stuff aynı anda birkaç adım önde avukat Henning'in yürüdüğünü fark ediyor.

Yanlarından geçen bazı vatandaşlar onları tanımış olacak, durup peşlerinden bakıyor. Ne de olsa bu arada kentin yarısı duruşmalara izleyici olarak katılmıştı.

"Bak Henning gidiyor!"

"Biliyorum. Ben bütün duruşmaları izledim..."

Okula varmadan az önce Stuff, Polis Başkomiseri Hart'la karşılaşıyor. Altholm'da olup bitenler artık onu ilgilendirmiyorsa da polislerle çene çalmasını seviyor, "Merhaba Hart, sizlere yapacak iş kaldı mı? Hepinizi emekliye ayırmadılar mı?"

Hart biraz sinirlenmiş gibi yanıt veriyor, "Sana kalsa hepimizi yarın 'kana susamak' suçundan yargıç karşısına çıkarırlardı!"

Ancak Stuff söylenleri umursamıyor. "Bugüne kadar senin aleyhinde bir şey yazdım mı? Fakat bazı arkadaşlarının melek olmadığını sen de biliyorsun. Üzerinde tartışmaya gerek hiç yok."

Hart derin bir nefes alıyor. "Ne bileyim. Fakat sana şunu söyleyeyim, Gareis'a yol göründükten sonra Frerksen gittike küstahlaşıyor. Yaptığı görev dağılımı dayanılmaz. Saatlerce çalışmamız umrunda bile değil."

"Herifçioğlunun küstahlığına hayran olmak lazım!"

Hart heyecanlanıyor, "Evet, evet ben de öyle düşünüyorum. Kısa süre önce acınacak durumdaydı. Fakat onun gibi sağcılar yukarıdakilere dalkavukluk yaparlarken altlarındakini ezerler."

"Nereye gidiyorsun Hart?"

"Duruşmaya tabii, onu görmeye! Sabahtan akşama salonda yanınızda oturuyor. Hakkında tüm söylenenlere karşın ağzını açmamasına şaşırıyorum."

"Biliyor musun, o Savcı'nın muhbirliğini yapıyor! Avukat dün 'Başmüfettiş'in Savcı'ya sürekli notlar yolladığını tespit ettim,' diye konuşmuştu."

"Peki Frerksen ne tepki gösterdi?"

"Her zamanki gibi yüzü kızardı. Salondan çıktı, fakat yarım saat sonra geri dönüp küçük kâğıtlara bir şeyler karalamaya devam etti."

Spor salonuna varıyorlar. Hart, girişteki kalabalık arasında Frerksen'i arıyor. Stuff da tanıkların beklediği odaya gidiyor. Bugün sadece birkaç kişi oturuyor. Elleri tombul, bakışları sinirli, yüzü kireç gibi ufak tefek bir adamla yaşlıca bir kadın dikkatini çekiyor.

Onu gören kadın, "Ah, Beyefendi," diye konuşuyor, "Bana saat dokuzda gelmemi söylemişlerdi. Acaba daha çok sürecek mi?"

"Duruşmanın ne zaman başlayacağını kimse bilmiyor," diye Stuff mırıldanıyor. "Saat on iki olabilir, belki akşamüstü dört de, Bayan Herbert."

"Sizi beni tanıyor musunuz?"

"Tabii tanıyorum sizi. Babanız okulda beni iyi terbiye etmişti... Sıranız ne zaman gelecek mübaşire bir sorayım."

Stuff hızla odadan çıkıyor.

Aynı anda omuzlarında bir acı hissediyor. Hart'ın elleri pençe gibi onu kavrıyor.

"Sana ne oluyor, çıldırdın mı?" diye Stuff öfkeyle soruyor.

"Kimdi o? Söyle be adam!"

"Bayan Herbert'ti. Ben ikinci sınıftayken babası öğretmenimdi. Öleli beş veya altı yıl oluyor. Yoksa..."

"Saçmalama! Ben o herifi soruyorum!"

"Hangi herifi?"

"Şu Herbert'in yanında oturan!"

Stuff anlamamış gibi bakıyor ve "Onu tanımıyorum? Sen tanıyor musun?"

"Hem de nasıl tanıyorum. Fakat adını bilmiyorum. Ben o gün kavşakta trafik polisi olarak görev yaparken herif yanıma sokulmuş ve büyükbaş hayvan açık artırmalarının yapıldığı salona nasıl gideceğini sormuştu. Biz köylülere saldırmıştık, bu nedenle de suratımıza yumruk indirmelerini hak etmiştik."

"Peki sen niçin onun suratına tokat indirmemiştin?"

"Yapmazdım, çünkü trafik polisi olarak görev başındaydım. Fakat yapmadığım için sonra ne kadar öfkelendiğimi bilemezsin! Hıncımı köylülerden çıkarmıştım..."

"Ben senin yerinde olsam şimdi ondan hıncımı çıkarırdım!" diyor Stuff.

"Adını veya kimin nesi olduğunu bilsem..."

"Köylünün biri olacak," diye Stuff konuşuyor.

"Sanmıyorum. Akıllı birine benziyor."

"Esnaf olabilir."

"Evet. Biliyor musun Stuff, az sonra Frerksen'e bir not vereceğim ve beni bugün tanık olarak göstermesini söyleyeceğim."

"Hayır," diye Stuff konuşuyor. "Hayır. Ben senin yerinde olsam bunu yapmazdım. Şu herifi kötülemeye kalkarsan, bakarsın ünlenir. Bak Hart, bırak bunu ben halledeyim."

"Sen mi?" diye Hart biraz şaşkın soruyor.

"Evet, ben. Bugün tanık olarak çağrılmanı sağlayacağım. Ah, köylülerden yana olduğum için mi bunu yapacağım sanıyorsun? Hayır, hayır. Hem şu herif köylü filan değil ki! O domuzun teki! Üzerine kaynar su dökmek beni çok keyiflendirecek."

"Beni faka bastırmayacaksın, değil mi?

"Seni niçin faka bastıracakmışım moruk? İnan bana, her şey yolunda gidecek." Karşısındaki polisin biraz gönlünü almak istermiş gibi omzuna şöyle bir dokunuyor.

"Ah Stuff, senin ne yapacağın pek belli olmaz da..."

"Bana her zaman güvenmelisin. Senin gibi duyguları susamış birine ben seve seve bir bardak bira ısmarlarım... Saat on ikide burada olman mümkün mü?

"On ikide mi? Hayır. Saat yarım bana daha uygun."

"Peki. Öyleyse saat yarımda gel. Sen gelene kadar bu adamın kim olduğunu öğreneceğim. Ne yapacağına o zaman karar verirsin."

"Çok güzel. Öyleyse saat yarımda seni dışarıda bekleyeceğim." Hart uzaklaşıyor ve Frerksen'i aramaya başlıyor.

Stuff, mavi gözlerinin düşünceli bakışlarıyla bir süre onu izliyor ve sonra Avukat Streiter'i bulmak için salona giriyor.

2

Mahkeme Başkanı konuşuyor, "Polis Komiseri Tunk, tanık olarak çağrılsın."

Ufak tefek, şişmanca, vücut hatları daha çok kadını andıran bir adam salona giriyor ve mahkeme heyetinin karşısında duruyor.

Stuff, yanındaki meslektaşına fısıldıyor, "Şimdi not alacağım. Bu tanık ilginç şeyler söyleyeceğe benziyor."

"Niçin?" diye adam soruyor.

"Heyecanlanacaksınız."

Mahkeme Başkanı, karşısında duran adamla –yüz yirmi üçüncü tanık– hızlı hızlı konuşuyor, "Adınızın Josef Tunk, yaşınızın kırk üç olduğu ve Stolpe'de Politik Servis'te komiser olarak görev yaptığınız doğru mu? Suçlanan kişiyle aranızda hiçbir akrabalık da yok!"

Adam, söylenenleri onaylıyor. Yargıç çabuk çabuk devam ediyor, "26 Temmuz olaylarını yerinde yaşamış olduğunuz ve daha aynı akşam bir rapor kaleme almış olduğunuz doğru mu?

Stolpe'den ne zaman geldiğinizi ve burada nelerin dikkatinizi çektiğini bize anlatır mısınız?"

Tanık hafifçe öksürüyor. Şöyle bir toparlanıyor ve şişko görünüşüne uymayan, gıcırtıyı andıran bir sesle konuşmaya başlıyor:

"O gün saat dokuz treniyle Stolpe'den Altholm'a geldim. Eyalet Yönetimi'nin bana verdiği göreve göre sadece gözlemde bulunacaktım. Bu nedenle de yerel polislerle hiçbir bağlantı kurmadım, trenden iner inmez çevredeki değişik lokanta ve meyhanelere uğradım. Her yerde köylüler oturuyordu. Ortamın çok heyecanlı olduğu dikkatimi çekmişti."

"Bir dakika. Sizce ortam niçin heyecan doluydu? Bunu bize biraz açıklar mısınız?"

"Meyhane ve lokantalarda oturan insanlar bende hemen heyecanlı oldukları izlenimini uyandırmıştı. Deneyimli bir polis bunun böyle olup olmadığına en geç beş dakika içinde kesinlikle karar verir."

"Aralarında yaptıkları konuşmalarda birbirlerine söylemiş oldukları bazı şeyleri anımsıyor musunuz?"

"Aklımda tek kalan sık sık küfür ettikleri."

"Neye küfür ediyorlardı? Polise mi? Belediye Başkanı Gareis'a mı?"

"Hemen hemen her şeye. Dediğim gibi insanlar çok heyecanlıydı."

Tanık, gıcırdayan sesiyle yavaş yavaş konuşuyor. Ağzından çıkan her kelimenin üzerine basıyor. Şişman, yüz on kiloluk, kişilik sahibi, mesleğinde uzman bu insan, mahkemeye söyleyeceklerinin önemli şeyler olduğunun bilincinde.

"Büyük Tucher lokantasına girdiğimde öğleden sonraydı. Ağzına kadar dolu salonda havanın oldukça tehdit edici ve korkutucu olduğu hemen dikkatimi çekti. Burada suçlanan Henning'le Padberg'in bayrağı hazırladığını gördüm.

Ve o anda Henning'le ileride bir sorun yaşayacağımı da fark ettim. Adını öğrenebilmek amacıyla yanına sokulup kendimi tanıttım."

Avukat Streiter araya giriyor, "Tanığa bir sorum olacak. Bu kişiyle ileride sorun yaşayacağınız kanısını nasıl edindiniz?"

Tanığın duruşu değişiyor. Şöyle bir dönüyor ve soruyu soran avukatı hiç konuşmadan tepeden tırnağa süzüyor. Sonra mahkeme heyetine dönüyor ve soruyor, "Bu soruya izniniz var mı?"

Mahkeme Başkanı elini sallayıp, "Evet, var," diyor.

"Yıllarca yaptığım polislik mesleğinde edindiğim deneyimlerim bende bir an için bu izlenimi uyandırmıştı," diye tanık yanıt veriyor.

Avukat "Bu tatmin edici bir yanıt değil," diyor. "Sizden daha kesin bir yanıt rica ediyorum. Bay Henning'le sorun yaşayacağınız kanısını nasıl edinmiştiniz?"

Komiser, karşısındakine acırmış gibi konuşuyor, "Yaşını başını almış bir polis, altıncı hisse sahiptir. Bu hissi ona sokakta karşılaştığı bir insan için 'Bu adam bir suç işledi!' diyorsa bu doğrudur. Suçlu Henning için de onu ilk gördüğüm anda aynı şeyi düşünmüştüm."

Kendisinden söz edilen Henning birden yerinden fırlıyor. "Sayın Başkan, hiç utanmadan böyle bir suçlamada bulunabilen tanığa karşı beni korumanızı rica ediyorum. Tanık benden 'suçlu' diye söz etti."

Savcı da ayağa fırlıyor. "Ben bunun böyle olmadığı kanısındayım. Tanık sadece yaşadığı belli bir olaydan söz etti. Ayrıca onu utanmazlıkla suçlayan Bay Henning'e bu söylediği nedeniyle cezalandırılabileceğinin anımsatılmasını rica ediyorum."

Beş dakika sonra Mahkeme Başkanı, tarafları yatıştırmayı ve tartışmaya son vermeyi başarıyor.

Komiser Tunk, gıcırdayan sesiyle konuşmasını sürdürüyor. "Ancak burada suçlanan kişi bana adını vermekten kaçındı. Suç-

lanan diğer kişi Padberg'in onu uyardığını fark ettim. Henning, aynı anda hızla ayağa kalktı ve haykırarak bayrağı açtı. Kocaman bayrağın oldukça kışkırtıcı olduğunu gördüm. Çevresindeki köylülerin heyecanı iyice arttı."

Avukat soruyor, "Anladığım kadarıyla bayrağı Tucher'de ilk gördüğünüz anda kışkırtıcı bulmuştunuz. Bu doğru mu?"

Komiser çok sakin yanıt veriyor, "Evet, az önce de söylediğim gibi bayrak benim gözümde kışkırtıcıydı."

"Komiser Bey sormama izin verirseniz, niçin hemen polisin dikkatini çekmediniz? Bu durumda polisler sokağa çıkmadan bayrağa kolayca el koyabilirdi."

"Az önce de belirttiğim gibi ben doğrudan Eyalet Yönetimi'ne bilgi vermek için buraya yollanmış özel bir elemandım. Yerel polisle ilişki kurmak bana yasaklanmıştı."

"Ancak böyle davranmakla üzücü ve yasadışı olayların yaşanmasına neden olmadınız mı?"

"Bana verilen emirlere uymak zorundaydım."

"Teşekkür ederim, Komiser Bey, bu açıklamalar bana yeter."

Stolpe'nin yollamış olduğu memur, Mahkeme Başkanı'na dönüp açıklamalarına devam ediyor, "Bayrağı taşıyan kişi caddeye çıkar çıkmaz çevrenin tepkisine neden oldu. Kaldırımlarda duran kentin saygıdeğer insanlarının seslerini yükselttiğini fark ettim. Huzursuzluk bir türlü dinmedi. Bayrağın kışkırtıcı olduğu görüşümde yanılmadığımı o anda anladım.

Bayrağı taşıyan kişi, yürüyenlerin en önünde duruyordu. Ancak tepkilerin ardı arkası kesilmeyince korktu ve hızla lokantaya döndü."

Mahkeme Başkanı, tanığın sözünü kesiyor, "Onun korkmuş olduğu sizin görüşünüz."

"Hayır görüşüm değil, Sayın Başkan. Adamın korktuğu, rengi değişen suratından anlaşılıyordu."

Mahkeme Başkanı konuşuyor, "Fakat tanıklar Bay Padberg'in Bay Henning'e 'Hey, tırpan sallanıyor!' dediğini ve bunun üzerine iki adamın tırpanın sopasını sağlamlaştırmak için hızla lokantaya döndüğünü belirttiler."

"Bu doğru değil, Sayın Başkan. Bay Henning'in korktuğunu yüzünün kızarmasından hemen anladım."

"Az önce de söylediğim gibi tanık ifadeleri değişikti. Lokanta sahibi de Bay Henning'le Bay Padberg'in cıvataları biraz daha sıkmak için kendisinden İngilizanahtarı rica ettiğini ifadesinde belirtti."

"Sayın Başkan, bu sadece içeriye kaçmalarını kamufle etmek içindi."

"Peki sizce niçin az sonra ellerinde bayrak tekrar dışarıya çıktılar?"

"Bu arada caddede çok sayıda köylü toplandığı için tekrar yüreklenmişlerdi. Bay Henning yürüyenlerin başına geçti. Aynı anda karşı yönden Başmüfettiş Frerksen'in ona doğru geldiğini gördüm."

Mahkeme Başkanı, başı elleri arasında öyle dinliyor. Yanında oturan üyeler tanıdık yüzler arıyormuş gibi bakışlarını salonda gezdiriyorlar. Savunma avukatı dudaklarında hafif bir gülümseme tanığın söylediklerine kulak kabartıyor. Yüzü ciddi Savcı çabuk çabuk notlar alıyor.

Stuff iç çekiyor ve "Çok güzel bir domuz bu adam," diye mırıldanıyor.

Ve Pinkus tıslıyor, "Söyledikleri, yazmak istediklerinize pek uymuyor galiba?"

Stuff, burnunun üzerinde duran gözlüğünün ardından ona şöyle bir bakıyor. Pinkus, başını önüne eğiyor.

"Bay Frerksen çok sakin ve dikkatli biçimde, suçlanan kişinin yanına gitti. Ona nazikçe bir şey söyledi. Ancak ne söylediklerini duyamadım. Fakat diğer sanık Padberg çılgınca Bay Frerksen'in

üzerine atıldı, ellerini yakasına yapıştırdı ve öfkeyle kenara itti. Sonra köylüler yürüyüşlerine başladılar."

"Söylediklerinizi bizim için çok farklı şeyler," diyor Mahkeme Başkanı. "Şimdiye kadar hiçbir tanık Bay Frerksen'e böyle davranılmış olduğunu söylemedi. Sadece kendisi yürüyüşe geçen köylülerin onu kenara ittiğini belirtmişti."

Komiser, konuşmasına soğukkanlı devam ediyor, "Bay Frerksen anımsamıyor olacak. Ben görevim gereği gözlemlerimde çok titizimdir. Ve gözlemlerim her zaman doğrudur. Bay Frerksen iki polis memuruyla bir şeyler konuştuktan sonra yürüyenleri takip etti. Köylüler bu arada yaklaşık altmış metre uzaklaşmıştı. Hızlı yürüyen Frerksen en önde giden Henning'in yanına varınca bayrağı tutup çekti.

Ona el koyduğunu hemen kavradım. Aynı anda çevresindeki köylüler, ellerinde sopalarla Bay Frerksen'in üzerine yürüyüp ona vurmaya başladılar. O ise derhal kılıcını çekti. Fakat sanık Henning, kılıcı elinden aldığı gibi toprağa saplayıp eğriltti. Sonra da yumruklarını sıkıp Başmüfettiş'in üzerine yürüdü."

Avukat Streiter tanığın yanına geliyor. "Sizin anlattıklarınız gerçekte olup bitene kesinlikle uymuyor. Şimdiye kadar dinlenen tanıkların hepsi de ifadelerinde Henning'in bayrağı bir an olsun elinden bırakmadığını söyledi. Bu nedenle az önce mahkeme heyetine yaptığınız en son açıklama gerçek olamaz."

Tanık, hiç etkilenmemiş gibi sakince konuşmasını sürdürüyor, "Sokaktaki adamın gözlemleri her zaman önemli değildir. Bu kişiler hangi eylemin cezai açıdan önemli, hangisinin önemsiz olduğunu bilemez.

Ben Henning'in elindeki bayrağı hemen yanındaki bir köylüye uzattığını kesinlikle gördüm. Hatta bayrak birkaç kez el değiştirdi. Burada ifade veren tanıkların, çok iyi görünen bir şeyi fark etmemiş olmaları bence çok ilginç."

Mahkeme Başkanı yumuşak sesle konuşuyor, "Komiser Bey şuna dikkatinizi çekmek istiyorum: Bay Henning şimdiye kadarki açıklamalarında konuyu abartmamıştır. Bay Henning, elinizdeki bayrağı başkalarına vermiş miydiniz?"

"Bayrağı bir an olsun başkasına vermemiştim."

Avukat Streiter araya giriyor, "Komiser Bey'in açıklamalarını takip etmek çok ilginç." Ses tonu biraz kışkırtıcı. "Şurada söylemek istediğim bir şey var. Ben Bay Frerksen'in kılıcını elinden çekip alan kişinin kim olduğunu biliyorum. Hiçbir şekilde açıklamamam koşuluyla, bu bana iletilmiştir."

Ancak Komiser, bu sözlerden etkilenmemiş gibi konuşmasını sürdürüyor, "Yaşamda bilinçli yanılmaların yanı sıra bilinçdışı yanılmalar da vardır. Burada sanık Henning'in bayrağı yanındakine uzattığını, Başmüfettiş'in kılıcını elinden alıp eğrilttiğini, sonra da üzerine yürüyüp yumrukladığını gözlerimle gördüm."

Savcı bir öneride bulunuyor: "Bay Frerksen şu anda salonda. Belki kendisi bu konuda bir açıklama yapmak istiyordur."

Başmüfettiş, mahkeme heyetinin oturduğu masaya geliyor. Yargıç soruyor: "Bay Frerksen siz daha önce verdiğiniz ifadenizde yaşanan kargaşada kimseyi anımsamadığınızı belirtmiştiniz. Bay Henning'in elindeki bayrağı yanındakilere uzatıp uzatmadığını acaba şimdi anımsayabiliyor musunuz?"

Başmüfettiş biraz çekingen uzun uzun çevresine bakınıyor ve sonunda fısıldar gibi konuşuyor, "Kesin bir şey söyleyemeyeceğim. Bayrağı bir başkasına vermiş olabilir..."

"İşte görüyorsunuz," diye Komiser Hart atılıyor. "Sayın Bay Frerksen bu olasılığı yadsımıyor. Sayın Başmüfettiş Bey, şimdi tekrar düşündüğünüzde Henning'in üzerinize saldırıp sizi iki eliyle sarstığını mutlaka anımsayacaksınız."

Avukat, "Bu gibi telkin edici soruların reddini talep ediyoruz," diye karşı çıkıyor.

Frerksen de şaşkın, "Hayır, bunu şimdi söyleyemem. Anımsamıyorum. Bilmiyorum. Olabilir, fakat bu konuda kesin bir şey söyleyemem."

Bu arada Padberg de konuşanların yanına sokulmuş, merakla yüzlerine bakmıştı. Şimdi o da söze karışıyor, "Sayın Başkan, belki şimdi araya girmem budalaca bir davranış, fakat burada söylenenleri dinlemeye daha fazla dayanamayacağım. Çünkü tanık baştan sonra saçmalıyor.

Komiser Bey, o gün Başmüfettiş'in kılıcını elinden alan kişi benim. Ona arkadan sokulmuş, arkadan bileğini kavrayıp kılıcı yere düşene kadar kıvırmıştım. Kılıç çekip alınmaz! Hiç kimse sırtı keskin bir kılıcı tutanın elinden çekip alacak kadar budala değildir!"

Salondan bazı sesler yükseliyor. Avukat hızla Padberg'in yanına gelerek ona heyecanla bir şeyler söylüyor. Komiser Hart ise hiç heyecanlanmadan öylece duruyor.

Mahkeme Başkanı konuşuyor, "Bay Padberg bu itirafta bulunduğunuz için tebrikler. Size gelince Komiser Bey, bundan sonraki açıklamalarınızı yaparken çok daha dikkatli olmanızı ve kesin olarak anımsayamadığınız konularda açık açık 'Bilmiyorum,' demenizi rica ediyorum."

Komiser sakin sakin yanıt veriyor, "Tabii şimdi herkes benim yanılgıya düşmüş olduğumu düşünecek. Ancak ben yanılmadım. Olay, anlattığım şekilde gerçekleşmiştir. Sanık Padberg'in şimdi kendi kendini itham etmesi hiçbir şeyi kanıtlamaz. O az önce yaptığı itirafla kendisine verilecek cezanın hafifletileceğini bekliyor, ben ise anlattıklarımla 'dostunu suçlamış' oluyorum."

Mahkeme Başkanı heyecanla sesini yükseltiyor, "Komiser Bey sizden ricam, az önce yapılmış olan açıklamayı yorumlamayı bırakın mahkememiz yapsın! Gördüklerinizi anlatmaya devam edin. Lütfen herkes tekrar yerine otursun."

Stuff sırıtarak Pinkus'a bakıyor ve "Stolpe'nin yolladığı kurnazın teki!" diye konuşuyor. "Onunla gurur duyuyor musunuz?"

Karşısındaki biraz şaşkın yanıt veriyor, "Şu Padberg'in blöfüne kandınız mı yoksa? Size gerçekten acımalı."

Komiser, açıklamalarını sürdürüyor. Diş doktoru Czibulla'yı elinde bir şemsiye veya bir bastonla gören tek tanığın o olduğu anlaşılıyor. Buna kesinlikle emin.

Czibulla hızla ayağa kalkıyor. "Başkan Bey, ben artık çok yaşlıyım. İriyarı bir polis memuruna elimde sopayla saldırabilecek birine benziyor muyum?"

Mahkeme Başkanı gülümsüyor ve başını iki yana sallıyor. Sonra Czibulla'yı bir daha duruşmaya müdahale etmemesi için uyarıyor.

Komiser Hart, konuşmasını sürdürüyor ve o gün yapmış olduğu sayısız gözleminden söz edip duruyor.

Verdiği ifadeyle Henning'i, Padberg'i, Czibulla'yı, Feinbube'yi, Benthin'i, Banz'ı suçluyor. Uzun uzun konuşuyor. Söyleyecekleri sona erip de sustuğunda, herkes rahatlayıp derin bir nefes alıyor. Pinkus bile son yarım saatte ilgisini yitirmiş, tek kelime not almamıştı.

Kendini en önemli tanık, hiçbir şeyden etkilenmeyen uzman kişi sanan Komiser Hart öyle duruyor. Mahkeme Başkanı biraz canı sıkkın Savcı ile Avukat'a tanığa başka soruları olup olmadığını soruyor.

Avukat ayağa kalkıp az sonra önemli bir tanığın ifadesi alınacağı ve bu nedenle de kendisine bazı sorular sorulabileceği için tanık Hart'ın bir süre daha salonda oturmasını talep etmesiyle herkesi şaşırtıyor. Mahkeme heyeti, Komiser'in salonu terk etmemesine ve izleyiciler bölümünde oturmasına karar veriyor. Hart en ön sırada yer alıyor, gururlu ve durumundan memnun duruşmayı izliyor.

3

Ondan sonraki tanık, rahmetli ilkokul öğretmeni Paul Herbert'in kızı, elli yedi yaşındaki Herbert'te. Çekinme nedir pek bilmeyen bu dinç kadın, dinî yemin etmek istediğini söylüyor.

"Tanık Herbert," diye konuşuyor Mahkeme Başkanı yeminin ardından, "siz gerek avukata, gerekse bana yolladığınız bir yazıyla önemli açıklamalar yapma istediğinde olduğunuzu belirttiniz. Olay günü ne gibi gözlemlerde bulunduğunuzu bize anlatmak istiyor musunuz? Oturduğunuz ev Burstah Caddesi'nin Stolper Tor Alanı'yla kesiştiği köşede, öyle değil mi?"

Kadın tanığın çok heyecanlı olduğu belli. "Sayın Başkan ben hâlâ çok öfkeliyim!" diye yüksek sesle konuşmaya başlıyor. "Bu duruşma, gazete haberlerinde dikkatimi çekmişti. Şimdiye kadar konuşulanlar eksik, Sayın Başkan. Daha başka şeyler de var."

Tanık Herbert susup derin bir nefes alıyor. Mahkeme Başkanı, kadını şöyle bir süzüyor. Savcı öfkelenir gibi oluyor. İlginç bir açıklama bekleyen izleyiciler birbirlerini dürtüyor.

"İğrenç karı," diye Stuff homurdanıyor.

Fakat ne istediğini bilen "iğrenç karı" hiçbir şeyi umursamıyormuş gibi konuşmaya başlıyor:

"Sayın Başkan, ben o gün balkonumda oturmuş dikiş dikiyordum. Kendimi rahat hissediyordum. Fakat aniden... hayır, hayır, Başkan Bey, elli yıl da yaşasam gördüklerimi unutmayacağım. Her şey, olduğu gibi gözümün önünde...

Burada konuşulanları gazetede okudum. Polisin davranışından söz ediliyordu. Bayrağı taşıyanlara ihtarda bulunmuş muydu, yoksa köylülere hemen lastik coplarla veya kılıçlarla vurmaya mı başlamıştı? Bay Frerksen'in de burada konuştuğunu, verdiği ifadede her şeyi doğru yapmış olduğunu, ne de olsa yasa ve emirleri çok iyi bildiğini söylediğini de okudum. Ben Bay Frerksen'i çocukluğundan beri tanırım."

Susup arkasına dönüyor ve izleyiciler arasında onu arıyor. Frerksen'in en ön sırada oturduğunu görünce tekrar konuşmaya başlıyor:

"Bay Frerksen ben sizi sakin ve nazik bir kişi olarak bilirdim. Fakat o gün öğleden sonra yaptıklarınız benim gözümde yüz karası bir davranıştı. Saçma sapan bahanelere gerek yok. Utanmalısınız. Siz, ömrünüzün sonuna kadar, o gün yaptıklarınız nedeniyle utanç duymalısınız..."

Bu arada ayağa kalkmış olan Frerksen, yüzü kıpkırmızı, Mahkeme Başkanı'na bakarak konuşmak istiyor, "Sayın Başkan..."

Mahkeme Başkanı, "Bayan Herbert siz doğrudan mahkeme heyetiyle konuşmak zorundasınız!" diye araya giriyor. "Tanıklar ve izleyicilere dönerek konuşamazsınız. Lütfen şimdi sakin sakin o günkü gözlemlerinizden söz eder misiniz?"

"Evet... tabii... Hemen başlayacağım. Ona bunu söylemeliydim. Ne de olsa ben Bay Frerksen'i nazik bir insan olarak tanıyordum, fakat o günkü davranışları hiç de güzel değildi.

Sayın Başkan, bunları onun yüzüne söylemek gerekir, arkasından konuşmak doğru olmaz..."

Mahkeme Başkanı, kadını sakinleştirmek istermiş gibi, "Evet, evet," diye mırıldanıyor.

"Yaman bir karı!" diyor Stuff. "Böyle on tane daha olsaydı şimdi köylüler değil, polisler suçlu iskemlesinde otururdu."

"Bu nasıl bir yargıç anlamadım..." diye Pinkus konuşuyor. "Onun karşısına her çıkan istediği gibi davranıyor."

Bayan Herbert konuşmasını sürdürüyor, "Balkonda oturmuş dikiş dikerken Frerksen'in koşar adım geldiğini gördüm. İyi giyimli, davranışları her zaman dikkatli olan bu adam o gün pek hoşuma gitmedi. Koşarken kimseyi umursamıyordu. Karşısına kim çıkarsa çıksın çarpıp geçiyordu.

Alanın ortasına gitti ve orada durmakta olan trafik polisini kenara itti. Aynı anda köylülerin gelmekte olduğunu gördüm. Birden karşıdan bir grup polis, bence en az kırk kişiydi, alana çıkıverdi."

"Yaklaşık yirmi polis memurunun alanda olduğu tespit edildi..."

"Olamaz. Bu kesin doğru değil. Bence en az kırk kişiydiler, belki de elli. Frerksen onlarla el kol hareketleriyle heyecanlı heyecanlı konuştu. Ve adamlar aniden köylülere doğru koşmaya başladı. Bay Frerksen en önden gidiyordu. Bazı polislerin ellerinde lastik coplar vardı, bazıları da kılıcını çekmişti. Birkaçı ise kılıcını koşarken kılıfından çıkardı."

"Bay Frerksen'in elinde kılıç var mıydı?"

"Ah Başkan Bey siz bunu bilmelisiniz! Gazeteler defalarca yazmıştı. Onun kılıcı anıtın arkasında saklıydı. Bay Frerksen sadece bağırıp çağırıyor, el kol hareketleri yapıyordu.

Bakın Başkan Bey, gazetelerde bütün duruşma haberlerini okudum. Fakat kavga çıktığında Bay Frerksen'in nerede olduğunu

hiçbir gazetede okumadım. Hızla koşan memurları köylülere gittikçe daha çok yaklaşırken, yavaş koşan Bay Frerksen iyice geride kalmıştı. Polisler köylülerin yanına gelir gelmez kılıçlarını kaldırdılar ve önüne gelene vurmaya başladılar. O anda Bay Frerksen belki on adım gerideydi. Bütün kavga boyunca da kavga edenlere yaklaşmadı."

"Tanık, Bay Frerksen'in elinde bir silah olmadığına emin misiniz?"

"Olsaydı bunu adamlarından birinden almış olması gerekirdi!" diye Bayan Herbert yüksek sesle yanıt veriyor. "Elinde silahı olan biri kavgaya karışır, olup biteni on adım uzaktan izlemez. Ben olsaydım o anda mutlaka böyle davranırdım, Başkan Bey!"

Mahkeme Başkanı bir süre kadına bakıyor. Bakışlarında hafif bir alay var. "Peki sonra neler oldu, Bayan Herbert?"

"Sonra mı? Sonra kavga başladı. Neler olduğunu diğer tanıklardan en az yirmi kez dinlemişsinizdir mutlaka. Fakat size başka bir şeyden söz etmek istiyorum, Başkan Bey. Şu genç adam..." Kadın arkasına dönüyor, suçlananların oturduğu sıraya birini ararmış gibi bakıyor ve Henning'i görür görmez heyecanla sesini yükseltiyor, "İşte orada! İşte Henning bu... Ona çok kötü davrandılar, gaddarca vurdular. Yere yuvarlanmıştı, elindeki bayrağı hâlâ sıkı sıkı tutuyordu. Acımadan vurdular. Bir an düşünmüştüm: Bunlar Altholmlu mu? Bu insanlar çıldırmış. Bunların gaddar deniz korsanlarından farkı yok!"

Bir an susup derin bir nefes alıyor. Sonra omuzları çöküк öyle oturmakta olan Czibulla'yı işaret ederek konuşmasını sürdürüyor, "En büyük kötülüğü de şu adama yaptılar. Oturduğum yerden onu çok güzel görüyordum. O, bir otomobilin önünde nereye kaçacağını bilemeyen bir tavuk gibi sağa sola gidiyordu. Kalabalıktan şaşkına dönmüştü.

İlk duruşmada ona elinde bir baston veya bir şemsiye tutup tutmadığını sormuştunuz. Bu kesinlikle doğru değildi. Kolunun altındaki çantayı düşürmemek için büyük çaba gösteriyordu. Başkan Bey bakın şu adama. O, yanına aldığı şemsiyeyi mutlaka bir yerde unutacak birisi. Eminim evde onu bekleyen karısı, çantasını yitirmeden akşam eve döndüğünde kimbilir nasıl mutlu oluyordur."

Mahkeme Başkanı yavaş yavaş konuşuyor, "Anladığımız kadarıyla siz Bay Czibulla'nın polis memuruna vurmadığı görüşündesiniz?"

Tanık kadın, az ötede oturmakta olan doktoru küçümser gibi yanıt veriyor: "Benim görüşüm mü? Başkan Bey bu adam kime vurabilir? O mutlaka başkası ona vurmadı mı seviniyordur. *Haber* gazetesinde okuduğuma göre ifadesinde 'Bir fare gibi çekiştirdim,' demiş. Bu çok doğru.

Hemen ardından başına müthiş bir darbe yedi. Böylesine bir gaddarlığı ben ömrümde görmemiştim. Kanlar, adamın yüzünden aşağı aktı. Daha fazla bakamadığım için arkamı döndüm. Hızla içeriye girdim ve –affedersiniz– kustum."

Salonda herkes sessiz.

Stuff memnun memnun not alıyor: "İnsanlığın ve mantığın sesi."

Mahkeme Başkanı sesini yükseltiyor, "Tanığa soru sormak isteyen var mı? Yoksa..."

Ve alın yazısına boyun eğiyor. "Buyurun Avukat Bey..."

"Bayan Herbert, sizce çatışma sırasında saldıranlar polisler miydi, yoksa köylüler mi?"

Tanığın yanıtı oldukça üst perdeden: "Bütün anlattıklarımın ardından bana nasıl böyle bir soru sorabiliyorsunuz? Saldıran tabii ki polisti. Hem de çılgınca..."

Avukat Streiter hafifçe gülümsüyor: "Bunu ben de biliyorum. Ancak salonda bundan şüphe eden bazı kişiler var."

Mahkeme Başkanı: "Sayın Başsavcı, buyurun."

Başsavcı soruyor: "Köylüler bayrağı polislere hemen teslim etmiş olsalardı acaba kanlı bir çatışma çıkar mıydı? Acaba tanığın görüşü nedir? Bunun olayı yaşamış olan tanığa sorulmasını talep ediyorum."

Avukat Streiter atılıyor: "Bu soruya itiraz ediyorum. Çünkü bir varsayım. Tanığın görüşü soruluyor. Ben ise tanığın yaşamış olduklarını doğrudan anlatmasını istemiştim."

Mahkeme Başkanı: "Ben bu sorunun sorulmasına karşı değilim."

Başsavcı: "Sayın Başkan bu soruma izin verilmesini rica ediyorum."

Mahkeme Başkanı: "Evet sayın tanık, sizce köylüler bayrağı hemen polise teslim etmiş olsalardı kanlı olaylar çıkar mıydı?"

Ancak araya giren avukat tanığın yanıt vermesine fırsat vermiyor: "Ben bu soruya tekrar karşı çıkıyorum ve mahkeme heyetinin ortak bir karar almasını talep ediyorum."

Mahkeme Başkanı, ağır ağır yerinden kalkıyor ve peşinde üyelerle salondan çıkıyor. İzleyiciler aralarında çene çalmaya başlıyor.

Bayan Herbert sanık Henning'le Czibulla'nın yanına gidiyor ve ellerini sıkıyor. Mübaşir, kadına bu yaptığının doğru olmadığını söylüyor.

"Güçlü kadın!" diyor Stuff.

"Bu tanık filan değil," diye Pinkus konuşuyor. "Doğru dürüst bir şey anlatmadı. Sadece kandan söz edip durdu. İsteriğin teki!"

"Hele bir durun bakalım," diyor Stuff. "Onu ilk gördüğümde söylediklerinizi kendisine ileteceğim. İsteri nedir açıklar size..."

"Tanrım!" diye Pinkus söyleniyor ve masadan uzaklaşıp birkaç sıra arkaya oturuyor.

Mahkeme heyeti yine salona dönüyor ve Başkan açıklamasını yapıyor: "Başsavcı'nın isteği, soruyu şu şekilde sorması koşuluyla kabul edilmiştir: 'Tanığın gözlemlerine göre polis çok öfkeli olduğu için mi bayrağı köylülerin elinden alırken katılımcılara vurmuştu?'"

Bayan Herbert yanıtını vermeye hazırlanırken Başsavcı ayağa kalkıyor ve gülümsemeye çalışarak, "Böyle değiştirilmiş bir soruyu tanığa sormaktan vazgeçiyoruz," diyor.

"Gördüğüm kadarıyla başka soru yok! Bayan Herbert siz gidebilirsiniz. Tabii arzu ederseniz salonda oturup duruşmayı izleyebilirsiniz."

Bayan Herbert yüksek sesle, "Hayır, teşekkür ederim, bu kadarı bana yeter," diyor ve salonu terk ediyor.

Mahkeme Başkanı, "Mübaşir Bey, Polis Komiseri Hart'ı tanıklık yapması için tekrar salona alın."

Herkes yine yerine oturuyor. Bir polisin yapacağı açıklamalar ilginç olmadığı gibi, pek de hoşa gitmez...

4

Mahkeme Başkanı konuşuyor, "Savunma avukatının bize ilettiğine göre siz az önceki açıklamalarınıza bir ilave yapmak istiyorsunuz."

Ancak Komiser Hart karşı çıkıyor, "Savunma avukatı mı? Hayır."

Sonra başını çevrip biraz kuşkuyla Stuff'a bakıyor. O ise gülümseyerek başını sallıyor ve göz kırpıyor. Komiser o anda farkına varıyor, Stuff avukatı tongaya düşürmüş olacaktı. Kabullenir gibi, "Savunma mı?" diye konuşuyor. "Evet, olabilir..."

Mahkeme Başkanı, karşısındaki tanığı şöyle bir süzüyor. Burada biri bir oyun oynuyor gibi, diye düşünüyor. Bu dava sırasında birkaç kez dikkatini çekmişti. "Siz neden söz etmek istiyorsunuz?"

"Birkaç gün önceki ifademde Stolper Tor Alanı'nda trafiği yönetirken bir köylünün yanıma gelip bana laf attığını, beni öfkelendirdiğini anlatmıştım. Elimden gelse o anda adamın suratına yumruğumu indirirdim. İşte bu köylüyü az önce tanıkların bekleme odasına yine gördüm."

"Bir köylü mü gördünüz?" diye Mahkeme Başkanı soruyor. "Yanılmış olacaksınız. Bugün çağırılan tanıklar arasında bir köylü yok."

"Fakat ben gördüm. Üzerinde koyu giysiler, yüzü kireç rengi, şişman bir adam."

Mahkeme Başkanı bir an düşünüyor. Savunma avukatının bir şey söylemek için ayağa kalktığını görüyor. Çok güzel başardı, diyor kendi kendine. Streiter, biraz dağınık şu savcıdan on kat daha becerikli. Komiser'in de hiçbir şeyden haberi yok. Budalanın teki. Streiter bunu acaba nasıl becerdi?

"Hayır, tanıklık yapması için bugün bir köylü davet edilmedi. Acaba arkanıza dönüp izleyicilere bir bakar mısınız? Belki sözünü ettiğiniz kişi salonda oturuyordur."

Polis Komiseri Hart, oturanlara dikkatle bakarken Mahkeme Başkanı'nın dikkatini biri çekiyor. Adam önce başını çeviriyor, sonra cebinden mendilini çıkarıp ve uzun uzun burnunu temizliyor.

Fakat bu bir işe yaramıyor. Hart, hızlı adımlarla adamın yanına gidiyor. İzleyiciler suskun, dikkatle onu izliyorlar. Hart yüksek sesle konuşuyor, "İşte bu adam!"

"Emin misiniz?" diye Mahkeme Başkanı soruyor. "O gün size sataşan, sizinle dalga geçen ve sizi tahrik eden adam bu mu?"

"Kesinlikle yanılmıyorum, Sayın Başkan," diyor Komiser. "Bu adam. O gün ayağında yüksek çizmeler, üzerinde yeşil bir loden takım ve şapkasının kenarında da dağ keçisinin sırt kıllarından yapılmış bir süs vardı. O adam olduğunun en iyi kanıtı da, az önce yüzünü benden saklamaya çalışması."

"Ben yüzümü filan saklamadım," diye konuşuyor adam öfkeyle. "Nezleyim ben ve bu durumda burnumu temizlemem çok normal. İfademe bir ekleme yapma fırsatı verdiğiniz için size teşekkür ederim."

"Ah, öyle mi!" diye Hart atılıyor. "Konuşmayı seven biri olduğunuzu daha önce de fark etmiştim."

Mahkeme Başkanı araya giriyor. "Tanıklar ancak ben soru sorduğum zaman konuşur. Bay Hart, bu kişi bir köylü değil, o Stolpeli komiser Bay Tunk."

"Şeytan görsün..." Hart daha fazla bir şey söylemiyor, sadece arkasına dönüp bakışlarını Basın Masası'nda oturmakta olan Stuff'a dikiyor.

Fakat Stuff meşgul. Başı önünde bir şeyler yazıp duruyor.

Hart tekrar Mahkeme Başkanı'na dönüyor. "Her şey az önce anlattığım gibi. Fakat bu kişinin bir komiser olmasını pek anlamıyorum. O gün bana şöyle demişti: 'Biz köylüler siz polisleri yere serdik. Bir an önce çek git şuradan, yoksa sen de suratına yersin yumruğumuzu..' Sayın Başkan, ben şimdi olup biteni pek anlayamıyorum..."

Komiser sakin konuşuyor. Olaylar onu pek kolay etkilemiyor.

Mahkeme Başkanı soruyor, "O günkü davranışlarınızdan söz etmiş olan Bay Hart'ın söyledikleri sizce doğru mu?"

"Tamamen doğru, Başkan Bey. Kesinlikle doğru. Burada şunu da belirtmek istiyorum, ben o gün kendisini söylediğinden daha da fazla kışkırtmaya çalışmıştım."

"Peki bunu niçin istemiştiniz? O günkü davranışınız sizce yeterince risk taşımıyor muydu?"

"Sayın Başkan, ben davranışımı o anda doğru bulmuş, üzerinde biraz düşündükten sonra ona böyle davranmaya karar vermiştim. O gün az sayıda polis gelmişti, köylüler ise çok büyük bir gruptu. Köylüler heyecanlı ve kavgaya hazırdı. Polisler ise çok sessizdi, sert davranmaya pek sıcak bakmıyor gibiydi.

Komiser sanki olup biteni pek umursamıyordu. Bu durumda onu öfkelendirmek gerektiğine inanmıştım. Tabii benim de bir polis olduğumu o anda belli etmem doğru olmayacaktı. İşte bu

nedenle kendisine öfkeli davranmaya karar vermiştim. Polislerin o gün daha uyanık ve hırçın davranması gerekiyordu. Bana göre köylülerin yaptıkları karşısında şaşırıp kalmamalıydılar.

Bay Hart'ın az önce anlattıklarından sonra isteğime erişmiş olduğumu görüyorum."

İzleyiciler arasında duruşmayı izleyen Başmüfettiş Frerksen ayağa kalkıyor, mahkeme heyetinin oturduğu masaya doğru yavaş yavaş yürüyor. Duruyor ve "Sayın Başkan, Sayın Başkan!" diye konuşuyor.

"Buyurun Sayın Başmüfettiş? Konuyla ilgili yapmak istediğiniz bir açıklama mı var?"

Frerksen konuşmaya başlıyor, "Komiser Bey az önce benim olup biteni pek umursamadığımdan söz etti." Sesi titriyor. "Burada belirtmek istediğim bir şey var: Yürüyüş sonrası büyük salonda yapılan toplantıda yanıma sokulan Komiser Bey o günkü davranışım nedeniyle beni tebrik etmişti! Bana –sözlerini kelimesi kelimesi anımsıyorum– şöyle demişti: 'Siz iyi başardınız.'"

"Evet, böyle demiştim, Sayın Başkan," diye Komiser konuşuyor. Konuşurken çok soğukkanlı. "Söyledikleri doğru. Fakat siz bu adamı bir de saldırır gibi üzerime gelirken –ne de olsa beni tanıyordu– Stolpe'dekilerin olup bitene ne diyeceğini bana sorarken görmeliydiniz. Ben sadece bu adamı sakinleştirmek için, onu memnun etmek için öyle davrandım..."

"Komiser Bey..." diye Frerksen atılıyor.

Fakat Mahkeme Başkanı araya girip sözünü kesiyor. "Bütün bunlar şimdi mahkememizi ilgilendirmeyen şeyler... Tanık Tunk'a başka sorusu olan var mı? Siz Avukat Bey?"

"Teşekkür ederim, hayır. Bu tanık beni artık ilgilendirmiyor."

5

En son tanık olarak da Emekli Polis Başkomiseri Schadewald duruşma salonuna alınıyor.

Saçları dökülmüş, ışıldayan kafasında, güvercin yumurtasını anımsatan üç şiş hemen dikkat çeken, oldukça şişman bir adam.

Mahkeme Başkanı konuşuyor, "Sizden isteğim, uzman bir kişi olarak görüşünüzü açıklamanız, fakat kesin karar vermemeniz. Gösteri yapan bir grubun taşıdığı bayrağın ellerinden nasıl alınabileceği üzerine görüşleriniz, sadece mahkeme heyetinin bilgilendirilmesi açısından önemli. Bu nedenle şimdi size sormak üzere üç soru hazırladık..."

Mahkeme Başkanı önce kısaca o günkü durumu açıklamak üzere karatahtanın yanına gidiyor.

"İşte Tucher lokantası şurada. Oradan başlayan yürüyüş pazar alanından, Burstah Caddesi'nden, Stolper Tor Alanı'ndan, demiryolu köprüsünün altından, villalar mahallesinden geçiyor. Yaklaşık üç bin köylü yürüyor. Sayın Başkomiser o gün yerel polis memuru

görevde. Bu elemanların elinde coplar, kılıçlar ve tabancalar var. Buraya kadar durumu anlatabildim mi?"

Emekli Başkomiser Schadewald yüksek sesle, "Evet Efendim!" diye yanıt veriyor.

Mahkeme Başkanı konuşuyor, "Şimdi birinci sorumu soruyorum: Böyle yürüyüşlerde katılımcıların taşıdığı bayrağı ellerinden almak için uyulması gereken belirli bir plan var mıdır?"

Emekli Başkomiser Schadewald yine yüksek sesle, "Evet Efendim!" diyor.

Herkes açıklamalar beklerken, birinci soruya verdiği yanıtın yeterli olduğuna inanan tanık susuyor.

Mahkeme Başkanı soruyor, "Şimdi sıra ikinci soruda: O gün polislerin başındaki sorumlu, sizce beraberindeki elemanlar arasında görev dağıtımı yapar mı?"

Emekli Başkomiser Schadewald bu kez de yüksek sesle, "Evet Efendim!" diyor.

Heyet, Savcı ve Avukat sessiz. Herkes düş kırıklığına uğramış gibi. Konuşmayı sevmeyen bir uzman... Olur mu böyle bir şey?

Sıra üçüncü soruda. Mahkeme Başkanı soruyor, "Polislerin başındaki kişinin davranışları, sakinliği veya heyecanı, verdiği emirlerdeki açıklık veya anlaşılmazlık yanındaki elemanlar üzerinde nasıl bir etki yapar?"

Uzman kişi olarak çağrılmış olan Emekli Başkomiser Schadewald konuşuyor, "Başlarındaki kişi ne kadar soğukkanlı olursa memurlar da o kadar sakin olur."

Ve yine susuyor.

Üç sorunun ardından başka soru yok.

Mahkeme Başkanı ne yapacağını bilmiyormuş gibi hafifçe gülümsüyor.

Az sonra tekrar konuşuyor, "Sayın Başkomiser Schadewald, ikinci sorumla ilgili bir ek sorum var: Böyle bir grubun başın-

daki sorumlu kişi siz olsaydınız elemanlarınıza hangi emirleri verirdiniz?"

Uzman kişi ağzını açıyor ve konuşuyor: "Önce köylülerin elinden bayrağı en kolay nerede alabileceğimi düşünürdüm.

Tabii caddenin daraldığı bir yerde bunu yapmak en doğrusu olurdu. Çünkü yürüyenleri orada yavaşlatıp durdurmak kolaydır. Stolper Tor Alanı bu girişim için hiç uygun değildir. Bakın şurası..." Eliyle karatahtadaki planı gösteriyor. "Burstah Caddesi'nin başı veya sonu buna çok uygundur. Sonra adamlarımı iki gruba ayırırdım.

Sekiz elemanı yan yana dizip sadece bayrağı taşıyanla yanındaki birkaç adamı yollarına devam ettirir ve geriden gelenleri durdurmak için caddeyi kapattırırdım.

Beş elemanı ani bir hücum için görevlendirirdim. İki elemana –eğer bayrağı taşıyan köylü, talebime rağmen bayrağı hemen teslim etmezse– onun kollarına yapışmalarını emrederdim. Köylü karşı koymaya başladığı anda elemanlarıma coplarını kullandırırdım. Başka durumda polis herhangi bir silah kullanamazdı.

Diğer üç elemanın göreviyse, bayrağı taşıyanın yanında polis kordonunu geçmiş olanlar olay çıkardığında müdahale etmektir.

Geri kalanları da yedekte bekletirdim.

El konulan bayrağı, daha önceden getirtmiş olduğum bir araçla hemen olay yerinden uzaklaştırırdım.

Bayrağa el konulmasının ardından da, yürüyenlerin yollarına devam etmesi için hemen polislere kenara çekilmelerini emredip caddeyi tekrar açtırırdım."

Emekli Polis Başkomiseri Schadewald'ın açıklamaları bu kadar. Susuyor.

Tabii söyledikleri mantıklı. Böyle yapılmış olsaydı hiçbir olay çıkmazdı. Mahkeme Başkanı kafasından bunları geçirdikten sonra biraz düşünceli soruyor: "Ancak böyle büyük bir yürüyüş

sırasında bu gibi açık ve kapsamlı emirler vermek için yeterli zaman olur mu?"

Ve uzman, "Güzergâh uzun," diye yanıt veriyor. "Köylüler bir saat yürüyecek. Onları en iyi nerede durdurabileceğimi daha önce düşünüp, yapacaklarımı planlayabilirdim."

"Bir soru daha: Elinizdeki elemanlarla köylülere karşıdan mı yürürdünüz yoksa belirli bir yerde durup yaklaşmalarını mı beklerdiniz?"

Ve uzman yanıt veriyor, "Durup beklerdim. En uygun talimatları verebilmek için mutlaka beklerdim. Bu nedenle beklemek hemen üzerlerine gitmekten daha iyidir."

Mahkeme Başkanı konuşuyor, "Bilirkişiye başka sorum yok."

Avukat ile Savcı da seslerini çıkarmıyor. Emekli Başkomiser Schadewald, kendisini saygıyla izleyenlerin bakışları arasında salondan çıkıyor.

ALTINCI BÖLÜM

Karar

1

Sıra, Savcı'nın esas hakkında yapacağı son konuşmayla Avukat'ın savunmasına gelmişti. Bugün mahkeme heyeti kararını açıklayabilirdi. Spor salonu ağzına kadar dolu. İzlemeye gelenler koridorlara taşıyor.

Gelenlerin arkası kesilmiyor.

"Çok dolu bugün," diyor *Köylüler* gazetesinin mürettibi Linke, yanında oturmakta olan Parti Sekreteri Nothmann'a. Önden üçüncü sırada kendilerine yer bulabilmişlerdi.

"Gereğinden fazla giriş kartı dağıtılmış gibi..."

"Hem de kimlere? Karınları tıka basa dolu kodamanlara!"

"Sonra da yargıçların tarafsızlığına inanmadığınız zaman şaşırıyorlar. Giriş kartlarını bile yan tutmadan dağıtmasını beceremiyorlar."

"Yoldaş çok haklısın!" diye konuşuyor Link.

"İfaden alındığında sana adam gibi davranmışlar mıydı?"

"Ben hiçbir zaman oyunlarına gelmem. Şu sorgu hakimi de tuhaf adamın teki! Ben ona dedim ki, 'Padberg beni bazı evrakları

almam için yollamıştı. Fakat o sonradan 'Ben böyle bir şey istememiştim!' derse, kesinlikle yalan söylüyor."

"Haklısın... İşte başlıyorlar. İlk konuşmacı Başsavcı."

"Bu adam köylüleri ısırmaz. Biz böyle bir olayın içinde olsaydık..."

Başsavcı, kürsüde duruyor. Kâğıtları elinde. Ufak tefek, saçları ve sakalı ağarmaya başlamış bir adam. Burnunun üzerindeki monokl neredeyse yere düşecek.

"Küstah birine benzemiyor," diye Dr. Lienau konuşuyor. "Eskiden daha çok anasının gözü, işini bilen savcılar vardı. Fakat böyle biri... Ah, boş ver."

"Haklısınız," diyor tren makinisti Thienelt. Ceketinin yakasına takmış olduğu çelik miğferli bir rozet dikkat çekiyor. "Bu adamı görünce, kusuruma bakmayın, evdeki tavşanlarım aklıma geldi... İçlerinde bir gebe olanı var, bakışları hep hüzünlü bu adam şimdi bana onu anımsattı..."

"Gebe tavşan! Mükemmel. Bu akşam bir kenara not almalıyım..."

Başsavcı konuşuyor. Yürüyüşün ardından başlatılan boykotun kent ekonomisini olumsuz etkilemiş olduğundan ve parti içi yaşanan sorunlara kadar birçok şeyden söz ettikten sonra kelimelerin üzerine basa basa, "Politika bütün bunlardan kendini uzak tuttu," diyor.

"Bunu şimdi söyleyebiliyor," diye Kont Bandekow homurdanıyor. "Fakat sıra köylü yanlısı bir tanığa geldiğinde adama hemen hangi partiye üye olduğunu sormuştu."

"Mesleği bu," diyor Karolinenhorstlu köylü Hanke, "Her önüne geleninin beş yıllığına hapse atılmasını talep edemez ki!"

"Kimbilir bunu yapabilmeyi canı ne kadar çok istiyordur!" diye köylü Büttner ona hak vermek istermiş gibi konuşuyor.

Başsavcı bu arada tanıkların yapmış olduğu açıklamaları değerlendirmeye geçmiş. "Yerel basın, tanıklardan Başkomiser Tunk'un açıklamalarını, gözlemleri diğer tanıklardan farklı olduğu savını öne sürerek çok yerdi. Tanığın gözlemleri farklı değildi. O sadece deneyimli bir polis olduğu için daha özenli gözlemlemiş. Biz savcılar, tanık Tunk'un açıklamalarını kabul ediyoruz."

"Bu bir rezalet!" diye polis Başkomiseri Hart sesini yükseltiyor. "Herifçioğlu beni kışkırtıp durmuştu..."

"Biraz sakin ol," diye homurdanıyor Yardımcı Polis Perduzke. "Savcılar, biz polislerin söylediği her şeye çok önem verir."

"Tanık Tunk, sanık Henning'in Başmüfettiş Frerksen'in kılıcını kapıp nasıl yere vurarak çarpıttığını ve kullanılmaz bir duruma getirdiğini kesinlikle izlemiştir. Bunu yaptıktan sonra da Başmüfettiş'e vurmaya başlamış..."

"Henning gerçekten bunu yapmış mı?" diye Bayan Frerksen eşine soruyor. "Fakat Fritz sen her zaman yapanın Padberg olduğunu söylemiştin. 'Bana küstahça bakıp duruyordu...' demiştin."

"Anna ne olur isim vermeden konuş!" diye Frerksen fısıldıyor. "Yoksa ben anında mahvolurum..."

"Köylü sınıfı devlet otoritesiyle girdiği bütün çatışmalarda düşmanca davranışlarını sürdürmekten vazgeçmemiştir. Bu nedenle yaptıklarının karşılığı alışılmamış ölçüde ağır bir ceza olmalıdır!" diye konuşuyor Başsavcı.

"Bu da ne demek oluyor?" Tarım Müşaviri Feinbube biraz şaşkın. "Bu insanların Kızıl Cumhuriyet'e olan sevgileri hapiste yatarak korunacak..."

"Tabii buradaki sanıkların pazar alanında polisin yasal davranışını anlamamış olduklarını kanıtlamak mümkün değil. Bu da hafifletici sebep olarak kabul edilebilir..."

"Sonuç kötü olacağa benzemiyor," diye Benthin Baba konuşuyor. "Göreceksin sonunda para cezasıyla kurtulacaklar."

"Sen çıldırmışsın!" diyor Karolinenhorstlu köylü Kehding "*Haber* gazetesinde çıkan o açık mektubum nedeniyle beni bir hafta cezaya çarptırmış olduklarını unutma!"

"...ancak buradaki sanıkların olaylar sırasında polise çok sert karşı koymaları nedeniyle kendilerine verilecek cezanın artırılması gerekir..."

"Henning ayakkabısının tabanlarını lastikten yaptırmış olsaydı kent polisleri yedikleri tekmelerden acı duymazdı," diye konuşuyor Sendikacı Plosch.

"Şu hukukçular yok mu... İşine geldikleri yerlerde en ufak ayırımlara dikkat etmesini çok iyi biliyor!" diyor rahip Thomas da ve başını düşünceli düşünceli sallıyor. "Şu Plosch olayını anımsıyorum da..."

"...Savcılığımız sanıkların çok yüksek cezalara çarptırılmasından yana değil. Ancak..."

"Bu pahalıya çıkacak gibi," diye konuşuyor *Haber* gazetesi yetkilisi Trautmann.

Yanında oturmakta olan Heinsius, "Niçin?" diye soruyor.

"İşadamı olarak ben böyle şeylerden anlarım," diyor Gazeteciler Kralı Gebhardt'ın sağ kolu. "Pek hoşuma gitmeyen bir şey oldu mu ondan elimden geldiğince çok kazanç sağlamak isterim."

"Frerksen gibi çok başarılı ve görevine sadık bir polis başmüfettişine kin dolu davranmış bu kişiler, pişmanlık gösterip suçlarını kabul etse de bu inandırıcı olmayacaktır."

"Henning'e ilk yardım eden benim," diye konuşuyor Doktor Zenker. "Ben onun kolunu gördüm. Burada pişmanlık duyması gereken başkaları..."

"Bir olayın iki yanını da görebilen savcı iyi bir savcı değildir," diyor Hapishane Müdürü Greve ve gülümsüyor. "Ben bunu çok iyi bilirim. Ne de olsa şimdi Başsavcı'nın durduğu yerde bir zamanlar ben de durmuştum."

"İlk vuranın polis olması önemli değil. Çünkü böyle durumlarda polisin, saldırana vurma hakkı vardır."

"Hele şuna bir bakın, küstah olmasını da beceriyor!" diye homurdanıyor iriyarı Manzow.

"İnanılacak gibi değil, burada suçlananlar, ellerindeki bayrağı niçin kavga çıkarmadan polise teslim etmemişti? O zaman bu olaylar çıkmazdı!"

"Dinleyin beni," diye atılıyor tren istasyonundaki berber Punte, "şu küstah Frerksen elimdeki Eintracht 78'in flamasını almaya kalktığında beyninin ortasına sopayı yer!"

"Karar açıkladığında ortalık yine sakinleşecek. O zaman köylüler Altholm'u boykot etmekle hata yapmış olduklarını kavrayacaklar. Kimin suç, ağır suç işlemiş olduğunu gerek yörede, gerekse bütün ülkede insanlar artık biliyor. Önemli olan işlenen suçun nedenleri. Bütün bu üzücü olayları niçin yaşadık? Yasaya karşı davranmış, geçmişte hapse atılmış bir adamı diğerleri korumaları altına almak istedikleri için! Böyle şeyler eskiden de gelenek miydi?"

Sanık Henning yüksek sesle bağırıyor, "Evet!"

Başsavcı, burnundan iyice düşmüş gözlüğünün altından ona öfkeyle şöyle bir bakıyor ve "Hayır, bu gibi davranışlar eskiden de gelenek değildi!" diye konuşuyor.

Henning, söylenenlere karşı olduğunu başını sallayarak tepki gösteriyor.

Başsavcı yanıt vermiyor ve istediği cezaları açıklamaya geçiyor: "İnsanları ayaklandırmaya teşvikten, toplumda huzursuzluk yaratmaktan ve elindeki tehlikeli aletle başkalarını yaralamaya teşebbüsten..."

"Ayakkabılar," diye mırıldanıyor Plosch.

"...sanık Henning'e bir yıl üç ay hapis talep ediyoruz.

İnsanları ayaklandırmaya teşvikten ve toplumda huzursuzluk yaratmaktan sanık Padberg'e bir yıl iki hafta hapis talep ediyoruz.

Aynı suçlardan sanık Rohwer için hakaretten ve mülke zarar vermekten..."

"Polisin birinin eldivenini yırtmıştı," diyor Stuff ve içini çekiyor.

"...bir yıl hapis talep ediyoruz.

Sanık Czibulla için de insanları ayaklandırmaya teşvikten, huzursuzluk yaratmaktan ve aleni fiili hakaret nedeniyle bir yıl hapis cezası talep ediyoruz."

Belediye Meclisi Üyesi Röstel, yanında oturan Belediye Başkan Yardımcısı Meier'e dönerek, "Czibulla'yı içeri tıkmazlarsa ona manevi tazminatla doktor giderlerinin yanı sıra ömür boyu emekli maaşı da ödemek zorundalar," diyor.

"İstenen cezalar pek yüksek değil," diye konuşuyor Meier. "Bence Savcı'nın isteklerine uyacaklar."

"Yoldaş, şurada oturanlar biz olsaydık hapishaneden yıllarca çıkamazdık," diyor KPD görevlisi Matthies yanındakine. "Çünkü en yüksek cezayı bize verirlerdi."

"Buna eminim," diye konuşuyor, Manzow'un desteğiyle Parti'ye yeni üye olmuş Belediye Bahçıvanı Matz. "Bunlara pek dokunmuyorlar. Fakat sıra işsiz birine geldi mi..."

"Savcı'nın istediği bu cezalar mükemmel," diyor Maliyeci Berg. "Doğruyu söylemem gerekirse, köylüler isteseydi o gün polisleri bir güzel kötekten geçirirdi."

"Henning şimdi bir sakat. Hapse tıkacaklar. Çocukcağız bu işten kazançlı çıkmadı!"

2

İki saat sonra Avukat Streiter, yanında Stuff, konakladığı Hotel Cap Arcona'ya dönüyor. Avukatının sekreteriyle aralıksız flört eden Henning, peşlerinden geliyor.

Berlin'in tanınmış avukatlarından Streiter'in yanakları kıpkırmızı. Az önceki konuşmasının heyecanını henüz üzerinden atamamış. "Savunmamı iyi buldunuz demek Bay Stuff! Gerçekten o kadar iyi miydi?"

"Mükemmeldi, Sayın Avukat! Çok mükemmeldi! Köylülerin taşıdığı bayrak yürüyüşü izleyenlerin hoşuna gitmemiş bile olsa polisin ona el koymaya hakkı olmadığını, hatta bayrağı taşıyanı koruması gerektiğini açıklamanız ve hepsini kanıtlamanız büyük bir başarıydı. Bunu söylemek zorundayım..."

"Evet, zavallı Başsavcı!" diye konuşuyor Avukat Streiter. Keyfi yerinde gibi. "Bana Rayh Mahkemeleri veya Yüksek İdare Mahkemesi'nin kararlarını örnek göstermek isteyenin önce bir fırın ekmek yemesi gerekir! Almanya'da bu konularda benimle aşık atacak tek avukat tanımıyorum!"

"Bu konuda müthiş bir belleğiniz olmalı!" diyor Stuff ve hayran hayran yanındaki adama bakıyor.

"Ah, Tanrım... Tabii... Fakat her şeyde en önemlisi çaba ve yine çaba! Hele şu tırpan konusu. Nasıl da alt ettim onu. Hiç kimse Henning'in tırpanın bıçağını daha önce köreltmiş olduğunu fark etmedi. Bu durumda elindeki bayrağın sopası artık bir tırpan değildi..."

"Fakat, Avukat Bey, siz durduğunuz yerden pek göremediniz... O anda Savcı'nın yüzünü görmenizi isterdim..."

"Zavallı adam! Başka davalarda karşısında çoğu kez taşra avukatları vardır. Onlarla baş etmesi pek zor değil..."

"Avukat Bey, hoşuma gitmeyen tek bir şey var... Eğer karar bu akşam açıklanırsa sizin o güzel savunma konuşmanız boşa gitmiş olur."

"Niçin? Ne demek istiyorsunuz, Bay Stuff?"

"Çünkü yarın çıkacak gazeteler sadece karardan söz edecekler, savunma konuşmanıza ise tek kelimeyle olsun değinmeyecekler!"

"Bunda haklsınız. Kararın bu akşam açıklanmaması için bir şey yapmalı."

"Hastalansanız?.."

"Hayır, bu güzel değil. Henning, oğlum, bak dinle beni..."

Henning'in yanındaki kızın kolundan çıkması için iki kez seslenmesi gerekiyor. Stuff, "Henning, bu akşam bir sinir krizi geçirseniz nasıl olur?" diye soruyor. "Doktorun rapor vermesi ve benim de bunu gazetede yayınlayabilmem için gerçek görünmeli..."

"Hemen bu akşam mı? Karardan önce mi? Yok, hayır! Hem bu akşam iyice bir kafa çekmek istiyoruz. Yarın neler olacağını kim bilebilir ki!"

"Sen odanda kafayı çekersin."

"Hayır! Hayır bunu yapmayacağım! Bu akşam kendimi insanlara göstereceğim. Görsünler korkağın teki olmadığımı!"

O anda kara bir gölge yanlarında beliriyor. "Kusuruma bakmayın, benim adım Manzow. Demokratlardan, Belediye Meclisi Üyesi. Bay Stuff beni tanır."

"Tanırım! Evet, hem de iyi tanırım!"

"Efendiler, sizi sokağın ortasında rahatsız ediyorum... Fakat karar açıklanmadan önce... Konu şu: Boykot nedeniyle daha önce de köylülerle görüşmeler yapmayı denemiştim. Fakat o zaman yanaşmamışlar, bizimle sadece alay etmişlerdi.

Bugün tekrar aynı öneriyle geliyorum. Görüyorsunuz bizim uzlaşma amacımız gerçek ve dürüst. Acaba bu akşam bir yerde oturup şu konuya artık bir son veremez miyiz?"

"Tabii," diye Henning homurdanıyor. "Sizin uzlaşma amacınız korkudan başka bir şey değil. Avukatın mükemmel savunma konuşmasının ardından aklanacağımız için korkuyorsunuz. O zaman Belediye ödeyecek, ödeyecek ve ödeyecek..."

"Avukat Bey sizi hemen tebrik etmediğim için kusuruma bakmayın. İlk kez böylesine mükemmel bir savunma konuşması duydum. Ben de bu kentte konuşmak zorundayım, hatta çok konuşmam gerekiyor... Ben burada birçok şeye önderlik yapmak zorunda kalıyorum..." Bir an çekingen çekingen gülümsüyor. "Körler ülkesinin tek gözlü kralıyım! Fakat Avukat Bey, yaptığınız o savunma konuşmasının benzerini ömrümde..." Susuyor. Manzow sanki coşkusundan ne söyleyeceğini bilemiyor.

Avukat, "Beyefendiler," diye atılıyor, "Bay Manzow'un önerilerini niçin dinlemeyelim? Yitirecek bir şeyimiz yok ki."

"Tabii yok!" diye Henning konuşuyor.

Avukat, "Bay Manzow," diyor sakin sakin, "öyleyse sizi bir saat sonra Arcona Oteli'nde bekliyoruz. Arka salonda oturacağız. Bu görüşmeden elle tutulur somut bir sonuç çıkar mı tabii şimdiden bilemeyiz..."

Manzow teşekkür ederken neredeyse yerlere kadar eğiliyor ve geldiği gibi çabucak kayboluyor.

"Bu yaptığımız acaba doğru mu?" diye Stuff biraz düşünceli konuşuyor. "Çünkü bu adam, biraz ödün verdiniz mi küstahlaşır, tepenize çıkar."

"Ben böyle adamlarla hiç aynı masaya oturmam," diyor Henning inatçı bir ses tonuyla.

Avukat, kayıtsızca "Öyleyse ben otururum," diye konuşuyor. "Hem avukat ücreti konusunda ne düşünüyorsunuz? Ben de günü geldiğinde ücretimi isteyeceğim. Bırakın Altholmluların cebinden çıksın. Köylüler arasında para toplamanızdan on kat daha iyi."

"Evet... böyle düşünüldüğünde..." diye Stuff mırıldanıyor.

"Şimdi hemen mahkemeyi telefonla arayacağım ve kararı bu akşam açıklamamalarını rica edeceğim. Çok acil bir görüşmem çıktı, diyeceğim. Onlar da bir an önce evlerine gidecekleri için mutlaka sevinecektir. Yoksa kararın açıklanması gece yarısını bulurdu."

3

Saat öğleden önce on bir. Spor salonunun pencerelerinden donuk bir ışık içeriye giriyor. Hava kapalı, yağmurlu bir ekim günü.

Uzun duruşmaların sonunda karar günü geldiğinde salon nedense ilk kez dolu değil. Kentlilerin çoğunun, kararın bugün açıklanacağından haberi yok. Çünkü Altholm'da gazeteler öğleden sonra yayınlanıyor.

Stuff, asık suratla basın masasında oturuyor. Kafasının içi alkol dolu. Dün akşamki toplantı sonunda tam bir içki âlemi olmuştu. Manzow denen domuz herif peş peşe köpüklü şaraplar ısmarlamıştı. "Karıların limonatası" su gibi akmış, arada sert içkilerle bira da eksik olmamıştı. Ertesi gün çektikleri baş ağrıları dayanılmazdı.

"Başım saç köklerine kadar ağrıyor!" diyor Manzow yanındaki Blöcker'e. Sesi inler gibi çıkıyor.

"Bakalım ne olacak, çok merak ediyorum," diye konuşuyor Blöcker. "Henning'in yüzü kireç gibi. Çok korkuyor olsa gerek."

"Korkuyor mu?" diyor Stuff biraz üst perdeden. "Sabah üçe kadar kustu durdu. Sana bir şey söyleyeyim mi, en çok içenimiz o olmuştu."

Mahkeme heyeti salona giriyor.

Sanıklar oturmuyor, kararın açıklanmasını ayakta bekliyorlar. Mahkeme Başkanı şapkasını giyiyor ve konuşmaya başlıyor, "Millet adına alınan kararlar şunlardır:

Sanık Georg Henning, polise karşı koymaktan üç hafta hapse mahkûm edilmiştir.

Sanık Heino Padberg, polise karşı koymaktan iki hafta hapse mahkûm edilmiştir.

Sanık Herbert Rohwer, polise karşı koymaktan ve yaralamaktan iki hafta hapse mahkûm edilmiştir.

Sanık Josef Czibulla serbest bırakılacaktır.

Dava giderleri, mahkûmiyetler kesinleştiğinde sanıklar tarafından ödenecektir. Aksi durumda giderleri devlet kasası üstlenecektir."

Mahkeme Başkanı susup derin bir nefes alıyor. Salonda hafif bir uğultu oluşuyor. İnsanlar birbirleriyle bakışıyor. Mahkûm olanlar hiçbir tepki göstermeden öyle duruyorlar, Mahkeme Başkanı'na bakıyorlar.

O, kararın gerekçelerini açıklamaya başlıyor. Bütün duruşmalar boyunca hiç değişmeyen babacan ses tonuyla konuşuyor:

"26 Temmuz günü yaşanan olayları bütün ayrıntılarıyla göz önüne getirmek kolay olmadı...

Buradaki en önemli konu, Altholm Emniyeti'ne bağlı polislerin bayrağa el koyarken görevlerini yasalara uygun yerine getirip getirmemiş olduğu sorusuydu.

Konuya yansız bakan mahkememiz, polisin bu davranışının yetkileri dışında olduğu inancındadır. Sözü edilen tırpan, bir tırpan değildi. Bu nedenle bir silah olarak kabul edilemez. O gün taşınan tırpan sadece bir simgeydi. Yürüyüşe katılanlar bayrağı taşıma hakkına sahipti. Polis ise ona el koyma hakkına sahip değildi.

Mahkememiz ayrıca Frerksen'in görevini yerine getirmek amacıyla bayrağa el koyduğu sırada kişisel görüşünden yola çıkmış olduğu inancındadır. O, taşınan bayrağı kışkırtıcı kabul etmiş ve çıkacak çatışmalara engel olunamayacağına inanmıştır. Köylülerin yürüyüşe bayrakla gelmiş olmasına şaşırmıştır.

Henning ve Padberg, Tucher'in önünde ellerinden bayrak alınmak istendiğinde, kaba kuvvete kaba kuvvetle karşılık vermiştir.

Katılımcılar kavgaya teşebbüs ettirmişler midir sorusu 'hayır' diye yanıtlanmalıdır. Hem Padberg, hem de Henning, katılımcıların sakinleşmesini ve yürüyüşün devam etmesini sağlamıştır.

Rohwer bir süre polislere karşı koymuş, bu davranışı kendini savunmanın ötesinde olmuştur.

Kanıtlanmış bir olay: Kahramanlık Anıtı önündeki kavgaya bir grup köylü katılmıştır. Ancak bu önemli değildir, çünkü kavgayı başlatanlar köylüler olmamıştır. Buradaki olayda önemli olan polisin davranışıdır. Durumun altından kalkacak yetenekte olmayan Frerksen'in o anda çok şaşırmış olması mümkündür. Çünkü köylüler yürüyüşünü durdurmak için en kötü yeri seçmiştir. Emrindeki memurlara olaylar sırasındaki davranışı da onlara daha önce hiçbir komut vermemiş olduğunun kanıtıdır. Polislerin heyecan ve öfkelerini kabullenmek gerekir. Başlarında sorumlu biri olmadan köylülerle karşılaşınca hemen saldırıya geçmişlerdir.

Yerede yatan Henning'in polislere tekme attığı kanıtlanmıştır. Ancak o anda görevini unutmuş ve bütün kontrolü yitirmiş olan polisler, gözü kapalı sağa sola saldırmaktaydı.

Sanık Czibulla serbest bırakılacaktır. Çünkü polis memurlarının yanına, onlara bir şey sormak için gitmemiş olduğu kanıtlanmamıştır. Bir tanığın, polise elindeki sopa veya şemsiye ile vurdu, açıklamasına karşın diğer tanıklar Czibulla'nın sadece memurun ceketini çekiştirmiş olduğunu söylemiştir. Başına sert bir darbe yemiş olması o gün polislerin ne kadar panik içinde olduğunun kanıtıdır.

Sanıklar, cezalarının hafifletilmesini talep etme hakkına sahiptir. Ancak mahkeme heyeti, tehlikeli sonuçlara neden olabilecek kimi davranışları nedeniyle sanıklara hapis cezaları verilmesini uygun görmüştür. Yasal haklarını tanımalarına ve onlara inanıyor olmalarına heyetimiz olumlu bakıyor. Bu nedenle taşıdıkları bayrak sadece bir simgeydi. Ve Henning bu simge uğruna üzerine saldırılmasını göze almıştı, peşinden gittiği davaya ciddiyetle inanıyordu.

Köylüler o gün sakindi. Ne polis, ne de köylüler karşı tarafı kışkırtmak istiyordu. Yine de olayların çıkmasına engel olamadılar. Çünkü her iki taraf da yaşananların altından kalkmasını başaramadı.

Bayrağa polis tarafından el konulmuş olması, daha önce de açıklandığı gibi kabul edilmemektedir.

Hüküm giyenlerin cezalarının iki yıl tecil edilmesine karar verilmiştir."

4

"Tebrikler," diye fısıldıyor Henning yanında duran Padberg'e.

"Senin keyfin yerinde," diyor Padberg de. "Benim başımda bir de şu bomba olayı var. Bir an önce yok ol ortadan."

"Hemen bugün!" diye konuşuyor Henning. "En iyisi şu iki yılı yurtdışında geçirmek..."

"Yaşasın köylüler, dostum!"

"Yaşasın köylüler!"

"Söyle bakalım, şimdi memnun musun?" diye Blöcker, yanındaki Stuff'a soruyor.

"Memnun olmak mı?" Stuff homurdanır gibi konuşuyor. "Bu bence uzlaştırıcı bir karar... Biraz ondan, biraz bundan. Tarafsız bakıldığında polis haksız, öznel bakıldığında haklı. Ben ne yapacağım böyle bir kararı, *Köylüler* gazetesine ne yazacağım?"

"Sence hepsi birkaç yıllığına içeri atılsalar daha iyi mi olurdu?"

"Tabii daha iyi olurdu! Birkaç yıl yatarak ülküleri için büyük propaganda yaparlardı. Fakat böyle çok yumuşak bir karar..."

"Hayır, böyle karara teşekkürler," diye konuşuyor Belediye Meclisi Üyesi Röstel. "Şimdi 'diş tesviyecisi' Czibulla'yı çağırtır ve Belediye'nin kendisine her ay kaç para ödemesini arzu ettiğini sorabilirim!"

"Para o kadar önemli değil," diyor Meier. "Sadece üç haftalık hapis cezası ve disiplin nedir bilmeyen bir polis teşkilatı... Şefim Eyalet Başkanı Temborius bu karardan hiç de memnun kalmayacak! Konu henüz kapanmadı."

"Savcı mutlaka temyize gidecek!"

"Ve altı ay sonra bütün bu pisliği yeni baştan yaşayacağız. Ne kadar güzel değil mi?"

"Gel, Anna," diyor Polis Başmüfettişi Frerksen, eşine. "İnsanlar öyle tuhaf tuhaf bakıyor."

"Umursama, Fritz. Mahkeme Başkanı seni haklı bulmadı mı? Bayrağa el koymanı pek yanlış bulmadı."

"Olabilir..."

"Sen o anda kontrolü elinden kaçırmışsın... O adam üç bin köylünün karşısında tek başına hele bir dursun! Oturduğu yerde böyle akıllılık taslaması zor değildir. Bence sen doğru davrandın."

"Olabilir... Şimdi bilmek istediğim başka bir şey var. Yeni şefim acaba kim olacak?"

"Böyle şeyler çok hoşuma gider," diyor Toplum Polisi'nden sorumlu Senkpiel yanında duran Üsteğmen Wrede'ye. "Şu yargıç gibi bir hukukçu, polisi böyle eleştirmekle ne büyük zararlar verdiğinin farkında bile değil! Çünkü o sadece kent polisi, Frerksen de solda sıfır birisi. Evet o gün inanılmaz bir hata yaptı, fakat herkesin önünde bu açıklanır mı? Polisin otoritesi yerle bir oldu!"

"Üç ve iki hafta. Bize de böyle davransalar fena olmaz, öyle değil mi Yoldaş?" diye konuşuyor Parti'nin üst düzey yöneticilerinden Matthies. "Bak göreceksin, Frerksen'in kılıcını yürüttüm diye bana en az bir yıl verecekler!"

"Verecekler. Tabii verecekler."

"O böyle şeyler yapar."

"Fakat karar kesinleşmedi ki."

"Evet, henüz kesinleşmedi. Fakat şu anda yitirenler bizleriz."

"Savcılığın konumunu düzeltmek için hemen bir girişimde bulunmalıyız."

"Peki önerin nedir?"

"Kalkıp doğruca polise gidecek ve köylülerin bayrağına bu kez biz el koyacağız!"

"Güzel. Mükemmel... Bay Meier bakın, bu kararın ardından içine düştüğümüz kötü durumdan kurtulmak ve yeni çatışmalara engel olmak için köylülerin bayrağına hemen el koymaya karar verdik."

"Bir ümit kıvılcımı," diyor Meier gülümseyerek. "Sayın Başkan bu habere çok sevinecek. Yürekli insanlar her zaman vardır."

EPİLOG

Monte Sirki'nde yaşananların benzeri

1

Kararın açıklanmasından bir hafta sonra *Haber* ve *Günü Gününe* gazetelerinde –*Halk* gazetesinde değil– şu ilan tam sayfa çıkıyor:

Köylülerle Ekonomik Uzlaşmaya Giden Yol!

Köylü temsilcilerine karşı açılmış davanın sonuçlanmasının ardından uzlaşma ümidi doğmuştur. Bütün Altholmluların içten arzuladığı bu atılımın gerekleşmesine ve ekonomik huzurun geri gelmesine çok az kalmıştır. Ancak bu amaca ulaşmak için gereken en son adımın atılabilmesi için, bir engelin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu engel, olay günü zarar gören kişilere yapılacak ödemelerin sağlanmasıdır. İlanın altında imzası bulunanlar, bu girişimi ellerinden geldiğince desteklemelerini, bütün Altholmlulardan rica eder. Köylü temsilcileriyle yapılan ekonomi barışı görüşmesinde kararlaştırılan tutar bir araya geldiğinde boykota son verilecektir. Komitemiz herkesin bu girişimimizi ellerinden geldiğince desteklemesini rica eder.

Altholmlular doğup büyüdüğünüz bu kente sırtınızı dönmeyin!
Ekonomik barışı sağlayacak komite. Belediye Meclisi Başkanı Manzow. Sağlık Bakanlığı'ndan Dr. Lienau. Tüccar Braun. Diplomalı İktisatçı Dr. Hüppchen. Belediye Meclisi Üyesi Meisel."

2

Çocukları seven Manzow kararın açıklanmasından önceki gece köylü temsilcileriyle buluşmak için çok çaba göstermiş, onlara köpüklü şaraplar ısmarlamış, ancak yapılan görüşmede karşı taraftaki beyefendiler o kadar kolay boyun eğip uzlaşmaya yanaşmamıştı. Fakat büyükbaş hayvan açık artırmalarının düzenlendiği salonda mum ışığında yapılmış olan kısa görüşmeyle karşılaştırıldığında, daha kolay geçmişti.

"Fakat on bin mark... Efendiler bu çılgınlık!"

"Hele biraz daha bekleyelim," diye konuşuyor Henning, "hemen karar vermemize gerek yok."

"Peki, ya yarın sizi içeri tıkarlarsa ne olacak?"

"O zaman yapacak bir şey yok. Biz hapis yatarken köylülerin boykota son vereceklerini mi sanıyorsunuz?"

"Şurada belirtmek istediğim bir şey daha var..." diye Avukat Streiter konuşuyor, "Az önce sözü edilmiş olan on bin marktan öte, başka giderlerin de karşılanması gerekiyor. On bin markla

mahkeme giderlerinin altından kalkılamayacağı gibi olaylarda yaralanmış köylülere de tazminat ödenmek zorunda. Bakın Henning yaşamı boyunca sakat kalacak. Polislerin darbeleriyle yaralanmış insanlar var. Sonra Banz'ın durumu..."

"Fakat o da bir polise vurmuştu!"

"Onun yaptığı meşru müdafaadır!"

"Söyleyin öyleyse en son isteğinizi!"

"Otuz beş bin. Her şey içinde."

"Siz çıldırmışsınız."

Henning, içkisinden bir yudum alıyor ve konuşuyor, "Biraz daha bekleyebiliriz. Mutlaka bugün ödenmesine gerek yok!"

"Beyler, bana kesin bir rakam verin..."

"Yüz yirmi üç bin nasıl?" diyor Stuff.

"Fakat biraz indirim yapmayacak mısınız?"

Ardı ardına boşalan şişelerle uzlaşma ümitleri de artıyor. Sabaha karşı saat dörtte, otelin mektup kâğıdına yazılan kısa metnin altına imzalar atılıyor:

İlk madde: Bayrak, kentin tanınmış bir insanı tarafından köylülere törenle iade edilecek.

"Bu sen değilsin! Bu sen değilsin!" diye sesleniyor Stuff. Zor konuşuyor.

İkinci madde: Yirmi beş bin mark en geç ilk hafta içinde ödenecek.

"Beyler siz de çok pahalıymışsınız. Yaptığınıza haydutluk denir! Fakat ben bu işin altından kalkmasını becereceğim!"

3

Ancak "bu iş" kolayca altından kalkılabilecek bir şey değil.

Manzow kimin kapısını çalsa hep benzeri yanıtlar alıyor: "Tabii çok isterdik kampanyanıza katılmayı, fakat boykottan o kadar etkilendik ki şimdi gerçekten parasızız..."

"Fırıncılar Esnaf Odası'na bir uğrasanız..."

"Belki Perakendeci Esnaf Odası..."

"Peki ya Öğretmenler Sendikası? Ne de olsa onlar hep ülkülerden yanadır..."

Manzow altı gün sonra dört yüz elli altı mark toplayabilmişti. Sekiz gün sonra yirmi beş bine ulaşmak zorunda. Bunu başaramadı mı "uzlaştırıcı politikacı" olarak tanınan Manzow rezil olacak. İki hafta sonra da yerel seçimler var.

Manzow sessizce Belediye Başkanı Gareis'ın evine girerken hava karanlık, mehtap yok.

Gareis ona öfkeli değil. Gareis cana yakın davranıyor, Gareis ona şarap da ikram ediyor.

Sonra Manzow ona derdini açınca, "Sen yanlış başlangıç yapmışsın," diyor. "Uzlaşmayı tek fenik harcamadan da başarabilirsin. Taşraya git ve köylülerle karşılıklı konuş. Ben sana aklı başında bazı köylülerin isimlerini vereceğim."

"Teşekkür ederim. Beni pataklayıp kapının önüne koysunlar, öyle mi? Avukat ve Henning'le uzun bir pazarlığa razıyım."

"Ve sonunda yine de yirmi beş bin markı ödeyeceksin!"

"Benim cebimden tek fenik çıkmayacak. İşte bunun için de bu kadar yükü omuzlarıma alıyorum ya!"

"Burada yanıtlanması gereken bir soru var: Önderleri 'boykota son verilecek' diye emrettiğinde küçük köylüler acaba nasıl bir tepki gösterecek?"

"Tepkileri niçin olumlu olmasın? Ellerine para geçince, daha doğrusu ben istedikleri parayı bir araya getirdim mi, niçin boykota son vermeyi kabullenmesinler..."

Gareis, nedense bu konuya daha fazla değinmiyor. Misafirine daha çok şarap, daha çok sert içki ikram ediyor. Keyfi yerinde. Tayin edildiği Breda kentinden, gelecekteki planlarından söz edip duruyor...

"En akıllısı yine sensin," diyor Manzow. "Bizi burada batağın içinde bırakıp çekip gidiyorsun!"

Gareis, "Evet, ben çekip gidiyorum. Sizi terk ediyorum. Eminim gelecek yıllarda bunları sık sık tekrarlayacaksınız. Gareis, o kurnazın tekiydi, bizi çamura attı, kendisi de çekti gitti, diyeceksiniz!" diye konuşuyor.

"Bu yalan mı?" diyor Manzow.

"Sizlerin salak olduğunu bilmeseydim," diye konuşuyor Gareis, "şimdi üzüntümden oturur ağlardım."

4

Manzow'un gece yarısı Gareis'ın ziyaret etmesi pek de boşuna olmadı. Dönüş yolunda, gecenin karanlığında düşünceleri aydınlanıyor! Şimdi ne yapması gerektiğini biliyor.

Eve gelir gelmez "köylülerle" telefonlaşıyor.

"İçinizden biri bana uğrayabilir mi? Ödemenin nasıl yapılacağını konuşmalıyız. – Evet, biraz gürültü yapmak zorundayız. – Bay Stuff mu gelecek? Tamam, anlaştık. – Para mı, evet para hazır. – Kızıl heriflerin yazdığını hiç umursamayın! Vatandaşlarımız nasıl eli açık olduklarını yine çok güzel kanıtladılar. – Hayır, hayır, bu o kadar kolay olmadı. Fakat yine de becerdim. – Sanırım kısa süre sonra... Haftaya, seçimlerden üç dört gün önce. – Şöyle diyelim, en geç 17 Ekim Cumartesi günü! – Tamam, anlaştık. Bay Stuff'u bekliyorum."

5

"Niçin bu kadar kötümsersiniz, Bay Stuff?" diye Manzow soruyor. "Şimdi gece olmasaydı kalkar sizinle doğruca bankaya gider ve yirmi beş bin markı gösterirdim."

"Altholm'da bu kadar parayı toplamış olmanıza kesinlikle inanmıyorum. Ben iyi tanırım buranın insanlarını! Onlar bizi oyuna getirmek istiyor. Size bir şey önereyim, bırakın şu banka müdürüyle veya saymanıyla bir de ben görüşeyim."

"Tabii niçin olmasın. Fakat daha önce size itiraf etmem gereken bir şey var..."

"Buyurun! Önüme koyduğunuz peynirin kokmaya başladığını sezmiştim."

"Gebhardt'ı biraz faka bastırmam gerekti. Birinci Belediye Başkanı Niederdahl'ın şunu söylemiş olduğunu aktardım: 'Gebhardt tek fenik bile vermez. Taş çatlasa elli mark...' Bunun üzerine önündeki kâğıda bin mark yazdı. Fakat ben suratımı ekşitip, 'Bay Gebhardt, ben sizin yerinizde olsam yanına bir sıfır eklerdim,' dedim. 'Altınızda Rolls-Royce var. Bin mark bağış az değil mi? Niederdahl bile en az bu kadar verir.' Yüzüme baktı ve derin bir nefes alıp sıfırı ekledi."

Stuff sırıtıyor. "Eğer böyle yaptıysanız, size inanıyorum. Ancak beni öfkelendiren şey şu: Herifçioğlu altında otomobiliyle Riviera'ya gidiyor, fakat başka yerlerde elinden geldiğince cimri olmasını biliyor. Eminim yanında çalışanlara bu yıl da Noel ikramiyesi vermeyecek."

"Seçimlerden üç gün önce, sabah onda Tucher'in önünde buluşalım. Yürüyerek köylülerin toplantı salonuna gidelim. Dr. Lienau orada bayrağı küçük bir törenle köylülere verecek. Sonra bayrak en önde, buradaki savaş gazileri derneklerinin müziği eşliğinde caddelerden geçilerek kente dönülecek ve birlikte yemek yenilecek."

"Peki ya para?"

"Toplantı salonunda bayrak teslim edilirken verilecek."

"Niçin yarın veya ertesi gün değil?"

"Size güvenmediğimiz için, Stuff! Köylüler koşulları kabullenmeyip toplantı salonuna gelmezlerse..."

"Gelecekler!"

"Gelmezlerse ben rezil oldum demektir. Hem de seçimlerden üç gün önce. O zaman bütün parayı cebimden geri ödemek zorunda kalabilirim."

"Köylüler gelecektir!"

"Bırakın şu kötümserliği. Eğer söz verdiğim o parayı ödeyemezsem ben bütün kente rezil olurum. O günden sonra da Altholm'u yitiririm. Bu kentte yaşamım çok zorlaşır."

"Evet, haklısınız," diyor Stuff ona hak verir gibi. "Siz o kadar akılsız değilsiniz, Bay Manzow."

"Haydi gelin, şimdi bir yere gidip şu uzlaşmayı önden bir kutlayalım! Arcona Oteli'nin lokantasında keklikler enfestir! Aşçı onları, yanında ardıç dutları ve değişik, şifalı kuru otlarla yapar. "Yeme de yanında yat! Bir şişe de sert kırmızı Bordeaux açtırttık mı..."

"Yok, teşekkürler," diyor Stuff, "şimdi bir yere gitmem gerekiyor. Fakat iki saat sonra lokantaya uğrarım..."

6

Stuff, kentin karanlık sokaklarında yavaş yavaş yürüyor.

Değişen hiçbir şey yok, diye düşünüyor, hatta kötüleşiyor. Gareis domuzun tekiydi, fakat bir şeyler yapardı. Manzow da bir domuz ve o hiçbir şey yapmıyor. Bu değişiklik Altholmluların yararına olmayacak.

İyi aydınlatılmamış Stolpe Caddesi'nde iki kişinin ona doğru geldiğini seziyor. Kendi kendine mırıldanıyor: Yanına gelmesi için eşeği düşünmen yeterlidir.

Ve sesleniyor, "İyi akşamlar Başkan Bey!"

Gareis duruyor. "İyi akşamlar, Stuff Bey! Altholm'a uğramadan pek olmuyor galiba?"

"Uğramadan olmuyor. Köylüler..."

"Uzlaşma ne olacak? İyi haberler var mı?"

"Evet, sanırım haftaya bu konu kapanacak."

"Para hazır mı?"

"Hangi para?

"Benim haberim var, Bay Stuff. Hâlâ bazı şeylerden haberim oluyor. Yirmi beş bin mark."

"Hazır."

"Bay Stuff bütün bunlar hâlâ hoşunuza gidiyor mu?"

Stuff, yorgunluktan kanlanmış gözlerini Belediye Başkanı'na dikiyor. "Hoşuma gitmek mi? Hayır, Başkanım! Fakat her insan bir şeyler yapmak zorunda. Hep kafayı çekip orospulara gitmekle sürdürülemez bu yaşam."

"Ve köylülerle aranız iyi, öyle değil mi?"

"Köylülerle mi? Bana ne köylülerden? Buradan pek farkı yok! Tek fark yazdıklarıma burada olduğundan daha fazla karışıyorlar."

"Bay Stuff, en iyisi siz benimle birlikte gelin," diyor Belediye Başkanı. "Gittiğim yer küçük bir endüstri kenti, yapacak çok iş var."

"Ben yaşlandım sayılır, tükenmek üzereyim," diye konuşuyor. Stuff. "Bütün olup bitenlerin ne işe yarayacağını artık pek anlayamıyorum. Hem ben siz Kızıllara karışıyımdır. Duygularım diyor ki, sen bugünden sonra yeni şeyler öğrenemeyeceksin. Ne zaman yola çıkıyorsunuz, Başkan Bey?"

"Gelecek Cumartesi."

"Öyleyse size şimdiden *hoşça kalın* demek isterim!" Stuff tombul elini karşısındaki adama uzatıyor. "Kendinize iyi bakın, Sayın Başkan."

"Teşekkür ederim. Her şey için teşekürler, Bay Stuff. Öyleyse görüşmek üzere!"

"Hiç sanmıyorum... İyi akşamlar, Sayın Başkan."

"İyi akşamlar, Bay Stuff."

7

Stuff, Stolper Caddesi 72 numaralı evin parmaklıklı kapısını açıp avluya giriyor. Eve doğru yürürken içeride ışık yanmadığını fark ediyor. Pencereler karanlık. Elini cebine atıp kibrit kutusunu arıyor.

Kapının önünde duruyor. Dokunuyor. Kapı kilitli değil. İtip içeriye giriyor.

"Kim o?" diye biri sesleniyor. "Girmeyin içeri! Kimsenin suratını görmek istemiyorum."

"Ben geldim," diyor Stuff ve kutusundan bir kibrit çıkarıp gaz lambasını yakıyor.

Oda karmakarışık. Toplanmamış, günlerdir hiçbir şeye el sürülmemiş. Kadın, saçları darmadağın, pencerede oturuyor. Yarı çıplak çocuklar yatağa uzanmış uyuyorlar. Çoktandır yıkanmamış çarşaflar kapkara.

"En çok bu çocuklara acıyorum," diye konuşuyor Stuff. Kanepenin üzerinden aldığı bir yığın pılıpırtıyı fırlatıp bir kenara atıyor ve oturuyor.

"Onlar da babaları gibi olacak," diye konuşuyor kadın. Stuff sesini çıkarmıyor. Az sonra soruyor, "Cebinizde para var mı?"

"Bilmiyorum. Olabilir... Evet, evde biraz para var. Yüz mark kadar bir şey."

"Peki o para da bitince ne olacak?"

"Bilmiyorum. O gün geldiğinde bir çıkar yol bulunur."

İkisi de susuyor.

Sonra Stuff soruyor: "Mektup da mı yollamadı?"

Kadın yanıt veriyor: "O mektup yazmaz."

"Belki iş bulunca para yollar..."

"O para da yollamaz."

Yine bir süre suskunluk. Sonra Stuff sesini yükselterek konuşmaya başlıyor, "Bakın Bayan Tredup, dinleyin beni. Ben Stolpe'de kendime üç odalı bir ev kiraladım. İçinde gaz, elektrik, banyo ve mutfak var. Odalardan ikisi eşyalı. Sizinkileri yarın nakliyeciler gelip alacak."

"Ben buradan hiçbir yere gitmeyeceğim!"

Stuff, onu duymuyor gibi konuşmasını sürdürüyor, "Çocukları hemen şimdi yanımda götürüyorum. Okullarına öğleden sonra haber verdim. İsterseniz bizimle gelip ev işlerine bakarsınız, gelmezseniz burada kalırsınız. Fakat bütün eşyalar evden çıkacak."

"Ben burada kalacağım."

"Hans, Grete, haydi kalkın bakayım!" diye Stuff sesleniyor. "Benimle Stolpe'ye geliyorsunuz. Buradan ayrılıyoruz."

Çocuklar hemen yataktan fırlıyorlar. Gidecekleri için sevindikleri belli. Stuff elinden geldiğince giyinmelerine ve birkaç parça eşyalarını toplamalarına yardımcı oluyor.

Kadın, pencerede oturmaya devam ediyor.

Stuff birden yumruğunu öfkeyle masaya indiriyor. "Lanet olası domuz herif! O bütün bunlara değer mi sanıyorsunuz?"

Kadın sesini çıkarmıyor.

Stuff nefes nefese. "Haydi çocuklar, gelin bakayım. Annenizle vedalaşın." Kendini birden çok canlı hissediyor. "Bayan Tredup, çabuk kalkın! Giyin mantonuzla şapkanızı! Sizi burada bırakmaya niyetli değilim! Şu birkaç parça eşyayı da nakliyeciler toplayıverir. Yürüyün!"

Manzow, Hotel Arcona'da oturuyor ve bekliyor. Lanet olası Stuff gelmiyor! Acaba bu arada banka saymanıyla mı konuşuyor? Eğer bunu yaptıysa ben bittim.

8

Ertesi sabah henüz bitmemiş olduğunu fark ediyor. Büyük ümitlerle yakındaki seçimleri bekliyor. Sağa sola gidip propaganda konuşmaları yapmasına gerek yok. Köylülerle uzlaşmayı sağlamış olması onun için en büyük reklam olacak! Büyük uzlaşma töreni ayın 17'sinde gerçekleşecek.

Manzow, 16'sının sabahında tören programını diğerlerine iletiyor. Her şey hazır. Manzow öğle saatlerinde Belediye Meclisi Üyesi Röstel'e uğruyor. Gareis onu kısa süre önce Emniyet Müdürlüğü görevine tayin etmişti.

Manzow içeriye giriyor ve gülümseyerek selam veriyor.

"Söyleyin bakayım, buraya niçin geldiğimi biliyor musunuz?"

"Hayır, bilmiyorum."

"Evet, yarın köylülerin yürüyüşü var, kentin caddelerinden geçecekler. Resmen haberiniz olsun istedim..."

"Benim haberim yok. Bu da ne oluyor?"

"Gazetelerdeki ilanımızı okudunuz sanıyordum..."

Manzow son girişimlerinden söz ediyor.

Belediye Meclisi Üyesi Röstel'in alnındaki kırışıklar gittikçe artıyor. "Şimdi bu yapılır mı? Seçimlerden kısa süre önce? Bay Manzow rica ederim... Böyle bir şey kesinlikle olamaz!"

"Niçin olamazmış?" Manzow'un ağzı kulaklarında.

"Yeni bir çatışma çıkabileceği için! Neler planladınız? Köylüler yine ellerinde bayrakla kent sokaklarında mı yürüyecek?"

"Mahkeme, bayrağın yasak olmadığına ve yürüyüş sırasında polis tarafından korunmasına karar verdi."

"Olabilir. Fakat Savcılık bayrağa el koymadı mı?"

"Bu hiç önemli değil. Ben bir yenisini yaptırttım. Hem yasaklamak için elinizde yasal bir gerekçe yok."

Röstel gittikçe daha çok sinirleniyor. "Siz de politikacı olacaksınız! Kafanızdan geçirdikleriniz çılgınca şeyler!"

"Niçin çılgınlıkmış? Yarın Komünistler, Rayh askerleri ve biz Demokratlar yürüyeceğiz. Lokantacılar Partisi'yle Rayh Ekonomi Partisi de yürüyüşe katılacak. Sonra Nazileri de unutmayın. Sıra köylülere gelince izin vermek istemiyor musunuz? Böyle bir şey olamaz!"

"Siz aradaki farkı benden daha iyi biliyorsunuz. Bunu daha fazla konuşmaya gerek yok!"

"Ben köylüleri yürüyüşe çağırdım. Saat onda gelecekler. Haberiniz olsun, köylüler yürüyecek, Sayın Meclis Üyesi Röstel!"

"Siz de şunu bilin, köylüler yürümeyecek, Sayın Belediye Meclis Başkanı!"

Manzow, eli açık Altholmlu vatandaşların bütün bağışlarına karşın Belediye Yönetimi'nin "ekonomik uzlaşma"ya karşı çıkmaya çalıştığı açıklamasını gazetelere yollamayı başarıyor. Haberde "Emniyet Müdür Vekili Röstel" ve "Saygıdeğer Belediye Meclisi Başkanı Manzow"dan da söz ediliyor.

9

16'sı akşamı Manzow'a gelen resmî bir yazıda Eyalet Başkanı, köylülerin yürüyüşünü yasakladığını bildiriyor.

Sonra her şey çok çabuk gelişiyor.

Manzow hemen Uzlaşma Komitesi'nin üyelerini topluyor ve ertesi sabah saat altıda onlarla Stolpe'ye doğru yola koyuluyor.

Hepsi çok öfkeli. "Eğer bu yürüyüşe izin verilmezse boykot sonusuza dek sürer gider ve köylüler bizimle uzlaşma masasına bir daha oturmaz."

"Peki uzlaşma gerçekleşmezse, toplanan paraya ne olacak?"

"O zaman herkes bağışladığı parayı yine geri alacak," diyor Manzow. "Tabii yaptığımız harcamalar kesildikten sonra."

Otomobilleri saat yedide, Eyalet Başkanı'nın yaşadığı villanın kapısında duruyor.

Ev işlerinden sorumlu Klara Gehl, gelenlere sabahın bu saatinde Sayın Başkan'ı kesinlikle rahatsız edemeyeceklerini söylüyor. Fakat beylerin acelesi var. Saat onda köylüler Altholm'a gelecek.

Yine de avluda beklemeleri gerekiyor. Yarım saat sonra Başkan'ın yardımcısı Meier görünüyor. Ter içinde, henüz tıraş olmamış. Temborius, Uzlaşma Komitesi'yle görüşürken, yanında bir tanık bulunsun istiyor olacak...

Az sonra başlayan görüşme kısa sürüyor.

Manzow: "Sayın Başkan, köylülerle planladığımız uzlaşma girişiminin sizin tarafınızdan yasaklanmış olması bizleri çok şaşırttı."

Temborius biraz sinirli: "Evet, ben bunu yasakladım. Böyle bir çılgınlığa izin vermeyi aklımın köşesinden bile geçirmiyorum. Tümü de devlete karşı suç işleyen insanlar!"

Manzow: "Fakat bugün bütün diğer yürüyüşlere izin var. Köylüler için özel yasalar mı geçerli?"

Temborius: "Bu yürüyüş, kamu huzurunu bozacağı gibi güvenliğini de tehlikeye sokabilir."

Manzow: "Altholm'un temsilcisi olarak kentte yaşayan tek insanın ve fabrikalarında çalışan tek işçinin, yürüyüşü rahatsız etmeyeceği güvencesini veriyorum!"

Temborius: "Başka yerlerden gelecek yürüyüşçüler köylüleri görünce niçin huzursuzluk yaratmasın? Hayır. Hayır. Yürüyüşe izin yok!"

Manzow: "Başka yerlerden gelecek yürüyüşçüler mi? Polis onları kent girişlerinde kontrolüne alabilir."

Temborius: "Ben kamuya açık sokak ve caddeleri kapattıramam ki!"

Manzow: "O zaman ekonomik uzlaşma, yaşama geçirilmeden yok olur gider, bu da Altholm'un belini sonsuza dek büker."

Temborius: "Devlet çıkarlarına öncelik tanımak zorundayız!"

Manzow: "Fakat köylüler çoktan yola çıktı."

Temborius: "Kent polisi onları tren istasyonunda karşılayacak ve hemen dönmelerini sağlayacak."

Manzow: "Hükümetin bu tutumu yasalara aykırı."

Temborius gittikçe sinirleniyor: "Bırakın bu da benim sorunum olsun."

Manzow: "İyi günler dilerim."

Temborius yanıt vermiyor.

Az sonra dışarıya çıktıklarında Dr. Hüppchen şaşkın şaşkın konuşuyor: "Bay Manzow, çok sert çıktınız. Biraz ılımlı davransaydınız belki Başkan Bey yumuşardı."

"O mu? Boş verin! Bu adamın karşısında zayıf durmayacaksınız! Şimdi yapabileceğimiz tek şey, çalışmalarımızı öne çıkaran bir haberi hemen bütün gazetelere vermek olacak. Uzlaşma Komitemiz bir yenilginin daha altından kalkamaz."

"Bunu yapabiliriz."

"O zaman yarın sonuç hepimiz için iyi olur."

"Niçin yarın?"

"Yarın seçim listeleri ilan edileceği için. Ben, Lienau ve Meisel..."

"Ah, anlıyorum. Şimdi tren istasyonuna gidecek misiniz?"

"Bunun artık bir anlamı kaldı mı? Adamlar bizi görünce belki paralarını ister? Tabii bu durumda parayı vermeyeceğiz."

Dr. Hüppchen soruyor: "Peki boykot devam edecek mi?"

"Sanmıyorum. Kalkıp yine kentimize geldiler. Ben amacıma ulaştım!"

10

Saat sabahın dokuz buçuğu.

Yardımcısı Stein, Gareis'ı tren istasyonuna götürüyor.

Eşi ve ev eşyaları daha önce Breda'ya gitmişti. Şimdi ona sadık tek insan, yakın dostu Gareis'ı trene götürüyor.

O sabah oldukça kalabalık Burstah Caddesi'nde yürürlerken yanlarından geçen birkaç kişi Belediye Başkanı'na selam veriyor. Ona bakıp tanımayanların yanı sıra onu tanıyıp yüzüne bakmayanlar da var.

"İnsanlar biz politikacılar için 'Onlar vefasızdır!' der," diye Gareis konuşuyor. "Onlar bize çok kez nasıl davranmamamız gerektiğini gösterir. Her neyse, Breda'da her şey buradakinden daha iyi olacak."

"Daha iyi mi olacak?"

"Tabii! Ben bu kentte çok şey öğrendim. Yeni görevimde bazı şeyleri bambaşka yapacağım."

"Nasıl bambaşka?"

"Başka türlü düşüneceğim, olaylara başka gözle bakacağım. Göreceksiniz. Her şeyi rayına oturttuktan sonra da sizi yanıma çağıracağım."

"Güzel olurdu," diye yardımcısı konuşuyor. Bir süre sustuktan sonra devam ediyor, "Sayın Başkanım, size hep sormak istediğim bir şey var. Köylülerin yürüyüşünden önceki akşamı anımsıyor musunuz?"

"Ne yazık ki anımsamıyorum," diye Gareis homurdanır gibi yanıt veriyor.

"Akşamı değil, geceyi demek istiyorum. Birlikte yürümüştük. Bir ara yıldız kaymıştı..."

"Olabilir. Temmuz ve ağustos aylarında çok kez yıldız kayar."

"Siz bir dilek tutmuştunuz. Sonra size anlatırım, demiştiniz."

"Bir dilek mi tutmuştum, Stein? Saçma! Benim yaşamım boyunca arzuladığım tek şey çalışabilmek olmuştur. En zor durumlarda bile başarılı çalışabilmek ve bunu sürekli yapabilmek."

"Fakat siz o gece bir dilek tutmuştunuz," diye yardımcısı ısrar ediyor.

"Vazgeçin bu tuhaf inattan. O anda bir dilek tutmuş olsam da, şimdi unuttum gitti. Ancak bunu yapmadığıma çok eminim. Belki siz bir dilek tutmuştunuz..."

"Biraz tuhaf," diye Stein konuşuyor. "Çünkü ben çok iyi anımsıyorum, dilek tutmuştunuz. Şimdi ise o dileğinizin yerine gelip gelmediğini bilemiyorsunuz."

"Bak Stein, ben yaşamımda olup biten birçok şeyin niçin olduğunu hiçbir zaman bilemeyeceğim," diyor Belediye Başkanı. "Onları kendime dert etmiyorum. Beni dertlendirenler, görüp yaşadıklarım..."

Tren istasyonuna varıyorlar. Alan bomboş. İstasyona uzanan bütün cadde ve sokakların başında polisler duruyor. İstasyon

girişleri uzun kordonlarla kapatılmış. Görevliler, suratları ciddi, sağa sola gidip geliyor. Alanın ortasında her zaman trafik polisinin durduğu yerde şimdi yanında birkaç elemanıyla Toplum Polisi Sorumlusu Senkpiel duruyor. Polis Başmüfettişi Frerksen de aralarında.

"Ne oluyor burada?" diye Belediye Başkanı heyecanla soruyor. "Bilmek istiyorum..."

Hızlı adımlarla Senkpiel'e doğru gidiyor.

"Fakat treninizi kaçıracaksınız," diye yardımcısı peşinden sesleniyor.

"Günaydın Memur Bey! Belki artık belediye başkanı değilim, fakat burada neler olduğunu merak ediyorum. Yine ne oluyor?"

"Günaydın Sayın Başkan. Altholm'dan ayrıldığınıza dua edin. Köylüler yine kentte bir yürüyüş yapacak."

"Uzlaşma yapmışlardı..." diye konuşuyor Belediye Başkanı. "Öyle değil mi?"

"Eyalet Yönetimi bugünkü yürüyüşlerini yasakladı. Biz şimdi köylüleri burada karşılayıp geri yollayacağız."

Belediye Başkanı bir süre düşünceli düşünceli öyle duruyor. Sonra "Evet, evet," diye mırıldanıyor. "Anlıyorum... Kusuruma bakmayın... Sizlere iyi günler dilerim efendiler!"

"İyi yolculuklar," diye Senkpiel peşinden sesleniyor. Gareis'ın suratına bile bakmamış olduğu Frerksen, elini şöyle bir kasketine götürüp onu selamlıyor.

Belediye Başkanı hiç konuşmadan istasyona giriyor, gişeden biletini alıyor ve çıkışa doğru yürüyor. Yanında suskun suskun yürüyen yardımcısı Stein'ı çoktan unutmuş gibi.

İstasyonun merdivenlerinde ve peronlarında da polisler duruyor.

"Stolpe treni saat kaçta gelecek?" diye Gareis mırıldanır gibi soruyor.

"9.56'da."

"Ben trenim 9.59'da... Ben onların geldiği Stolpe trenine bineceğim."

Peronda Manzow yanında birkaç kişiyle duruyor. Dr. Hüppchen, Gareis'ı şöyle bir selamlıyor. Diğerleri Eski Belediye Başkanlarını görmezden geliyorlar.

Tren perona giriyor. Ağzına kadar dolu. Yüzlerce köylü, trenden iner inmez, polis megafonla sesleniyor: "Yürüyün! Peronu boşaltın! Yolunuza devam edin!" Şaşkın köylüler iki sıra polisin arasında –koyun sürüsü gibi– merdivenlere doğru yürüyorlar. Belediye Başkanı, peşlerinden giden Stuff'u, Manzow'u, Dr. Hüppchen'i ve söylenip duran Meisel'i seçiyor.

"Başkanım artık binmelisiniz," diye sesleniyor yardımcısı.

Belediye Başkanı şöyle bir içini çekiyor ve "Ah, evet..." deyip trene biniyor.

Az sonra kompartımanın penceresini açıyor. "Köylülere bugün burada yürüyüş yaptırmamakta haklılar. Fakat herkes yine yanlış nedenlerle bir şeyler yapıyor. Herkes. Manzow da, Temborius da, tabii köylüler de. Kimse davanın peşinde değil, kimi tuhaf çıkarlar peşinde..."

"Az önce Stuff'u da gördüm," diyor Stein. "Altı ay kadar önce küçük bir sirki eleştiren bir yazı kaleme aldığında herkes ona kızmıştı. Sundukları program kötüydü. Fakat Stuff, sirki kötü programı nedeniyle değil, sahibi gazetesine ilan vermedi diye eleştirmişti... Şimdi bu aklıma geldi de..."

"Haklısınız," diyor Belediye Başkanı. "Her şey böyle. Herkes böyle davranıyor. Benim de diğerlerinden farkım yok..."

"Bu doğru değil Başkanım!"

"Hayır, hayır. Ben de onlar gibiyim."

"Fakat Breda'da her şey bambaşka olacak, öyle değil mi?"

Tren kalkıyor.

"Ümit edelim," diye Belediye Başkanı Gareis pencereden sesleniyor. Stein uzakta kalıyor. "Çok ümit ediyorum!"

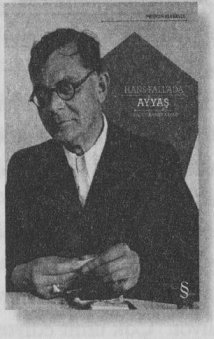
HANS FALLADA

"Fallada, yaşananları bu derece gerçekçi ve doğru bir şekilde, böylesi hayata yakınlıkla aktardığı için övgülerin en büyüğünü hak ediyor."

HERMANN HESSE

"Olağanüstü canlı ve sahici."
ROBERT MUSIL

20. yüzyıl Alman edebiyatının en önemli isimlerinden biri olan Hans Fallada'nın, 1928 Almanya'sının fotoğrafını çeken *Köylüler, Kodamanlar ve Bombalar* romanı, Büyük Buhran döneminde iyice yükselen vergilerin ateşlediği bir toplumsal ayaklanmayı ve bu durumu kullanan siyasi komployu konu alıyor. Fallada, Almanya'nın küçük bir kentinde yaşanan olaylar ışığında, ülkeyi adım adım Hitler'in ellerine bırakan koşulların, siyasiler, basın, işçi ve köylü temsilcileri sacayağında nasıl hazırlandığını, benzersiz bir gerçeklik duygusuyla dile getiriyor.

Fallada, "herkesin herkesle savaşını" anlatmakta o denli usta ki, o küçük kentte elbirliğiyle hazırlanan komplonun tüm aktörleri; basının siyasilerle işbirliği içinde olduğu, rakip gibi görünen gazetelerin el altından aynı patrona çalıştığı, böylece yapılan kontrollü muhalefetle kitlelerin öfkesinin yatıştırıldığı ya da tahrik edildiği, Nazilerin parti arkadaşlarından, Kızılların yoldaşlarından şüphelendiği bu güvensiz ve provokasyona açık ortam bugün de geçerliğini sürdürüyor.

"Bu kadar gerçekçi, bu kadar dürüstçe, hayata bu kadar yakın yazdığı için Fallada övgüyü hak ediyor."
HERMANN HESSE

EVEREST
www.everestyayinlari.com
/everestyayinlari
/everestkitap
/everestyayinlari
9 786051 852454